

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI

TARİH PROGRAMI

**HİCRİ 1003-1005/MİLADİ 1595-1597 TARİHLİ ÇORUM
ŞER'İYYE SİCİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans

Esen ÖZEREN

Çorum -2025

**HİCRİ 1003-1005/MİLADİ 1595-1597 TARİHLİ ÇORUM ŞER'İYYE
SİCİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Esen ÖZEREN

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Tarih Ana Bilim Dalı

Tarih Programı

Yüksek Lisans

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOZKUŞ

Çorum-2025

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Esen ÖZEREN
Numarası : 220449015
Ana Bilim Dalı : Tarih Ana Bilim Dalı
Programı : Tarih Programı
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOZKUŞ
Tez Savunma Tarihi : 30.06.2025 **Saati**: 11.00
Tez Başlığı : Hicri 1003-1005/Miladi 1595-1597 Tarihli Çorum Şer'iyye Sicilinin Değerlendirmesi

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Öğretim Yönetmeliği'nin 9. maddesi uyarınca, yapılmış olan tez savunma sınavı sonunda adayın tezinin **KABULÜNE OY BİRLİĞİ** ile karar verilmiştir.

TEZ SAVUNMA SINAV JÜRİSİ		KARAR	
Ünvanı Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret
Doç.Dr. Murat ALANDAĞLI	Jüri Başkanı	☒	☐
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali BOZKUŞ	Tez Danışmanı	☒	☐
Dr. Öğr. Üyesi Hakan YAZAR	Üye	☒	☐

Prof. Dr. Osman ÇUBUK
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

Esen ÖZEREN

HİCRİ 1003-1005/1595-1597 TARİHLİ ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Esen ÖZEREN

ORCID:0000-0003-4151-1862

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans

Temmuz 2025

ÖZET

Osmanlı Devleti adalet sistemi içerisinde önemli bir yer tutan şer'iyeye sicillerini kadı veya na'ib tarafından tutulmaktadır. İslam hukukuna dayalı şer'î mahkemeler aracılığıyla oluşturulan bu belgeler, yalnızca siyasi tarih açısından değil sosyal, iktisadi, askeri, hukuk ve şehircilik tarihi açısından önemli bilgiler ihtiva etmektedir. Şer'iyeye sicilleri salt birer mahkeme kaydı olmanın ötesinde çok disiplinli tarih araştırmalarında birincil el kaynak niteliği taşımaktadır. Tez çalışmasının ana kaynağı olan Hicri 1003-1005/Miladi 1595-1597 tarihli Çorum Şer'iyeye Sicili Çorum şehrinin ve bölgenin en eski tarihli sicil defteri özelliğine sahiptir. Bu bağlamda defter Çorum ve çevresinin idari yapılanması, idari kadrosu, sosyal ve ekonomik yapısı hakkında özgün ve değerli bilgiler sunmaktadır. Araştırma sürecinde öncelikle sicilde yer alan metinlerin transkripsiyonu hazırlanmış ardından elde edilen veriler doğrultusunda Çorum'un sosyal hayatı çerçevesinde ilk olarak idari yapısı ve mahkeme teşkilatı incelenmiştir, ardından aile kurumunun teşekkül süreci detaylı şekilde değerlendirilmiş. Ekonomik faaliyetler bağlamında Mâlikâne-divanî sistem ile tımarlı sistemine dayalı üretim ve istihdam biçimleri şehirdeki meslek gruplarıyla birlikte ele alınmıştır. Celâli İsyancıları bağlamında Çorum ve çevresinde etkin olan eşkıya faaliyetleri, tarihsel, ekonomik ve sosyal dinamikler çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kavramlar: Çorum, Şer'iyeye Sicili, Kadı, Aile, Nafaka, Celâli İsyancıları.

Bilim Kodu: 118101

THE EVALVATION OF THE ÇORUM ŞER'İYYE REGİSTER

DATED HİJRİ 1003-1005/1595-1597

Esen ÖZEREN

ORCID: 0000-0003-4151-1862

HITIT UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL

Master of Science Thesis

July 2025

ABSTRACT

The shar'iyye registers, which occupied an important place in the justice system of the Ottoman Empire, were kept the qadi or na'ib. These documents, created through sharia counts based on Islamic law, contain important information not only in terms of political history but also in terms of social, economic, military, legal and urban history. Shar'iyya registers are not only court records but also thesis, the Çorum Shar'iyye Registry dated 1003-1005 AH/1595-1597AD, is the oldest dated registry book of the city of Çorum and the region. In this context, the registry provides unique and valuable information about the administrative organisation, administrative staff, social and economic structure of Çorum and the its surruundigs. In the research process, firstly the transription of the texts in the registry was prepared and then, in line with the data obtained within theadministrative structure and court organisation were examined within the framework of the social life of Çorum, then the formation process of the family institution was evaluated in detail. In the context of economic activities, the production and employment patterns based on the Mâlikâne-divanî system and the fief system are discussed together with the occupational groups in the city. In the context of the Celâli Rebellion, the bandit activities in and around Çorum are evaluated within the framework of historical, economic and social Dynamics.

Key Terms: Çorum, Sharia Court Record, Qadi, Family, Alimony, Jelali Rebels.

Science Code: 118101

TEŞEKKÜR

Uzun ve zorlu tez süresi boyunca bilgi, tecrübesiyle her aşamada yol gösteren değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali Bozkuş hocama teşekkür ederim. Tez hazırlama sürecince kaynaklara ulaşmam konusunda verdikleri kıymetli destekler için Dr. Öğr. Üyesi Hakan Yazar hocama ayrıca teşekkür ederim. Bu zorlu süreçte sabrı, anlayışıyla daima yanımda olan elimi hiç bırakmayan, maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen Sayın Serhat Fevzi Özeren'e teşekkür ederim. Varlıklarıyla her zaman bana güç veren çocuklarıma teşekkür ederim. Hitit Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nün öğrencisi olarak emeği geçen tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Esen ÖZEREN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİ ÇERÇEVESİNDE SOSYAL HAYAT

1.1. XVI. Yüzyıl'da Çorum İdari Yapısı.....	9
1.1.1. Çorum Şehrinin İdari Kadrosu.....	11
1.1.1.1. Sancakbeyi.....	12
1.1.1.2. Subaşı.....	13
1.1.1.3. Kethüda.....	15
1.1.1.4. Muhtesip.....	15
1.1.1.5. Mübaşir.....	15
1.1.1.6. Dizdâr.....	16
1.1.1.7. Çeribaşı.....	17
1.2. Mahkeme Görevlileri.....	18
1.2.1. Kadı.....	18
1.2.2. Naîb.....	19
1.2.3. Kâtip.....	20
1.2.4. Muhzır.....	20

1.2.5. Çavuş.....	20
1.2.6. Kassam	21
1.2.7. Şuhûdü'l-hâl.....	22
1.3. Şer'iyye Sicilinde İsmi Geçen Mahalleler	23
1.4. Şer'iyye Sicilinde İsmi Geçen Köyler	24
1.5. Sicilden Tespit Edilen Erkek ve Kadın İsimleri.....	24
1.6. Sosyal Yapılar ve Müesseseler	28
1.7. Aile Hayatı ve Hukuku	32
1.7.1. Nişan (Nâmzed).....	33
1.7.2. Nikâh.....	35
1.7.3. Nikâhın Maddi Yönü Mehir ve Nafaka	36
1.7.3.1. Mehr-i Muaccel ve Mehr-i Müeccel.....	37
1.7.3.2. Nafaka.....	38
1.8. Talâk (Boşanma).....	41
1.8.1. Talâk.....	42
1.8.2. Anlaşmalı Boşanma	43
1.8.3. Tefrik Usulüyle Boşanma	46
1.9. Miras	47

2. BÖLÜM

ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİ ÇERÇEVESİNDE ÇORUM'DA EKONOMİK HAYAT

2.1. Mâlikâne- Divanî Sistem'in Çorum'da Uygulanması.....	51
2.2. Tımar Sistemi.....	53
2.2.1. Tımar Çeşitleri	54
2.2.1.1. Arazinin Gelirine Göre Tımar Verilmesi.....	54
2.2.1.2. Tımar Arazisinin Mülk Olarak Verilmesine ve Verilmemesine Göre.....	54
2.2.1.3. Tımar Sahiplerinin Gördükleri İşlere Göre	54
2.2.1.4. Veriliş Şekillerine Göre Tımar	55

2.1.5. Mali Bakımdan Tımar Verilmesi	55
2.2.2. Tımar Tevcihi	56
2.3. Ev Satış İşlemleri	59
2.4. Dükkân Satışı.....	61
2.5. Tarla, Bahçe, Arsa, Bağ Satışı.....	62
2.6. Değirmen Satışı	65
2.7. Hayvan Satış İşlemleri	66
2.8. Hibe	70
2.9. Köle Ticareti	71
2.10. Borçlu ve Alacaklı İlişkisi.....	73
2.11. Kefalet Akdi İşlemleri.....	78
2.12. Para Vakıfları.....	79
2.13. Vergi Türleri	80
2.13.1. Çorum'da Tahsil Edilen Vergiler.....	82

3. BÖLÜM

III. MURAT ve III. MEHMET DÖNEMİ'NDE ÇORUM'UN GENEL DURUMU ve CELÂLİ İSYANLARI

3.1. III. Murat ve III. Mehmet Dönemi'nde Çorum ve Çevresi'nin Genel Durumu.....	85
3.2. Canfedaoğlu Hadisesi.....	90

4. BÖLÜM

1755 NUMARALI H.1004-1005/M.1595-1597 TARİHLİ ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN ÖZET TRANSKRİPSİYONU

4.1. Sicilin Özet Transkripsiyonu	97
SONUÇ/SONUÇ VE ÖNERİLER.....	652
KAYNAKÇA	654
EKLER	659
EK-1 Çorum Şer'iyye Sicili'nde Yer Alan Boşanma Kaydı	659

EK-2 Ev Satış İşlemi	660
EK-3 Vasi Tayin Kaydı Örneği.....	661
EK-4 Vergi Muafiyetine Dair Kayıt	662

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1.1. Çorum Sancağı, Kazaları ve Divânları.....	10
Tablo 1.2. Çorum Şehri'nde Bulunan Mahaller	23
Tablo 1.3. Çorum Merkeze Bağlı Köyler	24
Tablo 1.4. Sicilden Tespit Edilen Erkek İsimleri.....	27
Tablo 1.5. Sicilden Tespit Edilen Kadın İsimleri.....	28
Tablo 1.6. Şer'iyye Sicilinden Tespit Edelen Cami' ve Mescit.....	29
Tablo 1.7. Şer'iyye Sicilinde Yer Alan Medrese, Muallimhane, Mektep	30
Tablo 1.8. Sicilden Tespit Edilen Tekke ve Zaviyeler	31
Tablo 1.9. Sicilden Tespit Edilen Vakıflar.....	31
Tablo 1.10. Miras.....	47
Tablo 2.1. Tımar ve Zeamet Kayıtlarını Gösteren Tablo	59
Tablo 2.2. 1003-1005 Yılları Arasında Çorum'da Satılan Evlerin Fiyat Aralığı	61
Tablo 2.3. 1003-1005 Yılları Arasında Çorum'da Borç Alan, Borç Verenlerin İsimleri, Gösterilen Bedel, Borç Miktarı	75

KISALTMALAR

Agb	Adı geçen bildiri
Age	Adı geçen eser
Agm	Adı geçen makale
C	Cilt
SS	orum Şer'iyye Sicili
Der	Derleyen
DİA	Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ed	Editör
H	Hicri
Hz	Hazreti
M	Milat
S	Sayfa
S	Sayı
OTAM	Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
T.C	Türkiye Cumhuriyeti
TKG. KK. TTd	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşiv Kataloğu Tapu Tahrir Defteri
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri

GİRİŞ

Kadı sicilleri, kadı divanı, mahkeme kayıtları ve yaygın kullanımı ile şer'iyye sicili adı verilen defterler kadı veya nâibi tarafından tutulmaktadır. Şer'iyye sicili Osmanlı Devleti'nde merkez ve taşrada her kesimden insanlar arasındaki hukuki ilişkilere dair kayıtları kapsayan defterlerdir (Uğur, 2010, s. 8-11). Osmanlı Devleti'nde İslam hukukuna dayalı olarak şer'î mahkemeler kurulmuştur. Şer'î mahkemeler de hüküm İslam hukuku ve örfi hukuku göre hükümler verilmektedir. Şer'iyye sicili muhtelif devirlerde hukuki, dini, iktisadi, askeri müesseseler hakkında bize çok kıymetli vesikalar bırakmıştır (Yaman, 1938, s. 153-154). Şer'iyye sicili siyasi tarih açısından önemli olduğu gibi sosyal, iktisadi, askeri, hukuk ve şehircilik tarihi açısından kıymetli bir kaynaktır.

Osmanlı şehirlerinin incelenmesinde toplumsal hayata dair bilgilere ulaşmada birincil el kaynaklardan birisi olan şer'iyye sicilinde aile yapısı, nişan, nikâh, boşanma süreçleri, tereke defterleri ile günlük hayata kullanılan kap, kaçak, ev döşemesi hakkında bilgi bulmak mümkündür (Uğur, 2010, s. 9). Osmanlıda kadınların boşanma, nafaka, miras, evlenme gibi konularda kadıya başvurarak haklarını aradıklarını şer'iyye sicilinden öğreniyoruz. Kadınların, kölelerin ve toplumun farklı kesimlerinin hak arayışlarını belgeleyen siciller sosyal tarih açısından eşsiz eserlerdir (Faroqhi, 2005, s. 116-117). İktisat tarihi açısından şer'iyye sicili tarih araştırmacılarına Anadolu insanının günlük yaşamı, ürettiği mahsuller, sanat ve meslek isimleri, esnaf dükkânları, bedesten, han ve çarşı gibi ticari binalar hakkında, narh fiyatları yine ödenen vergi, vergi çeşitleri bilgi vermektedir. Taşra teşkilatın eyalet, sancak, kaza gibi idari birimlerinin dönemindeki isimlerini yöneticilerinin isimlerini ve rütbeleri hakkında malumat bulmak mümkündür. Şer'iyye sicilinde yer alan sefer hazırlıklarına dair beylerbeyi ve sancakbeyine gönderilen yazılı emirlere, fermanlara ulaşmak mümkündür. Ordunun ihtiyacı olan gıda maddeleri, kürekçi, kereste gibi maddelerin temini için kadınlara yazılı emirler ve fermanlar gönderilmiştir. Şer'iyye sicillerinde bulunan emirler, fermanlar askeri tarih açısından sicillerin önemini göstermektedir (Uğur, 2010, s. 9).

Sicillin ihtiva ettiği kayıtları incelendiğinde büyük bir kısmında hukuki meseleler diğer kısmında ise ferman, buyruldu, emir, tezkere, adâletnâme gibi belgeler yazılı bulunmaktadır. Alelâde olaylar, cinayetler, hırsızlık, gasp, nişan, evlenme gibi sosyal hayata dair davalar, ticaret, alış-veriş, narh uygulamaları, borç, kefil, vergi, kale ve sur gibi binaların yapımı ve onarımı için lazım olan masrafın yazılması ayrıca toplanan meblağın yine sicile yazılarak kayıt altına alınması iktisat konuları dair davalar mevcuttur. Müderris, muallim, hatip, müezzin, imam, müteveli nasb ve tayinleri, sicilin yazıldığı şehir yine şehre bağlı köyleri isimleri hakkında bilgiye

ulaşmak mümkündür. Şer'iyeye sicillerinde yer alan miras davaları kayıtlarıyla hem hukuki hem de iktisat için önemli verine ulaşmak mümkündür. Vakıf, vakıfnameler, vakıf akçesi, mütevellî kısacası şer'iyeye sicillerinde oldukça farklı davalar gündeme gelmesi tarihin tüm şubeleri için oldukça kıymetli bilgiler ihtiva etmektedir (Yaman, 1938, s. 154 ve Uğur, 2010, s. 9). Kadı sicilleri yalnızca mahkeme tutanağı olmanın ötesinde günümüz mahkeme tutanağı olmasının ötesinde daha geniş kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Merkezden gönderilen ferman, berat, mektuplar gönderilme nedeniyle alâkalı olarak dönemin siyasi, askerî, sosyal ve ekonomik tarihine dair ipuçları sunmaktadır.

Şer'iyeye sicilleri içerisinde birçok farklı kayıt türü mevcuttur. Belgeleri iki kısımda incelemek mümkündür. Birinci kısımda, başka makamlardan sadır olan belgeler; padişah tarafından yazılan fermanlar ve emirler, sadrazam, beylerbeyi ve kazaskerin yazdıkları buyurulduklar, temessükler, tezkireler gibi belgeler yer almaktadır. İkinci kısımda mahkeme işlemleri sonucu kadı tarafından yazılan hüccet, ma'ruz, i'lam, mürsele, tereke ve narh gibi belgeler bulunmaktadır. Padişah ve diğer makamlardan sadır olan belgeler;

Ferman; Farsça "fermüden" mastarından türemiş bir kelime olup emir, irade buyruk anlamına gelmektedir. Padişahın herhangi bir mesele hakkında yazılı emri olup genellikle ferman-ı hümayun veya emr-i şerif olarak tanımlanmıştır(Gök, 2000, s. 215). Ferman dan ayrı yerlerde kullanılmakla beraber hüküm, berat, misâl, tevkîf, nişan, menşur aynı anlamda kullanılmaktadır. Fermanlar divân-ı hümayun kalemlerin birinde yazılır ve özeti divân siciline kaydedilir. Ferman vasıl olduğu yerde önce kadı tarafından tetkik olunduktan sonra şer'î mahkemede siciline kaydolunup yürürlüğe girmektedir. Fermanlar elkâb ile başlar genelde beylerbeyi, sancakbeyi, kadı gibi devlet görevlerine gönderilmiştir (Ünal, 2011, s. 249).

Berât; Osmanlı Devleti'nde her hangi bir göreve veya hizmete tayin, maaş tahsisi, unvan, nişan ve imtiyaz verilmesi sebebiyle hazırlanan fermanlardır. Padişahlara mahsus olan beratlar berât-ı hümayun denir. Berât padişah tuğrası taşıyan bir belge olmasından kaynaklı olarak sadece tuğranın sahibi padişahın saltanatı döneminde geçerlidir. Berat genelde Kırım Hanlığı, voyvodalık, serdarlık, vezirlik, beylerbeyliği, tımar verilen kimselere hitaben yazılmaktadır (Ünal, 2011, s. 106). Berâtların hangi nedenden yazıldığı metinde belirtilmekle birlikte üç grupta inceleyebiliriz. Birinci grupta memur tayinleri için yazılan berâtlar örneğin vezir, beylerbeyi, sancakbeylerine verilen berat bu gruba girmektedir. İkinci grupta devlete ait mal ve mülklerden faydalanma ve tasarrufta bulunma imkânı veren berâtlar olup temliknâme, malikâne, tımar bu kapsamdadır. Üçüncü grupta vakıflarda görev yapabilme yetkisi bildiren beratlar bu gruptadır(Gök, 2000, s. 218).

Mektup; kelime Arapça "ketb" kökünden türetilmiş yazılmış demektir. Diplomatik bakımdan ise iki şehir, iki ülke arasındaki kişiler iş, tebrik, taziye gibi vesilelerle

birbirlerine gönderdikleri yazılar. Name, bitik, varaka, risale nemîka mektupla aynı anlamda olan kelimelerdir (Kütükoğlu, 2018, s. 221).

Tezkire; Zikr kökünden türeyen kelime tezkere, pusula demektir. Hükûmetten alınan izin kâğıdı (Develioğlu, 2017, s. 1289). Aynı şehir ve kasabadaki resmi dairelerin birbirine yazdıkları yazıdır. Şehirlerarası yazışmalarda *tahrirat* denirdi. Tezkireler yazıldığı daireveya verilmiş nedenine göre adlandırılmıştır(Ünal, 2011, s. 686).

Buyuruldu; sadrazam, vezir, defterdar, kadiasker, beylerbeyi, sancakbeyi gibi yüksek rütbeli vazifelilerin kendilerinden aşağı mevkilerde bulunanlara gönderdikleri emirler için kullanılan tabirdir (Kütükoğlu, 2018, s. 197).

Temessük; bir borcun ödenmesinin kabul edilmesi, birşeyin teslim alındığını gösteren belgedir. Bazı belgelerde temessük yerine tahvil kelimesi kullanılmıştır. Temessük çok çeşitli konularda yazılabilen bir belgedir(Kütükoğlu, 2018, s. 281).

Kadı tarafından yazılan belge türleri;

Kadı, hukuki anlaşmazlıkların çözüldüğü ve cezaî müeyyideyi gerektiren suçların görüldüğü meclis-i şer'e başkanlık etmektedir. Kadı kelimesi Arapça kaf ve dad harfleriyle meydana gelen "kada" yargılama kelimesinden türemiş olup yargıç demektir. Osmanlı Devleti'nde kadı bir mahkemede yargıç, noter, vakıfların müfettişi, aynı zamanda belediye başkandır. Kadı bu görevleri üstlendiğinde naîb, muhızır, çavuş, mübaşir, subaşı, kassam, mukayyid, kâtip, kale dizdârı kendisine yardımcı olmuşlardır (Ortaylı, 2023, s. 11). i'lam, narh, hüccet gibi belgeler kadı tarafından yazılmaktadır.

i'lam; bildirme, anlatma demek olan i'lam hukuk terimi olarak bir davanın mahkemece nasıl bir hükme bağlandığını gösteren belge. Kadıların şer'î mahkemeye intikâl eden bir davanın kararının tasdikini temin amacıyla şeyhülislâma veya herhangi bir üst makama yazdığı resmi yazının adıdır (Kütükoğlu, 2018, s. 345).

Hüccet; şeriat mahkemesinde verilen bir hak veya sahiplik gösteren resmi vesika, belgenin adıdır (Develioğlu, 2017, s. 445). Kadı huzurunda, ikrar, takrir, vasi tayini, akit ve bir hususa izin verilmesini hakkındaki belgeler olup hüküm ihtiva etmemektedir. Şer'iyye mahkemelerinde verilen hüccetler tâlik yazısı ile yazılmıştır(Pakalın, 1983, s.51).

Narh; mal veya hizmet ile ilgili fiyat tespitini Osmanlı Devleti kadıya bırakmıştır. Esnafın sattığı her türlü mala -ekmek, et, şeker, un- mevsimine göre fiyat belirlemek yani narh koymak kadının en önemli görevidir (Ünal, 2011, s. 512).

Vakfiye; vakıf, bir kimsenin Allah'a yakın olmak amacıyla menkul veya gayrimenkul mülkünü dinî amaç için tahsil etmesidir. Vakfiye ise vakıf şartlarını, vakf edilen mülkün özelliklerini, vakf edenin kimliğini kapsayan ve kadı tarafından yazılan

belgelerdir. Özgür, akıl sağlığı yerinde olan, yetişkin ve borç yükümlüğü bulunmayan herkes vakıf te'sis etmek hakkına sahiptir(Kütükoğlu, 2018, s. 359).

Çalışılmış Çorum sicillerinin ve 1755 Numaralı Çorum Şer'iyeye Sicili'nin tanıtımı;

Osmanlı Devleti'nde sosyal, ekonomik, siyasi, askeri, dini ve günlük yaşama dair oldukça kıymetli bilgiler içeren şer'iyeye sicillerini kadı veya naibi tarafından tutulmaktadır. Çorum'da döneminde yazılmış şer'iyeye sicilleri de kentin tarihine ışık tutan değerli arşiv malzemesidir. Çorum şer'iyeye sicillerinin bir kısmı daha önce çeşitli çalışmalar vesilesiyle inceleme konusu olmuştur. Çorum şehrine ait çalışılmış şer'iyeye sicillerini tarih sırasına göre tanıtılacaktır. Abdullah Gündoğdu "Çorum'un 2 Numaralı Şer'iyeye Sicili: Transkripsiyon ve Değerlendirme" isimli çalışmasında şer'i mahkemelerin işlevi ve kadının nitelikleri ve görevleri hakkında bilgi verilmiş, belge tasnifinin ardından sicilin transkripsiyonu hazırlamıştır. Sicilde yer alan kayıtları dikkate alarak idari yapı, sosyal, ekonomik ve sosyal yapılar hakkında bilgi vermiştir.¹ Ahmet Yaramış tarafından "Çorum'un H.1240-1254/M.1824-1836 Tarihli Şer'iyeye Sicili'nin H.1240-1254/M.1824-1836 Yılları Arası Transkripsiyon ve Değerlendirme" adlı yüksek lisans tezinde sosyal yapı ve müesseseleri incelemiştir.² Bir diğer çalışma Şerif Korkmaz'a aittir. Şerif Korkmaz "H.1255-1264 (M.1839-1847) Tarihli Çorum Şer'iyeye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirme" çalışmasında sicilin transkripsiyonuna ve sicildeki belgelerin tasnifine yer vermiştir.³İsimli çalışmasında sicilin 1839-1847 yılları arasının transkripsiyonu hazırlamıştır. Sicilde yer alan belgelerin türlerine göre tasnifini yazmasının ardından sicilden yararlanarak Çorum şehrinin sosyal ve ekonomik hayatını değerlendirmiştir.

Neşat Taner tarafından 2002 yılında "Çorum'un 11 Numaralı Şer'iyeye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (H.1304/1307M.1886/1889) başlığı altında hazırlanan yüksek lisans tezinde Çorum'un Osmanlı tarihinde yeri ve önemine yer vermiş yine belgelerin kısa özetlerinin ardından mahalle, köylerin tanıtımından sonra bu yerlerin sosyal, ekonomik, idari yapısını değerlendirmiştir.⁴ Esra Doğan, "13Numaralı(H.1314/M.1896) Çorum Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi" isimli yüksek lisans tezinde şer'iyeye sicilinin önemine değinmiştir. Çorum'a bağlı kaza ve nahiyelerin sosyal ve ekonomik yapısı hakkında sicilden

---

¹ Abdullah Gündoğdu(1989),Çorum'un 2 Numaralı Şer'iyeye Sicili: Transkripsiyon ve Değerlendirme H.1268-1280/M. 1852-1863)Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

² Ahmet Yaramış(1993),Çorum'un H.1240-1254/M.1824-1836 Tarihli Şer'iyeye Sicili'nin H. 1240-1254/M.1824-1836 Yılları Arası Transkripsiyon ve Değerlendirme, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Yüksek Lisans Tezi.

³ Şerif Korkmaz,(1995)H.1255-1264(M.1839-1847)Tarihli Çorum Şer'iyeye sicili Transkripsiyon ve Değerlendirme, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum, Yüksek Lisans Tezi.

⁴ Neşat Taner(2002), Çorum'un 11 Numaralı Şer'iyeye Sicili Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (H. 1304/1307 M. 1886/1889)T.C. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, Yüksek Lisans Tezi.

faydalanarak bilgi vermiştir.⁵ Ferhan Sultan Yavaş“Çorum Sicilleri Çerçevesinde Aile Hukuku Davaları(1255-1290/1840-1874)” isimli tez çalışmasında Çorum şer’iyye sicillerini özellikle Hicri 1255 senesini dikkate alarak aile hukukuna ait davaları değerlendirmiştir.⁶ Ahmet Yaramış 1754 Numaralı Çorum Şer’iyye Sicili’nin iki yılını çalışmış diğer yıllarını Esra Şahin çalışmıştır. Esra Şahin,“1754 Numaralı Çorum Şer’iyye Sicili’ne Göre Çorum’da Sosyal ve Ekonomik Hayat (1826-1838)” isimli yüksek lisans tezinde sicilde yer alan kayıtların transkripsiyonuna yer vermemiştir. Sicilde yönetici sınıf mutasarrıf, kadı, müftü ve nakîb-ül-eşrâf kaymakamlığının tanımından sonra Çorum’da görev alan kadı, müftü ve kaymakamların isimlerine ve görev aldığı yıllara yer vermiştir. 1826-1838 yılları arasında Çorum şehrinin sosyal, kültürel, ekonomik yapısını, şap madenin mukataa verilmesi hakkında bilgi vermiştir.⁷ Çorum Belediyesi 2009 yılında Çorum Şer’iyye Sicilleri Katalogları’nı iki cilt halinde yayınlamıştır. Sicillerde yer alan dava kayıtlarının özeti verilmiştir.

Tez çalışmasının ana kaynağı olan 1755 numaralı Çorum Şer’iyye Sicili Çorum’un ve bölgenin bilinen en eski tarihli sicil defteri özelliğine sahiptir. Sicilin aslı Çorum Hasan Paşa Yazma Eser Kütüphanesi’nde bulunmaktadır. Suraiya Faroqhi, Çorum Kütüphanesi ve T.C. Kültür Bakanlığı’nın izni ile mikrofilmni Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesi’ne taşımıştır. Suraiya Faroqhi mikrofilmde bazı sayfaların numaralarının görülmekte olduğunu bazı sayfa numaralarının net çıkmadığını belirtmiştir. Hasan Paşa Yazma Eser Kütüphanesi yetkilerinin izniyle sanal ortamdan temin edilen sicil defterinin fotoğrafları bilgisayara aktarılmıştır. Tezde sicilin sayfa numaraları defterde yazıldığı şekilde aktarılmıştır. Sicilde bazı sayfalar fersûde⁸ durumda olması sebebiyle okunamamıştır. İncelediğimiz defter 305x100 milimetre ebatında, 213 varak, 426 sayfa ve bez ciltlidir. Kâğıt çeşidi abâdi, sicilde genellikle talik kullanılmakla birlikte divanî, kırık rika yazı karakteri kullanmıştır. Varak başlarında kullanılan sayfa numaraları bazı sayfalarda tekrar kullanılmıştır. Sicilde davalar sıralı tarih biçiminde verilmemiştir. Aynı sayfa 1003 veya 1005 ait davalar bulunmaktadır. Sicilin son 10 varağında kadıların işlerini kolaylaştırmak amacıyla fetvalara yer verilmiştir.

Çorum Şer’iyye Sicili, yalnızca yerel tarih açısından değil aynı zamanda Osmanlı merkez yönetimi taşra arasındaki ilişkiler ve dönemin siyasi-askeri gelişmelerini yansıması bakımından oldukça kıymetli bir kaynaktır. Hicri 1003-1005 (Miladi: 1594/1595-1596/1597)⁹ yıllarını kapsayan sicilde yer alan ferman ve buyruhdular

---

⁵ Esra Doğan(2009),13 Numaralı(H.1314/1896) Çorum Şer’iyye Sicili’nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi, T.C. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri, Yüksek Lisans Tezi.

⁶ Ferhan Sultan Yavaş(2016) Çorum Sicilleri Çerçevesinde Aile Hukuku Davaları (1255-1290/1840-1874)Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Yüksek Lisans Tezi.

⁷ Esra Şahin(2017),1754 Numaralı Çorum Şer’iyye Sicili’ne Göre Çorum’da Sosyal ve Ekonomik Hayat (1826-1838),Hitit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum, Yüksek Lisans Tezi.

⁸ Fersûde; eskimiş, bozulmuş. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:13.06.2025. <https://lugatim.com/>.

⁹ Türk Tarih Kurumu. Tarih Çevirme Klavuzu. Erişim Tarihi: 27.06.2025. <https://ttk.gov.tr/>.

Osmanlı Devleti'nin Batı'da Macaristan ve Avusturya, Doğu da İran'a yönelik askeri sefer hazırlıklarına dair bilgiler sunmaktadır. Sefere çıkacak ordunun ihtiyaç duyduğu malzemelerin temini sürecinde halktan talep edilen erzak, araç ve gereç çeşitleri hakkında ayrıntılı veriler içermektedir. Sicil Çorum ve çevresine ilişkin sosyo-ekonomik ve kültürel yapıyı ortaya koymakla kalmayıp aynı zamanda Osmanlı taşra teşkilatının işleyişi ve merkezî idariyle kurulan ilişkiler açısından önemli bilgiler vermektedir. Eyâlet-i Rum bünyesinde görev yapan beylerbeyi, sancakbeyi, kethüda, subaşı, gibi idari görevliler, kadı, naîb, müderris, vakıf mütevellisi, cami imamı, müezzinin gibi ilmiye ve dini zümreye mensup kişilere dair kayıtları ihtiva etmektedir. Sicilde bulunan kayıtlarda dönemin merkez ve taşra idari kadro yapısı, görevlilerin isimlerine ulaşmak mümkündür.

Sicilin bazı belgeleri 1938 yılında yayın hayatına adım atan Çorumlu Dergisi'nde transkripsiyonu yapılarak yayınlanmıştır. Çorumlu Dergisi'nde Neşet Köseoğlu sicilde yer alan mahalle ve köy isimlerini dergide yayımlamıştır. Sicili bilimsel anlamda Suraiya Faroqhi çalışmış, transkripsiyonu doğrudan yayınlamış lâkin sicili yaptığı çalışmalara kaynak olarak göstermiştir. Sicili değerlendirme çalışmamızda Suraiya Faroqhi'nin "Fatih Döneminde Evliya Çelebi Seyahatine Kadar Çorum" makalesinden faydalanılmıştır (Faroqhi, 1990, s. 95-142).

1755 Numaralı Çorum Şer'iyye Sicili'nin değerlendirilme aşamasına geçilmeden önce sicilde yer alan kayıtların transkripsiyonu yapılmıştır. Transkripsiyon aşamasında kelimelerin doğru telaffuzları ve anlamlarının tespiti amacıyla başta Kâmûs-ı Türkî¹⁰, Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lûgat¹¹, Kubbealtı Lugatı¹² gibi sözlük kaynaklarından istifade edilmiştir. İSAM tarafından İstanbul Kadı Sicilleri¹³ Projesi kapsamında transkripsiyonu tamamlanmış defterden yararlanılarak zor okunan kelimelerin kontrolü ve doğruluğunun sağlanması amaçlanmıştır. Sicilde bazı sayfaların yırtık ve fersûde olması nedeniyle transkripsiyonu yapılamamıştır. Sicil kayıtların transkripsiyonu tamamlanma aşamasının ardından sicilde yer alan konular değerlendirilmeye başlanmıştır.

Tezin birinci bölümünde, 1755 Numaralı 1004-1005 tarihli Çorum Şer'iyye Sicili kapsamında sosyal hayatla ilgili olgular değerlendirilmiştir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş döneminde Anadolu topraklarının genelinde özellikle Sivas, Amasya, Tokat yöresi için Rum tabiri kullanılmıştır. I. Mehmet döneminde 1413 yılında Tokat, Amasya ve Sivas'ın birleştirilmesiyle Eyâlet-i Rum kurulmuştur. II. Murat döneminde Çorum ve Canik şehirleri ardından Karahisar-ı Şarkî eyâlete dâhil olmuştur (Gökbilgin, 1965, s. 51-52). Çorum, İskilip, Osmancık, Karahisar Demirlü ve Katar olmak üzere beş kazadan meydana geldiği görülmektedir (Engin ve Alandağlı,

¹⁰ Şemseddin Sami, Kâmûs-ı Türkî, Nadir Eserler Kitaplığı, İstanbul 2016.

¹¹ Ferit Develioğlu, Osmanlı-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Aydın Kitapevi Yayınları, Ankara 2017.

¹² Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi: 19.06.2025. <https://lugatim.com/>.

¹³ İstanbul Kadı Sicilleri. Erişim Tarihi: 19.06.2025. <https://kadisicilleri.org/>.

2014, s. 13). XVI. yüzyılda Çorum'un idari konumu kaynaklardan faydalanarak değerlendirilmiştir. Çorum'un idari yapısının ardından idari kadro sicil çerçevesinde ele alınmıştır. İdari kadroda ilk sancakbeyinin konumu ve görevleri hakkında bilgi verilmiştir. Çorum'da görev yapan sancakbeylerine yer verilmiştir. Kazanın idari amir aynı zamanda yargıcı olan kadının görevleri sicilde bulunan dava örnekleriyle birlikte incelenmiştir. Subaşı, kethüda, dizdâr, muhtesip gibi düzenin korunmasında sancakbeyi ve kadıya yardımcı kadro sicil çerçevesinde ele alınmıştır. İdari yapı ve idari kadronun ardından mahkeme görevlilerine yer verilmiştir. Sicilde yer alan mahalle ve köy isimleri tespit edilerek tablo hâlinde sunulmuştur.

Tezin birinci bölümünün ikinci kısmında Osmanlı toplumunun dolasıyla Çorum'un temel yapı taşı olan aile kurumu çok yönlü biçimde ele alınmıştır. Sicil kayıtları ışığında ailenin tanımı, ailenin teşekkül süreci, nişan ve nikâh evreleri ardı ardına değerlendirilmiştir. Mehir ve mehrin türleri yine işlevi ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Aile hukukunda mehrin yeri, mehrin miktarı meydana gelme süreçleri kayıtlar dikkâte alınarak yazılmıştır. Aile teşekkülü sırası nişan nikâh dönemleri mehir ve mehir miktarı ve bunlara ilişkin uygulamalar tespit edilmiştir. İslam hukuku ailenin birliğine önem vermekle anlaşmayan eşlerin boşanmasına cevaz verilmiştir. Talâk, anlaşmalı boşanma ve tefrika usulüyle gerçekleşen boşanma türleri sicilde kayıtlı olan davalardan yola çıkarak değerlendirilmiştir. 1003-1005 yılları arası miras kayıtları incelendiğimizde Çorum'un hem şehir hem de kırsal nitelikler taşıyan orta büyüklükte bir kent olduğu bununda sosyo-ekonomik hayatın bir getirisi olan miras hususuna yansıdığını görüyoruz. Şer'iyeye sicilinde miras bırakan şahısların tarımsal üretim yapan çiftçiler, zanaatkârlar, tımar sahipleri ve idari kadroda bulunan görevliler olduğu görülmektedir. Bahsi geçen şahıslara kimlerin varis olduğu, eşleri ve çocuklarının sayısı hakkında demografik bilgiler üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Miras kayıtların yer alan mahalle, köy isimleri hakkında ip uç verirken, varislere bırakılan mülkün bulunduğu muhtle bağlantılı olarak fiyatının arttığı veya azaldığı tespit edilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde mâlikâne-divanî sistemi ve tımar sisteminin Çorum ve çevresine etkileri değerlendirilmiştir. Osmanlı Devleti, fethettiği topraklarda yeni bir düzen kurarken mevcut yerel gelenek ve hukuki yapıları göz ardı etmediğini yerleşik yapıyla kendi sistemini birleştirerek devletin uzun süre ayakta kalmasını sağlamıştır. Mâlikâne-divanî sistemi Osmanlı taşrasında kadim Eyâlet-i Rum sancakları olarak tanımlanan Çorum, Amasya, Tokat, Sivas, Turhal, Zile'de uygulanmıştır. Çorum'da uygulanan mâlikâne-divanî sistemi ilk kez Huricihan İslamoğlu incelediğinde bu sistemin tımar sisteminden farklı olduğunu belirlemiştir. Osmanlı Devleti'nin bu sistemi kullanarak Çorum ve çevresinde üstünlük sağlama karşılığında yerel güçlerle uzlaşma yoluna yoluna gittiğini öne sürmüştür. Çorum'da araziler divanî ve mâlikâne olarak belli kurumlar arasında 1456 yılında paylaştırılmış, mâlikâne hisseleri medrese, cami, Mevlîhane gibi kurumlara

verilmiştir. Divanî hisseler tımarlı sipahilere, idareci kadroya işletmesi amacıyla kiralanmıştır. Osmanlı Devleti mâlikâne-divanî sistemi yavaş yavaş ortadan kaldırmak amacıyla mâlikâne hisselerini tımarlı sipahilere veya vakıflara aktarmıştır (Engin ve Alandağlı TKG. KK. TTd. 2014,s. 27-28). 1003-1005 yılları arasında sicilde mevcut kayıtları incelediğinde Çorum ekonomisinin büyük ölçüde tarıma dayalı olduğunu ekonomik sistemin bunun üzerine kurulu olduğu görülmüştür. Ekonomik faaliyetlerin temelini ziraat ve hayvancılık oluşturmaktadır. Bu durum hem kırsal hem de şehir merkezinde gözlemlenebilir niteliktedir. Şehir merkezinde tarım ve hayvancılıkla ilgili faaliyetlerin sonucu elde edilen ürünlerin sunulduğu pazarlandığı ve bir kısmının işletildiği dükkânların aktif olduğu anlaşılmaktadır. Sicil kapsamında ev, dükkân, bağ, bahçe, tarla, arsa gibi satış işlemlerinde kayıt satan kişinin varsa unvanın ardından kimlik bilgisi, işlemin içeriği, nerede olduğu hakkında bilgi verilmektedir. Alan kişinin kimliği ve satın aldığı miktar ve ödeme şekli hakkında bilgi verildikten sonra şahitlerin ifadeleri dinlendikten sonra kadının onaylamasıyla satış işlemi sona ermektedir. İşlem kadı veya naîbi tarafından sicile işlenmektedir.

Tezin üçüncü bölümünde Çorum ve çevresinde meydana gelen eşkıya faaliyetlerinin arka planı tarihsel, sosyal ve ekonomik dinamikler çerçevesinde ele alınmıştır. Eşkıya faaliyetleri kapsamında döneme damgasını vuran Celali isyanlarına katılan grublardan levent, suhte, sekban gibi unsurlar tanıtılmış ve isyandaki rolleri incelenmiştir. İsyanın temel nedenleri arasında III. Murat(1574-1595) döneminde gerçekleşen Osmanlı-İran ve Osmanlı-Avusturya savaşları devlete getirdiği ağır malî yük öne çıkmaktadır. Artan savaş harcamaları gelir-gider dengesini bozmuş ve bütçede ciddi açıkların meydana gelmesine yol açmıştır. Bütçe açığını kapatmak amacıyla taşşış yönetimine başvurulmuş, bunun sonucunda halkın alım gücü azalmış, piyasade dengesizlik meydana gelmiştir. Devlet malî dengeyi yeniden sağlamak adına halktan avarız vergisi talep etmesi, toplumunda huzursuzluğa neden olduğu belirlenmiştir. Sicilde yer alan fermanlardan Çorum ve çevresinde meydana gelen eşkıyalık olayları hakkında bilgi öğrenmek mümkün olmuştur. Canfedaoğlu isimli eşkıya liderinin ve adamlarının faaliyetlerine geniş yer verilmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde transkripsiyonu hazırlanmış metinlerin özetleri verilmiştir. Sağdan sola doğru okunan sicil defterinin transkripsiyon aşamasında “ 1A- ön yüzüne 1B arka yüzüne” şeklinde sayfa numaralandırılmıştır. Sicilde yer alan dava, ferman, berat, hüccet, için ayrı ayrı tablo hazırlanmıştır. Tabloda, sayfa numarası, hüküm numarasına, olay mahali ve tarih bilgisine verilmiştir. Tabloda metnin konusu yazılmış ardından özet transkripsiyonuna ve şuhûdü'l-hâle yer verilmiştir. Sicilde bulunan belgeler sistemik olarak tabloda sunulmuştur. Tez sonuç yazı ve kaynakça bilgisi verilmesiyle tamamlanmıştır.

1. BÖLÜM

1755 NUMARALI ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİ ÇERÇEVESİNDE ÇORUM'DA SOSYAL HAYAT

1.1. XVI. Yüzyılda'da Çorum'un İdari Yapısı

Osmanlı Devleti idari bakımdan merkez ve taşra olmak üzere iki temel yapıya sahiptir. Merkez idarenin dışında kalan bölgeye “taşra” ismi verilmiştir. Klasik Dönemde taşra teşkilatı eyâlet, sancak, kaza, nahiye ve köy şeklinde idarî birimlere ayrılmıştır (Saydam, 2017, s. 122) Osmanlı Devleti kuruluş döneminde ilk olarak 1362 yılında Rumeli Eyâleti'ni 1393 yılında Anadolu Eyâleti'ni kurmuştur. Osmanlı XV. yüzyıldan itibaren Anadolu'ya “iklim-i Rum” veya “memleket-i Rum” olarak nitelemiştir. Amasya, Tokat ve Sivas yöresine Vilâyet-i Rumiyye-i Suğra denilmiştir (Gökbilgin, 1965, s. 51). I. Mehmet (1413-1421) döneminde bahsi geçen bölge Osmanlı topraklarına dâhil olmuştur. 1413 yılında eyâlet haline gelen bölge Vilâyet-i Rum veya Vilâyet-i Rumiyye-i Suğra isimleri ile ifade edilmeye başlanmıştır. Eyâlet-i Rum'a II. Murat (1421-1451) döneminde Canik ve Çorum dâhil olmuştur. Eyâletin merkezi ilk dönemlerde Amasya ve Tokat arasında gidip gelirken Tokat ve çevresinde başlayan isyanlar sebebiyle eyâletin merkezi 1520 yılında Sivas olarak belirlenmiştir (Açıkel, 2008, s. 225-226).

XVI. yüzyıldan ikinci yarısından itibaren Eyâlet-i Rûm'u meydana getiren sancakların sabit hâle geldiği görülmektedir; Sivas, Çorum, Amasya, Bozok, Canik, Arakbir, Divriği'dir. Ayn Ali Efendi¹⁴“Kavânîn-i âl-i Osman der Hulâsa-i Mezâmin Defter-i Divân” isimli risalesinde bölgeyi hem Eyâlet-i Rûm hem de Eyâlet-i Sivas isimleriyle tanımlamıştır. Ayn Ali Efendi, Eyâlet-i Rum sancaklarını; Sivas, Amasya, Çorum, Bozok, Divriği, Canik ve Arabgir olarak defterine kaydetmiştir (Bulduk, 1992, s. 20). Osmanlı Devleti'nin toprakları fetihlerin sonucu olarak genişlemeye devam etmiş Eyâlet-i Rûm'a yeni sancaklar eklenmiştir. Rum eyâleti iki kısma ayrılmıştır, Amasya, Çorum, Tokat, Sivas, Canik, Karahisarışarkî bölgesine Vilâyet-i Rûm-ı Kadîm yine Trabzon, Malatya, Kemah, Bayburt, Divriği ve Gerger sancaklarının dâhil olduğu kısma Vilâyet-i Rûm-ı Hadîs olarak isimlendirilmiştir (Açıkel, 2008, s.226).

---

¹⁴ Ayn Ali Efendi; doğum ve ölüm tarihleri bilinmemektedir. Divân-ı hümâyun kâtipler zümresine dâhil olup süvari mukabeleciği, hazine kâtipiliği, Mısır defterdârlığı ve defter-i hâkânî emînliği gibi kurumlarda görev almıştır. Ayn Ali Efendi, Osmanlı toprak düzeni, maliyesi ve kanunları hakkında kaleme aldığı eserleriyle tanılmaktadır. Sadrazam Kuyucu Mustafa Paşa'nın emriyle tumar, zeamet kanunlarını ve uygulamalarını yazdığı Kavânîn-i Âl-i Osmân der Hulâsa-i Mezâmin-i Defter-i Divân adlı eserini hazırlamıştır. Ayn Ali Efendi yine Kuyucu Murat Paşa'nın talimatıyla Risâle-i Vazifehôrân ve Meretib-i Bendegân-ı âl-i Osman adlı eserini yazmıştır. Ayn Ali Efendi'nin her iki eserinde yurtiçi ve yurtdışında birçok yazma nüshası bulunmaktadır (İpşirli, M, 1991s. 258-259).

II. Mehmet(1451-1481) döneminde yazılan tahrir defterinde vilâyet konumunda olan Çorum şehiri I. Süleyman (1520-1566)döneminde tutulan icmal defterinde sancak merkezi olduğu görülmektedir. Sancak, bayrak veya bayrağın temsil ettiği askeri birliğin oluşturduğu idarî bölgedir. Arapça liva ve râye kelimeleri hem sancak hem de bayrak anlamı taşır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş devrinde sancak askeri teşkilat ve idarî yer anlamında kullanılmıştır. XV. yüzyılda askeri anlam taşımaya devam etmiş olsada beylerbeyine bağlı ve sancak beyinin yönettiği bölgeyi ifade etmektedir. Eyâlet sisteminde olduğu gibi sancakta kaza, nahiye, divan, köy gibi idari birimlere ayrılmıştır. Kaza Osmanlı idari teşkilatında hem kadının idare bölgesi hem de coğrafi bölgenin adıdır(Şahin, 2009, s. 97-98). Evliya Çelebi, Süleyman Han Kanunnamesi üzere Sivas eyaletine Amasya, Çorum, Bozok, Divirîği Canik, Arapkir sancağının bağlı olduğunu seyahatnamesine kayıt etmiştir(Evliye Çelebi, c.3, s, 269).

Sancak ve kaza dışında idarî birim olan nahiye vilâyet ile eş anlamda kullanılmıştır. Bazı bölgelerde nahiye ile divan aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Divan ise birkaç köyden meydana gelmiş idarî birimdir. (Faroqhi, 1990, s. 103). Çorum Sancağı merkezi Sivas olan Eyâlet-i Rum'a bağlı bir livadır. Çorum Sancağı 387 numaralı 1523 tarihli icmal defterinde Çorumlu, İskilip, Osmancık, Katar ve Karahisar Demirlü olmak üzere beş kazadan meydana geldiği görülmektedir (Bulduk, 1992, s. 23). 1576 tarihli Çorum Sancağı Mufassal Tahrir Defteri'nde Çorum şehrinde beş kaza görünmektedir (Engin ve Alandağlı, 2014, s.13).

Tablo 1.1. Çorum Sancağı, Kazaları ve Divânları

Çorum	1-Çorumlu 2-Divân-ı Emlak 3- Divân-ı Serkis 4-Tuzcuyân
İskilip	1- İskilip Nahiyesi 2-Fevkettarîk Divânı 3-Tattettarik Divânı 4-Bayat Divânı 5-Karabörk Divânı 6-Uluköy Divânı 7-Halkasuyu Divânı 8-Koğa Divânı

Tablo. 1.1'den devam.

Osmancık	1-Osmancık Nahiyesi 2-İncesi Divânı 3-Çepni Divânı 4- Bayır Divânı 5-Öyücek Divânı 6-Pelitbükü Divânı 7- Mihmadselâm Divânı ¹⁵ 8-Sakız Divânı 9-Saz Divânı
Katar ve Kârim Divânı ¹⁶	1-Azeb Nuri Divânı 2-Bölük-i Arab Özü Divânı
Karahisar Demirlü	1-Afşar Divânı 2-Azeb Divânı 3- Bayır Divânı 4-İnanözü Divânı 5- Kaltak Divânı 6- Yamadı Divânı 7- Yaydiğin Divânı 8-Gazi Divânı 9- Alagöz Divânı

Çorum Sancağı, kazaları ve divanları tablosu; 1755 Numaralı Çorum Şer'iyye Sicili'nde yer alan davalarda geçen coğrafi veriler bilgiler dikkâta alınarak ve 1576 tarihli mufassal tahrir defterinden(Engin ve Alandağlı, 2014, s. 1) yararlanarak hazırlanmıştır. Çorum Tarihi Coğrafyasına Katkı: Karahisar-ı Demirli Nahiyesi'nde Nüfus ve Yerleşim isimli makale(Yazar ve Bozkuş M. 2024, s. 424) ile Üçler Bulduk'un yazdığı 16. Yüzyılda Çorum Sancağının İdari Yapısı (Bulduk, 1992, s. 23-52) isimli çalışmalardan da yararlanılmıştır.

¹⁵ 1004- 1005 tarihli Çorum Şer'iyye Sicili'nde XI. Yüzyıl kaynaklarında divân olarak geçen Saz, Sakız ve Mihmadselâm'ın kaza statüsüne yükseldiği görülmektedir (Faroqhi, 1990, s. 104).

¹⁶ Kârim Divân'ı 1576 tarihli mufassal defterde Katar Kazası ile birlikte yazılmıştır. Kârim Divân'ı Amasya Sancağı'nın Gümüş kazası'na tabidir. Kârim Divân'ın gelirinin bir kısmı Çorum sipahilerinin dirlikleri arasında bulunması nedeniyle Çorum kazalarıyla birlikte yazılmıştır.

1.1.1. Çorum şehrinin idari kadrosu

Eyâlet-i Rum'a bağlı bir sancak şehir olan Çorum XVI. yüzyılda idari ve askeri kadro bakımından zengin bir yerdir. Sancakbeyi, mübaşir, çeribaşı, subaşı, kethüda, dizdâr, muhtesip ve kadının bulunduğu idari kadro Çorum ve kazalarının yönetiminde görev almışlardır.

1.1.1.1. Sancakbeyi

Osmanlı Devlet teşkilatında temel idarî birim eyâletin bir alt birimi olan sancaktır. Askeri ve idarî olarak iki yönlü olan bölge beylerbeyine bağlı olan sancakbeyi (mir-i liva) tarafından yönetilmektedir. Sancakbeyleri Endurun'da eğitimlerini tamamlamasının ardından taşrada çeşitli hizmetlerde bulduktan sonra sancakbeyliğine terfi etmektedirler. Sancakbeyleri "seyfiye" veya "ehl-i örf" adı verilen sınıfa dâhildir (Şahin, 2009, s. 99). Devlet görevlisi, sancakbeyi olarak atandığında kendisine ve yerin kadısına ferman ile bildirilmektedir. Fermanı alan yeni sancak beyi sancağın kadısına durumu bildirir ve merkeze beratı almak için müracaat eder. Merkezden gelen beratın kadı tarafından sicile işlenmesiyle atama işlemi tamamlanmış olmaktadır. Sancakbeyinin, halkın rahat ve huzurunu sağlamak, güvenliği temin etmek, tımarlı sipahileri denetlemek, adaletin icrasında kadıya yardımcı olmak, emri altındaki subaşı, dizdar, sipahi suç işlediğinde cezalandırmak, padişah ferman yolladığında tımar ve zeamet sahipleriyle birlikte sefere katılmak gibi birçok görevi vardır. Dirlik olarak has verilen sancakbeylerinin diğer gelir kaynağı kendisine göre alt kademe görev alan memurların verdikleri hediyeler gelmektedir.(Saydam, 2017, s. 130-131).

Çorum sancakbeyleride diğer sancakbeyleri gibi görev sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdür. Sicilde sancak yöneticisi bazı kayıtlarda sancakbeyi bazı kayıtlarda mir-i liva olarak ifade edilmiştir. Sicilden Ali Bey,¹⁷ Hasan Bey¹⁸, Cafer Bey¹⁹, Nasrullah Bey²⁰ ve Mehmet Bey'in²¹ sancakbeyi olarak görev yaptıkları tespit edilmiştir.

Sancakbeyleri kendi ve ev halkının ihtiyaçlarını karşılamak için pazardan, dükkândan alışveriş yaptıklarını ve bu alışveriş bedeli ödediklerini kaynaklarda açıkça belirtilmiştir. Taşra yöneticileri bölgeyi temsil etmekle birlikte özel ihtiyaçlarını beytü'l-maldan değil kendi şahsi imkânlarıyla karşıladıkları göstermektedir. Sicilde, Mir-i liva Hasan Bey'in kendi ihtiyaçları için reayadan onar akçeden iki yüz kile arpa satın aldığı ve bedelini ödediğini dair kayıt bulunmaktadır. (Ç.Ş.S, 13/A-3)

---

¹⁷ Ç.Ş.S, 45/A-4.

¹⁸ Ç.Ş.S, 13/A-3.

¹⁹ Ç.Ş.S, 23/B-1.

²⁰ Ç.Ş.S, 69/A-2.

²¹ Ç.Ş.S, 168/B-1.

Sancakbeylerinin çeşitli bahaneler ile halka eziyet ettiği durumlarda cezalandırılmıştır. Hasan Bey'den sonra göreve gelen Cafer Bey sicilden tespit edebildiğimiz kadar makamını kullanarak halka eziyet etmiş ve Çorum'dan Kayseri'ye sürülmüştür(Faroqhi, 1990, s. 106). Sicilde yer alan dava Mir-i liva Cafer Bey'in makamını kullanarak Çorum ve yakın köylerden parasını ödemediği kendi şahsi ihtiyaçlarını aldığı tespit edilmiştir. Sancakbeyi Cafer Bey nahiyeler ve köylerden bedelini ödemediği yüksek miktarlarda arpa, odun ve saman almış ve ücretini ödemediştir. Malzemeleri tedarik ettiği Abbas bin İsmail, Durmuş bin Aydın, Ali bin Mahmut ve Hacı Mustafa kendilerine bedel ödenmediği gerekçesiyle kadıya başvurulara dava açmışlardır. Çorum kadısı meseleyi merkeze bildirmesinin ardından merkezden konu ile ilgili ferman gönderilmiştir. Kadıya gönderilen fermanla birlikte ayrıca adâletnâme²² ulaştırılmıştır. Adâletnamede, sancakbeyi Cafer Bey'in iki bin dört yüz keyl arpa her kile yirmi altışar akçe, yedi yüz araba odun her araba başına onar akçe ödemek üzere altmış iki bin akçe ödemesi tavsiye olunmuştur(Ç.Ş.S, 18/B-4, 69/B-1). Cafer Bey'e adâletnâme ulaştığında nakit parası olmadığını ileri sürmüş yine imkânı elverdikçe ödeyeceğini vaat etmiş ve Kayseri'ye geri dönmüştür.

Sancakbeyinin has adı altında tahsis ettiği gelir kaynakları hakkında sicilden bilgi öğrenmek mümkündür. Sicilde yer alan kayıtda sancakbeyi Nasrullah Bey'in has gelirlerinin bir kısmı görülmektedir. Sancak Beyi Nasrullah Bey'in müsellimi (sancak beyinin vekili) Mustafa ihtisap, kapan ve bâc pazarı sabit bir ücret karşılığı vergilendirmiştir. Ata isimli kişinin sorumluluğunda şehirden günlük hesap üzerinden yüz altı bin akçeyi toplamayı kabul ve taahhüt etmiştir. Çorum mir-i liva Nasrullah Bey'den boyahaneyi kırk altı bin akçeye kiralamışlar(Ç.Ş.S, 70/A-1).Sancakbeylerine merkezden gönderilen fermanlarda tımar hisselerinin sahiplerine verilmesi istenmiştir. Sicilde yer alan belgede sancakbeyinin kalenin dizdârının görevinin alınması üzerine merkeze durumu bildirmiş ve Cemşit adlı kişiyi tavsiye etmiştir. Sancakbeyi Mehmet Bey'e dizdârlık tevcih belgesi ulaştırılmıştır(Ç.Ş.S, 168/B-1). Sicilde yer alan örnekler sancakeylerinin görev ve yetkileri hakkında bilgi vermektedir.

1.1.1.2. Subaşı

Sancakbeyinin emri altında görev yapan subaşılar sicilde bazı kayıtlarda zaîm-i şehir bazı kayıtlarda subaşı olarak geçmektedir. Subaşı şehrin ve sancağın güvenliğinden sorumludur. Mirî ve tımarlı olmak üzere iki tür subaşılık vardır; mirî subaşılarının

---

²² Adâletname; devlet otoritesini temsil edenlerin halka karşı bu otoriteyi kötüye kullanmalarını olağanüstü tedbirlerle yasaklayan umumi mahiyetteki padişah fermanı. Zülmü gidermek, kuvvetlinin zayıfı ezmesinin önüne geçmek, can-mal güvenliğini hedeflemektedir. Adâletname padişahın verdiği emir olup ferman gibi doğrudan bölgenin idarecilerine hitap etmektedir. Padişaha yapılan toplu şikâyetlerin araştırılması sonucu tespit edilen haksız uygulamaların önüne geçmek amacıyla yazılmıştır. XVI. Yüzyılda adâletnameler idarecilerin yolsuzluğu, yeniçeri, çavuş, subaşı gibi ehl-i örfün halka eziyet etmeleri karşılığında yazılmıştır(İnalçık, 1998, s. 346-347).

görevi çarşı, pazar ve mahallelerin temizliğini temin etmek. Kadının emrinde olan mirî subaşı belediye, zabita ve aşayiş işlerine bakar. Tımarlı subaşının görevi eyâlet ve sancak merkezlerinin idare amiridir. Askeriyle birlikte sefere katılırlar. Tımar sahiplerinden rüsûm-ı serbestiye vergisinin bir kısmını alabilirler (Ünal, 2011, s. 624) Sicilde Mustafa²³, Süleyman,²⁴ Mehmet, Kasım²⁵, Hüseyin²⁶, Hızır²⁷, Hacı,²⁸ Murat,²⁹ Ali,³⁰ Pir Nefes³¹, Hasan³², Ahmet³³ ve Hadi³⁴ isimli kişiler subaşı olarak görev yapmıştır. Sicilde söz konusunu subaşının yaptığı faaliyetlerle ilgili bilgiler mevcuttur.

Sicilde bulunan bir davada Pir Nefes ve Hızır isimli subaşılara Hüseyin'in züyuf akçe yaptığına dair şikâyet gelmesi üzerine durumu kadiya bildirmişler. Subaşı Pir Nefes ve Subaşı Hızır yanlarına ehl-i hibre(bilirkşi) olarak bilinen kimseleri alarak Hüseyin'in evini teftiş etmişlerdir. Hüseyin'in evinde darphanede basılmış bir miktar kalıp akçe bulunmuş ayrıca Kuyumcu Musa ve ehl-i hibre akçelerin birkaç türlü sikke olduğunu ve sındı (makas) kesildiğini züyuf akçe (ayarı düşük madeni para) olduğunu belirtmişler(Ç.Ş.S, 74/A-1). Dava subaşının gerektiğinde uzman kişilerden destek aldığı göstermektedir.

Subaşının bir başkada davada kalpazanlık olayını araştırdığı görülmektedir. Çorum subaşları Pir Nefes ve Hızır meclis-i şer'e gelerek haddâd(demirci) Ali bin Şah Kulu hakkında kalpazanlık yaptığına dair şüphelerini anlatmışlar. Ali bin Şah Kulu'nun evi arandığında kalpazanların kullandığı kalıp olan kallâb ve akçe bulunmuştur. Ali bin Şah Kulu mahkemede iddiaları inkâr etmiş ve eşyaların kendisine ait olmadığını ifade etmiştir(Ç.Ş.S, 74/A-2). Subaşların bâd-ı hevâ adı altında toplanan vergileri tahsil ettiği tespit edilmiştir. Subaşı Hacı, gurre-i Ramazani'l-mübarek ayında subaşı tayin olmuştur. Hacı, arus-âne ve cürm ü cinâyet gibi vergileri toplanması görevi verilmiştir(Ç.Ş.S, 26/A-1).

Sicilde yer alan davada subaşı ve adamlarının halka eziyet ettiklerine dair kayıtlar mevcuttur. Çorum kadısının dergâh-ı muallaya gönderdiği görevli sancakbeyinin adamlarının ve subaşıya bağlı atlı kimselerin halkın ve âyanların elinden yem, yemek, koyun, tavuk, arpa, saman, bulgur ve tarhana gibi erzaklarını ücret

---

²³ Ç.Ş.S, 17/A-4.

²⁴ Ç.Ş.S, 21/A-4.

²⁵ Ç.Ş.S, 36/B-1.

²⁶ Ç.Ş.S, 41/B-1.

²⁷ Ç.Ş.S, 44/A-6.

²⁸ Ç.Ş.S, 73/A-3.

²⁹ Ç.Ş.S, 80/A-5.

³⁰ Ç.Ş.S, 95/A-4.

³¹ Ç.Ş.S, 94/A-3.

³² Ç.Ş.S, 108/A-5.

³³ Ç.Ş.S, 114/B-3.

³⁴ Ç.Ş.S, 173/B-5.

ödemedi aldıklarını ayrıca halkı darp ettiklerini anlatmıştır. Çorum kadısına gönderilen fermanda reayanın korunması, erzaklarının ve akçelerinin zorla alınmasına engel olunması ve buna razı olunmaması emredilmiştir(Ç.Ş.S, 131/B-1;151/A-1). Abdülkerim bin el-hâc Hüdaverdi mahkemeye kadının huzuruna çıkararak Subaşı Mustafa ve ortağı Ahmet bin Sefer'i evine baskın yapmak ve ailesini bıçakla yaraladığını ileri sürerek şikâyet etmiştir. Subaşı Mustafa'nın iddiaları ret etmesi üzerine tanık Mustafa bin Tanrıvermiş, Ma'den bin Hacı Mehmet mahkemede söz konusu kişilerin önce şarap içtiklerini daha sonra eve baskın yaptıklarını ifade etmişlerdir(Ç.Ş.S, 39/B-2).

1.1.1.3. Kethüda

Kethüda, itimat olunan memur demektir. Osmanlı teşkilatında bu isimle anılan birçok memuriyet bulunmaktadır. Kethüdalar saray, şehir, orduda devlete hizmet etmekte olup yaptıkları iş ile isimleri anılmaktadır, hazine kethüdası, defterdar kethüdası, tersane kethüdası, esnaf kethüdasını örnek verebiliriz (Ünal, 2011, s. 397). Kethüdaların çok sayıda çok çeşitli görev ve sorumlulukları vardır. Çorum şehrinde Yusuf³⁵, Mehmet³⁶, Ahmet³⁷, Allah Kulu³⁸, Allahverdi³⁹, Hasan⁴⁰, Mustafa Bey⁴¹ ayrıca Vilâyet-i Rum çavuş kethüdası Mahmut Ağa⁴², Gül Veli⁴³ şehir kadrosunda görev almıştır.

Sicilde birçok dava karşımıza çıkan Kethüda Yusuf bin Maksud'u farklı görevlerde görebiliyoruz. Sancakbeyi Cafer Bey'in borçlarının ödenmesini emreden fermanı bizzat Kethüda Yusuf, Çorum kadısına teslim etmiştir.(Ç.Ş.S, 113/b-4)Taceddin Paşa Vakfı'nın mütevellisi olarak yaptığı faaliyetleri sicilden tespit edilmiştir. Taceddin Vakfı mütevellisi Yusuf Kethüda ibn-i Maksud Taceddin Vakfına ait hamamı bir senelik Mehmet bin Mahmut'a altı bin akçeye kiralamıştır(Ç.Ş.S, 49/B-2). Defterde yer alan bir başka örnekte, Taceddin Paşa Vakfı'nın mütevellisi Ahmet ve aymakam Yusuf Kethüda kapan hanoğlu Mehmet İbrahim'e beş bin beş yüz akçe bedel karşılığı mukataa verilmiştir. Yusuf Kethüda ile meclis-i şer'e gelen Nebi Dede ibn-i Kara Veli Mehmet İbrahim'e kefil olduğunu açıklamıştır(Ç.Ş.S, 111/B-5).

Şehirde görevlerini yerine getiren kethüda Yusuf bir yandanda kendi özel işlerini de ihmal etmemiştir. Çorum halkından birine ferace sattığı ayrıca borç verdiği tespit edilmiştir(Ç.Ş.S, 15/B-1).Sicilde yer alan davada Mir-i liva Nurullah Bey'in kethüdası

---

³⁵ Ç.Ş.S, 72/B-2.

³⁶ Ç.Ş.S, 95/B-6.

³⁷ Ç.Ş.S, 44/B-3.

³⁸ Ç.Ş.S, 69/B-1.

³⁹ Ç.Ş.S, 62/A-3.

⁴⁰ Ç.Ş.S, 31/A-1.

⁴¹ Ç.Ş.S, 18/A-3.

⁴² Ç.Ş.S, 64/A-4.

⁴³ Ç.Ş.S, 165/A-1.

kuymakam Mustafa Bey'in sefer-i hümayun döneminde görevli olarak Belgrat'a gitmiştir. Çorum'a geri döndüğünde boyahaneyi teftiş ettiğinde paranın olmadığını gördüğünde Subaşı Pir Nefes ve zabıt Hacı Mahmut'u sorguladığı görülmüştür. Subaşı Pir Nefes paranın eski mir-i liva Cafer Bey'e teslim edildiğini izah etmiştir(Ç.Ş. S, 64/A-2).

1.1.1.4. Muhtesip

Muhtesibin, esnaftan ihtisabiyye vergisi alır ve gerekli yerlere dağıtılmasını sağlar, şehirde asayişini temin etmek, halka gıda sağlamak, esnafı denetlemek, narhlarla ilgilenmek gibi farklı görevleri vardır. İhtisab emini veya ihtisap ağası da denilmektedir (Ünal, 2011, s. 487). Sicilde yer alan davada muhtesibin mukataa aldığı görülmektedir. Muhtesip Ata sancakbeyi Cafer Bey'den yüzbin akçeye boyahananın mukataasını almıştır(Ç.Ş.S, 69/B-1).

1.1.1.5. Mübaşir

Hacegan, kapıcıbaşı pâyelerini taşırlardı. Vergi alacaklarını toplamak, vezir ve valilerin azil, sürgün ve idamları servet müsaadeleri, asker sevki gibi birçok görevleri vardır. İstanbul'dan görevlendirilen mübaşirler karşılığında yolluk ve ücret almaktadır(Sakaoğlu, 2017, s. 506). Kadının emrini tebliğ eden mübaşirler, dergâh-ı âlî çavuşlarından ve müteferrikalarından seçilmektedir. Padişahın fermanını kadiya ulaştırmakla görevlidirler(Faroqhi, 1990, s. 111). Sicilden Çorum'da görev yapan mübaşir Mehmet, Ali, Mansur Halife, Hüseyin Bey, Safer Ağa, Cezaeddin, Kasım, Abdi Bey tespit edilmiştir. Sicilde yer alan davada mübaşirin ferman ulaştırdığı görülmektedir. Yüzdepare ve Ortapare kadılarına irsal olunan hatt-ı hümayundan Valide Sultan hazretlerinin Yörük taifesine mülkname (temlikname) verdiği ve avâz-ı divâniye yine tekâlif-i örfiyeden muaf tuttuğu bilgisine ulaşılmıştır. Mübaşir Cezaeddin Çavuş'a ahaliye fermanı ulaştırması vazifesi verilmiştir(Ç.Ş.S, 141/A-2). Sicilde yer alan belgede Bağ Kulu'nun Ömer Bey'e yağ teslim ettiği ve mübaşir Mansur Halife'nin deftere kayıt ettiği yazmaktadır(Ç.Ş.S, 29/B-1).

1.1.1.6. Dizdâr

Dizdâr, kale muhâfızları için kullanılan bir tabir olup askeri memuriyetlerden birisidir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında kalenin savunmasından sorumluyken ilerleyen zamanda kalenin tamir ve bakımından ayrıca topların korunmasından sorumlu tutulan kale komutaıdır. Dizdârların gelir kaynakları, dirlik olarak tımar alırlar, vergi gelirleri ve günlük bir akçe verilmektedir(Moğol, 1997, s. 42-43). Çorum şehrinde Yusuf, Sinan, Hacı Ali ve Cemşit adlı kişiler dizdâr olarak görev aldıkları sicilden tespit edilmiştir. Sicilde yer alan bir kayıta toplanan vergilerin dizdâra emanet edildiği tespit edilmiştir. Ahmet Efendi işbu Şaban'ın altıncı günü bin dört yılında kırk dört bin akçeyi Çorum dizdârı Sinan ve kethüda Kel Veli'ye emanet etmiştir. Dizdâr Sinan bahsi geçen meblağı dergâh-ı âlî çavuşlarıyla

İstanbul'a göndermiştir(Ç.Ş.S, 54/B-4). Sicilde dizdâr Yusuf'un eşkiya Canfedaoğlu ve arkadaşlarını hapisten kaçırdığı ardından kaçtığı anlatılmaktadır. Sancakbeyi Mehmet Bey merkeze yazdığı mektupta dizdâr Yusuf'un eşkiya Canfedaoğlu'nu kaleden kaçırdığını bu nedenle dizdârlıktan men edilmesini talep etmiştir(Ç.Ş.S, 168/B-1).

1.1.1.7. Çeribaşı

Osmanlı Devleti'nde tımarlı sipahi, Çingene, Yörük, Tatar, evlad-ı fâtiha, müsellemlerin, voynuk ve akıncı gibi eyâlet askeri statüsündeki kuruluşların zabitlerinden birisine verilen isimdir. Osmanlıda küçük zabitlere “ çeri sürücüsü”adı verilmiştir. Çerinin birçok görevi vardır, bir görevi de emrindeki askerleri bir yerden başka bir yere götürmektir. Tımar sahibi olan çeri sürücüleri terfi alarak çeribaşı olabilirlerdir. Kuruluş döneminde nahiyelerin tımarı hakkı çeribaşlarının kontrolüne verilmiş ve sancakbeyine bağlanmıştır. Çeribaşının tayini beylerbeyi beratıyla gerçekleşmektedir. Sipahi çeribaşı ise Osmanlı ordusunun en kalabalık bölümünü oluşturan tımarlı sipahilerin en büyük kumandanıdır. Sancakbeyi, alaybeyi, çeribaşılar sipahi çeribaşına tabidir. Taşrada nahiyede bölgenin âmirî olup barış zamanı buldukları yerin güvenliğinden sorumludurlar. Bölgede suç işlenmişse suçluyu yakalamak, sefere asker göndermek gibi görevleri vardır. Çeribaşılar tımar veya zeamet sahibi olarak buldukları yerde otururlardı. Serbest tımar sahibi olan çeribaşının diğer geçim kaynakları arasında arazi sahiplerinin vergisi, koyun vergisi ve bâd-ı hevâdan hisse bulunmaktadır(Özcan, 1993, s. 270-272)

Çorum Şer'iyye Sicili'nde çeribaşının öşür vergisi toplandığı dair belge bulunmaktadır. Mehmet Çeribaşı ibn-i Abdullah meclis-i şer'de Karye-i Bayat'tan Safer bin Davut'a beş keyl buğday Gazi bin Mansur'a iki buçuk keyl buğday mahsulü topladığını lakin öşür vergisinden kendisinin payının verilmediğini iddia etmiştir. Mehmet Çeribaşı'nın mahsul talebine karşı davalılar bahsi geçen buğdayları Sefer Ağa'ya teslim ettiklerini iddia etmişler(Ç.Ş.S, 80/A-4). Bir başka belgede Çeribaşı Mehmet Yanık Seferi'nde olduğu dönemde Subaşı Hızır'ın tımar mahsulüne el koyduğunu iddia ederek kadiya şikâyet ettiği tespit edilmiştir(Ç.Ş.S, 52/B-1)

Çorum şehrinin idari kadrosun hayli kalabalık olduğu görülmekte. Görevlilerin yürüttükleri resmi hizmetler sebebiyle vergiden muaf tutulmaları tahrir kayıtlarında isimlerinin yer almamasına yol açmış bu durum idarecilerin kimliklerinin ve faaliyetlerinin tespitinde şer'iyye sicillerinin tarih araştırmacısı açısından önemini artırmaktadır. İdarecilerin kimliğine ve faaliyetleri hakkında bilgilere sicilde yer alan ferman, berat, mektup, tezkire gibi merkezden gönderilen belgelerden ve mahkemelerde görülen davalardan ulaşmak mümkündür. Çorum idaresinde başta sancakbeyi, subaşı, kethüda, mübaşir, muhızır, muhtebın görev aldığı görülmüştür. Ehl-i örf tanımlanan yöneticilerin halka eziyet etmeleri, zülmeleri konusunda sık sık uyarıldıkları halde buldukları konumları kullanarak halka eziyet ettikleri, söz

konusu kişilerin adamlarının halkın elinden erzakını, kıymetli eşyalarını, taşınır mallarını ve parasını aldığına dair sicilde birçok şikâyet davası tespit edilmiştir. Sicilden belirlenen idaricilerin görevlerine farklı faaliyetlerine yer verilmiştir.

1.2. Mahkeme Görevlileri

Osmanlı mahkemeleri hem şer'î hemde örfî hukukun uygulandığı yargı kurumu özelliği taşımaktadır. Kadılar, şer'î davalara hüküm verilen fıkıh kitaplarında yer alan hükümleri uygulamıştır. Örfî davalarda ise kanunnâmelerde yer alan kuralları uygulamıştır. Kadıların yargı işlevi yerine getirdiği süreçte sayıları değişen yardımcıları ve görevlileri bulunmaktadır. Mahkeme görevlileri, naîb, muhızır, kâtip, kassam gibi kimseler sayılmaktadır. Mahkeme görevlileri;

1.2.1. Kadı

Osmanlı Devleti kuruluşundan itibaren fethedilen yerlere kadı tayin etmiştir. Osmanlı geleneğine göre kadı tayini fethin tamamlanması anlamına gelmektedir. Kadı, makamına seçilecek kişilerin belirli özellikleri taşımasına özen gösterilmiştir. Kadıların akıl sağlıklarının yerinde olması ve hür olmaları şarttır. Kör, sağır, dilsiz gibi engelli kimselerin adâletin tesisi açısından sıkıntılar meydana getireceğinden sebep kadı olmaları istenmezdi. Kadının Müslüman olması, erkek olması ve nesebi sahih olması şarttır. Kadının doğru hükmü verebilecek, hukuki meselere ve yargılama usulüne vâkıf olması gerekir. Dürüst, iman sahibi, güvenilir, adil, tarafsız ve şahsiyet sahibi olması beklenmektedir(Saydam, 2017, s. 296). Kadı, şeriat hükümlerini uygulayan hâkim, şer'î mahkeme başkanı, şeriat hükümlerine göre yargılayıp hüküm veren anlamına gelmektedir. Halk arasında çıkan ihtilafların ırk ve din farklılığına bakılmaksızın giderilmesini sağlamak, belediye işleri, narhın belirlenmesi, noterlik, vakıfların denetimi, naib, mütevellî, imam, hatib vs. tayininden sorumludur. Nikâh akdi, boşanma, ehl-i örfün (beylerbeyi, sancakbeyi, subaşı vb.) teftişi, tapu sicilinin korunması, merkezden gönderilen ferman ve kanunlara uygun hüküm vermek, çarşı-pazar denetlemek gibi çeşitli görev ve sorumlulukları vardır(Ortaylı, 2023, s. 43).

Çorum'da sancakbeyinden sonra en yetkili kişi kadı olup sicilde kadının görev ve sorumlulukları ile ilgili pekçok örnek mevcuttur. Çorum kadısına gönderilen fermanın ardından Emir Zaviyesi ve vakfına yevmi beş akçe ve on müd galle karşılığı Atânullah isimli kişi şeyh tayin edilmiştir(Ç.Ş.S, 172/B-1). Kadının görevine dair başka örnek, Rum mukataası müfettişi Mevlana Abdülkerim, toprak kadıları⁴⁴ ve Mehmet Çavuş'a gönderilen fermanla Rum Vilâyetlerinde ikâme eden halktan eski ve yeni tahvilâtın(borç) tahsil edilmesi ve deftere kayıt edilmesi istenmiştir. Tahsil

⁴⁴ Toprak kadısı: toprak kadısı ilgili iki görüş mevcuttur, birincisi; halkın sancakbeyi, subaşı gibi ehl-i örf olarak tanımlanan zümre tarafından haksızlığa uğraması durumunda divân-ı hümâyuna şikâyet etmesi üzerine teftiş etmek amacıyla gönderilen seyyar kadıya verilen isimdir. İkincisi, kazanın kadısı olduğu ileri sürülmüştür. Toprak kadısı toprağa yani gayrimenkul ile ilgili davaları yerinde dinleyen ve arazi sınırlarını belirleyen kadı naibinin adıdır(Pakalın, M. Z. 1993,s. 520).

edilen akçeler kayıt altına alındıktan sonra mühürlenmiş defterle birlikte bir an ve bir saat te'hir etmeden hazine-i amireye teslim edilmesi emredilmiştir. Müfettiş Mevlana Abdülkerim ve toprak kadılarının gözetiminde tarım ürünlerinin de tahsilatı yapılarak deftere yazılmış ve görevli memur emr-i şerif mucibince dersaadete ulaştırmıştır(Ç.Ş.S, A/161-1).

Sicilde yer alan ferman Çorum ve kazalarında görev yapan kadılara gönderilmiştir. Fermanda halkın eşkiyaya karşı korunması talep edilmiştir“Çorum, Karahisar Demirlü, Mihmadselam kadılarının dergâh-ı muallaya gönderdikleri kişi, otuz veya kırk atlı eşkiyanın köyleri basıp halka eziyet ettiklerini paralarını, atlarını ve katırlarını çaldıklarını anlatmıştır. Eşkiyanın celâ-yı vatan etmeye hazırlandıkları yönünde bilgi vermesi üzerine adı geçen kazaların kadılarına yazılan fermanda eşkiyanın yakalanması ve eziyetlerine izin verilmemesi istenmiştir(Ç.Ş.S, 150/A-1).

Borç davasıyla ilgili bir örnek, Çorum Kazası'na bağlı Hızır Bey Sarayı Köyü'nden Hacı Ali bin Mahmut kendisinden on guruş alacağını olduğunu halde borcu ödemediği gerekçesiyle İskender bin Kasım'a dava açmıştır. İskender ise kadı huzuruna çıktığında Ali'ye on guruş borcunu kabul etmiş ve borcu muhız Mehmet aracılığıyla ödediğini iddia etmiştir. Şahitliği kabul gören udulden Pir Miri Fakih ibn-i Seyyid ve Hüseyin bin Maksud mahkemede Hacı Ali'nin İskender'den on guruş aldığına şahitlik etmişler(Ç.Ş.S, 34/B-3). Çorum ve Karahisar Demirlü kadılarına ulaşan tevcih belgesinde Ahmet isimli şahsın Yanık, Tata ve Pirim seferlerinde gösterdiği yararlılık ve hizmet karşılığında Aparadı Köyü ve başka köylerin zeamet hissesi verildiği bildirilmiştir(Ç.Ş.S, 165/B-1).

Osmanlı Devleti'nde nikâh kadı veya naibi tarafından gerçekleştirilirken kadının izinnâme verdiği imamlarda nikâh kıyabilmektedir. İsa Halife Mahallesi'nde oturan Musa isimli kişi bakire ve yetim Satı ile evlenmek için kadıya başvurduğunda icazet ve izin almıştır(Ç.Ş.S, 7/B-4). Nikâh akdi veren kadının boşanma hususunda hüküm verdiği görülmüştür. Himmet bin Mehmet zevcesi Medine Hatun'un mehr-ui muaccelini ve mehr-i müeccelini ödemiş ardından nafaka kapsamında üç yüz akçe akçe nakit para ve çeşitli esbaplar, vermiştir. Bazı maddi yükümlülükleri yerine getirmesinin ardından Medine Hatun'un vekili el-Hâc Ahmet bin Mehmet'in hazır bulunduğu mahkemede kadının huzurunda zevcesini talâk-ı bâin ile boşamıştır(Ç.Ş.S, 105/B-3). Sicilde yer alan dava eşi vefat eden İbrahim'in tekrar evlenmek isteğini kadıya bildirdiği görülmüştür. Kadının İbrahim'e nikâh izni verdiği tespit edilmiştir(Ç.Ş.S, 38/B-3).

1.2.2. Naîb

Kelime manası vekil naibin terim manası itibariyle kaymakam, kadı vekili bir kazayı arpalık suretiyle deruhte etmiş olan zata vekâleten mahallinde kadılık eden memurdur(Moğol, s. 107).Kadının vekili olan naîb, onun yargı alanının bir bölümünde görevlerini üstlenen memurdur. Kadı tarafından tayin, teftiş ve görevinden

alınmaktadır(Ortaylı, 2023, s. 82) Mahkeme harçları naîblerin temel geçim kaynağını oluşturmakla birlikte ayrıca mahkemede gördükleri davalardan nikâh, talâk, satış işlemlerinden belli ücret almaktadırlar(İşpirli, M. 2006, s.312-313). Sicilde, Lütfullah Efendi ve Salih Efendi'nin naîb olarak hizmet ettiklerine dair kayıt bulunmaktadır. Çorum'da bulunan Cami'-i Kebir'de devr-i hân⁴⁵ olarak görev yapan el-Hâc Mustafa'ya tahminen günlük bir akçe ve yıllık üç müd zahire maaş verilmektedir. Mustafa görevi oğluna bırakmak istediğın naîb Salih Efendi'ye iletmiştir. Salih Efendi'ye ulaşan fermanla görevin Mustafa'nın oğluna devir olunduğuna dair bilgi bulunmaktadır. Çorum kadısı naibi Mevlana Salih Efendi'ye fermanla yeni devr-i hânın günlük bir akçe ve yıllık üç müd zahireyle göreve başladığı yazmaktadır. Ferman son kısmında devr-i hânlardan devletin devamı için dua istendiğı görülmüştür(Ç.Ş.S, 26/A-2)

1.2.3. Kâtip

Kadının yanında bulunan en önemli memurlardan birisidir. Davanın kaydı, davalı, davacı, şahitlerin ifadesini kayıt etmek onun görevidir. Kâtip, sicillerin düzgün tutulmasından ve saklanmasından sorumludur. Mahkemede düzenlenen vakfiye, hüccet, itlakname, gibi belgeleri düzenlemekle görevli olan kâtip merkezden gelen ferman, berat gibi belgeleri kaydetmek saklamak ve korumakla görevlidir. Kâtibin İslamî hukuku ve geleneksel hukuku çok iyi bilmesi gerekir. Kâtip, her davanın ardından davacıdan ücret almaktadır(Ortaylı, 2023, s. 83). Sicilden kâtiplerin davalı ve davacının ifadelerini kayıt altına aldığı görülmüştür(Ç.Ş.S, 67/B-1). Kâtiplerin şuhûdü'l-hâlde aktif olarak görev aldığı tespit edilmiştir. Sicilde yer alan ferman kâtiplerin görevi ilgili kayıt örneğidir. Bozok, Hüseyinabad, Mecitözü ve Çorum kadılarına gönderilen fermanla isni ve elf tarihinde sefer düzenleneceğı tımar sahiplerinin birer yıllık bedel akçelerini vermeleri kâtip Ahmet'in deftere kayıt etmesi yine defterin suretini diğeri Ahmet'in defterhane-i amireye teslim edilmesi istenmiştir(Ç.Ş.S, 142/B-1-143/A-2). Sicilde yer alan kayıta kâtiplere savaşta gösterdikleri başarılar karşılığında ödül verildiğı görülmektedir. Hümâyun kâtiplerinden şakirt Mustafa Efendi'ye seferde gösterdiği başarılar sebebiyle tımarı hissesi yükseltilecek zeamet verilmiştir. Kâtip Mustafa Efendi'ye Karahisar Demirlü Nahiyesi'nde bulunan Kozluviran Köyü ve çevre köylerin mahsullerinin zeameti verilmiştir(Ç.Ş.S, 162/A-1)

1.2.4. Muhzır

Mahkeme de kadının yardımcısı durumda olup adli polis fonksiyonuyla yükümlü memurdur. Mahkemeye, davalı ve davacıyı getirmekle yükümlüdür. Görevinin karşılığında ihzâr, ihzariye, muhziriye, hademe harcı adıyla ücret almaktadır.

---

⁴⁵ Devr-i hân; vakfın şartı gereğince Cuma ve herhangi bir günde öğle namazlarından önce Mülk Suresi veya başka bir sure-i şerif okuyan kimse. Devir ve kesintisiz zincirleme okumaya verilen isimdir(Ünal, 2011,s. 194).

Muhzırbaşı, muhzırların başlarına verilen isimdir. Berat-ı şerif ile muhzırbaşı tayin edilmektedir(Ortaylı, 2023, s. 84, Moğol, 1997 s.92). Sicilde borçlu kimselerin söz konusu borç miktarlarını muhzıra havale ettiklerini dair kayıtlar mevcuttur. Kasap Recep sekiz gurus borç aldığı Şakir'in parasını muzır Mehmet'e havale etmiştir(Ç.Ş.S, 36/A-4). Muhzırların şuhûdü'l-hâlde görev aldıkları tespit edilmiştir.

1.2.5. Çavuş

Osmanlı mahkemelerinde görev yapan çavuşlar kadı tarafından verilen hükümleri ve i'lâmları yürürlüğe koymak ve uygulama yükümlü icra memurlarıdır. Alacak - borç ilişkisinde önemli bir rol üstlenmiştir. Mahkeme kararıyla sabit olan borcun tahsil sürecinde borçlu kimsenin malvarlığına el konulması ve söz konusu malların satılarak alacaklının mağduriyetin giderilmesi çavuşların görevidir. Mahkeme kararına rağmen borcunu inad ve ısrarla ödemeyen kişiler ise çavuşlar vasıtasıyla hapsedilerek cezaî yaptırıma tabi tutulmuştur. Çavuşlar hem nakdî ve hem de bedeni cezaların infazından sorumlu olmuşlardır. Çavuşbaşı'nın yanında görev yapanlar arasında kendisinde sonra çavuşlar kâtibi ve çavuşlar emini gelmektedir(Atabey, 2014, s. 25). Çorum Şer'iyye Sicili'nden Hamza⁴⁶, Timur⁴⁷ Murtaza⁴⁸, Ahmet⁴⁹, İsmail⁵⁰, Ömer⁵¹, İbrahim⁵² vb. kişilerin görev aldığı tespit edilmiştir. Sicilde çavuşların genellikle mahkemede şuhûdü'l-hâl olarak hizmet verdikleri görülmektedir.

1.2.6. Kassam

Vefat etmiş olan bir kimsenin terekesini varisleri arasında taksim eden şer'î memura Kassam denir. Osmanlı Devleti'nde şer'iyye teşkilatında miras taksimini biri kazasker kassamları ve diğeri kadının yanında bulunan kassamlar olmak üzere iki sınıftır. Kazaskerlere mensup kassamlar askeri sınıfın terekesini varisleri arasında taksim eder (Ünal, 2011, s. 210). Kassam-ı askeri ise yeniçeri ocağı ve zabitanından vefat edenlerin terekelerine ait işlerle meşgul olan heyet arasında ki şer'î memur hakkında kullanılan bir tabirdir. Vefat eden kişinin muhalledâtı bir kâtip, bir müfettiş ve kassam-ı askeri tarafından mühürlenir. Eşyaların bedelinin yazıldığı defter ve nakit paralar bir sandıkta muhafaza edilir bir süre sonra varislerine taksim edilmektedir (Pakalın 1993, s. 210). Sicilde yer alan davada Sakız Kazası'na bağlı Sarin Köyü'ne Mehmet Çelebi bin Gülabi'nin miras paylaşı ile ilgili kassam-ı askeri Mevlana Ahmet Efendi ve yerli kassam Mevlana Salih Efendi'nin davet edildiği tespit edilmiştir(Ç.Ş.S, 14/A-4).

---

⁴⁶ Ç.Ş.S,137/B-2.

⁴⁷ Ç.Ş.S, 138/B-1.

⁴⁸ Ç.Ş.S, 138/B-2.

⁴⁹ Ç.Ş.S, 137/B-2.

⁵⁰ Ç.Ş.S, 122/A-1.

⁵¹ Ç.Ş.S, 5/B-1.

⁵² Ç.Ş.S, 58/B-3.

1.2.7. Şuhûdü'l-hâl

Osmanlı mahkemelerin icraatları ile yakından ilgili olan bir kurumdur. Şuhûdü'l-hâl heyeti fıkıh ve yargılama usullerini bilen beş –altı kişi olup adaletin tecelli etmesine yardımcı olmaktadır. Heyet mahkemede kadıya hüküm verirken karışmazlar sadece mahkemeyi takip etmektedirler. Kadının, davalı, davacıyı ve dava ile şahitlerin dinlemesine ve hüküm vermesinin dikkâtle takip ederdi. Şuhûdü'l-hâl olarak genellikle emekli kadı, müderris, kazasker, müftü görev almış ve isimleri şer'iyeye siciline kayıt edilmiştir(Saydam, 2017, s. 302). Sicil esas alınarak kadı, naîb, kâtip, muhızır, çavuş gibi mahkeme görevlilerini kimlikleri ve faaliyetleri ele alınmıştır.

1.3. Şer'iyeye Sicilinde İsmi Geçen Mahalleler

Mahalle, insanların devamlı ya da geçici olarak yaşamak amacıyla kurdukları yerleşim yeridir. Osmanlı şehirlerinde genellikle aynı dinden aynı etnik kökenden, aynı mezhepten genellikle akraba olan ailelerin oluşturduğu mahalleler varlık göstermiştir (Faroqhi, 2005, s. 165). Mahalle, herkesin birbirini tanıdığı, yeri geldiğinde birbirlerinin davranışlarından sorumlu olduğu ve insanların sevinçlerini acılarını paylaştığı mekânlardır. İnsanların birbirine kefil olduğu eşsiz mekânlardır. Mahallenin merkezi cami veya mescit insanların ibadet için bir araya geldiklerinde birbiriyle sohbet ettikleri mekânlardır (Ergenç, 2013, s. 75-79).Osmanlı şehirlerinde mahallenin ayrı bir yeri olduğu gibi Çorum'da mahalle fiziksel yapılardan ibaret olmayıp insanların birbiriyle dayanışma içinde yaşadığı mekânlar olmuştur. Mahalleler herkesin birbirini tanır ve şahitlikleri kabul gördüğü yerlerdir. Sicilde yer alan davada Fatma gelinin sakat bir bebek dünyaya getirdiğini iddia etmiş mahkemeye çağrılan komşuları Ayşe'nin hamile olduğuna dair aleyhinde şahitlik etmişler. Ayşe binti el-Hâc Haşim'e kayınvalidesi Fatma meclis-i şer'de vefat eden oğlu Karaca'dan hamile kaldığını ve sakat bir bebek dünyaya getirdiğini iddia etmiştir. Ayşe ifadesinde mahkemede hamile olmadığını söylemesi üzerine komşuları olan mahalleden ehl-i vukuftan hatunlar tanıklık yapmaları için çağrılmıştır. Mahmemeye gelen kadınlar Ayşe'nin hamile olduğuna şahitlik etmişlerdir (Ç.Ş.S, 21/B-1). Mahkemede, mahalle sakinlerinin ifadelerinin dikkâte alındığını göstermektedir. Sicilde mahalle sakinlerinin birbirine kefil olduklarıda görülmektedir. Satılmış bin Bali, Ayni adlı hatunun evlilik dışı çocuk doğrucağı söylemesi üzerine Ayni Satılmış'ı şikâyet etmiştir. Satılmış bin Bali davacı Ayni binti Satılmış mahkemede yüzleştğinde Ayni mahkemede şahitlerin dinlenmesini talep etmiştir. Ehl-i vukuftan kadınlar Ayni'nin hamile olmadığına şahitlik etmeleriyle Ayni bu kötü durumdan kurtulmuştur (Ç.Ş.S, 8/B-2).

Bali bin Ali'nin yaramaz hırsız bir kimse olduğuna mahalle sakinleri mahkemede şahitlik etmişlerdir. Ma'den bn Nazar mahkemeye başvurarak komşusu Bali bin Ali hakkında hırsızlık iddiasıyla dava açmıştır. Kadı huzurunda verdiği ifadede Bali'nin

altı gün önce evine izinsiz girdiğini bir miktar gümüş çalarak ardından duvara tırmanarak kaçtığını ifade etmiştir. Dükkân komşusu Erkulu bin Hilal ile birlikte Ali'nin evinde söz konusu eşyaları Bali'nin evinde bulmuştur. Mahkeme Ali hırsızlık yapmadığını söylemesi üzerine taraflardan delil talep edilmiştir. Mahkemeye şahitlik yapmaya çağrılan mahalle sakinleri Bali'nin hırsızlık yaptığına dair şahitlik etmişlerdir(Ç.Ş.S, 50/A-1)

Osmanlıda mahalle kültürünün önemli bir unsuru olarak toplumsal denetim yapısı olduğu görülmüştür. Mahkemede davanın görülmesi sürecinde davacı ve davalının iddialarını doğrulamak amacıyla mahalle sakinlerinin şahitliklerine başvurulduğu, kadıların da bu ifadeleri dikkâte alarak hüküm tesis ettikleri tespit edilmiştir.

Tablo. 1.2. Çorum Şehri'nde Bulunan Mahalleler

Çorum Şehri'nde Bulunan Mahalleler		
1-Şarkıyan	2-Medrese	3-Sofular
4-Hacı Nurullah	5-Kundistan	6-Kubbeli
7-Şeyh Eyyüb	8-Sancaktar	9-Akpınar
10-İsa Halife	11-Hacı Nasrullah	12-Sabuncu
13-Emir Ahmet Çelebi	14-Hacı Bayram	15-Çöplü
16-Burhan Kethüda	17-Cami-i Kebir	18-Fatma Bacı
19-Kubbeli	20-Sağrıci	21-Hacı Yusuf
22-Fethullah Efendi	23-Tercan	24-Yavru Turna
25-Yenice	26-Devehane	27-Yedi Kavak
28-Nuri Çelebi	29-Kunduzhan	30-Hacı Kemal
31-Hacı Bekir	32-Gülabibey	33-Çiriş
34-Atçı Ali	35-Çakır	36-Kalburcu
37-Hacı İshak	38-Karakeçili	39-Şeyhler
40-Emir	41-Emir Ahmet Halife	42-Hacı Hamza
43-Makbere	44-Hoca İsmail	45- Debbaghane
46-Pirinççi	47 -Hacı Mürsel	48- Gül Dede

Çorum'da 1455-1456 yılında mahalle sayısı 7 adettir, 1521-1522 yılında 31 adet, 1576-1577 yılında 49 adet mahalle bulunmaktadır (Yazar, 2016, s. 1089-1110). Çorum Şer'iyye Sicili'nde kırk beş adet mahalle tespit edilmiştir. Çorum'da 1930-1940 yılları arasında tarihi ve kültürel araştırma yazılarıyla tanınan Neşet Köseoğlu Çorum Halkevi tarafından yayımlanan Çorumlu Dergisi'nde 1754 numaralı Çorum Şer'iyye Sicilli ve incelediğimiz 1755 numaralı sicilden istifade ederek mahalle isimlerini dergide yayımlamıştır (Köseoğlu, 1938, s. 296-304). Çorum Şer'iyye

Sicili'nde Çorum merkezde bulunan mahalle isimleri günümüzde de aynı isimle⁵³ kullanmakla birlikte bazı mahalle isimler ise değişmiştir

1.4. Şer'iyye Sicilinde İsmi Geçen Köyler

Farsça "kûy" kelimesinden gelen köy sözlükte belediye teşkilatına sahip olmayan, ortak veya özel malları bulunan, nüfusu iki binden az olan genellikle tarımsal alanda çalışılan, evleri ve diğer binaları ahır, ambar gibi bu hayata uygun yerleşim birimidir. Sicilde köy kelimesi " karye" olarak ifade edilmiştir. İskân terimi olarak köy ekonomik faaliyetleri tarım, hayvancılık ve el sanatlarına dayanan gelenekçi bir hayat tarzının hâkim olduğu yine aile içince geleneksel ilişkilerin yaygın olduğu imece iş bölümünün olduğu yerleşim yeridir. Coğrafi sınırı kendine ait bir ismi, köye özgü bir toplumsal örgütlenmesi bulunan, toplumsal değişimin şehre oranla geç olduğu yerleşim yeridir.

Osmanlı iktisadi sistem içinde köylerin büyük bir kısmı tımar sistemi içerisinde ve bir sipahinin kontrolünde bulunmaktadır. Köylerde yaşayan halk mülkü devlete ait olan topraklarda tarım ve hayvancılık yaparak devlete vergi ödemektedirler. Vergileri devlet adına köyün tımar veya zeamet hissesine sahip olan sipahi toplamaktadır. Tımar sistemi dışında kalan vakıf köyleri ise vergilerini vakıflara teslim etmektedir (Gümüşcü ve Küçükbaşcı 2019, s. 85-87). Çorum'un köylerinde buğday, arpa, pirinç, pamuk, üzüm gibi tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Tarım ürünlerinden öşür vergileri bedellerini devlete ödemektedirler. Sicilde yer alan davada Mehmet Çeribaşı ibn-i Abdullah Bayat Köyü'nden öşür vergisini topladığı tespit edilmiştir(Ç.Ş.S, 80/A-4).Neşet Köseoğlu Çorum Şer'iyye Sicili'nden istifâ ederek Çorum merkeze bağlı köy isimlerini kayıt altına almış ve Çorumlu Dergisi'nde yayımlamıştır.(Köseoğlu, 1938, s. 99-102). Çorum Şer'iyye Sicili'nden tespit edilen altmışaltı köyün ismi tabloda gösterilmiştir.

Tablo.1.3. Çorum Merkeze Bağlı Köyler

Çorum Merkeze Bağlı Köyler		
1-Abdal Ata	2-Gühersülek	3-Pınar
4-Halil	5- Göynük Viran	6-Sarin
7-Akpınar	8-Alpagot	9-Sarmaşa
10-Aksungur	11- Hamamlıçay	12-Sartalu
13-Aliki	14- Harmancık	15-Ilıca
16-Ayas	17-Hızır Bey Sarayı	18-Saraylı
19-Ayvalı	20- Horasan	21- Şeker Bey

⁵³ Kunduzhan, Gülabibey, Karakeçili, Yavru Turna, Kubbeli, Çöplü.

Tablo. 1.3'ün devamı

22-Bayındır	23- Saray	24- Serban
25-Kadı	26- Kapaklu	27-Söğüt Pınarı
28-Beydili	29- Bayat	30- Ulu Pınar
31-Boğa Bağı	32- Kara Ağaç	33- Ömer Bey
34- Boz Boğa	35- Karabürçek	36-Üyük
37- Burun	38- Kara Pınar	39- Tarhan
40-Bügdüz	41-Cerit	42- Tanrıvermiş
43- Karaca	44- Karaca Hisar	45- Tatar
46- Çanakçı	47-Karaca Viran	48- Tercan
49- Çay	50- Kayı	51- Tezekçi
52- Çiftlik	53- Kazgan	54- Tut
55-Deliler	56- Kuru Çay	57-Türkler
58- Eskiekin	59- Küre	60- Yağdıgın
61- Eymir	62- Lâçin-i sağır	63- Yamadı
64-Maza	65- Ezil	66- Yoğunpelit
67-Ferzend	68-Misler	69- il
70-Firuz	71-Paşa	72- Kulacak
73- Akçakaya	74- Ali Bey	75- Timur

Tablo, sicilde yer alan dava, ferman, berat gibi belgelere dayanılarak belgelere geçen köy isimlerinden hareketle hazırlanmıştır.

1.5. Sicilden Tespit Edilen Erkek ve Kadın İsimleri

İnsan varlık, nesle, kavram, eşyayı birbirinden ayırt etmek amacıyla onlara isim verme ihtiyacı hissetmiştir. İnsan; yaşadığı yere, dağ, nehir, bina, hayvan, bitki, canlı, cansız kısacası gördüğü herşeye isim vermiştir. Her kavram her varlığın adlarıyla ilgilenen onları açıklayan bilim dalına“onomastik” sadece kişi adlarıyla ilgilenen bilim dalına ise “antroponomi” denmektedir. İsim, her insanın hayatında ki ilk ve en önemli kimlik unsurlarından birisidir. Toplumlarda ortak isimlerin verildiği görülsede her toplumun kendine özgü gelenekleri mevcuttur. Geleneklerin oluşmasında dini inanç, kültürel yapı, sosyal hayat ve siyasi yapı etkili olmaktadır. Aileler, çocuklarına isim verirken birçok unsuru dikkate almaktadırlar. Çocuğun doğduğu gün, ay, mevsim, doğduğu gün meydana gelen bir olay, dönemin meşhur isimleri, saygı duyulan din büyüklerinin, aile büyüklerinin ve hayranlık duyulan kişilerin isimlerini çocuklarına koyduklarını bilinmektedir.

Çorum Şer'iyeye Sicili'nde tespit ettiğimiz isimlerin tasnifi yapılmıştır;

1. Soy, Kabile İsimleri: Ulaş, Karaman, Yazır
2. Yer Adları: Mentеше
3. Hayvan Adları: Arslan, Dudu, Karaca, Öküz, Üveys, Kurt
4. Eşya ve Nesne Adları: Demir, Kılıç
5. Doğduğu Yerin Adı: Yayla
6. Doğduğu Zaman: Recep, Şaban, Ramazan, Muharrem, Bayram, Oruç
7. Tarihi Şahsiyetlerin İsimleri: Abdal Ata, Hamidullah, Piri, Arif
8. Dilek İfade Eden İsimler: Hüdaverdi, Allahverdi, Sübhanverdi, Çalabverdi
9. Fiilinden Türeyen İsimler: Güvendik, Sevindik, Tanrıvermiş
10. Hz. Peygamber'in isim ve türevleri: Osmanlı halkı Hz. Peygambere olan sevgi ve saygılarını göstermek amacıyla Muhammed, Mehmet, Mahmut, Ahmed, Resül isimlerini çocuklarına koymuşlardır.
11. Hz. Peygamber'in çocuklarının, torunlarının, eşlerinin ve amcalarının isimleri yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Çocukları: Abdullah, Kasım, İbrahim, Zeynep, Ümmü Gülsüm, Rukiye, Fatma. Torunları: Hasan, Hüseyin. Eşleri: Hadice, Ayşe, Safiye. Amcaları: Hamza, Abbas
12. Hz. Peygamber'in ardından gelen dört halifenin isimlerinin sıklıkla kullanıldığı görülmüştür: Bekir ve Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali, Ali Yar, Ali Kulu biçimde isim olarak kullanıldığını tespit edilmiştir.
13. Dini buyruklara göre yaşayan faydalı bir kişi olmasını istedikleri çocuklara için Salih ve Saliha isimleri verilmiştir.
14. Peygamber isimleri: İbrahim, İsmail, İsa, Süleyman, Zekeriya, Yunus, Yusuf, İshak, Eyyüb, Yakup, Yahya ve İdris ismi çocuklara konulduğu belirlenmiştir.
15. Abd ve esmanü'l-hüsna (Allah'ın güzel isimleri) birleşiminden meydana gelmiş isimler: Abdulgaffar, Abdürrezzak, Abdüsselâm, Abdülkerim, Abdulfettah
16. Dergâh kültürünün varlığına işaret eden Veli isiminin kullanıldığı görülmekte.
17. Türkmen kitlerin yoğun yaşadığı Çorum'da Türk kökenli isimlerinde kullanıldığı tespit edilmiştir. Kaya, Ulaş, Dede, Bali, Keyvan, İskender, Eyne, Döndü, Gökçe, Ertuğrul, Satı, Çini, Dudu gibi isimlerin kullanıldığı görülmüştür (Kurt, 1995, s. 211-247; Ongun, 2024, s. 233-244).
18. Aile büyüklerinin ismini kız veya erkek çocuğuna verilmesi.

Sicilden Ali, Mehmet, Hasan, Hüseyin, Ahmet, Osman, Ömer, Bekir, Abdullah, Mahmut, İbrahim, Yusuf, Musa, Cafer, Veli, Recep, Şaban, Ramazan, Halil ve Maksud isminin hem şahış hem de baba olarak sıklıkla kullanılan isimler olduğunu tespit ettik. Süleyman, Bünyad, Abdi, İlyas, Murat, Bayram, İsmail, Memi, Hızır, Satılmış, Bali, Hamza, Sefer, Musli, Seydi ve Emir ikinci dereceden daha az sıklıkla tercih edilen isimlerden olmuştur. Allahverdi, Hüdaverdi, Sübhanverdi, Çalabverdi Tanrıvermiş gibi isimler şükür, lutuf ve teslimiyeti ifade etmektedir. Türk-İslam kültüründe görülen anlam yüklü anlamlı isimlerdir. Teberrük, Gökçe, Mentеше, Cihangir, Cihan Şah, Cihan Pir, Karaca, Nur Dede, Keyvan, Komari Dede sicilde gibi

nadir rastlanan isimler olup yalnızca bir veya iki davada özgün isimler olarak karşımıza çıkmıştır.

Tablo 1.4 Sicilden Tespit Edilen Erkek İsimleri

Aykut	Piri	Kaya	Ömer	Veli	Ali
Fahri	Kurt	İsa	İvaz	Memi	Musa
Kılıç	Bali	Bayram	Aşur	Öküz	Recep
Musli	Ulaş	Şah Kulu	Keyvan	İsrail	Çırak
Safer	Oruç	Emrullah	Çalabverdi	Narlı	Fazıl
Sefer	Abdi	Abidûn	Hüdaverdi	Fazullah	Cihan
Üveys	Mehmet	Zekeriya	Allahverdi	Hüseyin	Hasan
Yayla	Ma'den	Muzaffer	Sübhanverdi	Hayrunnas	Yusuf
Yunus	Teberrük	Zülfikâr	Satılmış	Yayla	İdris
Ümmet	Himmet	Kalender	Haydar	Hilal	Nefes
Hızır	Cihan Şah	Muslihiddin	Sevindik	Ferruh	Sinan
Hıdır	Mansur	Enbiya	Abdülkadir	Nazar	Aydın
Emir	Lütfullah	Durmuş	Ertuğrul	Yadigâr	Şaban
Hamza	Nurullah	Abdurrezzak	İbrahim	Tanrıvermiş	Kubat
Yakup	Nasrullah	Cihangir	Mürüvvet	Müstecab	İmran
Abbas	Mahmut	Cihan Pir	Şahsuvar	Ulu	Kemal
Nazar	Muharrem	Ebu Bekir	Menteşe	Tercüman	Kasım
Eyyüb	Tayyip	Selman	Abdal Ata	Kutlu	İlyas
Mehdi	Ramazan	Bektaş	Selçuk	Murat	Budak
Melek	Atânullah	Ali Kulu	Turabi	Muhammed	Durak
Demir	Hamidullah	Ali Yar	Handan	Taceddin	Hamit
Seydi	Abdülkerim	Gülabi	Uğurlu	Hayrettin	Nasuh
Mirza	Habib	Maksud	Neccar	Allahkulu	Bahşi
Bekir	Abdullah	Komari	Nur Ali	Pir Nefes	Salih
Halil	Süleyman	Hubiyâr	Burhan	Hacı	Cafer
İshak	Abdulgaffar	Abdurrahman	Zeynel	Behram	Tahir
Arif	Saruhan	Murtaza	Bünyad	Ferhat	Celil
Veli	Abdusselam	Şükrullah	Abdülkerim	Toraman	Osman
Resül	Yahya	Gaffar	Kurt	Canfeda	Ahmet
Şadi	Abdülfettah	Karaman	Alâeddin	Veliyyüddin	Hüsam
Kulu	İsmail	İskender	Karaca	Ethem	Hamdi
Dede	Nur Dede	İnayet	Sunullah	Ma'ruf	Aslan
Yörgüç	Şükrü	Erkulu	Turşah	Derviş	Haşim
Nebi	Bayram	Nur Dede	Hadi	Cömert	Eyne
Ferec	Müeyesser	Erdoğan	Yol Kulu	Cüneyt	Kabil

Çorum Şer'iyye Sicili'nde yer alan hükümlerde davacı ve davalı olan erkeklerin isimlerini tablo halinde verilmiştir. Çorum Şer'iyye Sicili'nden tespit edilen kayıtlar incelendiğinde ailelerin kız çocuklarına verdikleri isimlerin ağırlıklı olarak Türk-İslam kültürüne dayandığı görülmektedir. Hz Peygamberin eşlerinin ve kız çocuklarının isimlerinin "Ümmü Gülsüm, Fatma, Safiye, Ayşe, Zeynep" yaygın biçimde tercih edilmesi isim verme sürecinde dinî unsurların belirleyici olduğunu

ortaya koymaktadır. İslam tarihinde ki önemli kadın figürlerinden biri olan ve özellikle Türk halkının arasında büyük bir sevgiyle anılan Rabia adının kız çocuklarına verildiği tespit edilmiştir. Sicilde, Cennet, Asiye, Belkıs, Hacer, Hacı gibi dinî çağrışumlu isimlerin kız çocuklarına verildiği belirlenmiştir.

Tablo.1.5. Sicilden Tespit Edilen Kadın İsimleri

Fatma	Melike	Raziye	Ümmü Gülsüm	Hacı
Ayşe	Rabia	Safiye	Rukiye	Çini
Güllü	Leyli	Hüsna	Zeynep	Nazlı
Döndü	Saliha	Hamdiye	Hadice	Hacer
Dudu	Satı	Şehri	Hacce	Şahnaz
Belkız	Emine	Paşa	Evbiya	Selçuk
Zehra	Ayni	Mahbube	Asiye	Cennet
Hanzade	Kerime	Melek	İn'am	Medine

Sicilde ilginç bir şekilde “Hacı, Selçuk ve Melek” gibi isimlerin hem erkek hem de kız çocukları için kullanıldığını belirlenmiştir. Günümüzde kadın ismi olarak tanılan “Handan ve Nazar” gibi isimlerin XVI. yüzyılda erkek çocuklarına verildiği tespit edilmiştir. Osmanlı toplumunda bazı isimlerin cinsiyete göre sabit bir yapıya sahip olmadığı zaman içinde isimlerin toplumsal algılar çerçevesinde dönüşebildiğini göstermektedir.

1.6. Sosyal Yapılar ve Müesseseler

Osmanlı Devleti'nin uzun ömürlü olmasının yalnızca askerî ve siyasî güç değil aynı zamanda toplum hayatını düzenleyen sosyal, ekonomik ve ilmi müesseseler de önemli rol oynamıştır. Müesseseler yalnızca bireylerin günlük ihtiyaçları karşılamakla kalmamış aynı zamanda toplumsal düzenin sağlanmasında önemli rol oynamıştır. İslam şehirlerinin üç temel ögesi olan üç mekân cami, pazar ve hamam şehrin meydanında birbirinin yakınında bulunmaktadır. Osmanlı belgelerinin dilinde şehir “Cuma kılınır ve Pazar dur yer” biçiminde tanımlanmıştır. Osmanlı şehir merkezleri genellikle imaret⁵⁴, bedesten⁵⁵, Pazar yeri, kervansaray⁵⁶ ve cami' etrafında

⁵⁴ İmare; vesikalarda bazen imarethane olarak da geçen kavram kelime olarak imar edilmiş inşa edilmiş demektir. Cami, medrese, aşevi, kervansaray, türbe, mivakkithane gibi birimlerin tamamına imaret kelimesi kullanıldığı gibi sadece aşevi için imaret kelimesi kullanılmıştır. Mühimme defterlerinde ve birçok arşiv belgesinde kelime hem külliye hem de aşevi anlamında kullanılmıştır. İmaretlerde vakıfların desteğiyle fakir kimselere ve medrese talebelerine yemek çıkarılmaktadır. İmaret külliyesinin içinde ise kendi memurlarına ayrıca külliye çalışanlarına yemek servisi yapılmıştır (Ertuğ, 2000, s. 219-220).

⁵⁵ Bedesten; içinde mücevher, kıymetli eşya, antika gibi şeylerin satıldığı kapalı çarşıdır. Bez satılan yer. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:08.07.2025. <https://lugatim.com/>.

⁵⁶ Kervansaraylar, yol üzerinde durak yerlerinde, şehir ve kasaba merkezleride inşa edilmiştir. Kervansaraylarda hanlarda bulunan odalar yoktur, misafirler bir odada oturur ve dinlenirler. Han günümüzde otele benzemektedir. Konukların dini mezhebisorulmadan üç gün ücretsiz yemek servisi yapılmaktadır. Kervansaraylar yolcuların ve kervanların vadi ve korkulu yerlerden geçerken dinlenmesi amacıyla inşa edilmiştir. Kervansaraylara vergi muafiyeti verilmiş, derbentçi bekçiler görevlendirilmiştir (Uzunçarşılı, 1988, s. 544-545).

şekillendiği görülmektedir. Osmanlı şehirlerinin gelişmesinde imâret binaları (han, hamam, aşevi) dini, sosyal binalar önemli rol oynamışlardır. Osmanlı Devleti fethettiği yerlere ilmi ve sosyal müesseselerin binalarını inşa ederek halkın hizmetine sunmuştur. Orhan Gazi Bursa'nın fethinin ardından şehre imaret, medrese, hamam ve kervansaray yaptırmıştır. Sosyal müesseselerin cami, imaret hastahane, kervansaray, köprü, han, hamam, tekke ve zaviyelerinin idareleriyle bunların korunması ve devamlığını sağlama vazifesini vakıflar üstlenmiştir. Devlet, bazı yerlerde halka vergi muafiyet gibi haklar tanımak suretiyle sosyal müesseselerin korunması ve idamelerini sağlamıştır(Şahin, 2010, s. 446; Ergenç, 2013, s. 86-87).

Çorum şehri kale merkezli kurulmuş zamanla genişleyerek Çorum ovasına yayılmıştır. Şehrin merkezinde kale, cami, mescit, han, hamam şehrin kırsalında türbe, tekke vb. binalar inşa edilmiştir. Ulu cami etrafında gelişen şehirde nüfusun artmasıyla yeni mahaller kurulmuş ve ilmi, dini, sosyal müesseselerin faaliyetlerini yürütebilmesi amacıyla binalar inşa edilmiştir(Bozkuş, 2020, s. 219). Çorum'da varlık gösteren sosyal, ekonomik, dini müesseseler yalnızca yerel halkın ihtiyaçlarını karşılamış yine Osmanlı merkezi düzeninin taşrada kurumsallaşmasında etkili olmuştur. Çorum'da bedesten ve han gibi ticaret merkezleri ekonomik canlılığın sağlanmasına hizmet ederken medrese, mektep, cami, tekke ve zaviye gibi kurumlar ilmi ve dini hayatın gelişmesinde katkıda bulunarak şehrin sosyal ve kültürel yapısının şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. Çorum Şer'iyye Sicili'nde kayıtlı sosyal, dinî ve ticari yapılar aşağıda ele alınmıştır.

Cami';Arapça cem' kökünden türeyen kelime toplayan bir araya getiren demektir. Cami', Cuma namazı kılınan ve hatibin hutbe okuması için minberi bulunan ibadethanedir. Mescit ise secde edilen yer demek olup Cuma namazı kılınmayan ve minberi olmayan beş vakit namaz kılınan küçük mâbedlerdir. Cami ve mescitte başta imam, müezzin, cüzhan, devr-i hân ve hademe gibi görevliler mevcuttur. Cami'ler insanların ibadet etmesi amacıyla inşa edilmiştir. Camiler, eğitim, kültür faaliyetleri içinde kullanılmıştır. İstanbul'da büyük cami'ler görevli müderrisler halka açık ders yaptıkları bilinmektedir. Cami'lerde ders okutulması nedeniyle kütüphaneler bulunmaktadır(Önkal ve Bozkurt, 1993, s. 46-56)

Tablo 1.6 Şer'iyye Sicilinden Tespit Edilen Cami' ve Mescit

Şer'iyye Sicilinden Tespit Edilen Cami've Mescit	Nurullah Cami' Gülabi Cami'(Han Cami') Cami'-i kebir (Ulu Cami') Cami'-i cedid Yeni Cami' Nuri Çelebi Mescidi Bey Cami'
--	---

Çorum şehrinde sicile yansımayan cami, medrese, zaviye gibi birçok sosyal yapı olduğu bilinmektedir. Kale Cami, Şeyh Eyyüb Cami, Hacı Mustafa Cami, Defterdâr Cami ayrıca her mahallede bir mescit bulunmaktadır. Hacı Bayram Cami, Kunduzhan Mahallesi Mescidi, Çöplü Mescidi, Eşref Mescidi, Alaca Mahallesi Mescidi, Hacı Bayram Mescidi gibi mescit ve camiler mahallede bulunan ve mahalleye isim olarak verilen ibadethanelerdir(Engin ve Alandağlı, TKG. KK. TTd. 2014, s. 18).

Mektep; Abbasiler devrinde “küttab”adıyla anılan mektebe Karahanlı, Selçuklu, Osmanlı sıbyan mektebi olarak tanımlamıştır. Osmanlılar, mektebe “*muhallimhane, taş mektebi, daruttalim*” gibi isimler vermiştir. Mektepler çocuklara Kuran okutmak, namaz kılma usüllerini, namazda okunacak sure ve duaları ayrıca yazı yazdırmayı öğretmek amacıyla kurulmuştur. Anne ve babaların çocuklarının İslam Dinini öğrenme arzuları bu okulların yaygınlaşmasında etkili olmuş ve neredeyse her mahallede açılmasından dolayı”*mahalle mektebi*”olarak tanımlanmıştır. Beş altı yaşına gelmiş kız çocukları ve erkek çocukları sıbyan mekteplerinde eğitime başlamaktadır. Mektepte çocuklara Kuran-ı Kerim, dini bilgiler ve yazıyı öğreten görevliye Muallim denilmiştir(Taşkın, 2008, s. 345-347).

Medrese; kelimesi Arapçadan Türkçeye geçmiştir. Öğrencinin ilim öğrendiği yer anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti’nde sıbyan mektebinin üstünde orta ve yüksek eğitim veren kurumların genel adıdır. Medresede ders veren müderris tefsir, hadis, usul, dini ilimler, lügat, sarf, beyan vb. edebi ilimler öğretebilecek kadar donanımlı olması gerekir(Taşkın, 2008, s. 350-354).

Tablo 1.7. Şer’iyye Sicilinde Yer Alan Medrese, Muallimhane, Mektep

Medrese, Muallimhane ve Mektep	Muzafferiye Medresesi Ferahşad Medresesi Çorum Muallimhanesi Söğütlüpınar Mektebi Hüsameddin Medresesi Hacı Sinan Mektebi.
--------------------------------	---

Osmanlı dönemde mektep, medrese ve muallimhaneler inşa edilmiştir. Sicilde yer alan binaların dışında ilim tahsil etmek amacıyla inşa edilmiş binalar mevcuttur. 1576 tarihli Çorum Sancağı Musaffasal Defteri’nden tespit edilen binalar, Bedreddin Efendi Mektephanesi, Şeyh Habib Mektephanesi, Hoca Sinan Mektephanesi, Hoca Nebi Mektephanesi ayrıca Begler Çelebi Medresesi, Gülabi Bey Medresesi, Cemaliye Medresesi XVI. Yüzyılda varlık göstermiştir.

Tekke; tarikat mensuplarının oturup kalkmalarına, âyin icra etmelerine mahsus yere verilen isimdir. Kelime, Farsça tekyeden bozmadır. Tekye ise dayanma, dayanılacak yer demektir. Zaviye, hankah, dergâh, âsitane ufaktek farklılıklarla tekke ile aynı anlamda olan kelimelerdir(Pakalın, 1993, s. 445). Tekkeler, tarikat âdab ve erkânın

tedris ve icra edildiği yerler olmakla birlikte tefsir, hadis, fıkıh, Arapça, Türkçe gibi ilmi derslerin öğretildiği bir eğitim kurumudur(Taşkın, 2008, s. 359).

Zaviye;⁵⁷ Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde genellikle yerleşim merkezlerinin dışındaki yollar üzerinde derbentlere kurulan ve dinî-tasavvufi inanç ve fikirleri yaymak, bölgenin âsaişini sağlamak, gelip geçenleri barındırmak, yedirip içirmek gibi işleri üstlenmiştir. Zaviyeler Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında etkin rol oynamış dinî ve sosyal kurumdur.

Tablo 1.8. Sicilden Tespit Edilen Tekke ve Zaviyeler

Tekke ve Zaviyeler	Osman Paşa Tekkesi Hafız Bey Zaviyesi Halil Paşa Zaviyesi Demir Gazi Zaviyesi
--------------------	--

1576 tarihli Çorum Sancağı Musaffasal Defteri'nden tespit edilen binalar, Mevlevihane Zaviyesi Begler Çelebi Zaviyesi, Suheyba-ı Rumî Zaviyesi bilinen isimle Hıdırlık, Ahi Menteşe (Ahi Yakup) Ahi Ali Zaviyesi, Baba Piri Zaviyesi bulunmaktadır.

Vakıf; kişilerin kendilerine ait menku ve gayrimenkul mallarını ve yahut nakit paralarını toplumun yararına bağışlamaları olarak tanımlanmıştır. Vakıf, Müslüman olmayan toplumlarda görülen bir olgudur. İslam Dinî ile vakıf yeni bir boyut kazanmış ve Türk-İslam tarihinde son derece olumlu rol oynamıştır. Osmanlı toplumunda sosyal denge, vakıflar tarafından sağlandığını söyleyebiliriz. Devlet-birey-toplum ilişkisi açısından vakıflar yüzyıllarca sosyal barış ve sosyal adâletin sağlanmasında birinci dereceden vazife üstlenmiştir. Osmanlı Devleti askeri yatırıma önem vermiş kendi bütçesinden cami', mescit, medrese, hastahane, zaviye, tekke, han, kervansaray, çeşme vb. sosyal ve dinî bina yaptırmamıştır. Binaların inşasını, binaların bakımını ve çalışan görevlilerin maaşlarını vakıflar karşılamaktadır. Osmanlı Devleti'nin halkın can, mal güvenliğini sağlamak en önemli ilkesidir. Ülkede âsaişi sağlamaya, sınırları korumaya ve devletin düzenin her koşulda korunmasına özen gösterilmiştir(Ünal, 2011, s. 711-712).

Kişinin sahip olduğu maddi imkânları kendi rızasıyla paylaşması olan vakıf hizmetin etkili ve devamlı olmasını sağlamaktadır. Vakfın merkezinde insan ve insana hizmet anlayışı vardır. Çorum şehrinde farklı tarihlerde farklı amaçlarla vakıflar kurulduğu bilinmektedir. Eğitim- öğretim hizmetleri, çeşme yapımı, camilerin aydınlatılması ve ısınması, görevlilerin maaşlarının ödenmesi, mübarek günlerde Kuran-ı Kerim

⁵⁷ Zaviye Maddesi. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi: 08.07.2025. <https://lugatim.com/>.

okunması gibi farklı amaçlara vakıflar kurulmuştur. Vakfın hizmetlerin devamını sağlamak için bağ, bahçe, ev, nakit paranın vakfedildiği tespit edilmiştir (İlca, 2004, s. 185-186).

Tablo.1.9. Sicilden Tespit Edilen Vakıflar

Vakıflar	<ul style="list-style-type: none"> • Melike Hatun Vakfı • Arif Çelebi Vakfı • Nurullah Cami ve Vakfı • Şah Sevban Hatun Vakfı • Şehri Hatun Vakfı • Bedreddin Mekatip Vakfı
----------	--

Han; ana ve ara yollarda bir günde yürüyerek, araba veya atla geceleme konaklamak amacıyla gidilen mekândır. Kent ve kasabalarda otel görevi yapmaktadır. Çarşıda bulunan hanlar hem depo hem de otel olarak kullanılmaktadır (Sakaoğlu, 2017, s. 284). Çorum Şer'iyeye Sicili'nden üç tane han tespit edilmiştir.

- Kazasker Hanı
- Tacettin Paşa Hanı
- Kara Kapan Hanı
- Helvacıoğlu Mahmut Çavuş Hanı

Hamam; kelimesi sözlükte suyun ısınmasıyla insanların yıkanması amacıyla yapılan bina olarak tanımlanmıştır. Hamam, hammam kelimesinden türemiştir. Sicilden;

- Ali Paşa Hamamı
- Cami-i kebir vakfına ait hamam
- Öğle Hamamı
- Taceddin Paşa vakfına ait hamam, tespit edilmiştir.

Sosyal, dinî, eğitim müesseselerini tanımı yapılmış ardından Çorum Şer'iyeye Sicili'nden tespit edilen sosyal ve dinî yapıların tablosu hazırlanmıştır. Sicilde yer almayan ancak bölgenin sosyal dokusunu yansıtan müesselere tablonun alt kısmında ayrıca yer verilerek açıklamada bulunulmuştur. Osmancık ilçesinde Koyunbaba Türbesi, Koyunbaba Köprüsü ve İmaret Cami bulunmaktadır. Alaca ilçesinde Hüseyin Gazi Külliyesi'nde aşevi, misafirhane, çeşme ve türbeden oluşan külliye dönemin sosyal ve dini hayatına katkı sağlamıştır.

1.7. Aile Hayatı ve Hukuku

Toplumun en küçük yapı taşlarından biri olan aile en dar anlamında karı koca birliği en geniş anlamıyla anne, baba ve çocukların oluşturduğu en küçük birliktir. Aile kelimesi bugün yaşayan fertleri değil geçmişte ve gelecekte aileye dâhil olan herkesi kapsamaktadır (Türk Ansiklopedisi, 1946, s. 288-289). Türk Dil Kurumu aileyi; evlilik ve kan bağına dayanan karı, koca, çocuk ve kardeşler arasındaki ilişkilerin

oluşturduğu toplum içindeki en küçük birliktir olarak tanımlamıştır(Türkçe Sözlük, 2011, s. 57).Osmanlı hukukunun temelinde İslam hukuku vardır ve İslam hukukundan bağımsız Osmanlı aile hukuku düşünülemez. Osmanlı hukukunda İslam hukuku yanı sıra örfi hukukta uygulanmaktadır (Aydın, 1992, s. 57).

Kınalızade 'ye göre aileyi meydana getiren beş unsur mevcuttur, baba, anne, çocuk, hizmetçi ve beslenmedir. Ev ve aileden amaç taş, kerpiç ve topraktan yapılmış sadece binalar değildir. Aile, kadın erkek ve çocuklar için beş unsuru bünyesinde barındıran güvenli sığınak olmalıdır.⁵⁸ Ailenin üretim birimi olduğu tüm geleneksel toplumlarda olduğu gibi Osmanlı toplumunda geniş aile tipi yaygındır. Aileler mahalle ve köylerde bir avlu etrafında bulunan evlerde aynı aileden üç kuşağa mensup kişiler birlikte yaşamaktadır (Ortaylı, 2010, s. 20). Ailenin temelini teşkil eden evliği bütün dinler kadın ve erkeğin kendilerine özgü bir mahremiyet paylaşım alanı ve insan neslinin devamına katkı sağlayan meşru ilişki olarak tanımlamıştır (Atar, 2007, s. 112-117). Ailenin oluşmasında ilk adım olan evlilik bir tarafın karşı tarafa evleme niyet ve arzusuyla başlamaktadır. Kadın ve erkeğin bir araya gelmesi ve aile büyüklerinin onay vermesini ardından aile büyükleri süreci başlatmaktadır. Koca adayının kendi aile büyüklerinin kızı kendi ailesinden istemesinin ardından evliliğin ilk adımı atılmıştır (Saydam, 2017, s. 261).

1.7.1. Nişan (Nâmzed)

Ailenin oluşumunda ilk adımlardan birisi olan nişan erkek ve kadının birbirine evlenmek için söz vermesidir. İslam hukukunda nişan bir evlenme vaadi olarak kabul edilir ve hitbe⁵⁹ kelimesiyle tanımlanır (Acar, 2007, s.152-154). Nikâhın bir mukaddemesi olan nişan evlenecek tarafların söz kesmesinin ardından düzenlenen küçük bir tören sırasında nikâh tarihleri misafirlere açıklanabilir. Nişanın hukuki bir değeri bağlayıcılığı yoktur olmayıp taraflar arasında ailevi bir sözleşme niteliği taşımaktadır. Nişanlanan erkek ve kadın adaylara “*nâmzedli*” adı verilmiştir. Nişan töreni sırasında ve sonrasında taraflar birbirine hediye alıp verebilirler. Nişan hediyeleri bölgelere, maddi imkâna ve geleneklere göre değişiklik gösterse de hediyelerinin başında altın veya gümüş takılar, kıymetli kumaştan dikilmiş kıyafetler, kumaşlar gelmektedir (Savaş, 1992, s. 125-126).

Çorum Şer'iyye Sicili'nde altı adet nişan ile ilgili dava tespit edilmiştir.⁶⁰ İslam hukukunda dolayısıyla Osmanlı hukukunda nişanlılık evlenme mecburiyeti getirmediğinden taraflar birbirinden ayrılabilirdi. Çorum Şer'iyye Sicilinde yer alan nişan ilgili davaların genelinin tarafların nişanı bozmak istekleri üzerine görüldüğü tespit edilmiştir. Sicilde yer alan davada Bayram bin Satılmış nişanlısı Hüma'ya

---

⁵⁸ Kınalızade Ali Efendi, Devlet ve Aile Ahlakı, hazırlayan Ahmet Kahraman, Kervan Kitapçılık.

⁵⁹ Hitbe; bir kadınla evlenme talebinde bulunma, evlenme irâdesini açıklama. Kubbealtı Lugatı.Erişim Tarihi:23.06.2025. <https://lugatim.com/>.

⁶⁰ Ç.Ş.S, 14/B-7, 15/A-4, 30/B-1, 90/A-3, 97/A-2, 174/A-1.

nişanı bozmak isteğini belirttiğinde Hüma kabul etmiştir. Nişan sürecinde karşılıklı alınan hediyeler geri verildiği tespit edilmiştir. Bayram bin Satılmış nâmzedi Hüma'nın babası Mehmet bin Ali ile meclis-i şer'e müracaat ederek birbirlerinde alacak vereceğin kalmadığını nişanın bozulduğunu beyan etmişler.⁶¹

Sicilde yer alan bir başka örnekte; dergâh-ı âlî yiğitlerinden Mustafa Bey nişanlısı Ayşe'den ayrılma istediğini belirtmiş. İbrahim Bey'in kızı Ayşe Mahmut Bey'in talebini kabul etmiş ve nişan bozulmuştur."⁶² Bir başka davada ise Ayni Hatun'un babası İbrahim Ağa vefatının ardından Ayni'nin nişanlısı Mehmet Çelebi ibn-i Hoca Hamza Ayni'nin babasından kalan mülkleri satın almayı teklif etmiştir. Mehmet Çelebi mahkemede babasından kızına kalan değirmeni yüz yirmi beş adet guruşa aldığını beyan etmiş ve kadı onaylamıştır.⁶³

Çorum Şer'iyye Sicili'nden nişan döneminde gümüş bilezik, gümüş yüzük, gömlek, esbab, nakit para gibi hediyeler yanı sıra mehr-i muaccelin verildiği tespit edilmiştir. Nişanlık üzerine görülen davaların nişan bozulmasından sonra hediyelerin geri istenmesi üzerine yapıldığı belirlenmiştir. Elmalu Köy'ünden Hasan bin Recep'in kızı Güllü Hatun ile Mehmet bin Kara Hüseyin evlenme talebinde bulunmuştur. Mehmet, evlilik öncesi bir çift gümüş heykel, bir çift gümüş bilezik, bir çift gümüş menkuş (nakış nakış işlenme, süsleme) ve bir gümüş hâtem (yüzük) yanı sıra bez gömlek, bez cenber, yastık gibi kıymetli hediyeler vermiştir. Mehmet ve Güllü nişanı bozmaya karar verdiklerinde alınan hediyelerin mukabelesinde Güllü'nün babası Hasan Mehmet'e yedi yüz yirmi akçe nakit ödeme yapmıştır.⁶⁴

Sicilden tespit edilen bir davada Hüseyin nişanlısı Safiye'den ayrıldığında hediyelerini geri istediği görülmektedir. Safiye binti Ali Hatun'un kardeşi aynı zamanda vekili olan Mehmet bin Ali meclis-i şer'de Latif Bey'in oğlu Hüseyin'in müvekkilinin nâmzedi (nişanlısı) olduğunu ayrılmadan önce birbirlerine hediyeler gönderdiğini anlatmıştır. Hüseyin nişanlı oldukları dönemde esbab, altı guruş nakit parayı Safiye'ye hediye ettiğini mahkemede anlatmış ardından hediyeleri Hüseyin'e geri verdiklerini ifade etmiştir."⁶⁵ Nişanlık sürecinde Davud bin İskender Ferzend Köyü'nden Ali bin Aydın'ın kızı Leyli ile nişanladığında mehr-i muaccel⁶⁶ mukabelesinde dokuz keyl buğday vermeyi taahhüt etmiş ve bir süre sonra Ali'ye teslim etmiştir. Nişanın bozulması üzerine Davud verdiği buğday istemesi üzerine

---

⁶¹ Ç.Ş.S, 174/A-1.

⁶² Ç.Ş.S, 14/B-7.

⁶³ Ç.Ş.S, 15/A-4.

⁶⁴ Ç.Ş.S, 30/B-1.

⁶⁵ Ç.Ş.S, 90/A-2-3.

⁶⁶ Mehr-i muaccel; evlenme sırasında erkeğin kadına peşin olarak vermesi kararlaştırılan mehr hakkında kullanılan bir tabirdir. (Pakalın, 1993, s. 444).

Leyli'nin babası buğday karşılığı olarak bir çift karasığır öküz vermek zorunda kalmıştır.⁶⁷

Sicilde yer alan altı dava Osmanlı toplumunda nişan olgusunun sosyal ve hukuki niteliğini ortaya koyması bakımından dikkâte değerdir. Nişan, evlenme vaadi anlamı taşımakla birlikte taraflar açısından evliliği zorunlu kılan bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Sicilde tarafların anlaşamadıklarında karşılıklı uzlaşmayla nişanı bozdukları görülmüştür. Şer'iyeye siciline yansıyan nişanla davaların çoğunlukla nişanın herhangi bir nedenle sona ermesinin ardından tarafların birbirlerine vermiş oldukları hediye ve ziynet eşyalarının iadesi talebi üzerine ortaya çıkan hukuki ihtilaflardan kaynaklandığı tespit edilmiştir.

1.7.2. Nikâh

Osmanlı toplumunda ailenin meydana gelmesinde ilk aşamalardan birisi nikâhtır. Nikâh, evlenmeye engeli olmayan erkekle kadının hayatlarını geçici olmaksızın birleştirmeyi sağlayan akittir (Atar, 2007, s. 112). Nikâh akdinin geçerli olabilmesi için kadın ve erkeğin irade beyanlarını iki şahit huzurunda ikrar etmeleri yine kadına ödenecek mehrin⁶⁸ tespit edilmesi şartları vardır. İslam Devletleri'nde nikâh kadı tarafından kıyılmakta olup bu gelenek Osmanlı Devleti'nde devam etmiştir. Yıldırım Beyazıt (1389-1403) döneminde mahkeme harçları listesinden resm-i nikâh (nikâh harcı) vergisi alınmaya başlamıştır. Resm-i nikâhtan başka halk bulunduğu yerde tımarlı sipahiye resm-i arus adıyla vergi ödemektedir. Evlenen kız sipahinin kızı ise resm-i arus vergisini subaşına, evlenen subaşının kızı ise sancakbeyine, sancakbeyinin kızı ise evlenen beylerbeyine resm-i arus vergisi ödenmektedir. Osmanlı Devleti'nde nikâh kadı huzurunda veya kadıdan alınan izin ardından imamlar tarafından kıyıldığı anlaşılmaktadır (Ekinci, 2016, s. 45-47). Evlenme ehliyeti taşıyan aralarında evlenmeye engel bir durum bulunmayan kadın ve erkek yine şahitlerin bulunduğu ortamda iradelerini beyan ederek "filan beyle evlendim, filanı eş kabul ettim" demesiyle nikâh akdi gerçekleştirmiş olmaktadır (Karaman, 1992, s. 9).

Sicilde nikâh ile ilgili içeriği farklı dokuz adet dava tespit edilmiştir.⁶⁹ Sicilde nikâh akdi ilgili davada Bey Cami-i imamı olan Selman Fakih oğluna Meryem binti

---

⁶⁷ Ç.Ş.S, 97/A-2.

⁶⁸ Mehr; erkeğin eşine evlenirken verdiği veya vermeye söz verdiği para veya mala denir. Kuran-ı Kerim'de evlenen erkeğin kadına mehir vermek zorunda olduğu ve bunu zorla geri almasının caiz olmadığı konusunda ayetler bulunmaktadır. Mehrin nikâh sırasında belirlenmesine "mehr-i müsemâmâ" nikâhtan önce belirlenmesine "mehr-i misil" adı verilmiştir. Mehr konusunda taraflar arasında sorun meydana gelirse kadın mehr-i misile hak kazanır. Bu durumda evlenen kadına kendi akrabalarına ve yakınlarında evlen kişinin aldığı kadar mehir isteme hakkı vardır. (Paçacı, 2010, s. 419).

⁶⁹ Ç.Ş.S, 2/A-2, 6/B-4, 7/A-4, 21/A-4, 29/B-3, 38/B-3, 50/B-3, 56/ A-3, 100/B-4.

Ramazan'ı nikâhlamıştır. Meryem'e nikâh sürecinde mehr-i müeccel⁷⁰ mukabelesinde bağ vermeyi kabul etmişlerdir."⁷¹

Nikâhla ilgili diğer bir kayıтта, İsa Halife Mahallesi'nde oturan Musa kadı mahkemesine gelerek, vasisi olmayan yetim ve kimsesiz Satı isimli kızla evlenmek için mahkemeden izin istemiştir. Musa'nın isteği mahkemede olumlu karşılanmış Satı ile evlenmesine izin ve icazet verilmiştir."⁷² Sicilde yer alan bir başka kayıтта Mehmet Çelebi ibn-i Hoca nâ-mahremi Ayni binti İbrahim'e nikâh kıymak istediğini belirtmiştir. Ayni binti İbrahim'in vekili Ali Çavuş ibn-i Kaya mahkemede tarafların evlenmesine izin verdiğini bildirmiş ve Mehmet bin Ali, Sefa bin Burhan şahadetleriyle nikâh kıyılmıştır."⁷³

Çorum Şer'iyye Siciline yansıyan nikâhla ilgili bir başka kayıтта Turabi adlı kimsenin eşi Güllü'yü kızını haberi olmadan nikâhlandığı için şikâyet etmiştir. Turabi Ali Yar isimli kişi zevci Güllü bin Ali'yi izinsiz oğlunu Fatma adlı kızla evlendirdiği gerekçesiyle kadıya Güllü'yü şikâyet etmiştir. Fatma'nın babası Taceddin de kendi rızası olmadan kızının nikâhlandığını ifade etmiş ve Güllü'den şikâyetçi olmuştur. Güllü bin Ali ise tarafların iddialarına karşı şahidi olmadığını ancak Turabi ve Taceddi'in nikâhtan haberi olduğunu söylemiştir.⁷⁴ Kadı huzurunda kaydedilen nikâh kayıtları arasında eşleri vefat eden erkek veya kadının şahitler huzurunda tekrar evlendiğine dair örnek kayıtlar mevcuttur. Bin dört Cumâde'l-âhirenin on beşinci gün Seydi İbrahim'in hanımı vefat etmiştir. Seydi İbrahim bir müddet sonra şeriata uygun olarak tekrar evlenmiştir.⁷⁵

Çorum Şer'iyye Sicilindeki bir başka kayıтта ise Bahadır bin Hüseyin, Mahmut Fakih bin Hüseyin'in kızı Paşa ile üç bin akçeye nikâh kıymaya sözleşmişler. Bahadır nikâh akdini bozmak için mahkemeye geldiğinde Mahmut Fakih ve Paşa Bahadır 'a üç bin akçeyi geri vermiştir.⁷⁶ Çorum Şer'iyye Sicili'nde bu kayıтта olduğu gibi tarafların evlenmekten vazgeçtikleri ve nikâh ahdinin bozulduğu tespit edilmiştir.

Sicilden tespit edilen ilginç nikâh talebini anlatan dava ile ilgilidir. Çorum subaşısı Pir Nefes bin Kul Veli ile Selçuk binti Himmet meclis-i şer'e gelerek Gurbet taifesinden⁷⁷ Ahmet ve Harik ibn-i Mehmet'in nâ-mahremi olduğu halde birkaç

---

⁷⁰ Mehr-i müeccel; dini nikâh esnasında tayin edilen belirli bir süre sonra yahut boşanma veya ölüm hâlinde kadına verilmesi kararlaştırılan mehir. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:23.06.2025. <https://lugatim.com/>.

⁷¹ Ç.Ş.S, 2/A-2.

⁷² Ç.Ş.S, 7/B-4.

⁷³ Ç.Ş.S, 12/B-3.

⁷⁴ Ç.Ş.S, 21/A-4.

⁷⁵ Ç.Ş.S, 38/B-3.

⁷⁶ Ç.Ş.S, 50/B-3.

⁷⁷ Gurbet taifesi evleriyle beraber dolaşan gruplar. Gurbet taifesinin kimliği hakkında net bir cevap bulunamamıştır. Bunların bekâr çiftbozan veya levend isimlendirilen kesimlerden olmadıkları anlaşılmıştır. Gurbetçiler, aileleriyle birlikte grub çadırlarıyla dolaşırlar. Şehir uygun yerlerine eğlence

gündür evinde oturduğunu ikisinden birinin nikâh kıymasını talep etmiştir.”⁷⁸ Şehri ve Himmet evlenmek isteklerini ailelerine bildirdiklerinde Şehri'nin annesi Gül Hani Hanım gönülsüz nikâhlarına izin vermiştir. Gül Hani binti Ramazan kızı Şehri binti Piri'nin Himmet adlı bir toramanla nikâhına izin vermiştir.⁷⁹

1.7.3. Nikâhın maddi yönü mehir ve nafaka

İslam hukunda evlenme tarafların onaylamasıyla gerçekleşen bir akittir. Karı kocanın birbirlerine karşı hak ve sorumlulukları vardır. Erkeğin kadının hakkı olan mehrini vermek yine ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür.

1.7.3.1. Mehr-i Muaccel ve Mehr-i Müeccel

Evlilik esnasında erkek tarafından kadına ödenen para veya malı ifade eden mehir muhtelif din ve kültürlerde görülmektedir (Aydın, 2003, s. 389-391). Nikâhlık, kalın, gibi isimlerle anılan mehrin tasarruf hakkı kadına aittir. Nişanlandıktan sonra veya nikâh akdi esnasında peşin olarak verilen mehrin bu kısma” *mehr-i muaccel veya mukaddem*” boşanma veya vefat halinde verilen kısma ise ”mehr-i müeccel⁸⁰ veya muahhar” nadiren “dulluk geliri” ismi verilmiştir. Mehr miktarı nişanlık veya nikâh akdi sırasında belirlenmesi gerekir, miktar belirlenmen ise boşanma veya vefat halinde “mehr-i misl”⁸¹ verilmesi gerekmektedir Mehr-i misl buldukları bölgede ödenen mehir miktarı dikkate alınarak hesaplanır (Savaş, 1992, s.139-140). Evlilik esnasında koca vefat ederse kadına terekeden mehr-i müecceli ödenir, kadın daha önce vefat ederse varislerinin mehri alma hakları vardır (Ortaylı, 2010, s. 96).

Çorum Şer'iyeye Sicili'nde mehr-i muaccel ve mehr-i müeccel ile alakalı doksan dört adet dava tespit edilmiştir. Sicilde Mehr-i müeccel mukabesinde bağ verildiği görülmektedir.

“Bey Cami’-i imamı olan Selman Fakih oğluna Meryem binti Ramazan’ı nikâhlamıştır. Meryem’e nikâh sürecinde mehr-i müeccel mukabelesinde bağ vermeyi kabul etmişlerdir. Meryem’e verilen bağın Tayyib bin Tahir’in mülkünün güneyinde bulunmakta olduğu belirtilmiştir. Meryem, mahkemede mehrinin mukabelesinde bağı kabul etmiştir.”⁸²

---

merkezleri kurarlar ve gayriahlâkî faaliyetler yaparlar. Gurbetçiler gittikleri yerlerde dilencilik, hırsızlık ve soyguncuk yaptıkları bilinmektedir. Mühimme defterlerinde gurbetçi taifesinin faaliyetleri yine halıkn şikâyetleriyle ilgili kayıtlar bulunmaktadır (Akdağ, 2009,s. 141-142).

⁷⁸ Ç.Ş.S, 56/A-3.

⁷⁹ Ç.Ş.S, 98/B-1.

⁸⁰ Mehr-i müeccel; evlenme sırasında erkeğin kadına sonradan vermeye söz verdiği mehir hakkında kullanılan tabirdir. Mehr, kadının nikâh ile müstahak olduğu maldır. Peşin olarak verilmesi kararlaştırılan mehre “mehr-i muaccel” denir.(Pakalın, 2011, S. 444).

⁸¹ Mehr-i misl: her hangi bir sebeple dinî nikâh sırasında belirlenmeyip daha sonra kadının baba soyundan, yoksa akrām ve emsâli arasından dengi olan birine verilmiş mehirden örnek alınarak tayin edilen mehir miktarı. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:23.06.2025. <https://lugatim.com/s/>.

⁸² Ç.Ş.S, 2/A-2.

Hacı Ferec ve Kerime Hatun nikâh öncesi İslam hukukuna uygun olarak mehir miktarı hususunda ve ödeme şekli hakkında anlaşmışlar.

“Kerime binti Hacı Mehmet’in vekili Osman ve Müslümanların şahitliğinde Hacı Ferec bin Abdülmennan ile nikâhlanmıştır. Hacı Ferec bin Abdülmennan şahitlerin karşısında on bin akçe mehr-i muaccel ve yirmi beş akçe mehr-i müeccel vermek üzere Kerime ile evlenmiştir.”⁸³

İslam hukukunda kadının hakkın korunması öncelemiştir bu nedenle kocanın vefatından sonra kalan malı mülkü tespit edilmesinin ardından vefat eden kişinin varsa borçları ödenmeli geri kalan miktarla kadının mehr-i müeccel hakkın verilmesi gerekmektedir. Sicilde eşi vefat eden kadınların mehrini talep eden davalar görülmüştür.

“Ayşe binti Hacı Kasım vefat eden zevci Kara Bekir’in annesinden mehrini talep etmiştir. Meclis-i şer’e gelen kayınvalide Fatma binti Hüseyin Ayşe’nin isteğine cevap verememiş ve ödenmemiş mehrin verilmesine hüküm olunmuştur.”⁸⁴

Benzer davalarda kadınların eşlerinin vefatının ardından mehir ve miras haklarını talep ettikleri görülmektedir. Sicilde konu ile ilgili örnekler; Hatice binti Şaban zevci Mustafa bin Süleyman vefat ettikten sonra mehrini alabilmek amacıyla meclis-i şer’e gelmiştir. Hatice binti Şaban iki bin akçe mehr-i muaccel hakkı olduğu zevcesinin akrabalarından istemiştir. Davacı ve davalılar mahkemede tarafların araya girmesiyle anlaşma sağlanmış bin akçeye uzlaşmıştır.⁸⁵ Abdülganî bin Ramazan vefat ettikten sonra zevci Bağdat binti Çalabverdi ilk olarak terekeden hakkı olan mehrini almıştır. Bağdat Hatun geri kalan mirası oğlu Mehmet kızları Şehri ve Döndü şer’-i kurallara uygun paylaşmıştır.⁸⁶ Sicilde Cami-i Kebir Mahallesi’nde oturan Abide binti Abdullah zevci Mehmet Dede ibn-i el-Hâc Bünyad vefat ettiğinden zevcinin akrabalarından mehrini ve mirastan payını istediği görülmüştür.⁸⁷

Mehr-i muaccel ve mehr-i müeccel davalarının büyük bölümünün boşanma davalarının bir bölümünü oluşturduğu tespit edilmiştir.

“Himmat bin Mehmet zevcesi Medine Hatun’un mehr-i muaccel ve mehr-i müeccelini ödemiş ayrıca nafakası için üç yüz altmış akçe nakit ve esbaplar vermiştir. Medine Hatun’un vekili el-Hâc Ahmet bin Mehmet’in şahitliğinde zevcesini talâk-ı bâyin ile boşamıştır.”⁸⁸

---

⁸³ Ç.Ş.S, 29/B-4.

⁸⁴ Ç.Ş.S, 22/A-6.

⁸⁵ Ç.Ş.S, 92/B-2.

⁸⁶ Ç.Ş.S, 77/A-2.

⁸⁷ Ç.Ş.S, 97/A-1.

⁸⁸ Ç.Ş.S, 105/B-3.

Sicilde kayıtlı mehir davalarında tespit ettiğimiz evlilik sürecinde ve sonrasında mehrin verildiğini görmekteyiz. Mehir olarak nakit para olabildiği gibi bağ, bahçe gibi taşınmaz gayrimenkulün verildiği görülmüştür. Mehrin miktarı, cinsi ve ödenecek süre evlenecek kişilerin maddi durumları ve aralarındaki karşılıklı anlaşmaya bağlı şekillenmektedir.

1.7.3.2. Nafaka

Sözlükte “ infak edilen şey, harç, yaşamak için gerekli yiyecek, içecek ve benzeri maddeleri” ifade eden nafaka kelimesinin fıkıh kavramı olarak kişinin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin ihtiyaçlarını temin etmesidir. Mükellefin bakmakla yükümlü olduğu kişilerin yiyecek, giyecek, konut, tedavi masraflarını, ayrıca ihtiyaç olduğunda hizmetçi ile anlaşması gerekir. İslam Dini kocaya vermiş olduğu hak ve yetkilerin yanında bir takım görev ve sorumluluklar yüklemiştir. Kocanın görevi eşi zengin olsa dahi temel ihtiyaçlarını gıda-giyim, aile mahremiyetlerini koruyabilecekleri dinlenebilecekleri barınak gibi ihtiyaçları karşılamaktır. İslam hukukuna göre kadının ev ve beden için gerekli malzemeler nafaka kapsamındadır. Eşinin yanısıra çocuğun nafakasından baba sorumludur. İhtiyaç halinde sorumlu kimse anne ve babasının yine torunun dahi ihtiyaçlarını karşılamakla görevlidir (Paçacı, 2010, s. 511-512).

Karı kocanın nikâh akdine taraf olmaları evliliklerinin devam etmesi halinde nafaka hukuku ortaya çıkar ancak evlilik sona erdiğinde yükümlülük ortadan kalkar evlilik nafakası ödenmez (Erbay, 2006, s. 282-285). İddet nafakası; ise evlilik hukukun sona ermesiyle başlayan iddet döneminde kadının ihtiyaçlarını karşılaması için ödenen bedeldir (Uyanık, 2019, s. 69). İddet, karı koca birlikteliğinin yani evliliğin her hangi bir nedenle sona ermesi durumunda kadının gebe olup olmadığının anlaşılması yine yeni bir evlilik yapabilmesi için beklemek zorunda olduğu zaman dilimidir (Acar, 2000, s. 466- 471). İddet döneminin kadının gebe olup olamadığının anlaşılması ile nesebin karışmasını önlemek, tarafların düşünmesini tekrar bir araya gelmesini sağlamak ve kadını yeni hayata hazırlamak gibi birçok fonksiyonu vardır. Evlilik boşanmayla bitmiş ise kadın üç hayız⁸⁹ dönemi iddet beklerken eşi vefatı sonucu evlilik bitmiş ise dört ay on gün⁹⁰ iddet süresi beklemektedir. Gebe olan kadının iddeti doğum yapıncaya kadar devam eder ve doğum yapmasıyla sona ermektedir (Paçacı, 2010, s. 293-294).

İddet bekleyen kadınların nafakalarını ayırdıkları kocaları karşılamak zorundadır. Kadının ihtiyacı olan gıda, giyim, barınma, sağlık giderleri karşılamak zorundadır. Çorum Şer’iyye Sicili’nde konu ile doksan beş kayıt mevcuttur. Kayıtlar doğrudan nafaka ile alaka olabildiği gibi mehir ve boşanma konusunun bir parçası olarak sicilde yerini almıştır. Nafaka davalarının genelinde kadınların kendi ve çocukları

⁸⁹ Bakara Suresi 2/228; Talâk Suresi 65/4.

⁹⁰ Bakara Suresi 2/234.

için mahkemeye başvurarak nafaka talep ettikleri görülmüştür. Defterde yer alan davada Emine Hatun'un talebiyle mahkeme kızına nafaka bağlanmasına karar vermiştir.⁹¹ Sicilde yer alan davada Asiye binti Satılmış Yusuf bin Hüseyin tarafından vekil tayin edilen Mehmet'ten nafaka ve kisve talebi mahkemede olumlu karşılanmıştır.⁹² Koca eşinin ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür bu görevini aksattığında kadın mahkemeye başvurabilir. Sicilde bulunan kayıтта Güllü isimli hatun mahkemeye başvurduğunda Mehmet kendisinin ihtiyaçlarını karşılamadığını ileri sürmesi üzerine ifadesi alınan Mehmet nafakasını ödeyeceğine taahhüt etmiştir. Mehmet bin Elvan zevcesi Güllü binti İbrahim'e ödediği nafaka, kıyafet parasını ve diğer ihtiyaçlarını için para ödemeye devam edeceğini bildirmiştir.⁹³

İslam hukukuna göre kadının vasisi olan kişide ona nafaka vermekle yükümlüdür. Gevher binti Badak kocası Sübhanverdi vefat ettiği zaman akrabası olmayan Seyyid Gazi ibn-i Seyyid Mehmet'e emanet edilmiştir. Seyyid Gazi tarafından Gevher'e günlük iki akçe nafaka bağlanmıştır.⁹⁴

Çorum Şer'iyye Sicili'nde eşleri çeşitli sebeplerden evini terk eden kadınların ihtiyaçlarının karşılanması için mahkemeye müracaat ettikleri tespit edilmiştir. Mahkemede kadının talebi dinlendikten sonra şahitlerin onaylaması durumunda nafaka bağlanmıştır. Sicilden konu ile alakalı örnekler şu şekildedir;

*"Hacı Bekir Mahallesinde yaşayan Belkis binti Bayram'ın şariat kurallarına uygun olarak Şah Kulu bin Bayram vekili seçilmiştir. Şah Kulu bin Bayram, müvekkili Belkis hatunun kocası Osman bin Abdullah'ın celâyı vatan yaptığı için ayrıca bir zerre yiyecek ve para bırakmadan on bir ay önce köyden ayrıldığını mahkemede ifade etmiştir. Mahkemede Belkis ve oğulları Ali için ihtiyaçlarını karşılamak için nafaka ayrıca giysileri için her birine günlük ikişer akçe talep etmiştir. Vekil Şah Kulu bin Bayram Belkis'in kocası Osman gelinceye kadar istidâneye yani kocası adına borç almasına izin verilmesini kadından istemiştir. Mahkemede bulunan Müslümanlar vekilin talebini yerinde bulup her biri için ikişer akçe nakit yevmiye verilmesine yine kocası adına borç alabilmesine onay verilmiştir."*⁹⁵

"Arzuvan binti Piri Hatun meclis-i şer'de hazır olup zevci Ali'nin nafaka bırakmadan kaçtığı beyan etmiştir. Arzuvan, mahkemeden nafaka ve

---

⁹¹ Ç.Ş.S, 1/A-2.

⁹² Ç.Ş.S, 11/A-2.

⁹³ Ç.Ş.S, 29/A-2.

⁹⁴ Ç.Ş.S, 36/A-3.

⁹⁵ Ç.Ş.S, 42/A-3.

kisve ihtiyacı için akçe talep etmiş ve günlük beş akçe verilmesine hüküm olundu.”⁹⁶

“Hüma binti Hoca Kemal meclis-i şer’e gelerek torunu Mihriban binti Şahbende’ye kızından yedi bin akçe kaldığını ikrar etmiştir. Babası Şahbende’nin ise bir yıl önce paraları alıp kızına nafaka bırakmadan Celâ-yi vatan ettiğini anlatan Hüma Hatun mahkemede çocuğun babasının ihtiyaçlarının karşılanmasını istemiştir.”⁹⁷

“Çalabverdi bin Cüneyt, Aykut bin Kasım’ın şehadetiyle Gülabi bin Mustafa’ya validesi Döndü binti Musa’nın temsil yetkisi vermiştir. Gülabi bin Mustafa meclis-i şer’de Döndü bin Musa’nın zevci Yakup bin Dursun’un on yedi aydır celâ-yı vatan ettiğini ancak giderken nafaka, kisve alacak akçe bırakmadan gittiğini ikrar etmiştir. Meclis-i şer’de Gülabi validesi adına nafaka kisve ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasını talep etmiştir. Mahkemede Döndü Hatun’a günlüğü dört akçe nafaka verilmesine hüküm olunmuştur.”⁹⁸

İddet döneminde erkek kadının gıda, kıyafet, sağlık gibi temel ihtiyaçlarını karşılaması için iddet-i nafakası ödemek zorundadır. Sicilde yer alan davada Hani Paşa binti Pir Ahmet meclis-i şer’de hazır olup zevci Yusuf bin Haydar’ın kendisine bir habbe harçlık dahi bırakmadan altı ay önce firar ettiğini anlatmış. Yetkililerden me’kel(yemek, içecek) ve melbesim(elbise) için nafaka talep ettiğinde günlük beş akçe nafaka bağlanmış.⁹⁹ Bir başka kayıтта ise Halil bin Mürsel mahkeme kararı ile boşadığı Ayşe binti Süleyman’a mehrini ödemesine ayrıca iddet süresi boyunca iddet-i nafaka vermeyesine hüküm olunmuştur.¹⁰⁰ Gürcü Köyü sakinlerinden İsa bin Mustafa nikâh yaptığı Bağdat binti Nefes Hatun’a iddet-i nafaka ve mehrini tastamam verdikten sonra talâk-ı bâin tatlik ettiğini meclis-i şer’de bildirmiştir.¹⁰¹

Kadın ve erkeğin bir araya gelmesiyle kurulan aile yapısında İslam hukuku ve örfi hukuk erkeğe eşine ve çocuklarına sorumluluklar yüklemiştir. Sorumlulukların başında ailenin temel ihtiyaçlarını gıda, kıyafet, sağlık vb. temin etmek gelmektedir. Sicilde yükümlülüklerini yerine getirmeyen erkeklerin eşleri tarafından kadıya şikâyet edildikleri görülmüştür. Sicilde bazı örneklerde gördüğümüz üzere başka şehre kaçan kocaların mağdur ettiği kadınların mahkemeden nafaka temin ettiği tespit edilmiştir. Osmanlı toplumda kadınların mahkemede kadı veya naibinin huzurunda derdini anlatabildiğini yine hakkını aradığını sicilde bulunan kayıtlarda

---

⁹⁶ Ç.Ş.S, 111/B-7.

⁹⁷ Ç.Ş.S, 103/A-4.

⁹⁸ Ç.Ş.S, 104/B-3.

⁹⁹ Ç.Ş.S, 2/A-1.

¹⁰⁰ Ç.Ş.S, 95/B-2.

¹⁰¹ Ç.Ş.S, 173/A-2.

görülmektedir. Kadınların tek başına gidebildiği gibi eşini, kardeşini ve babası gibi bir yakını vekil tayin ettiği görülmektedir. Kadını temsil eden vekil mahkemede onun hakkını almak, davasını takip etmek, gerektiğinde sulh teklifinde bulunmak gibi yetkilere sahiptir. İslam Dinî eşlerin birlikte karşılıklı sevgi, saygı ortamında aile birliğini korumasını istemiş ancak boşanmayı da evliliğin sürdürülmesinin imkânı olmadığı durumlarda meşru saymıştır. Boşanma sürecinde kadın için başlayan iddet döneminde erkek eşinin barınma, beslenme, kıyafet gibi temel ihtiyaçlarını iddet-i nafaka çerçevesinde karşılamak zorundadır.

1.8. Boşanma

İslam hukukunda talâk evlilik birliğinin dağılması, evliliğin sona ermesi ve nikâh akdinin bozulmasıdır. Eşler arası anlaşmazlık ileri derece ulaştığında, aile birliğinin sürdürülmesinin mümkün olmadığı durumlarda boşanmak son çare olarak başvurulmuş hukuki müessesedir. Osmanlı mahkemelerinde kadı veya naîb önünde görülen boşanma davalarının üç şekilde gerçekleştiği anlaşılmaktadır; bunlar talâk, muhâlaa ve tefriktir.

1.8.1. Talâk

Talâk, erkeğin tek taraflı kendi isteğiyle gerçekleşen boşanma şeklidir. Talâk kendi içinde talâk-ı ric'î ve talâk-ı bâin olmak üzere ikiye ayrılır. Talâk-ı ric'î; erkeğin yeni nikâh akdine gerek kalmadan iddet süresi içinde eşine dönebildiği boşanma usulüdür. Talâk-ı ric'î ile boşanan kadın kocasının evinde iddet dönemini geçirebilir ve taraflardan birisi vefat ederse birbirine mirasçı olabilirler. Boşanmanın talâk-ı ric'î olabilmesi için üçüncü boşanmanın yani üçüncü talâkın verilmemesi gerekmektedir. Talâk-ı bâin yöntemiyle boşanan kadın ve erkek tekrar evlenmek istediklerinde nikâh akdi yapmak zorundadırlar. Talâk-ı bâin genelde anlaşma (muhâlaa) yoluyla gerçekleşen boşanma biçimidir. Talâk sayısının bir veya iki olması durumunda karı-koca ayrıldığında küçük ayrılık denir ve taraflar iddet dönemi ve sonra nikâh akdiyle tekrar bir araya gelebilirler. Talâk sayısı üç olduğu durumda büyük ayrılık adı verilir ve kadın başka bir erkekle evlenmeden eski kocasıyla nikâhlanamaz. Bâin kelimesi bazı belgelerde bâyin biçimde yazılmıştır (Acar, 2010, s. 494-500).

Çorum Şer'iyye Sicili'nde dokuz adet boşanma davası görülmüştür. Çorum Şer'iyye Sicili'nde tespit edilen boşanma davalarında talâk-ı bâyin ve talâk-ı selâse ile boşanmanın gerçekleştirildiği görülmektedir. Sicilde yer alan kayıta Sevindik bin Haydar meclis-i şer'de Hürmet bin Mahmud'un muvacehesinde zevcesi Masum binti Halil'e talâk-ı bâyin ile talâk verdiğini beyan etmiştir. Masum binti Halil talâk konusu hakkında davası olmadığını bildirmiştir.¹⁰² Sicile yansıyan bir davada Ali bin Abidin vekâletinde Murat bin İhtiyar zevcesi Mihriban'dan Resul bin Hacı Dursun, Hüseyin

---

¹⁰² Ç.Ş.S, 6/B-4.

bin Hacı Bahşı'nin şahitliğinde talâk-ı bâin ile boşamıştır. Mihriban'ın mehrini, nafaka ve diğer ihtiyaçlarını karşılığı için bir miktar parayı Mihriban vekili Ali'ye teslim etmiştir.¹⁰³ Sicilde boşanmış çiftlerden kocanın karısına mehrini ödemesi İslam hukukunun dolayısıyla Osmanlı hukukunun kadının haklarını korumaya yönelik bir anlayışa sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

“Himmet bin Mehmet zevcesi Medine Hatun'un mehr-i muaccel ve mehr-i müeccelini ödemiş ayrıca nafakası için üç yüz altmış akçe nakit ve esbaplar vermiştir. Medine Hatun'un vekili el-Hâc Ahmet bin Mehmet'in şahitliğinde zevcesini talâk-ı bâin ile boşamıştır.”¹⁰⁴

Murat günahkâr olduğunu iddia ettiği karısı Gülsüm'ü boşamıştır.“Kastamonu'dan Murat bin Fethullah Çorum'da meclis-i şer'inde Hasan bin Bayram mahzarından davadan önce zevcesi Gülsüm bin Cafer'in günahkâr bir kadın olduğunu gerekçesiyle talâk-ı bâin ile boşadığını ifade etmiştir. Mahkemede Gülsüm'ün Hasan'la evlendiğini Hasan ile ilgili her hangi bir davası olmadığını sözlerine ilave etmiştir.¹⁰⁵

Sicilde talâk-ı bâin usulünün yanı sıra eşlerin talâk-ı selâse¹⁰⁶ usulüyle boşandığına dair örnekler tespit edilmiştir. Sicilde yer alan kayıta Muhibbe binti Alican'ı zevci İdris bin Eyne Hoca talâk-ı selâse ile boşamıştır.¹⁰⁷Bu örnekte ise karısını yanlışlıkla boşayan Musli'nin davası görülmektedir. Çay Köyü'nden Musli bin Hacı Ramazan karısı Emine binti Haydar'ı talâk-ı bâin ile boşamak istemiş ancak yanlışlıkla ağzından talâk-ı selâse kelimesi çıkmıştır. Mahkemeye ifade vermeye gelen taraflardan Musli yemin billâh ederek istemeden üç defa boşadığını ifade etmiştir.¹⁰⁸ Sicilde erkeğin her hangi bir şart ileri sürerek bu şart yerine getirmediğinde karısı talâk-ı selâse ile boşayacağına dair söz verdiği görülmüştür. Yadigâr ve oğlu Habib sipahinin izni olmadan köyden kaçmıştır. Sipahin şikâyeti üzerine yakalan Yadigâr köyden kaçmayacağına söz vermiş ayrıca talâk-ı selâseye şart¹⁰⁹ ileri sürmüştür.¹¹⁰

Sicilde yer alan bir davada iki eşi olan Beyazıt aynı davada ikisinden de boşadığı belirlenmiştir. Mir-i liva kethüdası muvacehesinde Beyazıt bin Abdi iki zevcesini

---

¹⁰³ Ç.Ş.S, 123/A-1.

¹⁰⁴ Ç.Ş.S, 105/B-3.

¹⁰⁵ Ç.Ş.S, 100/B-1.

¹⁰⁶ Talâk-ı selâse; kocanın karısını üç kere boşamasıdır. Zaman aralıklarıyla veya üç talâkı bir defa da vermesidir. Erkek bu talâkı verdikten sonra taraflar isteselerde bir araya gelemezler(Düzgün, 1972, s. 273).

¹⁰⁷ Ç.Ş.S, 72/B-1.

¹⁰⁸ Ç.Ş.S, 43/A-5.

¹⁰⁹ Talâk-ı selâseye şart; erkeğin herhangi bir şart ileri sürerek, bu şart yerine geldiği takdirde karısının üç defa boşanmış olacağını söylemesidir(Düzgün, 1972, s. 273).

¹¹⁰ Ç.Ş.S, 33/B-2; Ç.Ş.S, 15/B-5.

talâk ile boşamasına şahit olmuştur. Meclis-i şer’de Beyazıt bin Abdi zevcelerini talâk ile boşadığını ikrar ve itiraf etmiştir.¹¹¹

Çorum Şer’iyye Sicili’nden tespit edilen boşanma davalarında genellikle talâk-ı bâin usulüyle boşanma gerçekleştiğini görüyoruz. Davaların bazılarında kadınların bizzat kendileri mahkemeye gitmek yerine vekil tayin ettikleri şahısların aracılığıyla boşanma işlemlerinin başlatıldığı belirlenmiştir. Boşanma sırasında evlilik sürecinde vaat edilen mehr-i müeccel ödenmesi ve bir miktar nafaka bedelinin ödenmesi kadının malî haklarının korunduğunu sicilde bulunan kayıtlardan anlaşılmaktadır.

1.8.2. Anlaşmalı boşanma

Kadının kocasına ödediği bedel karşılığında evlilik bağının sona ermesidir. Kadının kocası ile anlaşarak evliliğine son vermesi mümkündür bunun için kadının mehri, iddet-i nafaka gibi haklarından feragat etmek suretiyle kocasını boşanmaya ikna etmesi sonucu gerçekleşen boşanmaya muhâlaa veya hul’ denir. Muhâlaanın geçerli olabilmesi için kadın reşit kocasının da boşamaya ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Muhâlaa türü boşanmada tarafların baskı altında kalmadan maddi bedel üzerinde uzlaşmaları gerekir. Muhâlaa kadının isteğiyle gerçekleşse de talâk-ı bâin sayıldığından karı-koca tekrar evlenmek istediğinde yeni bir nikâh akdi yapmaları durumunda evlenebilirler(Paçacı, 2010, s. 269-270).

Çorum Şer’iyye Sicilinde anlaşmalı boşanma ile ilgili kayıtlar aşağıdaki şekildedir:

“El-Hâc Nasuh bin el-Hâc Hasan zevcesi Ayşe binti Hüseyin ve el-Hâc Nasuh’un kardeşi İbrahim bin el-Hâc Hasan ile meclis-i şer’e miras paylaşımı hakkında beyanda bulunmuşlar. El-Hâc Nasuh, İbrahim ile hisseli bir öküz, üç sahan, bir kilim, dört keyl buğday ve kendisine iki bin akçe mehr-i makûd miras olarak kalmıştır. İbrahim mehri hariç miras olarak kalanları nakit dokuz yüz akçe satın almıştır. Ayşe Hatun hakkı olan kaftandan feragat ederek sulh sağlanmıştır. Meclis-i şer’de taraflar birine karşı davalarının olmadığını ikrar etmişlerdir.”¹¹²

“Melek bin Mehmet zevcesi İshak’tan alacağı mehr-i müeccel ve iddet-i nafakasından feragat ettiğini meclis-i şer’e gelerek ikrar etmiştir. Meclis-i şer’de bulunan zevcesi İshak onu boşamıştır.”¹¹³

“Selçuk binti Himmet zevci olan Ali bin Yusuf ile meclis-i şer’e gelip boşanmak istediklerini belirtmişler. Selçuk binti Himmet iddet-i nafakası

---

¹¹¹ Ç.Ş.S, 9/A-1.

¹¹² Ç.Ş.S, 48/B-3.

¹¹³ Ç.Ş.S, 12/A-1.

ve mehr-i müeccelinden feragat ettiğini belirtmiş zevci Ali bin Yusuf onu boşamıştır.”¹¹⁴

“Emine binti Nur Ali bin akçe mehrinden ve iddet-i nafakasından feragat ederek zevci Pir Budak bin el-Hâc Ali'den talâk-ı bâin ile mahkemede şahitlerin huzurunda boşanmıştır.”¹¹⁵

“Zahide binti el-Hâc Hüseyin on bin akçe mehrinden ve nafaka-i iddetinden hakkı olduğu halde feragat ederek zevci Murtaza bin Hasan'dan mahkemede talâk-ı bâin boşanmıştır.”¹¹⁶

“Safiye binti Hüseyin'i meclis-i şer'de zevci Hasan bin Minnet kendisini boşadığını fakat nafaka ve mehrini vermediği gerekçesiyle dava açmıştır. Hasan mahkemede Safiye'nin nafaka ve mehrinden feragat ettiğini kırk akçe verdiğini ikrar etmiştir. Hüseyin ibn-i Piri, Ömer bin Hacı Veli ve Ma'den bin Ali mahkemede Safiye Hatun'un nafaka ve mehir hakkından vazgeçtiğini zevcesinin talak-ı selâse ile boşadığına şahitlik etmişlerdir.”¹¹⁷

“Hacı bin Muharrem müvekkili Emine'nin zevci Mustafa Bey bin Gülabi'den muhâlaa ile boşanmak isteğini meclis-i şer'e bildirmiş ve zevcine dava açmıştır. Mahkemede Emine on bin akçe mehrinden, nafaka-i iddetinden hakkından vazgeçtiğini ikrar etmiş Mustafa'da anlaşmayı kabul ederek talak-ı bain ile boşanma gerçekleşmiştir.”¹¹⁸

“Gülistan bin Ali zevci Karaca bin Yusuf boşanabilmek için mehrinden ve nafakasından feragat etmiştir. Karaca bin Yusuf zevcesi Gülistan bin Ali talak-ı bayin ile tatlik etmiştir.”¹¹⁹

“İsa bin Mustafa nikâh yaptığı Bağdat binti Nefes Hatun'a iddet-i nafaka ve mehrini tastamam verdikten sonra talak-ı bain tatlik ettiğini meclis-i şer'de bildirmiştir.”¹²⁰

“Esmacan binti Sarı Hatun zevci Şükrullah bin Hasan'dan mehrini ve iddet-i nafakası almamak üzere anlaşarak boşanmak istemiştir. Mahkemeye ifade vermeye gelen Şükrullah bin Hasan karısını talak-ı bain ile boşadığını belirtmiştir.”¹²¹

---

¹¹⁴ Ç.Ş.S, 17/A-6.

¹¹⁵ Ç.Ş.S, 38/B-2.

¹¹⁶ Ç.Ş.S, 50/B-1.

¹¹⁷ Ç.Ş.S, 64/A-1.

¹¹⁸ Ç.Ş.S, 72/A-2.

¹¹⁹ Ç.Ş.S, 110/B-2.

¹²⁰ Ç.Ş.S, 95/B-2.

¹²¹ Ç.Ş.S, 44/B-1.

“Canpaşa bin Hacı Durak meclis-i şer’ e gelerek zevci Ma’den bin Ahmet’ten muhâlaa ile boşanacağını ikrar etmiştir. Muhâlaa sonucu Ma’den bin Ahmet’ten mehrini, nafaka-i iddetini vesair alacaklarından almamış feragat etmiştir. Mahkemede şahitlerin huzurunda Ma’den zevcesini boşamıştır.”¹²²

“Fatma binti Şah Veli kendisi temsil etmesi Zülfikâr bin Cafer’e yetki vermiştir. Zülfikâr müvekkilinin nafaka, mehir ve diğer ihtiyaçları için verilen bedelden feragat ettiğini bildirmesi üzerine zevci Seyyid Ali kabul ve tasdik etmesinin ardından talak-ı bain ile tatlik etmiştir.”¹²³

“Hava binti Ali zevci Haydar’dan boşanabilmek için mehir, iddet-i nafaka ve sair tüm haklarından feragat etmesinden zevcesi onu boşamıştır. Seyyid Hasan Efendi, Seyyid Gazi ve Haydar’ın kardeşi Turahan boşanmaya şahit olmuşlardır.”¹²⁴

“Şahban Hatun mehrinden ve iddet-i nafakasından feragat ederek muhâlaa yoluna giderek talak-ı bain ile zevcesi Mehmet bin Bahadır’dan boşanmıştır.”¹²⁵

“Satı binti Hüseyin boşanmak için dört bin akçe mehrinden ayrıca iddet nafakasında kendi isteğiyle vazgeçmiş zevci Mustafa bin Mehmet onu bain-talak ile boşamıştır.”¹²⁶

“Döne binti Ramazan hatun meclis-i şer’de zevci Muhammed bin Umur ile aralarında anlaşıklarını mehrinden, nafaka-i iddetten feragat ettiğini sadece esbab ve muhallefâtta kendi hissesini teslim almak üzere anlaşıklarını ikrar etmiştir.”¹²⁷

Çorum Şer’iyye Sicili’nde yer alan muhâlaa davaların kadının isteğiyle gerçekleştiği ve talâk-ı bain ile evliğin sona erdiği belirlenmiştir. İncelenen davalarda kadınların nafaka ve mehir gibi maddi haklarından vazgeçtikleri açıkça görülmektedir. Kadınların doğrudan veya vekilleri aracılığıyla mahkemeye başvurarak eşlerinden boşanmak isteklerini ifade ettiklerini karşılığında mehir ve nafaka haklarından vazgeçtiklerini bildirdiklerini sicilden görüyoruz. Boşanma usulü tarafların karşılıklı uzlaşmasına dayanmaktadır. Kadının malî haklarından vazgeçmesiyle erkeğin boşanma kararını onaylaması hukuki değil aynı zamanda ekonomik yönünde etkili

---

¹²² Ç.Ş.S, 55/A-1.

¹²³ Ç.Ş.S, 71/B-3.

¹²⁴ Ç.Ş.S, 77/B-2.

¹²⁵ Ç.Ş.S, 85/B-4.

¹²⁶ Ç.Ş.S, 89/B-2.

¹²⁷ Ç.Ş.S, 97/A-4.

olduğunu göstermektedir. Sicilde yer alan muhâlaa davaları bize kadın talep ettiğinde evlilik müessesini sona erdirebildiğini göstermektedir.

1.8.3. Tefrik usûluyle boşanma

Sözlükte iki şeyi birbirinden ayırmak anlamına gelen tefrik kadının mahkemeye müracaat etmesi üzerine kadı kararıyla evliliğin sona ermesi yani kazaî boşanmadır. İslam hukukunda talâk kocanın tek taraflı irade beyanına dayalı boşanma şekli olup yetki erkeğe aittir. İslam kadını koruma altına almak ister bu sebeple istemediği evliğı sonlandırabilmesi için birincisi muhâlaa ikincisi tefrik olmak üzere iki seçenek sunmuştur. Kadının tefrik hakkından yararlanabilmesinin bazı şartları vardır; hastalık ve bedeni kusurlar, kocanın bulunduğu yeri terk etmesi haber alınamaması, uzun süreli mahkûmiyetler ve erkeğin nafaka kazanmak için çaba göstermemesidir (Acar, 2011, s. 277-279). Çorum sicilinde bir adet tefrika ile ilgili belge mevcuttur.

*"Güllü binti İbrahim mahkemeye gelerek zevci Mehmet bin Elvan kendisinin ihtiyaçlarını karşılamadığını boşanmak istediğini ifade etmiş. Mehmet zevcesi Güllü 'nün iddiaları kabul etmemiştir. Mahkeme her iki tarafın iddialarını dinledikten sonra Güllü 'den beyyine talep etmiş, Güllü ispat edemeyeceğini söylemesi üzerine dava evliliklerinin devam etmesi yönünde hüküm verilmiştir."*¹²⁸

Sicilde yer alan örnekte kadının kendisinin mahkemeye doğrudan müracaat ettiği belirlenmiştir. Kadının eşini boşanmaya ikna edemediği hallerde kadının huzuruna çıkararak sorunu ifade etme ve boşanma talebinde bulunma hakkı mevcuttur. Kadı mahkemede tarafların iddialarını dinledikten sonra boşanmalarına karar verdiği gibi sicilde olduğu gibi iddiaların ispatlamadı durumlarda evliğin devamın dair karar çıkmıştır.

1.9. Miras

İslam hukukuna ve örfi hukuka göre bir kimsenin ölümünden sonra geriye bıraktığı bütün mal varlığı, vefat eden kimsenin yakınlık derecesine göre varisleri¹²⁹ arasında paylaşılır (Atabey, 2014, s. 440). Miras payı alabilmesi mirasçının vefat eden kişi ile kan bağı, evlilik ve yakınlık olması gerekir. Vefat eden kişinin miras bıraktıklarına "tereke veya muhallefât" denir. Vefat eden kişinin terekesinden ilk olarak varsa borcu ödenir geriye kalan miktar varisleri arasında yakınlık derecesine göre pay edilir (Aktan, 2020, s. 143-145) Sicilde miras ile ilgili kayıtlar vefat eden kişinin kimliği, vefat ettiği mekân, mirasçılarının kimliğinin tanıtımı yapılmıştır. Terekede bulunan taşına bilen malları ve taşınamaz malları, nakit parası vb. deftere yazılmaktadır. Vefat eden kişinin borcu varsa tereken borç miktarı ayrılır. Kalan

¹²⁸ Ç.Ş.S, 29/A-4.

¹²⁹ Varis; kendisine miras düşen kimsedir. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:17.06.2025. <https://lugatim.com/>.

taşır ve taşınmaz mallar vefat kişinin mirasçıları arasında mallar mahkemede kadı huzurunda paylaşılırılmaktadır.

Tablo.1.10. Şer'iyye Sicilinde Yer Alan Tereke ve Miras Kayıtları

Şer'iyye Sicilinde Yer Alan Tereke ve Miras Tablosu	
Tereke ve miras kayıtları	5/A-1, 10/A-2, 13/B-1, 14/A-1, 14/A-1,15/A-4,16/A-5, 24/B-2, 30/B-2, 33/A-1, 35/A-1, 35/B-3, 42/B-1, 44/B-2, 45/A-1, 45/A-3, 46/B-2, 48/B-3, 51/B-2, 51/A-2, 54/A-5, 54/B-1, 54/56/B-2. 58/A-5,63/A-3, 68/A-4, 76/A-3, 77/A-1, 78/B-2, 79/A-3, 81/A-3, 83/A-3, 85/A-1, 93/B-4, 97/A-1, 97/A-1, 97/A-4, 97/B-1, 107/A-4 109/A-3, 123/A-1, 126/A-2, 166/A-1, 171/A-1. 176/B-3, 176/B-4, 179/B-1, 180/A-1, 180/A-2, 180/B-1, 180/B-2, 180/B-3, 181/A-1, 181/A-2, 182/A-1, 182/A-3, 182/B-1, 182/B-2, 182/B-3, 182/B-4, 183/A-2.

Sicilde yer alan tereke kayıtlarında nakit para, gayr-i menkul- ev, bahçe, arsa, tarla, anbar- taşınır mallar -camus, inek, öküz, katır, himar, at- arasında piyasada karşılığı olan hayvanların miras olarak bırakıldığı görülmüştür. Mirasçılara, ev eşyaları- döşek, yorgan, fener, kilit, yastık, sahan, sini, kilim, kazgan- gümüş eşyalar, kılıç, gibi dönemde kıymetli eşyaların taksim edildiği belirlenmiştir. Kadife, atlas, çuha gibi kıymetli kumaşlar, kürk, kuşaklar, dülbent, ferace, ipek kumaş ve kıyafetlerin miras kayıtlarında önemli kalem olduğu tespit edilmiştir. Muhallefat kayıtlarından buğday, arpa başta olmak üzere çeşitli erzak malzemesinin mirasçılara bırakıldığı görülmüştür.

Sicilde yer alan tereke ve muhallefat kayıtları miras bırakılan tanır ve taşınmaz mallar, eşyalar, takılar aracılığıyla dönemin mirasçıları ve vefat eden kişilerin sosyo-ekonomik durumu hakkında bilgi vermektedir. Kırsal kesimlerde terekelerde genellikle tarla, bahçe, bağ gibi gayrimenkul ve tarım ürünleri olduğu görülmektedir. Taşınır mallar inek, koyun, camus, himar, at vb. hayvanların eş ve çocuklarına miras olarak bırakıldığı tespit edilmiştir.

"Nasuh bin Hamidullah çocuklarına anbar, bir çift öküz, bir çift karasığır Camus, bir çift re's karasığır ineği, dana, iki re's himar, arpa, buğday bırakmıştır."¹³⁰

Müteveffanın tereke defterinde mutfakta kullanılan ev eşyalarını mirasçılara bıraktığı belirlenmiştir.

"Kethüda Hüseyin'invefatının ardın çocuklarına ve eşine tencere, tava, kazgan, tepsî, kılıç ve maşrapa bıraktığı görülmüştür."¹³¹

¹³⁰ Ç.Ş.S, 181/A-1.

“ Ebu Bekir bin Hüseyin çocukları ve eşine tava, tencere, döşek, yorgan, yastık, sahan ımiras bırakmıştır. Bir çift camus öküzü, karasığır öküz mirasçılarına intikâl etmiştir.”¹³²”

Şehir ise ev, arsa gibi gayrimenkuller, kıymetli eşyalar bulunmaktadır. Tereke kayıtları kişinin maddi durumu hakkında ip uçu vermektedir.

“Mihri Hatun binti Halil eşi ve çocuklarına gerdanlık, bir caba bilezik, kaba zincir, inci, atın yüzük gibi kıymetli takılar bırakmıştır. Kaftan, çatma döşek, yorgan, yastık, ferace, kuşak, ibrik, hamam tası vb. ev eşyaları kıymetli kıyafetler mirasçılarına intikâl etmiştir.”¹³³

XVI. yüzyılda Osmanlı taşra şehirlerinden birisi olan Çorum'un ekonomik yapısını incelediğimizde tarım ve hayvancılığın temel geçim kaynakları arasında yer aldığı görülmektedir. Şehir merkezinde ve yoğun biçimde kırsal kesim tarımsal üretim işlerinde hayvanların kullanıldığı bilinmektedir. Hayvanların toprağın sürülmesi, ürünlerin taşınması ve pazara götürülmesi gibi birçok işlevinin olması kırsal ekonomide onu vazgeçilmez yapmaktadır. Sicilde yer alan miras kayıtlarında ekonomik değeri yüksek hayvanların miras kalemleri arasında bulunduğu tespit edilmiştir. Miras bırakılan taşınır ve taşınmaz malların tarıma yönelik olduğu görülmektedir. Miras kayıtları ile belgelerde “ kismet” ve kassam” kavramlarının geçtiği belirlenmiştir;

Kismet, taksim etmek, paylaşmak anlamına gelmektedir ve herkesin bildiği, duyduğu hisselerin ayrılması yerinde kullanılan tabirdir. Mirasın paylaşılması anlamında kullanılmıştır(Pakalın, 1993, s. 274). Taksim işlemi genelde mahkeme kararı veya taraflar arasında anlaşma ile gerçekleşmektedir. Kismetin yargıda gerçekleşebilmesi için mirasçıların mahkemeye başvurması gerekmektedir. Mahkeme taksim talebi dikkâta alarak vefat eden kişinin borç miktarı ayrılmasının ardından kalan mal-mülk miraçıları arasında paylaşılır. Kadı veya naibi miras taksimi karşılığında resm-i kismet adı verilen vergi alırlardı. Miraçılar mahkemeye başvurmadan kendi aralarında uzlaşarak mirası taksim edebilirler(Aktan, 2022, s. 496-498).Kismet-i askeri ise yeniçeri askeri mensuplarından vefat edenlerin terekesinin görevlendirilen memur vasıtasıyla tahsil olunan paralar hakkında kullanılmıştır (Pakalın, 1993, s. 274). Çorum Şer'iyye Sicili'nde yer alan davada Mehmet isimli kişi kardeşini kismet üzere miras paylaşımı yapmamasını ileri sürerek mahkede kadıya şikâyet ettiği görülmüştür(Ç.Ş.S, 45/A-1).

Kassam; vefat etmiş olan bir kimsenin terekesini varisleri arasında taksim eden şer'î memura denir. Osmanlı Devleti'nde şer'iyye teşkilatında miras taksimini biri kazasker kassamları ve diğeri kadının yanında bulunan kassamlar olmak üzere iki sınıftır. Kazaskerlere mensup kassamlar askeri sınıfın terekesini varisleri arasında

---

¹³¹ Ç.Ş.S, 180/B-2.

¹³²Ç.Ş.S, 182/B-1.

¹³³ Ç.Ş.S, 179/B-1.

taksim eder (Ünal, 2011, s. 210). Kassam-ı askeri ise yeniçeri ocağı ve zabitanından vefat edenlerin terekelerine ait işlerle meşgul olan heyet arasında ki şer'î memur hakkında kullanılan bir tabirdir. Vefat eden kişinin muhalledfâtı bir kâtip, bir müfettiş ve kassam-ı askeri tarafından mühürlenir. Eşyaların bedelinin yazıldığı defter ve nakit paralar bir sandıkta muhafaza edilir bir süre sonra varislerine taksim edilmektir (Pakalın, 1993, s. 210). Kassam askeri zümrenin terekesini ifade ettiği için varislerin isteğine bakılmaksızın kadı, naîb veya diğer yetkililerin terekeye müdahale etmesi gerekmektedir.

Sicilde yer alan kayıta miras husunda kassam-ı askerleri miras paylaşımına öncülük etmiştir.”*Mehmet Çelebi bin Gülabi'nin mirasıyla ilgili olarak kassam-ı asker Mevlana Ahmet Efendi ve yerli kassam Mevlana Salih Efendi Sakız Kazası'na bağlı Sarin Köyü'ne görevli gelerek terekenin taksim işlemlerini yürütmüşler*”. Sicilde okuduğumuz belgede mirasçıların tereke paylaşımından sonra yaptıkları işin karşılığında kassamlara ücret ödedikleri tespit edilmiştir.¹³⁴

Osmanlı hukukunda önemli yere sahip olan miras kayıtlarını kadı veya naîbi tarafından tutulurdu. Miras bırakan kişinin terekesi aile fertlerine taksim edilmeden önce borç miktarı ve ceneza masrafı mirastan ayrılır. Geriye kalan miktar aile fertlerine bölüştürülür. Miras bırakan kişinin askerî sınıfa mensup olması durumunda ise miras paylaşımını kadının nezaretinde asker-i kassam adı verilen görevliler yapmaktadır.

Tezin birinci bölümünde Çorum'un idari yapı ve idari kadrosu sicilde yer alan kayıtlar çerçevesinde değerlendirilmiştir. Mahkeme teşkilatında hizmet veren memurlar sicil ışığında incelenmiştir. Mahalle kültürüne mahallenin önemine değinilmesinin ardından sicilde yer alan mahalle ve köy isimlerine yer verilmiştir. XIV. Yüzyıla ait olan sicil esas alınarak dönemin erkek ve kadın isimleri tasfiye edilmiştir. Bunun yanı sıra şehrin sosyal yapıları dini yapıları mekânları tanıtılmış bu unsurların şehir dokusundaki yeri ortaya konulmuştur. Çorum Şer'iyye Sicili temel alınarak Osmanlı toplumunun dolayısıyla Çorum şehrinde aile kurumu incelenmiştir. Sicilde yer alan kayıtlar ışığında ailenin oluşum süreci nişan nikâh evreleri kronolojik bir sıralamayla değerlendirilmiştir. Ailede sevgi, saygı, güven ve sorumluluk esastır. Aile birliği kurmak amacıyla bir araya gelen çiftlerin arasında bu unsurlardan biri sona erdiğinde evliğinde bittiği tespit edilmiştir.

---

¹³⁴ Ç.Ş.S, 14/A-4.

2. BÖLÜM

1755 NUMARALI ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİ ÇERÇEVESİNDE ÇORUM'DA EKONOMİK HAYAT

2.1. Mâlikâne-Divanî Sistem

Osmanlı Devleti teşkilatı merkez ve taşra olmak üzere ikiye ayrılır, merkez idarenin dışında kalan bölgelere “ taşra” ismi verilmiştir. Osmanlı Devleti'nde klasik dönemde taşra teşkilatı eyalet (beylerbeyliği, vilâyet)sancak (liva), kaza, nahiye köy biçiminde sıralanmıştır (Saydam, 2017, s. 122).Osmanlı Devleti'nde kuruluş ve gelişme döneminde taşra yönetimi tekdüze bir yapıdan ziyade bölgeden bölgeye farklılık gösteren esnek bir yapıya sahip olmuştur. Fethettikleri bölgelerde kendi idari sistemini kuran Osmanlı yönetimi mevcut yerel kanun ve gelenekleri dikkate aldıkları bilinmektedir örneğin Anadolu ve Rumeli'de tımar sistemi uygulamışlardır. Osmanlı Devleti kendilerinden önce varlık gösteren Türk-İslam devleti ve beyliklerinden ele geçirdikleri Rum ve Karaman eyaletleri, Suriye, Malatya, Kemah, Bayburt, Harput gibi şehirlerde mâlikâne-divanî sistemi uygulamıştır (Öz, 1994, s. 229).

Mâlikâne-divanîden oluşan kelime biri özel biri devlete ait iki unsuru ifade etmektedir. Terim olarak ise Anadolu'da Selçuklu döneminden kalan belirli bir vergilendirme sistemidir. Osmanlı belgelerinde “iki başlı ”veya “iki baştan” ve “tasarruf” kelimeleriyle ifade edilmiştir (Genç, 2003, s. 518) Vakıf veya toprak sahipleri kendilerine ait olan toprakları işleyen köylülerden yalnızca toprak kirası talep etme hakkına ve yetkisine sahiptirler, köylüden alınan toprak kirasına “mâlikâne hissesi” tabiri kullanılmıştır. Toprak kirası mahsulün (hububat, meyve, sebze, bostan) ve kovan öşürü ve değirmen vergisi beşte biri veya yedide biri olarak kabul edilmektedir. Toprak ve toprağın üzerinde bulunan herşey için köylülerin devlete ödemeye mecbur oldukları tüm vergilere “divanî” olarak tanımlanmıştır. Divanî adı altında alınan vergiler doğrudan devletin temsilcisi olan sipahi veya âmile teslim edilmektedir. Sipahi veya âmile ödenen divanî miktarı toprağın verimine, örf ve âdetlere göre değişiklik göstermekle birlikte mahsulün onda birinden yarısına kadar ödenmektedir. Toprak haracı yanında çeşitli şer'î (zekât, haraç, öşür) ve örfi (çift, bennâk, arus, cürüm, caba, ağnam, tapu) vergiler de mevcuttur. Mâlikâne-divanî uygulanan bölgelerde her köylünün biri mâlikâne diğeri divanî olmak üzere tasarruf eden iki sahibi vardır ayrıca köylü yetiştirdiği mahsulün bir kısmını mâlikâne hissesi olarak toprak sahibine bir kısmını divanî hissesi adı altında sipahiye vermektedir (Barkan, 1980, s. 121-122).

İki başlı sistemin Çorum, Amasya, Tokat, Sivas, Şarki Karahisar, Zile, Turhal gibi Eyâlet-i Rum vilâyetlerinde geniş bir sahada tatbik edilmesi rastlantı değildi

(Barkan, 1980 s. 166).Türkmen nüfusun yoğun olduğu bölge uzun mücadeleden sonra Osmanlı hâkimiyeti altına girmiştir. Fetret Dönemi'nde I. Mehmet kardeşlerine karşı verdiği taht kavgasında yerel beyleri kendi tarafına çekmeyi amaçlamış ve Türk-İslam devletlerinde uygulamaları görülen mâlikâne-divanî sistemi bölge uygulamıştır (İnalçık, 2018, s. 152-153). Şehzadelerin birçoğunun Amasya'da idareci olması Çorum'u ekonomik-sosyal yönden olumlu etkilemiştir. İstanbul'a bağlanan Ankara-Amasya yolu üzerinde bulunan Çorum bu durumdan her zaman faydalanmıştır (Aktüre, 1975, s. 110). Erzurum'dan yola çıkan koyun tüccarları Sivas'ta mola verdikten hemen buraya yönelmeleri ve burada koyunlarını pazarda satışa sunmaları Çorum'un canlı bir ekonomik yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Çorum ve Çankırı'da satılmayan koyunlar Sinop ve Bolu'ya doğru yola çıkartılmaktadır (Faroqhi, 2002, s. 276).

İdari kadro, bölge halkı ve kırsal kesim pazar ihtiyacını Çorum ve çevresindeki kasabalardan; İskilip, Osmancık, Budaközü, Saz, Sakız, Mihmadselam, Karahisar Demirlü'den karşılamaktadır. Çorum, XVI. yüzyılda orta derece gelişmiş bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Mâlikâne-divanî sistemin bir parçası olan Çorum'da 1500'lü yılların başında tarımsal üretimin yaklaşık % 98'ini buğday ve arpa % 2'si civarında sebze ve meyve oluşturmuştur. Çorum'da 1576 yılından itibaren hububat üretimin azaldığı buna mukabil sebze, meyve ve pamuğun üretiminde belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Tarım ürünlerinde meydana gelen değişim tarımsal ekonomin yön değiştirdiğini yine ihtiyaçların farklılaştığını göstermektedir. Çorum ve civarında nohut, mercimek, bakla gibi baklagillerin yanı sıra keten, kendir endüstriyel bitkilerin yetiştirildiği tespit edilmiştir (Öz, 1991, s. 11-13).

Çorum, Anadolu'nun iç kesimlerinde yer alan bir şehir olmasına rağmen erken dönemlerden itibaren canlı bir ekonomik yapıya sahiptir. XVI. yüzyılda Çorum'da en az 17 tane çarşı faaliyette bulunmaktadır. Suraiya Faroqhi, belgelerden yola çıkarak yaklaşık 20 tane çarşı olabileceğini ve her çarşıda 10 tane dükkân olduğunu varsayımından yola çıkarak 200 dükkân olabileceği şeklinde görüş belirtmiştir. Çorum'da vakıflara ait 148 tane dükkân bulunması bu varsayımı güçlendirmektedir (Faroqhi, 1990, s. 116). XVI. yüzyılda şehir ekonomisini canlandıran bir bedesten, üç han, çarşılar, vakıflara ait 148 dükkân bulunmaktadır. Şehirde dokumacılık ve dokumacılık sektörü önemli bir yer tutmaktadır. Dokumacılıkla ilgili meslek faaliyetlerinin başında sofçu (sof kumaş dokuyan tezgâhtar) bezzâr (bez satan tüccar) hayyât (terzi) cullâh (dokumacı) gelmektedir. Kuşakçı, ipek tüccarı, abacı (aba cinsi kumaşı diken ve satan kimse) tespit edilmiştir. Dokunan kumaşların istenilen renkte boyandığı boyahane mevcuttur. Dönemin şartları göze alındığında pek çok kişinin kendi evinde ihtiyacını karşılamak amacıyla kumaş dokuduğu varsayılmaktadır (Faroqhi, 1990, s. 118).

Çorum şehrinde dokumacılıktan sonra en yaygın meslek grubu dericilik olmuştur. Deri işi ilgili debbağ, saraç, ayakkabıcık gibi mesleklerin icra edilmesi Çorum'da

hayvancılık faaliyetlerinden kaynaklanmaktadır. Çorum şehrinde dokumacılık, dericilik dışında esnaflar farklı iş kollarında faaliyet göstermiştir. Demircilik (haddâd), okçu (tîrger) helvacılar, kahve ticareti, nalbant, kuyumcu, bakkallar, başta gelmektedir (Şahin, 1993, s. 373-376). Çalışmamıza konu olan Çorum şehrinin bilen en eski sicil defteri olan 1003-1005 yıllarını kapsayan 1755 numaralı Çorum Şer'iyeye Sicili'nde "Debbâğhane Mahallesi" adına yer verilmesi şehirde dericiliğin döneminde ekonomik ve zanaatkârlık faaliyetleri içerisinde etkin biçimde icra edildiğini göstermektedir. Sevgi Aktüre "19. Yüzyılda ve 20.Yüzyıl Başında Çorum" isimli makalesinde 1595 tarihli defterde Debbâğhane Mahallesinin varlığından bahsetmiştir(Aktüre, 2015, s. 152). XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nin genelinde ve Çorum şehrinde ekonomik faaliyetlerin başında tarımsal üretim ve hayvancılık başı çekmektedir. Çorum'da çeşitli esnaf teşkilatları faaliyet göstermekte olup özellikle dokumacılık ve dericilik sektörü, yan kollarıyla birlikte şehir ekonomisine önemli katkılarda bulunmaktadırlar.

2.2. Tımar Sistemi

Türkçede "dirlik" kavramıyla eş anlamlı kullanılan tımar kelimesi sözlük anlamıyla "bakım ve ilgi" demektir. Terim olarak Osmanlı merkez vilâyetlerinde bir süvari birliğini ve askeri-idarî yapıyı desteklemek amacıyla miras yoluyla geçmeyen devlete ait arazi gelirlerinin hizmet karşılığı tahsis edilmesi anlamına gelir. Tımar sistemi yalnızca askeri-idarî yapının temel unsurlarından biri olmakla kalmamış aynı zamanda mirî arazi düzenin işleyişinde, köylü ve çiftçilerin toplumsal mevkilerinin belirlenmesinde ve ödeyecekleri verginin tayininde önemli bir rol oynamıştır. Tımar sisteminin hem askeri-idarî hem de ekonomik yönü vardır. Osmanlı Devleti'nin tımar sistemini İslam devletlerinin uyguladığı "iktâ" sisteminden etkilenerek geliştirdikleri görülmektedir. Tımar sistemine dair yazılmış en eski tarih belgeler bizi Orhan Bey dönemine götürmektedir (İnalçık, 2012, s. 168-173).

Kâğıt para ekonomisinin gelişmediği bu dönemde askere ödenmesi gereken maaş veya savaşta yararlık gösteren asker tımarla ödüllendirilmesi nakit para sıkıntısı ortadan kaldırmıştır. Tımar tevcihleri büyük çoğunlukla makamının yükselmesi suretiyle verildiği görülmektedir. Tımar beratı başta ulufe bedeli karşılığı, miras yoluyla intikâl etmesi, memurlara, savaşta yararlılık gösterenlere verilmektedir. Tımar beratları bazı durumlarda sahiplerinin elinden alınarak başkası kişilere devir edilebilmekteydi. Örneğin; hakkından feragat eden kimselerin hisseleri, sefere katılmayan tımar sahibinin hakkı geri alınmakta yine mahlûl(erkek çocuğu olmayan sipahi)olan sipahinin tımarıda benzer şekilde başkasına tevcih edilmektedir. Tımar sisteminde halkın tımar sahibi olması yasak olmasına rağmen istisnai durumlarda savaşta yararlılık gösterenlere veya devlete hizmeti dokunan kimseleri ödüllendirmek amacıyla berat verildiği de bilinmektedir. Tımar hissesi genellikle beylerbeyi, sancakbeyi, kethüda, subaşı, kâtip, kale dizdâr, çavuş, çeribaşı, defter

kethüdası, kadı, gibi asker ve üst düzey memurlara verilmektedir (Erdoğan, 2006, s. 31-43).

2.2.1. Tımar çeşitleri

Osmanlı Devleti'nin idari, askeri ve ekonomik yapısının temel unsurlarından birisi olan tımar sistemi fethedilen toprakları verimli bir şekilde kullanılması hem de taşrada merkezi otoriteyi geçlendirmesini sağlamıştır. Tımar sistemi çerçevesinde devlete ait araziler belirli hizmet karşılığı farklı grublara verilmiştir. Tımarın verilışı farklı gelir gruplarına, yapılan hizmet ve yaptıkları işler gibi farklı kategorilere ayrılmıştır.

2.2.1.1. Arazinin Gelirine Göre Tımar Verilmesi

Has; Yıllık geliri 100 bin akçeden fazla olan tımara has denir. Osmanlı Devleti'nde haslar başta padişaha, hanedan üyelerine, üst düzey memurlara, vezir, beylerbeyi ve sancakbeylerine verilmektedir. Has kendi içinde ikiye ayrılır padişaha verilen haslara *havâss-ı hümayun*, sadrazam, vezirler, beylerbeyi, sancakbeyine verilen haslara *havâss-ı vüzerâ* denilmiştir.

Zeamet; Yıllık geliri 20 bin akçeden 99 bin akçeye olan tımara denir. Zeamet sahibine zaîm denir. Zeamet subaşı, defterdâr, alay beylerine ayrıca tımar sahiplerini ödüllendirmek amacıyla verilmektedir. Zeamet sahibi suç işlediğinde zeamet berati elinden alınmaktadır. Zeamet sahibi gelirinin belli oranında asker bakmak ve savaş zamanı sancakbeyine katılmak zorundadır.

Tımar; Yıllık geliri 20 binden az olan yerlere denir. Tımar hizmet karşılığı askere verilmektedir. Tımar sahibi kılıç adı altında verilen miktar hariç yıllık gelirinin bir kısmıyla asker bakmak zorundadır. Tımar sahibinin savaşta gösterdiği yararlılık veya hizmetleri karşılığı terfi alarak zeamet sahibi olabilmektedir. Tımar sahibi vefat ettiğinde hakkı varsa oğluna devir olmaktadır. Tımar sahibinin mirasçısı olmadığında veya suç işlediğinde beylerbeyi tarafından tımar hissesi başkasına devir edilir ve bu durum merkeze bildirilir. Tımar sistemi ile ilgili Defter-i Hâkâni ve icmal defterinde, Tımar ve Zeamet Tevcih Defterinde, Maliyeden Müdevver Defterlerinde malumat edinmek mümkündür (İnalcık, 2012, s. 168-173).

2.2.1.2. Tımar Arazisinin Mülk Olarak Verilmesine ve Verilmemesine Göre

Mülk Tımarlar; sefer zamanı tımar sahibi kendisi gitmeyip cebeli göndermesi şartıyla tevcih olunan tımarlara verilen isimdir. Mülk tımarlar genelde Anadolu coğrafyasında uygulanmıştır. Tımar sahibi cebeli göndermez ise tımar hakkı alınmaz ancak bir senelik geliri ceza olarak müsadere edilmektedir. Tımar sahiplerinin oğullarına ve varislerine intikâl etmesi sebebiyle "*Malikâne tımarı*" da denilmiştir (Pakalın 1993, s. 506).

Mülk Olmayan Tımarlar; hizmet karşılığı gelirin bir kısmının ayrılması suretiyle verilen tımarlar.

2.2.1.3. Tımar Sahiplerinin Gördükleri İşlere Göre

Eşkinci Tımarları; alaybeylerinin komutasında sefere gitmek mükellef olan sipahilerin tımarına verilen isimdir.

Müstahfız Tımarları; kaleyi muhafaza ile görevli olanlara verilen tımara verilen isimdir.

Hizmet Tımarları; serhatlerde bulunan cami ve zaviyelerin hademesine ayrıca sarayda çeşitli hizmetlerde bulunan şahıslara verilen tımarlardır.

2.2.1. 4. Veriliş Şekillerine Göre Tımar

Tezkireli Tımarlar; beylerbeyi veya sancakbeyinin yetkili olmadığı padişahın beratıyla verilen tımar çeşididir. Sancakbeyi veya beylerbeyinin tavsiye mektubuyla şahsın merkeze bizzat başvurmasının ardından tezkire verilmesi sebebiyle Tezkireli tımar denilmiştir.

Tezkiresiz Tımarlar; beylerbeyinin doğrudan verdiği tımarlardır(Çiftçi, 2019, s. 6-9)

2.2.1.5. Mali Bakımdan Tımar Verilmesi

Serbest Tımarlar; Osmanlı Devleti'nde Rumeli ve Balkan coğrafyasında fetihlerin ardından Türk nüfusu artırmak, bölgeyi cazip hale getirmek amacıyla komutan, şeyh, derviş gibi kişilere verilen tımarlardır. Tımar sahibi bâd-ı hevâ, gerdek, tapu, yaylak-kışlak, cürm ü cinâyet gibi vergileri almak hakkına sahiptir.

Serbest Olmayan Tımarlar; tımar sahipleri vergi gelirinden yararlanamazlar

Çorum mâlikâne-divanî sistem içerisinde esnek bir tımar sistemine dâhildir. Çorum şehrinde has, zeamet ve tımar olarak tımar hisseleri sınıflandırılmıştır. Eyâlet-i Rum'da güçlü bir mâlikâne-divanî sistem bulundu dikkate alınırsa tımar gelirlerinin "divanî" gelirlere kaydedildiği tespit edilmiştir. Tahrirlerde iki başlı şekilde belirtilen sistemde her köyün biri mâlikânesine biri de divanîsine tasarruf eden iki sahibi vardır ve tarım mahsulleri mâlikâne sahibine ayrı, tımar sahibine ayrı olarak vergi payları teslim edilmektedir. Çorum Sancağı divanî gelirlerinin yaklaşık %40'nı haslara ayırmıştır. Osmancık, İskilip, Katar ve Karahisar Demirlü nahiyelerinin gelirlerinin büyük bir kısmı padişaha aittir. Çorum ve nahiyelerinin gelirlerinin önemli bir kısmı sancakbeylerine aittir. XVI. yüzyılda Çorum'da 16 tane zeamet sahibi tespit edilmiştir. Çorum Sancağı'nda tımarın %44'ü tımarlı sipahilere ayrılmış olmakla birlikte çavuş, kâtip, dergâh-ı âlî çavuşları, kapıkulu gibi görevlilere ayrılmıştır (Bulduk, 1995, s. 39-50).

Çorum sancağında uygulanan mâlikâne-divanî sistemini ilk kez Huricihan İslamoğlu incelemiş ve bu sistemin tımar sisteminden farklı olduğunu ifade etmiştir. Çorum'da araziler divanî ve mâlikâne biçiminde kurumlar arasında paylaştırılmıştır. Divanî

hisseler tımarlı sipahilere mâlikâne hisseleri cami, medrese, vakıf gibi kurumlara verilmiştir. Mâlikâne gelirlerinin pay alan bir diğer grup tımar sahipleridir. Osmanlı Devleti mâlikâne-divanî sistemi tedricen ortadan kaldırmak amacıyla mâlikâne hisselerini tımarlı sipahilere veya vakıflara aktarmıştır(İslamoğlu, 2022, s. 194-197; Engin ve Alandağlı, 2014, s. 27-28)

2.2.2. Tımar tevcihi

Tevcih, memuriyete tayin anlamında kullanılan bir tabir olmakla birlikte memuriyet ve rütbe vermek demektir. Tımar tevcihi, memuriyete tayin anlamına gelen “tevcih” kavramı çerçevesinde belirli bir dirliğin bir kişiye tahsis edilmesi sürecini ifade etmektedir. Tımar tevcihi için belirli kaide kural olmamakla birlikte uygulamada bazı teamüller ve kıstaslar dikkâte alınmaktadır. Tımar tevcihleri; askeri alanda başarı gösteren şahıslara, terakki (yükselme) kapsamında mevcut tımarın artırılması suretiyle, babadan oğula intikâl yoluyla veya devlete hizmet ve liyakat karşılığında bir ödül olarak verilmektedir. Tımar beratı, tımar tevcihi münasebetiyle verilen berat hakkında kullanılan tabirdir (Pakalın, 1993, s. 480,507). Askeri başarı gösteren bir kimse tımar hakkını alabilmek için bulunduğu yerin konumuna göre sancakbeyi veya beylerbeyine tımar isteğini belirtir. İlgili yönetici başvuru sahibinin hizmetlerini değerlendirdikten sonra merkeze sunulmak üzere bir tavsiye mektubu hazırlar ve kişiye teslim eder. Mektubu alan şahıs merkeze arzuhâl ile tımar talebini bildirir, talebi kabul edilirse kendisine kabul tezkeresi taktim edilir ve kişi tımar hissesine sahip olur (Doğan, 2011, s. 2-5).

Beylerbeyleri, Osmanlı taşra teşkilatında sultanın temsilcisi sıfatıyla tımar sisteminin işleyişi kapsamında önemli yetkilere sahiptir. Beylerbeyinin divanda askeri zümreye ait sorunları çözmek, tımar atamaları gerçekleştirmek, tımar terakkilerini değerlendirmek ve gelir miktarına göre uygun gördüğü şahıslara tımar tevcih etmek gibi birçok görevi vardır. Tımar tevcihleriyle ilgili bir sorun olduğunda öncelikle beylerbeyine müracaat edilmekte ardından hadise divanda görüşülerek alınan karar ilgililere bildirilmektedir. Osmanlı Devleti’nde tımar tevcihi hususunda yetki merkeze aittir. Beylerbeyleri yalnızca düşük gelirli tımarları doğrudan tevcih edebilmekte bu tür atamaları merkeze bildirmekle yükümlüdür. Osmanlı tımar sisteminde tımar kılıç hakkı esas alınarak ve zamanla buna ilave edilen yeni tımar beratları verilmek suretiyle oluşmaktadır. Kılıç hakkı değişmeyen sabit bir gelir miktarını ifade eder ve bir tımarın verilmesinde temel ölçüt kabul edilmektedir (Doğan, 2011, s. 2-5).

İncelediğimiz 1755 numaralı Çorum Şer’iyye Sicili’nde 1003-1005 yılları arasında farklı amaçlarla örneğin şahısları ödüllendirmek, hizmetlerinin karşılığı olarak veya savaşta gösterdiği yararlıklar sebebiyle tımar tevcihi verildiğine dair örnekler mevcuttur. Sicilde tımar tevcihi, tımar hissesini satması, beratını devir etmesi, tımar sahiplerinin sefere çağırılması gibi farklı konularda 308 tane kayıt ayrıca 15 tane

zeametle ilgili belge tespit edilmiştir. Savaş yararlılık gösteren şahıslara berat verildiğine dair örnektir. “Ahmet Çavuş’a Tata Seferi’nde ve şark seferinde gösterdiği yararlılıklar nedeniyle Ağçaviran Köyü tımar olarak verilmiştir.”¹³⁵Sicilde yer alan davada sipahi Ali’ye seferdeki başarıları sebebiyle tımar tevcihi verildiği tespit edilmiştir.” Gence Seferi’nde görevli sipahi Ali’ye bin iki yüz akçeye tımar beratı verilmiştir.”¹³⁶ Sicilde yer alan bir örnekte Mustafa Efendi’nin hizmetleri karşılığında terfi alarak tımar hissesinin zeamete çevrildiği görülmüştür. “Hümayun kâtiplerinden şakirt Mustafa Efendi tımar beratına sahip olup, seferde gösterdiği başarı ve yaptığı hizmetlerin karşılığında Çorum ve Karahisar Demirlü Nahiyesi’nde bulunan Kozlucaviran Köyü ve çevre köylerin dâhil olduğu yerler zeamet olarak kendine verilmiştir. Pirim ve Polat seferlerinde memur olan Hüseyin Çavuş yaptığı hizmetlerin karşılığı olarak Osmancık Nahiyesi’nde zeamet yerleri bağışlanmıştır.”¹³⁷

Merkeze tımar talebinde bulan Mustafa’nın arzuhâli değerlendirilmiş talebi uygun görülmüştür tımar tevcihi verilmiştir. “Çorum Sancağı’nda Divan-ı Emlâk Nahiyesi’nde bulunan köyün tımar hissesi almak amacıyla Mustafa dergâh-ı muallaya müracaat etmiştir. Şevval ayının evâhirinde erba’a ve elf yılında tımar beratı düzenlenmiş ve Mustafa’ya verilmiştir.”¹³⁸ Tımar almak isteyen şahıslar beylerbeyi veya sancakbeyinden aldıkları tavsiye mektubuyla merkeze başvurabilirler ve tımar beratı alabilmektedirler. Tımar sahibi vefat ettiğinde tımar hakkı oğullarına devir edilirdi lakin çocuğu olmadığı durumda beylerbeyi başka bir kimseye devir edebilmektedir. “Çorum Sancağı ve nahiyesinden Karacaviran ve Viran köyleri Yusuf Fakih’e tımar beratıyla verilmiştir. Yusuf Fakih vefat ettiğinde miras olarak tımar beratı evlatlarına devir edilmiş ve defter-i hakani’ye yazılmıştır.”¹³⁹ Bir başka örnek “Çorum Sancağı’ndan divân-ı emlâk Nahiyesi’nden Boz Boğa Köyü’nden Halil üç bin yedi yüz akçe değerinde tımar hissesine sahiptir. Halil’in vefatının ardından tımarın tasarrufu Mahmut isimli kişiye geçmiştir. Rum beylerbeyi Mehmet Bey ’irsal olunan fermanda Halil’in tımar hakkı Mahmut’a verildiği bilgisi ulaşmıştır.”¹⁴⁰ “ Mustafa isimli kişiye kale binasına yüz elli yük taş taşımalarının ardından kendisine Çorum Sancağı Divan-ı Emlâk Nahiyesi’ne bağlı Ali Bey Köyü ve diğer köyler tımar olarak verilmiştir. Mustafa’nın vefat etmesinin ardından Muharrem’in dördüncü günü ihda ve elf yılında Mustafa’nın tımar yerleri Mehmet’e tımar beratı ile tevcih edilmiştir. Şaban’ın on sekizinci günü selâse ve elf

---

¹³⁵ Ç.Ş.S, 132/A-1.

¹³⁶ Ç.Ş.S, 139/A-1.

¹³⁷ Ç.Ş.S, 162/A-1.

¹³⁸ Ç.Ş.S, 176/A-1.

¹³⁹ Ç.Ş.S, 166/A-1.

¹⁴⁰ Ç.Ş.S, 127/A-2.

yılında tahvil mektubu yazılmış ve Çorum kadısına yazılan fermanla durum bildirilmiştir.¹⁴¹

Tımar sahiplerinin muhtelif sebeplerden tımar beratlarını başkasına sattıkları dair birçok belge tespit edilmiştir. “ Mustafa Çelebi bin Halil müvekkili Elçi bin Nazar’a Mecitözü’ne tabi Karay ve Saraycık Köylerinin tımar berât verildiğini kendisinin Şaban bin İbrahim’e bir kıymetli at ve yüz otuz altı adet akçeye tımar hakkında feragat ettiğini bildirmiştir. Elçi bin Nazar mahkemede Şaban ile anlaştıkları meblağı nakit aldığını yine tımar beratını teslim ettiğini ifade etmiştir.”¹⁴² Bir başka örnekte, Erbab-ı tıardan Yahya bin Pir Kulu’nun Karahisar Demürlü Kazası’na bağlı mezralar ve iki bin otuz akçe değerinde berat-ı şerif ile Pazar tımarına sahiptir. Süleyman bin Ahmet mahsul için bin akçe bir kıymetli at, bin akçeye müd buğdayı Yahya’ya vermiş karşılığında tımarının beratını almıştır. Yahya bin Pir Kulu’nun anlaşmayı kabul etmiştir.”¹⁴³ Çorum sicilinde tımar sahiplerinin tımarlarına vekil tayin ettiği ve şehir dışına çıktığı görülmüştür. “Tüccar Abdülkerim bin Kara Kaşık Mehmet kendisine ait olan tımarına Balı Bey’i vekil tayin etmiştir. Mahkemede davacı Abdülkerim, Balı Bey’i vekil tayin etmesini sebepleriyle açıklamıştır. Davanın kararının yer aldığı hüccet taraflara teslim edilmiştir.”¹⁴⁴

Değerlendığımız sicilde savaşta yararlılık gösteren şahıslara zeamet beratı verildiği tespit edilmiştir.” Divân-ı hümâyun kâtiplerinde Yusuf’a Pirim, Polat ve Yanık seferlerinde yaptığı hizmetler mukabelesinde Karahisar Demürlü Kazası’na bağlı Kozluviran Köyü ve başka köyler zeamet olarak verilmiştir. Karahisar Demürlü kadısına gönderilen fermanda kâtip Yusuf’a tevcih zeamet bilgisi yer almaktadır. “¹⁴⁵ Seferde gösterilen gayret sonrası zeamet verildiği dair örnektir. “Ahmet, Yanık, Tata ve Pirim seferlerinde gösterdiği yararlılık ve hizmet karşılığında Apardı Köyü ve gayri köyler kendisine zeamet olarak verilmiştir. Çorum ve Karahisar Demürlü kadılara ulaştırılan fermanda Ahmet’e tevcih edilen zeamet hakkında bilgi bulunmaktadır.”¹⁴⁶

Sefer öncesi hazırlık devresinde tımar ve zeamet sahiplerinin sefere davet edildiği tespit edilmiştir. “Anadolu, Halep, Zülkadriye, Rum, Erzurum, Batum beylerbeyinde bulunan kadılara ulakların ulaştırdığı fermanın içeriğinde sefer-i hümâyun başlayacağı bildirilmiştir. Sefer-i hümâyuna başta alay beyleri büyük tımar sahipleri(zuamâ), tımar sahipleri, dergâh-ı muallam, dergâh-ı müteferrika, çavuşlar ve kapıkullarının hazırlaması emredilmiştir.”¹⁴⁷ Şer’iyye Sicili’nde yer alan kayıtlara

---

¹⁴¹ Ç.Ş.S, 164/A-2.

¹⁴² Ç.Ş.S, 53/B-3.

¹⁴³ Ç.Ş.S, 70/A-6;147/B-2.

¹⁴⁴ Ç.Ş.S, 40/A-2.

¹⁴⁵ Ç.Ş.S, 164/A-3.

¹⁴⁶ Ç.Ş.S, 165/A-3.

¹⁴⁷ Ç.Ş.S, 26/A-3.

göre savaşa iştirak etmeyen bazı zeamet sahiplerinin beratlarının geri alındığı yine dirliklerin merkezden gelen emir doğrultusunda başka kişilere tevcih edildiği anlaşılmaktadır. “Çorum Sancağın’da Fevkettarık Nahiyesi ’ne bağlı Karmış Karyesi ve gayri köylerin zeamet beratı Sinan Çavuş’a aittir. Sinan Çavuş’un Yanık Seferi’ne katılmaması üzerine zeamet hakkı Yusuf Çavuş’a verilmiştir.¹⁴⁸

Sicilde bulunan kayıtlardan anlaşıldığı üzere tımar sistemi Çorum ve çevresinde yaygın olarak uygulandığı uygulanmıştır. Çorum ve çevresinde bulunan tarım arazilerinin sipahi tarafınan işletilmesi sonucu tarımsal üretim artması ekonomiyi olumlu yönde etkilediğini düşünmekteyiz. Tımar tevcihi sonrası topraklarda üretim etkin hale gelmiştir. Tımar ve zeamet hissesi savaşta başarı gösteren kimselere verildiği belirlenmiştir. Sicil kayıtları tımar sahiplerinin çeşitli nedenlerden haklarından feragat ettiklerine dair birçok örnek bulunmaktadır. Tımar sahiplerinin devlete ait arziler üzerine tasarruf sahibi olduklarını belirli sınırlar çerçevesinde başkasına devir edebilme hakkına sahip oldukları sicilden tespit edilmiştir. Sicilde yer alan devir işlemlerinin kadı huzurunda aynı zamanda tarafların ve şahitlerin bulunduğu ortamda gerçekleştirildiği aynı zamanda resmiyet kazandırıldığı görülmüştür.

Tablo.2. 2. Tımar ve Zeamet Kayıtları Gösteren Tablo

Sicilde yer alan tımar ve zeamet kayıtları	26/A-3, 27/A-2, 27/A-3, 31/B-3, 34/A-2, 39/A-3, 40/A--2, 43/A-6, 53/B-3, 53/B-5, 62/A-1,70/A--6, 80/A-1, 113/A-1, 127/A-2, 127/B--2, 132/A-1,134/A-2, 134/A-3, 139/A-1, 139/A-4, 146/A-2, 146/A-3, 147/B-2, 149/A-1, 149/A-2, 153/A-2, 154/A-1, 157/A-3, 159/A-2, 162/A-1, 164/A-2, 164/A-3,165/A-1,165/A-3,166/A-1,167/A-1,169/A-2,173/B-3,174/A-5, 176/A-1, 180/B-3.
--	---

2.3. Ev Satış İşlemleri

Sözlükte ev bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer, bark, beyit, hane, mekân anlamında kullanılır. Ev ismi mimarı yapıdan ziyade içinde insanın, ailenin hatta hayvanın yaşadığı mekânı ifade eder bu basit bir çadır olabileceği gibi sarayda ev kapsamına girmektedir. Kuran-ı kerimde Nalh Suresi 80. Ayette ev Allah’ın insanlara bağışladığı huzur bulma ve dinlenme yeri olarak tanımlanmıştır (Bozkurt, 1995, s. 502-507).İnsanlar yazın sıcağından kışın soğuşundan ve yaban hayvanlarının saldırılarından korunmak amacıyla kendisine ev yapmıştır. Kendini, ailesi ve eşyalarını korumak amacıyla farklı dönemlerde farklı malzemeler kullanılarak evler

¹⁴⁸ Ç.Ş.S, 146/A-2.

yapılmıştır. Ev yapımında ahşap, kerpiç, taş ve beton gibi malzemeler kullanılmıştır. Osmanlı döneminde genellikle tek katlı, iki veya üç katlı evler inşa edilmektedir. Evler, avlu içerisinde, bahçeli veya bahçesiz şekilde bölgeye göre kerpiç, ahşap ve taş malzeme kullanılarak inşa edilmiştir. Osmanlı toplumunda ev yalnızca sığınılan bir yer olmayıp aynı zamanda ailenin mahremiyetinin korunduğu mekânlarıdır. Ev hem mahremiyet hemde mülkiyet alanıdır.

Çalışmamıza kaynak olan Çorum Şer'iyye Sicili'nde ev satışı ile ilgili 18¹⁴⁹ kayıt tespit edilmiştir. Kayıtlar tertip edilirken belli bir düzende hazırlanmıştır. Evin kime ait olduğu, evin nerde bulunduğu, evin konumu, dört tarafında bulunan komşuları, komşularının isimleri, varsa cami, dükkân binaların yakınında olduğu belirtilirdi. Evi satın alan kimsenin kimliği ve evin satış bedeli belirtilir, şahitlerin tanınmasının ardından satış işlemi tamamlanırdı. Sicilde yer alan kayıtlara göre şehirde gerçekleşen ev satışlarının çeşitli sosyal ve ekonomik gerekçelere dayandığı görülmektedir. Satışların başlıca sebepleri arasında borçların ödenmesi, miras paylaşımı sonrasında taraflar arasında anlaşmazlıkların çözümü için evin satışı ve bedelin paylaşılması gibi durumlar öne çıkmaktadır. Vasilerin, bakımını üstlendiği çocukların ihtiyacını karşılamak amacıyla yine çocuğa ait evi sattığı belirlenmiştir. Bireylerin ailesiyle yaşamak gayesiyle ev satın aldığına dair kayıtlarda mevcuttur. Ev fiyatlarının merkezde yüksek olduğu kırsal doğru fiyatların azaldığı belirlenmiştir. Kayıtlar dönemin ekonomik ilişkilerini özellikle emlak piyasası hakkında önemli bilgiler vermektedir.

Sicilde yer alan ev satışı ile ilgili kayıтта Erkulu bin İskender'in Kunduzhan Mahallesi'nde bulunan evini müderris Muhiddin Efendi'ye üç bin yirmi akçeye sattığı görülmüştür.¹⁵⁰ Çorum merkeze bağlı Ilıca Köyü'nde gerçekleşen ev satış örneğinde Nebi bin Hamza babasından kalan evini Mehmet'e üç yüz otuz akçeye satmıştır.¹⁵¹ Sicilde bulunan kayıтта Şeyh Eyyüb Mahallesi'nde Mustafa bin Hızır'ın vefatının ardından oğlu Satı'nın bakımını Hızır bin Hüdaverdi üstlendiği belirtilmiştir. Hızır bin Hüdaverdi meclis-i şer'e başvurarak müteveffa Mustafa'dan intikâl eden ev hissesinin çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak üzere satılmasını talep etmiştir. Mahkemededen onay alan Hızır çocuğun evini bin akçeye Hüseyin'e satmıştır.¹⁵² Bir başka vasi örneğinde bakımını üstlenen kişinin çocukların evini sattığı tespit edilmiştir. Abbas bin Kılıç vasisi olduğu çocukların ihtiyacını karşılamak amacıyla Burhan Kethüda Mahallesi'nde inşa edilen çocuklara ait evi bin iki yüz akçeye satmıştır".¹⁵³

---

¹⁴⁹ Ç.Ş.S, 6/A-1, 6/B-3, 6/B-5, 7/B-3, 30/B-2, 31/B-1, 31/B-2, 37/A-3, 63/B-4, 76/5, 100/B-2, 101/A-3, 101/A-2, 101/B-5, 105/B-2, 106/A-1, 111/A-1, 140/A-2, 173/A-1, 176/B-3.

¹⁵⁰ Ç.Ş.S, 63/B-4.

¹⁵¹ Ç.Ş.S, 31/B-1.

¹⁵² Ç.Ş.S, 140/A-2.

¹⁵³ Ç.Ş.S, 105/B-2.

Sicilde okunan bir başka örnekte Ramazan kardeşi Yusuf'a babası Mehmet'ten ev ve dükkân miras kalmıştır. Ramazan kendi hissesi kardeşi Yusuf'a üç yüz altmış akçeye sattığı görülmüştür.¹⁵⁴ Bir başka örnekte Şarkıyan Mahallesinde evi bulunan Hüsnüye Hanım evini on iki bin akçeye el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Yakup'a satmıştır.¹⁵⁵ Sicilde yer alan ev satış kayıtlarını incelediğimizde konutların fiziksel yapıları hakkında bilgi edinmek mümkündür. Sicile göre bazı evlerin müstakil bazı evlerin müstemilatında anbar, çardak gibi ek yapıların bulunduğu da tespit edilmiştir. Hacı Yusuf Mahallesi'nde Abdülkadir bin Üstat Hasan evini, evinin yanındaki çardağı, anbarı bin sekiz yüz altmış akçeye sattığı tespit edilmiştir.¹⁵⁶

Çorum Şer'iyye Sicili'nde ev satışı davasında ev sahibinin bilgisi dışında gerçekleşen bir satış işlemi kayda geçmiştir. İlyas'ın evinin Ahmed isimli kişi tarafından babası Zeynel'e dört yüz seksen akçeye sattığını kendisinin satıştan haberi olmadığı beyan etmiştir. Mahkemede Ahmet'i şikâyet etmiş ve dava açmıştır. İlyas'ın konu hakkındaki ifadesi alındıktan sonra yemin etmesi istenmiştir. Mahkeme satış işlemi geçersiz saymıştır".¹⁵⁷ Sicilde kadınların bizzât kendileri veya vekil tayin ettikleri kişiler tarafından evlerini sattığı görülmüştür. Eskiikin Köyü'nde oturan Hacce Bula binti Ramazan Çorum merkezde Sancaktar Mahallesi'nde bulunan evini kırk buçuk guruşa sattığını mahkemeye bildirmiştir.¹⁵⁸

Tablo. 2.3. 1003-1005 Yılları Arasında Çorum'da Satılan Evlerin Fiyat Aralığı

Satılan Ev Sayısı	Fiyat Aralığı
5 adet	10-40 altın
1 adet	40,5 guruş
5 adet	1500-10000 akçe
7 adet	300-1000 akçe

Hazırlanan tabloda görüldüğü gibi evler genellikle üç yüz akçe ile bin akçe aralığında satıldığı görülmektedir. Evin satış bedelini evin bulunduğu muhit, bahçeli ya da bahçesiz olması, müstemilat, anbar, çardak, ek binaların var olması gibi etkenler belirlemektedir. Sicilde yer alan ev satış ve alış işlemleri ile ilgili davalardan Çorum'da evlerin fiyatını belirleyen birtakım unsur bulunduğu tespit edilmiştir.

2.4. Dükkân Satışı

Dükkân satışı ile ilgili düzenlenen kayıtlarda dükkân sahibinin adı, dükkânın hangi muhitte olduğu, dükkânın kime satıldığı, fiyatın yazıldığı tespit edilmiştir. Dükkân

¹⁵⁴ Ç.Ş.S, 100/A-4.

¹⁵⁵ Ç.Ş.S, 106/A-1.

¹⁵⁶ Ç.Ş.S, 6/A-1.

¹⁵⁷ Ç.Ş.S, 7/B-3.

¹⁵⁸ Ç.Ş.S, 173/A-1.

satışlarına ilişkin kayıtlar, dükkân değerlerinin belirlenmesinde çeşitli unsurların etkili olduğu görülmektedir. Dükkânın büyüklüğü, mahalle arasında veya işlek bir cadde üzerinde olması gibi unsurlar fiyatın belirlenmesinde etkili olmaktadır. Satış işlemlerinde para birimi olarak akçe kullanıldığı görülmektedir. Sicilde tespit edilen 14 kayıt dönemin emlak piyasası hakkında bilgi vermektedir. Dükkân fiyatları, hangi meslek grupları ve satılan ürünler hakkında bilgi edinmek mümkündür.¹⁵⁹

Çorum Şer'iyye Sicili'nde yer alan dükkân satış işlerinin miras paylaşımı, borç ödeme amacıyla satıldığı tespit edilmiştir. Sicilde yer alan kayıta, Mehmet babası Budak'ın hibe ettiği demirci dükkânı satmıştır. Mehmet bin Budak demirci dükkânı Hacı İsmail'e iki bin dört yüz altına satmıştır.¹⁶⁰ Bir başka örnekte, el-Hâc Bayram bin İsmail'in Abdullah adlı şahıstan aldığı borca karşılık dükkânı üzerinden mübadele anlaşması yaptığı görülmüştür. Anlaşmaya göre borç tamamen ödeninceye kadar Abdullah'a söz konusu dükkânı kullanma hakkı verilmiştir.¹⁶¹ Sicilde yer alan bir başka kayıta miras kalan dükkânın satışı ile ilgilidir. Kara Kapan Hanı yakınlarında bulunan pamuk dükkânı mirasçıları bir araya gelerek satılması yönünde karar almışlar.¹⁶² Emin ve Emine isimli iki yetim çocuğun bakımını üstlenen İvaz Mehmet ve Süleyman bin İsa mahkemeye müracaat ederek çocukların babalarından kalan dükkânı yine çocukların nafaka ve kıyafet ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla satmak istediklerini belirtmişler.¹⁶³ Sicilde mevcut olan kayıta Hızır bin Kadri Alaflar Sükûn'da (büyükbaş hayvan yeminin satıldığı mekân) bulunan babasının dükkânı Mevlana Hasan Efendi ibn-i hoca Nebi'ye satmıştır. Hızır satışın atından kız kardeşleri Zeynep, Emine ve Abide'ye parayı taksim etmiştir.¹⁶⁴

Sicil yer alan dükkân satış işlemlerini kapsayan belgeler şehrin ekonomik yönünü göstermektedir. Çorum, piyasası, piyasa koşulları ve dükkân çeşitleri hakkında bilgi edinmek mümkündür. Çorum şehrinde ekonomik faaliyet gösteren dükkânlar aynı zamanda meslek gruplarına göre örgütlenmiş esnaflardır. Dükkânların hem üretim hem de hizmet verdiği çarşılar bulunmaktadır. Sureyya Faroqhi araştırmaları sonucu elde bilgiler doğrultusunda şehirde 18 tane çarşı ve yaklaşık 200 dükkân olabileceğini ifade etmiştir. (Faroqhi, 1990, s. 116). Sicilden 1003-1005 tarihli arasında Abdi Çelebi Çarşısı,¹⁶⁵ Alaflar Sükûnu¹⁶⁶ ve Demirciler Sükûnu¹⁶⁷ ile ilgili kayıtlara ulaşılmıştır.

---

¹⁵⁹ Ç.Ş.S, 10/A-4, 12/B-2, 19/B-3, 22/B-5, 37/A-1, 50/A-1, 77/B-1, 80/B-2, 94/B-3, 94/B-5, 96/B-2, 100/B-3, 111/A-3.

¹⁶⁰ Ç.Ş.S, 37/A-1.

¹⁶¹ Ç.Ş.S, 77/B-1.

¹⁶² Ç.Ş.S, 96/B-A.

¹⁶³ Ç.Ş.S, 10/A-4.

¹⁶⁴ Ç.Ş.S, 12/A 3-4.

¹⁶⁵ Ç.Ş.S, 105/A-2.

¹⁶⁶ Ç.Ş.S, 12/A-3.

¹⁶⁷ Ç.Ş.S, 37/A-1.

2.5. Tarla, Bahçe, Arsa, Bağ Satışı

Çorum şehrinde gerçekleşen arsa, tarla, bağ, bahçe satışlarında sicilden tespit edilen belli bir düzen çevresinde yazılmasıdır. Satıcının ismi, satılan mülkün konumu, mülkün özelliği, satış fiyatı, satın alan kişi ve satışa şahit olan kimseler kayıt altına alınmıştır. Çorum Şer'iyye Sicili'nde 32¹⁶⁸ adet tarla, 14¹⁶⁹ adet bahçe 8¹⁷⁰ adet arsa 17¹⁷¹ adet bağ satışı tespit edilmiştir. Sicilde yer alan satış örnekleri. Çorum Sancakbeyi Salman Ağa makamını kullanarak Kara Pınar Köyü'nden Dudu binti Hasan'a ait tarlayı yirmi üç altına satmıştır. Dudu bu duruma itiraz etmiştir.¹⁷² Şahsuvar bin Yusuf, Emir Ahmet Mahallesi'nde Ayşe binti Mehmet'e ait araziye kırk altına satın almıştır.¹⁷³ Mehmet bin Bekir babasının borcunu ödemek amacıyla Atçı Mahallesi'nde bulunan arazisi bin otuz sekiz akçeye Cafer bin Hasan'a satmıştır.¹⁷⁴ Mehmet bin İsa Şeyhler Mahallesi imamı aynı zamanda Şehri Hatun Vakfı mütevellisi Yusuf Halife'ye arazisini iki bin elli akçeye satmıştır.¹⁷⁵ Gülsün binti Mustafa Türkler Köyü'de Koz Mevzi'nde bulunan meyve bahçesini Abdurrahman bin Mustafa'ya satmıştır.¹⁷⁶ Sicilde kadınların şahsı mülkleri olduğunu ayrıca bizzât kendilerinin veya vekillerinin satış işlemini gerçekleştirdiği görülmüştür.

Çorum'da bağların hem şehrin merkezinde Karakeçili Mahallesi, Hacı Bayram Mahallesi vb. hem de Çiftlik Köyü, Ayarık Köyü vb. köylerde yetiştirildiği sicilde yer alan satış işlerinden tespit edilmiştir. Sicilde yer alan satış ile alakalı kayıtlar; Aydın Bin Hüda verdi, Bayram bin Mahmud ve Ali bin Hasan'a bağını iki yüz kırk akçeye satmıştır.¹⁷⁷ Nisa binti Süleyman kendisine ait bağı yüz akçeye Hasan bin Ramazan'a satmıştır.¹⁷⁸ Yakup Sarmaşık Köyü'nde bulunan bağını bin iki yüz akçeye Ali'ye satmıştır.¹⁷⁹ Bünyad bin Nesimi bağını Mehmet bin Habib'e sekiz bin akçeye satmıştır.¹⁸⁰ Hasan Çelebi bin Mustafa ve Ali Bey bin Gülabi otuz dokuz bin altı yüz akçeyi İbrahim ibn-i Ebu Bekir'e borç vermişlerdir. Parayı alan İbrahim'in İstanbul'a kaçtığını öğrenen Hasan ve Ali borcun ödemesini İbrahim'in kardeşi Abdi Şah'tan

¹⁶⁸ Ç.Ş.S, 9/B-3, 21/B-3, 23/A-1, 23/B-2, 31/A-1, 33/A-6, 33/B-5, 46/A-4, 57/B-2, 58/A-7, 60/A-1, 63/A-8, 66/A-5, 76/A-1, 76/A-2, 78/B-1, 83/A-3, 90/B-1, 95/A-6, 100/B-2, 108/A-6, 112/B-1, 149/B-2, 168/B-2, 172/A-2, 174/B-2, 174/B-3.

¹⁶⁹ Ç.Ş.S, 44/A-4, 49/A-1, 55/B-2, 62/B-5, 62/B-3, 63/B-1, 68/B-2, 84/B-3, 106/B-1, 107/B-1, 107/B-2, 112/B-5.

¹⁷⁰ Ç.Ş.S, 8/A-3, 31/A-3, 41/A-3, 45/B-4, 51/A-1, 94/A-1, 99/B-1, 174/A-4.

¹⁷¹ Ç.Ş.S, 8/A-7, 16/A-5, 22/B-3, 42/B-3, 70/A-3, 76/A-2, 83/A-1, 87/A-3, 89/A-2, 89/B-3, 100/A-1, 103/B-4, 112/A-2, 121/A-2, 160/B-4.

¹⁷² Ç.Ş.S, 33/B-5.

¹⁷³ Ç.Ş.S, 41/A-3.

¹⁷⁴ Ç.Ş.S, 45/B-4.

¹⁷⁵ Ç.Ş.S, 51/A-1.

¹⁷⁶ Ç.Ş.S, 8/A-3.

¹⁷⁷ Ç.Ş.S, 8/A-7.

¹⁷⁸ Ç.Ş.S, 16/A-5.

¹⁷⁹ Ç.Ş.S, 22/B-3.

¹⁸⁰ Ç.Ş.S, 87/A-3.

meclis-i şer' de talep etmişler. Abdi Şah bağını satarak borcun bir kısmını kapatmıştır.¹⁸¹ İbrahim bin Cafer Firuz Köyü'nde bulunan bağını bin seksen akçeye Seydi Ahmet'e satmıştır.¹⁸²

Tarıma elverişli, tarım ürünlerinin yetiştirildiği belirli ve sınırlı toprak parçası adı verilen tarla¹⁸³ ekonomisi tarıma dayanan Osmanlı toplumu için oldukça kıymetli yerlerdir. Sicilde tarla satışı ilgili birçok belge bulunmaktadır. Yedigâr bin Şihca dört pare tarlasına altı yüz akçeye Budak bin Müstecab'a Hasan ve Osman'ın şahadetleriyle satmıştır.¹⁸⁴ Yakup bin Hamza, ilk olarak toprağının bir kısmını Mehmet bin Bali, bir kısmını Hasan bin Veli satmıştır. Yakup bin Hamza tarlasını dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuş'a beş yüz akçeye satmış bedelini de nakit almıştır.¹⁸⁵ Ahmet bin Mehmet meclis-i şer'-î şerifte tarlasını Musli Efendi'ye bin iki yüz akçeye sattığını bildirmiştir.¹⁸⁶ Sicilde yer alan bir başka belgede tarlanın kiralınması ile ilgili bir örnektir. Kaya bin Musa tarlasını Murtaza bin Allahverdi 'ye altı yüz akçeye kiralamıştır.¹⁸⁷ Pir Ahmet Fakih tarlasını Ömer bin Mehmet'e üç bin akçeye tefviz etmiştir.¹⁸⁸ Ilıca Köyü'nde bulunan tarlasını Hasan dokuz sikke altına Mustafa bin Mahmut'a satmıştır.¹⁸⁹ Sicilde tarlasını rehin göstermek suretiyle borç alındığı tespit edilmiştir. Ramazan bin Ahmet tarlasını rehin göstererek Hasan Halife'den on altın nakit ve beş altın inek bahasından borç almıştır.¹⁹⁰ Tarla bahasından borç alınmasına dair kayıtlar düzenlenmiştir. Mustafa Sofi ibn-i Hasan tarla bahasından Ali bin Miri Fakih'ten borç almıştır.¹⁹¹

Çorum'da bahçe satışı ilgili belgelerde bahçenin sahibi, hangi amaçla sattığına dair bilgiler yer almaktadır. Çini binti Mehmet Hatun kadı huzurunda meyve bahçesini zevci vefat ettikten sonra Medine-i Münevver'e evkafına hibe edeceğini bildirmiştir.¹⁹² Raziye Hanım bahçesini iki bin dört yüz akçeye satmıştır.¹⁹³ Terzi Dede'nin vefatının ardından varisleri Terzi Dede'den intikâl eden bahçeyi on bin akçeye satmışlardır.¹⁹⁴ Hacı Ayvad bin Ahmet iki bin yüz yirmi akçeye bahçesini Yusuf bin Ahmet'e satmıştır.¹⁹⁵ Muttalib bin Ali bin yüz dört on akçe borcuna karşı

---

¹⁸¹ Ç.Ş.S, 89/B-3.

¹⁸² Ç.Ş.S, 160/B-4.

¹⁸³ Tarla maddesi. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:15.07.2025. <https://lugatim.com/>.

¹⁸⁴ Ç.Ş.S 21/B-3.

¹⁸⁵ Ç.Ş.S, 31/A-1.

¹⁸⁶ Ç.Ş.S, 57/B-2.

¹⁸⁷ Ç.Ş.S, 76/A-2.

¹⁸⁸ Ç.Ş.S, 90/B-1.

¹⁸⁹ Ç.Ş.S, 149/B-2.

¹⁹⁰ Ç.Ş.S, 57/B-2.

¹⁹¹ Ç.Ş.S, 66/A-5.

¹⁹² Ç.Ş.S, 47/B-1.

¹⁹³ Ç.Ş.S, 83/A-4.

¹⁹⁴ Ç.Ş.S, 106/B-1.

bahçesini rehin göstermiştir.¹⁹⁶ Osman bin el-Hâc Hasan bahçe bahasından yirmi altı altını debbağ Ali bin Erkulu'dan talep etmiştir.¹⁹⁷

Satışlarda para birimi olarak altın ve akçe kullanılmıştır. Bağ satış işleminde en düşük yüz akçe en yüksek sekiz bin akçeye satıldığı belirlenmiştir. Tarla satışında en düşük beş yüz akçe en yüksek üç bin akçe tespit edilmiştir. Borç veren kişilerin alan tarla bahasından borç verdikleri dair kayıtlar mevcuttur. Arazi ve bahçenin fiyatının diğerlerine oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

2.6. Değirmen Satışı

Tarıma dayalı ekonomilerde değirmenler ziraî ürünlerin öğütülmesinde ve tüketiciye ulaştırılmasında önemi rol oynamışlardır. İnsanın temel ihtiyaçları barınma, giyinme ve beslenmedir. Buğday hemen hemen her iklim koşulunda dünyanın her bölgesinde rahatlıkla yetişebilen ve tarih boyunca temel besin kaynağı olarak kabul edilen bir ziraî üründür. Beslenmenin temel maddesi olan buğdayın öğütülerek un haline gelmesinde değirmenin önemli bir rolü vardır. İnsan, dünyada varlık göstermeye başladığından itibaren buğdayı öğütmek için farklı yöntemler farklı aletler geliştirmiştir. Ziraî ürünleri öğütmek amacıyla su ve rüzgârın yoğun olduğu bölgelerde değirmen inşa etmiştir. Ekonomisi tarıma dayalı Osmanlı Devleti'nde dere ve ırmak yataklarında, rüzgârın yoğun olduğu bölgelere değirmenler inşa edilmiştir (Yiğit, 2007, s. 98). Çorum Şer'iyye Sicili'nde değirmen satışına dair kayıtlara rastlaması XVI. Yüzyılda Çorum'un küçük bir şehir ve önemsiz bir yerleşim yeri olmadığını göstermektedir. Sicilde yer alan 8¹⁹⁸farklı değirmen kaydı şehirde tarımsal üretimin belirli yoğunluğa ulaştığını ve bu üretimin işlenmesinde değirmenlerin önemli bir yeri olduğunu düşündürüyor. Çorum'un ekonomik yapısında tarım ürünleri belirleyici bir unsur olduğunu kanıtlayan göstergelerden birisidir.

Çorum Şer'iyye Sicili'nde yer alan kayıtlardan, değirmenlerin genellikle veraset yoluyla intikal ettiği ve varisleri tarafından satıldığı anlaşılmaktadır. Değirmenin mehir debeli olarak verildiği kayıt da mevcuttur. Ramazan bin Kaya Üyük Köyü'nde bulunan kendisine ait bir kıta tarlasını ve değirmenin Karapınar Köyü'nden Ömer'e on beş altına satmıştır.¹⁹⁹ Değirmenin toplumun için önemli bir nesne olduğunu gösteren bir başka belgede mehir bedeli olarak verildiği tespit edilmiştir. Alâeddin Efendi bir göz değirmen mehri karşılığı zevcesi Hadice Hatun'a vermiştir. Hadice Hatun vefat ettiğinde başka varisi olması sebebiyle değirmen kızı Fatma Hatun'a

---

¹⁹⁵ Ç.Ş.S, 106/B-1.

¹⁹⁶ Ç.Ş.S, 50/A-3.

¹⁹⁷ Ç.Ş.S, 63/B-1.

¹⁹⁸ Ç.Ş.S, 15/A-4, 64/B-3, 72/A-4, 88/B-4, 89/A-1, 148/A-1, 168/A-1.

¹⁹⁹ Ç.Ş.S, 168/A-3.

kalmıştır.²⁰⁰ Bir başka örnekte Mehmet Çelebi ibn-i Hoca Hamza nişanlısı Ayni bin İbrahim'e ait değirmeni yüz yirmi beş adet guruşa satın aldığı tespit edilmiştir.²⁰¹ Başlangıçta ortak olarak işletilen bir değirmenin taraflardan birinin ortağına sattığı tespit edilmiştir. İncelediğimiz sicilde yer alan örnek bize değirmenlerin yalnızca üretim birimi olmadığını aynı zamanda ortaklık ilişkileri çerçevesinde ekonomik değer taşıyan mülkiyet unsurları olduğunu göstermektedir. Firuz Köyü sakinlerinden fahrü'l-cüyüş Mustafa Çavuş bin Şaban, Yağdığı Köyü'nden Mustafa bin Hızır ile Hamamlıçay Köyü'nde bulunan değirmeni ortak işletmektedirler. Mustafa bin Hızır kendi hissesini Mustafa'ya on bin nakit akçe ve bir müd buğdaya satmıştır.²⁰² Şah Nissâ binti Mustafa Çelebi sahip olduğu değirmeni, oluğunu, taşını el-Hâc Mustafa ibn-i el-Hâc Yakup'a üç bin altı yüz akçeye satmıştır.²⁰³ Naîb Mehmet Çelebi ve dergâh-ı âlî çavuşlarından Mustafa Çavuş sefere çağrılmaları sebebiyle değirmen ilgili davaları ertelenmiştir.²⁰⁴

2.7.Hayvan Satış İşlemleri

Çorum Şer'iyye Sicili'nde bulunan kayıtları incelediğimizde büyükbaş hayvanlardan öküz, inek, düve ve camus ile yük taşımak amacıyla kullanılan at, katır ve eşeklerin satış ve satın alma işlemlerine sıklıkla rastlanmıştır. Söz konusu hayvanların yalnızca ticaret konusu olmadığı aynı zamanda borç karşılığı teminat olarak verildiği yine miras yoluyla varislerine intikâl ettiği tespit edilmiştir. Sicildeki kayıtlardan anlaşıldığı üzere borç veren şahısların alacaklarını güvence altına almak amacıyla belirli bir hayvanın piyasa değeri üzerinden borç verdikleri görülmektedir. Kayıtlar bize hayvanların Osmanlı toplumunda hem ekonomik hem de hukuki değer taşıdığını alacak-verecek ilişkilerinde teminat unsuru olarak kullanıldığı göstermektedir. Hayvanın türü, değeri borcun miktarına göre belirlenmiş bu şekilde alacaklı kişinin zarar görmesi engellenmeye çalışılmıştır. Büyükbaş hayvanların Çorum Şer'iyye Sicili'nde 30²⁰⁵ adet öküz, 9²⁰⁶ adet camus, 6²⁰⁷ adet inek, 5²⁰⁸ adet deve, 10²⁰⁹ adet katır,5²¹⁰ adet merkep, 15²¹¹ adet himar, 8²¹² adet bârgir 3²¹³ adet

---

²⁰⁰ Ç.Ş.S, 72/A-4.

²⁰¹ Ç.Ş.S, 15/A-4.

²⁰² Ç.Ş.S, 88/B-4.

²⁰³ Ç.Ş.S, 64/B-3.

²⁰⁴ Ç.Ş.S, 148/A-1.

²⁰⁵ Ç.Ş.S, 7/B-5, 7/B-6, 11/B-2, 12/A-5, 14/A-1, 14/B-1,17/A-3,22/A-4, 35/A-2, 47/B-3, 48/B-3, 57/B-4, 63/B-1, 66/B-1, 92/A-1, 95/B-6, 97/A-2, 98/A--5, 98/B-5, 100/A-2, 102/A-2, 100/A-3, 107/B-2, 108/A-6, 109/B-1, 111/A-4, 111/B-2, 132/A-2.

²⁰⁶ Ç.Ş.S, 56/A--2, 63/A-4, 66/B-4, 70/B-2, 73/B-2, 75/A-1, 98/B-5, 100/A-2, 108/A-5.

²⁰⁷ Ç.Ş.S, 6/A-7, 24/B-2, 58/B--1, 63/B-1, 70/B-5, 116/A-3.

²⁰⁸ Ç.Ş.S, 17/B-1, 18/A-2, 22/B-4, 23/A-5, 87/A-2.

²⁰⁹ Ç.Ş.S, 4/A-1, 11/A-4, 34/A-3, 36/B-2, 47/A-1, 62/B-2, 66/A-3, 74/B-4, 84/B-5.

²¹⁰ Ç.Ş.S, 7/B-6, 13/B-2, 78/B-2, 109/B-8, 174/A-6.

²¹¹ Ç.Ş.S, 34/A-1, 45/A-2, 58/A-1, 60/B-3,66/B-1, 70/A-2, 70/B-3, 84/A-1, 84/A-4, 86/B-1, 87/A-1, 91/B-3, 93/B-5, 102/B-2, 111/A-5.

karasığır kaydı yer almıştır. Sicilde merkep ve himar terimleri ayrı ayrı kullanılmış, Osmanlı toplumda bu kelimelerin günlük hayattaki karşılığı eşektir.

Çorum Şer'iyye Sicili'nde yer alan bir örnekte Hasan'ın iki yüz akçeye Emir'den bir inek satın aldığına dair belge bulunmaktadır.²¹⁴ Sakız Kazası'ndan Şaban bin Ahmet vefatından önce mirasçılara iki adet düve, inek ve bağ miras bırakmıştır.²¹⁵ Mehmet ve Hızır'a babaları Bünyad vefatının ardından tarla, bahçe, anbar gibi taşınmaz mallar yine öküz ve inek gibi taşınır kıymeti mallar intikâl etmiştir. Mehmet kendine ait payı kardeşine satmıştır.²¹⁶ Sicilde hayvan piyasası üzerinden borç verildiği tespit edilmiştir. Mihri bin Durak, Aykut bin Oruç'a inek bahasından iki bin yüz yirmi akçe borç vermiştir.²¹⁷ Ramazan bin Ahmet, Hasan Halife'den on altın peşin ve beş altın inek bahasından borç almıştır. Ramazan ayrıca Hasan'dan borç alabilmek için tarlasını rehin göstermiştir.²¹⁸ Sicilde bârgirlerin satın alınması veya satılması ilgili kayıtlar mevcuttur. Hurşit Mehmet bin Hüseyin'den bârgir sarın almıştır.²¹⁹ Bilal bin Abdullah emanet verdiği bârgiri Bekir bin Ali'den geri istediğine dair bir kayıt.²²⁰ Ali bin Murat isimli kişi Abdullah bin Halil'den at (bârgir) bahasından altı buçuk altın borç aldığı mahkemede itiraf etmiştir.²²¹ At bahasından borç verme örneği Hasan at bahasından dokuz buçuk altın Kasım bin Abdullah'a borç vermiştir.²²² Mehmet bin Şar isimli kişi bârgir, kılıç gibi kıymetli eşyalar çalarak kaçmış kısa sürede yakalanmıştır. Mehmet çaldığı eşyaları ve bârgiri subaşı Musli 'ye teslim etmiştir.²²³

Sicilde camus ilgi kayıtlar genelde satış ve teminat gösterilerek borç alınması şeklinde gerçekleşmiştir. Nefis bin Kalender bir çift camus öküzü Veli bin Mustafa'dan yirmi dört altın satın almıştır.²²⁴ Şahkulu bin Budak Gümüş Kazası'na bağlı Sazlı Köyü'ne giderek Çırak bin Burhan'dan iki bin akçeye camus öküz satın almış ve Çorum'a getirmiştir.²²⁵ Borç ilişkisini gösteren belge, Durmuş bin Durak Baki bin Adil'e camus bahasından kırk akçe borç vermiştir.²²⁶ Bir başka örnek

---

²¹² Ç.Ş.S, 7/B-8, 23/A-2, 32/B-4, 37/A-1, 57/A-3, 78/A-1, 86/A-4, 109/A-5.

²¹³ Ç.Ş.S, 57/B-4, 92/A-1, 109/B-6.

²¹⁴ Ç.Ş.S, 6/A-7.

²¹⁵ Ç.Ş.S, 24/B-2.

²¹⁶ Ç.Ş.S, 63/B-1.

²¹⁷ Ç.Ş.S, 116/A-3.

²¹⁸ Ç.Ş.S, 58/B-1.

²¹⁹ Ç.Ş.S, 7/B-8.

²²⁰ Ç.Ş.S, 57/A-3.

²²¹ Ç.Ş.S, 32/B-4.

²²² Ç.Ş.S, 109/A-5.

²²³ Ç.Ş.S, 78/A-1.

²²⁴ Ç.Ş.S, 98/B-5.

²²⁵ Ç.Ş.S, 100/A-2.

²²⁶ Ç.Ş.S, 66/B-4.

Karabürçek Köyü'nden Resul bin Mustafa Gürcü Köyü'nden Mehmet bin Karaman'a camus bahasından on beş altın borç vermiştir.²²⁷ Mustafa bin Mehmet camus bahasından Ali Kulu bin Seydi'ye on altın borç vermiştir.²²⁸ Sicilde kayıtlar incelendiğinde Camus satışlarının ekseriyetle altınla yapıldığı yahut yüksek meblağlarla satış gerçekleştirildiği görülmektedir. Defterde kayda geçen en yüksek konut bedelinin kırk buçuk altın olduğu dikkâte alındığında camusun bir meskenden daha kıymetli olduğu görülmektedir.

XVI. Yüzyıl öncesi ve sonrası sanayi devrimine kadar kara ticaretinde develer yük taşımacılığında ve kervan ticaretinin vazgeçilmez unsurlarından birisi olmuştur. Sicilde deve satın alınması, deve bahasından borç verilmesi gibi farklı davalar kayıt altına alınmıştır. Sicilden örnekler, Ahmet Çavuş devesini otuz altı guruşa Mustafa bin Süleyman'a satmıştır.²²⁹ Mevlana Abdülkerim Efendi on dokuz bin akçe borcunu ödemek amacıyla devesini satmıştır.²³⁰ İncelediğimiz sicilde Kayseri şehrine bağlı Boğalu Köyü'nden Çorum'da satmak üzere deve getirildiği görülmüştür.²³¹ Osman bin Zeynel deve bahasından on dokuz buçuk altını Mustafa bin İbrahim'e borç vermiştir.²³²

Osmanlı Devleti'nde gündelik hayatta katır kısa mesafede yük taşımada, sapan çekme gibi işlerde kullanılmıştır. Sicilde yer alan katır ilgili kayıtlar satın alma, değerinden borç verme gibi örnekler üzerinden verilmiştir. Mehmet bin Mustafa Rebî'ülevvel'in guresinde evini Mevlana Mahmut Efendi bin Şeyh Ahmet'e yirmi adet gurus ve bir erkek katır karşılığında satmıştır.²³³ Kengiri(Çankırı) Kasabasından elhâc Durmuş bin elhâc Ömer isimli kişi Çorum şehrinde Kadıasker Hanı'nda kaldığı dönemde dişi ve iri katırını çalındığını mahkemeye bildirmiş ve bulunmasını talep etmiştir.²³⁴ Bir başka örnekte katırın kiralandığı tespit edilmiştir. Himmet bin Mehmet bir katırını İstanbul'da Erkulu bin İskender'e beş yüz yirmi akçeye kiralamıştır.²³⁵ İsa bin Umur katır bahasından Ahmet bin Abdi'ye bin üç yüz yirmi akçe borç vermiştir.²³⁶ Hacı Abdülkerim bin Murat meclis-i şer'inde katır bahasından İbrahim bin Mehmet'e dört bin akçe borç vermiştir.²³⁷ Hızır bin Gülabi katır bahasından on beş sikke altını Abdulfettah Çelebi bin Mustafa'ya borç vermiştir.²³⁸

---

²²⁷ Ç.Ş.S, 70/B-2.

²²⁸ Ç.Ş.S, 75/A-1.

²²⁹ Ç.Ş.S, 87/A-2.

²³⁰ Ç.Ş.S, 23/A-5.

²³¹ Ç.Ş.S, 18/A-2.

²³² Ç.Ş.S, 106/B-5.

²³³ Ç.Ş.S, 4/A-1.

²³⁴ Ç.Ş.S, 34/A-2.

²³⁵ Ç.Ş.S, 47/A-1.

²³⁶ Ç.Ş.S, 66/A-3.

²³⁷ Ç.Ş.S, 74 /B-4.

²³⁸ Ç.Ş.S, 84/B-5.

Çorum Şer'iyye Sicili'nde himar ve merkep kelimeleri aynı anlama gelmelerine rağmen, farklı davalarda iki farklı terim olarak kullanıldıkları görülmektedir. Merkep, dağlık ve engebeli arazilerde odun, erzak, tarım ürünleri gibi yükleri taşımada kullanılmaktadır. Sicilde yer alan kayıta Emir Mahmut bin Melek boz kancık merkebinin Abdülhak bin Cafer'e emanet etmiştir.²³⁹ Merkep satışı ile ilgili kayıt örneği, Mehmet bin Hasan sekiz altına merkebinin satmıştır.²⁴⁰ Merkep üzerinden borç verme ile ilgili örnek, Hacı Ali Mustafa'ya merkep ve öküz bahasından yedi yüz seksen akçe borç vermiştir.²⁴¹ Mehmet bin Bünyad himarını Ma'den bin Ali'ye üç yüz doksan akçeye satmıştır.²⁴² Ali babasından kalan himarı on sekiz altına satmıştır.²⁴³ Molla Salih mal-ı yetimden bir himarı dokuz altına Mehmet bin Ethem'e satmıştır.²⁴⁴ Himarın çalınmasıyla ilgili örnek kayıt, Mihmadselam Kazası'na bağlı Mescitli Köyü'nde oturan Mustafa bin Bekir subaşı Pir Nefes vasıtasıyla İskilip Kazası bağlı Hisar Çay Köyü'nden Safer bin Seydi'ye himarını çaldığı için dava açmıştır. Safer ilk başlarda iddiaları inkâr etmiş, başka tanıkların dinlenmesinden sonra suçunu kabul etmiştir.²⁴⁵ Sicilde yer alan bir başka hayvan satış davasında satıcıların engelli veya kusurlu hayvanın ayıplı durumunu alıcıya bildirmeksizin satış yaptıkları tespit edilmiştir.²⁴⁶ Himar teminat gösterilerek borç alınmasına örnek, Ali bin Aykut himar bahasından iki yüz akçeyi el-Hâc Mustafa ibn-i Ali 'ye elli gün vade ile borç vermiştir.²⁴⁷ Üyevs bin Mustafa himar bahasından on iki altını Mehmet bin Ali'ye borç vermiş meblağı ödemesi için meclis-i şer'e başvurmuştur.²⁴⁸

XVI. yüzyılda tarım arazilerin sürülmesi ve sapanın çekilmesinde öküz iş gücü olarak kullanılmıştır. Sicilde yer alan kayıtlardan örnekler, Murat bin Musa, Murtaza bin Mustafa'ya yüz seksen akçeye öküz satmıştır.²⁴⁹ Safa bin Veli yedi altına bir öküzü Ali bin Osman'a satmıştır.²⁵⁰ Söz konusu hayvanların miras olarak kaldığı tespit edilmiştir. Mehmet bin Bünyad babasından intikâl eden tarla, bahçe, anbar gibi taşınmaz mallar yine öküz ve inek gibi kıymeti mülkler kalmıştır.²⁵¹ Nefis bin Kalender bir çift camus öküzü Veli bin Mustafa isimli kişiden yirmi dört altın satın

---

²³⁹ Ç.Ş.S, 13/B-2.

²⁴⁰ Ç.Ş.S, 174/A-6.

²⁴¹ Ç.Ş.S, 7/B-6.

²⁴² Ç.Ş.S, 34/A-1.

²⁴³ Ç.Ş.S, 45/A-2.

²⁴⁴ Ç.Ş.S, 60/B-3.

²⁴⁵ Ç.Ş.S, 93/B-3.

²⁴⁶ Ç.Ş.S, 102/B-2.

²⁴⁷ Ç.Ş.S, 58/A-1.

²⁴⁸ Ç.Ş.S, 70/B-3.

²⁴⁹ Ç.Ş.S, 35/A-2.

²⁵⁰ Ç.Ş.S, 47/B-3.

²⁵¹ Ç.Ş.S, 63/B-1.

almıştır.²⁵² Veli bin Dede öküz bahasından dokuz yüz akçeyi Bali Kulu bin Karaca'dan talep etmiştir.²⁵³ Mahsun ibn-i Güvendik Musa bin Ali'ye öküz bahasından bir altın borç vermiştir.²⁵⁴ İncelediğimiz sicilde öküz sahipleri hayvanlarının ekin yerlerine zarar vermeleri nedeniyle şikâyet edilmiştir. Nebi bin Bali meclis-i şer'e gelerek Şaban bin İzzettin'in öküzü ile köylerine geldiğini ve tarlasına zarar verdiği bildirmiş ve Şaban'ı şikâyet etmiştir.²⁵⁵

Çorum Şer'iyye Sicili'nde hayvanların alım satım fiyatlarının ayrıntılı verilmesi bize 1003-1005 yılları arasında hayvan piyasası hakkında geniş bilgi vermektedir. Sicilde, "inek", "öküz", "deve", "camus", "at", "katır" "eşek (himar, merkep)" "sığır" gibi hayvanların ayrı ayrı kaydedilmesi ekonomik işlev ve değerini göstermektedir. Sicilde satış bilgileri yanı sıra satan ve alan kimliği, şahısların ekonomik durumu, statüsü hakkında bilgi vermektedir. İncelediğimiz sicilde borç istenen şahsın kendini korumak amacıyla söz konusu hayvanlardan birini teminat olarak belirlediğini tespit edilmiştir. Çorum ekonomisi tarım ve hayvancılığın iç içe geçtiği bir yapıya sahiptir. Tarım arazilerinin sürülmesi, ürünlerin taşınması, satılması, buğdayın öğütülmesi gibi üretim ve tüketim sürecine dair temel faaliyetlerde büyükbaş hayvanlardan istifade edilmektedir. Hayvancılığın yalnızca bağımsız bir ekonomik faaliyet olmadığı aynı zamanda tarım faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir.

2.8. Hibe

Sözlükte karşılıksız vermek bağışlamak anlamına gelen hibe kelimesi İslam hukukunda karşılıksız koşulsuz bir malın bağışlanması şeklinde tanımlanmıştır. Hibe akdinin beyanında karşılıklı irade esastır. Hibede bulunan kişinin reşit, akil ve bâliğ olması gerekmektedir. Hibe işlemi yapılmadan aile fertlerinin yeterince pay bırakılmadan vakfa veya şahsa bağış yapılması hoş görülmemiş ölçüsüz savurganlık olarak tanımlanmıştır. Anne ve babanın çocuklarına yapacağı maddi bağışta adaletli hareket etmesi tavsiye olunmuştur. İslam hukuku anne ve babanın çocuklarına eşit davranması ilke olarak benimsemiştir. Çocuğa mal hibesi yapılırken diğer çocukları görmezden gelmek aile içi adalete ve saygıya zarar verecektir. Hibe edilen kişinin gerçek olması, hayatta bulunması hibe akdinin sıhhati için önemli bir koşuldur. Hibe yapılan reşit olamayan bir çocuk olsa dahi kendi yararına olacağı için kabul edebilir. Çocuğun anne-babası veya vasisi çocuk adına hibe malı kabul etme hakkı vardır (Bardakoğlu, 1998, s. 421-426).

---

²⁵² Ç.Ş.S, 98/B-5.

²⁵³ Ç.Ş.S, 11/B-2.

²⁵⁴ Ç.Ş.S, 14/B-1.

²⁵⁵ Ç.Ş.S, 108/A-6.

Çorum Şer'iyeye Sicili'nde hibe ile ilgili 14 kayıt mevcuttur.²⁵⁶ Sicil kayıtlarında bağ, tarla, evin yarısı, dükkân, bahçe ve nakit para gibi kıymetli malların hibe edildiği belirlenmiştir.

Hibe kişilerin babanın evlatlarına, kadının kocasına, kocanın karısı gayrimenkul bağışladığı tespit edilmiştir. Hayırsever kimselerin vakfa mal veya nakit para bağışladığı tespit edilmiştir. Sicilde bulunan davada babasının kızı Satı'ya tarla hibe ettiği tespit edilmiştir. Satı binti Seydi'ye babası vefatından önce bağ hibe etmiştir. Mahkemede dinlenen şahitler Satı'yı onaylamıştır.²⁵⁷ Kadının kocasına kendi isteğiyle evinin yarı hissesini bağışladığı görülmüştür. Abide binti Abdullah zevcesi Mehmet Dede ibn-i el-Hâc Bünyad'a sahip olduğu evin yarı hissesini hibe etmiştir. Bir başka davada Sağrıçı Mahallesinde oturan Çini binti Mehmet hatun evini zevcesi Ahmet bin Haydar'a hibe etmiştir.²⁵⁸ Çini binti Mehmet hatun Çakır Köyü'nde bulunan meyve bahçesini Medine-i Münevver'e evkafına hibe etmiştir.²⁵⁹ Ahmet bin Haydar hayatta olduğu sürede meyve bahçesinin kullanımı kendilerinde olmak şartıyla hibe etmiştir. Sicilde genelde ebeveynlerin özellikle babanın evlatlarına bağışları hakkında dava olduğu tespit edilmiştir. Bahçesini satan İbrahim bin Yusuf, Karaman Mahallesi'nde bulunan bahçesini dört bin dört yüz akçeye satmış, paranın üç bin akçesini oğluna hibe etmiştir.²⁶⁰

2.9. Köle Ticareti

Köle²⁶¹, tarihte hukuki, iktisadi ve sosyal bakımdan hür insanlara göre daha aşağı bir statüde bulunan bir sınıfın adı olup bu sınıfı ifade etmek için abd, memlûk, rakabe kavramları da kullanılmıştır. Kadın köleler için cariye,²⁶² memlûke denir (Paçacı, 2010, s. 384-384). Tarihin en eski dönemlerinden itibaren yeryüzünde mevcut olan ve yaygın olan bir olgudur. Eski Yunan ve Roma İmparatorluğu'nda köleliğin başlıca kaynakları, savaş esirleri, korsanlık yoluyla kaçırılan kişiler, işgal edilen topraklardan zorla getirdikleri insanlar ve kölelerden doğan çocukların köle statüsünde kabul edilmesidir. İslam öncesi Arabistan'da kölelik yaygın olup, savaş esaretine dayalı köleleştirme yine köle bir anneden doğan çocuğun köle sayılması, borcunu ödeyemeyen kişinin alacaklının kölesi olmayı kabul etmesi, geçim sıkıntısı çeken ailelerin evlatlarını köle olarak satması başlıca köle edinme yolları arasında yer almaktadır. İslam hukukunda esas itibariyle köleliğin tek kaynağı savaş ve savaş

²⁵⁶ Ç.Ş.S, 5/A-4, 37/A-1, 42/B-7, 44/A-1, 47/A-4-5-6, 48/A-1, 49/A-1, 55/B-6, 79/A-1, 112/B-6, 124/B-3.

²⁵⁷ Ç.Ş.S, 112/B-6.

²⁵⁸ Ç.Ş.S, 79/A-1, 47/A-4.

²⁵⁹ Ç.Ş.S, 47/A-6.

²⁶⁰ Ç.Ş.S, 49/A-1.

²⁶¹ Köle; Savaşta esir alınan, başka ülkelerden zorla kaçırılıp getirilen veya başkasından para ile satın alınan, özgürlükten yoksun erkek. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi: 12.06.2025. <https://lugatim.com/>.

²⁶² Cariye; para ile alınıp satılan, üzerinde sahibinin her türlü hakka sahip bulunduğu kız. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi: 12.06.2025. <https://lugatim.com/>.

sonucu elde edilen esirlerdir. Savaş esirlerinin hukukunu devlet başkanı belirler ister fidye alır özgür bırakır isterse karşılıksız serbest bırakabilirdi. Esir alınan kişiyi Müslüman bir esirle takas edebilir veya köle statüsünde muameleye tabi tutabilir. İslam hukukunda köleliğin ikinci kaynağı köleden doğmuş olmaktır. İkinci kaynak birincisinin bir nevi sonucudur (Aydın ve Hamidullah, 2002, s. 237-246)

Osmanlı Devleti'nde köle ve cariye'nin kaynağı savaşlardır. İlk savaş esirleri I. Murat döneminde Rumeli fetihleri sırasında başlamış fetihlerin devam etmesiyle esirlerin sayısı hızla artmıştır. Osmanlı toplumunda köle pazarlarının kurulmasına, köle ticaretinin yaygınlaşmasına neden olmuştur. Osmanlı Devleti'nde köle ticaretini sadece Müslümanların yapabilmesine izin verilmiştir. Köle pazarlarında Habeş, Sudan, Kafkas, Hint asıllı köleler ticaret konusu olmuştur. Köle ticareti başta İstanbul, Sofya, Erzurum, Kahire, Şam, Bağdat gibi şehirlerde kurulan merkezlerde yapılmıştır. Köle ve cariye hukuki işlere konu olması bakımından alınan satılan mal kabul edilmektedir. İslam devletlerinde ve Osmanlı Devleti'nde köleliğin sona ermesi için âzat yolundan geçmektedir. İslam Dini köle âzat edilmesini teşvik etmiştir. İslamiyet köle ve cariye azat etmeyi çok sevaplı ibadet saydığından Osmanlı coğrafyasında sahip oldukları köle ve cariyeleri Allah rızası için âzat ettiklerine dair şer'iyeye sicillerinde pek çok örneği mevcuttur. İslam hukukuna göre kişi günah ve suç işlediğinde kefareti köle âzat idi örneğinin yemini bozan kişinin kefareti köle azat etmek, gücü yetmiyorsa on fakiri doyurmak buna da gücü yetmiyorsa üç gün oruç tutmaktır. İslam Dini köleliği doğrudan yasaklamak yerine sosyal hayattan kademe kademe tasfiye etmeyi hedefleyen bir dizi düzenlemeyi devreye sokarak zamanla ortadan kaldırılmasına yönelik sosyal ve hukuki zemin hazırlamıştır. Kölesini âzat eden efendi kölesine âzatluk belgesini (ıtkname) teslim eder ve kölenin hür olduğu mahkeme defterine kaydettirilir (Engin, 2002, s. 246-248).

Çorum Şer'iyeye Sicili'nde köle ve cariye ile ilgili 8²⁶³ kayıt bulunmaktadır. Gülistan binti Abdullah isimde cariyesini yalnızca Allah rızası için Seyyid Hasan âzat ettiğine dair belge sicilde mevcuttur. Fahrü's-sâdât es-seyyid Hasan ibn-i es-seyyid Mehmet meclis-i şer'de kendi mülkünde Hint asıllı uzun boylu açık kaşlı cariyesini Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla azat ettiğini bildirmiştir. Hür insanlar gibi artık hürdür demiştir.²⁶⁴

Köleler ile ilgili ikinci kayıta Dergâh-ı âlî yeniçerilerinden Mustafa Paşa bin Abdullah Habeş veledi Kayser adlı zimmiye bir donluk, kemhâyı iki bin akçeye yine bir kantar kalayı yedi bin yüz akçeye satmıştır. Habeş veledi Kayser'den Eflak asıllı açık kaşlı kara gözlü genç bir gulâmı bin yüz akçeye satın almıştır. Yeniçeri Mustafa Paşa'nın Eflak asıllı bir köle satın aldığı tespit edilmiştir.²⁶⁵ Kölesini âzat eden Hacı

---

²⁶³ Ç.Ş.S, 5/A-9, 11/B-11, 81/A-1, 86/A-3, 88/A-3, 88/A-4, 176/A-2.

²⁶⁴ Ç.Ş.S, 81/A-1.

²⁶⁵ Ç.Ş.S, 88/A-3.

Bünyad mahkemeye durumu bildirmiştir. Hacı Bünyad bin Mehmet orta boylu sarışın, sarı sakalı ve elinde kılıç yarası olan Allahverdi adlı kölesini azat etmiştir.²⁶⁶ Kölelik konusuyla ilgili sicilde yer alan davada bir diğer dava Muharrem isimli şahsın köle olmadığını ispatlama çabasıyla ilgilidir. Yusuf bin Abdullah biraderi Hacı İbrahim'e otuz altın karşılığında Muharrem bin Bünyad'ı satmıştır. Muharrem satış sonrası mahkemeye müracaat ederek kendisinin aslında hür bir insan olduğunu ancak hürriyetini belgelendirecek bir delile sahip olmadığını ifade etmiştir. Dava sonunda Hacı İbrahim, Muharrem'i azat etmiştir.²⁶⁷ Köle ticaretine dair bir başka kayıta ise Şaban Bey ibn-i Abdullah kölesini üç bin akçeye Ahmet Bey ibn-i Abdullah'a sattığı tespit edilmiştir.²⁶⁸

Köle satışı ile ilgili belgeleri incelediğimizde cariye ve kölelerin azat edilmesiyle ilgili olduğunu gördük. Sicilde köle satışlarıyla alakalı belgeler kölenin sahibinin kimliği hakkında bilgi vermek başlamıştır. Kölenin fizksel özellikleri, kimliği, milleti hakkında bilgi verilmesinin ardından satın alan kişinin kimlik bilgisi verilmektedir. Satan ve satın alan kişilerin tanıtımın ardından anlaştıkları miktar kayda yazılırdı. Osmanlı mahkemelerinde dini, etnik ve statü farkı gözetilmeksizin Müslüman, gayrimüslimlerin veya köle ayrımcılık yapılmadan başvuruları kabul edilmiştir. Mahkemeye intikâl eden her davada tarafların şikâyetleri dikkâtilçe dinlenmiştir. Davalı ve davacının iddiaların doğrunu teyit etmek amacıyla şahitler dinlenir ardından kadı hükmünü vermektedir. Sicilde köle satışı ile ilgili üç kayıt, bir tane köle olmadığı ispatlamaya çalışan kimsenin mahkemede hakkını arası ile ilgili kayıt okunmuştur. Sevak kazanmak amacıyla kölelerini azat kimselerin teşkil ettiği davalar mevcuttur. Satışla ilgili köle satış miktarının en azı bin yüz akçeye en yüksek miktarı 30 altına satıldığı belirlenmiştir. Çorum'da aynı dönemde ev fiyatları 300 akçe ile 20 altın arasında değiştiği dikkâte alındığında kölenin evlerden yüksek bedellere satıldığı görülmektedir. Benzer şekilde tarlanın 5 akçe ile 23 altın arasında el değiştirdiği düşünüldüğünde kölelerin tarla fiyatlarına kıyasla oldukça pahalı olduğu anlaşılmaktadır.

2.10. Borçlu ve Alacaklı İlişkisi

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren devletin temel para birimi akçe²⁶⁹ veya akça denilen sikke(mâdenî para) teşkil etmiştir. İlk gümüş sikkeler bilinen adıyla akçe Orhan Gazi(1324-1362) döneminde Bursa şehrinde bastırıldığı genel kabuldür. Darphanede basılan akçe piyasaya sürülmüştür. II. Mehmet(1451-1481) Doğu

---

²⁶⁶ Ç.Ş.S, 176/A-2.

²⁶⁷ Ç.Ş.S, 5/A-9.

²⁶⁸ Ç.Ş.S, 86/A-3.

²⁶⁹ Akçe; Osmanlı Devleti'nin temel para birimidir. Rumca Aspro kelimesinin Türkçe şeklidir. Devletin ilk dönemlerinden 1687 yılına kadar kullanılmıştır. Gümüş olması sebebiyle akçe olarak tanımlanmıştır. Akçe ilk defa Bursa şehrinde Orhan Gazi tarafından bastırılmıştır. İlk kesildiğinde 90 ayar gümüşten ve ağırlığı on altı kırat, bir dirhem(3,2075)hesabıyla 5,75 kıratır. Akçe çeşitli nedenlerden zamanla değer kaybetmiş ve piyasadan kaldırılmıştır(Ünal, 2011, s. 24).

Akdeniz havzasında uzun mesafeli ticaret faaliyetlerini geliştirmek kara ve deniz ticaret yollarına hâkimiyet kurmak istemiştir. Uluslararası ticareti amaçlayan Fatih Sultan Mehmet güçlü bir ödeme ve mübadele aracına ihtiyaca binaen 1474 yılında altın para bastırmıştır. Altın sikkeyi sosyo-ekonomik statüleri yüksek sermaye sahipleri, tüccar ve bürokrat tarafından kullanılmıştır. Osmanlı para sisteminin temel birimi olan gümüş akçeleri ise mübadele, hesap birimi olma işlevini yerine getiriyor ve günlük hayatta halk alış-veriş, borç alma- verme gibi para işlerinde kullanmıştır(Erdem. 2006, s. 12-15).Osmanlı Devleti'nde kullanılan bir diğer para birimi kuruş²⁷⁰ veya guruştur.

Osmanlı Devleti'nin geniş bir coğrafyaya hükmetmesi beraberinde idari ve askeri teşkilatın büyümesini zorunlu kılmıştır. XVI. Yüzyılın sonlarına doğru askeri personel sayısının belirgin bir artışa ve buna bağlı olarak devletin askeri harcamaları artmıştır. Süreklilik arz eden savaşlar devlet bütçesi üzerine ağır bir yük oluşturmuştur. 1500'lü yılların sonuna doğru meydana gelen Celali İsyanları da Anadolu'da tarımsal üretimi olumsuz etkilemiştir. Saydığımız sebepler sonucu piyasa ağır darbe almış ve fiyatlar yükselmiştir. Osmanlı Devleti artan fiyatlar karşısında mali dengeyi sağlamak amacıyla 1585-1586'da önemli bir düzenlemeye gitmiştir. Gümüş akçenin büyük tağşışını (değerinin düşürülmesi) yapmaya sevk etmiştir. Tağşış uygulaması sonucu akçedeki gümüş oranı azaltılmış bunun doğal sonucu olarak akçe altın karşısında değer kaybetmiştir (Erdem, 2006, s. 12-15)

Çorum Şer'iyye Sicili'ne baktığımız akçenin büyük tağşışına rağmen piyasada kullanıldığını tespit ettik. Sicildeki kayıtları incelediğimiz ticari işlemlerini genellikle akçe üzerinden olduğu nadiren kuruş, altın sikke ve flori kullanıldığı görülmüştür. İncelenen belgelerde sadece şahısların kendi aralarındaki alacak-verecek ilişkisine dair 84 adet kayda ulaşılmıştır. Mahkeme kayıtlarında yer almayan borçlu-alacaklı ilişkileri göz önüne alındığında tarafların bir kısmının hukuki mercilere başvurmaksızın borç alışverişini kendi aralarında karşılıklı güvene dayalı olarak gerçekleştirdiklerini düşünmekteyiz. Borçun alınması ve verilmesi kadı huzurunda gerçekleştiğinde şahıslar belli miktarda harç zorundaydılar. Harç ödemek istemeyen ve borç verdiği kişiye güvenen alacaklı sicile kayıt ettirmeden kendi aralarında borç alıp vermişlerdir.

Sicilde yer alan kayıtlar incelendiğinde, borç alan ve borç veren kişilerin malî gücü ile mevkileri hakkında genel bilgilere ulaşmak mümkündür. Alınan borç miktarı ise kişilerin statülerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. İncelediğimiz sicilde alacaklının borç verdiği kişinin borç inkâr etmesi üzerine hakkını aramak amacıyla mahkemeye müracaat etmesiyle başlayan süreci anlatan dava kayıtları mevcuttur. Borçlu kişinin vefat etmesinin ardından alacaklının alacağını tahsil edebilmek için

---

²⁷⁰ Guruş; Osmanlı Devleti'nde ecnebi parasına verilen isimdir. Altın olanlara "kızıl guruş" denirken tek başına guruş ise gümüş sikke için söylenmiştir. Guruşun, kara guruş, esedi veya aslanlı guruş, sulya guruşu ve polya guruşu olmak üzere dört kısma ayrılmaktadır(Ünal, 2011, s. 275).

borçlunun mirasçalarına yönelerek ödeme talebinde bulunduğuna dair belgeler tespit edilmiştir.

Tablo.2.4. 1003-1005 Yılları Arası Çorum'da Borç Alan, Borç Verenlerin İsimleri, Gösterilen Bedel, Borç Miktarı

Borçlunun İsmi	Alacaklının İsmi	Borcun Sebebi	Borç Miktarı
Mehmet bin Mansur	Hacı Cafer	-	240 akçe
Aydın bin Hacı Veli	Hızır bin Hasan	-	8000 akçe
Hamidullah Efendi	Habib bin Resul	-	2800 akçe
Hüseyin	Budak bin Ahmet	Sabun bahasından	200 akçe
Ali bin Kayın	Hasan bin Hüsam	-	İki kilo buğday
Mehmet bin Kasım	Satılmış bin Süleyman	-	80 akçe
Komari Dede ibn-i Hızır	Hacı Mustafa ibn-i Hacı Yakup	Deve bahasından	250 guruş
Aykut	Şah Kulu	-	1guruş
Mahmut	Abdi bin İdris	Camus bahasından	420 akçe
Hasan bin Musa	Mehmet bin Abdullah	Merkep bahasından	210 akçe
Nur Dede	Ömer	Buğday bahasından	200 akçe
Yusuf bin İskender	Sipahi Muharrem	-	2000 akçe
Murat bin Recep	Hacı Halife	-	4800 akçe
Mahmut Çelebi	Musa bin Uğurlu	Tapu bahasından	720 akçe
Yakup	Hacı Tahir	-	335 akçe
Nur Dede	Ömer	-	210 akçe
Nurdan	Ömer	-	210 akçe
Hasan	Satılmış	Öküz bahasından	80 akçe
Musli Çelebi ibn-i çavuş Erkulu	Mehmet bin Hüseyin	-	7020akçe ve 60 adet guruş
Ali	Mehmet	-	180 akçe
Evliya	Hasan	-	3 altın
	Balı Kulu bin Karaca	Öküz bahasından	900 akçe
Hacı Cafer	Veli	-	847 akçe
Kasap Mustafa	Ali Kulu bin Seydi	-	Bir katır, 30 flori, 1920 akçe nakit para,3720 akçe ²⁷¹
Celil bin İmran	Ali bin Kubat	Öküz bahasından	80 altın
Hızır bin Ali	Ömer bin İlyas	-	80 akçe
Zimmi Murat	Hacı Halil	Kalay bahasından	1600 akçe
Ali bin Pir Dede	Yusuf bin Pir Nefes	-	140 akçe
Üstat Yakup bin İskender	Fahrü'l-müderriş Salih Efendi	-	3450 akçe
Halil	Hızır	-	4 guruş

²⁷¹ Sicil defterinde 11. Sayfa 10. Hükümde kayıtlı olan alacak- verecek davası 20 yıl sürmüştür.

Tablo.2.4.'ün devamı

Çavuş Ahmet	Ali Bey ibn-i Musa	At bahasından	87 guruş
Ahmet bin el-Hâc Yusuf	Abdullah	-	200 akçe
Abdi Şah bin Ebu Bekir	Aykut bin Ebu Bekir	-	2 guruş
Ali bin Murat	Abdullah bin Halil Baba	Bargir bahasından	6.5 altın
Mehmet bin Ahmet	Mehmet bin Kerem	-	160 akçe
Hasan bin Sufi	Hüseyin bin Hacı	-	1000 akçe
Ali Çelebi bin Cafer Çelebi	Hüseyin Ağa	-	1600 akçe
Ahmet bin Mirza	Mahmut bin Kabal	-	1 guruş
Satılmış ve Musli bin Ali kardeşler	Mevla Abdüt'tayyib bin el-merkum Abdullah	-	1500 akçe
Hüsam Yazıcı bin Seydi Gazi ve ortağı Aynîzâde	El-Hâc Mustafa ibn-i el-Hâc Yakup	At ve kılıç bahasından	250 adet guruş
Ali bin Abdülhamit	Mirza	-	300 akçe
Hacce Zehra binti Hacı Mehmet	Çavuş Kasım	-	22000 akçe
Satılmış bin Ali	Tayyip Çelebi	-	2400
El-Hâc Bayram bin Bünyad	Nazar bin Abdülkadir	2 müd buğday bahasından	20 guruş
Hasan bin Abdullah	Odabaşı Hüseyin	-	13 sikke altın ve 17 adet guruş
El-Hâc Ömer ibn-i Şeyh Ali	Rıdvan Ağa	-	1300 akçe
Behram bin Abdi Fakih	Debbağ Habib	-	850 akçe
Hacı Abi bin Oruç Sufi	Hızır bin İlyas	-	253 akçe
Mehmet	Sefer bin Musa	-	1200 akçe
Mustafa bin Abdi	Mehmet bin Himmet	-	255 akçe
Ali bin Dede Sofi	Ahmet bin İshak-	-	120 akçe
Ramazan bin Ahmet	Hasan Halife	5 inek bahasından	10 altın
Ali bin Mehmet	Bünyad	Camus bahasından	6.5 altın
Hasan	Mustafa	-	10500 akçe
Halil bin Hüdaverdi	Hacı Recep bin Mehmet	-	80 dirhem
Ali Bey bin Kemal	Abdulfettah Çelebi	-	7000 akçe
Ahmet bin Yusuf	Aydın bin Osman	Himar ve öküz bahasından	1000 akçe
Koca	Hüsam	-	5500 akçe
Durmuş bin Durak	Baki bin Adil	Camus bahasından	40 akçe
Resul bin Mustafa	Mehmet bin Karaman	Camus bahasından	15 altın
Musli bin Ali	Tayyip Çelebi bin Abdurrahman	-	2800 akçe
Mehmet bin Ali	Erkulu bin Pir Kulu	-	3 sikke flori ve 200 guruş

Tablo.2.4'ün devamı

Mustafa bin Mehmet	Ali Kulu bin Seydi	Camus bahasından	10 altın
Hasan bin Hacı Veli	Ahmet bin Hasan	Himar bahasından	570 akçe
Ali bin Mehdi	Mustafa bin Hasan	-	20 akçe
Hızır bin Abdi	Memi bin Mustafa	-	330 akçe
İbrahim ibn-i Ebu Bekir	Hasan Çelebi bin Mustafa ve Ali Bey bin Gülabi	-	39600 akçe
Mustafa ibn-i Mehmet	Şaban	-	120 akçe
Hızır bin Seydi	Hürmüz Bey	-	3170 akçe
Bali bin Turgut	Mustafa bin Eyne Hoca	Öküz bahasından	8 altın
Satılmış bin Bula	Eyyüb	-	10 adet keçi ve on adet guruş
Haydar bin Abdullah	El-Hâc Murat bin Budak	-	7200 akçe
Üstat Yakup bin İskender	Beyler Çelebi bin Hüseyin	-	22500 akçe
Ali Fakih bin Hamza Fakih	Behram bin Nazar	-	220 akçe
İmran bin Hüseyin	Hüseyin bin Hacı Bahşi	Merkep bahasından	3 keyl buğday ve elli guruş borç
Neccar	Mehmet bin Murat	Himar bahasından	3.5 altın
Ahmet	Ali	-	200 akçe
Mehmet	Şaban	-	140 akçe
Bahşi bin Seydi	Mahmut bin Ahmet	-	5 adet guruş
Hasan	Cemşid	-	240 akçe
Mustafa bin Hasan	Sefer bin Mehmet	-	200 akçe
Seyyid Mehmet bin Seyyid Mehmet	Subaşı Mustafa	-	24 akçe
İbrahim	Hamza	-	300 akçe
Mehmet bin Bekir	El-Hâc Mahmut	-	20 akçe
İlyas bin Hamza	Musli bin Recep	-	860 akçe

Hazırlanan tabloda borç ilişkisine taraf olan kişilerin kimlik bilgileri ile birlikte borç miktarı da ayrıntılı biçimde belirtilmiştir. Kayıtlarda borcun genellikle akçe yanı sıra guruş ve altın cinsinden verildiği ve alındığı belirlenmiştir. Alacaklının kendini güvence altına almak amacıyla borca karşılık teminat olarak “camus, öküz, at” gibi piyasada maddi karşılığı yüksek olan hayvanlar veya “kalay” gibi kıymetli eşyalar üzerinden borç verdikleri tespit edilmiştir. İncelen sicilde tespit edilen borç kayıtları içerisinde en düşük borç miktarı 20 akçe en yüksek borç miktarı 39600 akçe olarak kaydedilmiştir. Bu veri aralığı sicilde yer alan borç ilişkilerinin hem düşük tutarlı

kişisel borçları hem de yüksek miktarda ekonomik işlemleri içerdiğini göstermektedir. Çorum şehrinde görülen alacaklı verecekli davaları incelendiğinde Müslüman ve gayrimüslimlerin ayırt edilmeksizin tarafların hukukî haklarının korunduğu görülmektedir. Dava sürecinde hem alacaklı hem de borçlu tarafın beyanları dinlenmiş ardından davaya ilişkin şahitler mahkemeye davet edilmiş ve verilen ifadeler doğrultusunda hüküm tesis edilmiştir.

Alacaklı-borçlu ile ilgili kaydın çok fazla olması ülkede meydana gelen taşışe rağmen ekonominin yine piyasanın canlı olduğunu düşündürmektedir. Gayrimenkul satışlarında olduğu gibi incelenen kayıtlarda borç alan ve borç veren kişinin tanıtımı ardından borç alınan miktar belirtilmiştir. Sicil, Çorum şehrinin ekonomik yapısına dair önemli veriler sunmakla kalmayıp borç ilişkileri üzerinden bireylerin maddi durumu ve toplumsal statüsü hakkında önemli bilgilere ulaşılmıştır.

2.11. Kefalet Akdi İşlemleri

Kefalet sözlükte taahhüt etmek, birine kefil olmak, güvence vermek, yükümlülüğünü üstlenmek demektir. Kefalet alacaklının kendi hakkına kavuşmasını sağlama ihtiyacını karşılamak amacıyla meşru bir teminat akdidir. Kefalet iki şekilde gerçekleşmektedir. Şahsa kefalet; bir kimsenin şahsına kefil olmak, onun aldığı borcu ödeneğine güvence vermesi veya mahkemede hazır bulundurması işinden ibarettir. Mala kefalet ise malın bedelinin ödenmesine kefil olmaktır. Kefalet akdinin sıhhatli olmasının şartları vardır. Ehliyet şartı, borcu veren, borcu alan ve kefil olan kimselerin yetişkin ve akıl sağlıklarının yerinde olması gerekir. Çocuk ve akıl hastası kimselerin kefil işlemleri geçersiz kılınmıştır. Borcun mevcut ve sahih olması şartı, kefil olan kişinin borcun miktarını ve niteliğini önceden bilmesi gerekir. Borcun güç yetirilebilir olması şartı, kefalet konusu olan nakit para veya malın kefilin maddi gücü nispetinde olması gerekmektedir. Kefilin borcu ödeyebilecek maddi gücü olması gerekir. Bilinmezliğin olmaması şartı, kefil olan şahsın tanınması, yaşadığı yerin bilmesi tarafların birbirini tanıması akdi gerçekleşmesi için önemlidir. Kefalet akdi borcun ödenmesiyle sona ermektedir (Apaydın, 2022, s. 168-177).

Çorum Şer'iyeye Sicili'nde kefil, kefalet ile ilgili 16²⁷² kayıt tespit edilmiş, kefalet akdinin nakit para borcu üzerinden gerçekleştiği görülmüştür. Sicilden gördüğümüz kefile ilgili davalardan bir örnek. Bodu Köyü sakinlerinden Mehmet bin Bilal, İdris Bey'e üç bin akçe borç için kefil olmuştur.²⁷³ Borç isteyen kişiden alacaklının kefil istemesi kendisi güvence altına almak istediğini göstermektedir.²⁷⁴ Borç alan kişinin kefil olmasına rağmen evini rehin verdiği tespit edilen dava sicilde yerini almıştır. Beyler Çelebi bin Hüseyin ve diğer Beyler Çelebi bin Şaban bâisü's- sicil Üstat Yakup

---

²⁷² Ç.Ş.S, 2/A-1, 15/B-5, 17/A-1, 38/A-3, 39/A-1, 43/B-1, 82/B-2, 89/B-1, 97/B-2, 108/B-1, 110/A-6, 112/A-3.

²⁷³ Ç.Ş.S, 110/A-6.

²⁷⁴ Ç.Ş.S, 112/A-3.

bin İskender muvacehesinde ikrar ve itiraf edüb fahrü'l-kuzat Erzincan Kadısı Abdurrahman Efendi Üstat Yakup'a kefalet olmuştur. Üstat Yakup davadan önce on yedi bin akçe borç yine beş bin beş yüz akçe akçelik gümüş kılıç bahasından toplamda yirmi iki bin beş yüz akçe borç almıştır. Borcun karşılığında üç adet teşbih incisi, bir altın zincir, elmas taşlı, altın yüzük, iki dizi inci, kafes, kaftan ve kuşak Hacı Emir Mahallesi'nde bulunan evini rehin vermiştir.²⁷⁵ Buğday satın atan kimsenin kefil talep ettiği görülmüştür. Bünyad bin Mürsel, Mehmet bin Ahmet'ten üç guruş karşılığında üç keyl (hububat ölçüsü) buğday satın aldığıında Mehmet bin Kerem, Bünyad'a kefil olmuştur.²⁷⁶

2.12. Para Vakıfları

Vakıf, bir malın sahibi tarafından dini, sosyal ve hayrî bir amaca ebediyen tahsisidir. Vakıf, İslam medeniyetinin önemli unsurlarından birini teşkil eden hayır müessesesidir. Para vakfı ise sermayenin tamamının veya bir kısmının nakit paradan oluşan vakıflardır. Osmanlı Devleti'nde II. Murad döneminde varlık göstermeye başlamış XVI. Yüzyılda sayısı hızla artmıştır. Nüfusun kalabalıklaşması, şehirleşmenin artması, piyasanın para ihtiyacı gidermek gibi birçok nedenlerden para vakıflarının sayısı artmıştır. Para vakıfları Osmanlı toplumunda Anadolu ve Rumeli topraklarında yaygın olarak uygulamıştır. Para vakıflarına vakfedilen paralar cüzî miktarda olduğu gibi çok yüksek meblağlara ulaşabilmekteydi bu vakıf kurucusunun ekonomik durumuna göre değişmektedir. Para vakıfları dini hizmetlerin devamını sağlamak, ihtiyaç sahiplerinin ihtiyacını karşılamak gibi amaçlarla kurulmuştur.

Vakıf, ihtiyaç sahibine paranın işletilmesiyle elde edilen kârdan (ribh) yardım yapılmıştır. Para vakıflarında toplanan sermayenin işletilmesinden gelen gelir yine vakıf kurucusunun isteği hayır işlerine tahsis edilmiştir. Para vakıfları kurucusunun belirlediği şartlara uygun borç verebilmektedir. Muamele-i şer'iyye adı altında verilen borcun fazlasıyla geri alınması esasına dayanmaktadır. Fermanlarda muamele-i şer'iyye uygulamalarında genellikle "ona on bir" veya "ona on bir buçuk" oranlarında verilmesi tavsiye edilmiş fazlası yasaklanmıştır. Borçlanma akitlerinden elde edilen kazanca "ribh" parayı gelir getirmek üzere vermeye "istirbah" ve işletme tarzına "muamele-i şer'iyye" olarak tanımlanmıştır (Çınar, 2017, s. 149-165).

Para vakıflarında esas olan paranın alınıp satılması neticesinde elde edilen gelirdir. Çorum şehrinde nakit para ihtiyacı karşılamak, çeşme yapımı, cami görevlilerinin ücretini karşılamak, caminin aydınlanması gibi farklı amaçlarla para vakıfları kurulduğu tespit edilmiştir (İlca, 2004, s. 184-200). Çorum Şer'iyye Sicili'nden yer alan kayıtları incelediğimizde para vakıflarının bulunduğunu, vakıfların "ona on

---

²⁷⁵ Ç.Ş.S, 108/B-1.

²⁷⁶ Ç.Ş.S, 38/A-3.

buçuk” oranında borç verildiği tespit edilmiştir. Sicilde 9²⁷⁷ kayıt tespit edilmiştir. Kayıtlarda ilk olarak paranın alındığı vâkıfın tanıtımı, kimin verdiği, borcu alan kişi ve aldığı miktar yazılmıştır. Borcunun asıl borç üzerinden ödeyeceği ribh miktarı belirtilmiştir. İncelediğimiz sicilde konu ile ilgili bir örnek. Nuri Çelebi Mescidi ve mahallesi evkafının mütevellisi Safer bin Abdi Kara Ağaç Köyü’nden Budak bin Cüneyt’in şahitliğinde Nuri Çelebi Mescidi’nin imamına iki yüz akçeyi onda on bir buçuk akçe üzerinden otuz akçe ribh olmak üzere iki yüz otuz akçe geri ödemek şartıyla vakıf paradan borç vermiştir.²⁷⁸

Bir başka kayıta para vakıftan borç alan Hüseyin’in borcunu ödeyebilmek kardeşlerinin bağlarını sattıklarını tespit edilmiştir. Çiftlik Köyü imanı ve vakfının mütevellisi Hüseyin Fakih bin Bünyad vakıf akçeden Hüseyin’e üç yüz akçe borç vermiştir. Hüseyin’in vefatının ardından vakıftan asıl borç ve ribhının ödenmesi amacıyla kardeşleri Mehmet, Kamer ve annesi Şahban Hüseyin’e ait bağ satmak zorunda kalmışlar.²⁷⁹ Para vakıflarından alınan borç örneğidir. Yenice Nurullah Mahallesi imamı aynı zamanda vakfın mütevellisi olan Hacı Badak bin Murat mahkemeye başvurarak Yusuf bin Aydın’ı yedi yıl önce vakıftan dört yüz akçe borç aldığını ancak ödemediğini gerekçesiyle dava etmiştir. Hacı Badak, iki sene içinde Yusuf’un yüz yirmi akçe verdiğini, bu paranın hakkı olan ribh olduğunu asıl paranın borç olarak kaldığını ifade etmiştir. Hacı Badak, mahkemede Yusuf’tan anaparayı ve paranın kârı ile birlikte yedi yüz akçe istemiştir.²⁸⁰ Hacı Ahmet vakıf akçesinden borç alan kardeşinin borcunu ödemesi üzerine kardeşi Ömer bin Ma’den’in tahsilini istemiştir.²⁸¹

Sicilde yer alan kayıtlar XVI. Yüzyıl Osmanlı taşrasında para vakıfların yalnızca hayır kurumu olmadığı aynı zamanda düzenli bir finansman aracı olarak hizmet verdiği görülmüştür. Halkın nakit ihtiyacını karşılamak amacıyla faiz yasağını dikkâte alarak kâr (rihb)uygulamasıyla borç vermesi sistemi geliştirilmiştir.

2.13. Vergi Türleri

Günümüzde vergi devletin kamu giderlerini karşılamak üzere kişilerden ve kurumlardan cebren ve karşılıksız olarak topladığı değeri ifade eder. Vergi devletin malî gücünü meydana getiren temel kaynak, kişilerin temel vatandaşlık görevidir. Osmanlı Devleti’nin ekonomik yapısının temelini tarım oluşturmuş bu durum devletin vergi sisteminde doğrudan yansımıştır. Osmanlı Devleti’nde klasik dönem (1300-1600) olarak adlandırılan yıllarda vergi yükümlülüklerini ifade etmek için kullanılan en yaygın tekâlif kelimesi kullanılmıştır(Kenanoğlu, 2013, s. 52-58).

---

²⁷⁷ Ç.Ş.S, 39/B-3, 66/B-2, 71/B-2, 73/A-5, 77/ A-5, 83/A-2, 101/B-3, 153/A-1.

²⁷⁸ Ç.Ş.S, 66/B-2.

²⁷⁹ Ç.Ş.S, 83/A-2.

²⁸⁰ Ç.Ş.S, 39/B-3.

²⁸¹ Ç.Ş.S, 73/A-5.

Osmanlı malî terminolojisinde vergi resim (resm) kelimesiyle nitelenmiştir. Sözlükte alâmet, işaret, iz, vergi anlamına gelen resim kelimesinin çoğulu rüsum olup Osmanlı Devleti'nde vergi dışında devlet törenlerinde örneğin resm-i geçit gibi kullanılmıştır. Osmanlı Devleti'nde resim gerek merkezin doğrudan tahsil ettiği gerekse tımara ayrılan yerlerden alınan vergiler ve tazminatların genel adıdır. Resim kelimesi yerine kanun, âdet, teklif, tekâlif gibi kavramlar kullanılmıştır (Tabakoğlu, 2007, s. 582-584). Osmanlı Devleti'nde vergiler şer'î ve örfi ikiye ayrılmış toplanmış ancak devletin toplumdan aldığı vergi üç ana başlık altında toplanmıştır; ,

- Tekâlif-i şer'iyye
- Tekâlif-i örfiye
- Tekâlif-i divâniye.

Tekâlif-i şer'iyye; şeriat hükümlerine istinaden alınan vergilerdir. Zekât²⁸², öşür²⁸³, haraç²⁸⁴ ve cizye²⁸⁵ olmak üzere dört kısımda toplanmıştır. Tekâlif-i örfiye; vergileri ehl-i örf adı verilen devlet yetkililerinin zulme kaçmamak şartıyla konulan vergilerdir. Tekâlif-i şer'iyye ve tekâlif-i divanîye merkez hazinesine ait olduğu halde tekâlif-i örfiye vergileri vazifeli kişilere teslim edilmektedir. Tımar sahiplerinin bu tür vergileri toplama hakları mevcuttur. Tekâlif-i örfiye kapsamında bâd-ı hevâ²⁸⁶, bâc²⁸⁷ vb. vergileri toplanmaktadır. Tekâlif-i divanîye savaş masrafları olmak üzere olağanüstü durumlarda toplanan vergi türüdür. II. Beyazıt döneminde İmdadiye-i Seferiye adı altında toplanan bu vergiler Tekâlif-i Adiye ve Tekâlif-i Şakka olarak ikiye ayrılmıştır. Avarız akçesi, sürsat adı altında alınan vergiler tekâlif-i divanîye kapsamına girmektedir. Osmanlı Devleti'nin tarım ve hayvancılığa bağlı, kendi içinde birçok başlığı olan gelir vergisi aldığı belirlenmiştir.

---

²⁸² Zekât, İslam dininin beş şartından biri olarak sahip olunan ve belli bir miktârı aşan mal ve paranın yoksullara dağıtılması gereken kırkta biri ve bunun yoksullara dağıtılması işi. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:10.06.2025 <https://lugatim.com/>.

²⁸³ Öşür, kelimesi onda bir anlamına gelen Arapça kökenli bir kelime olup, istilah olarak Osmanlı Devleti'nde genellikle halkın ürettiği mahsullerden, bilhassa hububattan alınan verginin ismidir. Tarım mahsulünden arpa, buğday, darı, nohut, mercimek gibi hubûbât çeşitlerinden, pamuk, sebze ve meyve, bağ, bahçe ve bostan mahsullerinden vergi alınmaktadır. Tarım ürünleri dışında öşr-i asel adı altında bal vergisi alınmaktadır (Ünal, 2011, s. 534).

²⁸⁴ Haraç vergisi, fetihten sonra ele geçirilen topraklarda gayri-müslim ahalinin sahip olduğu yerlerden alınan vergidir. Haraç vergisi, harac-ı muvazzaf ve harac-ı mukaseme olarak ikiye ayrılır. Harac-ı muvazzaf kapsamında resm-i çift, çiftbozan vergisi, bennâk vergisi, caba, kara ve mücerred, dönüm, ispenç ismi verilen vergiler toplanmıştır. Harac-ı mukaseme ise haraç arazisinden alınan vergiye denir (Saydam, 2017, s.373-376).

²⁸⁵ Cizye, İslam devletlerinde Müslüman olmayan tebaadan alınan vergidir. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi: 10.06.2025. <https://lugatim.com/>.

²⁸⁶ Bâd-ı hevâ birçok verginin üst başlığıdır. Bâd-hevâ içerisinde cürm ü cinayet (adam öldürme ve zina gibi suçları işleyenlere verilen para cezasıdır)resm-i arus (nikâhlanan adınların babalarından alınan verdidir) vergisi vardır. Bâd-hevâ kapsamında âdet-i deştbanî (başkasının tarlasına girerek ekine zarar veren hayvan sahiplerinden alınan alınan vergidir). Tapu vergisi (çiftlik sahibi olan reayanın bir defa mahsus ödediği vergi) gibi birçok vergi bulunmaktadır. Yaylak- kışlak ve otlardan alınan vergiler. Hayvanlardan âdet-i ağnam, resm-i ma'ze, zebiha resmi, resm-i Camus, resm-i kovan, resm-i asel, resm-i dalyan vb. vergiler alınmaktadır (Taşkın, 2013, s. 55-73).

²⁸⁷ Bâc vergileri; Pazar ve panayirlarda satılan mal ve eşyadan alınan vergidir (Saydam, 2017, s.379).

2.13.1. Çorum'da tahsil edilen vergiler

Avarız-ı divâniye veya avarız vergisi olarak bilinen vergi Osmanlı Devleti'nde padişahın emriyle olağanüstü durumlarda halkın doğrudan hazineye teslim ettiği aynî ve nakdi katkılardır. Avarız-ı divâniye ilk ortaya çıktığında olağanüstü olaylarda toplanırken XVI. Yüzyıl sonlarına doğru sürekli uygulanmaya başlamıştır. Savaş veya olağanüstü durumlarda (deprem, sel, kıtlık vb.) halktan avarız akçesi adı verilen nakit para yanı sıra ihtiyaca göre hubûbât, araba, hayvan, kürekçi, arpa ve saman temin etmek, orduya gerekli gıda toplanmasından dolayı avarız vergisi denilmiştir. Avarız vergisi uygulaması Tanzimat Dönemi'ne kadar devam etmiştir (Döşemetaş, 2019, s. 30-31). Avarız vergisinin birimi vergi verebilecek hanelerden oluşmaktadır. Dört ile elli arasındaki hanelerin birleşmesiyle avarız haneler oluştur. Donanma için kürekçi istediğinde elli haneden bir kişinin gitmesi yeterli olmaktadır. Kürekçi çıkartan hanenin dışında kalan haneler ise kürekçinin harçlığını karşılamak zorundaydılar. Avarız adı altında toplanan vergide dört beş gerçek hane bir avarız hanesi sayılmaktadır. Belirlenen vergi miktarını haneler kendi arasında paylaşmış ve toplanan vergi görevliye teslim edilmiştir (Sahillioğlu, 1991, s. 108-109). Derbencilik, tuzculuk, madencilik, şahincilik gibi belirli bir hizmetle yükümlü olanlar, kadı, naîb, hatip, müderris, sipahi gibi görevliler, imam, hatip, müezzin, şeyh, seyyid, şerif gibi din adamları ve engelli kimseler avarız vergisinden muaf olan meslek grupları ve şahıslardır (Sahillioğlu, 1991, s. 108-109).

Osmanlı Devleti'nde avarız vergisini ödemekte güçlük çeken fakir kimselere yardımcı olmak amacıyla kurulmuş amacıyla kurulmuş vakıflara Avarız Vakfı denir. Vâkıfın; yangın, deprem, sel, salgın hastalık gibi felaketlerde fakir, dul ve yetimlerin ihtiyacını karşılamak, kimsesiz kızları evlendirmek, mektep tamiri, sahipsiz cenazelerin masrafını karşılamak gibi geniş yelpazede hizmetleri vardır. Avarız vakfı zamanla Avarız sandığı veya avarız akçesi olarak isimlendirilmiştir (İpsirli, 1991, s. 190). Çorum'da vergi gelirlerinin önemli bir kısmı cami, vakıf, medrese ve Mevlevihanelere malikâne kapsamında verilmiştir. Çorum'a ait köylerin gelirlerinin Osmancık, Tokat ve Amasya'da bulunan cami ve Mevlevihane'ye malikâne hissesi olarak ayrıldığı görülmüştür (İslamoğlu, 2022, s. 194).

Çorum Şer'iyye Sicili'nde vergi ile ilgili kayıtları incelediğimizde avarız vergisi ve öşür vergisi diğer vergi çeşitlerine göre merkezden daha fazla talep edildiği görülmektedir. Sicilde resm-i çift, bennâk, resm-i asiyâb, resm-i otlak, cürm ü cinayet, bâd-ı hevâ vb. vergilerin toplandığı görülmüştür. Çorum ve çevre şehirlerin kadılarına gönderilen fermanda XVI. Yüzyılda devletin vergi kalemleri hakkında bilgi edinmek mümkün olmuştur. Havas-ı hümayundan Yüzdeciyân taifesinden yüz koyun, resmi arus-âne, cürm ü cinâyet vergisi, bâd-ı hevâ, ziraatın öşürü, resm-i

ganem, resm-i gerdek, resm-i dühan, baç ve avarız gibi birçok vergi talep eden ferman kadılara gönderilmiştir.²⁸⁸

Sicilde yer alan bir dava pazarda buğday satmasına rağmen bâc vergisi ödemeyen Hasan'ı muhtesibin şikâyet ettiği görülmektedir.²⁸⁹ Mevlana Hacı Mehmet isimli kişinin avarız alınacak haneleri deftere kayıt ettiğine dair belge bulunmaktadır.²⁹⁰ İncelediğimiz sicilde öşür ilgili görüşülmüş davaların sayının çokluğu dikkat çekmektedir. Tımar sahibi Ali bin Kasım Üyük Köyü'nde sahip olduğu tımar hissesinden öşür vergisi ve resm-i çift vergisi²⁹¹ aldığını beyan etmesinden vergi çeşitleri hakkında bilgi sahibi olmak mümkün olmuştur. Çorum ve civarında sürüsü otlatan kişilerden resm-i otlak vergisi²⁹² alındığı tespit edilmiştir. Tımar sahiplerinin bennâk²⁹³ vergisi ve tapu vergisi aldıklarını miktarı deftere kayıt ettikleri görülmüştür. Gümrüklerde, pazarlarda ve kalelerde giren çıkan insanları ve yanlarında bulunan eşyaları kontrol eden kimselere bevvâb (kapıcı) denir. Bevvâbların aldığı vergiye resm-i bevvâb denir. Bevvâbların ve çavuşların Pazar ve kaleye giren mallardan resm-i bevvâb vergisi aldıkları dair kayıtlar sicilde bulunmaktadır (Ünal, 2011, s. 559).²⁹⁴

Çorum Şer'iyye Sicili kayıtlarına göre din adamları ve idarecilerin yanı sıra icra ettikleri meslek veya sundukları hizmet dolayısıyla ayrıcalıklı konumda bulunan ve fiziksel engeli bulunan bireylerin vergi muafiyetinden yararlandıkları tespit edilmiştir. Nakib-ül-eşrâf²⁹⁵ makamının seyyid ve şerif olduklarına dair onay verdiği kimseler vergi muafiyetinden faydalanan bir diğer gruptur. Sağrı Mahallesi, İlgazi Köyü ve Çanakçı Köyü halkı bâgirleri beslemeleri mukabilinde avarız vergisinden muaf olmuşlardır.²⁹⁶ Güherçile²⁹⁷ hizmetinde bulunan sipahi ve oğullarının avarız, tekâlif-i örfiye vergisinden muaf oldukları tespit edilmiştir.

---

²⁸⁸ Ç.Ş.S, 125/A-3.

²⁸⁹ Ç.Ş.S, 14/A-3.

²⁹⁰ Ç.Ş.S, 19/B-4.

²⁹¹ Ç.Ş.S, 61/A-1.

²⁹² Resm-i otlak, sürü sahibinin hayvanlarını otlatma bedeli olarak tımarlı sipahiye ödediği verginin adıdır (Ünal, 2011, s. 566).

²⁹³ Bennâk, çiftliği olmayan evli reaya denir. Elllerinde yarım çiftten az toprağı ekip biçerler ve ettikleri yerin vergisi tımar sahibine öderlerdi (Taşkın, 2013, s. 59).

²⁹⁴ Ç.Ş.S, 169/A-2.

²⁹⁵ Nakib-ül- eşrâf; Hz. Peygamberin soyundan gelen seyyid (Hz. Hüseyin) ve şeriflerin (Hz. Hasan) işleriyle uğraşmak, onların özlük haklarını korumak ve şecerelerini kontrol ve takip etmekle vazifeli ilmiye sınıfı içinde bulunan makamdır. Seyyid ve şerif İslam devletlerinde önemli olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde özel bir yeri olmuştur. Hz. Peygamberin soyundan gelmeleri sebebiyle idareciler ve halk arasında bunlara sevgi, saygı ve itibar gösterilirdi. Yeşil sarık bağlama imtiyazı olan seyyid ve şerifler örfi vergilerden muaf idiler. Yıldırım Beyazıt döneminden Seyyidlerin haklarının korunması ve şecerelerini takip etmek amacıyla nakib-ül- eşrâf teşkilatı kurulmuştur (Ünal, 2011, s. 510).

²⁹⁶ Ç.Ş.S, 137/A-1.

Sicilde yer alan belgede Nakîb-ül- eşrâf tarafından seyyid olduklarını belirten belgeleriyle kendilerinde vergi alındığına ifade ederek durumun düzeltilmesini talep ettikleri görülmüştür. Seyyid Gazi oğullarından Seyyid Ebu Zer, Seyyid Bektaş ve Seyyid Yusuf adlı kimseler İstanbul'a gelerek ellerinde seyyid olduklarını dair Nakîb-ül-eşrâf tarafından yazılmış şecerelerini gösteren resmi belgelerini (temessük) yetkililere sunmuşlar. Seyyid Gazi'nin oğulları İslam geleneği ve Osmanlı uygulamasına göre örfi vergilerden ve bazı yükümlülüklerden muaf olduklarını belirtmişler. Seyyidlerin bu şikâyeti üzerine Çorum ve Zile kadılarına yazılan fermanla bu durum düzeltilmiştir.²⁹⁸ Kayıtlar incelendiğinde farklı kalemlerde vergi yükümlülüklerinin varlığı ekonomik faaliyetler hakkında bilgi vermektedir.

Çorum Şer'iyye Sicili çerçevesinde şehrin ekonomik hayatı değerlendirildiğinde genelde Osmanlı taşrasında özelde Çorum'da mâlikâne-divanî ile tımar sisteminin birlikte uygulandığı görülmüştür. Tarım ve hayvancılık hem şehir merkezinde hem de kırsalda ekonomik hayatın temelini oluşturmuştur. Çorum'da mâlikâne-divanî sistem içerisinde tımar gelirleri "divanî" olarak kaydedilmiştir. Köylerin biri mâlikâne biri de divanî olmak üzere iki sahibi vardır ve her ikisine de vergi ödemekle yükümlüdürler. Tarım ürünler başlıca buğday ve arpa olmakla birlikte sebze, meyve ve pamuk da yetiştirilmiştir. Şehir merkezinde zanaatkârların ve esnafların ticaretle meşgul oldukları çarşılar ekonomiye canlılık katmaktadır. Çarşıların içinde bulunan dükkânlarda üretilen ve pazarlanan ürünler tarım ve hayvancılık üzerinedir. Şehir merkezinde dokumacılık ve dericilik ekonominin en önemli iki kalemidir. Helva, kahve, et ürünlerinin satıldığı kasap dükkânları ve altının işlendiği ve satıldığı kuyumcular ekonomiye yön vermektedir. Ekonomik faaliyetlerin büyük kısmını oluşturan piyasayı canlandıran ev, dükkân, arsa, tarla, bahçe, hayvan satış işlemlerine yer verilmiştir. Sicilde satış işlemleriyle ilgili kayıta belli bir düzende hazırlanmıştır. Satış yapan kişinin kimliğinin tanıtımı, alış-verişin neyin üzerine olduğu, satılan mülkün bulunduğu mekân belirtilmiştir. Satın alan kişi, söz konusu taşınır veya taşınmaz malın bedeli ardından şahitlerin ifadeleri kayde geçirilmesinin ardından satış işlemi gerçekleşmiştir. Satış işlemleri 1003-1005 yılları arasında gayrimenkul ve menkullerin maddi değeri hakkında bilgi vermektedir. Camus ve ineğin kırsal kesimde bir eve göre daha kıymetli daha pahalı olduğu görülmüştür. Alacaklı kendini korumak amacıyla borç verdiği kişiden söz konusu hayvanlardan birini teminat olarak göstermesini istemiştir. Piyasanın nakit para ihtiyacını karşılayan para vakıflarına, kuruluş amacına ve işletim yöntemine değinilmiştir.

---

²⁹⁷ Güherçile, barut ve patlayıcı yapımında, tarımda gübre, hekimlikte ilaç yapımında kullanılan potasyum nitratın yaygın adıdır. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi 11.06.2025. <https://lugatim.com/>. Ç.Ş.S, 137/A-2.

²⁹⁸ Ç.Ş.S, 172/A-1.

3. BÖLÜM

III. MURAT VE III. MEHMET DÖNEMİNDE ÇORUM'UN GENEL DURUMU VE CELÂLİ İSYANLARI

3.1. III. Murat ve III. Mehmet Dönemin'de Çorum ve Çevresinin Genel Durumu

III. Murat (1574-1595) babası II. Selim'in (1566-1574) Saruhan Sancağı'nın merkezi olan Manisa'da sancakbeyi olduğu dönemde 1546 yılında dünyaya gelmiştir. Annesi Venedik asıllı Nurbânu Sultan'dır.1562 yılında idareci olarak gönderildiği Manisa'da Arnavut asıllı Safiye Sultan ile tanıştırlmış oğlu III. Mehmet burada dünyaya gelmiştir. Manisa'da şehzedeliği döneminde hocası Hoca Sadeddin Efendi²⁹⁹ defterdâr Kara Üveys Çelebi'nin etkisinde kalmıştır. II. Selim'in vefatının ardından annesi Nurbânu Sultan ve veziriazam Sokullu Mehmet Paşa'nın girişimleriyle İstanbul'a gelmiştir. 1574 yılında cülus töreninin ardından tahta oturmuştur (Kütükoğlu, 2020, s 172).

III. Murat, zayıf iradeli, tek başına emir vermekten aciz, çeşitli tesirler altında kalan bir kimseydi. Sokullu Mehmet Mehmet Paşa'nın uzun süren sadrazamlığı döneminde Osmanlı merkezî idaresinde genel anlamda istikrar korunmuş, devlet işleyişinde ciddi bir aksaklık yaşanmamıştır.1579 yılında Sokullu Mehmet Paşa'nın suikast sonucu öldürülmesinin ardından yönetimde güç boşluğu meydana gelmiştir. Bu saray için hiziplerin daha belirgin olarak ortaya çıkmasına neden olmuştur. Valide Nurbânu Sultan, hasekisi³⁰⁰ Safiye Sultan, bazı paşalar ve saray ağaları siyasi karar alma süreçlerinde doğrudan müdahil olmaya başladıkları ve devlet işlerine karıştıkları bilinmektedir. 20 yıl ülkeyi yöneten padişah devlet işlerine nerdeyse hiç karışmamış, saraydan dışarı çıkmamış ayrıca Cuma Namazı'nı sarayda kılma geleneği başlatmıştır (Uzunçarşılı, 1988, s. 114).

III. Murat döneminin en belirgin özelliği saray içi dengelerde yaşanan değişimler olmuştur. Valide sultan ile Safiye sultan onların tarafındaki devlet adamları, saray ağaları arasında iktidar mücadelesi yaşanmıştır. İkinci olarak Osmanlı-İran Savaşları 1578 yılında başlamış aralıklı olarak 1590 yılına kadar devam etmiştir. Üçüncü en önemli gelişme Osmanlı-Avusturya Savaşları olmuş ve III. Mehmet dönemine kadar aralıklı olarak devam etmiştir. Savaşlar nedeniyle idari ve askerî personel sayısı belirgin bir şekilde artmıştır. 1500'lü yılların sonuna doğru başlayan Celâli isyanları

---

²⁹⁹ Müderris, tarihçi, şeyhülislam makamına yükselen Hoca Sadededin 1536 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiş iyi bir eğitim almıştır. Sahn medreselerinde müderrislik yaptığı dönemde 1573 yılında Şehzade Murat'a hoca tayin edilmiştir. Talebesi III. Murat padişah olunca hâce-i sultânî unvanı verilmiştir. III. Mehmet'in cülusundan sonra hâce-isultânî unvanı korumayı başarmıştır. Tavsiye ve teşvikleriyle Haçova Savaşı'nın kazanılmasında etkili olmuştur. Hoca Sadeddin, Osman Gazi'den başlayarak Kanuni devrine kadar olayları anlatan Tâcü't-tevârih isimli eserini kaleme almıştır (Öztürk, 2018, s. 68-69).

³⁰⁰ Haseki; Osmanlı padişahlarının câriyeler arasından seçtiği gözdelere verilen isim. Haseki sultan; padişahın gözdesi olup çocuk doğuran hasekiye verilen isimdir. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:25.06.2025. <https://lugatim.com/s/>.

tarımsal üretimi olumsuz etkilemiştir. Osmanlı Devleti artan fiyatlar karşısında malî dengeyi sağlamak amacıyla 1585-1586'da gümüş akçenin tağşişine karar vermiştir. Tağşiş uygulamasıyla birlikte akçedeki gümüş oranının azaltılması sonucu akçe değer kaybetmiştir.

Safevi Şahı'nın ölümüyle İran'da başlayan kargaşa ortamından yararlanmak isteyen Osmanlı yönetimi harekete geçmiş, 1578 yılında Gürcistan, Şirvan, Dağıstan üzerine geniş çaplı bir sefer düzenlenmiştir. Safeviler, Osmanlıların ilerleyişini durdurmak istemişse de Demirkapı yakınlarında 1583 yılında Özdemiroğlu Osman Paşa komutasındaki ordu kuvvetleri tarafından mağlup edilmiş Tebriz şehri ve çevresi Osmanlıların eline geçmiştir. Özdemiroğlu'nun vefatının ardından bölgeye gönderilen Ferhad Paşa Gence'ye düzenlediği hareketle Safeviler'i geri çekilmek zorunda bırakmıştır. 1590 yılında Osmanlı Devleti ile Safeviler arasında Ferhat Paşa Anlaşması imzalanmıştır (Kütükoğlu, 2020, s. 173-174; İnalçık, 2018, s. 181). İran seferinin ardından III. Murat döneminde ikinci büyük cephede Avusturya'ya savaş ilan edilmiştir. Ferhat Paşa'nın İran seferinde gösterdiği başarılarını hazmedemeyen Koca Sinan Paşa'nın ısrarıyla Avusturya'ya savaş ilan edilmiştir. Literütere "uzun savaşlar" veya "onbeş yıl savaşları" olarak geçen mücadele Avusturya'nın başarısı ile sonuçlanmıştır. Savaşın ilk yıllarında başarılı olan Osmanlı ordusu Yanık, Papa kalelerini ele geçirmiştir. Savaş devam ederken III. Murat'ın vefat etmiş oğlu III. Mehmet yerine tahta oturmuştur (Kütükoğlu, 2020, s. 174).

III. Murat'ın en büyük oğlu olan III. Mehmet (1595-1603) Manisa'da dünyaya gelmiştir. Annesi Arnavut asıllı Safiye Sultan'dır. Babasının padişahlık döneminde Manisa'da sancakbeyi olarak on iki yıl idarecilik yaptığı süreçte bölgede asayişini sağlamış ve babasının vefatının ardından tahta oturmuştur. Sancakbeyliğinden saltana gelen son Osmanlı padişahıdır, validesi Safiye Sultan'ın etkisinde kalmıştır. Halim, selim ve vakarlı bir kimsedir. Padişah olarak tahta oturduğunda Avusturya olan savaş devam etmektedir (Uzunçarşılı, H.İ. 1988). III. Murat'ın bir gece vefatının ardından validesinin görevlendiği Ferhat Ağa ağır kış şartlarında gizlice III. Mehmet'i İstanbul'a getirilmiş ve hemen cülûs töreni yapılmıştır. III. Mehmet dönemin en önemli en dikkât çekici dış politika gelişmeleri arasında Eğri Seferi (12 Ekim 1596) ve Haçova Meydan Savaşı (25-26 Ekim 1596) yer almaktadır. Anadolu'da başgösteren ekonomik sıkıntılar, tımar sisteminin bozulması, vergi adaletsizliği gibi nedenlerden devleti uzun süre meşgul edecek olan Celâli İsyanları yoğunlaşmaya başlamış yine merkezde başgösteren yeniçeri isyanları Haçova zaferini gölgede bırakmıştır. III. Murat ve III. Mehmet dönemlerinde gerçekleştirilen seferler, uzun süren İran, Avustura savaşları ekonominin bozulmasına neden olmuştur (Emecen, 2003, s. 407-413).

XVI. yüzyıl ortalarında I. Süleyman'ın oğulları şehzede Bayezid ve şehzade Selim olayları sırasında taşrada şiddetli bir karışıklık meydana gelmiştir. Askerî sınıfın imkânlarından faydalanmak isteyen başıboş gençler rakip şehzadelerin hizmetine

girmek için adeta yarışa girmişler levent taifesine³⁰¹ dâhil olmuşlardır. Şehzade Bayezid'in yenilgisinin ardından maaş karşılığı topladığı askerler ise Celâliilere katılmışlar.³⁰² İlimiye sınıfının ayrıcalıklarından özellikle vergi muafiyeti yararlanmak isteyen ilimle ilgisi olmayan aksine soyguncu ve eşkıyalık yapmak zorunda kalan gençler suhte/softa³⁰³ adı altında medreseleri istila ettiler. Ekonomik sıkıntılarının olduğu dönemde büyük bir nüfus artışı gerçekleşmiştir.(İnalçık, 2018, s. 191-192) Nüfus artmasında çocuk sayısının artması, çocuk ölümlerinin azalması, bekâr ve topraksız erkek sayısının artması ve savaş nedeniyle gerçekleşen göçler etkili olmuştur(White, 2020, s. 94-95).

Osmanlı Devleti XVI. Yüzyıla kadar Balkan coğrafyasının Türkleşmesi amacıyla ve hâkimiyet kurmak için Osmanlı Devleti, taşra nüfusunu buraya kaydırmaktadır. Batıda fetihlerin durması yeni tımar olanaklarının kalmaması nüfusun taşrada kalmasına neden olmuştur. Anadolu, Dulkadir, Karaman ve Rum eyâletlerinde toprak sıkıntısı çeken, toprak davaları bir türlü sonuçlanmayan yine şehirde başıboş gezen kişilerin zabt olunması amacıyla ve söz konusu bölgelerde meydana gelen nüfus yoğunluğunu azaltmak amacıyla Kıbrıs'a gönderilmeleriyle ilgili 1572 tarihli ferman bölgede bulunan kadılara gönderilmiştir. (İnalçık, 2018, s. 191-192).

1578 yılında İran seferi başladığında sefere katılan askerler geçtikleri şehirlerde hırsızlık yapmışlar. Seferi bahane göstererek halkın elinden zorla erzaklarını, mallarını gasb ettiklerine dair şikâyet dilekçeleri merkeze gönderilmiştir. Erzurum ve Erzincan halkın toprağı ve evleri yeniçeriler tarafından ele geçirilmiştir. Çorum Şer'iyeye Sicilde yer alan kayıta Erzurum muhafazasından vezir Mustafa Paşa ile Sivas, Trabzon, Erzurum beylerbeyine ve kadılarına hitap eden ferman merkezden gönderilmiştir. Tercan, Bayburt ve Kelkit kazalarının serdarı Murat Bey'e de aynı

---

³⁰¹ Vezir ve beylerbeyi kapısında hizmet ederler. Efendileri bunları makamından uzaklaştırdığında başıboş kalırlar ve yeni bir yere kapılanıncaya kadar başıboş bir halde taşrada eşkıyalık yaparlardı. Savaş zamanı leventler ulufe ve tayinleri hükümet tarafından verilmek suretiyle beylerbeyinin yanında muharebeye katılmaktadırlar. XVI. yüzyılda leventler serseri ve avare olarak ortalıkta dolaşmaktadır (Ünal, 2011, s. 430).

³⁰² 1519 yılında Bozoklu Şeyh Celal adında bir kişi mehdilik iddiasıyla Tokat civarında isyan başlatmıştır. İsyancılar hangi amaçla ne türden olursa olsun halk kendine zarar veren her âsiyi Celâli olarak tanımlamıştır Kaynaklarda eşkıya liderleri Celâli tabiriyle birlikte kayıtlara geçmiştir. Mezhep mücadelesi şeklinde başlayan Celâlilik daha sonra hükümete karşı olan zümreleri içine alarak genişlemiştir. İran ve Avusturya savaşları Osmanlı'da klasik askeri ve malî düzeni altüst etmiştir. Anadolu'da önemli nüfus artışı üretimle doğru orantıda gerçekleşmemiştir. Anadolu'da yersiz yurtsuz bir kalabalığın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Toprakların yetmemesi sonucu çiftbozan olan grublar bir beyin yanında kapı halkı olmak tek kurtuluş yol gibiydi. Bunların bazıları yeniçeri, bazıları donanmaya katılmaktadır. İş bulamayanlar ise Celâliilere katılmaktadırlar. Şehzade Mustafa ve Şehzade Bayezit olaylarının ardından Anadolu'da kargaşalık başgöstermiştir. Taşradaki kadılar il erleri teşkilatına destek olurken beyler paralı asker olan leventleri himaye etmesi taraflar arasında gerginlik artmaya başlamıştır. Taraf arasındaki gerginlik Celâliileri kuvvetlendirmiştir. Osmanlı iktisadının bozulması Celâliilerin genişlemesinde önemli rol oynamıştır. Halkın ziraat yapılan yerleri terk etmesi yeni bir krize neden olmuştur. Taşrada idarecilerin bir kısmı görevlerini parayla satın alıyorlardı. Tayin edilen bölgelerde halktan usulsüz vergi almaları halkın şikâyetlerine neden olmuştur. Ülkede otorite boşluğu, aşırı nüfus artışı, ekonominin bozulması gibi nedenler Celâli isyanlarının artmasına neden olmuştur (İlgürel, 1993, s. 252-257).

³⁰³ Suhte veya softa; medrese talebesi (Parlatır, 2017, s. 1523).

ferman ulaştırılmıştır. Fermanın içeriğinde Türkmen, Arap ve Ekrad taifenin eziyetlerine karşı halkın korunması emredilmiştir. Ehl-i örften subaşı, yeniçeri ve leventlerin fakir halkın elinden erzaklarını malları gasp ettikleri ve bu şahısların yakalanması ve cezalandırılması emredilmiştir. Halka haramzadeler kadar ehl-i örfün eziyet ettiği görülmüştür.³⁰⁴ 1590 yılında barışla sona eren İran seferinin ardından Koca Sinan Paşa'nın 1593 yılında Avusturya'ya savaş ilanının ardından sefer hazırlıkları başlamıştır. Anadolu'da zeamet ve tımar sahibi zorba çavuşlar, selbest levend, sekban³⁰⁵ eşkıyalık yapmaya hazırlanırken itibardan düşmüş suhteler fesatçılığa devam etmektedirler. Vilâyet yöneticileri ile ne halkla ne de asilerle uzlaşmadığı ortalığın karışık olduğu dönemde baharda sefer çağrıldılar. Avusturya seferi 1578 yılında gerçekleştirilen İran seferinin ilanı gibi insanlarda bir telaş ve korku uyandırdı. Toplumun her kesimi kendine göre sefere çıkılmasını istememiştir. Taşra çoğrayasında düzeni bozan suhte, levent, sekban, azledilmiş dirlik sahibi yine bunların karşısında kendisi ve ailesinin can-mal güvenliğini korumaya çalışan memur sınıfı bulunmaktadır. Taraflar arasında gerginlik had safaya ulaşmış ve Anadolu'da idarî ve toplumsal dengeler son derece hassas bir yapıya sahip olmuştur. Kriz ortamında 1594 yılında bahar ayında sefere hazırlık için bütün vilâyetler, kazalara emirler, fermanlar gönderilmiştir(Akdağ, 1988, s. 311-315).

Sicilde yer alan kayıtlarda baharda yapılacak seferle ilgili Vilâyet-i Rum kadılarına gönderilen ferman bulunmaktadır. Vilâyet kadılarına irsal olunan fermanda bahar-ı huçeste-asârda yapılacak sefer-i hümayun için hazırlık yapılmasını talep edilmiştir. Fermanda çavuş, çavuş oğulları, zuamâ, erbab-ı tımar, bekçi, sayyad, topçu, saraç, doğancıbaşının sefere hazırlanması tavsiye olunmuştur. Ferman Rebiülevvel ayında erba'a ve elf günü³⁰⁶ divan-ı Rum çavuşlarından Mustafa Çavuş'a teslim olunmuştur.³⁰⁷ Sicilde mevcut bir kayıтта Rum Beylerbeyi Mahmut Bey ve Sivas kadısına ulaştırılan fermanda baharda yapılacak sefere hazırlık yapılmadı emredilmiştir.³⁰⁸ Bir başka kayıтта Çorum, Bozok, Mecitözü, Hüseyinabad kadılarına ulaştırılan fermanda tımar sahiplerinin ve sipahilerin sefere hazırlanması istenmiştir.³⁰⁹

Çavuşlar, Kapıkulu askerleri, müteferrikalar, zeamet ve tımar sahipleri, alay beyleri, beyler (ümera) ve askerler sefere davet olunmuştur. Yeniçeri ağası ilk defa padişah yanlarında olmadan Anadolu'daki kapıkullarıyla sefere çıkmıştır. Anadolu'da memur ve askerler savaşa gittiklerinde geride bıraktıkları mallarının-mülklerinin asiler

---

³⁰⁴ Ç.Ş.S, 167/B-1.

³⁰⁵ Sekban; yeniçeri ocağının ayrıldığı üç kısımdan birini oluşturan otuz dört ortaya verilen isim. 2. Sınır boylarında eyâlet paşaları ile sancak beylerinin emrinde bulunan yerli halk arasından seçilmiş asker sınıfı. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:25.06.2025. <https://lugatim.com/s/>.

³⁰⁶ Türk Tarih Kurumu. Kasım/Aralık 1595. Erişim Tarihi:25.06.2025. <https://ttk.gov.tr/>.

³⁰⁷ Ç.Ş.S, 123/A-1.

³⁰⁸ Ç.Ş.S, 152/B-2.

³⁰⁹ Ç.Ş.S, 142-B-143-A.

tarafından yağmalanacağı ve ailelerinin eziyet göreceğinin farkındaydılar bu nedenle sefere katılmamanın bahanelerini aramaya başladılar. Beylerin bazıları denizlere memur olduğunu bazıları buldukları yerin muhafazası için bulduklarını bildirmişler yine sancakbeyleri mevcut şartlar altında sefere bizzat beylerbeyinin gitmesinin daha uygun olduğu ileri sürerek sefere katılmaktan kaçınmışlar(Akdağ, 1988, s. 311-333). Tımarlı sipahiler ise 1578 İran seferine göre kuraklık ve eşkıya isyanlarının etkisiyle ciddi gelir kaybı yaşamışlardır(White, 2020, s.195-210). Tımar hisselerinin genelini ihtilafı olması bu hisselerle ilişkin davaların uzun sürmesi yeni bir sefere katılma konusunda isteksizlik göstermelerinin başlıca nedenlerinden birisi olmuştur.

Anadolu'da karışık ve istikrarsız ortamda ehl-i örf, reyaya baskı yapmakta, usülsüz, kanunsuz yöntemlerle bazı zengin kişilere mesnetsiz suçlamalar yönelterek mallarına el koyabilmekteydi. Köylüler can ve mal güvenliklerini korumak amacıyla silahlanmaya başladığında taşradaki gerginlik derinleşmiştir. Beylerbeylerinin merkeze gönderdikleri arzuhâllerde halkın Celâli ve ehl-i örf arasında sıkışıp kaldığını reyanın kontrolünün gitgide zorlaştığını ifade etmiştir. Çorum Şer'iyye Sicili ehl-i örfden sipahi, çavuş ve sancakbeyinin yanında çalışan kişilerin isteklerinden halkın yıldıgına bezdiğine dair kayıtlar mevcuttur. Sipahilerin veya sipahi olmayan şahısların bayrak sarı ve kırmızı bayrak açtıkları tespit edilmiştir. Sicilde, Mecitözü Kazası'na bağlı Üçköy demekle maruf köyde zümre-i silahdâra mensup kişileri sarı bayrak dikerek sipahi olduklarını söyleyerek halka zulüm ettikleri anlatan belge bulunmaktadır.³¹⁰ Çorum kadısına gönderilen fermanda Erkulu Çavuş ve adamlarının sarı bayrak açmak suretiyle sancakta selbest dolaşarak soygun yaptıkları yol kestiklerine dair şikâyet ulaştığını ve söz konusu kişilerin yakalanması istenmiştir.³¹¹ Bir başka kayıta İshak oğlu Taşdemir'in bilinen ismiyle Canfeda'nın sarı ve kırmızı bayrak açtığı ve eşkıyalık faaliyetlerini gerçekleştirdiği tespit edilmiştir.³¹² Vilâyet-i Rum kadılarına ulaşan ferman ile halka zulüm ve teaddî eden yeniçeri, cebeci, topçu ve sipahilere karşı ikâz edilmişler. Ehl-i örfün zulümlerine izin verilmemesi istenmiştir.³¹³

III. Murat bu gelişmeler üzerine taşrada ki kötü uygulamalara son vermek amacıyla her vilâyete adâletnâmeler göndermiş ve ehl-i örf uyarılmıştır. Adâletnâmelere rağmen iç karışıklıklar şiddetle devam etmiştir. Anadolu, Rum, Karaman ve Dulkadir bu dört eyâlette bazı Celâli liderleri kapıkulu süvarilerine ait bölük bayraklarını açarak sipahi olduklarını ileri sürerek soyguna başlamışlar. Seferden kaçan kapıkulları, kapıkullarına bağlı insanlar halka eziyet ettikleri belirlenmiştir. Seferin sona ermesiyle ümare ve asker geri döndüğünde ortalık biraz sakinleşmiştir. III.

---

³¹⁰ Ç.Ş.S, 66/B-3.

³¹¹ Ç.Ş.S, 25/A-1.

³¹² Ç.Ş.S, 116/ B-1; 117/A-1.

³¹³ Ç.Ş.S, 141/B-3.

Murat vefatının ardından oğlu III. Mehmet tahta oturduğunda babasının da hocası olan Hoca Sadeddin Efendi'nin desteğiyle Avusturya'da devam eden savaşa bizzat kendisi katılmaya Eğri üzerine sefer düzenlemeye karar vermiştir. III. Mehmet sefer öncesi taşrada meydana gelen karışıklıkların suçlusu olarak ehl-i örfü yani ümarâ, kapıkulları, kadıları görmüş şiddetle uyarmış ve adâletnâme göndermiştir. (Akdağ, 1988, s. 311-333).

3.2.Canfedaoğlu Hadisesi

Osmanlı Devleti'nde XVI. yüzyılda Anadolu'da ehl-i örf ve ilmiye sınıfı arasında ki güç mücadelesi, uzun savaşların sonucunda masrafların artması maliye sistemin bozulması güvenlik zafiyeti gibi sorunlar ülkenin genelinde yaşandığı gibi Çorum'da belirgin bir şekilde hissedilmektedir. Çorum, konum olarak Amasya-Ankara yolu üzerinde bulunması soygunlar için tercih edilen bir bölge olmasına neden olmaktadır. İran'dan gelen ipek ticaret kervanları güvenlik nedeniyle kuzeyden geçmeye başlamasıyla Çorum'da ticaret sekteye uğramıştır. Çorum ekonomisini genel olarak değerlendirdiğimizde tüm olumsuzluklara ve taşış uygulamasına rağmen eskisi gibi canlı olmasa da ekonominin çarklarının dönmeye devam ettiği sonucunu sicilde yer alan belgelerden çıkartabiliyoruz. Sicilde ev, dükkân, tarla-bahçe satışı yine karşılıklı güvene dayanan alacak-verecek ilişkine dair kayıtların sayısının yüksek olması bize belli düzeyde ekonomik hayatın devam ettiğini düşündürmektedir. Çorum'da pamuk, tahıl ve sadeyağın depolandığı hanlar bulunmaktadır. Merkezden sultanın ambarı için sadeyağ talep edildiğinde Çorum halkı bunu hoş karşılamamıştır. Eşkiyalar için çaldıkları malın veya yağın kime ait olduğu genellikle bir önem arz etmiyordu. Yola çıkan yağın İstanbul halkının ihtiyaçları için mi gönderildiği ya da pazarda satılmak üzere mi sevk edildiği fark etmeksizin eşkiya için tüm mallar yağmalanacak ganimat olarak görülmektedir. Eşkiyanın bu durumu hem halkın hem de devlete ait malzemeleri çalması ve ikmal hatlarını tehdit eden yaygın güvenlik sorununa işaret etmektedir (Faroqhi, 2016, s. 183-184).

XVI. yüzyıl sonlarında hırsızlık, soygun, haneye tecavüz Çorum şehrinde eksik olmuyordu. Hırsızlık, gasb, soygun olayları bireysel olduğu gibi çeteler tarafından gerçekleştirilmektedir. Sicilde Kadıasker Hanı'nda konakladığı sırada katırının çalınmasından dolayı hancıdan şikâyetçi olan yolcunun belgesi bulunmaktadır. El-hâc Durmuş bin el-hâc Ömer, Çorum'da konakladığı Kadıasker Hanı'nda dışı katırı ve yularının çalınması üzerine han sahibi Hüseyin bin Piri ile odabaşı Himmet bin Mehmet'i mahkemeye şikâyet etmiştir. Mahkemede taraflar sorgulandığında han sahibi gece kapıların kitlendiğininve odabaşı Himmet'in dış kapıya yakın yattığını ifade etmiş ayrıca suçlamaları kabul etmemiştir. Ahmet Fakih bin Pir Dede ve Cüneyt

bin Pir Kulu'nun şahitliklerinden sonra han sahibi ve odabaşı katırı ve yuları çaldıklarını itiraf etmişler.³¹⁴

Çorum'da da etkilerini gösteren ve genel olarak Celâli İsyancıları adıyla tanımlanan suhte, leventler tarafından gerçekleştirilen isyanlar şehir için önemli bir tehdit unsuru olmuştur(Bozkuş, 2020, s. 231). Eşkiya çeteleri köyleri bastığında ateşe verip yakmakla tehdit ederek fidye olarak yiyecek, yem, arpa ve nakit para talep etmişlerdir. Eşkiyalar söz konusu baskınlarda kadınların bir kısmı dağa kaldırılırken bir kısmı tecavüz uğradığı kayıtlarda yer alan ifadelerden anlaşılmaktadır. Kadınlar gibi genç delikanlılara yapılan saldırılarda bir başka şikâyet konusu olmuştur. Delikanlıların eşkiyalar tarafından çeşitli amaçlarla kaçırıldığı dair sicilde kayıtlar mevcuttur. Faroqhi, kaçırılan gençlerin zaman içinde eşkiyalar birlikte gezgin bir hayat yaşamayı sevmiş olabileceğini ifade etmiştir. Eşkiyalar korumasız olan köyleri daha fazla tercih ettikleri bilinmektedir. Kargaşa ortamında Çorum, Sorgun ve Osmancık civarında faaliyet gösteren Canfedaoğlu ve arkadaşlarının faaliyetleri ve davalarıyla ilgili sicilde 16 kayıt mevcuttur.³¹⁵

Mahkemede tutanaklarından çıkarılan belgeler Canfedaoğlu ve adamlarının suçlu olduğunu göstermektedir. Sicilde yer alan mahkeme kayıtları Rum Beylerbeyi Hüsrev Bey'in mektubuyla başlamaktadır. Rum Beylerbeyi Hüsrev Bey İsanbul'a (südde-i saadet)gönderdiği mektupta Sivas Sacağı'nın Yeni İl Kazası'na bağı Altundeğin Küyü'nden gerçek ismi Taşdemir bin İshak olan Canfedaoğlu'nun kendisini sipahi olarak tanıttığını ve sarı-kırmızı bayrak³¹⁶ kaldırdığını ifade etmiştir. Candefaoğlu Mehmet fesat ve karışıklık çıkarttığını hatta Sorgun Kadısı Veliyyüddin'in evini ve mahkemesini basmış eşyalarını ve yiyeceklerini yağmadıklarını yazmıştır. Sorgun Kadısı'nın azatlı kölesi öldürülmüş ardından Mehmet ve adamları Canfeda, Mustafa, Tayyip, Mirza, Bayram, Hasan isimli eşkiyaları yanına alarak bozgunculuk ve kötülük peşinde belirtmiştir. Rum Beylerbeyi ve Sivas kadısına gönderilen fermanda Mehmet'i şer'î usullerle mahkemeye hesap vermeye çağırılması ve faaliyetlerin delillerle sabit olursa hakkında hüccet düzenleyerek gerekli cezayı uygulanması emredilmiştir. Tahrîren fî evâhir Zilhicce erba'a ve elf(miladi:1595/1596)³¹⁷ Yanındaki adamların kendi köyünden olup olmadığına dair bilgi bulunmamaktadır.

---

³¹⁴ Ç.Ş.S, 34/A-3.

³¹⁵ Ç.Ş.S, 116/B-1, 121/B-2, 150/B-1, 154/B-1,168/B-1.

³¹⁶ Kapıkulu süvarileri; I. Murat döneminde sipah ve silahdâr isimleriyle iki bölük olarak teşkil etmiş, daha sonra sağ ve sol ulüfeciler, sağ ve sol garibler ilave edilmek suretiyle süvari ocağı altı bölüğe çıkmıştır. Kapıkulu süvari sipahileri padişahla beraber sefere çıkarken sağında ve solunda yürürlerdi. Sipahi bölüğü kırmızı bayrak silâhtar bölüğü sarı bayrak taşımaktadır. Devlet adamlarının çocukları sipahi bölüğüne alınır. Sipahiler, altı bölük halkı denilen kapıkulu süvarilerinin en seçkin grubudur. Sipahiler Osmanlı belge ve kaynaklarında "ebnâ-i sipahiyan" olarak geçmektedir(Uzunçarşılı, 1988, s. 514-515).

³¹⁷ Ç.Ş.S, 116/B-1.

Canfedaoğlu kimliği hakkında mahkemede farklı bir kayıta mevcuttur. Bu kayıta Sorgun Kazası'na bağlı Halil Fakihlü Köyü'nden Mehmet Gediz isimli kişi Candefa'nın oğlu olduğu öne sürülmüştür. Mevlana Sorgun Kadısı Veliyyüddin Efendi'nin evini ve mahkemesini Halil Fakihlü Köyü'nden Gediz Mehmet babası olduğunu iddia ettiği Canfeda, Bayram bin Ahmet, Tayyib bin Hıssa, Hasan bin Hüseyin, Kara Nebi bin Bayram, Nasuh bin Tayyip basıp eşyalarını, mallarını, atını çalmıştır. Mevlana Sorgun Kadısı'nın üç devesini, iki yarar atını, sepet içince birkaç bin guruşu çalarken Hüsrev adlı köleyi darp etmişler. Canfedaoğlu'na Mehmet'in iddiası sorulduğunda büyük oğlunun yıllarca evi terk ettiğini Mehmet'in kendi oğlu olup olmadığını bilmediğini anlatmıştır.³¹⁸

Canfedaoğlu Mehmet mahkemede ifadesinde Sorgun Kaazası'ndan olduğunu Demirkapı Seferi'nde ordunun süvari birliklerine katılmış bir sipahi oğlanı olduğunu iddia etmiştir. 1578 İran-Kafkas Seferi'ne atıfta bulunmuştur. Canfedaoğlu Mehmet kendisinin Demirkapı Seferi'nde dokuz akçe ulûleyle görevli olduğu halde ulûfesini alamadığını beylerbeyinin kendisini mübaşir olarak görevlendirdiğini yine onun izni ile köylerden arpa, koyun, tavuk gibi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla erzak aldığını kabul etmiştir. Halkında iddia ettiği gibi hırsızlık yapmadığını ifade etmiştir. Mahkemede bulunan udûl-i müsliminden Cafer Halife bin Abdurrahman, Hasan bin Gülabi, Veli bin Mansur ve daha birçok güvenilir kimse tanıklar ise Candefaoğlu ve seksen-doksan yoldaşının Valide Sultan'ın haslarından Tercan, Şeker Bey ve Yoğunpelit adlı köyleri yağmaladıklarını ve harap hale getirdiklerini anlatmışlar. Udûl-i müslimin ve diğer şahitlerin ifadeleri geçerli kabul edilerek dava tutanağı yedi nüsha hâlinde yazılmıştır. Tahrîren fi evâhir Cemâziye'l-âhir sene erba'a ve elf.³¹⁹

Çorum mahkemesinde yargılaması devam eden Canfedaoğlu hakkında Sivas kadısı Mevlana Hayrunnas Efendi yazılan mahkeme kayıtlarının suretini göndermiştir. Sicilin suretinde Altuntaş Köyü'nden İshak oğlu Timurtaş iken adını Mehmet olarak değiştirdiği yazmaktadır. Rum Beylerbeyi Hüsrev Bey'in huzurunda verdiği ifade de kendisini Cafer Paşa'nın bölüğe aldığını sağ ulufecilerden³²⁰ on üçüncü bölükte olduğunu ifade etmiştir. Sicilin suretinde Canfedaoğlu'nun halkın elinden erzakını, arpa, saman, tavuk, kuzu vesair yiyeceklerini aldığını yazmaktadır.³²¹

---

³¹⁸ Ç.Ş.S, 116/B-2; 117/A-1.

³¹⁹ Ç.Ş.S, 117/B-3.

³²⁰ Ulûfeciyân; ücret, maaş anlamında kullanılan ulufe kelimesinin sonuna getirilen Türkçe "cı" ve Farsça "an" çoğul ekinin ilâvesiyle oluşturulmuştur. Ulûfeciler aynı zamanda altı bölük halkı delinen kapıkulu süvarilerinin ilk iki bölümüdür. I. Murat döneminde kurulan "ebnâ-i sipahiyan bölükleri" adıyla kurulan birliklerdir. Ulûfeciler, yeşil-kızıl, yeşil-beyaz ya da sarı-beyaz bayrak taşırlardı. Sefer sırasında orduda buldukları yere göre sağ ulûfeciler ve sol ulûfeciler diye isimlendirilirdi. III. Murat dönemine kadar padişahın maiyetinde sefere çıkarken bu dönemden itibaren vezîriâzam ile sefere çıkmaya başlamışlar. Savaş tekniklerinin gelişmesiyle etkisini yitirmiş zamanla önemini kaybetmiş II. Mahmut döneminde kaldırılmıştır(Özcan, 2012, s. 126-127).

³²¹ Ç.Ş.S, 150/B-2.

Canfedaoğlu'nun mahkemede kendisi sipahi olarak tanıtması üzerine merkeze konu hakkında arzuhâl yazılmıştır. İstanbul'daki kapıkulları eşkıya liderinin uzun yıllar önce askerlik yaptığını Demirkapı Seferi'ne katılmadan firar ettiğini bildirmişler. Ebna-i sipahiden Yusuf, Mehmet, Mustafa beyler yine darü's-sa'ade kullarıyla birlikte meclis-i şer' de hazır olup Canfedaoğlu olarak bilinen Mehmet'in aslında Canfeda olmadığı aslen bir Türkmen olup adının Mehmet değil Taşdemir olduğunu sipahi olmadığı ifade etmişler. İshak oğlu Taşdemir'in sipahi ocağına kayıtlı olmadığını Demirkapı Seferi'nden sonra kaybolduğunu on yıldır sipahi kisvesine bürünerek vilâyetleri, köyleri dolaşarak yol kestiğini, adam öldürdüğünü yine Sivas, Sorgun ve Tokat mahkemelerinde idam kararı çıktığını beyan etmişler. İfadelerinin sonunda Canfedaoğlu'nun ve adamlarının halka kâfirden daha çok eziyet ettiklerini bir an önce bulunmaz ise Celâli isyanı çıkartacağını önemle belirtmişler. Devlet-i aliyye'nin yüce padişahı Canfeda'nın katledilmesine salb ve siyasetine ferman vermiştir.³²² Sicilde yer alan bir başka kayıta İstanbul'da yetkililerin mukabele defterlerinde kaydı olmadığı bildirilmiştir.³²³

Canfedaoğlu Mehmet ve adamları mahkemede yargılama sürecinde Çorum kalesine hapsedilmişler.³²⁴ Çorum kalesinde hapiste yatan Canfedaoğlu ve adamlarının firarlarına karşı kadı merkezden gönderilen fermanla ikaz edilmiştir. Çorum şehrini yönetenlerin bu hususa dikkat etmesi önerilmiştir.³²⁵ Çorum Sancakbeyi Mehmet Bey'in südde-i saadete yazdığı mektubtan Çorum Kalesi dizdârı Kız Yusuf'un Canfedaoğlu'na tabi olduğunu ve kalede bulunan hapisten kaçmasına yardımcı olduğunu bildirmiştir. İdarecilerin uyarılara rağmen önlem alınmadıkları görülmektedir. Dizdâr Yusuf bu hadiseden sonra görevinden azedilmiştir.³²⁶ Canfedaoğlu ve adamlarının yakalanması amacıyla kapıkulları ağaları tarafından asker ve zabıt görevlendirilmiştir. Askerler eşkıya liderini ve adamlarını şeriat adına teslim olmaları çağrısında bulduklarında iddiaya göre *"dahi bir siz bir de şeriatınız mı varmış? Size şeriatı öğreteyim."* Diye cevap verdikten sonra askerlerle silahlı çatışmaya girmişlerdir.³²⁷ Canfedaoğlu ve adamları askerlerle girdikleri mücadeleyi kaybetmişler ve tekrar yargılanmak üzere hapse atılmışlardır.³²⁸ Eşkıya lideri yakalanmadan önce yüz kadar altı adamı uzun yıllar iyi bir komutan gibi yönetmiştir.

Canfedaoğlu ve adamlarının yargılandığı davalar esnasında hem bireysel ve hem de topluluk halinde farklı köylerden insanlar mahkemede mağduriyetleri ifade etmişlerdir. Osmanlı mahkemelerine huzur ve kamu düzenini tehdit eden olayların

---

³²² Ç.Ş.S, 118/B-3.

³²³ Ç.Ş.S, 120/A-1.

³²⁴ Ç.Ş.S, 150/B-1.

³²⁵ Ç.Ş.S, 154/B-1.

³²⁶ Ç.Ş.S, 168/B-1.

³²⁷ Ç.Ş.S, 150/B-1.

³²⁸ Ç.Ş.S, 120/A-1.

akabinde birey veya grupların tanık olabildikleri görülmüştür. Sicilde yer alan davada Çorum kasabasından Fazlullah bin Kasım mahkemede yanında çırağı Ali ile birlikte Sorgun Kazası'na yağ ticaret yapmak amacıyla yola çıktığını ancak Cuma Pazar yakınlarında Sarı Yaprak Beldesinde Canfedaoğlu Mehmet'in saldırısına uğradığını anlatmıştır. Kendisinin otuz gurusunu aldıktan sonra çırağı Ali'yi alıp kaçtığını sorgulanmasını ve parayı iade talep etmiştir. Canfedaoğlu suçlamaları dinlemiş ve itiraz etmemiştir.³²⁹ Valide Sultan'a ait köylerin halkı ve voyvodaları mahkemede uğradıkları saldırıyı anlatmışlar.

“Valide Sultan havâsından Tercan, Tezek, Şeker Bey, Yoğunpelit nam karyeler halkından cemm-i gafır ve voyvodaları Mustafa Bey bin Abdullah meclis-i şer’de mezbur Canfedaoğlu Mehmet ve şerikleri olan Ferhad, Yakup, Hasan, Mustafa ve Mehmet bin Pirli mahzarında takrir-i dava edüb merburdan ve şeriklerinden olub firar etmişler. Eşkiya cümlesi müteceviz atlı zıkr olunan karyelere konub evlerin basub, emval ve erzakların yağma ve talan ettiler. Avratları tasarruf ettiler ve bazı oğlanları çeküp aldılar. Köyleri yağmadılar ardından insanları katlettiler.”³³⁰

Çorum'a bağlı Ömer Bey Köyü'nden mahkemeye gelen tanıklar Canfedaoğlu ve yoldaşları hakkında benzer şikâyetlerde bulunmuşlardır.

“Ömer Bey nam karyeden İmam Ahmet Halife, Pehlivan Ahmet, İbrahim ve diğer köy halkı merhum Canfedaoğlu Mehmet mahzarında takrir-i dava edüb. İşbu mezbur Mehmet seksen nefer altı ile karyemize gelüp otuz keyl arpa, on kaz, elli tavuk, on iki vukiyye yağ ve elli vukiyye ballı ve nice esbab ve erzakımızı gâret ettiler. Otuz adet gurusumuzuda gasp ettiler.”³³¹

Çorum'a bağlı Yağdığin Köyü sakinlerinde Canfedaoğlu ve adamlarının köylerini talan etmesinden şikâyetçi olmuşlar. Köylülerden arpa, pirinç, koyun, tavuk gibi giyecekler ve yirmi adet guruslarını zorla aldıklarını beyan etmişler.³³² Bayat Köyü'nden İbrahim bin Hasan mahkemede Canfedaoğlu Mehmet'e yüz altınını, esbabını, otuz keyl arpasını ve tavuğunu gasp ettiği gerekçesiyle dava açmıştır.³³³ Mahkeme de 'Aliki Köyü sakinlerinden İsmail bin Ali başta Canfedaoğlu Mehmet, Kurt bin Yakup, Ferhad bin Ali, Hüseyin bin Abdullah, Piri bin Habib ve Mustafa bin Mehmet adlı şakilere (haydut) dava açmıştır.

“Canfedaoğlu ve adamları köyümüze konduklarında biz yüz altılıyız tiz zahire lazımdır dediler. Köy halkı kaçtığında ben onlara beş gurus vermeyi murat ettim. Biz dilenci miyiz dediler ve beni dövdüler. Evimi basub

---

³²⁹ Ç.Ş.S, 118/A-1.

³³⁰ Ç.Ş.S, 117/B-3; 119/B-2.

³³¹ Ç.Ş.S, 118/A-2.

³³² Ç.Ş.S, 118/B-2.

³³³ Ç.Ş.S, 119/A-1.

kıymetli eşyalarımı çaldılar, on keyl arpama el koydular ve avratlarımızı tasarruf ettiler. Köyü yağmaladıktan sonra gittiler.”³³⁴

Sorgun Kadısı Veliyyeddin Efendi Canfedaoğlu Mehmet yargılanması için doğrudan merkeze dilekçe yazmış ve eşkıya liderinin yakalanma sürecini bizzât teşvik etmiştir. Sicil kayıtlarından anlaşıldığına göre Canfedaoğlu ve adamları tarafından gerçekleştirilen baskın neticesinde Sorgun kadısının evine ve mahkeme binası talan edilmiştir. Haydutlar kadiya ait para ve kıymetli eşyaları gasp etmişler. çaldıktan sonra kaçmışlar. Sorgun kadısı yürütülen yargılamalarda aktif bir rol üstlenmiş bazı duruşmalara doğrudan katılmış bazılarına ise vekil tayin ettiği temsilcisi aracılığıyla iştirak etmiştir.

“Kadı bir gece evinde değil iken Canfedaoğlu ve iki kimesne evini basub bir çift dolusu sepet içinde birkaç bin guruşu, üç re’s deve ve iki re’s yarar at, külli esbabın gâret etmişler. Piyale nam memlükü gasp ve Hüsrev nam azâdlı köleyi öldürmüşler. Sorgun kadısı salb ve siyaset olunmalarını talep etmiştir.”³³⁵

Sicili yansıyan bilgiye göre Sorgun kadısı Kızılırmak üzerinde taş bir köprüyle geçilen Osmancık Kazası’ndan ev satın almıştır. Kadının bu mülkte olmadığı bir dönemde Canfedaoğlu seksen atlı adamla eve silahlı baskın düzenlemiştir.

“eşkiyalar evin anbarını talan edüb bir çif tsepet içinde kumaş, acem miskali fağfuri(Çin porseleni) nice tas ve fincanı yere çalub kırmışlar. Kuru et ve üzüm, bir yük rugan-ı sade yine bir yarar at gasp etmişler.”³³⁶

Mahkemede tanıkların ifadeleri Canfedaoğlu hakkındaki iddiaları tek tek dinlemiş ve kâtip tarafından kayda geçirilmiştir. Duruşmaya katılan farkı köylerden gelen kalabalık grublar eşkıya lideri ile adamlarının erzaklarını, hayvan yemlerini, paralarını gasb ettiklerini şikâyetçi olduklarını ifade etmişlerdir. Mahkemeye katılan ahali kadınlara saldırı ayrıca genç erkek çocuklarını kaçırmakla suçlanmışlardır. Söz konusu köy baskılarının sonucunda gasp edilen meblağın bedeli yetmiş iki bin akçe olarak hesaplanmış ve eşkiyaların ödenmesine karar verilmiştir.³³⁷Sorgun kadısı, Valide Sultan’a ait köylerin idarecileri, tımar sahipler, vakıflar ve mağdur olan halk Canfedaoğlu’na karşı ittifak kurmuştur. Çorum mahkemesinde yargılama uzun ve çetrefilli geçmiş sonuçta padişah infazısı onaylamıştır(Faroqhi, 2016, s. 197). Sicilde katli ve siyaset olunmalarına hüküm verilmiştir (Ç.Ş.S, 120/A-1).

İshak oğlu Taşdemir sicil kayıtlarından bilinen ismiyle Canfedaoğlu Mehmet ile adamlarının silahlı faaliyetleri XVI. Yüzyılda Çorum ve çevresinde ciddi toplumsal ve

³³⁴ Ç.Ş.S, 119/A-2.

³³⁵ Ç.Ş.S, 116/B-1, 117/A-1, 119/B-3.

³³⁶ Ç.Ş.S, 119/A-1.

³³⁷ Ç.Ş.S, 120/A-1.

ekonomik tahribata yol açmıştır. Köyler talan edilmiş, evler yağmalanmış ve halk büyük bir can ve mal güvenliği tehdidiyle karşı karşıya kalmıştır. İnsanlar güvenli gördükleri yerlere canları namuslarını korumak için sığınmak zorunda kalmışlar. Köy sakinlerinin bir kısmı şehir merkezine bir kısmı çevre köylere bir kısmı kırsalın daha korunaklı bölgelere veya dağlara kaçmıştır. Köylülerin zorunlu göç hareketi, köyü terk etmeleri tarımsal üretimi sürekliliğini kesintiye uğratmıştır. Köylerin idaresinden sorumlu tımarlı sipahiler ekonomik yönden zarara uğramıştır. Bölge halkının erzakının ve hayvanlarının yemlerinin yağmalanması gıda tedarik zincirinin aksamasına ve genel fakirleşmeye neden olmuştur. Tanıkların ifadelerinden bazı kadınların cinsel istismalara maruz bırakıldığı erkek çocuklarını zorla hizmet ettirmek üzere kaçırıldıkları tespit edilmiştir. XVI. yüzyılda başlayan Celâli olayları hem bireysel hemde toplumsal mağduriyetlerin oluşmasına neden olmuştur.

4.BÖLÜM

1755 NUMARALI ve H. 1004-1005/ M. 1595-1597 TARİHLİ ÇORUM ŞER'İYYE SİCİLİ'NİN ÖZET TRANSKRİPSİYONU

1755 Numaralı ve H. 1004-1005/ M. 1595-1597 tarihli Çorum Şer'iyeye Sicili öncelikle Latin harflerine transkribe edilmiştir. Sicilde yer alan kayıtlar özetlenmiş ve sistematik bir şekilde analiz edilebilmesi amacıyla her bir kayıt için ayrı ayrı tablolar oluşturulmuştur. Hazırlanan tablolarda ilgili sayfa numarası belirtilmiş, sayfanın ön yüzüne "A" arka yüzüne "B " harfiyle kodlanarak düzen sağlanmıştır. Transkripsiyonda uzatma harflerini (â, î, û) ayn harfini belirtmek için (') işareti kullanılmıştır. Tamlamalarda (-) işareti kullanılmıştır.

Sicil defterinde her sayfada yer alan kayıtlar tek tek numaralandırılmış, tabloda sayfa numarasının ardından hüküm verilen numarayla birlikte verilmiştir. Tabloda kayıttın yazıldığı tarih ve kayıttaki vesile davanın görüldüğü mekân yazılmıştır. Tablonun altına davanın konusu hakkında kısa bilgi verilmiştir. Transkripsiyonda davacı ve davalının tanıtımı, şahitler, davanın meydana geldiği mekân ve davanın içeriği hakkında bilgi verilmiştir. Transkripsiyonu hazırlanmış metinlerin geniş özetinin ardından şühûdü'l-hâl yazılmasıyla bölüm tamamlanmıştır.

Çorum Şer'iyeye Sicili'nin Özet Transkripsiyonu;

Sayfa	1-A
Hüküm	1
Tarih	Fi'l-yevmi's-sânî ve'l-işrîn min Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Aydın bin Hacı Veli'nin Hıdır bin Kadri'ye on altın vermesi.
Özet	Aydın bin Hacı Veli Hıdır bin Kadri'ye on altın borç vermiştir. Aydın'ın oğlu Hıdır'dan altının iadesi talep edildiğinde Hıdır borcu inkâr etmiş ve bunun üzerine dava süreci başlamıştır. Mahkeme safhasında Mansur bin Halil ve İbrahim bin Hacı Davud'un şahitliklerine başvurulmuştur. Davalı, davacı ve şahitlerin dinlenmesinin ardından Hıdır on altını Mübaşir Mehmet bin Ömer'e teslim etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Hacı bin Hüseyin, Mehmet bin İvaz.
--------------	------------------------------------

Sayfa	1-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Emine Hatun'un kızına nafaka bağlanması.
Özet	Emine Hatun'un talebi üzerine kızına günlük beş akçe nafaka bağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Cafer, Zülfikâr bin Abdullah.

Sayfa	1-B
Hüküm	1
Tarih	1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	<p>Kad vaka'a heze'l- mücella fi zaman-ı kaza-i bî-medineti Çorum el-mahruseti yevmi'l- erba'a Rebî'ülâhir li-sene erbaa ve elf. Mine'l -hicreti'n-nebiyye 'ala-sahibihâ ekmelü't-teslim ve efdalü't-tahiyye ve ene'l-fakir Mustafa bin Kemal el-Akşehri el-kadı bî-medineti Çorum el-mahruse. 1004</p> <p>Değerli belge bin dört yılında Rebî'ülâhir ayının beşinci günü Çorum şehrinde kadılık görevi sırasında Mustafa bin Kemal tarafından Hz. Peygamber(sav)'in hicretinden itibaren hesaplanan tarihe göre yazılmıştır.</p> <p>Ben, fakir Mustafa bin Kemal el-Akşehirli Çorum şehrinin kadısıyım.</p>

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	1-B
Hüküm	2
Tarih	Fi'l-yevmi'r-râbi' min Rebî'ülâhir erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sarı Bey Köyü
Dava Konusu	Edîbe binti Recep eşi Nasuh bin Budak'ın nafakasını ve kıyafet ihtiyacını karşılamadığını iddia etmiştir.
Özet	Edîbe binti Receb isimli hatunun eşi Nasuh bin Budak'ın kendisini iki yılı aşkın süredir kendisini terk ettiğini belirterek mahkemeye başvurmuştur. Nafaka ve kıyafet ihtiyacının karşılanmadığını ileri sürmüştür. Edibe Hatun'un müvekkil tayin ettiği Ahmed, Nasuh'un zevcesinin temel ihtiyaçlarının karşılanmadığını mahkemede iddia etmiştir. Nasuh bin Budak ise mahkemeye geldiğinde söz konusu iddiaları red etmiş Edîbe hatunun kötü işler yaptığı kendisinin altı yıl önce boşadığını ifade etmiştir. Şahitlerin dinlenmesinden sonra Edibe'nin talebi kabul edilmemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Hacı Mehmet bin Veli, Hacı Satılmış bin Mehmet, Hasan bin Tahir, Süleyman Fakih bin Hasib, Hacı Satılmış bin Hüseyin, İsmail bin Mehmet gayruhum.

Sayfa	1-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ahmet bin Selman nâ-mahremi Meryem'e dava açması.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	1-B
-------	-----

Hüküm	4
Tarih	Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet Halife ibn-i Süleyman tarafından Hacı İbrahim kız kardeşi Ayşe'ye vekil tayin edilmesi.
Özet	Mehmet Halife ibn-i Süleyman kız kardeşi Ayşe'ye Hacı İbrahim'i vekil olarak belirlenmiş ve taraflar mahkemeden onay almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Hasan, Sinan bin Mahmud gayruhum

Sayfa	1-B
Hüküm	5
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet Halife ibn-i Süleyman tarafından Hatice binti Nurullah'a vekil tayin edilmesi.
Özet	Mehmet halife İbn-i Süleyman tarafından Hatice binti Nurullah'a Emir bin Nurullah'ın vekil tayin edilmesine Sinan bin Mahmut ve Hasan bin İsa şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	1-B
Hüküm	6
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hatice binti Emir'e vekil belirlenmesi.
Özet	Hasan bin İsa ve Halil bin Mürsel şahadetleri ile Hatice binti Emir'e vekil tayin edilmesi.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	2-A
Hüküm	1
Tarih	Fi'l-yevmi'r-rabî min şehri Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Halil bin Mürsel'in boşadığı Ayşe binti Süleyman'a mehrini ve nafakasını ödemesi.
Özet	Mahkeme, Halil bin Mürsel tarafından boşanan Ayşe binti Süleyman'a evlilikleri sırasında kararlaştırılan mehr-i müeccel ve mehr-i muaccelin ödemesine ayrıca bekleme süresi (iddet) boyunca geçimini sağlayacak kadar iddet-i nafakası verilmesine hüküm olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	2-A
Hüküm	2
Tarih	Fi'l-yevmi'r-rabî min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Selman Fakih'in oğlunun Meryem binti Ramazan'a nikâh kıyması.
Özet	Bey Câmî'i imamı Selman Fakih, oğlu adına Meryem binti Ramazan ile evlilik akdini gerçekleştirmiştir. Bu nikâhta Meryem'e mehr-i müeccel karşılığında bir bağ verilmesi kararlaştırılmıştır. Mehir olarak tayin edilen bağın, Tayyip bin Tahir'e ait mülkün güneyinde yer aldığı belirtilmiştir. Söz konusu bağın mehir olarak verilmesi, tarafların rızasıyla gerçekleşmiş olup, Meryem binti Ramazan mahkemede mehrine karşılık olarak belirtilen bağ kabul ettiğini beyan etmiştir. Bu kayıt, Osmanlı toplumunda nikâh sözleşmesinin yalnızca dini değil aynı zamanda mülkiyet ilişkileriyle de yakından ilgili olduğunu ve mehrin çoğu zaman taşınmaz mallar üzerinden

	temellendirildiğini göstermesi açısından dikkat çekicidir.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin bin Hacı Maksud, İsmail bin Mehmet, Cafer bin Eyne Hoca, Muslihiddin bin Safer Bali, İbrahim bin Allahverdi gayruhum mine'l-hâzırun.

Sayfa	2-A
Hüküm	3
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava konusu	Mehmet bin Mansur'un borcu.
Özet	Mehmet bin Mansur, Hacı Cafer isimli kişiden yüz kırk akçe borç almıştır. Mahkeme borcun ödenmesine hüküm vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	2-A
Hüküm	4
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Aydın bin Hacı Veli Mustafa'nın Hızır bin Hasan'dan borç alması.
Özet	Aydın bin Hacı Veli, vade ile sekiz bin akçe Hızır bin Hasan'dan borç almıştır. Hızır sekiz bin akçenin ödenmesi amacıyla Aydın'a mahkemede dava açmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Emir bin Yusuf, kethüda ibn-i Yusuf, Mehmet bin Memi, Abdullah el-kâtip bin Hayrettin, İskender bin Erkulu, Mevlana Ömer el-imam, Maksud bin Halil gayruhum.

Sayfa	2-A
Hüküm	5

Tarih	Fi'l-yevmi'l-hâmis min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Zimmi Bulaş'ın Mirza'yı şikâyet etmesi.
Özet	Zimmi statüsünde buluşan Bulaş, Mirza isimli şahsın kendisini ehl-i örfe gammazladığını (ihbar ettiğini) ileri sürerek mahkemeye başvurmuştur. Bulaş, bu ihbar neticesinde yedi bin akçelik malının telef olduğunu iddia etmiş ve bu zararın telafisi için Mirza aleyhine dava açmıştır. Olayda geçen "gammazlık" ifadesi, Osmanlı hukuk sisteminde ehl-i örfe yani örfi otoritelere yapılan ihbarları ifade etmekte olup, özellikle gayrimüslimlerin bu tür durumlarda zarara uğraması, onların mal ve can güvenliğini ilgilendiren önemli bir hukuki meseledir. Bu kayıt, Osmanlı mahkemelerinde zimmilerin hukuki temsil haklarının bulunduğunu ve zarara uğradıkları durumlarda dava açabildiklerini göstermesi açısından dikkat çekicidir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderriş, muhızır Mehmet Ağa, Mehmet bin Us, Memi bin Mahmut gayruhum.

Sayfa	2-A
Hüküm	6
Tarih	Fi't- tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mirza'nın zimmi Bulaş'ı şikâyet etmesi.
Özet	Mirza, zimmi Bulaş'ın da aralarında olduğu on beş kişinin evini bastığını iddia etmiştir ve kayıt altına alınmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	2-A
Hüküm	7
Tarih	Tahrîren fi evâsıt-ı şehri Ramazani'l-mübarek sene selâse ve elf

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Zimmi Bulaş'ın kadiya Mirza ve oğlu Sinan'ı şikâyet etmesi.
Özet	Zimmi statüsünde Bulaş, Osmanlı padişahına sunduğu bir arzuhâl ile Çingene taifesinden Mirza ve oğlu Sinan'ı şikâyet etmiştir. Arzuhalinde, Mirza'nın kendisini herhangi bir suç isnadı olmaksızın ehl-i örfe gammazladığını ve bu asılsız ihbar neticesinde hapsedildiğini beyan etmiştir. Bulaş, hapiste bulunduğu süre zarfında Mirza ve Sinan'ın yedi bin akçesini haksız yere aldıklarını iddia etmiştir. Bu şikâyet üzerine kaleme alınan ve "Mefahiru'l-kuzat ve 'l-hükkam, madenü'l fezail ve 'l-kelam, vilâyet'i Anadolu kadısı zide fazluhum südde-i saadetime gelen Bulaş..." şeklinde başlayan ferman, Anadolu kazaskeri aracılığıyla ilgili kadiya gönderilmiştir. Fermanda, Mirza ve Sinan'ın haksız yere aldıkları akçelerin Bulaş'a iadesi emredilmiştir; böylece padişahın doğrudan müdahalesiyle bir zimminin malını koruyucu adli bir hüküm tesis edilmiştir. Bu örnek, Osmanlı idari ve hukuki sistemde gayrimüslimlerin arzuhâl yoluyla en yüksek makama ulaşarak hak arayabildiklerini ve gerektiğinde padişah fermanıyla korunabildiklerini göstermesi bakımından önemlidir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	2-A
Hüküm	8
Tarih	Tahrîren fî evasıt şehri Zilhicce sene selâse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mirza'nın evinini basan Bulaş ve arkadaşlarını şikâyet etmesi.
Özet	Mirza ve Bulaş'ın birbirlerini suçlamaları farklı zamanlarda farklı davalarda karşımıza çıkmaktadır. Ferman yazılan bu davada Mirza, Bulaş ve arkadaşlarını evini basmakla itham etmiştir. Mirza, kadiya sunduğu arzuhâlde Çingene taifesinden Bulaş, Kara Bali ve diğer Bulaş'ın olduğu yine Kıptî taifesinden Rupa, Narlu aralarında bulunduğu on beş kişinin evine zorla girdiğini anlatmıştır. Evine zorla giren Bulaş'ın arkadaşlarının

	yardımı ile ellerini bağladığını kendisine anne ve babasına işkence yaptıklarını daha sonra hapis ettiklerini ifade etmiştir. Bulaş ve arkadaşları üç bin akçe, iki gümüş kadeh, yirmi dört guruş aldıktan sonra Mirza'nın evini nehb ü gâret (yağmalamak) etmişlerdir. Mirza'nın arzuhâli üzerine Anadolu kadısına merkezden ferman göndermiştir. Fermada subaşının Mirza'nın iddialarının araştırılması emredilmiştir. Fermada yer bir başka hükümde Mirza ve Bulaş arasında devam eden sorunların şeriat çerçevesinde çözülmesi istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	2-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Ömer'in Abdi Şah ibn-i Ebubekir'e kefil olması.
Özet	Mehmet bin Ömer'in Abdi Şah isimli kişiye kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Hatib çelevi, Mevlana Salih Efendi, Ali bin Mansur gayruhum.

Sayfa	2-B
Hüküm	2
Tarih	Fî 6 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ayşe binti Yahya'nın emaneti vaz' olunması
Özet	Mahkeme kararıyla Ayşe binti Yahya isimli hatun Hüseyin bin Bahşi'ye emanet edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Hasan Halife, Mevlana Abdi Halife gayruhum.

Sayfa	3-A
-------	-----

Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâili Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Mahal	Çorum
Dava Konusu	Çorum halkının Rum defterdarı Mustafa Efendi'yi meclis-i şer'-î şerife şikâyet etmeleri.
Özet	<p>Sultan III. Murat döneminde büyük onarım geçiren Ulucami'nin³³⁸ hatibi Mevlana Hasan Halife, mürtezikası³³⁹ ve Çorum halkının ileri gelenleri meclis-i şer'e gelerek Rum defterdarını şikâyet etmişlerdir. Mevlana Hasan Efendi ve meclis-i şer'e gelen halk Sultan Süleyman Han'ın hayratı ve sadakası olan Sıklık Deresi'nin suyunun Ulucami'nin şadırvanında, hisar ve bazı mahallelerin çeşmelerinde kullanıldığını bildirmişlerdir. Mustafa Efendi'nin ise Sıklık Deresi'nin suyunu ilhak ve gasp ettiği yine evine çeşme ve hamam yaptırdığını suyu kendi menfaatine kullandığını beyan etmişlerdir.</p> <p>Sultan III. Murat Han hazretlerinin cami-i şeriflerinin şadırvanları, hisar, bazı evkafın ve mahallelerin suları Mustafa Efendi tarafından kesilmiştir. Su kesintisinden zarar gören Çorum halkı Çorum mahkemesi naîbi Lütfullah Efendi huzurunda sorunları anlatmışlar ayrıca Himmet bin Teberrük, Ma'den bin Bahşi, Cafer bin Ahi, Bünyad bin Zakir ve Osman bin Teberrük gibi Müslümanların ileri gelenleri Sıklık Deresi'nin Sultan Süleyman'ın hayratı olduğuna şahitlik etmişlerdir. Lütfullah Efendi hususu araştırmasının ardından Mustafa Efendi'nin suyu kendi menfaatine kullandığını tespit etmiştir. Naîb, Lütfullah Efendi suyun caminin şadırvanlarına, hisara ve çeşmelere geri verilmesini emretmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Mahmud Efendi ibn-i Ali Nurullah el-merhum, Ahmet Efendi, Mevlana Salih Efendi el-müderris, Mevlana Muharrem

³³⁸ Selçuklu Sultanı III. Alâeddin Keykubat'ın azatlı kölelerinden Hayrettin Bey tarafından Çorum'da inşa edilmiştir. II. Beyazıt döneminde 1509 ve 1514 yıllarında meydana gelen depremlerde büyük zarar görmüştür. Evliya Çelebi " Sultan Alâeddin Camii'ni Sultan Süleyman'ın tamir ettirdiği açıklamıştır. III. Murat döneminde (1574-1588)yılları arasında camiî büyük bir onarımdan geçmiştir. III. Murat döneminde cami resmi evraklarda "Sultan Muradî Salis Cami" ismiyle kayıt altına alınmıştır. IV. Murat, Erivan Seferine çıktığında Çorum'da konaklamış camiye tekrar tamir ettirmiş etrafına medreseler yaptırmıştır. Cami bu tamir sonrası "Muradî Rabi Cami" olarak isimlendirilmiştir. 1838 yılı itibariyle Cami-i Kebir anılmaya başlamıştır. Abdulkadir Dündar, Çorum Cami ve Mescitleri, (Ankara: Motif Yayınları, 2004),84-101

³³⁹Mürtezika: vakıf gelirlerinden yararlanan maaş alan kimse. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi: 4.07.2025. <https://lugatim.com/>

	Efendi an-kasaba-i İskilip, Mustafa Bey an-bevvabinî sultanî Mustafa bin Hüseyin, elhac Mustafa bin elhac Yakup, Seyyid Hasan eş-şehir
--	--

Sayfa	3-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum defterdarı Mustafa Çelebi'nin gasp ettiği Sıklık Deresi'nin suyunu kullandığı hamam tespit edilmiştir.
Özet	<p>Sultan Süleyman Han'ın hayratı olan Sıklık Deresi'nin suyunu Cami-i Kebir diğer adıyla Sultan Murat Cami'nin şadırvana bazı mahalle çeşmelerine, hisar ve cami-i evkafının binalarına verildiğini bir önceki hükümde işlenmişti. Caminin vakfının müteveli heyetinden Mevlana Mehmet Çelebi, Mehmet çelebi bin Abdülkerim önde gelen isimler meclis-i şer'e müracaat ederek vakfa ait kervansarayda bulunan bir çeşmeye derenin suyundan faydalandığını ancak Mustafa Efendi'nin suyu kesmesiyle sıkıntıya düştüklerini bildirmişler ve bu durumun düzeltilmesini talep etmişlerdir.</p> <p>Çorum ahalsinin ileri gelenlerinn şهادetleriyle Mustafa Çelebi evinde dere suyunu kullandığı çeşme ve hamam tespit edilmiştir. Mefahirü'l-ümare Süleyman Bey'e bu husus vakfın mütevellileri ve Çorum halkı bildirdiğinde Mustafa Efendi hamamı ve evine çeşme yaptırdığını kabul etmiştir. Mir Mehmet bin Mustafa, Hatib Hasan, Hüsam Halife, Şeyh Atânullah ve sair Müslümanların talepleriyle yazılmış kayıt altına alınmıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mahmut Efendi bin el-Hâc Nurullah Efendi, Mevlana Ahmed Efendi elhac, Mevlana Salih Efendi el-müderris, Mevlana Muharrem Halife İskilibî, Mevlana Şeyh Mehmet Halife el-mülazım ve gayruhum.

Sayfa	4-A
Hüküm	1

Tarih	Fi'l-yevmi's-sabi Rebi'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet bin Mustafa'nın mülkünü satması.
Özet	Mehmet bin Mustafa, Rebi'ülevvel ayının ilk günü (gurre)kendisine miras kalan mülkü Mevlana Mahmut Efendi bin Şeyh Ahmet'e sattığını, Çorum Şer'iyye mahkemesine başvurarak beyan etmiştir. Satışa konu olan mülk, Şeyh Eyyüb Mahallesi'nde yer almakta olup doğusunda (kible tarafında) Mahmut Efendi'nin mülküyle sınırlıdır. Mülkün, yirmi adet guruş ve bir erkek katır karşılığında Mahmut Efendi'ye satıldığı mahkemede kayda geçirilmiştir. Bu satış işlemi, Osmanlı döneminde taşınmaz mülkiyetinin para dışındaki değer unsurlarıyla (örneğin hayvanla) birlikte el değiştirdiğine ve mülkiyetin resmi geçerliliği için şer'i mahkeme kayıtlarına dayanıldığına işaret etmesi açısından dikkat çekicidir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Hüsam Efendi el-müderris, Mevlana Atânullah Efendi, Mevlana Abdi Efendi el-müderris, Nefes bin Mehmet, Mevlana Abdullah el-kâtip, Osman bin Hacı Eyyüb ve gayruhum.

Sayfa	4-A
Hüküm	2
Tarih	Fi'l-yevmi's-sabi' Rebi'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hamidullah Efendi'nin Habib bin Resul'den borç alması.
Özet	Hamidullah Efendi, farklı zamanlarda Habib bir Resul'den yüz yirmi dört guruş borç almıştır. Hamidullah Efendi borcun bir kısmını ödemiştir. Habib bir Resul, Çorum meclis-i şer'ine başvurarak geri kalan on guruş tahsilini talep etmiştir. Bu kayıt, Osmanlı'da bireyler arası borç ilişkilerinin sadece sözlü anlaşmalarla değil, aynı zamanda mahkeme kayıtlarıyla güvence altına alındığını ve alacaklıların haklarını aramak üzere şer'i mahkemelere başvurma imkânına sahip olduklarını göstermesi bakımından önem arz etmektedir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Hasan Halife, Mevlana Abdullah

	Efendi, Nasuh Ağa, Seyyid Mehmet bin Carrullah ve gayruhum.
--	---

Sayfa	4-B
Hüküm	1
Tarih	Fi'l-yevmi's-sabi' Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hüseyin bin Bahşi'ye Ayşe binti Musa'nın emanet olunması.
Özet	Mahkeme kararı ile Ayşe binti Musa, Hüseyin bin Bahşi'ye emanet edilmiştir.
Şuhûdü'l-hal	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Hibetullah Efendi, Mevlana Hasan Halife, Mevlana Abdi Halife

Sayfa	4-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 8 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Yusuf'un yağ alması.
Özet	Mahkemede Ali bin Yusuf, Piri bin Veli'den üç batman ³⁴⁰ yağı altışar akçeye satın aldığını teyit etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Musa Emir Ali, Hacı bin İbrahim, Mahmut Ali, Mahmut ve gayruhum.

Sayfa	4-B
Hüküm	3
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-

³⁴⁰ Batman: okkanın katı ağırlık ölçüsüdür. Bazı bölgelerde iki okka bir batman bazı bölgelerde altı okka bir batman kabul edilmiştir. (Sakaoğlu, N,2017,s.84)

Dava Konusu	Gökçe bin İsa'nın borç vermesi.
Özet	<p>Gökçe bin İsa, Durak bin İlyas'a kişi başına beşer akçe olmak üzere bir miktar borç vermiş, ancak belirli bir süre sonra bu alacağını tahsil edememiştir. Gökçe verdiği parayı geri alabilmek amacıyla meclis-i şer'e başvurmuştur. Dava sırasında borçlu konumundaki davalı Durak bin İlyas, borç aldığını inkâr etmiştir. Kadı, Müslümanların ileri gelenlerinden Hasan bin Kubat'ı tanık olarak dinledikten sonra Durak'ın borcu ödemesine hüküm vermiştir. Durak bin İlyas borcunu ödemeyi taahhüt etmiş ve borcu havale yoluyla ödemiştir. Bu olay, Osmanlı hukukunda uyuşmazlıklarında tanıklığın belirleyici rolünü ve borcun inkârı halinde şer'i şahitliğin hükmi ağırlığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir.</p> <p>Not: Mahmut'a havale olunduğu kayd olundu. Fi't-tarihi'l-mezbur.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- sabıkan

Sayfa	4-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 8 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yaramış bin Fadıl'ın Ali bin Yusuf'a peynir vermesi.
Özet	<p>Yaramış bin Fadıl, Ali bin Yusuf'un talebi üzerine kendisine belirli bir miktarda peynir teslim etmiştir. Davacı Yaramış, teslim edilen bu malın bedelinin ödenmediğini ileri sürerek alacağını tahsil etmek amacıyla meclis-i şer'e başvurmuştur. Mahkeme huzurunda Ali bin Yusuf kendisine yöneltilen bu borç iddiasını inkâr ile yanıtlamıştır. Bunun üzerine udûl-i ricâlden (güvenilir ve dürüst adamlar) İbrahim bin Ahmet ve Eyyüb bin Erkulu, söz konusu alışverişe dair şahitlikte bulunmuşlardır. Tanık beyanlarıyla birlikte Ali bin Yusuf'un borcu sabit hale gelmiştir. Bu kayıt, Osmanlı'da gündelik ekonomik ilişkilerin mahkeme denetiminde nasıl kayıt altına alındığını, borcun inkârı durumunda güvenilir şahitlerin belirleyici rol oynadığını ve şer'iyye mahkemelerinin ticari işlemlerde düzenleyici bir</p>

	işlev üstlendiğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- Sabıkan

Sayfa	4-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren 8 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı Bekir Mahallesi
Dava Konusu	Gündüz bin Nazar, Muharrem bin Hubîyar'a arsa satması.
Özet	Hacı Bekir Mahallesi'nde Muharrem bin Hubîyar Gündüz bin Nazar'dan bin altmış akçeye bir miktar yeri satın almıştır. Gündüz talebiyle kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Abdullah el-kâtip, Mehmet Bey bin İvaz ve gayruhum.

Sayfa	4-B
Hüküm	6
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Muharrem bin Hubîyar ile ilgili görülen bir önceki davanın şerhidir.
Özet	Mahkemede satış işlemi tarafların anlaşması ve tanıkların huzurunda gerçekleştirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	4-B
Hüküm	7
Tarih	Fi'l-yevmi's-sabi' min sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Memi bin Ali, Ali bin Memi şهادeti ile Selman bin Recep ve İbrahim bin Mustafa ile davalası.

Özet	-
Şuhûdü'l-hal	Mehmet bin İvaz, Memi bin Mahmut, muhızır Receb ve gayruhum.

Sayfa	4-B
Hüküm	8
Tarih	Tahrîren fî Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Firuz Köyü
Dava Konusu	Bayram bin İsmail kiraya verdiği atının geri gelmesi.
Özet	Firuz Köyü sakinlerinden Bayram bin İsmail ile sipahi oğlanlarından Mehmet bin Abdullah, Çorum meclis-i şer'ine gelerek emanet yoluyla verilen bir atın durumu hakkında beyanda bulunmuşlardır. Bayram bin İsmail, kendisine ait doru atı Kurt Ağa'nın hizmetinde çalışan Recep isimli şahsa emanet ettiğini, ancak atın tekrar kendisine geri döndüğünü mahkeme huzurunda ifade etmiştir. Bu bilgilendirme, Bayram bin İsmail'in talebi üzerine resmi sicile geçirilmiştir. Söz konusu kayıt, Osmanlı taşrasında emanet ve sorumluluk ilişkilerinin mahkeme eliyle güvence altına alınmaya çalışıldığını ve malların devri ya da iadesi gibi işlemlerde tarafların haklarını koruma amacıyla şer'i mahkemelere başvurduğunu göstermektedir. Ayrıca at gibi yüksek değerli hayvanların mülkiyeti ve kullanımı, taşra toplumunda iktisadi ve sosyal önemi haiz unsurlar arasında yer almaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Mustafa, Molla Hasan bin Nur,

Sayfa	5-A
Hüküm	1
Tarih	Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Dede Yusuf bin Cafer'in muhallelâtı.
Özet	Dede Yusuf bin Cafer oğullarına gömlek, döşek, yorgan, yastık,

	gümüş eşyalar gibi kıymetli eşyaları miras bırakmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	5-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Dergâh-âlî çavuşlarından Mehmet Çavuş'a ulak gelmesi.
Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından Mehmet Çavuş'a Rebî'ülâhir ayının dokuzuncu günü mühim bir devlet meselesiyle ilgili olarak merkezden bir ulak gönderilmiştir. Ulağın beraberinde getirdiği fermanda, Mehmet Çavuş ile birlikte görev yapan çavşnigir İbrahim Ağa'dan, on nefer adama at tahsis edilmesi emredilmiştir. Söz konusu ferman, Osmanlı merkezi idaresinin taşra teşkilatına doğrudan emir gönderme yetkisini, bu emirlerin çavuşlar aracılığıyla uygulanmasını ve olağan dışı durumlarda taşra halkından veya görevlilerinden lojistik destek talep edilebildiğini göstermektedir. Bu olay, merkez-taşra ilişkisinde emir tebliği ve uygulanması sürecinde ulağın ve fermanın ne denli belirleyici araçlar olduğunu ortaya koymakta; aynı zamanda askeri ve idari görevlerin birbiriyle iç içe geçtiğini belgelemektedir.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	5-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Tanrıvermiş Köyü
Dava Konusu	Tanrıvermiş Köyü'nden Bali Mürüvvet'ten bir müd ³⁴¹ buğday talep edilmiştir.

³⁴¹ Müdd: eskiden kullanılan hububat ölçü birimi. Miktarı bölgelere göre değişmektedir. Osmanlı Devleti'nde genel kabul bir müd 20 İstanbul kilesi yani 513 kg idi. 20 kile 4 şiniğe eşittir. Şinik; tahıl ölçmek amacıyla kullanılan bir çeşit kova. (Ü,A.M,2011,s.494)

Özet	
Şuhûdü'l-hâl	Molla Abdullah Halife, Mehmet bin İvaz, Ali bin Mansur

Sayfa	5-A
Hüküm	4
Tarih	Fi'l-yevmi's-sabi' min Rebû'ülâhir li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Türkler Köyü
Dava Konusu	Abdurrahman bin Mustafa'ya babasının bağ hibe etmesi.
Özet	<p>Abdurrahman bin Mustafa, vekili Tercüman bin Bekir aracılığıyla şer'iyye mahkemesine başvurmuş ve babası Mustafa'nın kendisine on yıl önce bir bağ hibe ve temlik³⁴² ettiğini beyan etmiştir. Mahkeme huzurundaki beyanına destek olarak Hacı Şeyh bin Eyyüb, Murat bin Hüseyin ve İbrahim bin Hub gibi tanınmış şahıslar, Mustafa'nın bu temlik işlemini gerçekleştirdiğine dair şahitlikte bulunmuşlardır. Bu kayıt, Osmanlı hukuk sisteminde taşınmaz mülkiyetinin hibe ve temlik yoluyla devrinin yalnızca aile içi sözlü anlaşmalarla değil, mahkeme nezdinde tanık beyanlarıyla belgelenecek resmiyet kazandığını göstermektedir. Aynı zamanda, vekil aracılığıyla mahkemeye başvuru usulü, bireylerin hukuki temsil yetkisini kullanarak mülkiyet iddialarını nasıl sürdürebildiklerini ortaya koymaktadır. Bu tür belgeler, Osmanlı toplumunda gayrimenkulün kuşaklar arası devri ve sosyal meşruiyetin sağlanmasında tanıklığın ne derece önemli olduğunu da gözler önüne sermektedir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Alâeddin bin Mahmut, Mevlana Abdi el-kâtip, Mehmet bin İvaz, Abdi bin İsa ve gayruhum.

Sayfa	5-A
Hüküm	5

³⁴² Temlik; eşya veya mülk üzerindeki kullanım hakkını başkasına devir etmektir. Temlik, malî nitelikteki hukuki işlemlerin taksimi açısından önem taşır. Bir malın aynısına veya menfaatine dair mülkiyetin aktarımını amaçlayan işlem ve akidlerdir. Temlik bir bedel karşılığı olursa muâvaza(ivazlı) bedelsiz olursa teberru denilmektedir. Bir malın bedelsiz temliki hibe, sadaka, vakıf kapsamına girer. Bedelli temlik ise satış, akid, kira ve icarayı kapsamaktadır. Miras yoluyla intikâlden mülk temlik kabul edilmez. İvazsız(bedelsiz) ölüm sonrası şartıyla yapılırsa vasiyet yerine getirilir(Aybakan, 2011, s. 428).

Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hüseyin, Budak bin Ahmet'ten sabun bahasından 200 akçe borç almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	5-A
Hüküm	6
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Kayın'ın buğday alması.
Özet	Ali bin Kayın, Hasan bin Hüsam'dan iki kilo buğday borç aldığını mahkemede ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderriş, Memi bin Mahmud, Mehmet bin İvaz gayruhum.

Sayfa	5-A
Hüküm	7
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Murtaza bin Mansur'un hamamdan futa alması.
Özet	Hamamcı Mustafa bin Yusuf, Çorum şer'iyye mahkemesine başvurarak, Murtaza bin Mansur'un Rebî'ülâhir ayının on üçünden sonraki bir günde (bade'l-yevmi's-selâse aşer) hamamına gelip hizmet bedelini ödemeksizin futa (peştamal) aldığını beyan etmiştir. İddialar karşısında Murtaza bin Mansur, suçlamaları reddetmiş ve kendisine yöneltilen borç talebini inkâr etmiştir. Ancak mahkeme huzurunda Ömer bin Öküz, İbrahim bin Bali ve Hüseyin bin Gülabi, Mustafa'nın beyanını tasdik ederek, söz konusu olayın doğruluğuna

	şahitlik etmişlerdir. Bu durum, Osmanlı'da gündelik hizmet sektöründe yaşanan borçla ilgili sorunların mahkemeye taşınabildiğini göstermektedir. Davalı ve davacının ardından tanıkların ifadelerini dinleyen kadı dava hakkında kararını açıklamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Receb, muhzır Ali, Hasan mekkâre bin Uğurlu ve gayruhum.

Sayfa	5-A
Hüküm	8
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Veli bin Ümmet, Musa bin Mısır'dan batman demiri satın alması.
Özet	Veli bin Ümmet, Musa bin Mısır'dan on yedi batman demiri satın almıştır. Veli bin Ümmet her batman demir için otuz bir akçe ödeme yapmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	5-A
Hüküm	9
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Muharrem bin Bünyad'ın köle olarak satılması.
Özet	Yusuf bin Abdullah biraderi Hacı İbrahim'e otuz altına Muharrem bin Bünyad'ı satmıştır. Muharrem satış sonrası mahkemeye müracaat ederek kendisinin köle olmadığını hür olduğunu ancak ispat edemeyeceğini belirtmiştir. Dava sonrası Hacı İbrahim onu azat etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Abdi Halife el-hatip, Mehmet bin İvaz gayruhum.

Sayfa	5-B
Hüküm	1
Tarih	Fi'l-yevmi aşar min Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kutlu bin debbağ Mustafa Ayni binti Ahmet'i dava etmesi.
Özet	Kutlu bin debbağ Mustafa kendisine demir fırlattıkları gerekçesiyle Ayni binti Ahmet ve kızları Huri ve Fatma'ya dava açmıştır. Ayni binti Ahmet mahkemede kendisine yöneltilen suçu inkâr etmiştir. Udulden Ali Bali bin Mehmet ve Bali bin Erkulu Ayni ve kızlarının Kutlu'ya eziyet ettiklerine dair şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ma'den bin Hüsam, Mevlana Salih Efendi, Ömer Çavuş ibn-i üstat Ali

Sayfa	5-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 15 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hoca Hamza Mahallesi
Dava Konusu	Hacı Yusuf 'un evini Ömer bin Ali basmıştır.
Özet	Hacı Yusuf, Ömer bin Ali aleyhine mahkemeye başvurarak adı geçen şahsın izinsiz bir şekilde evine girdiğini, kendisine ait altı adet gurus ile iki adet dökmeği zorla aldığını iddia etmiştir. Davalı Ömer bin Ali suçlamaları reddetmesi üzerine mahkeme davacı Hacı Yusuf'tan beyyine getirmesini talep etmiştir. Hacı Yusuf söz konusu olayı doğrulayacak şahidinin bulunmadığını ifade etmiştir. Mahkemede uygulanan usul gereği davalı Ömer bin Ali'den yemin etmesi istenmiş. Ömer bin Ali mahkemede yemin ederek Hacı Yusuf'un parasını ve dökmesini almadığını belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan bin Ramazan, Dede Fakih bin Nebi Fakih, Ali bin Veli, Receb bin Memi, Molla Hüsam bin Güldede, Mahmud bin Mehmet, Ertuğrul bin Çırak, Bali bin Ali gayruhum min el-hazîrun.

Sayfa	5-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Bünyad bin Timur giriş satması.
Özet	Bünyad bin Timur, anbar ve iki girişi yirmi beş altına Hacı Ahmet bin Halil'e satmıştır. Taraflar yirmi beş güne kadar bey'-i bi'l-vefa ³⁴³ usulü ile satış anlaşması yapmışlardır. Hacı Ahmet yirmi beş günden fazla zaman geçmesine rağmen anlaşmaya uyması üzerine Bünyad onu mahkemeye şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, muhızır Mehmet Ağa, muhızır Receb, Hacı bin Mehmet gayruhum.

Sayfa	5-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	fahrü'l-kuzat Ahmet Efendi ibn-i Alemşah muhızır Hacı Mehmet'e emanet bırakması.
Özet	Fahrü'l-kuzat Ahmet Efendi ibn-i Alemşah bir senet ile beyaz velendise, iki nihale, kırmızı örtü, raht gibi kıymeti eşyaları Hacı Mehmet'e emanet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mehmet bin İvaz ve gayruhum.

Sayfa	6-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 3 Rebî'ülâhir erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı Yusuf Mahallesi

³⁴³ Bey'-i bi'l-vefa: Bedeli ödendiğinde satılan malın geri verilmesi şartıyla yapılan satış işlemidir.(Sakaoğlu, 2017,s. 99)

Dava Konusu	Abdulkadir bin Üstat Hasan kardeşine evini, anbarı satması.
Özet	Hacı Yusuf Mahallesi'nde sakinlerinden Abdulkadir bin Üstat Hasan'a vefat eden babasından irs-i şer'î kendisine intikâl eden ev, çardak ve anbar hissesini kardeşi Ma'den'e bin sekiz yüz altmış akçeye bey'-i bat ³⁴⁴ usulüyle satmıştır. Mahkeme huzurunda gerçekleşen satış işlemi sırasında alıcı Ma'den söz konusu meblağı satıcıya teslim ettiğini beyan etmiş satıcı Abdulkadir de bedeli tam olarak teslim aldığını kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-hatip Hasan Çelebi, Mevlana Maksud Çelebi, Mevlana Hasan Çelebi, Yusuf bin Hacı Mahmud, Osman bin Hacı Yusuf gayruhum.

Sayfa	6-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Kasım'ın borç alması.
Özet	Mehmet bin Kasım seksen akçeyi Satılmış bin Süleyman'dan borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Hasan Çelebi el-hatip, Mevlana Maksud Çelebi, Mehmet bin İvaz, Memi bin Mahmud.

Sayfa	6-A
Hüküm	3
Tarih	fi'l-yevmi'l-'aşer min şehr-i Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	Amasya Kazası- Çorum
Dava Konusu	Defterdar Cafer bin Hüseyin'in buğday arpa toplaması.
Özet	Amasya Kazası'na tabi Gerne Köyü on iki haneden on iki keyl arpa ve buğday ve Bulak Nahiyesi'nden sekiz haneden toplanan hububat defterdâr Cafer bin Hüseyin ve Mustafa bin Hasan

³⁴⁴ Bey'-i bat: alıcı ve satıcının vazgeçme hakları olmayan satış işlemidir (Ünal, 2011, s.112).

	tarafından deftere kayıt edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Hasan Çelebi el-hatip, Mevlana Maksud Çelebi, Mehmet Bey bin İvaz, Memi bin Mahmut.

Sayfa	6-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 12 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	Osman Paşa Tekkesi'nden Komari Dede ibn-i Hızır deve bahasından borç alması.
Özet	Osman Paşa Tekkesi'nden Komari Dede ibn-i Hızır fahrü'l-akran Hacı Mustafa ibn-i Hacı Yakup ile meclis-i şer'e gelerek sorunlarını anlatmışlar. Komari Dede, Hacı Mustafa'dan yüz elli guruş karz-ı hasen yine yüz guruş bir gözü görmeyen deve bahasından iki yüz elli guruş borç aldığını ifade etmiştir. Kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Mustafa Çavuş Komari Dede'ye isteyerek ve razı olarak kefil olduğunu mahkemede beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Hasan Çelebi el-hatip, Mevlana Maksud Çelebi, Hacı Abdi bin Ramazan, İnayet bin Ziri.

Sayfa	6-A
Hüküm	5
Tarih	fi'l-yevmi'l-hadi işrin min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Nureddin'in kılıç, kemer, raht, hançerini satması.
Özet	Mustafa bin Nureddin fahrü'l-akran Hoca Mustafa bin Hacı Mansur'a, dört adet raht, iki kılıç, bir kemer, gümüşlü, bir küçük hançer vb. eşyaları sekiz miskal altın ve iki yüz elli adet guruşa satmıştır. Mustafa bin Nureddin mahkemede Hacı Mustafa'ya deve bahasından elli guruş borcu olduğunu da ifade ettiğinde mahkemede bulunan Hacı Mustafa onu doğrulamıştır.

Şuhûdü'l-hâl	Hacı Mehmet bin Allahverdi, Hacı Seydi bin Hacı Bahşi, Hacı Sinan bin Hoca Musa, Mevlana Hasan Çelebi.
--------------	--

Sayfa	6-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Bünyad ve Gülabi Bey ulufe dağıtması.
Özet	Hasan bin Bünyad, Gülabi Bey ve Ferman Çavuş mahzarında sipahi oğullarından Kasım ve Mehmet'e beşer akçe ulufe dağıtmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Hasan Efendi, Mehmet bin İvaz, Piri bin Halil.

Sayfa	6-B
Hüküm	2
Tarih	fi'l-yevmi'l-işrin min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kaya Bey'in zimmetinde olan mal-ı padişahinin Mustafa Çavuş'a verilmesi.
Özet	Mustafa Çavuş maktul Kaya Bey'e malını emanet etmiştir. Kaya Bey'in vefatının ardından Mustafa Çavuş mevkûfat emini ³⁴⁵ Hamazi bin Hızır, mübaşirlere maktul Kaya Bey'e ait olan mallarının miktarının belirlenmesi ve kendisine ait olan malların geri verilmesini talep etmiştir. Teftiş sonrası Mustafa Çavuş'a kendine ait malları teslim olurken Kaya Bey'in rütbesi de takdim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderriş, Mevlana Hasan Çelebi, Mevlana Maksud Çelebi, Yusuf bin Hamza, sipahi Arslan ibn-i Abdullah, Musa bin Hüseyin.

³⁴⁵ Mevkufat emini; sefere katılmayan tımar ve zeamet sahipleriyle yaya ve müsellemlerin yıllık ürünlerinin öşür bedellerini toplayan ve hazineye teslim eden memurun adıdır (Sakaoğlu, 2017, s. 483).

Sayfa	6-B
Hüküm	3
Tarih	fi'l-yevmi'l-hadi aşer min şehri Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	Hızır Bey Saray Köyü
Dava Konusu	Bali bin Ali'nin evini satması.
Özet	Çorum merkezde yer alan Gülabi Bey Mahallesi'nde ikamet eden Kâtip Bali bin Ali, mülkiyetinde bulunan evini, Fahrü'l-kuzat Mevlana Mehmed Efendi ibn-i Hüsam'a bey'-i bat usulüyle üç bin üç yüz akçe bedel karşılığında satmıştır. Satış işlemi, şer'iyye mahkemesi huzurunda gerçekleştirilmiş olup, alıcı Mevlana Mehmed Efendi söz konusu satış bedelini tamamen ödediğini ve bir habbe dahi kendisinde kalmadığını beyan etmiştir. Satıcı da bu beyanı doğrulayarak bedelin tamamını eksiksiz teslim aldığını ifade etmiştir. Tarafların karşılıklı rızasıyla akit tamamlanmış ve satış işlemi şer'i geçerlilik kazanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderriş, Mevlana Maksud Halife, Mevlana Hasan Çelebi, el-kâtip, muhızır Mehmet Ağa, Hacı Yusuf bin Veli.

Sayfa	6-B
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Aykut bir gurus Şah Kulu'ndan bir gurus borç almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	6-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fi 4 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Mahmud el-medyûn Abdi bin İdris'e borç vermesi.
Özet	Mahmud, câmûs bahasından dört yüz yirmi akçe Abdi bin İdris'e borç vermesi deftere yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud Çelebi, Ali bin Mansur el-muhzır, Mehmet bin İvaz

Sayfa	6-A ³⁴⁶
Hüküm	1
Tarik	fi 12 Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	Mihmadselam Kazası
Dava Konusu	Memed bin Bahtiyar dedesinden intikal eden evi satması.
Özet	Memed bin Bahtiyar dedesinden kalan evi yirmi üç altına Mehmet bin Mustafa satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	6-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazasına bağlı Çatal Köyü
Dava Konusu	Hasan bin Musa'nın merkep bahasından borç vermesi.
Özet	Hasan bin Musa, Mehmet bin Abdullah'a merkep bahasından iki yüz on akçe borç vermiştir. İdris bin Cafer, Hasan'ın borç verdiği şahitlik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	6-A
-------	-----

³⁴⁶ Kâtip 6 rakamı ikinci kez kullanmış.

Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazasına bağlı Çatal Köyü
Dava Konusu	Hasan bin Musa merkep bahasından verdiği akçelerin geri istemesi.
Özet	Daha önceki dava kaydında, Mehmet bin Abdullah'ın bir merkep alımı karşılığında Hasan bin Musa'ya iki yüz on akçe borçlandığı belirtilmiştir. Ancak aradan geçen süre zarfında borcun ödenmemesi üzerine, alacaklı Hasan bin Musa, Mehmet bin Abdullah aleyhine şer'iyye mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme huzurunda gerçekleşen sorgu sırasında davalı Mehmet bin Abdullah, davacının iddialarını açıkça reddetmiştir. Şer'i usule göre, bu durumda davacıdan beyyine getirmesi beklenmekte, beyyine bulunmadığı takdirde ise davalıdan yemin etmesi talep edilmektedir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl-sabıkan

Sayfa	6-A
Hüküm	4
Tarih	fi 15 Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Miri bin Yerli'nin oğlu Recep'in merkep satması.
	Mehmet bin Ali, Recep bin Miri'den sekiz gün önce merkep satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl-sabıkan

Sayfa	6-A
Hüküm	5
Tarih	fi'l-yevmi'l-hamse aşer min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Hasan bin Durak'ın Veli bin Durak'a İslam hukukuna uygun olarak vasisi olması.
Özet	Hasan bin Durak, kardeşi veya yakın akrabası olduğu anlaşılan Veli bin Durak'ın nafaka, kisve (giyim) ve sair temel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, Çorum'un Hacı Nurullah Mahallesi'nde bulunan mülkünü yirmi altın bedelle Hüdaverdi bin Mürüvvet'e satmıştır. Satış işlemi, meclis-i şer'de, yani kadı huzurunda tarafların hazır bulunmasıyla gerçekleşmiş ve karşılıklı rızaya dayalı olarak akit sahih şekilde tamamlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderriş, Mevlana Mehmet Çelebi el-mülâzım, Hasan el-kâtip, Mevlana Abdullah el-kâtip, Mehmet bin İvaz, Mehmet Ağa el-muhzır, Hacı Osman bin Ali Yar, Mustafa bin Ali gayruhum.

Sayfa	6-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fî 14 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Nur Dede'nin Ömer'e borç vermiştir.
Özet	Ed-dâyin Nur Dede el-mediyûn Ömer'e iki yüz akçe kıymetinden buğday borcu vermiş ayrıca meclis-i şer'de kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Mehmet Çelebi Efendi, Mevlana Abdullah Çelebi, Mehmet bin İvaz gayruhum.

Sayfa	6-A
Hüküm	7
Tarih	Tahrîren fî 4 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan'ın inek satın alması.
Özet	Hasan iki yüz akçeye Emir'den bir inek satın almıştır. Hasan'ın talebiyle meclis-i şer'de kayıt altına alınmıştır.

Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Şeyh Mehmet, Ballı bin Molla Mehmet, Musa kadı.
--------------	---

Sayfa	6-A
Hüküm	8
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Zaîm-i şehri subaşı Süleyman'ın Budak'ı şikâyeti.
Özet	Süleyman Subaşı, Budak isimli şahsı gammad (fitneci, ispiyoncu) ve yaramaz (uygunsuz davranışlar sergileyen, asayiş bozan) olduğu gerekçesiyle kadı huzuruna çıkararak şikâyet etmiştir. Meclis-i şer' de görülen davada, Hacı Çalabverdi İbrahim bin Yusuf, Hüseyin Huda bin Ali, Hacı Mustafa bin Hacı Çalabverdi ve diğer bazı Müslümanlar hazır bulunarak Budak'ın hadd-i zatında gammad ve yaramaz bir kişi olduğuna dair şahadet etmişlerdir. Süleyman Subaşı'nın şikâyeti ile birlikte, adı geçen Müslümanların verdikleri şahitlik ifadeleri mahkemece kayda geçirilmiş, Budak'ın toplumsal düzeni bozucu eylemleri resmi şekilde belgelenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Çelebi, Hasan Çelebi Nurullah, Mehmet bin Mustafa, Yusuf bin Hamza, Keyvan bin Abdullah.

Sayfa	6-B
Hüküm	1
Tarih	fi'l-yevmi'l-hâmis aşer min şehri-i Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ekmekçi Sefer bin Mehmet'in zevcesini boşaması.
Özet	Ekmekçi Sefer bin Mehmet zevcesi Hadime binti Mustafa'yı mahkemede boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderriş, Mevlana Hasan Efendi el-kâtip, el-muhzır Receb, muhzır Mehmet Ağa, Mehmet bin İvaz.

Sayfa	6-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Memi'nin buğday vermesi.
Özet	<p>Mehmet bin Memi, üç yüz guruş değerindeki buğdayı Bünyad ve Basal isimli şahıslara teslim ettiğini ve söz konusu buğdayın bedelinin kendisine ödenmediğini iddia ederek şer'iyye mahkemesine başvurmuştur. Davalılar Bünyad ve Basal, Mehmet bin Memi'nin bu iddiasını reddetmişlerdir. Bunun üzerine mahkeme tarafından olaya ilişkin şahitlerin dinlenmesine karar verilmiştir. Meclis-i şer'de görülen duruşmada, Memi, Hüseyin, Mehmet ve Bünyad isimli şahısları konuya ilişkin olarak şahitliklerinin ardından Mehmet bin Memi'nin iddialarının doğru olduğu ortaya çıkmıştır. Davalı, davacı ve tanıkların ifadeleri kâtip tarafından sicil defterine yazılmıştır.</p> <p>Not: söz konusu guruslar muhızra havale edilmiştir. Tahrîren fi 14 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Selam Çelebi, Osman bin Mustafa, Ali bin Mansur, el-muhzır Receb Ağa ve gayruhum

Sayfa	6-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren evâhir Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı Keyvan Mahallesi
Dava Konusu	Ömer bin Abdülkadir'e Bekir bin Kasım ve Nebi bin Cafer'in vasi olması.
Özet	<p>Ömer bin Abdülkadir'in vefatının ardından vasiyeti gereği kibel-i şer'den Bekir bin Kasım ve Nebi bin Cafer vasisi olmuştur. Müteveffa Ömer'den geriye kalan evi dört bin akçeye vasileri satmışlar. Bekir, evin satışından elde edilen miktarın bin</p>

	dokuz yüz akçesi ile Ömer'in Hacı Mustafa bin Hacı Yakup'a olan borcunu ödemiştir. Ömer'in Arıcı Osman'a olan beş altın borcunda ödenmiş geri kalan para bin iki yüz altmış akçe diğer ihtiyaçlara harcanmıştır. Bekir ve Nebi kalan akçeleri varislerine verdiklerini bir habbe dahi kalmadığını meclis-i şer' de beyan etmişlerdir. Bekir bin Kasım ve Nebi bin Cafer'in talebiyle sicile kayıt edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mirza bin Dede, Dede bin Arap, Hüseyin bin Gülabi, Süleyman bin Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa	6-B
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Sevindik bin Haydar'ın zevcesi Masum binti Halil'i boşaması.
Özet	Sevindik bin Haydar, mahkemede Hürmet bin Mahmud'un huzurunda, eşi Masum binti Halil'i talak-ı bayin yoluyla boşadığını beyan etmiştir. Duruşma esnasında hazır bulunan Masum binti Halil, söz konusu talak işlemi hakkında herhangi bir ihtilafının veya davasının bulunmadığını ifade etmiştir. Böylece taraflar arasında nikâh akdi, Sevindik'in beyanıyla ve Masum'un rızası doğrultusunda, şer'i usullere uygun şekilde sona erdirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ali Dede, Hüseyin bin Gülabi, Murat bin Mehmet, Hüseyin bin Kemal ve gayruhum.

Sayfa	7-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Sinan kendisine ve zevcesine küfrettiği için Mehmet bin Piri'ye dava açması.

Özet	Mustafa bin Sinan, şer'iyte mahkemesinde Mehmet bin Piri aleyhine dava açarak, adı geçen şahsın hem kendisine hem de zevcesine yönelik küfür ve hakaret içerikli sözler sarf ettiğini ileri sürmüştür. Davalı Mehmet bin Piri, mahkeme huzurunda bu iddiaları inkâr etmiştir. Bunun üzerine mahkeme tarafından delil teşkil etmesi amacıyla şahitlerin dinlenmesine karar verilmiştir. Şaban bin İlyas ile Mehmet bin Hacı, meclis-i şer' de verdikleri şهادetlerle davacının iddialarını doğrulamış, mahkeme bu şهادetleri geçerli kabul etmiştir. Böylece Mustafa bin Sinan'ın beyyinesi sabit olmuş ve davalı Mehmet bin Piri hakkında iddia olunan fiillerin gerçekleştiği mahkeme kaydına geçmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Receb bin Memi, Osman bin Rasim gayruhum.

Sayfa	7-A
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yusuf bin İskender'in sipahi Muharrem'e borç vermesi.
Özet	Yusuf bin İskender, Satılmış bir İskender'in huzurunda, sipahi Muharrem'e iki bin akçe verdiğini, bu meblağın bir kısmının ödendiğini, ancak geriye kalan on altının henüz teslim edilmediğini belirterek mahkemede alacak davası açmıştır. Davalı Muharrem, Yusuf'un ileri sürdüğü bu iddiaları mahkemede açıkça reddetmiştir. Şer'i usule göre, beyyine bulunmadığı takdirde inkâr eden tarafa yemin teklif edilmesi gerektiğinden, mahkeme Muharrem'e yemin etmesini teklif etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer bin Hacı Ahmet, muhızır Mehmet Ağa, Receb bin Memi gayruhum.

Sayfa	7-A
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ahmet bin Mustafa kendisine ait ferace ve dolamanın Erkulu Çavuş'un odasında bulunması.
Özet	Ahmet bin Mustafa, kendisine ait olduğu iddia edilen bir ferace ile mor renkli dolamanın Erkulu Çavuş'un odasında bulunması üzerine, söz konusu eşyaların izini sürmek ve mülkiyetini tespit ettirmek amacıyla şer'iyeye mahkemesine başvurmuştur. Bu bağlamda, eşyaların odasında bulunduğu Osman bin Hasan'ın mahkeme huzurunda sorgulanmasını talep etmiştir. Osman bin Hasan, söz konusu feraceyi Budak bin Durak'tan aldığını beyan etmiş; Budak bin Durak ise bu beyanı doğrulayarak feraceyi kendisinin verdiği ikrar etmiştir. Taraf beyanları ve ikrar mahkeme huzurunda kayda geçirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Halife bin ibn-i Musa, Ali bin Barak ve gayruhum.

Sayfa	7-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren 11 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	İsa Halife Mahallesi
Dava Konusu	Musa'nın Satı'ya nikâh kıymıştır.
Özet	İsa Halife Mahallesi sakinlerinden Musa, bakire ve yetim olan Satı isimli kızla evlenme arzusunu beyan ederek, mahkemeye müracaatta bulunmuştur. Satı'nın velisinin hayatta olmaması nedeniyle, nikâhın akdedilebilmesi için mahkeme nezdinde izin ve icazet talebinde bulunulmuştur. Şer'iyeye mahkemesi, Satı'nın reşit ve evlenme ehliyetine sahip olduğu kanaatine vararak Musa'nın talebini uygun bulmuş ve evliliğin gerçekleşmesi yönünde gerekli izin ve icazeti vermiştir. Böylece, nikâh işlemi şer'i esaslara uygun olarak tamamlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud Halife, Kurt Paşa, Mehmet Bey bin İvaz, muhızır Receb ve gayruhum.

Sayfa	7-A
Hüküm	5
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Zimmi Murat bin Recep'in Hacı Halife'ye borç vermesi
Özet	Murat bin Receb, Şaban isimli şahısla birlikte Osmancık'tan Hacı Halife'ye dört bin sekiz yüz akçe verdiğini, ancak bu meblağın ödenmediğini belirterek şer'iyye mahkemesine müracaat etmiştir. Dava sırasında Şaban, borçlu olduğu Hacı Halife'ye kefil olduğunu mahkeme huzurunda beyan etmiştir. Murat bin Receb, hem Hacı Halife'ye verdiği dört yüz bin sekiz yüz akçelik borcun hem de Şaban'ın bu borca dair yaptığı kefaletin mahkeme siciline kaydedilmesini talep etmiştir. Mahkeme, bu beyanları şer'i usullere uygun şekilde kayıt altına almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud Çelebi, Murat Paşa, Mehmet bin İvaz, muhzir Receb ve gayruhum.

Sayfa	7-A
Hüküm	6
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Abdal bin Hasan'ın kırmızı çuka satması.
Özet	Abdal bin Hasan, Şaban isimli şahsa yedi yüz doksan akçe bedelle bir adet kırmızı çuka sattığını, ancak Şaban'ın bu malın bedelini ödemediğini beyan ederek meclis-i şer'e başvurmuştur. Dava kapsamında her iki taraf da mahkeme huzurunda dinlenmiştir. Davalı Şaban, borç iddiasını reddetmesi üzerine mahkemece kendisine yemin teklif edilmiştir. Ancak Şaban, yemin etmekten imtina etmiş ve böylelikle borcu inkâr yoluna gidememiştir. Şer'i usule göre, borç davasında yemin teklifine muhatap olan kişinin yeminden kaçınması, davacının iddiasını kuvvetlendiren bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Satılmış bin Güvendik, Mehmet bin Bali, Mehmet bin Dede ve gayruhum.
--------------	--

Sayfa	7-A
Hüküm	7
Tarih	Tahrîren 11 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
OlayMahalli	-
Dava Konusu	Mahmud Çelebi'nin Musa bin Uğurlu'ya borç vermesi.
Özet	Ed-dâyin Mahmud Çelebi tapu bahasından yedi yüz altmış akçeyi el- medyûn Musa bin Uğurlu'ya borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Hasan Efendi, fahrü'l- hatip Hasan Çelebi, Ali Ağa bin Abdullah, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	7-A
Hüküm	8
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Hacı Piri'nin bir at satması.
Özet	Mustafa bin Hacı Piri on altı altına bir atı Selman Bey'e satmıştır. Mahkemeye gelen taraflardan Selman satışın tam ve kusursuz olduğunu bildirmiş ayrıca atın ücretini ödediğini belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer Gülabi, Musli Çelebi, Mehmet bin İvaz ve gayruhum.

Sayfa	7-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Nur Dede Ömer'e borç vermiştir.

Özet	Ed-dâyin Nur Dede el-medyûn Ömer'e iki yüz on akçe vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Mehmet Çelebi bin İlyas, Mevlana Abdullah Çelebi, Mehmet bin İvaz, Musa bin Arap ve gayruhum.

Sayfa	7-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yakup Hacı Tahir'e borç vermiştir.
Özet	Ed-dâyin Yakup el-medyûn Hacı Tahir'e yüz otuz beş akçe borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l- hâl- sabıkan

Sayfa	7-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren 15 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Orta Yer Köyü
Dava Konusu	İlyas'ın haberi olmadan evi satılmıştır.
Özet	İlyas, kendisine ait olduğunu belirttiği evin, Ahmed tarafından babası Zeynel'e dört yüz seksen akçe bedelle satıldığını öğrendiğini ve bu satışın kendi bilgisi ve rızası dışında gerçekleştiğini beyan ederek şer'iyeye mahkemesine müracaat etmiş ve satışın geçersiz olmasını talep etmiştir. Mahkeme huzurunda İlyas'ın beyanı dinlenmiş ve meselenin halli için yemin etmesi istenmiştir. İlyas, satıştan haberdar olmadığına dair yemin etmiş ve bu yemin şer'i usullere uygun şekilde sahih kabul edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Bey bin İvaz, Hacı Ma'den Hüseyin, Receb bin Memi, Abdi bin Hüseyin

Sayfa	7-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Nurdan'ın Ömer'e borç vermesi.
Özet	Ed-dâyin Nurdan el-medyûn Ömer'e iki yüz on akçe verdiği kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Abdullah Çelebi bin İlyas, Mehmet bin İvaz, Musa bin Arap ve gayruhum.

Sayfa	7-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan'ın Satılmış'a borç vermesi.
Özet	Ed-dâyin Hasan el-medyûn Satılmış'a öküz bahasından seksen akçe borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Murat Hüseyin, Receb bin Memi

Sayfa	7-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Ali Mustafa'ya borç vermiştir.
Özet	Ed-dâyin Hacı Ali el-medyûn Mustafa'ya merkep ve öküz bahasından yedi yüz seksen akçe vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl-sabıkan

Sayfa	7-B
Hüküm	7
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa'nın ödemesi Hacı Ali'ye borcunu
Özet	Mustafa, Hacı Ali yedi yüz seksen akçe borç almış, akçenin bir kısmını ödemiştir. Hacı Ali, borcun geriye kalan üç yüz yirmi akçesinin ödenmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- sabıkan

Sayfa	7-B
Hüküm	8
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hurşid'in Mehmet bin Hüseyin'den boz bârgir satın alması.
Özet	Mir-i miran-ı rûm(beylerbeyi) adamlarından Hurşid, Mehmet bin Hüseyin'den boz bârgir almıştır. Mehmet bin Hüseyin bârgirin bedelinin ödenmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- sabıkan mezbur

Sayfa	7-B
Hüküm	8
Tarih	Tahrîren 15 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Musli Çelebi ibn-i Erkulu Çavuş'un Mehmet bin Hüseyin'den alacağının kalmaması.
Özet	Musli Çelebi ibn-i Erkulu Çavuş'un Mehmet bin Hüseyin'den bir akçe bir habbe dahi alacağının kalmamasını meclis-i şer'de ikrar etmiş Mehmet'in talebiyle sicile kayıt olmuştur.

Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderris Mevlana Abdullah Çelebi, Mehmet bin İvaz ve gayruhum.
--------------	--

Sayfa	7-B
Hüküm	9
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Musli Çelebi İbn-i Erkulu Çavuş'a Mehmet bin Hüseyin'e borç vermesi.
Özet	Musli Çelebi ibn-i Erkulu Çavuş, Mehmet bin Hüseyin'e yedi bin yirmi akçe ve altmış adet guruş verdiğini beyan ederek, bu borç ilişkisinin şer'iyye mahkemesi nezdinde tasdik edilmesini sağlamak amacıyla dava açmıştır. Alacaklı, borcun taraflar arasında gerçekleştiğini ve ödeme yapılmadığını ileri sürerek, iddiasını şahitlerle desteklemiştir. Dava sürecinde Dede bin Süleyman, Hasan bin Hüseyin, Ali Çelebi ibn-i Hüseyin ve bizzat davacı Musli Çelebi, söz konusu meblağın Mehmet bin Hüseyin'e borç olarak verildiğine dair şahitlikte bulunmuşlardır. Mahkeme, beyyinelerin şer'i usullere uygun olarak dinlenmesi suretiyle kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-akran Abdullah Çelebi defterdar, Mevlana Abdullah Çelebi, Mehmet Bey bin İvaz

Sayfa	7-B
Hüküm	10
Tarih	Tahrîren fi 15 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Musli Çavuş'un doru at satması.
Özet	Musli Çelebi ibn-i Erkulu Çavuş, yirmi yedi altın bedelle bir doru atı Ali Çelebi ibn-i Hüseyin'e satmak üzere anlaşmıştır. Ancak taraflar, daha sonra karşılıklı rızaya dayalı olarak bu satış akdini ikâle (fesih) yoluyla ortadan kaldırma kararı

	almışlardır. Bu işlemin hukuken geçerlilik kazanması ve ileride doğabilecek ihtilafların önüne geçilmesi amacıyla şer'iyeye mahkemesine başvurmuşlardır. Musli Çelebi ve Ali Çelebi'nin meclis-i şer'de birlikte hazır bulunarak satışın ikâle edildiğini beyan etmeleri üzerine, işlem mahkemece tescil edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- sabıkan

Sayfa	7-B
Hüküm	11
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Emin bin Piri'nin Hacı 'ya doksan akçe vermesi sicile yazılmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl-sabıkan

Sayfa	8-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karaviran Köyü
Dava Konusu	Hanzade binti Ma'den'in zevcesi Abdülkerim Bey'in vefatı.
Özet	Hanzade binti Ma'den, Kul Ali bin Bahşa Beşe ve Ali bin Kutbeddin'in şهادetleriyle İbrahim'i kendisine vekil tayin etmiştir. Vekâlet işlemi, şer'i usullere uygun şekilde şahitler huzurunda gerçekleşmiş ve mahkeme siciline kaydedilmiştir. Akabinde vekil sıfatıyla hareket eden İbrahim, müvekkili Hanzade binti Ma'den ile birlikte, Hanzade'nin zevci Abdülkerim'in Koz Deresi adlı karyede vefat ettiğini beyan ederek bu durumun mahkeme siciline geçirilmesini talep etmiştir. Abdülkerim Bey'in vefat ettiği yönündeki beyan, Müslümanların muteber şahsiyetlerinden Ali bin İskender ve Mehmet bin İskender'in şهادetiyle teyit edilmiştir. Bu

	şahitlikler neticesinde vefat olayı meclis-i şer'de tasdik edilerek resmi kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Eyyüb Abdi, Fahrü'l-mülâzım Mehmet Celil Efendi, Musli Çelebi bin Ahmet, Ma'den bin Hüseyin, Hacı bin İbrahim

Sayfa	8-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali Mehmet'e borç vermiştir.
Özet	Ed-dâyin Ali el-medyûn Mehmet'e yüz seksen akçe borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- sabıkan

Sayfa	8-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren 15 Rebî'ülâhir sene erba'a elf
Olay Mahalli	Türkler Köyü
Dava Konusu	Gülsün binti Mustafa'nın arazisini Abdurrahman bin Mustafa'ya satması.
Özet	Bahşi bin Üveys 'in zevcesi Gülsün binti Mustafa baştan Koz mevzi'de bulunan meyve bulunan arazisini beş yıl önce Abdurrahman bin Mustafa'ya satmıştır. Fahrü'l-mülâzımın Mehmet Çelebi Efendi ve Bahşi bin Üveys beş yıl önce gerçekleşen satış işlemimin şahidi olan Hüseyin Bey'in sorgulanması talep edilmiştir. Hüseyin Bey meclis-i şer'de satışı satışa tanıklık ettiğini ikrar etmiştir. Mehmet Çelebi Efendi talebiyle tarafların ifadeleri sicile yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Hasan Çelebi Efendi, Musli Çelebi bin Ahmet, Mahmud bin Umur, Satılmış bin Güvendik ve gayruhum.

Sayfa	8-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren 15 Reb'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Emir Han, Durmuş bin Bektemur'a borç vermiştir.
Özet	Ed-dâyin Emir Han el-medyûn Durmuş bin Bektemur'a yedi altın borç vermesi kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim Ramazan, Hüseyin bin Abdurrahman, Mehmet bin İvaz ve gayruhum.

Sayfa	8-A
Hüküm	5
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	
Dava Konusu	Mehmet'e muhassıla havale olundu.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	8-A
Hüküm	5
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Maktul Kaya'ya ait mülk iltizam olarak verilmiştir.
Özet	Maktul Kaya kendisine ait malını on buçuk yük akçeye iltizam etmiştir. Mevkûfat emini Komar, sipahizadeden Arslan'ın bulunduğu ortamda maktul Kaya'nın iltizam ³⁴⁷ hakkını talep etmiştir.

³⁴⁷İltizam: devlete ait vergilerin ve gelirlerin(mukataa)müzayede ile belirli bir bedel mukabilinde şahıslara verilmesi. Açık artırma (müzayede)esnasında en yüksek fiyatı peşin ödemeyi kabul eden kişi iltizamı alırdı. Mukataa başkente veya mukataanın bulunduğu kadılkılarda müzayedeye çıkarılmaktadır. Peşinat miktarı yüksek olan kişi tercih edilirdi. İltizamın amacı devletin hazinesine nakit para girmesini sağlamaktır. Müzayedede

Şuhûdü'l-hâl	Yusuf bin Memi Fakih, Keyvan bin Abdullah ve gayruhum
--------------	---

Sayfa	8-A
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Evliya Hasan'a borç vermiştir.
Özet	Ed-dâyin Evliya el-medyûn Hasan'a üç altın borç vermiştir. Not: Muhassıla havale olundu. Fi't-tarihi'l-mezbur.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- sabıkan

Sayfa	8-A
Hüküm	7
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	'Alikı Köyü
Dava Konusu	Aydın bin Hüdaverdi bağını satması.
Özet	Aydın Bin Hüdaverdi, Bayram bin Mahmud ve Ali bin Hasan'a bağını iki yüz kırk akçeye satmıştır. Aydın Bin Hüdaverdi satışın kayıt altına alınmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Abdullah, Mehmet bin İvaz, Memi bin Mahmut.

Sayfa	8-A
Hüküm	8
Tarih	fi'l-yevmi't-tasi aşer min Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	
Dava Konusu	Melek isimli hanım Ahmet'e emanet olunmuştur.

mukataayı iltizama alan kişiye *emin-i mültezim veya ber-vech-iltizam emin* denilmektedir(Ünal, 2011, s. 345-346).

Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	8-B
Hüküm	1
Tarih	fi'l-yevmi's-samin'aşer min Reb'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Katar emini Hacı Mehmet'in yerine İbrahim atanmıştır.
Özet	Katar emini sıfatıyla görev yapmakta olan Mehmet Hacı Mehmet hakkında, halkı sıkıntıya duçar ettiğine dair çeşitli şikâyetlerin artması üzerine, ilgili mali ve idari yetkili sıfatıyla hareket eden defterdar efendi, kamu yararını gözeterek Mehmet Hacı Mehmet'i görevden azletmiştir. Azil işlemi sonrasında katar eminliği görevine İbrahim adlı şahıs tayin edilmiştir. Bu idari değişiklik, Fahrü'l-akran unvanını taşıyan Mehmet Çavuş tarafından mühürlenmiş bir mektup vasıtasıyla şer'iyye makamına bildirilmiş, böylece değişikliğin kadı siciline tescili sağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin İvaz, Mevlana Abdullah el-kâtip, Mehmet Ağa bin Mustafa, Musa, Hacı bin Mehmet, Abdullah bin Mustafa, Hacı Hızır bin Mustafa, Mehmet Bey bin Bektemur, Mehmet bin Müezzîn, Piri Hacı bin Mehmet Hacı

Sayfa	8-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Burhan Kethüda Mahallesi
Dava Konusu	Satılmış bin Bali'nin Ayni binti Satılmış'a hamile olduğu iddiası.
Özet	Satılmış bin Bali, meclis-i şer'de Ayni binti Satılmış'ın evlilik

	bağı dışında, yabancı bir erkek olan Şahsuvar bin Mustafa'dan hamile kaldığını iddia ederek mahkemeye başvurmuştur. Bu iddia, toplum nezdinde hem namus hem de aile şerefi bakımından ciddi sonuçlar doğurabilecek nitelikte olup, şer'i delil gerektiren bir davadır. Mahkeme, olayın tespitine yönelik olarak ehl-i vukuf tayin etmiş; bu kapsamda Döndü, Huri ve Fatma isimli kadınlardan oluşan bilirkişi heyeti, Ayni binti Satılmış üzerinde yapılan tetkik neticesinde hamilelik emaresine rastlanmadığını beyan etmişlerdir. Ehl-i vukufun bu şahadetleri mahkemece muteber kabul edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud, Mevlana Abdullah el-kâtip, Mehmet bin İvaz ve sicili bâlâda zikr olunan.

Sayfa	8-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Osmancık Kazası- Güvercinlik Köyü
Dava Konusu	Mehmet Bey'in Hacı Mir bin Ali Fakih ve adamlarını gammazlaması.
Özet	Mehmet Bey Hacı Mir bin Ali Fakih adamları Selman bin Budak, Mehmet bin Miri ve diğerlerini mir-i livaya gammaz etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Musli Efendi el-müderris, Mevlana Abdi Halife, Mehmet bin İvaz ve gayruhum.

Sayfa	8-B
Hüküm	4
Tarih	fi'l-yevmi min aşer min Reb'ülâhir 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim bin Ebu Bekir'in Abdi bin Ebu Bekir'in vekâletini alması.
Özet	İbrahim bin Ebu Bekir, Hasan bey ibn-i Abdullah, Oruç bin Abdullah, Mustafa Çelebi ibn-i Gülabi, Eyne ve diğerlerinin

	şehadetleriyle Abdi bin Ebu Bekir'in vekâletini almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Musli Efendi, Mevlana Abdullah fahrü'l-kuzat el-kâtip, Ömer Çelebi ibn-i Ahmet, İmam Hüseyin bin Mehmet, Hacı Mehmet bin Ramazan, muhızır Mehmet Ağa, muhızır Ali, İnayet ibn-i Ziri, Mehmet bin Ramazan

Sayfa	9-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 18 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Güvercinlik Köyü
Dava Konusu	Beyazıt bin Abdi iki hanımını boşaması.
Özet	Mir-i liva kethüdası muvacehesinde Beyazıt bin Abdi iki zevcesini talâk ile boşamasına şahit olmuştur. Meclis-i şer'de Beyazıt bin Abdi zevcelerini talâk ile boşadığını ikrar ve itiraf etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Abdullah Çelebi, Mehmet bin İvaz, Ali bin Minnet, Mahmud Ali gayruhum mine'l-hâzırın

Sayfa	9-A
Hüküm	2
Tarih	fi'l-yevmi's-salis min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Eymir Köyü
Dava Konusu	Sipahi oğlanları köy ambarını yağmalamıştır.
Özet	Hasan bin Mehmet, İmam Kulu bin Mahmut, Ümmet bin Mustafa ve başkaları meclis-i şer'e gelerek sipahi oğlanlarını köyün ambarını yağmalarını gerekçe göstermek suretiyle şikâyet etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin İvaz, muhızır Mehmet Ağa, Abdi bin Hamid ve gayruhum.

Sayfa	9-A
-------	-----

Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ömer bin Mehmet'in Hacı Ramazan bin Mehmet'e hırsızlıkla itham etmesi.
Özet	Ömer bin Mehmet'in, Hacı Ramazan bin Mehmet hakkında "hırsız" olduğunu beyan etmesi üzerine Hacı Ramazan, şahsına yönelik bu ağır isnat dolayısıyla meclis-i şer'e müracaat ederek dava açmıştır. Hakaret ve iftira mahiyetindeki bu tür ithamların ciddi sosyal ve hukuki sonuçlar doğurması nedeniyle mahkeme huzurunda taraflar yüzleştirilmiştir. Tarafların meclis-i şer'de karşı karşıya gelmesiyle birlikte Ömer bin Mehmet, önceki beyanlarını kabul etmiş; iddiasını inkâr etmemiştir. Dava sürecinde Mentеше bin Nebi ve Nebi bin Resul isimli şahıslar, Ömer bin Mehmet'in ifadelerini destekler mahiyette şهادette bulunmuşlardır. Yapılan değerlendirme neticesinde mahkeme, Mentеше ve Nebi'nin şهادetlerini muteber kabul etmiş ve kararını bu doğrultuda tesis etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Nebi bin Murtaza, Hacı Ömer bin Ali, Ramazan bin Piri, Gülabi bin Davud ve gayruhum.

Sayfa	9-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren 19 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Zaîm-i şehri adamlarından Mehmet, Durak bin İlyas'ı nâ-mahrem hatunlar uygunsuz oturmasını şikâyet etmesi.
Özet	Zaîm-i şehri arasında yer alan Mehmet, Durak bin İlyas hakkında, nâ-mahrem kadınlarla birlikte mahremiyete aykırı şekilde bir arada oturduğu gerekçesiyle meclis-i şer'e başvurarak dava açmıştır. Toplum ahlakını ve dini sınırları ihlal eden bu tür fiiller, Osmanlı toplumsal düzeninde hem dini hem de hukuki yaptırımlara konu olduğundan, şikâyet ciddiyetle değerlendirilmiştir. Mahkemede, adaletli, güvenilir,

	herkesin tanıdığı udûl-i ricalden Durak bin İlyas, Osman ibn-i Ömer nâ-mahrem kadınlarla birlikte uygunsuz bir şekilde oturduğuna dair şهادette bulunmuşlardır. Yapılan bu şهادetler mahkemece muteber kabul edilerek, Durak bin İlyas'ın isnat edilen fiili işlediğine hükmedilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Eyyüb Musa, Mevlana Arap Halife, Mehmet Bey bin İvaz ve gayruhum.

Sayfa	9-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Ramazan'ın hatunu hakkında açılan dava.
Özet	Hacı Ramazan isimli kişinin hatunun salih ve mesture olduğuna Hacı Nebi ibn-i Murtaza, Hacı Piri ibn-i Ali, Ramazan bin Piri ve başkaları meclis-i şer' de şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Abdullah Çelebi, muhızır Receb Memi ve muhızır Hacı Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	9-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin min şehri Reb'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İbrahim bin Ahi Bekir Mustafa Çelebi ibn-i Gülabi'ye dava açması.
Özet	İbrahim bin Ahi Bekir, Hasan Bey ibn-i Abdullah, Ferruh bey ibn-i Abdülmennan'nın şهادetleriyle müvekkili Mustafa Çelebi ibn-i Gülabi'yi meclis-i şer' de dava etmiştir. Mahkemede İbrahim bin Ahi Bekir, müvekkili Mustafa Çelebi'ye otuz dokuz bin altı yüz akçeyi teslim ettiğini onun akçeleri geri ödemediğini yine alçak bir kimse olduğunu

	iddia etmiştir. Mustafa Çelebi mahkemede kendisine yönelik iddiaları kabul etmemiştir. Müslümanların ileri gelenlerinden fahrü'l-akran dergâh-ı ma'delet-benân kullarından Hasan Bey ve Ferruh ibn-i Abdülmennan, Abdi bin Ahi Bekir kaymakam naibi Menab meclis-i şer'-i şerifte hazır olup Mustafa Çelebi'nin otuz dokuz bin altı yüz akçeyi aldığına dair şahitlik yapmışlardır. Abdi bin Bekir otuz dokuz bin altı yüz akçeyi Mustafa Çelebi'den teslim aldığı mahkemeye beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Maksud ibn-i Arslan, Hasan kethüda bin Hüsam, Ömer Çelebi ibn-i Ahmet, Mevlana Mustafa Çelebi ibn-i Musa, Abdi bin Memi Sofi, Ali Çelebi ibn-i hoca Hasan, Hacı. Mustafa ibn-i Maksud, Kasım Çelebi ibn-i Gülabi, Mevlana Fazıl Efendi el-müderris, fahrü'l-kuzat Hasan Efendi, Hacı Mehmet bin Ramazan, İnyet bin Receb, Mehmet bin İvaz ve İmam Hüseyin Hamdi ve gayruhum mine'l-hâzırın.

Sayfa	9-B
Hüküm	1
Tarih	fi 18 Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Bekir bin Mehmet'in oğlu Veli'nin evde oynarken vefat etmesi.
Özet	Bekir bin Mehmet'in küçük yaştaki oğlu Veli, İvaz isimli şahsın evinde, yanında gözetici bir kimse bulunmaksızın oyun oynarken ocağa düşme neticesinde vefat etmiştir. Olay üzerine Bekir bin Mehmet, meclis-i şer'e müracaat ederek oğlunun ölümüyle ilgili herhangi bir kimseyi mesul tutmadığını beyan etmiş; ev sahibi İvaz'ın bu elim hadisedeki herhangi bir kastı, dahli veya ihmali bulunmadığını, vefatın Allah'ın takdiriyle (bî-emrullah) meydana geldiğini ifade etmiştir. Vakanın tespiti ve beyanın doğruluğu için mahkeme huzurunda Hüseyin bin Satılmış, Hızır bin Eyne Hoca, Kurt, Mehmet ve Tursun bin Hüdaverdi isimli şahıslar dinlenmiş; söz konusu şahıslar, küçük Veli'nin kendi kendine oynarken ocağa düşme neticesinde vefat ettiğine ve İvaz'ın olayda kusur veya müdahalesi

	bulunmadığına dair şahitlikte bulunmuşlardır. Mahkeme bu şahadetleri muteber görerek İvaz'ın sorumluluğuna hükmetmemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Murat bin Seydi, Hacı Eyyüb, Hacı Ramazan, Yusuf şehri-i kethüda bin Hoca Hamdi, Hacı Sinan bin Hoca Musa, Hacı Seydi Ali, Hacı Ramazan, Abdullah el-kâtip

Sayfa	9-B
Hüküm	2
Tarih	fi'l-yevmi'l-âşir min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf hicreti'n-nebiyye
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kabzımal Ali'ye vaat edilen yüküm teslimi.
Özet	Bevrap Derviş ve defterdar efendi Çorum'da kabzımal olan Ali'ye bir ay vade ile yük teslim etmişlerdir. Meclis-i şer'e gelen taraflardan bevrap Derviş'in talebiyle kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin İvaz, muhızır Ali ve gayruhum.

Sayfa	9-B
Hüküm	3
Tarih	fi'l-yevmi's-sâmin 'aşer min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf hicreti'n-nebiyye
Olay Mahalli	Tarhan Köyü
Dava Konusu	Murat bin Mansur'un tarlasını satması.
Özet	Murat bin Mansur dört dönüm arpalık tarlasını Nasuh Bey ibn-i Veli'ye yirmi altına satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Fakih bin Receb, Ahmet bin Ferruh, İmam Sefer bin Selman, İbrahim bin Yakup ve gayruhum.

Sayfa	10-A
-------	------

Hüküm	1
Tarih	Tahrîren 18 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Osmancık Kazası
Dava Konusu	Mübaşir Abdi Bey Ramazan'ın bağında bazı adamların uygunsuz işler yaptığını bildirmesi.
Özet	Mir-i liva tarafından mübaşir Abdi Bey ve Osmancık Kazası'na tabi Kargu Köyü'nden Hasan bin Mustafa meclis-i şer'e gelerek Ramazan isimli kişinin bağında Hasan, Mehmet Ağa ve Ahmet'in ahlâk dışı işler yaptıkları iddia etmişlerdir. Mahkemeye ifadeye çağrılan Hasan sorgusunda kendi rızayla zikr edilen mevzuyu tasdik ettiğini belirtmiştir. Mübaşir Abdi Bey'in talebiyle kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Hoca Hasan bin Osman, Mansur bin Süleyman, Hüsam Emin Kulu, Mehmet bin Mustafa, Abdi bin İsa Yusuf

Sayfa	10-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 19 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Satılmış bin Yusuf vefat eden babasından kalan mirası talep etmesi.
Özet	Satılmış bin Yusuf mahkemeye müracaat ettiğinde babasının vefat ettiğini Hasan bin Mustafa'nın kendisinin vasisi olduğunu anlatmış. Hasan bin Mustafa'nın babasından kalan muhallelâtı kabz ettiğini yirmi yıldan fazla kendi menfaati için kullandığını iddia etmiştir. Mahkemeye tanık olarak gelen diğer Satılmış ise on sekiz yıldır Satılmış bin Yusuf'un babasından kalan mirası kendi kullandığını belirtmiştir. Hasan bin Mustafa'nın talebiyle kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud Çelebi, Mehmet Bey bin İvaz, muhzir Hasan bin Memi

Sayfa	10-A
Hüküm	3
Tarih	fi'l-hadi ve'l-ısrîn min Rebi'ülâhir 1004
Olya Mahalli	-
Dava Konusu	Mümine binti Mustafa'nın kendi oğluna vekil olması.
Özet	Mümine binti Mustafa sulbî oğlu Satılmış bin Yusuf'un umûmen ve husûsen vekâletini üzerine almasını meclis-i şer'de kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, muhızır Mehmet Ağa, muhızır Musa, Mehmet bin İvaz ve gayruhum.

Sayfa	10-A
Hüküm	4
Tarih	fi Rebi'ülâhir 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İvaz Mehmet bin Hasan ve Süleyman bin İsa'nın vasi olmaları.
Özet	Nalbant Ali bin Koca vefat ettiğinde Emine ve Emin isimli iki yetimini kibel-i şer'den vasisi olan İvaz Mehmet ve Süleyman bin İsa Fahrü'l-akran Mevlana Hasan Efendi karşısında mahkeme gelerek çocukların nafaka ve kıyafet ihtiyaçlarını beyan ettiler. Mahkemede babalarından kalan dükkânı çocukların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bin altı yüz seksen akçeye sattıklarını ifade etmeleri üzerine şahitler çağrılmıştır. Mevlana Maksud Çelebi, Mevlana Sinan Halife ibn-i Mir Kulu şahadetleriyle nafaka ve kıyafet ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla satıldığını tasdik etmişler ayrıca Mevlana Hasan Efendi'nin satış için izin verildiğini ifade etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderris, Mehmet Çelebi ibn-i Eyyüb Efendi, Hüseyin bin Yakup, Cafer bin Yusuf, Bünyad bin Abdürrahim, muhızır Receb, muhızır Mansur bin Hüseyin, Hacı Musli bin Tursun, Muharrem bin Ramazan gayruhum

	mine'l-hâzırın.
--	-----------------

Sayfa	11-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 23 Reb'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hasan bin Ramazan'ın dükkânını satması.
Özet	Fahrü'l-kuzat Mevlana Hasan Efendi ibn-i Hoca Nebi ile dükkân sahibi Hasan ibn-i Ramazan meclis-i şer'e gelerek satmak istediği dükkânın bulunduğu konumunu ayrıntılı şekilde beyan ettikten sonra on bir iki yüz akçeye Hasan ve Hüseyin Efendilere sattığını beyan etmiştir. Mahkemede Mevlana Hasan Efendi dükkân sahibi Hasan Efendi'nin sözlerini tasdik ettikten sonra dükkânın bedelinin tamamını ödediğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Salih Efendi el-müderris, Hacı Mustafa ibn-i Hacı Yakup, Mehmet Üveys Efendi, Hacı Ali ibn-i Yusuf, Mevlana Abdi Yusuf kethüda.

Sayfa	11-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Asiye binti Satılmış'ın nafaka ve kisve talebi.
Özet	Asiye binti Satılmış, Yusuf bin Hüseyin tarafından vekil olan Mehmet'ten nafaka ve kisve ihtiyacını talep ettiğinde mahkemede isteği olumlu karşılanmıştır. Hacı Osman ve Hacı Ahmet bin Mehmet şahadet etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Hüsam Emin, muhızır Mehmet, Hasan bin Ali

Sayfa	11-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 23 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Asiye Hatun içki içen ve tambur çalan zevcinden boşanmıştır.
Özet	Yusuf bin Hüseyin içki içmesini ve tambur çalmasını istemeyen zevcesi Asiye Hatun'u üç talâk ile boşanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	11-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 23 Rebî'ülâhir sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Halil ile Mustafa'nın davalası.
Özet	Hacı Halil vekâleten kassab Mustafa ile bir katır ve otuz iki altın üzerine yirmi yıldır davaları devam etmektedir. Kassab Mustafa'nın talebiyle kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	11-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Cafer bin Ali'nin İlyas bin Hacı Emrullah'tan katır alması.
Özet	Cafer bin Ali, İlyas bin Hacı Emrullah'tan katır satın almış bir süre sonra İlyas satmaktan vazgeçmiş ve pazarlığı bozmuştur. Katır alış-verişi gerçekleşmemiştir
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Ma'den el-muhzır, Ali bin Mansur, Receb bin Memi, Mehmet bin Mustafa

Sayfa	11-A
Hüküm	6
Tarih	fi 23 Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Ahmet kıymetli eşyalarını satması.
Özet	Hasan bin Ahmet, gümüş kılıç, gümüş eşyalar, mor yağmurluk, ok vb. kıymetli eşyalarını Mehmet bin İbrahim'e satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Seydi Çelebi, Mevlana Salih Efendi ve gayruhum.

Sayfa	11-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 24 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Hacı Cafer el-medyûn Veli'ye sekiz yüz kırk akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ma'den el-muhzır, Ali bin Maksud, muhzır Receb, muhzır Mehmet

Sayfa	11-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 24 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Veli bin Dede öküz bahasından borç alması.
Özet	Veli bin Dede öküz bahasından dokuz yüz akçeyi Bali Kulu bin Karaca'dan talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Hacı, el-Hâc Ma'den, Mehmet Ağa, Mehmet Ağa bin İvaz

Sayfa	11-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 24 Rebî'ülâhir sene 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Emine Hatun'un kassab Mustafa bin Şahhan'dan akçe talebi.
Özet	Hacı Halil bin İbrahim'in kızı Emine'nin isteğiyle Ali Kulu bin Seydi kassab Mustafa bin Şahhan'dan akçe talep etmiştir. Evliya bin Abdullah ve İbrahim bin Tahir, Emine'nin vekili Ali bin Kulu'nun akçe istediğine şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Seydi Çelebi Halil Baba, Mehmet Bey bin İvaz

Sayfa	11-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali Kulu kassab Mustafa'ya borç vermiştir.
Özet	Müvekkil Ali Kulu bin Seydi borç verdiği kassab Mustafa'ya dava açmıştır. Kassab Mustafa bir katır, otuz flori, nakit bin dokuz yirmi akçe ve üç bin yedi yüz yirmi akçe borç almıştır. Ali Kulu bin Seydi meclis-i şer'de borç meselesinin yirmi yıldan fazla sürede devam ettiğini Mustafa'nın bu konu hakkında sorgulanmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Şeyh Seydi, Mehmet bin İvaz, Mansur bin Abdülmennan

Sayfa	11-B
Hüküm	5
Tarih	fî 24 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Siyah Arap Abdurrahman'ın şikâyeti.
Özet	Subaşı Mehmet'in kölesi Abdurrahman onu meclis-i şer'de şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, muhızır Receb, muhızır Mahmud

Sayfa	12-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 24 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı Halil Mahallesi
Dava Konusu	İshak'ın zevcesi Melek binti Mehmet'i boşaması.
Özet	Melek bin Mehmet zevcesi İshak'tan alacağı mehr-i müeccel ve iddet-i nafakasından feragat ettiğini meclis-i şer'e gelerek bildirmiştir. Meclis-i şer'e gelen zevcesi İshak onu boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Hasan Efendi, Fahrü'l-meşâyih Şeyh Atânullah Efendi, Hüseyin bin Mehmet Çelebi Efendi

Sayfa	12-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 24 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	Mirza kızı Hacı Bula'yı emanet etmesi.
Özet	Mirza kızı Hacı Bula'yı Hasan bin Mustafa'ya emanet etmesini sicille kayıt edilmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl-sabıkan

Sayfa	12-A
Hüküm	3-4

Tarih	fi'l-yevmi'l-hadi ve'l-işrin min Rebî'ülâhir sene 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hızır bin Kadri'nin dükkânını satması.
Özet	Hızır bin Kadri Alaflar Sükûn'da bulunan dükkânı bin beş yüz seksen beş akçeye satmış yine kız kardeşleri Emine, Abide ve Zeynep'in hisseleri miktarınca onlara paylarını vermiştir. Meclis-i şer'e gelen kız kardeşler Hızır'ın dükkânı satmasını onayladıklarını belirtmişler. Hızır, dükkân satıldığında kız kardeşlerine haklarının verildiğini hisselerinin kalmadığını da bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mevlana Abdul Efendi, Fahrü'l-mülâzım Mevlana Mehmet Çelebi, Mevlana Salih Efendi, Mevlana Maksud, Mevlana Hasan Halife el-kâtip, Mevlana Abdullah el-kâtip ve gayruhum.

Sayfa	12-A
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fi 25 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Celil bin İmran el-medyûn Ali bin Kubat'a öküz bahasından sekiz altın borç vermiştir. Dava sicile kayıt olunmuştur.
Özet	Mevlana Mustafa'ya bahsi geçen altın teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Yusuf kethüda, Maksud Çelebi ibn-i Musa, Emirhan Ali ve gayruhum.

Sayfa	12-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Sipahi Süleyman'ın tımarı geri alınmıştır.

Özet	İsmail Çavuş ve çeribaşı Mustafa'nın getirdiği fermana göre iki bin yüz akçelik tımar bedelinin sipahi Süleyman'dan Bektaş Çavuş'a tevcih edildiğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud Çelebi, Mevlana Hasan Çelebi, Mevlana Abdullah Çelebi, Hasan Bey bin Abdullah, Ali bin Maksud ve gayruhum.

Sayfa	12-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 2 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Yusuf'un debbağ dükkânını satması.
Özet	Hasan bin Yusuf üstat Sefer bin Mehmet'e debbağ dükkânını nakit beş bin akçeye satmıştır. Hasan bin Yusuf meclis-i şer'de akçeyi nakit olarak aldığını beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa Efendi, Bektemur bin Budak, Mehmet bin Divane

Sayfa	12-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 25 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karakeçili Mahallesi
Dava Kasası	Mehmet Çelebi ibn-i Hoca'nın Ayni binti İbrahim'e nikâh istemesi.
Özet	Mehmet Çelebi ibn-i Hoca ile mir-i miran çavuşlarından Ali çavuş ibn-i Kaya Çavuş meclis-i şer'e gelerek nâ-mahremi Ayni binti İbrahim'e nikâh kıymak için mahkemeye müracaat etmiştir. Ayni binti İbrahim'in kefilisi olan Ali Çavuş ibn-i Kaya'dan şeriata uygun olarak nikâh kıymasına izin vermesini istemiştir. Mehmet bin Ali, Sefa bin Burhan şahadetleriyle nikâh kıyılmasına hüküm olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mahmut Efendi, kıdvetü'l-kuzat Ahmet Efendi, Mevlana Salih Efendi el-müderris, Hacı Mustafa

	Efendi, Mevlana Abdi
--	----------------------

Sayfa	13-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Gülabi Mahallesi
Dava Konusu	Sevindik nam kişinin oğlu Memi'nin ateşe düşmesi.
Özet	Gülabi Mahallesi sakinlerinden Sevindik'in oğlu Veli'nin ateşe düşmesi ve belinden aşağısı yanması üzerine mahalle halkından İsmail bin Mehmet, Hızır bin Eyne ve imam Süleyman Halife meclis-i şer'e bildirmelerinin ardından fahrü'l-akran Süleyman Ağa çocuğun evinde keşif yapılmasını istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Abdi bin Hacı Şehriyar, Hacı İsmail bin Yaban, Abdi bin Salih, Gülabi bin Bali, Mevlana Ömer Halife el-hatip, Ma'den Fakih bin Muharrem, Sayamî bin Hacı Nebi ve gayruhum.

Sayfa	13-A
Hüküm	2
Tarih	fî 25 Rebî'ülâhir 1004
Olay Mahalli	Gülabi Mahallesi
Dava Konusu	Sevindik bin Mehmet'in oğlu Veli'nin evinde düşerek yanmasının araştırılması.
Özet	Sevindik bin Mehmet'in oğlu Veli ateşe düşerek ağır yanık sonucu vefat etmiştir. Fahrü'l-akran Süleyman Ağa'nın isteğiyle mahalle halkından İsmail bin Mehmet, Receb bin Üstat, Hızır bin Ebnâ Hoca, Hüseyin bin Satılmış ve başkaları vefat eden çocuğun düştüğü yeri incelemişler ve konu hakkında mahkemede bilgi vermişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ali, Hacı Eyyüb, kâtip Abdullah, Hacı Murat, Ali Bey, Mevlana Salih Efendi, Mevlana Hüseyin el-kâtip, Mehmet bin İvaz, Abdi Şah bin Abdi ve gayruhum.

Sayfa	13-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 25 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mir-i liva Hasan Bey'in reayadan arpa satın alması.
Özet	Şehir ayanlarından fahrü'l-akran el-Hâc Mustafa ibn-i Hacı Yakup, Hacı Eyyüb bin Yusuf, Hacı Sinan bin Hoca Musa, Hacı Seydi ibn-i Hacı Hüseyin şahitlik yapmak amacıyla Çorum Kadısı Muslihiddin Efendi'nin huzuruna çıkmışlar. Çorum ahalisinden Yusuf bin Maksud, Hacı Badak, Hacı Murat bin Badak, Hacı Ali bin Yunus, hoca Hüsam bin Hacı Ahmet, Bekdemir bin Budak ve başkaları da kadının mahzarında sorunlarını anlatmışlar. Şehir ayanları, mir-i liva (sancakbeyi) Hasan Bey'in kendi şahsi ihtiyaçları için reayadan onar akçeden iki yüz kile arpa aldığına şahitlik etmişlerdir. Mahkemede ayanların dinlenmesinin ardından Mir-i liva Hasan Efendi reayadan arpa aldığını ve arpanın bedelini ödediğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mahmut Bey ibn-i Mehmet, Hüseyin Bey bin Mustafa yoldaş, Mevlana Hüsam Efendi, Mehmet Bey ibn-i Ramazan, Mehmet Bey bin Musa, Abdi Şah bin Abdi, muhızır Ali bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	13-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 26 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet Bey hapiste olduğu dönemde küçük hizmetkârı hırsızlık yapmıştır.
Özet	Mehmet Bey, İbrahim, Mustafa bin Maden ve Abdal bin Hacı Mehmet ile birlikte meclis-i şer'e gelerek Mustafa'ya dava açmıştır. Mehmet Bey meclis-i şer'de küçük hizmetkârının kendisi hapiste olduğu zamanlarda odasından bir kaftan, bir dülbent, kırmızı çamaşırını aldığını iddia etmiştir. Söz

	konusu olan küçük hizmetkâr Mustafa isimli kişinin hizmetinde bulunduğunu kabul etmiş ancak isnad edilen filleri ret etmiştir. Mehmet Bey'in talebiyle mahkemeye çağrılan Mustafa da üzerine atılan suçlamaları kabul etmemiştir. Mehmet Bey'den beyyine talep olunduğunda ise iddialarını ispatlayamamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Monla Mehmet, Mustafa bin İlyas, Ömer bin Hacı Veli, Veli bin Oruç

Sayfa	13-B
Hüküm	1
Tarih	fi'l-yevmi'l- hâmis ve'l-işrin min Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sarı Köyü
Dava Konusu	Mustafa Çelebi bin Gülabi'nin mirasının taksimi.
Özet	Mustafa Çelebi bin Gülabi vefat ettikten sonra mirasının taksimi için Mevlana müderris Salih Efendi tayin edilmiştir. Mustafa Çelebi bin Gülabi'nin mirası elli beş adet gurusu Döndü ve Hasan'a şeriata uygun olarak paylaşmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Hasan Efendi ibn-i hoca Nebi, Mehmet Bey bin İvaz, Mevlana Hasan Halife ibn-i Nurullah, Ali bin Abdullah, muhızır Mehmet Ağa, muhızır Receb, muhızır Ma'den ve gayruhum.

Sayfa	13-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 26 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Emir Mahmut bin Melek'in merkebinin emanet etmesi.
Özet	Emir Mahmut bin Melek boz kancık merkebinin Abdülhak bin Cafer'e emanet etmiştir. Emir Mahmut bin Melek, Abdülhak bin Cafer'e bu konu hakkında dava açmış ve emanet ettiği merkep hakkında sorgulanmasını talep

	etmiştir. Cafer meclis-i şer’de merkebin kendisine verildiğini itiraf etmiştir. Meclis-i şer’de merkebin sahibi Emir Mahmut’a geri verilmesine karar verilmiştir.
Şuhûdü’l-hâl	Salih Efendi el-müderris, Şeyh Seydi Çelebi, Abdullah Çelebi ve gayruhum.

Sayfa	13-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 28 Rebî’ülâhir sene erba’a ve elf
Olay Mahalli	Yenice Mahallesi
Dava Konusu	Aydın bin Badak’ın zevcesi Satı’yı boşaması.
Özet	Aydın bin Badak subaşı Süleyman, vekil Mehmet ve Mustafa ile meclis-i şer’e gelerek zevcesi Satı’nın nâ-meşru toplumun değerlerine aykırı ve uygunsuz bazı davranışlar sergilediği gerekçesiyle dava açmış ayrıca Yenice Mahallesi sakinlerinin de konu ile ilgili bilgi vermesi için mahkemeye çağrılmalarını talep etmiştir. Mahalleden Ali Fakih, Mustafa, Aykut, Fazlı, Ahmet, Dursun ve diğer mahalle sakinleri Satı’nın nâ-mahremlerinden kaçınmadığını söyleyerek ayrıca uygunsuz işler yaptığını bildirmişler. Bayram bin Mehmet ve Musa bin Mehmet meclis-i şer’de ifadelerinde Aydın’ın zevcesi Satı’nın kabahatli ve fena bir hatun olduğuna dair tanıklık yapmışlar. Aydın ve mahalle sakinlerinin dinlenmesinden sonra tarafların talâk-ı selâse ile boşanmalarına karar verilmiştir.
Şuhûdü’l-hâl	Bali bin Mustafa, Eyne hoca bin Musli, Satılmış bin Ahmet, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	14-A
Hüküm	1
Tarih	fi’l-yevmi’s-sâmin ve’l-işrin min Rebî’ülâhir 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Sunullah Efendi’nin terekesi.

Özet	<p>Sunullah Efendi vefat ettiğinde oğlu Hızır'a miras olarak yirmi tane süpürge, bir fener-i zeyt, iki sini, on tane kaşık, bir dane Frenk kilidi, iki tane sim, bir miktar iplik bırakmıştır. Terekesinden çıkan bir köhne boğça, dört adet kilit, bir köhne pabuç, ikişer adet akçe, bir köhne dülbent, bir don, gömlek, bir köhne şalvar, köhne çuha, dolama, bir miktar kalem gibi değerli eşyalar Sunullah Efendi'nin oğlu Hızır'a teslim edilmiştir.</p> <p>Not: Bir tane döşek, Bir tane öküz, iki tane kovan, bir tane urgan, bir köhne kaftan, bir tane dülbent, bir tane gömlek, bir köhne kürk, hane ve anbar da bulanana miras malları da Hızır'a taksim edilmiştir. Terekede, yekûn olarak sekiz bin yirmi dokuz akçe olduğu hesaplanmıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet bin Mehmet, Veli bin Ali, Ahmet bin Hamza ve gayruhum.

Sayfa	14-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 26 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Hızır bin Ahi Ömer el-medyûn İlyas'a seksen sekiz akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Fahrû'l-mülazım Mehmet Çelebi Efendi, Mevlana Abdullah Çelebi, muhzır Ali, muhzır Hacı ve gayruhum.

Sayfa	14-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 28 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Ali'nin buğday satması.
Özet	Hasan bin Ali buğday satmış ancak bâc-ı bazâr yani Pazar

	vergisini ödememiştir. Muhtesip Ebu bin Karaca bâc-ı bazârı ödemeyen Hasan bin Ali'ye dava açmıştır. Meclis-i şer'de şahitlerin dinlenmesinden sonra mahsulün bâc-ı bazâr payının ödenmesine karar vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- bâ-sabıkan

Sayfa	14-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 25 Rebî'ülâhir erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sakız Kazası
Dava Konusu	Mustafa Çelebi ibn-i Gülabi'nin mirasının taksimi.
Özet	Rum kassam-ı askeri Mevlana Ahmet Efendi, yerli kassam fahrü'l-müderris Mevlana Salih Efendi Sakız Kazası'ndan Sarin Köyü'nde vefat eden Mustafa Çelebi ibn-i Gülabi'nin mallarının taksimi için Çorum'a gelmişler. Mustafa Çelebi ibn-i Gülabi'nin oğlu Hasan Çelebi babasının kısmeti (kısmet; miras anlamında kullanılmıştır.) hususunda yine malların taksimi için kassam Salih Efendi'ye on beş adet gurus verilmiştir. Kassam Mehmet Çelebi miras paylaşımı için para talep ettiğinde Hasan Çelebi, Salih Efendi'ye ücretin ödendiği belirtilmiştir. Salih Efendi on beş gurus aldığı tasdik etmiş ve bu hususun kayda geçmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mevlana Hasan Efendi, Mehmet Bey ibn-i İvaz, Mevlana Hasan ibn-i Nurullah, Osman ibn-i Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	14-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Mahsun ibn-i Güvendik el-medyyûn Musa bin Ali'ye öküz bahasına bir altın borç vermiştir.

Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	14-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 26 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Harmancuk Köyü
Dava Konusu	Döndü binti Recep'in Avan bin İlyas'ı şikâyet etmesi.
Özet	Harmancuk Köyü'nden Hüseyin'in zevcesi Döndü binti Recep meclis-i şer'de Emrullah bin İlyas'ı kendi önüne çıktığını rahatsız ettiğini gerekçesiyle şikâyet etmiştir. Döndü binti Recep köy halkından konu hakkında bilgi alınmasını da istemiştir. Mir-i livayı Çorum'da mübaşir olan Ali bin Ahmet talebiyle sicile kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Mansur, Salih Fakih Hacı Bayram, Mehmet bin Oruç, İbrahim bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	14-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 26 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Harmancuk Köyü
Dava Konusu	Emrullah'a kefil olunması.
Özet	Harmancuk Köyü sakinlerinden İmam Bünyad bin Ahmet, Davud bin Bayram, Mustafa, Veli, Tayyib, Abdülkadir ve başkaları Emrullah'a kefil olduklarını meclis-i şer'de beyan etmeleri kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	14-B
Hüküm	4

Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Harmancuk Köyü
Dava Konusu	Emrullah'ın Döndü'nün iddialarını inkâr etmesi.
Özet	Emrullah meclis-i şer'de Döndü'nün önüne çıkmadığına, kötü ve uygunsuz konuşmadığına yemin etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	14-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fi 28 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yeni hamamamtamir edilmiştir.
Özet	Hamam-ı ceddinin hamamcısı Mehmet bin Mahmut meclis-i şer'de gelerek hamamın harap hale geldiğini haber vermiş ayrıca hamamın tamire ihtiyacı olduğunu Müslümanlara sual edilmesini ve konunun araştırılmasını talep etmiştir. Üstat Hasan bin Hamza, Abdi Şah bin Yusuf, Mustafa bin Sinan hamamın tamirinin gerekli olduğuna dair şahitlik yaptılar. Hamamcı Mehmet bin Mahmut'un talebiyle dava kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Abdullah Halife, Mehmet Bey bin İvaz, Seydi bin Güldede ve gayruhum.

Sayfa	14-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Veli'nin bârgirini satması.
Özet	Mehmet Bey Veli meclis-i şer'de şahitlerin eşliğinde alaca bârgirini dokuz yüz akçeye Derviş Ahmet bin Hacı Mustafa'ya satmıştır. Derviş Ahmet bin Hacı Mustafa

	Mehmet Bey'den bârgiri aldığını tasdik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı muhzır Mehmet, Mehmet bin Ahmet, Mehmet Bey bin İvaz, Mehmet Çelebi bin Hacı İbrahim ve gayruhum.

Sayfa	14-B
Hüküm	7
Tarih	Tahrîren fî 26 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim Bey'in kızı Ayşe nişanlısından ayrılmıştır.
Özet	Ayşe'nin nâmzedi(nişanlısı)dergâh-ı âlî yiğitlerinden Mahmut Bey ibn-i Hızır yanına Mehmet Çelebi ibn-i Hoca Hamza'yı alarak nişanlısından ayrılmak istediğini meclis-i şer'e gelerek bildirmiştir. İbrahim Bey'in kızı Ayşe Mahmut Bey'in talebi kabul etmiş ve nişan bozulmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mevlana Mahmut Efendi, Fahrü'l-kuzat Mevlana Ahmet, kethüda Hacı Mustafa Arslan, Hasan Bey ibn-i Abdullah, Mehmet Bey Muslihiddin, Hacı Yusuf bin Hoca Musa, Hacı Seyyid Ali bin Hacı Hüseyin, Yusuf kethüda bin Mustafa, Mustafa Hoca İbrahim

Sayfa	14-B
Hüküm	8
Tarih	Tahrîren fî 28 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Zimmi Murat kalay bahasından borç vermiştir.
Özet	Zimmi Murat kalay bahasından bin altı yüz seksen akçeyi Hacı Halil'e borç verdiğini gerekçesiyle dava açmıştır. Meclis-i şer'e gelen Hacı Halil kalay bahasından borç aldığını ikrar etmesi üzerine zimmi Murat'ın talebiyle dava kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l- hatip Hasan Efendi, fahrü'l-meşâyih Şeyh Seydi Çelebi, Mustafa Dede bin Hasan, muhzır Ali Maksud

Sayfa	15-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 26 Rebi'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ed-dâyin Hoca İlyas bin Hamza el-medyûn Ali bin Nebi'ye iki yüz kırk akçe karz vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hatip Hasan Efendi, Şeyh Ayas Efendi, Şeyh Seydi Çelebi, Mevlana Maksud, Mevlana Hasan ve gayruhum.

Sayfa	15-A
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali Paşa Vakfı'na ait hamam mukataaya verilmiştir.
Özet	Ali Paşa Vakfı'na ait hamamı Molla Maksud Ma'den bin Ali'ye bir senesi on bir akçeye mukataa vermiştir. Molla Maksud ve Ma'den bin Ali meclis-i şer'e geldiklerinde taraflardan Ma'den bin Ali gelecek seneden itibaren on bin akçeye hamamın mukataasını aldığını kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-hatip Hasan Efendi, fahrü'l-meşâyih şeyh Abbas Efendi, Şeyh Seydi Çelebi, Ömer bin Abdullah, el-Hâc Ma'den bin Hüseyin, Memi bin Mehmet

Sayfa	15-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Ali bin Pir Dede el-medyûn Yusuf bin Pir Nefes'e

	yüz kırk akçe borç verdiği kayıt edilmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hacı bin Mehmet

Sayfa	15-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 29 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum- Karakeçili Mahallesi
Dava Konusu	Ayni binti İbrahim'in miras ile kalan mallarını nişanlısının alması.
Özet	Ayni Hatun'un babası İbrahim Ağa vefat ettikten sonra fahrü'l-akran el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Yakup ve Mehmet Bey ibn-i İvaz'ın şهادetleriyle dergâh-ı âlî yiğitlerinden Hasan Bey bin Abdullah Ayni Hatun'un vekili olarak belirlenmiştir. Mehmet Çelebi ibn-i Hoca Hamza ise Ayni binti İbrahim Ağa'nın nişanlısı olup Ayni'nin babasından kalan mülkleri satın almayı teklif etmiştir. Hasan Bey bin Abdullah ve Mehmet Çelebi ibn-i Hoca Hamza ile bu husus hakkında görüşmek amacıyla meclis-i şer'e başvurmuşlar. Mehmet Çelebi mahkemede Ayni bin İbrahim ile nişanlı olduğunu babasından kızına ekin, değirmen gibi mülk kaldığını, Hasan Bey'in gözetiminde yüz yirmi beş adet guruşa aldığını beyan etmiştir. Ayni Hatun'un vekili Hasan Bey tarafların anlaşacağını dava ve anlaşmazlık kalmadığını ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mahmut Efendi, Ahmet Efendi, Hamza Çelebi ibn-i Mahmut Efendi, el-Hâc Mehmet Efendi, Hasan Bey bin Abdullah, Mehmet Bey bin Hasan, el-Hâc Seyyid Ali bin el-Hâc Hüseyin, el-Hâc Mahmut bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	15-B
Hüküm	1
Tarih	fi'l-yevmi'l-evvel min Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Kethüda Yusuf bin Mustafa'nın ferace satması.
Özet	Kethüda Yusuf bin Mustafa borcunu ödemediği gerekçesiyle Muhlis bin Ali ve Süleyman bin Nazar'ı dava etmiştir. Kethüda Yusuf bin Mustafa mahkemede Süleyman bin Nazar'a on dört altına bir çuha kaftan yine nakit vermek şartı ile dört buçuk altına ferace sattığını ancak feracenin bedelini ödemediğini sorguya çekilmesini talep etmiştir. Süleyman bin Nazar ise kethüdanın iddialarını kabul etmemiş feracenin bedelini ödediğini belirtmiştir. Mahkeme heyeti tarafların yemin etmesini istemiş kethüda Yusuf almadığına yemin etmesi üzerine Süleyman'ın dört buçuk altını ödemesine hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İsmail Fakih ibn-i Pir, Satılmış bin Mahmut, Halil bin Musa, Nazır bin Ali, Satılmış bin Ahmet, Mehmet bin İvaz

Sayfa	15-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Resul bin Budak'ın boşadığı zevcesiyle tekrar evlenmek istemesi
Özet	Resul bin Budak meclis-i şer'e gelerek daha önce boşadığı Evbiya Hatun ile tekrar evlenmek istediğini ikrar etmiş yine Evbiya Hatun'unda kabul ettiğini sözlerine eklemiştir. Resul bin Budak'ın evlenmek isteği kayda geçmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-hatip Hasan Efendi, Abdi Halife, Süleyman Paşa

Sayfa	15-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Hızır Bey Sarayı Köyü

Dava Konusu	Hasan bin Umur'a Ahmet bin Safi Fakih'in kefil olması.
Özet	Hızır Bey Sarayı Köyü'nden Hasan bin Umur'un isteğiyle İmam Ahmet bin Safi Fakih kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	15-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali Paşa hamamı müsteciri Mehmet bin Mahmut'un futa satışı.
Özet	Ali Paşa hamamı müsteciri(kiracı) Mehmet bin Mahmut, Mustafa'ya yüz elli futayı elli tanesini otuz beş akçeye yine on beşer akçeye yetmiş üç araba kütüğü kırk beş akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Hasan Fakih, Memi bin Mahmut

Sayfa	15-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî gur-re-i Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin İsmail bin Ali el-medîyûn Hasan bin Üveys'e bin iki yüz akçe karz (borç) vermiştir. Borç hususuna Durmuş bin Ali ve Süleyman bin Bayram şahitlik yapmışlar.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mehmet Efendi, Mevlana Mehmet, Mevlana Hasan Çelebi, Mehmet Bey bin İvaz

Sayfa	15-B
Hüküm	5

Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Sorgun
Dava Konusu	İsmail bin Ali'nin kefil talebi.
Özet	İsmail bin Ali, sekiz gün için Hasan'dan kefil olmasını talep etmiştir. Hasan ise kefil olmak için talâk-ı selâseye şartı koşmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl- sabıkan

Sayfa	15-B
Hüküm	6
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Satılmış bin Abdullah'ın boşanması.
Özet	Satılmış bin Abdullah'ın zevcesi Evbiya Hatun'dan boşanmasına mahkeme karar vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl-sabıkan

Sayfa	15-B
Hüküm	7
Tarih	fi'l-yevmi'l-hadi Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Veli bin Hacı Mehmet'in câmûs satması.
Özet	Hacı Veli bin Hacı Mehmet bin altmış akçeye câmûsu Musa bin Uğurlu'ya kendi isteği ve rızasıyla satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mehmet bin İvaz, İsmail bin Abdullah, Memi bin Mahmut

Sayfa	15-B
Hüküm	8

Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kilârı Ömer Bey'e teslim edilenler.
Özet	Kilârı Ömer Bey sayılı elli hane birer vukiyye sadeyağ teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	16-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 3 Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İslam bin Mehmet'in Cafer ve Ali'yi yaralaması.
Özet	Deveci taifesinden Cafer bin Mustafa ve Ali bin Abdullah meclis-i şer'de kendilerini yaraladıklarını öne sürerek İslam bin Mehmet'e dava açmışlar. Mahkemede Cafer bin Mustafa, İslam'ın bıçak ile sol elinin ayasından bıçakladığını ve yaralandığını söylemiştir. Ali bin Abdullah mahkemede İslam'ın sağ omzunu ve sol ayağını hançer ile yaraladığını anlatmıştır. Meclis-i şer'de Cafer ve Ali'nin iddiaları dinlendikten sonra olay hakkında inceleme yapılmış şahitler dinlenmiş İslam ve yoldaşının Cafer ve Ali'yi yaraladığı tespit edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ma'den hatip hoca, Musli bin Mansur, Ebu Bekir bin Cihan Pir, İslam bin Kasım, Hüseyin bin Gülabi,

Sayfa	16-A
Hüküm	2-3-4
Tarih	Tahrîren fi 3Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hassa kilârcılardan Ömer Ağa'nın defterdar Mustafa Efendi'den akçe alması.

Özet	Hassa kilârcılardan Ömer Ağa, hâlâ Çorum emini Hacı Musli ve kabzımal Ali bin Cani muvacehesinde defterdar Mustafa Efendi'den yirmi yedi bin dört yüz akçe almıştır. Ömer Ağa'nın ikrarı emin Ali talebiyle sicile kayıt edilmiştir. Ali bin Cani beş müd buğdayı Ömer Ağa'ya teslim etmiştir. Defterdar Mustafa Efendi Ömer Ağa'ya altmış adet guruş teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mâ-sabıkan

Sayfa	16-A
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî 3 Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	Karakeçili Mahallesi
Dava Konusu	Nisa binti Süleyman'a babasından miras ile bağ kalması.
Özet	Cafer bin Yusuf ve Mehmet bin Budak'ın şehadetleriyle Nisa binti Süleyman'a zevci Nasuh bin Şaban vekil tayin edilmiştir. Nisa binti Süleyman'a babasında irs-i şer' ile bağ kalmıştır. Meclis-i şer'de Nisa binti Süleyman'ın müvekkili Nasuh bağı yüz akçeye Hasan bin Ramazan'a satmış bağın bedelini nakit almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı İsmail bin İbrahim, Mehmet Çelebi bin Hacı İbrahim, Mevlana Maksud bin Musa Hasan Bey bin Abdullah

Sayfa	16-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fî 3 Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı İsmail bin İbrahim'in borç vermesi.
Özet	Hacı İsmail ibn-i İbrahim Ali bin Ma'den'e on iki altın borç verdiğini geri ödemediği gerekçesiyle dava açmıştır. Mahkemede Ali bin Ma'den altın borcunu inkâr etmesi

	üzerine udulden Hacı Ali bin Abdülkadir ve Hacı Mustafa bin Ali Hacı İsmail ibn-i İbrahim'in on iki altın alacak hakkı olduğuna şehadet ettiler.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Maksud Çelebi, Mehmet Bey bin İvaz, Mehmet Ağa bin Mustafa

Sayfa	16-A
Hüküm	7
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İslam bin Mehmet'e Ali bin Cani'nin kefil olması.
Özet	16. sayfada deveci taifesinden Cafer bin Mustafa ve Ali bin Abdullah İslam bin Mehmet tarafından bıçak ve hançerle yaralandıklarını ve mahkemede dava açtıklarını okumuştuk. Davacılar Cafer bin Mustafa ve Ali bin Abdullah bir süre sonra meclis-i şer' de kefil talep etmişler Ali bin Cani İslam'ın nefesine kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Maksud Çelebi, Mehmet Bey bin İvaz, Mehmet Ağa bin Mustafa

Sayfa	16-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-selâse min Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	Sorgun Kazası
Dava Konusu	Sorgun Kazası'ndan Çorum'a gelen Celil'in atı çalınmıştır.
Özet	Sorgun Kazası'na tabi Çal Köyü'nden Celil isimli kişi Çorum merkeze bağlı Halil Köyü'nde oturan Cafer bin Turşah'ın evinde kaldığı sırada atı kaybolmuştur. Cafer'in atın bedeli ödemesi için Celil ona dava açmıştır. Mahkeme Cafer onun iddiaları kabul etmemiş inkâr etmiştir. Udulden Veli bin Ahad ve Mustafa bin Şah Veli tarafları uzlaştırmaya çalışmış ancak başarılı olamamışlar ve iddiaların araştırılmasına

	karar verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mehmet bin İvaz, Memi bin Mahmut, Abdi bin Ayn

Sayfa	16-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 3 Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	Sorgun Kazası
Dava Konusu	Celil'e ait atın evinde kaybolması üzerine Cafer'in atın bedeli ödemesi.
Özet	Sorgun Kazasına tabi Çal Köyü'nden Celil Çorum merkeze bağlı Halil Köyü'nden Cafer'in evinde misafir olduğu dönemde atı kaybolmuştur. Celil, Cafer'i mahkemeye vermiş atın kaybolması ile ilgili dava açmıştır. Cafer'in at bahasından iki bin beş yüz akçe verdiğini Celil kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-meşâyih Atânullah Efendi, Mevlana Maksud Çelebi, Hacı Sinan bin Hoca Musa, el-Hâc Seydi bin Hacı Hüseyin, Hacı Murat bin Budak, Hacı Eyyüb bin Yusuf, Yusuf kethüda Maksud, Mehmet Ağa Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	16-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 3 Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Üstat Yakup bin İskender'in Salih Efendi'ye borç vermesi.
Özet	Üstat Yakup bin İskender fahrü'l-müderriş Salih Efendi ile meclis-i şer'e gelerek Salih Efendi'ye verdiği borcu ikrar etmiştir. Salih Efendi taksitle Zilhicce 'de ödemek üzere üç bin akçe daha sonra dört yüz elli akçe toplamda üç bin dört yüz elli akçe borç almıştır. Salih Efendi mahkemede borcunu kabul etmiş ve kayıt olunmasını talep etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ali Yusuf, Gazanfer bin Abdullah, Mehmet Ağa Mustafa.
--------------	--

Sayfa	16-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Hatun'un Dursun ile evlenmeye razı olması.
Özet	Zekeriya bin Maksud'un kız kardeşi Hacı Hatun'u Dursun ile evlenmesine izin vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Satılmış bin İlyas, Üstat Veli Pir Kulu, Mehmet Ağa Mustafa.

Sayfa	16-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Nasuh'a vekil belirlenmesi.
Özet	Mehmet bin Nasuh, Sevindik ibn-i Halil'in kendisine vekil olmasını kabul etmemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Halil bin Murat, Mustafa bin Ömer.

Sayfa	17-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Okuduğumuz sicilin baş kısmı yırtık olduğu için isimleri net okuyamadık. Hasan meclis-i şer'de Satılmış'dan kefaleten elli altın alacağı olduğunu söylemiş ancak Satılmış borcu itiraz etmiştir.

Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	17-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ümmühan binti Hamza'ya ihtiyaçları için nafaka verilmesi.
Özet	Ümmühan bin Hamza'ya ihtiyaçları ve masariflerini karşılaması için günlük nafaka verilmesine karar verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Hasan Efendi ibn-i Hoca Nebi, Hacı Yusuf bin Hacı Musa, Hacı Seydi Ali bin Hacı Hüseyin, Hacı Hüseyin bin Abdi, Yusuf bin Maksud kethüda ve gayruhum

Sayfa	17-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet, öküzünü yirmi dirheme satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Musa, Osman bin Ahmet.

Sayfa	17-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Subaşı Mustafa'nın ifadelerin alınması için halkı meclis-i şer'e götürmesi

Özet	Hüseyin, Mehmet, Ömer, Osman, Bekir, Mustafa, Musa ve diğerlerini ağızlarında şarap kokusu olduğu gerekçesiyle subaşı Mustafa mahkemeye getirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Mehmet Ağa, muhzır Ma'den, Mehmet bin İvaz.

Sayfa	17-A
Hüküm	5
Tarih	fi't-yevmi'l-hâmis min Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Ali bin Yusuf'un kefil olması.
Özet	Hacı Ali bin Yusuf, Hızır bin Kadir ve Resul bin Gülabi'ye kefil olması sicile kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderriş, muhzır Recep, Mahmut Fakih bin Hüseyin, Ali bin Memi.

Sayfa	17-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fi 3 Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	Emir Ahmet Çelebi Mahallesi
Dava Konusu	Ali bin Yusuf'un zevcesini boşaması.
Özet	Selçuk binti Himmet zevci olan Ali bin Yusuf ile meclis-i şer'e gelip boşanmak istediklerini belirtmişler. Selçuk binti Himmet iddet-i nafakası ve mehr-i müeccelinden feragat etmesinin ardından Ali ile uzlaşmayı başarmıştır. Ali'nin boşanmayı kabul etmiş ve boşanma ile dava sona ermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa Mustafa, Mehmet Bey bin İvaz, Ali bin Mansur.

Sayfa	17-A
Hüküm	7
Tarih	fi'l-yevmi'l-hadi min şehri Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İskender bin Zeynel tarafından vekil belirlenmesi.
Özet	İskender bin Zeynel tarafından Hasan Çavuş ve İsmail olarak belirlenmiş Hasan bin Şah Kulu yine Ömer bin Himmet şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Mahmut bin Kul Baba, Hacı Mustafa bin Hacı Yakup, Hacı Mustafa bin Arslan, Hacı Eyyüb bin Yusuf, Hacı Seydi bin Hacı Hüseyin.

Sayfa	17-B
Hüküm	1
Tarih	fi'l-yevmi'l-hadi min şehri Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Abdürrezzak bin Süleyman'ın deve bahasından borç vermesi.
Özet	Abdürrezzak bin Süleyman deve bahasından yirmi üç sikkeyi Hasan bin Mustafa'ya borç vermiştir. Hasan bin Mustafa mahkemede sikkeyi aldığını ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	17-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren 6 Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Gümüş
Dava Konusu	İmam Ramazan Fakih ve diğer Müslümanların mahkemeye gelmesi ilgili davadır.
Özet	İmam Ramazan Fakih Gümüş emini Hızır bin Ali ve bazı Müslümanlar Cuma günü sabah meclis- i şer'e geldikleri kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi el-müderriş, muhızır Mehmet Ağa, Gazanfer bin Abdülmennan.

Sayfa	17-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan Bey ibn-i Abdullah'ın tımar talebi.
Özet	Cafer Ağa ibn-i Ahmet davadan önce on bin akçeye tımarını Ali adli kişiye devir etmiştir. Ali tımar hakkından feragat etmiştir. Hasan Bey ibn-i Abdullah ile Cafer Ağa ibn-i Ahmet mahkemeye müracaat etmiş Ali'nin feragat ettiği tımarı almak istediğini belirtmiştir. Mahkemeden bu husus hakkında berat talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Üstat Ahmet Ali, Ebu Bekir bin Hacı Ahmet, Mustafa bin Budak, Mehmet Ağa Mustafa, Memi bin Mahmut.

Sayfa	17-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ortapare zabiti Ali subaşının Karacaviran Yörüklerinden ağnam vergisini talebi.
Özet	Ortapare zabiti Ali Subaşı Karacaviran Yörüklerinden Ali Yar Dede, Hacı İsmail Sefer ve başkalarına meclis-i şer' de dava açmıştır. Ali Subaşı mahkemede Şaban'ın yedinci günü bin üç yılından itibaren Yörüklerin devlete vermeleri gereken ağnam vergisini ödemediklerini belirtmiştir. Ali Subaşı kendisinden önce emin Erkulu'nun ağnam alamadığını hakkını talep ettiğini ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin İvaz, Receb bin Memi, Memi Mahmut.

Sayfa	17-B
-------	------

Hüküm	5
Tarih	fi 7 Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Emine binti Kiçi Bey'in temsil yetkisi vermesi.
Özet	Emine binti Hacı Kiçi Bey kendi ve zevci Abdüsselam bin Halil adına vekâlet vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Memi bin Mahmut, Mehmet bin Hüseyin, Mehmet bin İvaz, muhzır Ali ve gayruhum.

Sayfa	17-B
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Receb bin Veli'nin borcunu ödemesi.
Özet	Hacı Receb bin Veli dört yüz seksen akçe borcunu Mehmet Çelebi ibn-i el-Hâc İbrahim'e vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Ma'den, Hacı Mehmet bin Halil, Memi bin Mahmut.

Sayfa	17-B
Hüküm	7
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Nebi bin Mehmet'in borç alması.
Özet	Nebi bin Mehmet Osman bin Yakup 'a bin gurus borcu olduğunu meclis-i şer'de ikrar etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Ali, muhzır Seydi Ahmet, Memi bin Mahmut.
--------------	--

Sayfa	17-B
Hüküm	8
Tarih	Tahrîren fi 7 Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ramazan bin Tur Ali'nin vakıfnameyi istemesi.
Özet	Ramazan bin Tur Ali müteveffa merhum Hacı Kiçi Bey vakıfnamesini açmak istemesi üzerine Abdüsselam bin Kasım ona meclis-i şer'de dava açmıştır. Mahkemede vakıfnameyi açmanın bin-nâr ateşle dokunmak gibi belirterek talebi kabul edilmemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, muhzır Ali, Mehmet bin Hüseyin.

Sayfa	18-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 8 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	Develerin sarban başı Derviş'in develeriyle Çorum'a gelmesiyle ilgili davadır.
Özet	Derviş, Hüseyinabad Kazası'ndan develerini Çorum'un Çayır Köyü'ne getirmiştir. Çayır Köyü'nden Musli, Abdi ve İbrahim padişaha ait kırk üç katar deveye verdiklerini mahkemede ikrar etmişlerdir. Sarban Derviş onları onaylamış ve on gün yem verdiklerini ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-hatip Hasan Efendi, fahrü'l-hatip el-Hâc Mustafa, Molla Ma'ruf Ebu Müslim Hasan Dede bin Şeyh Ali, el-Hâc Mustafa Arslan.

Sayfa	18-A
-------	------

Hüküm	2
Tarih	fi'l-yevmi'l-hadi min Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Kayseri
Dava Konusu	Fahri ve Hasan bin Şah Kulu'nun deve satması.
Özet	Kayseri'ye tabi' Boğalu Köyü'nden Fahri ve Hasan bin Şah Kulu dört tane deveyi fahrü'l-akran Mustafa Ağa'ya satmışlardır. Mustafa Ağa ile beraber Fahri ve Hasan meclis-i şer'e gelerek develerin Mustafa Ağa'nın zimmetinde olduğunu kendilerinin develerin bedelini aldığını bir habbe dahi alacaklarının kalmadığını ifade etmiştir. Mustafa Ağa'nın talebiyle yapılan dava yine onun talebiyle kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Mustafa bin Yakup, Molla Hasan el-imam, Hacı Seydi Ali bin Musa Çelebi, Şeyh Atânullah.

Sayfa	18-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 8 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Çorum âyanlarının kethüdayı şikâyet etmeleri.
Özet	Çorum âyanlarından el-Hâc Mustafa bin Hacı Yakup, Hacı Yahya bin Hızır Bali, Sinan bin Hoca Musa, Mevlana Ma'den Çelebi ibn-i Mehmet vesair Müslümanlar kethüda Mustafa Bey ibn-i Abdullah'ı Hasan Bey'den aldığı arpa sebebiyle şikâyet etmişlerdir. Âyan davadan önce kethüda Mustafa Bey'in bin dört yüz kile arpayı Hasan Bey'den tahsil ettiğini iddia etmiştir. Kethüda Mustafa Bey arpaları aldığını kabul etmiş ve mahkeme arpalara narh uygulanmasına hükmetmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Kemal, Şeyh Hasan Dede bin İbrahim, Hacı Ali Yusuf, Hacı Mahmut Arslan, Hoca Hasan bin Hacı Ahmet, Hacı Ali

	bin Yunus, Hacı Pir Mehmet, Abdi Şah bin Ebu Bekir.
--	---

Sayfa	18-A
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	Sarban Derviş'in develerine yem satın alması.
Özet	Deve sürücüsü Derviş develeri otlatırken farklı köylere uğramış buralardan yem temin etmiştir. Okuduğumuz dava Sincan Köyü'nden Kalender, Hızır, Ali ve İshak'tan dört müd arpa almış yirmi beş akçe vermiş yine kethüda Ali Kulu'ndan bedeli yirmi beş akçeden dört müd arpa satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin İvaz, kethüda Eyyüb, Mevlana Salih Efendi.

Sayfa	18-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 8 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum Vilâyetleri kadılarına gönderilen ferman.
Özet	İstanbul'dan arz edilen ferman gereği Rum Vilâyetlerinden toplanan arpa miktarı beyan olmuştur. Kaza-i Çorum 377, Kaza-i Gümüş 329 Kaza-i Zeytin 121, Kaza-i Sulak 133 Kaza-i Amasya 308 Gerger 514 Mahsul 1892 1892 kile arpa mübaşir Mehmet, kilârı Ömer Bey ve diğer mübaşirler tarafından toplanmış ve fahrü'l-akran Mustafa Ağa'ya teslim olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	18-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Burhan Kethüda Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin Bünyad'ın evinde nâ-mahreminin bulunması.
Özet	Burhan Kethüda Mahallesi sakinlerinden Mustafa meclis-i şer'e gelerek Mehmet bin Bünyad'ı evinde nâ-mahremi ile oturduğu gerekçesiyle sorgulanmasını talep etmiştir. Mahalleden el-Hâc Ahmet bin Tuğrul, Hacı Ömer bin Osman, Musa bin Mustafa ve diğer ahali Mehmet bin Bünyad'a kefil olmuşlar ve Mustafa'nın iddialarını geçersiz kılmışlardır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mevlana Hasan Efendi, Mevlana Maksud Çelebi, Molla Abdullah, muhızır Ali.

Sayfa	18-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Ali bin Ömer el-medyûn Yakup'a bin iki yüz akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Abdullah, Mehmet Ağa, Musa bin Mustafa, Ali bin Mansur.

Sayfa	18-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî'l-vevmi mim Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İstanbul'dan Çorum idarecilerine adâletnâme gönderilmesi.

Özet	<p>Liva-i Çorum ve çevresinin idari kadrosu başta sancak beyi, kethüda ve subaşı makamlarını menfaatleri için kullandıkları nedeniyle İstanbul'dan uyarı almışlardır. Fermanda Çorum ahalisinden idarecilerin tarhana, kaz, yem, yemek, kuzu ve odun gibi malzemeleri eziyet ve zulümle aldıkları bundan vaz geçmeleri yine ordunun zahire ihtiyacını olduğunda halkın rızası ve şeriata uygun miktarda alınması emredilmiştir.</p> <p>Mir-i liva Cafer Bey'in nahiyeler ve köylerden bedelini ödemediği saman, odun arpa gibi malzemeler topladığı gerekçesiyle Abbas bin İsmail, Durmuş bin Aydın, Ali bin Mahmut vesair ahali mefâhü'l-akran Hacı Mustafa meclis-i şer' de dava açmak için dilekçe vermişlerdir. Sancakbeyi Cafer Bey iki bin dört yüz keyl arpa her kile yirmi altışar akçe, yedi yüz araba odun her araba başına onar akçe ödemek üzere anlaşmalarına rağmen parasını ödemediği alıştır.</p> <p>Kethüda makamını kullanarak farklı zamanlarda farklı miktarlarda arpa yine tarhana, bulgur, tavuk, kaz, saman vb. halkın ihtiyaçları için ürettiği mamulleri almış ancak bedelini ödemiştir. İstanbul'dan gönderilen adâletnâme Çorum halkının şikâyetlerini göz önüne alarak idarecilerin halktan eziyetle, teaddî ile aldıklarının bedelinin hesaplanması ve ödenmesi emredilmiştir.</p> <p>Not: Mal sahiplerinin temsilcileri meclis-i şer' de kadının önünde ifade verdikten sonra arpa, saman ve odunun bedelleri belirlenmiş sancakbeyinin altmış iki bin akçe ödemesine karar verilmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	El-meşâyih şeyh Atânullah Çelebi ibn-i şeyh Eyyüb, el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Yakup, el-Hâc Sinan bin hoca Musa, el-Hâc Seydi Ali ibn-i el-Hâc Hüseyin. Şehri kethüda Yusuf bin Maksud, Hacı Ali bin el-Hâc Yunus, el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Durmuş, Molla Kemal bin İsa ve gayruhum.

Sayfa	19-A
Hüküm	1

Tarih	-
Olay Mahalli	Halil Köyü
Dava Konusu	Halil Köyü sakinleri sancakbeyi Cafer'i şikâyet etmişler.
Özet	İmam Cafer Fakih ibn-i Hasan, Ömer bin İsmail, Hüseyin bin Ahmet ve köyden başkaları meclis-i şer' gelerek sancakbeyi Cafer'e otuz beş adet gurusu geri vermediği için sorgulanmak üzere dava açmışlar. Cafer Bey meclis-i şer'de otuz beş adet gurusun zimmetinde olduğunu ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud Çelebi, Mehmet Bey bin İvaz, Mehmet Ağa bin Maksud.

Sayfa	19-A
Hüküm	2
Takım	fi'l-yevmi'l-aşer min Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Oruç'un şehirden sadeyağ alması.
Özet	Ali bin Oruç, kethüda yasağına rağmen şehirin vasisin beyanı alarak altmış üç vukiyye sadeyağ almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şehri kethüda Yusuf, Erkulu bin Hilal, Durmuş bin Yakup, Oruç bin Hacı Ali.

Sayfa	19-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî gurre Cumâde'l-ûlâ sene
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Selçuk binti Himmet'in emanet olunması.
Özet	Selçuk binti Himmet'in Abdi Beşe bin İsa'ya emanet olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Recep, muhzır Hacı, muhzır Ali, muhzır Mehmet Ağa.

Sayfa	19-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 10 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İsa bin Hızır'ın Musli bin Recep'in başından tûlbendini alması.
Özet	Musli bin Recep yine zaîm-i şehri Mustafa subaşı ile birlikte İsa bin Hızır'ı meclis-i şer'e götürmüştür. Meclis-i şer'de Musli İsa'nın başındaki tûlbenti aldığını sorgulanmasını istemiştir. Davalı İsa meclis-i şer'e gelerek Musli'nin iddiaları kabul etmemiş ancak ispatlayamayacağı belirterek ardından yemin etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi oğlu Recep, muhızır Mehmet Ağa, muhızır Ali, muhızır Hacı.

Sayfa	19-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 10 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ramazan bin İhtiyar'ın dükkânı satması.
Özet	Ramazan bin İhtiyar Câmî'-i Kebir civarında bulunan bir tarafı Abdullah mülküne bir tarafı Halil mülküne sınırı olan dükkânı altı yüz akçeye Ali bin el-Hâc Kemal'e satmıştır. Meclis-i şer'de taraflardan Ramazan akçeyi peşin aldığı belitmiş Ali satış işlemini ve dükkânın bedelini ödediğini tasdik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Ahmet Efendi, Mevlana Maksud Çelebi,

Sayfa	19-B
Hüküm	4

Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Avarız vergisi alınacak haneler.
Özet	Çorum Kazası'nda avarız vergisi alınan haneler Mevlana Hacı Mehmet tarafından kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ramazan bin Memi, Nebi bin Mahmut, Osman bin Nebi, Ali bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	20-A
Hüküm	2
Tarih	fi'l-hadi aşer min Cumâde'l-ûlâ sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sarban Derviş'in padişaha ait develer için yem istemesi.
Özet	Sarban Derviş meclis-i şer'e gelerek padişah hazretlerine ait kırk üç katar devenin olduğunu yem bulamadığını iki gün daha aç kalırlarsa develerin zarar göreceğini ikrar etmiştir. İstanbul'dan gelen saraç Mehmet Bey mahkemede kürsidâr ³⁴⁸ Mustafa Ağa'nın arpanın saklandığı deponun mührünü açmasını ve miri develerin ihtiyacı kadar yem alınmasını önermiştir. Mustafa Ağa ve Helvacıoğlu Mahmut çavuş gözetiminde on sekiz müd ve on iki buçuk keyl arpa Derviş'e teslim olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Dursun Fakih bin İbn-i Hüseyin, Hızır Bali bin Kasım, Abdullah bin Budak, Ali bin Bekir ve gayruhum.

Sayfa	20-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 12 Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Çorum

³⁴⁸Kürsidâr: padişahların ata binerken üzerine bastıkları kırımızı çuha ve kadife kaplı iskemleyi hazırlayıp getirmekle görevli kimse. Kubbealtı Lugatı.Erişim Tarihi:04.07.2025. <https://lugatim.com/s/>.

Dava Konusu	Osman bin Kul Pir Ali'nin evine Ma'den bin Hasan'ın gece girmesi.
Özet	Osman bin Kul Pir Ali'nin evine gece yatsı zamanı Ma'den bin Hasan izni olmadan girdiğini öne sürerek dava açmıştır. Ma'den mahkemede Osman'ın iddialarını kabul etmemiş ancak udulden Ali, Hüseyin onun eve girdiğine şahitlik etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Hacı Bali, Hasan bin Hacı Osman.

Sayfa	20-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 11 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sarban Derviş'in develerine yem temin edilmesi.
Özet	Çorum hassa harmanlarından odabaşı Hasan'a Cumâde'l-ûlâ'nın on birinci günü meclis-i şer' de padişahın fermanı ibraz etmiştir. Fermanda yer alan emr-i şerif gereğince otuz beş katar devenin kışlaması için Koçhisar, Ürgüp kazalardan arpa ve saman toplanması istenmiştir. Kazalardan toplanan arpa ve saman Çorum'a taşınmış, kürsidâr Mustafa Ağa'nın denetiminde hassa sarbanlarından Derviş'e kırk üç katar deve için yem teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud Çelebi, Mehmet Ağa bin İvaz, Ali bin Mansur.

Sayfa	20-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 7 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mahbube binti Çırak Hatun'un zevcinden nafaka talebi.
Özet	Çorum'a bağlı Karahisar Köyü'nden Mahbube Binti Çırak

	<p>oğlu Şah Kulu ile birlikte zevci Ali'nin ihtiyaçları karşılayacak kadar para bırakmadan başka yere gittiğini ve mağdur olduklarını mahkemede ikrar etmiş ve zevci Ali'ye dava açmıştır. Mahbube Hatun nafakadan feragat ettiğini karşılığında Ali'nin kendisine talâk vermesini istemiŐtır. Mahbube'nin iddialarını doğrulanması için mahkemeye çağrılan Ali zevcine talâk verdiğini bildirmiŐtır. Oruç bin Ramazan, İsmail bin Memi, Hızır bin Nebi Ali'nin oğlu Şah Kulu'nu annesine vekil tayin ettiğine Şahitlik etmişlerdir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Veli bin Süleyman, Mehmet bin Murat, Çırak bin Latif ve gayruhum.

Sayfa	20-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali zevcesi Mahbube binti Çırak'ın uygunsuz davrandığını söylemesi.
Özet	<p>Mahbube Hatun zevci Ali'nin gıda, kıyafet gibi ihtiyaçlarını karılamadığını öne sürerek meclis-i Şer'de Şikâyet etmesi üzerine Ali ona talâk vermiŐtır. Ali meclis-i Şer'de zevcesinin uygunsuz hallede gördüğünü ifade etmesinin ardından karye ahalisinde tanık olarak dinlenmesini talep etmiŐtır. Sinan bin İlyas, Kayalı bin Hamza, Murat bin Muharrem, Hamza bin Nebi, Mehmet bin Ramazan diğer Mehmet bin Himmet ve köy halkı Mahbube'nin ihtiyaçlarının karŐılamadıđı kabul etmiş ayrıca nâ-mahremden kaçınmayan kötü işler yapan, yaramaz bir hanım olduğuna Şahitlik etmişlerdir. Ali subaşının talebiyle sicille kayıt edilmiŐtır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	20-B
Hüküm	3

Tarih	fi 14 Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sarban Dervîş'e develer için arpa teslim edilmesi.
Özet	Dervîş'e otuz dört müd arpa teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ferah bin Hüseyin, Maksud Halife ve gayruhum.

Sayfa	21-A
Hüküm	1
Tarih	fi Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Samsun
Dava Konusu	Çorum'dan Samsun'a kereste gönderilmiştir.
Özet	Samsun iskelesinde gemi yapımında kullanılmak için İstanbul'dan gönderilen fermanda Çorum ve kazalarından kereste talep edilmiştir. Mihmadselam Kazası kadısı Mevlana Mustafa Efendi'ye ferman gönderilmiştir. Mihmadselam ve Osmancık kazaları halkından Samsun'a kereste gönderilmesi emredilmiştir. Çorum sancakbeyi Cafer Bey meclis-i şer'de kazalardan gönderilmesi istenen kereste hakkında gerekli yerlere bilgi vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Maksud Halife, Mir-i liva kethüda Hacı Mustafa

Sayfa	21-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi selâse min Cumâde'l-ûlâ
Olay Mahalli	Samsun
Dava Konusu	Mihmadselam Kazası'ndan ahalinin kereste vermek istememesi.
Özet	Samsun iskelesinde yeniden inşa edilen gemiler için gerekli yapı malzemelerinden kereste lâzım olduğunda Çorum ve kazalarından kereste gönderilmesi emredilmiştir. Fermana

	rağmen halktan bazıları bu talebe muhalif davranmışlar. Mihmadselam sakinleri bu talep karşısında başta Ali Subaşı olmak üzere kereste için gelen görevlilere kötü davranmışlar. Mübaşir Ali Subaşı, Mahmut Paşa, Piri Paşa Mihmadselam ahalisinden Ahmet, Mehmet ve Ali'ye muhalif oldukları gerekçesiyle dava açmışlardır. Meclis-i şer' de karşı karşıya gelen taraflardan Ahmet ve yoldaşları iddiaları ret etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	21-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâil Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa Subaşı Mevlana Salih Efendi'den arpa almıştır.
Özet	Mustafa Subaşı fahrü'l-müderresin Mevlana Salih Efendi'den yirmi keyl ³⁴⁹ arpayı yedi yüz akçeye satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin İvaz, Musa bin Arap, Mehmet Ağa bin Mustafa, muhzır Ali Mansur, muhzır Ma'den Veli.

Sayfa	21-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî Cumâde'l-ülâ 1004
Olay Mahalli	Türki
Dava Konusu	Güllü binti Ali'nin oğlunu evlendirmesi.
Özet	Turabi Ali Yar isimli kişi zevci Güllü bin Ali'yi izinsiz oğlunu Fatma ile evlendirdiği gerekçesiyle dava açmıştır. Fatma'nın babası Taceddin kendi rızası olmadan kızının nikâhlandığını ifade etmiştir. Güllü bin Ali tarafların iddialarına karşı şahidi olmadığını ifade etmiştir.

³⁴⁹Keyl:hububat ölçüsü,kile.Kubbealtı Lugatı.Erişim Tarihi:05.07.2025. <https://lugatim.com/>.

Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-akran Hacı Mustafa, Hasan bin Davud ve gayruhum.
--------------	--

Sayfa	21-B
Hüküm	1
Tarih	Kubbeli Mahallesi
Olay Mahalli	Tahrîren fî Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Dava Konusu	Ayşe binti el-Hâc Haşim'e kayınvalidesinin dava açması.
Özet	Ayşe binti el-Hâc Haşim'nin kayınvalidesi Fatma meclis-i şer' de vefat eden oğlu Karaca'dan hamile kaldığını ve sakat bir bebek dünyaya getirdiğini ileri sürmüştür. Ayşe ifadesinde mahkemede asla hamile olmadığı belirtmiş ve iddiaları kabul etmemiştir. Mahkeme tarafların iddaalarını araştırmak amacıyla ehl-i vukuf olarak bilinen mahalleden hatunlar mahkemeye davet edilmiştir. Tanık olarak katılan kadınlar Ayşe'nin sakat bir bebek dünyaya getirdiğini onaylamışlar. Süleyman Subaşı'nın talebiyle sicile kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Hacı Hasan, Nur Ali bin Ömer, Mustafa bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	21-B
Hüküm	2
Tarih	Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Abdi'nin Ahmet'e dava açması.
Özet	Mustafa bin Abdi, Nebi Ali mahkemeye gelerek eteğini tutup vurduğunu ileri sürerek Ahmet'e dava açmışlar. Ahmet onların iddialarını kabul etmiş ancak delil sunamayacağını ikrar ederken Mustafa sözlerinin doğruluğuna yemin etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Salih Efendi el-müderris, Abdullah el-kâtip, muhızır Ali, Mahmut Ma'den ve gayruhum.

Sayfa	21-B
Hüküm	3
Tarih	fi 15 Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Sazlı Köyü
Dava Konusu	Kilârı Ömer Bey'e sadeyağ teslimi.
Özet	Sazlı Köyü'nden Recep, Süleyman ve Ahmet sadeyağı kilârı Ömer Bey'e teslim etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Mansur Halife, Mevlana Salih Efendi ve gayruhum.

Sayfa	21-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren 12 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yadigâr bin Şihca'nın tarlasını satması.
Özet	Yadigâr bin Şihca dört pare tarlasına altı yüz akçeye Budak bin Müstecab'a Hasan ve Osman'ın şehadetleriyle satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Abdullah Halife, Mehmet Ağa bin İvaz, Musa bin Mustafa ve gayruhum mine'l-hâzırın.

Sayfa	22-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Ömer Selman bin Emir'den üç akçe almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ömer bin Mustafa, Ali bin Ma'den.

Sayfa	22-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Hızır Bey Sarayı Köyü
Dava Konusu	Kara Piri buğday unu ve arpa unu satmıştır.
Özet	Kara Piri buğday unu ve arpa ununu Mustafa'nın şahitliğinde satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Mehmet, Mevlana Hasan Halife, İlyas bin Abdulgaffar.

Sayfa	22-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Mecitözü
Dava Konusu	Şahkulu'nun Hacı Eyüp'e buğday ve arpa unu satmıştır.
Özet	Şahkulu, mahkemeye buğday ve arpa ununu Ahmet ve Yakub'un şahitliğinde Hacı Eyüp'e sattığını bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	22-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren 16 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karahisar Kazası
Dava Konusu	Turhan bin Ali'nin öküzünü satması.
Özet	Turhan bin Ali iki guruşa dokuz güne kadar ödemek şartıyla Ahmet bin İshak'a öküz satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa bin Mustafa, Ma'den bin Veli, Hacı bin Mehmet.

Sayfa	22-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Halil el-medyûn Hızır'a dört gurus borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Salih Efendi.

Sayfa	22-A
Hüküm	6
Tarih	fi 17 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Fethullah Efendi Mahallesi
Dava Konusu	Ayşe binti Hacı Kasım'ın mehir talebi.
Özet	Ayşe binti Hacı Kasım vefat eden zevci Kara Bekir'in annesinden evlilikleri sürecinde anlaştıkları mehrini talep etmiştir. Meclis-i şer'e gelen kayınvalide Fatma binti Hüseyin Ayşe'nin isteğine cevap verememiş hakkı olan mehri ödememiştir.Kadı kayınvalide Fatma'nın mehri ödemesine karar vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mansur bin Süleyman, Veli bin Hüseyin, Ali bin Mansur ve gayruhum.

Sayfa	22-A
Hüküm	7
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Müslime binti Mehmet mahfil-i kazada Fatma binti Hüseyin'e kâfir dediği sicile yazılmıştır.
Özet	Fatma binti Hüseyin kendisine kâfir diyen Müslime binti Mehmet'i kadıya şikâyet etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	22-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 18 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Yağdıgın ve Hamamlıçay Köyleri
Dava Konusu	Mustafa bin Cafer'in Hamamlıçay 'da bulunan toprağını satması.
Özet	Yağdıgın sakinlerinden Mustafa bin Cafer Hamamlıçay'da bulunan toprağını yarısını fahrü'l-ayan el-Hâc Mustafa bin Cafer'e satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Hasan Efendi, Mefahirü'l-kuzat Hüseyin Efendi, Müderris Mevlana Salih Efendi, el-Hâc Yakup Rüstem, el-Hâc Sinan bin hoca Musa, Yusuf kethüda bin Mansur, Mehmet ibn-i el-Hâc İbrahim. El-Hâc Mahmut Ali, Ma'den Çelebi bin el-Hâc İlyas.

Sayfa	22-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Hamamlıçay Köyü
Dava Konusu	Mustafa'nın geri kalan mallarını satması.
Özet	Mustafa bin Cafer Hamamlıçay Köyü'nde kalan diğer mallarını Ulu bin Yusuf Çavuş'a satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	22-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 18 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sarmaşık Köyü

Dava Konusu	Yakup bağını satmıştır.
Özet	Seydi Köyü'nden Yakup Sarmaşık Köyü'nde bulunan bağını bin iki yüz akçeye Ali'ye satmıştır.
şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud Halife, Mehmet Ağa Mustafa, Ali bin Mansur, Hüseyin bin Ebu Ata

Sayfa	22-B
Hüküm	4
Tarih	fi'l-yevmi's-sâmin işrin min Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Muhammed Çelebi ibn-i Hacı İbrahim'in borç vermesi.
Özet	Muhammed Çelebi ibn-i Hacı İbrahim çivit bahasından on dokuz bin akçeyi Mevlana Abdülkerim Efendi'ye borç vermiştir. Abdülkerim Efendi borcunu ödemeye bilmek için emlak ve develerini satmış ve borcunu eda etmiştir. Abdülkerim Efendi'nin borcunu ödediğine Çorum sancakbeyi Cafer Bey'in vekil belirlediği Durmuş, Mustafa, Hüsam ve gayri Müslümanlar şahitlik etmiştir.
şuhûdü'l-hâl	Mevla Salih Efendi, Mevlana Bekir bin Hacı İbrahim, Murat bin Mehmet, Bali bin Musa.

Sayfa	22-B
Hüküm	5
Tarih	fi 19 Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Muhammed Çelebi'ye olan borcunu ödemek için Mevlana Abdülkerim dükkânını satmıştır.
Özet	-
şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	23-A
Hüküm	1
Tarih	fi 19 Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Seydi Ahmet ve Ömer'in Emir'i yaralamaları.
Özet	El-müderres Emir Hacı, Hızır bin Mehmet, Satılmış bin Ramazan Ömer, Ahmet emred oğlanı denen kimseler tarafından saldırıya uğramışlar. Yaralanan Emir Hacı, Hızır, Satılmış kendilerine saldıran kimseleri şikâyet etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Hasan ibn-i Mir Eman, Hüseyin bin Murat, Ser Cihan bin Ali.

Sayfa	23-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 18 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Kastar emini Ali Bey borç almıştır.
Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuş kendine Ali Çelebi ibn-i Hasan'ı vekil olarak belirlemiştir. Ali Çelebi meclis-i şer'e gelerek Ali Bey ibn-i Musa'dan yüz guruş nakit yine at bahasından seksen yedi guruş borç aldığını ikrar etmiştir. Akçe borcunun bir kısmı taksitle geriye kalan kısmı doksan günde ödemek üzere anlaşmışlar. Timur Sayan Köyü'nden Hasan bin Kara Mehmet borç alabilmesi için kastar emini ve vekil Ali Çelebi'ye kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Ağa Abdullah, Hasan Ağa Hüseyin, Üstat Mahmut Hacı Mustafa, Süleyman Çelebi bin Mahmut, Mevlana Abdullah Çelebi.

Sayfa	23-A
Hüküm	3

Tarih	fi 19 Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hamza bin Ulaş'ın oğlu Ali'nin sarhoş olması.
Özet	Alâeddin Fethullah Efendi mahallesinde Hamza bin Ulaş'ın oğlu Ali'nin hamr içmesi neticesinde sarhoş olmuştur. Mustafa bin Piri içkiyi Ali'ye götürdüğünü itiraf etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet bin Ali.

Sayfa	23-A
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Seydi Ahmet bin Ali'nin yaraladığı Emir'in vekili İbrahim ahaliden şikâyetçi olmadıklarını ifade etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	23-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mevlana Abdülkerim Efendi ibn-i Murat borcunu ödemek için develerini satması.
Özet	Mevlana Abdülkerim Efendi ibn-i Murat çivit bahasından dokuz bin akçeyi Muhammed Çelebi ibn-i İbrahim'den aldığını daha önce okunmuştu. Mevlana Abdülkerim Efendi on dokuz bin deyn borcunu ödemek için develerini ve erzakını bey'-i men yezîd ³⁵⁰ usulü ile Müslümanlara satmıştır.

³⁵⁰ Bey'-i men yezîd: açık artırmayla yapılan satış çeşitidir(Ünal, 2011, s. 113).

	Şuhûdü'l-hâl
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Sinan Halife ibn-i Halil, Bali bin Musa ve gayruhum.

Sayfa	23-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 20 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ahmet bin Himmet tasarrufunda olan tarlayı satması.
Özet	Ahmet bin Himmet tasarrufunda olan bir kıta tarla mir-i liva kethüdası Hasan ibn-i Mehmet Kethüda'ya satılmıştır. Fahrü'l-kuzat Mevlana Mahmut Efendi ve Receb bin Bali meclis-i şer'e gelerek Ahmet'in marifeti olmadığını hilâf(zıt, aykırı)satış yaptığını öne sürerek satışın hukuka aykırı olduğunu belirtmişler. Satış geçersiz olması sebebiyle Ahmet'in ikramı olan yemek iptal olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Mansur Çelebi, el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Yakup, Mehmet Celil bin Hacı İbrahim ve gayruhum.

Sayfa	23-B
Hüküm	2
Tarih	Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ebu Bekir bin Hacı Ahmet bağını vakfetmesi.
Özet	Ebu Bekir babası merhum Hacı Ahmet'tin vasiyeti üzerine babasının bağı vakfa bağışlamak istemiştir. Ömer buna itiraz etmek için mahkemeye müracaat ettiğinde Mevlana Hayrettin bin Hasan, Mevlana Mansur Halife, İbrahim Çelebi Hacı meclis-i şer'de vefat etmeden önce Hacı Ahmet hayatta ve sağlıklı olduğu dönemde bağı vakfettiğine şahitlik etmişlerdir. Mahkeme şahitlerinde bulunduğu ortamda bağın vakfedilmesine hüküm verilmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Seydi Ali ibn-i Ramazan, Seydi Ahmet bin Hadi, Ebu Bekir bin Hüsam, Mehmet bin İvaz.
--------------	--

Sayfa	23-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Ömer bin Yusuf el-medyûn Hasan'a iki yüz gurus borç vermiştir.
Özet	Not: Piri Bey ibn-i İbrahim'e borç havale olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Hasan, Yusuf bin Maras.

Sayfa	23-A ³⁵¹
Hüküm	1
Tarih	fi evâhir Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Burnu Köyü
Dava Konusu	Piri Bey ibn-i Yusuf'un toprağını satması.
Özet	Piri Bey ibn-i Yusuf, bir tarafı Hoca bin Satılmış, bir tarafı Eyne Hoca bin Seydi Ali, bir tarafı Çalabverdi bin Yusuf bir tarafı Ahmet Ağa'nın bağına sınırı olan tarlayı Şahverdi Fakih bin Pir Kulu'na beş bin dört yüz akçeye bey'-i bat-ı sahih ile satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Resul bin Hüseyin, Hüdaverdi bin Bünyad, Zülfikar bin Kulu, Hüseyin bin Hacı Bahşi ve gayruhum.

Sayfa	23-A
Hüküm	2
Tarih	-

³⁵¹ Kâtip 23 rakamını ikinci kez kullanmış.

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Kazası'nda bağdan üzüm toplanması için reayanın işe alınması.
Özet	Musa Bey ve Ömer Bey bağ bozumunda hizmet edecek reayanın gerekli olduğunu beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	23-A
Hüküm	3
Tarih	Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Gümüş
Dava Konusu	Ahmet, Recep, Süleyman isimli kişiler kilârı Ömer Bey'e elli vukiyye sadeyağ teslim etmişlerdir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	23-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Marziye binti Kemal Dede'nin hayratı.
Özet	Ömer Bey Köyü'nde ikâme eden hayır ve hasenat sahibi Marziye binti Kemal meclis-i şer'e gelerek vakfın mütevellisi Mevlana Mehmet bin Hayrettin Halife muvacehesinde ikrar etmiştir. Marziye, Allah rızası için ve peygamberin ruhu bin iki yüz akçeyi mütevellî Mehmet bin Hayrettin'e her Cuma gecesi bir Fatiha, bir Âyete'l-kürsî, bir Âmene'r-resûlü ve üç İhlas süresini kırat etmeyi şart koşarak vermiştir. Marziye Hatun hizmet karşılığında ribhten(kâr, kazanç, faiz) kazanç otuz akçe vereceğini de vaat etmiştir. Mahkemede Marziye Hatun'un ifadesini dinleyen mütevellî Mehmet bin Hayrettin

	şartları kabul ettiğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sinan Halife bin Abdullah, Ahmet bin Sinan, Recep bin Şaban, Mehmet bin Murat, Yusuf bin Hacı Eyyüb, el-Hâc Ahmet bin el-Hâc Yusuf, Ahmet bin Pir Mehmet, Mehmet bin el-Hâc Mustafa, Şaban bin Muharrem ve gayruhum.

Sayfa	23-B
Hüküm	1
Tarih	fi 20 Cumâde'l-ülâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mir-i liva Cafer Bey evinden Hüdaverdi'nin kılıç çaldığını ikrar etmesi.
Özet	Mir-i liva Cafer Bey evinden Hüdaverdi'nin kılıç çaldığını geri vermesini talep etmiştir. Ahmet, Mehmet ve Bali mahkemede Hüdaverdi'yi Cafer Bey'in evinde gördüklerini ancak kılıcı çaldığını görmediklerine şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Mehmet Ağa, muhzır Ali, Hüseyin bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	23-B
Hüküm	2
Tarih	fi 20 Cumâde'l-ülâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mir-i liva Cafer Bey'in adamlarının Hüdaverdi gördüklerini söylemeleri.
Özet	Mir-liva Cafer Bey'in mübaşiri Kasım, Piri, Kasım, Hasan ve zevcesi Nefise Hatun kadı huzurunda evde Hüdaverdi'yi gördüklerini söylemişler. Hüdaverdi ise onların iddialarını kabul etmiş ve inkâr etmiştir. Tanık gelenler Hüdaverdi' fesat ve kötü bir kimse olduğuna dair şahitlik yapmışlar.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Mehmet, muhzır Ali, Hacı Seydi ve gayruhum.

Sayfa	24-A
Hüküm	1
Tarih	fi 21 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ağa Ali bin Ağa Ali zevcesini boşaması.
Özet	Ali zevcesi Şahi binti Karaca'yı nafaka-i iddeti ve mehrinin bir kısmını ödemiş ve hal' ile boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	24-A
Hüküm	2
Tarih	fi'l-yevmi min Cumâde'l-ûlâ 1004
Olay Mahalli	Seçme Çiftliği
Dava Konusu	İsrail bin İsmail'in vakfa olan borcu.
Özet	Seçme Çiftliği sakinleri İsrail bin İsmail'in vakfa beş flori borcu olduğuna dair şahitlikte bulunmuşlar. Davada söz konusu borç muhziye havale olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, muhziye Mehmet Ağa, Mehmet bin Ali, muhziye Ali Mansur.

Sayfa	24-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren 20 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Şaban bin el-Hâc Ahmet el-mediyûn Hacı Ahmet bin Halil'e el-Hâc Mahmut bin el-Hâc Mehmet şahadetinde seksen akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Salih Efendi, muhziye Mehmet Ağa, Mehmet bin Ali ve

	gayruhum.
--	-----------

Sayfa	24-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 20 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ahmet 'in Abdullah'a borç vermesi.
Özet	Ed-dâyin Ahmet bin el-Hâc Yusuf el-medyûn Abdullah'a asıl-ı maldan iki yüz akçe ve ribh'den yüz seksen akçe borç vermiştir. Borç verilme hususuna el-Hâc Ömer bin el-Hâc Ebubekir ve el-Hâc Hasan bin el-Hâc Ömer şahitlik yapmıştır. Not: Meblağ muhızır Recep ve Musa'ya havale olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-hatip Hasan Efendi, el-Hâc Mecruh bin Abdülmennan, Mehmet Çelebi ibn-i el-Hâc İbrahim, muhızır Recep ve gayruhum.

Sayfa	24-A
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî 23 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Halil bin Şerik'in borç alması.
Özet	Halil bin Şerik on adet gurusu Dede Bali bin Halil'den borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-hatip Hasan Efendi, fahrü'l-akran Kasım Çavuş, Hüseyin Bey emir-i sipahi, Piyale Bey sipahi.

Sayfa	24-A
Hüküm	6
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur

Olay Mahalli	Emir Ahmet Çelebi Mahallesi
Dava Konusu	Emir Ahmet Çelebi mescidinin mütevellisi Ebu Bekir bin Hacı Ahmet'in borç vermesi
Özet	Emir Ahmet Çelebi mescidinin mütevellisi Ebu Bekir bin Hacı Ahmet on dört bin altı yüz akçeyi Hayrettin Halil ibn-i Hasan'a vakıf adına borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Hacı Ömer, Hacı bin Bünyad, muhızır Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	24-B
Hüküm	1
Tarih	fi Cumâde'l-ülâ erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karahisar Köyü
Dava Konusu	İbrahim kız kardeşini rahatsız eden Yakup bin Nebi yüzünden başka yere taşınması.
Özet	Çıracak oğlu İbrahim kız kardeşi Mahbube'ye yaramazlık kastıyla daima evlerine gelmesi nedeniyle Yakup bin Nebi'ye dava açmıştır. Mahkeme İbrahim, Yakup bin Nebi'nin evlerine geldiğini kendisini öldürmeye çalıştığını kız kardeşine de fiil-i şen'iyeye yeltendiğini ifade etmiş ve Yakup'un konu hakkında sorgulanmasını talep etmiştir. Mahkeme Yakup tüm iddiaları ret etmesi üzerine İsmail, Muharrem, İhtiyar, Mürüvvet, Salih, Sevindik, Cafer, Süleyman, Hamza ve köyden başka kimseler onun zalim ve kötü bir kimse olduğuna şahitlik etmişlerdir. Köy halkın Yakup'un sürekli Mahbube'yi rahatsız ettiğini ifade etmişler. İbrahim, Yakup'tan kardeşini koruyamadığı için başka bir yere taşınmak zorunda kaldıklarını ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Veli bin Süleyman, Oruç bin Mirza, Ali bin Yar Ahmet gayruhum.

Sayfa	24-B
Hüküm	2

Tarih	Tahrîren fî 19 Cumâde'l-ûlâ sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sakız Kazası
Dava Konusu	Şaban bin Ahmet'in vefatından sonra zevcesinin miras talebi.
Özet	<p>Şaban bin Ahmet Çanakçı Köyü'nde vefat eden Şaban bin Ahmet'in zevcesi İn'am Beşe binti Murat Hatun müteveffanın erkek kardeşi Ramazan'ı dava etmiştir. İn'am Hatun meclis-i şer'de iki adet düve bir adet inek yine Sakız Kazası'na tabi Sarı Köyü'nde bulunan bağın kendisine ait olduğunu zevcinin hayatta iken kendisine bıraktığını iddia etmiştir.</p> <p>Ramazan bin Ahmet ise söz konusu bağın yarısının, inek ve düve üzerinde hakkı olduğunu ve İn'am Hatun'un iddialarına ispat istemiştir. Tur Ali bin İskender, Hüseyin bin Musa Şaban bin Ahmet'in vefat etmeden önce iki adet düve bir ineği zevcesine bıraktığına şahadet etmişlerdir. Sakız Kazası'nda bulunan bağın yarısının Ramazan'a ait olduğuna Hüseyin bin Musa, Satılmış bin Murat şahitlik etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	25-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Ramazânü'l-mübârek sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Erkulu isimli çavuşun reyaya eziyet etmesi.
Özet	<p>Hilaf-ı vaki' kaziyeye arz olunmaktan ziyade hazer eylesiz şöyle bilesiz. Alâmet-i şerife itimat kılasız. Tahrîren fî evâhir Recebü'l-mürecceb sene erba'a ve elf. Bî-makamı Kostantiniyye.</p> <p>Çorum kadısı, Rum beylerbeyine Çorum'da halka eziyet eden Erkulu Çavuş'un yaptığı eylemleri anlatan bir mektup yazmıştır. Mektupta Çorum kadılarının hepsi meclis-i şer'e gelip Rum Vilâyetin 'de Yörük emini Erkulu Çavuş'un otuz kırk nefer ile birlikte fakir halkın elinden erzakları hububatları cebren aldığını bu şartlarda yaşayamayacağını</p>

	<p>düşünen Çorum halkı köylerini terk etmek ve şehirlere taşınmak zorunda kaldığını yazmaktadır.</p> <p>Erkulu Çavuş ve adamlarının sipahi olmadıkları halde sarı bayrak açarak sancakta serbest dolaşarak soygun yaptıkları ve yol kestikleri görülmektedir. Çorum kadısı başta olmak üzere kazaların kadılarının şikâyetlerinin anlatıldığı mektubun ardından beylerbeyine ve Çorum kadısına hitap olunan ferman gönderilmiştir.</p> <p>Erkulu Çavuş'un eşkıyalık eylemlerini ilk defa yapmadığını on beş yıl boyunca arkadaşlarıyla halka eziyet ettiği bilmektedir. Fermanda Erkulu ve arkadaşlarının yakalanması ardından şeriata uygun yargılanması ve hapse atılmaları emredilmiştir. Fermanda kanunlara muhalif olanların ehl-i fesat destek olunmamasını müsâmaha gösterilmemesi emredilmiştir. Padişahın emrine itaat edilmesi emri ile ferman bitirilmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	25-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt Cumâdelâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hamit Sancakbeyi Çorum'a tayin olunmuştur.
Özet	<p>Çorum Sancakbeyi gönderilen ferman ile Çorum Sancağına tayin olunmuştur.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p> <p>Çorum sancağına konu hakkında erba'a ve elf Cumâdelâhir on ikinci günü (12Cumâdelâhir 1004) günü ferman gönderilmiştir. Fermanda sancağının korunması ve güvenliğinin sağlanması için görevler gönderildiğini bildirilmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	25-B
Hüküm	1
Tarih	fi 17 şehri Şabani'l-mu'azzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve İskilip kadılarına irsal olunan ferman.
Özet	Çorum ve İskilip kadılarına gönderilen fermanda donanmayı hümayun için bin kantar peksimet talep edilmiştir. Çorum ve İskilip'in mühimmat eminlerinin öşür kapsamında topladığı buğdayların hızla peksimet yapılması istenmiştir. Eminlerin elindeki buğday yetersiz kalırsa kadılardan günlük narh üzerinden buğday satın alması tavsiye olunmuş ve peksimet yapılması emredilmiştir. Çorum ve İskilip pişirilerek hazırlanan peksimetler donanmaya ulaştırılmak üzere Samsun iskelesine gönderilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	25-B
Hüküm	2
Tarih	fi'l-yevmi's-sâmin ve'l-işrin Reb'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve İskilip kadılarına gönderilen fermanda peksimet talep olunması.
Özet	Çorum ve İskilip kadılarına ulaştırılan fermanda on iki bin kantar peksimet talep edilmiştir. Donanma gemilerinde görev yapan kürekçiler için lazım ve mühim olduğu hızlı bir şekilde hazırlanması istenmiştir. Peksimet için narh bedeli ödenmek üzere büyük tımar sahiplerinden ve halktan buğday toplanması emredilmiştir. Pişirilen peksimetlerin Samsun iskelesine taşınmasına hüküm olundu. Bî-makamı- Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	26-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî gurre-i Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Subaşı tayin olmuştur.
Özet	Hacı, gurre-i Ramazani'l-mübarek ayında subaşı tayin olmuştur. Hacı, arus-âne ve cürm ü cinâyet gibi vergileri toplanması görevi verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	26-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî'l-yevmi'l-hadi şehri sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısı naîbi Salih Efendi'ye irsal olunan ferman.
Özet	Çorum'da bulunan Cami'-i Kebir'de devr-i hân ³⁵² olarak görev yapan el-Hâc Mustafa'ya tahminen günlük bir akçe ve yıllık üç müd zahire maaş verilmektedir. Mustafa ile Mustafa'nın oğlunun göreve başlamasına izin görevini genç oğluna bırakmak isteğini naîb Salih Efendi'ye bildirmiştir. Çorum kadısı naibi Mevlana Salih Efendi'ye ulaştırılan fermanda günlük bir akçe ve yıllık üç müd zahire verildiği yazmaktadır. Fermanda devr-i hânlardan devletin devamı için dua istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Bî-makamı- Kostantiniyye.

Sayfa	26-B
Hüküm	1
Tarih	-

³⁵² Devr-i hân: Kuran-ı Kerimi daima okuyan devir eden. Vakfın şartı gereği Cuma günü veya herhangi günde Mülk Süresi veya başka sure okuyan kimse(Ünal, 2011, s. 194).

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Sipahi oğlanlarının teftişi için gelen emirdir.
Özet	<p>Anadolu, Halep, Zülkadriye, Rum, Erzurum, Batum da bulunan beylerbeyine bağlı kadılara ulakların ulaştırdığı fermanıdır. Fermanın içeriği sefer-i hümayun hazırlığına dairdir. Sefer-i hümayuna başta alay beyleri büyük tımar sahipleri(zuamâ), tımar sahipleri, dergâh-ı muallam, çavuşlar, dergâh-ı müteferrika, ve kapıkullarının hazırlaması emredilmiştir.</p> <p>Sefere hazırlıkları sırasında genelde Anadolu özelde Çorum'da sefere çağrılmış bazı kişilerin orduya katılmak yerine fesat ve şenaat yaptıkları görülmektedir. Askerin yokluğunu fırsat bilen suhte taifesi ve levendlerin düzeni bozduğu, halka eziyet ettikleri ve huzursuz çıkardıkları bilinmektedir. Merkezden gönderilen fermana ehl-i fesatta fırsat verilmemesi istenmiştir. Gurebâ-i yemin ağası Sinan Paşa olayların teftiş edilmesi için bölgeye gönderilmiştir. Sinan Paşa'dan seferde hizmet beklenen tımar sahipleri, dergâh-ı müteferrika ve muallamlar, çavuşlar, sipahi oğlanı, silahtarlar ve fermana görevli olarak çağrılan kim varsa sefer katılmalarını sağlaması emredilmiştir.</p> <p>Büyük tımar sahipleri, tımar sahipleri, suhte taifesi, leventler kısacası kanunlara aykırı davranan, eşkıyalık yapmış, soygun, kapkaç, hırsızlık gibi kötü işlere karışan kimselerin yakalanması ve yargılanması emredilmiştir. Seferi'de görevli bazı kimselerin kendi menfaatlerine uygun hareket ettiklerine dair şikâyetler söz konusu olmuştur. Fakir halkın erzakını, hayvanlarının yemini, buğdayını arpasını ellerinden seferi bahane ederek zora aldıkları belirlenmiştir. Halkın kıymetli eşyalarını çaldıkları tespit edilmiş buna engel olunması görevlilerden istenmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	27-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren evâhir şehri Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Kazâbad kadılarına irsal olunan ferman.
Özet	<p>Çorum ve Kazâbad kadılarına der-saadetten ulakların getirdiği ferman-ı hümayun gerekçesi Hacı Mustafa yazdığı arzuhâldir. Çorum Kazası'na bağlı Yasalu Köyü'nden Ebu Bekir isimli kişinin on bin akçesini yabancı kimselerin zorla aldığını yazmış ve ardından yardım telebinde bulunmuştur. Arzuhâlde yer alan iddiaların araştırılmasına ve olay yerinin teftiş edilmesi için kadiya emir-i şerif yazılmıştır.</p> <p>Not: Bî-makam-ı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	27-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	<p>Çorum Sancağı kadısına i'lâm olunan emr-i şerifi vezir-i azam paşanın adamı Piyale getirmiştir. Çorum sancağında Bozboğa Köyü üç bin yedi yüz akçeye Halil'e tımar olarak tevzi' edilmiş lakin Recep ayının evâhirinde tımar hakkından feragat ettiğini haber vermiştir. Tımar hissesi emr-i şerif ile Mahmut isimli kişiye devir edilmiştir. İki ay sonra Ramazani'l-mübarek ayında İstanbul'da Sultan Süleyman Han Bimarhane'sinde Halil'in vefatının ardından Musa, mahkemeye gelerek Halil'in vefat etmeden iki ay önce tımar hakkını Mahmut'a devrettiğini onaylamıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	27-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evasıt şehri Şevvâli'l -mükerrem sene erba'a ve

	elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irâd olunan emr-i şerif.
Özet	Çorum kadısına i'lâm olunan emr-i şerif irâd olunmuştur. Çorum sancağına tabi Divan-ı Emlâk Nahiyesi'nden Şeyh Emirşah Köyü ve başka yerlerin tasarrufu iki bin yedi yüz akçe bedelle tımarın kullanım hakkı Rıdvan'a verilmiştir. Rıdvan'ın tımar hakkını Erkulu zabt etmiş ve iki sene kullanmıştır. Rıdvan bu durumu şikâyet ettiği zaman merkezden ferman ulaştırılmıştır. Name-i hümayun gereğince kemâ-kân eskisi gibi tımar hissesinin Rıdvan'a verilmesi istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	27-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ahmet'e zeamet tevcih edilmiştir.
Özet	<p>Padişah, huzuruna çıkan Ahmet'e Çorum sancağı'na bağlı Karahisar Demürlü Nahiyesi'de yirmi dokuz bin dört yüz doksan dokuz akçe üzerinden zeamet hakkı vermiştir. Reb'ülâhir 'de Apardı Köyü yirmi bin dört yüz doksan dokuz akçeye Tahir'e zeamet olarak verilmiştir. Tahir istibdal ile kendi zeamet bölgesini bırakmış Bozok Sancağı'nda zeamet sahibi olmuştur.</p> <p>Ahmet, Tahir'in Bozok Sancağın'da fesat ve çirkin işler yaptığına dair şikâyet ulaştırdığında onun zeametinin elinden alınması için ferman yazılmıştır. Tahir'in suçları kabahatleri sebebiyle zeamet hakkı Ahmet'e devredilmiştir. Tahir ise zeametini kendi hakkı olduğunu savunmuş rûz-namçe-i hümayun ve mir-i miran defterinde kayıtlı olduğunu iddia etmiştir. Ahmet ise aksini iddia etmiş hakkını korumaya çalışmıştır.</p>

	<p>Tahir, iki yıl önce kardeşinin oğlu Ahmet'e zeamet hakkını devrettiğini suç işlediği iddia edilen dönemde zeamet sahibi olmadığını ileri sürmüştür. Ahmet'in kendisine asılsız suçlama yaptığını söylemiştir. Tahir'in iddiaları araştırıldığında kardeşinin oğlu Ahmet'in Yanık Sefer'inde görev aldığı Belgrat ve Budin'de orduya hizmet ettiği tespit edilmiştir. Zeamet Tahir'den alınmış ve tekrar Ahmet'e verilmiştir. Okunan bu metinde zeamet gelirlerinden faydalanmak isteyen kişilerin tartışmaları, hukuki süreç, alınan kararlar yer almaktadır.</p> <p>Çorum Sancağı Karahisar Demürlü Nahiyesi</p> <p>Karye-i Apardı Hisarı Demürlü hissesi çift 4000</p> <p>Karye-i Pınar ve Karye-i Konar tabi Hisar-i Demürlü hissesi çift 1700</p> <p>Karye-i Araklı tabi Hisar-i Demürlü çift mâ-beyan 1700</p> <p>Karye-i Gökçeli tabi Hisar çift 500</p> <p>Karye-i Geldim çift 4500</p> <p>Karye-i Erim Göçek tabi-i Serkes çift 500</p> <p>Karye-i İki Kilise tabi-i Tahtü'l-şerif</p> <p>Karye-i Gerdek tabi-i Karahisar an Bozuklu çift 1000 vb.</p> <p>Yekûn 24000+10000</p> <p>Çift 21499+5000</p> <p>Ber-vech-i tekmi 33149</p> <p>Bugünden itibaren zeamet hakkını alan kişi zeamet gelirleri üzerine tasarruf hakkı olacaktır. Görevi üstlenen kişi defter-i hâkânide uygun işler yapması beklenmektedir. Zeamet sahipleri de subaşı denetleyecektir tarafların bu fermana itaat etmesi emredilmiştir.</p> <p>Bî-makam-ı Kostantiniyye</p> <p>Tahrîren fi 8 Ramazânü'l-mübârek erba'a ve elf</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	29-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 23 Cemâziye'l-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mir-i Miran Rum Mahmut Paşa'nın çaşnigirbaşısının adamlarıyla halka eziyet etmesi.
Özet	<p>Yüzdepare tevâbinden Karakeçili Kazası'ndan Kapaklı Köyü halkından Şaban, Hacı Gülabi, Piri, Mustafa, Abdülbaki ve köy halkından başka kimseler Ortapare haslarına tasarruf eden dergâh-ı âlî çavuşlarından Hayrettin Çavuş'un mübaşiri Safer Ağa Çorum mahkemesine getirmiştir. Mahkemede Şaban, Gülabi, Abdülbaki mir-i miran-ı rûm Mahmut Paşa'nın çaşnigirbaşı yanında otuz kırk atlı adamıyla Yoğul Pazar Köyü'nde kendilerini darp ettiklerini ifade etmiştir. Mehmet bin Şaban ve Hüseyin bin Nurdoğdu isimli kişileri alet kullanarak öldürdüklerini olayın araştırılmasını istemiştir.</p> <p>Mahkeme olayın aydınlatılması için keşif heyeti olay yerine ulaştığında elleri ve kolları kesik ve başları olmayan erkek cesetleri ile karşılaşmışlar. Ali bin Turgut, Safi, İskender, Musli, Musa ve Nusret'i çaşnigirbaşının adamlarının darp ettikleri müşâhade etmişler. Köy halkı olayı inceleyen heyete bazı kimselerinde kayıp olduğunu bildirmiştir. Çorum mahkemesinde heyetin gözlemlerinin anlatmasından sonra hadise sicile yazılmıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Efendi, bezirgân-ı Ali, Osman Çelebi el-hatip, Piyale bey sipahi.

Sayfa	29-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 24 Cemâziye'l-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Elvan zevcesi Güllü binti İbrahim'in zevcesine nafaka ödemesi.

Özet	Mehmet bin Elvan zevcesi Güllü binti İbrahim'e ödediği nafaka, kisve ve diğer ihtiyaçlarını için para ödemeye devam edeceğini mahkemede taahhüt etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Süleyman bin Ali, Aşuri bin Mehmet, Mehmet bin Bali.

Sayfa	29-A
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mevlana Salih Efendi'nin kaymakam vekili olması.
Özet	Mevlana Salih Efendi kaymakam vekilliğine tayin olmuştur. Mevlana Hasan mahkemeye vekil tayin olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Salih Efendi, Mevlana Mansur Halife, Seyyid Veli bin es-seyyid Mehmet, Hacı Murat bin Abdülmennan, Mehmet Çelebi ibn-i İbrahim.

Sayfa	29-A
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Güllü binti İbrahim'in zevci Mehmet'in tefrika murat etmesi.
Özet	Güllü binti İbrahim mahkemeye gelerek zevci Mehmet bin Elvan'ın nafaka temin etmediğini ileri sürerek boşanmak istediğini belirtmiştir. Mehmet mahkemede iddiaları kabul etmemiştir. Mahkeme Güllü 'den beyyine talep etmiş, Güllü ispat edemeyeceğini söylemesi üzerine kadı evliliklerinin devam etmesi yönünde hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl-mezburun

Sayfa	29-B
-------	------

Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Bağ Kulu 'nun Kilari Ömer Bey'e yetmiş dokuz vukiyye yağ teslim ettiğini mübaşir Mansur Halife kaydetmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	29-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ramazan bin Seydi'nin vasi olması.
Özet	Hasan bin Seyyid 'in yetim çocuğuna Ramazan bin Seydi vasi olmuştur. Hüseyin bin Ahmet, yetimin babasından yüz seksen akçe asıl-ı malı yine yirmi yedi akçe değerinde malı olduğunu Ramazan'ın çocuğun hakkını vermesini talep etmiştir. Ramazan ise çocuğun babasından akçe kalmadığını iddia etmiştir. Mahkemeye şahit olarak gelen Hacı Eyyüb, Kasım ve Cafer bin İsa babasından çocuğa akçe kaldığına şahadet etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Muhzır Ali.

Sayfa	29-B
Hüküm	3
Tarih	fi'l-yevmi'l-rabî aşer min Cemâziye'l-evvel
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Kerime binti Hacı Mehmet'in Ahmet ile evlenmek istememesi.
Özet	Hacı Mehmet'in oğlu Osman kız kardeşi Kerime binti Hacı Mehmet'in vekili olarak mahkemeye başvurmuş Ahmet'in

	Kerime ile evlenmek istediğini ancak ne kendisinin ne de Kerime'nin evlenmek istemediğini ifade etmiştir. Kız kardeşinin Ahi Şakir ibn-i Abdülmennan isimli gençle evlenmek istediğini bildirmiştir. Kız kardeşinin Ahmet ile evlendiğinde kendisini öldürmekle tehdit ettiğini sözlerine ilave etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim Çelebi bin Hoca Hasan, Hacı Mustafa bin Hacı Veli, Hacı Cafer bin Ramazan, Mehmet Çelebi ibn-i Hacı İbrahim, Bekir bin Veli, Osman bin Bekir, Gülabi bin Murat.

Sayfa	29-B
Hüküm	4
Tarih	fi'l-yevmi'l-rabî aşer min Cemâziye'l-evvel
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Kerime binti Hacı Mehmet'in vekili Osman'ın izni ile evlenmesi.
Özet	Kerime binti Hacı Mehmet'in vekili Osman ve Müslümanların şahitliğinde Hacı Ferec bin Abdülmennan ile nikâhlanmıştır. Hacı Ferec bin Abdülmennan şahitlerin karşısında on bin akçe mehr-i muaccel ve yirmi beş akçe mehr-i müeccel vermek üzere Kerime ile evlenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	30-A
Hüküm	1
Tarih	fi 24 Cemâziye'l-evvel 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Kerime binti Hacı Mehmet'in Ahmet ile evlenmeyip Hacı Ferec ile evlenmesi.
Özet	Kerime binti Hacı Mehmet şahitlerin huzurunda Hacı Ferec'a vardığını ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sicillâtda mezkûr âdemlerdir.

Sayfa	30-A
Hüküm	2
Tarih	fi yevmi's-selâse gurre şehri Cumâde'l-âhir li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mevlana Muhammed Efendi kadı tayin edilmiştir.
Özet	Eski Çorum kadısı Mevlana Muhammed Efendi tam bir teslimiyet ve samimiyetle Cumâde'l-âhir ayının başında der-saadete arzuhâl yazmıştır. Rebî'ülâhir'nin beşinci günü günlük elli akçeye Analolu Kazaskeri tarafından Çorum kadılığına tekrar atanmıştır. Anadolu kazaskeri, göreve atandıktan sonra kadıdan şeriate uygun hüküm vermesini tavsiye etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	30-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi evâhir şehri Rebî'ülâhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mevlana Mehmet'in Çorum'a kadı tayin edilmesi.
Özet	Çorum sancakbeyine gönderilen fermanda Mevlana tayin edildiğine dair bilgi verilmiştir. Kadıya imzalı(mümza) ve mühürlü(temessük)berat belgesi teslim edilerek göreve başlaması sağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	30-B
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fi Evâil-i şehri Cumâde'l-âhire li-sene erbaa ve elf

Olay Mahalli	Deli Kıra Kazası- Elmalu Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Kara Hüseyin'in nişanlısı Güllü Hatun'a verdiği hediyeler.
Özet	Elmalu Köy'ünden Hasan bin Recep'in kızı Güllü Hatun ile Mehmet bin Kara Hüseyin evlenme talebinde bulunmuştur. Mehmet, evlilik öncesi bir çift gümüş heykel, bir çift gümüş bilezik, bir çift gümüş menkuş ve bir gümüş hâtem(yüzük) yanı dört kıta bez gömlek, dört kıta bez cenber, üç kıta yastık gibi kıymetli hediyeler vermiştir. Mehmet ve Güllü nişanı bozmaya karar verdiklerinde Mehmet hediyelerini geri istemiştir. Mahkemede hediyeler mukabelesinde Hasan yedi yüz yirmi akçe nakit ödeme yapmıştır. Abdi bin Zeynel, Murtaza bin İlyas ve Pervane bin Abdullah, hediyelerin verildiğine ve Hasan'ın hediyelerin mukabilince para ödediğine dair şahitlik etmişlerdir. Mahkemede, dava sonucu davalı ve davacıya sözlü(şifahen)okunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Cafer, Veli bin Mehmet, Zeynel bin Mehmet, Murtaza bin İlyas.

Sayfa	30-B
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fi Evâili Cumâde'l-âhir
Olay Mahalli	Şarkıyan Mahallesi
Dava Konusu	Şarkıyan Mahallesinde vefat eden(müteveffa) Hasan bin Mehmet eşine, çocuklarına ve yakınlarına bıraktığı mirası mahkemede pay edilmesi.
Özet	Çorum'un Şarkıyan Mahallesi'nde Hasan bin Mehmet vefatından önce anne bir kardeşinin(lî-üm: anne bir kardeşi) küçük kızı Emine'nin bakım ve gözetimi amacıyla Ramazan ibn-i Mehmet'i vasi tayin etmiştir. Hasan bin Mehmet'in kızı Aişe, Aişe 'nin zevci İbrahim bin Hacı Bayram ayrıca Ayşe'nin annesi Nazlı Hatun mahkemede bu konu hakkında ifade vermişlerdir. Yusuf bin Mustafa, Sami bin Hasan, Sami bin Ahmet bahsi geçen konu hakkında şahitlik yapmışlardır. Mahkemede Aişe'nin eşi İbrahim ve Nazlı'nın eşi Osman bin Ramazan onların vekâletlerini üzerlerine almıştır. Mustafa

	<p>bin Hüseyin'in mahzarlarında Hasan'ın yakınları miras hakkında bilgi vermişlerdir.</p> <p>Hasan bin Mehmet, çocuklarına, kardeşinin kızı Emine'ye ve eşine irs-i şer (vefat eden birisinin evlat ve yakınlarına kalan para veya malı) mülk menziline bırakmıştır. Mahkeme, Hasan bin Mehmet'in borcu ödendikten sonra geri kalan mülkün paylaşılmasına yönünde karar alınmıştır. Allah Teâlâ'nın takdiri üzerine pay edilebilmesi için mahkemeden miras mülklerini satmaları yönünde hüküm çıkmıştır. Miras sahipleri mülk menzili bin sekiz yüz altmış akçeye değerinde ve nakit olarak meşru olan satış akdi ile satılmıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Ömer Halife bin Mustafa, Şerif Halife bin Pir Kulu, Mehmet bin Bahşi, Veli bin Hüseyin, Zülfikâr bin Ahmet, Hüseyin bin Ahmet.

Sayfa	31-A
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Ilıca Köyü
Dava Konusu	Yakup bin Hamza'nın Ahmet Çavuş'a tarlalarını satması.
Özet	Nebi ve kardeşi Yakup bin Hamza meclis-i şer'de dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuşu kendilerine vekil tayin etmişler. Ilıca Köyü'nde bir tarafı Mehmet bin Bali bir tarafı Kara Hasan bin Veli, yine bir tarafı Yakup bin Hamza ait olan tarlaya sınır toprağa sahip olan Nebi Ve Yakup kendilerine ait yerleri dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuş'a beş yüz akçeye satmışlar. Mahkemede söz konusu parayı peşin aldıklarını ifade etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Ali, Hacı bin Mehmet el muhızır, Osman bin Mehmet.

Sayfa	31-A
Hüküm	2

Tarih	-
Olay Mahalli	Emir Ahmet Mahallesi
Dava Konusu	Receb bin Hasan Emir Ahmet Mescid'ine ait vakıftan bir miktar akçe almıştır.
Özet	Receb bin Hasan Emir Ahmet Mescid'ine ait vakıftan dört yüz akçe aldığı dönem de Usta Çırak bin Ali ona kefil olmuştur. Vakfın mütevellisi olan Bekir bin Hacı, Receb bin Hasan'ın borcunu ödemediği kaçması durumunda vakfın zor durumda kalmaması için kefil Usta Çırak'ın ödemesi için dava açmıştır. Mahkemenin daveti üzerine ifade veren Usta Çırak bin Ali dört yüz akçeyi ödemeyi taahhüt etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi el-kâtip, Usta Ömer el-Hayyât, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	31-A
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fî Cumâde'l- âhir erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çanakçı Köyü
Dava Konusu	Hasan bin Piri Fakih'in sahip olduğu yerleri sipahi olan Mustafa bin Himmet'in Ömer bin Zeynel'e iltizam yoluyla bir süreliğine vermesi.
Özet	Hasan bin Piri Fakih'in tasarrufu altında olan bulunan yerleri vefatının ardından Çanakçı Köyü'nün sipahisi olan Mustafa bin Himmet iki bin beş yüz yirmi akçeye Ömer bin Zeynel'e iltizama vermiştir. Ömer bin Zeynel mahkemede iltizam süresi dolduğunda verdiği yerleri Mustafa'dan geri istemiştir. Mustafa bin Himmet'in hadiseyi tasdik etmesiyle dava sicile kaydedilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Mustafa bin el-Hâc, el-Hâc Mahmut bin Ali, Emir Ahmet bin Baba İlyas, Burhan Halife el-imam.

Sayfa	31-B
Hüküm	1

Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Ilıca Köyü
Dava Konusu	Nebi bin Hamza'nın vefat eden babasından intikal eden ev hissesini Mehmet bin Mısır'a satması.
Özet	Çorum'un Ilıca Köyünden Nebi bin Hamza babasının vefatının ardından miras kalan ev hissesini Mehmet bin Mısır'a üç yüz otuz akçeye satmıştır. Ev hissesini bey'-i batt adı verilen satıcı ve alıcının vazgeçme haklarının olmadığı katı satış akdi ile satış işlemi gerçekleşmiştir. Mahkemede iki tarafın anlaştığı şekilde satışın gerçekleşmesi yönünde hüküm çıkmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Cafer bin Ali, Mehmet bin Mustafa, diğer Mehmet bin Ali, Abdullah halife bin Ebulkasım, Şeyh el-Hâc Seydi Çelebi.

Sayfa	31-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Hoca Hamza Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin Hüseyin'in Hoca Hamza Mahallesinde bulunan mülk menziline Niyaz bin Mirza adlı kimseye taksitle satması.
Özet	Mehmet bin Hüseyin, Hoca Hamza Mahallesinde bilinen mülkü menziline(ev) mahkemeden yedi ay önce Niyaz bin Mirza'ya kırk altına satmıştır. Niyaz satış sırasında dokuz altın nakit vermiştir. Mehmet daha sonra Niyaz'dan aldığı on iki altınla mahallesinin mescidine ait vakıftan aldığı borcu ödemiştir. Mehmet, geri kalan borcu her ayda beşer altın alacak şekilde taksitlendirmiştir. Udulden Hasan ve Hüseyin İbn Veli Fakih şahitlik etmek için mahkemeye katılmışlardır. Mahkeme, Seydi Ahmet Çavuş mahzarında Niyaz'ın taksitlerini ödemesi talep edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikar Bey bin Abdullah, Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Molla Hasan el-kâtip.

Sayfa	31-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	İlıca Köyü
Dava Konusu	Dergâh-ı Saadet-destgâh çavuşlarından Ahmet Çavuş'un tasarrufunda bulunan tarlasını on yıl boyunca kiraya vermesi.
Özet	Dergâh-ı saadet-i destgâh çavuşlarından Ahmet Çavuş'a İlıca Köyü'nde zeamet verilmiştir. İlıca Köyü'nde verilen arazinin bir tarafı Yakup, bir tarafı Kalender'in tarlasına sınırdır. Ahmet Çavuş, zeamet ile kendisine verilen mülkün kullanım hakkını Hasan bin Veli'ye onun vekili olan Mehmet bin Müyesser tanıklığında iki yüz kırk akçeye on yıl süreyle tasarruf hakkı vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Süleyman Çelebi bin Şeyh Abdullah, Abdulgaffar Çelebi bin Şeyh Pir Mehmet, Zülfikar Bey bin Abdullah.

Sayfa	32-A
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fî evâil şehri Cumâde'l âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Debbağan Mescidi
Dava Konusu	Debbağan Mescidi imamı ve müezzini olan Ömer Halife ibn-i Musa'nın kadı tarafından görevinden alınması.
Özet	Debbağan Mescidi imamı ve müezzini Ömer Halife bin ibn-i Musa'ya hizmetlerinin karşılığında günlük bir akçe, bir yıllık üç müd, bir at verilmesi uygun görülmüştür. Çorum debbağlarından ve sair ayânlardan el-Hâc Ali bin Yusuf eş-şehir, Hasan kethüda ibn-i Hüsam, Mehmet bin Ebulkasım, Mirza bin İdris, Yusuf bin Abdullah ve diğerleri Ömer Halife'nin iyi hâl üzere olduğuna yine ilim sahibi olduğuna şahitlik etmişlerdir. Çorum kadısı Muslihiddin Efendi, Ömer Halife'yi vazifeden alıp yerine Mehmet bin Kasım'ı atamıştır. Ömer Halife kadıya müracaat ederek müezziniğin kendi hakkı olduğunu

	sebepsiz vazifesinden alındığını ifade etmiştir. Ömer Halife'ye mahkemede şahit olarak dinlenen debbağlar ve ayânlarda destek olmuş vazifesinin geri verilmesi talep etmişler. Çorum kadısından durumun düzeltimesini murat ettiklerini belirtmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Sami Halife el-hatip, el-Hâc Kemal bin İsa, Hacı Mustafa bin Hacı Ahmet, Satılmış bin Durmuş.

Sayfa	32-A
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fi 3 şehri Cumâde'l-ahir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Cami-i Kebir (Ulu Cami) vakfına ait hamamın vakıf tarafından tamir edilmesi.
Özet	Çorum'da bulunan Cami-i Kebir camisinin vâkıfına ait hamam Mehmet bin Mahmut zimmetinde olup üç bin altı yüz akçeye kiraya verilmiştir. Davacı Satılmış ibn-i Durmuş dört bin beş yüz akçe vermeyi kabul ve taahüd etmesi üzerine mütevellî Mevlana Hüsam Halife ona kiralamıştır. Aynı zamanda Cami-i Kebir'in hatibi olan Satılmış ibn-i Durmuş hamamın tamir ücretini vakıftan talep etmiştir. Vakfın mütevellisi Mevlana Hüsam Halife'nin talebiyle bu mevzu mahkemede kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Ali bin Yusuf eş-şehir, el-Hâc Kemal bin İsa, Hacı Mustafa bin Hacı Ahmet, Seydi Çelebi eş-şehir.

Sayfa	32-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet bin Mahmut'un zimmetinde olan bir önceki hükümde bahsi geçen hamamın icâre(kira) vermesi.

Özet	Satılmış ibn-i Durmuş'un bir önceki hükümde mevzu olan hamamı dört bin beş yüz akçeye kiralaması üzerine Mehmet bin Mahmut ve Hasan İhtiyar hakkından vazgeçmiştir. Satılmış ibn-i Durmuş mahkemeden hamamın kendisinin belli bir bedele kiraladığını kayıt altına alınmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	32-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Abdi Şah bin Ebu Bekir ve kardeşi Mahmut bin Ebu Bekir'in farklı kimselerden borçlar almaları
Özet	Abdi Şah bin Ebu Bekir, Aykut bin Yusuf isimli şahıstan iki guruş borç almıştır. Aykut'un kardeşi Mahmut isimli kardeşi Sandıkçı zade Hasan'dan borç almıştır. Abdi mahkemede Mahmut'un borcu kendisinin ödediğini Aykut'a borcu kalmadığını iddia etmiştir. Aykut Abdi'nin iddialarını ret etmiş borcunu ödemeğini ifade etmesi üzerine kadı taraflardan beyyine talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdusselam Çelebi bin Molla Maksud, Hasan Halife el-kâtip, Receb bin Baki ve gayruhum.

Sayfa	32-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Şarkıyan Mahallesi
Dava Konusu	Şarkıyan Mahallesi'nden Burhan bin Mehmet'in anne bir kardeşi Hasan bin Mehmet'e verdiği parayı geri istemektedir.
Özet	Şarkıyan Mahallesi'nde oturan Burhan bin Mehmet'in anne bir kardeşi Hasan bin Mehmet vefat etmiştir. Hasan'ın kızı Emine'nin bakımı ve korunması amacıyla Ramazan bin

	Mehmet vasi olmuştur. Aişe adındaki büyük kızı da zevci İbrahim'e vekâlet vermiştir. Burhan, kardeşine vefat etmeden hayatta iken iki yüz yirmi akçe vermiştir. Hasan'a verilen borç zimmetindeyken vefat etmiştir. Burhan bin Mehmet, babalarından kalan muhalefâtın(vefat etmiş kişiden kalanlar) kendilerine intikal mülkten ödenmesini talep etmiştir. Osman bin Pir Veli ve Mehmet bin Pir Kulu mahkemede şahitlik yapmak için hazır olmuşlardır. Mahkeme, davacı Burhan'ın talebinin haklı olduğunu ve borcun ödenmesini yönünde hüküm çıkmıştır. Burhan bin Mehmet kardeşi Hasan bin Mehmet ile ilgili bir dava daha önce 30. sayfa 4. hükümde sicilde yer verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer Halife bin Mustafa, Sinan bin Pir Kulu, Mehmet bin Bahşi, Veli bin Hüseyin.

Sayfa	32-B
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fî gurre Cumâde'l-âhir li-sene 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mahmut bin Hızır'ın boyahaneden verilen mukataa geliri hakkından vazgeçmesi.
Özet	Mahmut bin Hızır devlete ait boyahanenin mukataasını bedel ödeyerek almıştır. Boyahanede Mahmut aynı zamanda boyacılık (sabbağ) yapmaktadır. Mukataa süresi bittiğinde tasarrufu elinde bulunan boyahaneyi Çorum sancakbeyine devir etmiştir. Mahmut iltizam hakkından Müslümanların şahitliğinde vazgeçtiğini bildirmesinin ardından söz konusu dava sicile yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer halife bin Mustafa, Usta Hasan bin Haydar, Mustafa bin Karaman, Ömer bin Hüseyin.

Sayfa	32-B
Hüküm	3
Tarih	-

Olay Mahalli	Demürlü Kara Hisar Kazası- Süflâ Köyü
Dava Konusu	Musa bin Mustafa sefere çıkmadan önce Çankırı Kazası'na emanet bıraktığı atları geri istemesi.
Özet	Musa bin Mustafa, davadan otuz yıl önce ordu ile birlikte sefere katılmadan önce Demürlü Kara Hisar Kazası'na bağlı Süflâ Köyü'nde bulunan atlarını Çankırı(Kengırı) Kazası'na bağlı Alagöz Köyü'ne emanet bırakmıştır. Donanma-i hümayunda(Osmanlı Donanması) asker olan Musa savaş sırasında küffarın eline esir düşmüştür. Esir düştüğü yerden kurtulmayı başaran Musa, Bosna Eyaletine gelmiş saraya yerleşmiş bir süre sonra evlenmiştir. Musa yanına ailesini alarak otuz altı yıl sonra memleketine geri dönmüş Çankırı'da bıraktığı atlarını geri istemiştir. Atları Musa'nın oğlu Mustafa Demürlü Karahisar kadısından talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Halife el-kâtip, Mustafa Bey bin Gülabi, Mir Şah bin Ali, Şeyh Atânullah, Molla Mukarreb bin Seyyid Veli.

Sayfa	32-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali bin Murat'ın Abdullah bin Halil Baba'dan aldığı borç.
Özet	Ali bin Murat isimli kişi Abdullah bin Halil Baba'dan at (bârgir)bahasından altı buçuk altın borç aldığını mahkemede itiraf etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Hasan, Mustafa bin Pir Ahmet

Sayfa	33-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	Çorum Kubbeli Mahallesinde oturan Fatma binti Ramazan'ın

	babası Ramazan'dan kalan bağın üzerine intikal etmesini talep etmesi.
Özet	Fatma binti Ramazan'a babasından bağ miras olarak kalmıştır. Babası Ramazan bağı Bahtiyar bin Yol Kulu isimli şahıstan satın almıştır. Fatma ve ailesi bağı yirmi beş yıldır kullanmalarına rağmen Bahtiyar ve babası bağı izinsiz kullanmaya başlamaları üzerine Fatma mahkemeye müracaat etmiştir. Fatma bin Ramazan, Aydın bin Müslim Fakih'e vekâlet vererek bağın kendisine resmi olarak intikal etmesini talep etmiştir. Mahkeme, davalı ve davacıdan konu hakkında delil toplaması için üç gün müddet vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ali el-muzır, Ma'den el- muhzır, Mevlana Hüsam Halife el-hatip.

Sayfa	33-A
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	Fatma bin Ramazan'a babası Ramazan'dan kalan bağ hususunda udulden kimselerin şahit yapması.
Özet	Aydın bin Müslim Fakih ve müvekkili müddeî Fatma'ya bir önceki davada bağın Fatma'ya ait olduğunu ispatlaması için üç gün süre verilmiştir. Mahkemede 'udulden(adil kimseler) Çorum'un tanınmış kişileri Hacı Mirza bin Bahşi Fakih, Budak bin Hüseyin, Erdoğan bin Bali ve Mehmet bin Budak isimli şahıslar bağın Fatma'ya ait olduğuna şahitlik etmişlerdir. Şahitler ayrıca bir tarafı dağa bir tarafı çaya bir kenarı Gaybi Fakih bin Bahşi Fakih bağına sınırı olan bağın Fatma'nın hakkı olduğu yönünde ifade vermişler.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Hüsam Halife el-hatip, Ömer Halife bin Mustafa, Hacı bin Ramazan, İbrahim bin Yakup, Hıdır bin Mehmet.

Sayfa	33-A
Hüküm	3

Tarih	-
Olay Mahalli	Ömer Bey Köyü
Dava Konusu	Müteveffa Ahmet'in küçük kızının adına vasisi Cafer'in Receb bin İskender'e dava açması.
Özet	Receb bin İskender, müteveffa Ahmet'in kızından üç yüz altmış akçe değerinde bir baş öküz almıştır. Recep, öküzün parasını ödememesi üzerine küçük kızın vasisi Cafer ona mahkemede dava açmıştır. Mahkemede dava görüldükten sonra Recep bin İskender, öküzün parasını ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mirza bin Ramazan, Zülfikâr Bey bin Abdullah, Ahmet bin Recep ve gayruhum.

Sayfa	33-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Yağdıgın Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Narlı el-İmam'ın Hacı Bayram bin Musa'dan alacağını tahsil edilmesi için mahkemeye başvurması.
Özet	Hacı Bayram bin Musa, Mehmet bin Narlı isimli kişiden otuz sekiz altın borç almıştır. Mehmet, mahkemeden borcunun ödenmesini talep etmiştir. Hacı Bayram, mahkemede sorgulandıktan sonra borcu(deyn) olduğunu kabul etmiştir. Hacı Bayram, borcunun yirmi altı buçuğunu Mehmet'e ödediğini geriye kalan borcunu ödeyeceğini belirtmiştir. Müddeî Hacı Mehmet'in talebiyle borç davası kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Musa bin Ahmet, Receb el-muhzır, Zülfikâr Bey bin Abdullah.

Sayfa	33-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Yağdıgın Köyü

Dava Konusu	Hacı Bayram'ın borcunu ödemesi.
Özet	Hacı Bayram'ın Mehmet bin Narlı el-İmam'dan aldığı otuz sekiz altın borcun tamamını ödedeğini mahkemede belirtmiş ve deftere yazılmasını rica etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sabıkan

Sayfa	33-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Zal'nun (Zünnûn) Abad Kazası
Dava Konusu	Zal'nun Abad Kazası'nda sipahi Mirza bin Bali'nin hizmetinde olan Habib bin Yedigâr ve babası Yedigâr'ın izinsiz firar etmeleri.
Özet	Zal'nun Kazası'na bağlı Çoğan isimli köyde sipahi olan Mirza bin Bali'nin reayasından olan Habib bin Yedigâr ve babası Yedigâr defter-i hâkânide ³⁵³ kaydı bulunan kimselerdir. Habib ve babası Yedigâr buldukları köyü izinsiz terk etmişlerdir. Celâ-yi vatan ile köyden firar eden Habib ve Yedigâr Çorum Kasabası'na gelmişlerdir. Sipahi Mirza bin Bali Habib ve babasını mahkemeye vermiş ayrıca Yedigâr'ın yirmi altı akçe ve Habib'in on üç akçe kendisine borcu olduğunu ödemesini talep etmiştir. Habib ve Yedigâr kadı huzurunda borçlarını kabul etmişler ve hiç kimseye zulüm yapmadıklarını anlatmışlardır. Kadı, Habib ve Yedigâr'ın köyelerine geri dönmesini ve firar etmemeleri yönünde hüküm vermiştir. Yedigâr tekrar köyden kaçarsa ise talâk-ı selâseye şart etmiştir. Köyden giderse eşi kendisinden talâk-ı selâse ile boşanmış olacaktır.
Şuhûdü'l-hâl	-

³⁵³ Defter-i hâkâni: Defter-i hâkâni: şahsi tasarrufların, tımar, zeamet ve hassa mülk ve vakıfların ve bunlarda vuku bulan tahavvül ve tebeddüllerin kaydıyla mükellef olan ve senetlerini veren dairenin adıdır. Halk arasında "defterhane" de denir. Dairenin amirine "defter emini" denmektedir(Pakalın, 1993, s. 419).

Sayfa	33-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Zal'nun Abad Kazası
Dava Konusu	Zal'nun Abad Kazası'na bağı Çoğan Köyü halkından bazı kişilerin yukarıda anlatılan konu hakkında şahitlik yapmaları.
Özet	Şaban bin Resul, Hüseyin bin Hamdullah, Muharrem bin Süleyman, Durmuş bin Mehmet, Seydi Ahmet bin Hasan, İskender bin Bali, Mehmet bin Veli sipahinin izni olmadan firar eden Habib ve babası hakkında ifade vermek üzere mahkemeye gelmişlerdir. Mahmut bin Ali, Şeyh Ali bin Yurt Tutan, Güvendik bin İlyas, Sevindik bin İlyas ve başkaları meclis-i şer'de(mahkeme) hazır olup sipahi Mirza'dan razı olduklarını yine ona şükran duyduklarını belirtmişlerdir. Çoğan Köyü'nden şahit olarak gelenler Habib ve babası Yadigâr'ın izinsiz ve sebepsiz köyden ayrıldıklarına dair ifade vermeleri üzerine Yadigâr "talâk-ı selâseye şart" ileri sürerek bir daha kaçmayacağına söz vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdi Halife bin Ahmet, Şakir bin Nasuh, Seydi Ahmet el-hafız.

Sayfa	33-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Zal'nun Abad Kazası
Dava Konusu	Sipahi Mirza bin Bali'nin Habib'e köyüne dönmesi için süre vermesi.
Özet	Mirza, kadı huzurunda köyüne dönmesi için Habib'e dört gün süre tanımıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	33-B
-------	------

Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sipahi Mirza'nın Yadigâr'ı mahkemeye çağırması
Özet	Çoğan Köyü'nün sipahisi Mirza, reayası Yadigâr'ın kendisin rızası olmadan köyden firar ettiğini belirtmiştir. Yadigâr ilk önce Çorum mahkemesinde ardından Zal'nun kadısı huzurunda izinsiz köyü tekrar terk etmeyeceğine dair söz vermiş ardından talâk-ı selâseye şart ederek sözünü pekiştirmiştir. Yadigâr'ın verdiği ifadesi ve sözü kayıt altına alınmış aynı zamanda suret-i sicilde gösterilmiştir. Mahkeme bir süre sonra tekrar kurulduğunda Mirza, Yadigâr'ın bir yıldan fazla zamandır köyde oturduğunu söylemiştir. Mirza, kadıdan Habib ve Yadigâr'ın celâ-yı vatan etmeleri üzerine kurulan mahkemelerde çıkan hükümlerin, konuşmaların kayıt altına almasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	33-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Kara Pınar Köyü
Dava Konusu	Dudu binti Hasan'a ait olan tarlayı Çorum sancakbeyi Salman Ağa'nın Hacı Pir Ahmet ibn-i Sarı'ya tefviz etmesi.
Özet	Çorum Kazasına bağlı Kara Pınar Köyü'nde oturan Dudu binti Hasan kocası Nebi bin Cafer'e Miri bin İdris ve İsa bin Nebi'nin tanıklığıyla ve şer'i hükümlere uygun olacak şekilde vekâlet vermiştir. Dudu binti Hasan'ın Kara Pınar Köyü sınırları içinde bir kenarı köprübaşına bir kenarı değirmen yoluna bir tarafı Bekir tarlasına ve yine sahibi Ermeni olan tarlaya sınırı olan araziye sahiptir. Çorum sancakbeyi Salman Ağa makamını kullanarak Dudu'ya ait olan tarlayı yirmi üç altına Hacı Pir Ahmet ibn-i Sarı'ya bırakmıştır. Dudu'nun adına kocası Nebi Kadı'dan kendilerine ait olan tarlanın geri

	iade edilmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ramazan bin Osman, Seydi bin Abdal Ata, Hızır bin Fazlullah.

Sayfa	34-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Bünyad'ın Ma'den bin Ali'yi dava etmesi.
Özet	Mehmet bin Bünyad, himarını(eşek) Ma'den bin Ali'ye sattığında ilk aşamada üç yüz otuz akçesini nakit almış bir süre sonra altmış akçesini almıştır. Ma'den bin Ali bir yıl geçmesine rağmen geriye kalan dört buçuk altını ödememiştir. Mehmet bin Bünyad mahkemeye başvurmuş kadıdan Ma'den bin Ali'nin borcunu ödemesini istemiştir. Mahkeme her iki taraftan delil getirilmesini talep etmiştir. Mahkeme tekrar toplandığında Ma'den bin Ali'nin dört buçuk altını ödemesine karar vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Ataullah, Mehmet Çelebi, Hacı Mehmet bin Şeyh Ali.

Sayfa	34-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Güvercinlik Köyü
Dava Konusu	Köpek Himmet oğlu adlı kişinin tımar mahsulünü dizdâra eksik vermesi.
Özet	Güvercinlik Köyü'nde yetişen ürünlerin tımar kapsamında toplanmasından Himmet isimli kişi sorumludur. Dizdâr(kale muhafızı) Yusuf Ağa, Himmet'in pamuğu yüz dirhem noksan getirmesi üzerine mahkemeye başvurmuştur. Yusuf Ağa, kadıdan eksik getirilen pamuğun ve Himmet'in ifadesinin kayıt altına alınmasını istemiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Hasan Bali, Hacı Ömer.
--------------	---

Sayfa	34-A
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fî evâil-i Cumâde'l-âhir erbaa ve elf
Olay Mahalli	Kengiri (Çankırı) Kasabası ve Çorum
Dava Konusu	Çorum şehrinde bulunan Kadıasker Hanı'ndan dışı katırın ve yularının çalınması.
Özet	<p>Kengiri Kasabasından el-Hâc Durmuş bin el-Hâc Ömer isimli kişi Çorum şehrinde Kadıasker Hanı'nda kaldığı dönemde dışı ve iri katırı çalınmıştır. Ömer, hanın sahibi Hüseyin bin Piri ve odabaşı Himmet ibn-i Mehmet'i kadıya şikâyet etmiş mahkemeye çağırılmalarını talep etmiştir. Kadı huzuruna çıkan davacı ve davalılar meydana gelen olayı anlattıklarını sicilde görmekteyiz. Hüseyin katırının çalındığı gece hanın bekçisinin hanının kapısını zincir ile kilitledikten sonra kapı arkasına küçük bir kilit taktığını söylemiştir. Hüseyin, ifadesinde odabaşı Himmet'in kapıya yakın yattığını da sözlerine eklemiştir. Han sahibi Hüseyin ifadesinde Kadıasker Hanı'nın kapısının o gece hiç kimsenin etkisi olmadan zahmetsiz açıldığını ve katırın çalındığını anlatmıştır.</p> <p>Ömer çalınan dört bin akçe değerindeki dışı katırının ve yularının bulunmasını istemiştir. Ömer mahkemede hanın dış kapısının kilitlemediğini bu nedenle kapının ardındaki kilidin kolayca çıkartıldığını iddia etmiştir. Çorum'da tanılan ve saygı duyulan Ahmet Fakih ibn-i Pir Dede ve Cüneyt bin Pir Kulu şahitlik etmek için kadı huzuruna çıkmışlar ve davacı Ömer'in katırının açık artırma (bey'u men yezîd) ile dört bin akçenin üzerinde akçe istendiğine şahitlik yapmışlardır. Kadı, Ahmet ve Cüneyt'in tanıklığını kabul etmiştir. Hüseyin ve Himmet katırı çaldıklarını itiraf etmişlerdir. Mahkeme gereğinin yapılmasına hükmetmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Ömer Bey el-kılârı, Mehmet Şah bin Ali, Mehmet bin Yunus, Ali bin Şaban, Hacı Ömer bin Şeyh Ali, Mirza bin Ramazan.

Sayfa	34-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Allahverdi bin Yadigâr'ın atını Seydi Ahmet bin Kul Baba'ya satması.
Özet	Allahverdi bin Yadigâr, atını Seydi Ahmet bin Kul Baba'ya sekiz yüz kırk akçeye altı ay vade ile satmıştır. Seydi Ahmet, satış sırasında iki yüz akçesini peşin ödemiştir. Allahverdi, bu para ile kürek satın almıştır. Seydi Ahmet, borcunun vadesi gelmesine rağmen kalan altı yüz kırk akçesini ödememiştir. Allahverdi, Seydi Ahmet'i mahkemeye vermiş, borcunu ödemesini talep etmiştir. Seydi Ahmet ise kadı huzurunda atı sekiz yüz kırk akçeye satın aldığını ve geriye altı yüz kırk akçe borcu kaldığını kabul etmiştir. Seydi Ahmet kadıya Allahverdi 'den atı bir yıl vade ile satın aldığını bu hususta udulden Musa bin Haydar'ın şahit olduğunu ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Muzaffer Ağa bin Abdullah, meblağ-ı mezbûr muhızır Mehmet'e havale.

Sayfa	34-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbûr
Olay Mahalli	Canik Kasabası, Çorum
Dava Konusu	Çorum bezzazlarından el-Hâc Mehmet ibn-i el-Hâc Musa'nın bir yük kettân(keten) bezinin çalınması.
Özet	Canik Kasabasından eş-şehir (meşhur, bilinen) Kadızade Şeyh Çelebi'nin vekili olan bezzâr (kumaş satıcısı) el-Hâc Mehmet ibn-i el-Hâc Musa Çorum subaşısı Mustafa'nın mübaşeretiyile Ayvalı Köyü'nden Budak bin Hacı 'ya dava açmıştır. Mehmet'e ait olan bir yük keten bezini haydut(şaki) Ali bin Pir Mezid ve iki kişi yağma etmişlerdir. Çorum subaşısı Mustafa Ali, Budak ve Behzat'ı bu işte ortak

	<p>olduklarını iddia ederek hapse atmıştır. Hapiste bulunan üç zanlıdan Ali firar etmiştir. Mahkemede Budak sorgu sürecinde Ali ile aynı köyden olduğunu ancak kendisinin onunla bir alâkası olmadığını yine Ali'nin şaki'olduğunu bilindiğini ifadesinde belirtmiştir. Budak, kadı huzurunda hırsızlık olayından ve davadan haberi olmadığını sözlerine eklemiştir. Ayvalı Köyünden ehil Müslümanlar Budak isimli kişinin müstakîm(doğru), salih ve din-dâr bir kimse olduğunu yönünde şahitlik etmişlerdir. Müslümanlar, Budak'a bu hususta iftira edildiğini ve ona kefil olduklarını ifade etmişlerdir. Budak bin Hacı, kadıdan suçsuz olduğunun ispatı üzerine dava sonucunun kayıt altına alınmasını istemiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Ali Fakih bin Veli el-hatip, Oruç bin Mirza, Safer bin Mehmet, İslam bin Mehmet ve Abdullah bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	34-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbûr
Olay Mahalli	Hızır Bey Sarayı Köyü
Dava Konusu	Hacı Ali bin Mahmut'un İskender bin Kasım'a verdiği borcu ödemesini talep etmesi.
Özet	<p>Çorum Kazasına bağlı Hızır Bey Sarayı Köyü'nden Hacı Ali bin Mahmut isimli kişi kendisinden on guruş alacağını olduğunu ancak ödemediği için İskender bin Kasım'ı mahkemeye vermiştir. İskender ise kadı huzuruna çıktığında fi'l-hakika (gerçekten)Ali'ye on guruş borcu olduğunu ve borcu muhızır Mehmet'e verdiğini iddia etmiştir. Şahitliği kabul gören uduleden Pir Miri Fakih ibn-i Seyyid ve Hüseyin bin Maksud mahkemede Hacı Ali'nin İskender'den on guruşu aldığı beyan etmişlerdir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Süleyman bin Hayran, Mehmet Ağa bin Mustafa, Musa bin Hamidullah, İbrahim Çelebi bin Nebi.

Sayfa	35-A
-------	------

Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Celil Köyü
Dava Konusu	Mustafa bin Kubad babasından kalan mirasın bir kısmını amcasına bağışlaması.
Özet	Mustafa bin Kubad'a vefat eden babasından mülk ve biraz para kalmıştır. Mustafa bin Kubad vasisi ve amcası Hızır bin Mehmet ile muslihûn (arabulucu) vasıtasıyla miras hakkında uzlaşma yoluna gitmiştir. Mustafa amcasına mirasından sekiz keyl buğday bağışlamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Çelebi bin Maksud, Fazıl bin Hüseyin el-muhzır, Receb bin el-muhzır, Hacı Bahşi bin Üveys, Hüseyin bin Musa ve gayruhum.

Sayfa	35-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	Murat bin Musa Murtaza bin Mustafa'ya öküz satması.
Özet	Murat bin Musa, Murtaza bin Mustafa'ya yüz seksen akçeye öküz satmıştır. Murtaza, Murat'a satış işleminin ilk aşamasında yirmi akçe daha sonra altmış akçe ödeme yapmıştır. Murtaza bin Mustafa geri kalan borcunu ödememesi üzerine Murat bin Musa'ya mahkemede dava açmıştır. Murat, kadı huzurunda hadiseyi anlattıktan sonra geriye kalan yüz akçe bedelin ödenmesini istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	35-A
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-merkûm

Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	Fatma binti Ramazan'a vefat eden babasından bağın intikal etmesi.
Özet	<p>Çorum Kazası'nda bulunan Kubbeli Mahallesi'nde ikâmet eden Fatma binti Ramazan hatuna vefat eden babası Ramazan'dan bağ kalmıştır. Aydın bin Müslim müvekkili Fatma adına Yol Kulu bin Süleyman, Yol Kulu'nun oğlu Bahtiyar ve Mustafa dava açmıştır. Yol Kulu, Bahtiyar ve Mustafa mahkemede mevzu olan bağı Ramazan'ın babası Deli Kara'dan otuz altına satın aldıklarını ve yirmi yıldır bağı kullandıklarını iddia etmişlerdir. Müvekkil Aydın kadı huzurunda bağın Fatma'nın hakkı olduğunu belirtmiştir.</p> <p>Aydın bin Müslim, meselenin çözülmesi amacıyla beyine talep etmiştir. Udûl-i müsliminden Hacı Mirza bin Bahşi, Budak ibn-i Hasan, Erdoğan bin Bali, Mehmet bin Budak, Hoca İsmail bin İbrahim şahitlik etmek amacıyla mahkemeye gelmişlerdir. Mahkemede tanıklar mevzu olan bağın Fatma'ya ait olduğunu ifade etmişler. Fatma yemin billah ederek bağın babasından kendisine kaldığını belirtmiş ve gereğinin yapılmasını talep etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Çelebi bin Maksud, Hasan Bey bin Abdullah, Mehmet bin Hızır.

Sayfa	35-B
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fi 5 şehri Cumâde'l-âhire li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum merkezde oturan el-Hâc Ömer bin Şeyh Ali'nin el-Hâc Ramazan bin Osman'a dava açması.
Özet	<p>Çorum şehrinde oturan el-Hâc Ömer bin Şeyh Ali elli altı vukiyye kalayı yüz on beşer akçeye ve dört buçuk vukiyye neşatı ise altı bin üç akçeye Ramazan'a satmıştır. Davacı Ömer, Ramazan'dan kalay neşatın bedeli istediğinde Ramazan borcunu inkâr etmesi üzerine dava açmıştır. Ramazan kadı huzurunda Ömer'e dört bin yüz seksen lira</p>

	nakit para ödediğini geriye kalan borcunu ödemek için süre verilmesi talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdulgaffar bin Şeyh Pir Mehmet, Molla Hüsam el-hatip, Ramazan bin Abdullah.

Sayfa	35-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hacı Mehmet ibn-i el-Hâc Kemal ve oğlu Mahmut'un Ali Bali bin Nebi ve yine oğlu Yahya'ya vade ile kahve satması.
Özet	Hacı Mehmet ibn-i el-hâc Kemal ile oğlu Mahmut 1004 yılında Rebû'l-evvelin on beşinci gününden itibaren yüz gün vade ile kahveci Ali Bali ve oğlu Yahya'ya kahve satmışlar. Yahya, elli vukiyye kahveyi yetmiş yedi akçeye satın alırken babası Ali altmış vukiyye kahveyi seksen akçeye satın almıştır. Mehmet, mahkemede borcunun vadesinin süresi bitmesine rağmen Ali ve oğlu Yahya'nın kahvenin borcunu ödemediklerini iddia etmişlerdir. Ali Bali, mahkemede aldıkları kahvenin borcunu kabul etmiş ifadesinin devamında kendilerine verilen vadenin yüz gün değil yüz yirmi gün olduğunu ifade etmiştir. Mahkemede adil olarak bilinen Satılmış ibn-i Yusuf, Mehmet Çelebi bin Molla Ma'den Ali'nin yüz yirmi gün vadeyle kahve aldığına şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	35-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Türkler Köyü
Dava Konusu	Hızır bin Ahmet'e babasından miras yoluyla tarla intikal etmesi.

Özet	<p>Hızır bin Ahmet'e babasından Türkler Köyü sınırında bulunan tarla irs-i şer'le intikal etmiştir. Hızır bin Ahmet, Ahmet bin Hüseyin'e babasından kalan tarlayı yirmi yıl boyunca izinsiz kullandığı gerekçesiyle dava açmıştır. Hızır bin Ahmet mahkemede tarlanın Beytimur Çavuş tarafından kullanılması için tezkere verildiğini anlatmıştır. Ahmet'in kendisine ait tarlayı zapt ettiği geri vermesin, talep etmiştir. Kadı, davalı ve davacının birbirini yalanlaması üzerine taraflardan beyyine istemiştir. Türkler Köyü'nden Yusuf bin Hasan, Seydi bin İsmail, Şakir bin Yunus, Kasım bin Ahmet ve köyden başka kişiler dava konusu olan tarlanın Hızır'a babasından intikal ettiğini ifade etmeleri üzerine dava sona ermiştir.</p> <p>Kefil hacı Mehmet ibn-i el-Hâc Nasreddin bî-nefsi el-Hâc Süleyman ibn-i el-Hâc Kasım ve kefil el-Hâc Süleyman el-mezbur bî-nefsi Kasım subaşı iltizamı ihzar.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Bünyad bin Hacı Ahmet, Sefer bin Mehmet, Behram bin Musa, Yakup bin Şaban, Ebulkasım bin Murtaza.

Sayfa	36-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ömer bin Şaban'ın erkek keçisini satması.
Özet	Ömer bin Şaban keçisini(erkek) Cafer bin Gayib Kulu'na yedi altın bedelle satmıştır. Cafer yedi altını ödememesi üzerine Ömer söz konusu meblağı tahsil edebilmek amacıyla mahkemeye başvurmuştur. Mahkemeye ifade vermeye gelen Cafer keçiyi aldığını ve bedelini ödemediğini kabul etmiş ve borcunu ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Ahmet el-muhzır, Hasan el-hafız, Zülfikâr bin Abdullah.

Sayfa	36-A
Hüküm	2

Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hatun Paşa binti Kara Kaş'ın İsa'dan boşandıktan sonra tekrar evlenmek istemesi.
Özet	Hatun Paşa mahkemede kocası İsa'nın kendisini boşadığı ve Muzaffer bin Haydar ile evlenmek istediğini belirtmiştir. Mahkemede Hatun Paşa boşandıktan sonra üç defa hayız olduğunu iddet süresini tamamladığını tekrar evlenmeyi murat ettiğini ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdulullam Çelebi ibn-i Molla Maksud, Hüseyin Fakih, Hacı Mehmet bin Habib ve gayruum.

Sayfa	36-A
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fi 13 şehri Cumâde'l-âhire li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Kanad Köyü
Dava Konusu	Gevher binti Badak'a her gün iki akçe nafaka bağlanması.
Özet	Gevher binti Badak kocası Sübhanverdi vefat ettiği zaman akrabası olmayan Seyyid Gazi ibn-i Seyyid Mehmet'e emanet edilmiştir. Seyyid Gazi tarafından Gevher'e günlük iki akçe nafaka bağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Çelebi eş-şehri Ahmet, Abdullah bin Çelebi, Şaban el-kasap ve gayruhum.

Sayfa	36-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kasap Recep borcunu muhızır Mehmet'e havale etmiştir.
Özet	Kasap Recep, Şakir bin Hüseyin'den sekiz guruştan yirmi beş eksik borç aldığını mahkemede teyit etmiştir. Kasap Recep'in

	bu parayı muhızır Mehmet'e vermesine karar verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	36-B
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fi 15 şehri Cumâde'l- âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Kara Ağaç Köyü
Dava Konusu	Çorum Kazasına bağlı Kara Ağaç Köyü'nden ağanın ilki atlarının kaybolması.
Özet	<p>Çorum kazası sancak beyi mefahiru'l-umerai'l-kiram hazretlerinin subaşı vazifesine atadığı Kasım subaşı ve Mehmet subaşı Kara Ağaç Köyü'nden kaybolan atlar hakkında bilgi edinmek amacıyla köy sakinlerinden Ramazan bin Bahşa ve Cafer bin Ahi'yi mahkemeye çağırmıştır. Ramazan ve Cafer mahkemede Kara Ağaç 'ta ağalardan birisinin altmış ilki atlarının kaybolduğunu ancak hadisenin nasıl olduğunu yine atların durumları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını anlatmışlardır.</p> <p>Kasım, Mehmet yanlarına Mustafa, Recep ve İsa'yı alarak kaybolan atların izini sürmüşler Amasya sancağı Çangâlli Derbendi'nde Zuğuluk Köyü'nde rast gelmişlerdir. Zuğuluk Köyü'nde üç neferin (nefer:1. rütbesi olmayan asker 2. Kişi, fert) atları götürdüklerinin ve kaçtıklarının bilgisini aldıktan sonra tekrar iz sürmeye başlamışlar. Zuğuluk Köyü civarında atların üçün zayı olduğunu tespit ettikten sonra elli yedisini Çorum'a geri getirmişlerdir. Kasım subaşı ve Mehmet subaşı mahkemede bu üç neferi tanımadıklarını Cafer ve Mustafa'nın tekrar sorgulanmasını talep etmişlerdir. Cafer, mahkemeye çağırıldıktan üç gün sonra Mustafa ise beşinci gün gelmiştir. Cafer ve Mustafa ilki atları hakkında sual olduklarında çelişkili cevaplar verdikleri belirlenmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Osman bin Şah Kulu, El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, El-Hâc Seyyid bin El-Hâc Hüseyin, Yusuf bin Maksud.

Sayfa	36-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Sazlı Köyü
Dava Konusu	Şaban bin Safa'nın erkek katır satın alması.
Özet	Şaban bin Safa, Sazlı Köyü'nden Mehmet ibn-i Hacı Süleyman'dan yirmi altına erkek katır satın almıştır. Şaban, Mehmet ibn-i Hacı Süleyman'dan satın aldığı katırını teslim etmesini istemiştir. Kadı, davanın sonuçlanma sürecinde Şaban'ın katırın sahibine günlük üç akçe nakit para ödemesine hükmetmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	37-A
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fî evasıt şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet bin Budak'a babası Budak'ın demirci dükkânı hibe etmesi.
Özet	Mehmet bin Budak'a babası Budak demirciler sükûnunda bulunan demirci dükkânı hibe etmiştir. Budak'ın demirci dükkânı Hacı İsmail iki bin dört yüz altına satın almıştır. Satış işlemi nakd-i rayiç ile bedeli nispetinde nakit para verilerek gerçekleştirilmiştir. Satış sonrası dükkân İsmail'e teslim edilmiş tasarrufuna bırakılmıştır. Mehmet bin Budak, mahkemede demirci dükkânın babasının hibe ettiğini ancak İsmail'in satın aldığını bu nedenle hakkından vazgeçtiğini belirtmiştir. Dükkânın İsmail'in hakkı olduğunu açıkladıktan sonra gereğinin yapılmasını istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı bin Ramazan, Hacı Ali bin Abdulkadir, Hacı Mustafa bin Hacı Ali Bali, Hacı Yusuf bin Hoca Musa.

Sayfa	37-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	El-Hâc İsmail bin el-Hâc İbrahim'in Ömer ibn-i el-Hâc Şaban'a vasisi olması.
Özet	Çorum halkından el-Hâc İsmail bin el-Hâc İbrahim, vasisi olduğu Ömer ibn-i el-Hâc Şaban'ın Budak bin Hüseyin'de hakkı olduğunu ileri sürerek dava açmıştır. İsmail, vasisi olduğu yetim çocuğun Budak'tan iki bin yedi yüz akçe alacağı olduğu ve çocuğun vesayeti altında olması sebebiyle Budak'tan parayı talep etmiştir. Mahkemede Budak, yetim çocuğun hakkı olan parayı tasdik etmiş ve İsmail'e ödemiştir. İsmail, parayı aldığını tasdik etmiş kayıt altına alınmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	37-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı İshak Mahallesi
Dava Konusu	Budak bin Hüseyin'in Hacı İshak Mahallesinde bulunan mülk menzilini satması.
Özet	Budak bin Hüseyin Hacı İshak Mahallesinde bulunan mülk menzilini Cumâde'l-âhirenin ortasında bin beş yılında Fî evasıt-ı Cumâde'l-âhire(Ocak/Şubat 1597) ³⁵⁴ günü bey' bi'l-vefa ³⁵⁵ ile iki bin yedi yüz akçeye Hacı Ramazan'a satmıştır. Budak, mahkemede mülkünü sattığını tasarrufunun Hacı Ramazan'da olduğu tasdik etmiştir.

³⁵⁴ Türk Tarih Kurumu. Tarih Çevirme Klavuzu. Erişim Tarihi: 18.08.2025. <https://ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>.

³⁵⁵ Bey'-i bil-vefa: kararlaştırılan müddet içinde satılanı(tanır- taşınmaz mülkler) geri almak şartıyla yapılan satış aktidir(Pakalın, 1993, s. 215).

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	37-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hasan bin Sarıca Fakih'in koyunlarının çalınması.
Özet	Selim bin el-hâc Sübhanverdi kendi koyunlarıyla birlikte Hasan bin Sarıca Fakih'in otuz koyunuda satmış ancak parasını vermemiştir. Hasan hakkını alabilmek amacıyla dava açmış ve koyunların bedeli olan bin iki yüz akçeyi istemiştir. Davacı ve davalı sorgulandıktan sonra söz konusu meblağın eda edilmesine(ödenmesine)hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	37-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Ezil Köyü
Dava Konusu	Ma'den bin İlyas'ın Ezil Cemaati'ne iki gurusu vermeyi kendine şart koşması.
Özet	Süleyman Bin Hayran müvekkili Fahrü'l-kuzat Mevlana Hasan Efendi adına Ezil Köyü'nden Ma'den bin İlyas'a dava açmıştır. Davanın sebebi ise Ma'den 'in Mevlana Hasan Efendinin Ezil Köyü'nde bulunan cemaatine iki gurusu vermeyi kendine şart koşması. Mevlana Hasan Efendi, bu şartı feshetmiştir. Not: Ma'den bin İlyas'ın gelecek haftalarda Hasan Efendi'nin talebi ve şartı üzerine iki gurusu yüz yüze geldiklerinde vermesine hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Bali bin Mehmet ve Hacı Sadi bin Hüseyin, Bekir bin Mehmet el-mahfuz.

Sayfa	37-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hızır bin Ahi'nin hamamcı Ali bin Mehmet'e yaptığı hizmetin ücretini istemesi.
Özet	Hızır bin Ahi davacı olduğu hamamcı Ali bin Mehmet'e beş hafta ve bir gün her hafta otuz akçe ücret üzerinden hizmet ettiğini ifade etmiştir. Hızır anlaşıkları miktarı ödemediği gerekçesiyle Ali'ye dava açmış mahkemede yüz elli beş akçe talep etmiştir. Müddeî ve davalının dinlenmesinin ardından Hızır'ın iddiaları kabul edilmiş ve Ali'nin hizmet bedelini ödemesine hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	37-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Hızır Bey Sarayı Köyü
Dava Konusu	Yusuf bin Veli'nin bir kısmını peşin bir kısmını vade ile camus (manda) satın alması.
Özet	Hızır Bey Saray Köyü sakinlerinden el-Hâc Ali bin Mehmet'ten Yusuf bin Veli beş yüz akçe nakit ödeyerek bir camus satın almıştır. Ali bin Mehmet mahkemede davacı olarak Yusuf'u geriye kalan borcunu ödemeği gerekçesiyle dava etmiştir. Yusuf bin Veli olay hakkında sorgulandıktan sonra bin beş yüz akçe borcu kaldığını ancak kendisine tamamını ödediğini anlatmıştır. Ali ise Yusuf'a itiraz etmiş parayı almadığını iddia etmiştir. Kadı, Yusuf'tan anlattıklarını destekleyecek delil istemiştir. Yusuf iddialarını desteleyecek delil ve kefil bulamamıştır. Kadının Yusuf'un hapse atılmasına izin verdiği kayıt altına alınmıştır.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	37-B
Hüküm	5-6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Subaşı Kasım'a iltizam verilmiştir.
Özet	Kefil Mustafa bin Ömer'in yanında Subaşı Kasım'a iltizam verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	38-A
Hüküm	1
Tarih	1004
Olay Mahalli	Gümüş Kazası
Dava Konusu	Kilâr-ı amire memuru Ömer ibn-i Abdullah'ın Gümüş Kazası'nda sadeyağ dağıtması.
Özet	Kilâr-ı amire memuru Ömer ibn-i Abdullah 1004 yılında sorumluluğu olduğu kilerden Gümüş Kazası'na yüz seksen kıyye-i âşârı (yaklaşık 1282gr) revgan-ı sade (sadeyağ)yi göndermek üzere İstanbul'dan emir verilmiştir. Piri Bey bin İbrahim isimli kişiyi Ömer ibn-i Abdullah Gümüş Kazası'na gönderilen yağları kabz etmekle itham etmiş ve mahkemeye vermiştir. Mahkemede taraflar yüzleştğinde Piri Bey, iddiaların doğru olduğu kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud bin Musa, Yusuf kethüda İbn-i Maksud, Hacı Ömer bin Hacı Şeyh Ali, Hüseyin bin Yakup, Hızır bin Yusuf ve gayruhum.

Sayfa	38-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	İskilip Kazası

Dava Konusu	Çat Kara Köyü'nden Mehmet bin Ahmet borç verdiği Mehmet bin Kerem'den hakkını istemesi.
Özet	İskilip Kazası'na bağlı Çat Kara Köyü sakinlerinden Mehmet Bin Ahmet, Mehmet bin Kerem'e yüz altmış akçe borç vermiştir. Mehmet bin Ahmet adaşı Mehmet'i borcunu ödemeği gerekçesiyle mahkemeye başvurmuştur. Mahkemede kadı her iki tarafın iddialarını dinlemiştir. Davalı Mehmet, kadıya davacıdan yüz altmış akçe borç aldığını paranın tamamını ödediğini söylemesi üzerine davacı Mehmet'ten yemin etmesi istenmiştir. Mehmet bin Ahmet yemin etmek istememiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seyyid Çelebi bin Hüseyin, Hasan Ağa bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	38-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bünyad bin Mürsel'in kendine borcu olduğu gerekçesiyle Mehmet bin Ahmet ve Mehmet bin Kerem'e dava açması.
Özet	<p>Bünyad bin Mürsel, Mehmet bin Ahmet'ten üç guruş karşılığında üç keyl (hububat ölçüsü) buğday satın almıştır. Mehmet bin Kerem, Bünyad'a kefil olması üzerine Mehmet bin Ahmet ondan iki guruş almıştır. Bünyad, mahkeme kefil aracılığıyla üç guruşu gönderdiğini iddia etmiştir. Mehmet bin Ahmet, mahkemede iki guruşu aldığını ancak kendisine olan iki guruş borcunu ödediğini üç guruşun ödenmediğini iddia etmiştir.</p> <p>Mehmet bin Kerem ise mahkemede usulüne uygun olarak Bünyad'dan iki guruşu aldığını ve teslim ettiğini söylemiştir. Bünyad ve Mehmet bin Kerem'in ifadelerinden sonra Mehmet bin Ahmet'ten iki guruşu almadığına dair yemin etmesi istenmiş, yeminden kaçınması üzerine iki guruşun ödenmesine hüküm verilmiştir.</p>
Şuhûdü'l hâl	-

Sayfa	38-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Emir Halife Mahallesi
Dava Konusu	Güldane bin Hüseyin'e Mehmet'in vekâletinin verilmesi.
Özet	Mahkemede Güldane bin Hüseyin'e Mehmet bin Ahmet, Mehmet bin Aydın'ın şهادetleriyle Uğurlu bin Mahmut vekil tayin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Umur bin İsa, Mehmet bin Bünyad, Aydın bin Budak ve gayruhum.

Sayfa	38-B
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fi'l-yevmi 18 şehri Cumâde'l-âhire li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Şeyhler Mahallesi
Dava Konusu	Pir Budak bin el-Hâc Ali'nin eşi Emine binti Nur Ali'den anlaşmalı boşanması.
Özet	Kadı huzurunda Pir Budak bin el-Hâc Ali'nin zevcesi Emine binti Nur Ali'den talâk-ı bâin ile boşanmasına Yusuf Halife ibn-i Abdullah ve Mehmet bin Ramazan yine Emine'nin vekâletini üstlenen Muzaffer bin Abdullah şahitlik etmişlerdir. Pir Budak ifadesinde zevcesinden muhâlea ile boşandığını bu anlaşma karşılığı Emine'nin bin akçe mehri ve iddeti süresinde aldığı nafakadan feragat ettiğini ifade etmiştir. Emine, yapılan akit dâhilinde bir döşek, iki yastık, bir yorgan, bir nîmder, bir kilim, dokuz adet guruş, elbiseleri Pir Budak'a vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	38-B
-------	------

Hüküm	3
Tarih	15 Cumâde'l-âhire 1004 -
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Seydi İbrahim'in eşinin vefat etmesinden sonra başka bir hanımla nikâh kıyması.
Özet	Bin dört Cumâde'l-âhirenin on beşinci gün Seydi İbrahim'in hanımını(zevci) vefat etmiştir. Seydi İbrahim bir müddet sonra tekrar evlenmesi sicilde kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	38-B
Hüküm	4
Sayfa	-
Olay Mahalli	Kalburcu Mahallesi
Dava Konusu	Şahsuvar bin Yusuf ve hanımı Aişe ile ortak mülklerini satmaları.
Özet	<p>Çorum sakinlerinden Şahsuvar bin Yusuf Kalburcu (Kalburci)Mahallesi'nden Musa bin İsa hakkında davacı olmuştur. Şahsuvar bin Yusuf yarısı hanımı Aişe'ye ait olan mülkü Musa bin İsa'ya iki bin dört yüz akçeye satmıştır. Mahkemeye ifade vermeye gelen Musa, Şahsuvar'dan mülkü her iki tarafın vazgeçme hakkı olmayan bey'-i batt usulüyle satın aldığı fakat Şahsuvar'ın kullanmasına izin vermediğini anlatmıştır.</p> <p>Davacı Şahsuvar, ifade sırası ona geldiğinde satılan mülkün yarısı hanımı Aişe'ye ait olduğunu lâkin satışın bey'-i batt ile olmadığını her iki tarafın vazgeçme hakkının olduğu bey' bi'l-vefa usulü satış gerçekleştirildiğini beyan etmiştir. Kadı, davacı ve davalıdan bu husus hakkında delil talep etmiştir. Tarafların delil sunmaktan âciz oldukları görülünce dava ile ilgili tarafların bir araya gelerek yemin etmeleri için mahkemeye bir süre ara verilmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Çelebi ibn-i Maksud, Abdi bin Hacı Bayram,

	Hüseyin bin Mustafa.
--	----------------------

Sayfa	38-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum halkından bazı kişilerin Çorum sancakbeyi Hasan Bey'e verdikleri ödünç parayı geri istemeleri.
Özet	Çorum sakinlerinden el-Hâc Yusuf bin Musa, el-Hâc Eyyüb bin Yusuf Fakih ve Yusuf kethüda ibn-i Maksud Çorum sancakbeyinin kefil olan Uğurlu bin İsa'yı kadıya şikâyet etmişlerdir. Kadı huzurunda taraflar karşı karşıya geldiğinde davacılar mahkemeden önce Çorum sancakbeyi Tavasî Hasan Bey'e beşer bin akçe ödünç para verdiklerini, sancakbeyinin emriyle Uğurlu bin İsa'nın kefil atandığını ifade etmişler. Hasan Bey'in emri ile kefil Uğurlu, damadı Şahsuvar oğlu Musa ise davacıların her birine doksan bir müd buğday verildiğini beyan etmişlerdir. Davacılar, davalıları dinledikten sonra Hasan Bey'de doksan dört guruşlarının kaldığını kefil Uğurlu'nun tekrar sorgulanmasını ve bu minval üzere açıklama yapmasını talep etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Osman bin Şah Kulu, Muharrem bin Bünyad, Hacı Ali bin Mehmet, Mahmut bin Hacı Hasan, Hacı Ahmet bin Halil.

Sayfa	39-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Ömer Bey
Dava Konusu	Hamza bin Ahmet'in himar bahasından borç alması.
Özet	Hamza bin Ahmet himar bahasından Ömer'den on beş altın borç almıştır.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	39-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hasan bin Sucu borç verdiği Hüseyin bin Hacı Hasan'dan parasını geri istemesi.
Özet	Hüseyin bin Hacı Hasan'a Hasan kefil olmuş ve bin akçe vermiş, Hüseyin dokuz yüz kırk akçesini ödemiş geriye altmış akçe borç kalmıştır. Hasan, Hüseyin'den geri kalan borcunu ödemesi için davacı olmuş mahkemeye başvurmuştur. Hüseyin ise delili olmadığını borcunun tamamını ödediğini anlatmıştır. Hasan mahkemede yemin etmesi üzerine geriye kalan altmış akçenin ödenmesine hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	39-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Eymir Köyü
Dava Konusu	Dergâh-ı saadet-i destgâh çavuşlarından Kasım Çavuş'a berât-ı şerif ile zeamet verilmesi.
Özet	Dergâh-ı saadet-i destgâh çavuşlarından fahr-ül-cüyüş Kasım Çavuş ibn-i Mehmet'e Musa bin Süleyman ve Yusuf bin Mirza katında berât-ı şerif ile verilen zeameti kabul etmiştir. Eymir Köyü sınırında bir tarafı su, bir tarafı yol, bir tarafı Karabürçek'li olan nihayetinde ormanla son bulan topraklar zeamet olarak Kasım Çavuş'a verilmiştir. Kasım Çavuş zeametle verilen arazide bulunan bağa fidan dikmek amacıyla otuz akçe tapuya para vermiştir. Keyfe mâ yaşa dilediği gibi tasarruf edebilmek amacıyla tapuya para

	ödemıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Çelebi bin Halil, Usta Sinan, Hacı Süleyman.

Sayfa	39-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Yusuf bin Mirza, Mahmut bin Bünyad'dan borcunu ödemesi istemesi.
Özet	Yusuf bin Mirza üzüm bahasından doksan yedi akçeyi Mahmut bin Bünyad'a borç vermiştir. Mahmut, Yusuf'un talebiyle borcunu muhızır Seydi Ahmet'e iletmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	39-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bahşi bin Murat kendisine ait bağı Mustafa bin Dursun'un zorla zapt etmesini şikâyet etmiştir.
Özet	Bahşi bin Murat, Mustafa bin Dursun'u bağını zapt ettiği gerekçesiyle mahkemeye şikâyet etmiştir. Mustafa ise mahkemede bağı üç altın ve bir öküze Badak'dan satın aldığını ifade etmiştir. Mahkemede davacı ve davalı dinlenmiş ve delillerini sunmak üzere mühlet verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	39-A
Hüküm	6
Tarih	fî evâil Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Osman bin Hasan'ın kefil olması.
Özet	Çorum mir-i livasının isteği ve gerekli göremesi üzerine Osman bin Hasan Mustafa Efendi bin el-Hâc Ali'ye kefil olmayı kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	39-A
Hüküm	7
Tarih	Tahriren fi 18 şehri Cumâde'l-âhir erbaa ve elf
Olay Mahalli	Ortapare Kazası- Sultan Köyü
Dava Konusu	Kulu bin Pir Kulu'nun yaralanması.
Özet	Ortapare Kazası'ndan Sultan Köyü'nden Kulu bin Pir Kulu kendisini bıçakla yaraladığı ileri sürerek Ali ve Pir Civan ibn-i Mehmet'i şikâyet etmiştir. Mahkemeden on beş gün önce meydana gelen olayda Kulu bin Pir Kulu ile kavga ettikleri sırada Ali ve Pir Cihan âlet-i harp ile Kulu'nun üzerine saldırarak yaralanmasına sebep olmuşlar.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer bin Musa, Şaban bin Osman, Musli bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	39-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bekir bin Şaban, Ömer bin Şaban'a verdiği borcu ödemesini talep etmesi.
Özet	Bekir bin Şaban, Ömer bin Şaban'dan üç guruş talep etmiş ayrıca Ömer bin Şaban'ın Bekir'e yüz elli akçe borcu olduğu tarafların talebiyle kayıt altına alınmıştır.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	39-B
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fî evâil şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Karan Mahallesi
Dava Konusu	Abdülkerim bin el-Hâc Hüdaverdi'nin evine yapılan baskın sonucu yaralanması.
Özet	<p>Abdülkerim bin el-Hâc Hüdaverdi, subaşı Mustafa'yı ve Mustafa'nın ortağı Ahmet bin Sefer'i yine Mustafa'nın arkadaşı Ali bin Mahzar Hacı ve Hasan bin Minnet'i kadiya şikâyet etmiştir. Abdülkerim bin el-Hâc Hüdaverdi mahkemede ifadesinde Mustafa ve arkadaşlarının bir gece evini bastığını kendisini, kardeşi Hasan'ı ve annesi Vahide 'yi darp ettiklerini ayrıca bıçakla yaraladığını iddia etmiştir. Abdülkerim ve Hasan'ın mahkemede yaralarını incelenmiş iki kardeş Subaşı Mustafa'nın sorgulanmasını talep etmiştir.</p> <p>Subaşı Mustafa, mahkemede Ali, Hasan, Ahmet'in ara sıra yanına geldiklerini ancak ev baskınından haberi olmadığını anlatmıştır. Hadiseden haberi olan Osman bin el-Hâc Zeyn ve Mustafa bin Tanrıvermiş ve Ma'den bin Hacı Mehmet, Subaşı Mustafa ve haydut arkadaşlarının Abdülkerim'in evine baskı yapmadan önce herkesin gözünün önünde şarap içtiklerini daha sonra ev baskını yaptıklarına şahitlik etmişlerdir. Şahitler, haydutların yaptıkları kötü işleri subaşının desteği ile gerçekleştirdiklerini ifade etmişler.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Çelebi bin Hacı İlyas, Ömer Halife bin Hacı Ahmet, Yusuf bin Hamza Fakih, Yakup bin Şaban, Mustafa bin Ömer, Hacı Mehmet bin Hacı Mirza, Murtaza bin Mustafa ve Osman bin Şah Kulu ve gayruhum.

Sayfa	39-B
Hüküm	3
Tarih	-

Olay Mahalli	Yenice Nurullah Mahallesi
Dava Konusu	Cami imamı ve mütevellisi Hacı Badak bin Murat'ın Yusuf bin Aydın'a vakıftan para aldığı gerekçesiyle dava açması.
Özet	Yenice Nurullah Mahallesi imamı aynı zamanda vakfın mütevellisi olan Hacı Badak bin Murat mahkemeye başvurarak Yusuf bin Aydın'ı yedi yıl önce vakıftan dört yüz akçe borç aldığını ancak ödemediğini bildirmiş ve dava açmıştır. Hacı Badak, iki sene içinde Yusuf'un yüz yirmi akçe verdiğini, bu paranın hakkı olan ribh olduğunu asıl paranın borç olarak kaldığını ifade etmiştir. Hacı Badak, mahkemede Yusuf'tan anaparayı ve paranın kârı ile birlikte yedi yüz akçe istemiştir. Yusuf, mahkeme iki senenin devrinde ribhini ödediğini dört yüz akçenin de borcu olduğu kabul etmiştir. Kadı Yusuf bin Aydın'ın dört yüz akçe ödemesine hükmetmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	40-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı Çelebi Mahallesi
Dava Konusu	Mustafa bin Mehmet'in evini, ahırını gibi kendisine ait olan mülkünü satması.
Özet	Mustafa bin Mehmet, Hacı Çelebi Mahallesi'nde bir tarafı Murtaza bin Tahir, bir tarafı Musa bin Ali Yar mülküne, bir tarafı yola bakan mülkünü ve mülkünün içindeki ahırını Lütfullah bin Erzan'a on üç altın ve yedi yüz seksen akçeyi peşin vermesi şartı ile satmıştır. Mustafa ve Lütfullah satışı bey-i bat-ı sahih usulüyle yapmıştır. Mustafa mülkü dilediği gibi kullanabilmesi amacıyla hemen teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mahmut bin Aydın, Mustafa bin Bali, Bekir bin Şah, Zülfikar bin Abdullah

Sayfa	40-A
-------	------

Hüküm	2
Tarih	Tahriren fi'l yevmi'l-hâdî ve'l-işrin şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Tüccar Abdülkerim bin Kara Kaşık Mehmet kendisine ait olan tımara Balı Bey bin Abdullah'ı vekil tayin etmesi.
Özet	Tüccar Abdülkerim bin Kara Kaşık Mehmet kendisine ait olan tımara Balı Bey'i vekil tayin etmiştir. Mahkemede davacı Abdülkerim, Balı Bey'i vekil nasp ve tayin etmesini sebepleriyle açıklamıştır. Bali Bey'in vekil tayin edilmesi defterde kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	40-A
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fi 21 şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf (21 Şubat 1596-1597)
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bektaşî bin Selman terbiyesini üstlendiği Şaban'a nafaka bağlanmasını talep etmesi.
Özet	Maza Köyü sakinlerinden Bektaşî bin Selman köyden başka yere kaçan (celâ-yı vatan) Hasan'ın oğlu küçük Şaban'ın bakımını ve terbiyesini üstlenmiştir. Bektaşî, şeriata uygun olarak Şaban'a nafaka tayin edilmesini talep etmiştir. Sicilin yazıldığı tarihte Şaban'a günlük bir buçuk akçe nafaka bağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ağa bin Abdullah, Zülfikar bin Abdullah, Abdullah el-kâtip ve gayruhum.

Sayfa	40-A
Hüküm	4
Tarih	-

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Seydi Şah bin Cafer Çelebi köylerden mahsul toplaması.
Özet	Seydi Şah bin Cafer Çelebi Maza, Bügdüz, Horasan ve Abdal Ata Tekyesi köylerinin tarım ürünlerinin bir kısmını kendi almaktadır. Seydi Şah bin Cafer Çelebi mahsulü belli bir bedel karşılığında Musli Çelebi'ye tefviz etmiş aynı zamanda Ali bin Mustafa'yı vekil tayin etmiştir. Seydi Şah, Ali bin Mustafa'yı kendisine ait olan mahsulün altmış üç keyl buğdayı aldığı gerekçesiyle dava etmiştir. Ali ise ifadesinde elli beş keyl buğday aldığını söylemesi üzerine kadı her iki tarafa da sözlerini destekleyecek delil bulması için zaman vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	40-B
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fi 21 şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Nuri Çelebi Mahallesi
Dava Konusu	Fatma binti Durmuş'un kendisi için her Cuma gecesi Tebâreke Suresi okunması için mülkünü vakfetmesi.
Özet	Fatma binti Durmuş, mahalle mescidinde vazife yapan imama her Cuma gecesi Tebâreke Suresi okunması için yedi yüz yirmi akçe vakfetmiştir. Şaban bin Ahmet Nuri Çelebi Mahallesinde bulunan evini ona on bir buçuk üzere anlaşma Fatma'dan icare aldığını ifade etmiştir. Fatma Hatun ise evi satın aldığını iddia etmiş davacıdan on yedi altın talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Yusuf bin Ahmet, Ramazan bin Bayezit, Hasan Fakih bin Muharrem, Zülfikar Bey bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	40-B
Hüküm	2
Tarih	-

Olay Mahalli	Mecitözü Kazası
Dava Konusu	Ali Koca ibn-i Yusuf'un İbrahim bin Piri'den kılıç ve dirhem satın alması.
Özet	Mecitözü Kazası'na bağlı İnceköy Karye 'sinden Ali Koca ibn-i Yusuf, İbrahim bin Piri'den altı yüz akçeye bir kılıç, otuz dirhem gümüş almıştır. Ali Koca ibn-i Yusuf borcu altı yüz akçeyi kabul ve tasdik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Mustafa bin Ali, Mustafa bin Bünyad, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	40-B
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fi'l-yevmi ve'l-işrin min şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Hızır Bey Sarayı Köyü
Dava Konusu	Yusuf bin Veli el-Hâc Ali bin Mehmet'ten câmûs satın alması.
Özet	<p>Hızır Bey Sarayı Köyü'nden el-Hâc Ali bin Mehmet mahkemeden üç yıl önce Yusuf bin Veli'ye bin akçeye bir câmûs(manda) sattığını ayrıca beş yüz akçe nakit verdiğini toplamada bin beş yüz akçe borcu olduğunu ancak Yusuf'un ödemediği bu sebeple kadıdan hakkını talep ettiğini ifadesinde belirtmiştir. Yusuf bin Veli, kendisine Ali'nin iddiaları sorulunca bin beş yüz akçe borcu olduğunu üç yıl önce Müslümanların bulunduğu ortamda borcunun tamamını ödediğini ifade etmiştir.</p> <p>Yusuf'un ifadesinde borcunun tamamını ödedim demesi üzerine Ali söz almış borcunu ödemediğini defaâtle dile getirmiştir. Mahkeme Yusuf'tan konu hakkında şahitler ve delil getirmesini istemiştir. Adil ve akil Müslümanlardan Hızır bin Enbiya, Ali bin Veli, Ma'den bin Bayram şahitlik yapmak üzere mahkemeye geldiklerinde olay hakkında bildiklerini anlatacaklarını beyan etmişler. Şahitler kendi yanlarında Yusuf'un Ali'ye olan bin akçe borcunu yirmi beş keyl buğday vererek ödediğini geriye kalan beş yüz akçeyi nakit ödediğini ifade etmişler. Şahitler Yusuf'un borcunu</p>

	ödediğine dair yemin ederek onu temize çıkarmışlar. Kadı Yusuf'u ve şahitleri dinledikten sonra Ali'nin talebini red etmiş dava kapanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Abdullah Çelebi bin Mehmet, Hacı Ömer bin Şeyh Ali, Hacı Ramazan bin Osman Şeyh, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	41-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Vahide Hatun, Nazar, Veli, Nebi, Raziye, Mehmet bin Süleyman'ın miras paylaşımı.
Şuhûdü'l-hâl	Muslihiddin Efendi el-müderris, Hasan Halife el-kâtip, Abdusselam Çelebi bin Molla Maksud ve gayruhum.

Sayfa	41-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mustafa bin Haydar'ın Ali bin Nebi'ye on yedi altına at satması.
Özet	Mustafa bin Haydar on yedi altına atını Ali bin Nebi'ye satmış, Ali satışın yapıldığı sırada on beş altını nakit ödemiştir. Mustafa bin Haydar, Ali'nin geriye kalan iki altını ödemediği ileri sürerek ona dava açmıştır. Mahkeme başladığında taraflardan Ali on yedi altına atı satın aldığını on beş altını nakit ödediğini ancak Mustafa'nın kendisinden dört altın aldığını iki altın borcunun kalmadığını aksine Mustafa'nın kendisine borcu olduğunu iddia etmiştir. Mustafa ise dört altını aldığını kabul etmiş ancak borç amaçlı aldığını halen Ali'nin kendisine iki altın borcu olduğunu söylemiştir. Mahkeme davacı ve davalıdan olay hakkında bilgisi olan Müslüman şahitler getirmesini talep etmiştir.

	Seydi bin Piri ve Mustafa bin (silik) davalı ya da davacıyı destekler mahiyete şahitlik yapmamaları üzerine Ali, Mustafa'nın borcunu aldığına kendine iki altın borcu olduğuna yemin etmesi üzerine Mustafa'nın borcunu ödemesine hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	41-A
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fi evâhir şehri Cumâde'l-âhir erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum- Emir Ahmet Mahallesi
Dava Konusu	Ayşe binti Mehmet arazisini Şahsuvar bin Mehmet'e satması.
Özet	Hüseyin Bali ibn-i Mustafa Ayşe binti Mehmet'in vekili olup onun adına Şahsuvar bin Yusuf'a dava açmıştır. Mahkeme öncesi Şahsuvar bin Yusuf Emir Ahmet Mahallesi'nde Ayşe binti Mehmet ve eşine ait olan boş araziye satın almıştır. Şahsuvar bin Yusuf bir süre sonra satın almaktan vazgeçmiş satışı feshetmiş kırk altını geri vermiştir. Mahkemede tarafların rızası alınmış verilen hükümlerle uzlaşma sağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Kasım Çavuş bin Şah Mehmet, Hayrettin Halife bin Hasan el-hitap, Hüseyin Halife bin Murad, Hasan bin Himmet ve gayruhum.

Sayfa	41-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Şeyh Murat bin Abdullah'ın subaşı Hüseyin ibn-i Hamza'dan kısarak satın alması.
Özet	Himmet bin Mehmet ve Hüseyin bin Piri isimli kişilerin tanıklığıyla Hacı Ali bin Piri Şeyh Murat bin Abdullah'ın vekâletini üstlenmiştir. Hacı Ali müvekkili Şeyh Murat adına

	subaşı Hüseyin'e dava açmıştır. Mahkemede Hacı Ali bin Piri müvekkili Şeyh Murat'ın üç yıl önce subaşı Hüseyin ibn-i Hamza'dan üç bin akçeye kısarak satın aldığı borcunu ödemediğini borcun mukabelesinde ilki atı ve yedi yüz yirmi akçe nakit ödediğini detaylı bir şekilde anlatmıştır. İfadesinin devamında tarafların anlaşma sağladığı davalı ve davacının borçtan kurtulduğunu belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Osman bin İbrahim, Mehmet bin Çırac, Davud bin Mustafa, Mahmut subaşı bin Mustafa, Hasan bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	41-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Himmet borç verdiği Badak'dan bir guruş talep etmesi.
Özet	Himmet borç verdiği Badak'dan mahkeme bir guruşu istemiş, Badak Himmet'e olan borcunu kabul etmiştir. Kadı, Badak'ın bir guruş borcunu ödemesine dair hüküm vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	42-A
Hüküm	1
Tarih	Tahiren fi'l-yevmi'l-âşer Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	İskilip Kazası- Çat Kara Köyü
Dava Konusu	Mustafa bin Ali Pir'in boşandığı Güldane binti Hüseyin'e mehir ve nafaka bağlaması.
Özet	Çat Kara Köyü sakinlerinden Mustafa bin Pir, Bünyad bin Mürsel ve Ma'den bin Musa'nın şahadetleriyle Mehmet bin Abdülkerim vekâletini almıştır. Mustafa'nın karısı Güldane binti Hüseyin'in vekâletini Uğurlu bin Mahmut üstlenmiştir. Mustafa bin Ali Pir talâk-ı bâin ile boşadığı Güldane binti Hüseyin'e iki bin akçe mehir ve nafaka-i iddet vermeyi

	mahkemede kabul etmiştir. Mahkemede taraflar boşanma sonrası verilecek para hususunda uzlaşmışlardır.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer bin Ahmet, Maksud bin Musa, Abdullah Çelebi bin Maksud.

Sayfa	42-A
Hüküm	2
Tarih	1004
Olay Mahalli	Yamadı Köyü
Dava Konusu	Ali Çelebi bin Cafer Çelebi'nin Hasan Ağa'dan aldığı borç.
Özet	Abdal Ata evladından biri olan Ali Çelebi bin Cafer Çelebi aldığı borç nedeniyle Hasan Ağa ile mahkemelik olmuştur. Ali Çelebi, mahkemeden önce Hasan Ağa'dan bin altı yüz akçe borç almıştır. Ali Çelebi mahkemede Yamadı Köyü'nde bulunan mukataa hakkında borç miktarı kadarını elde edilecek mahsul ile ödemeyi teklif etmiştir. Ali Çelebi'nin teklifi kabul edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Yusuf kethüda şehir, Hacı Ahmet bin Mehmet, Hacı Hızır bin İlyas ve gayruhum.

Sayfa	42-A
Hüküm	3
Tarih	fi 25 şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Hacı Bekir Mahallesi
Dava Konusu	Osman bin Abdullah'ın karısı Belkıs ve oğlu Ali'ye nafaka ve kisveleri için istidâneye karar kılınması.
Özet	Hacı Bekir Mahallesinde yaşayan Belkıs binti Bayram'ın şeriat kurallarına uygun olarak Şah Kulu bin Bayram'ı vekili seçilmiştir. Şah Kulu bin Bayram, müvekkili Belkıs Hatun'un kocası Osman bin Abdullah'ın celâ-yı vatan yaptığını ayrıca bir zerre yiyecek ve para bırakmadan on bir ay önce köyden ayrıldığını mahkemede ifade etmiştir. Mahkemede Belkıs ve oğulları Ali için ihtiyaçlarını karşılamak için nafaka ayrıca

	giysileri için her birine günlük ikişer akçe talep etmiştir. Vekil Şah Kulu bin Bayram Belkıs'ın kocası Osman gelinceye kadar istidâneye yani kocası adına borç almasına izin verilmesini kadıdan istemiştir. Mahkemede bulunan Müslümanlar vekilin talebini yerinde bulup her biri için ikişer akçe nakit yevmiye verilmesine yine kocası adına borç alabilmesine onay verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim bin Mihri, Mihri bin Mehmet, Hüsam bin Safi.

Sayfa	42-A
Hüküm	4
Tarih	Tahriren fî 3 şehri Receb li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum- Hacı Bekir Mahallesi
Dava Konusu	Belkıs bin Bayram'ın kocası Osman bin Abdullah'ın geri dönmesi.
Özet	Sicil-i bâlâda(bir önceki dava) Belkıs bin Bayram'ın kocası Osman bin Abdullah'ın köyden ayrılmasıyla kendine ve oğlu Ali'ye günlük ikişer akçe verilmesine karar kılınmıştı. Belkıs'ın kocası Osman köye geri döndüğünde eşini evine almıştır. Osman'ın talebiyle verilen nafaka hükmü bozulmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa el-muhzır, Hızır subaşı, Zülfikâr bin Abdullah.

Sayfa	42-B
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fî evâhir Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Ak Sungur Köyü
Dava Konusu	Saliha Hatun'un babasından kalan mirastan feragat ederek kardeşi ve annesiyle anlaşma sağlaması.
Özet	Ak Sungur Köyünde Hacı Ahmet bin Hacı İsmet ve Bekir bin Musa'nın tanıklığıyla Hüseyin bin Bahşa Saliha Hatun'a vekil tayin edilmiştir. Hüseyin bin Bahşi müvekkili Saliha Hatun'a babasından kalan miras almak amacıyla dava açmıştır. Saliha

	Hatun, kardeşi Musa ve annesine babasından miras kalmıştır. Saliha Hatun miras hakkından isteyerek vazgeçmiş, miras değerinde bir md buğday, bir kırmızı çarşeb, iki yüz nakit akçe, bir gümüş heykel, bir teber, yüz yirmi akçelik penbe, bez gnlek ve iki mnakkas almayı kabul etmiştir. Mahkemede taraflar sulh yoluna gitmesiyle miras davasının düşürülmesine hüküm olmuştur.
şuhd'l-hâl	Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Abdullah Fakih bin Mehmet Fakih, Nebi bin Veli, Eyne Hoca bin Hızır Fakih

Sayfa	42-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Kundistan Mahallesi
Dava Konusu	Kamer binti Mustafa'nın Ali Fakih 'ten altın satın alması.
zet	Kamer binti Mustafa beş altın ve kocası Zekeriya bin Saruhan yirmi altını Ali Fakih 'ten iştira etmiştir. Mahkemede Kamer ve Zekeriya müşterek borçlu olduklarını kabul etmişlerdir.
şuhd'l-hâl	Safi bin Abdi, Zülfikar Bey bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	42-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Ayarık Köyü
Dava Konusu	Musli 'nin Ayarık Köyü'nde şaban'dan bağ satın alması.
zet	Musli bin Yahya mahkeme ncesi Ayarık Köyü'nde Allahverdi bin şaban'dan otuz dört altına bağ satın almış ayrıca bedelini de hemen ödemiştir. Musli, Allahverdi'nin bağı kullanmaya mani olduğunu bunun sorgulanmasını talep etmiştir. Allahverdi bin şaban ifade için mahkemeye geldiğinde babası şaban'ın sünnetinde kendisine hibe ettiğini ayrıca kendisinin rızası olmadan bağın satıldığını iddia etmiştir. Mahkemeye ifade vermeye gelen şaban bağı

	Allahverdi 'ye hibe ettiğini kendisinin rızasıyla sattığını söylemiştir. Kadı, Şaban ve oğullarının tanıklığı üzerine bağı Musli 'nin tasarrufuna bırakmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	42-B
Hüküm	4
Tarih	Tahriren fi 22 şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	İlhan Köyü
Dava Konusu	Murat bin Seydi Ali'nin karısı Banu binti Yusuf'u boşaması.
Özet	İlhan Köyü'nden Murat bin Seydi Ali kadıya gelerek karısı Banu binti Yusuf'u evden kaçarak Karabürçek Köyü'nde oturan ebnâ-i sipahiden Ömer Çelebi'ye kaçmasını şikâyet etmiştir. Murat bin Seydi Ali karısı Banu'yu talâk-ı bâin ile boşadığını mahkemede kayıt altına alınmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Emir Çelebi bin Mirza, Mehmet bin Mustafa el-muhzır, Musa bin Mustafa, Hacı bin Mehmet, Hasan bin İbrahim ve gayruhum.

Sayfa	43-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ahmet bin Mirza Efendi'nin borç verdiği Mahmut bin Kabal'dan parasını geri istemesi.
Özet	Ahmet bin Mirza mahkemeden önce Mahmut bin Kabal'a bir gurusu verdiğini geri vermesini ve konu hakkında sorgulanmasını talep ettiğini belirtmiştir. Mahkemeye ifade vermeye gelen Mahmut Ahmet bin Mirza'dan bir gurusu yine Ali bin Şaban'dan altı gurusu borç aldığını ve ikisine de aldığı gurusuları ödediğini ifade etmiştir. Mahmut mahkemeye dava hakkında bilgi vermeye ve Ahmet ile yüzleşmeye geldiğini

	belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	43-A
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fî evâhir şehri Cumâde'l-âhir li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Satılmış bin Ali isimli bir kişi fahrü'l-müderris Mevlana Abdüt'tayyib Çelebi'den borç alması.
Özet	Satılmış bin Ali bin dört yüz akçe ve kardeşi Musli bin beş yüz akçe Mevla Abdüt'tayyib bin el-merkum Abdullah'tan borç almıştır. Kadı huzuruna çıkan taraflardan Satılmış kendisinin ve kardeşinin borcunu kabul etmiş ve karşı tarafın haklı olduğunu ödeyeceklerini söylemiştir. Mevlana Abdüt'tayyib talebiyle dava kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Osman bin Ebulkasım Muslihiddin, Mustafa bin Halil, Zülfikar bin Abdullah, Receb bin Miri

Sayfa	43-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hacı Şaban bin el-Hâc Mehmet'in at bahasından Yahya'ya borç vermesi.
Özet	İlyas bin Hacı Hüseyin, İbrahim bin Mehmet isimli kişilerin şهادetleriyle İsa bin Hasan, Hacı Şaban bin el-hâc Mehmet vekili olmuştur. İsa bin Hasan müvekkili Hacı Şaban'ın at bahasından Yahya'ya borç verdiğini ve geri ödemesini mahkemede talep etmiştir. İsa bin Hasan mahkemede müvekkili Hacı Şaban'ın yirmi altın ve iki yüz akçe verdiği bu para ile bir at alınabileceğini belirtmiştir. Kadı davalı ve davacının vekilini dinledikten sonra borcun ödenmesine

	<p>hüküm vermiştir.</p> <p>Borç muhızır Hasan'a havale olunmuştur.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Rıdvan Ağa bin Abdullah, Mehmet bin Mustafa, İsrail bin Pir Mehmet, Hasan Bali bin Hüsam ve gayruhum.

Sayfa	43-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Osman bin Şah Kulu'nun Ümmi binti Cüneyt'in vekâletini kabul etmesi
Özet	Hacı İlyas bin Ramazan ve İbrahim bin Bali isimli kişilerin şهادetleriyle Osman bin Şah Kulu mahkemede Ümmi binti Cüneyt'in vekâletini kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	43-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çay Köyü
Dava Konusu	Musli bin Hacı Ramazan'ın istemeden yanlışlıkla karısı Emine binti Haydar'ı boşaması.
Özet	Çay Köyü'nden Mehmet bin Hacı Ramazan'ın kardeşi aynı zamanda vekili Musli karısı Emine binti Haydar'ı talâk-ı bâin ile boşamak istemiş ancak yanlışlıkla ağzından talâk-ı selâse kelimesi çıkmıştır. Mehmet bin Hacı Ramazan'ın talebiyle mahkemeye ifade vermeye gelen taraflardan Musli yemin billâh ederek istemeden üç defe boşadığını söylemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	43-A
Hüküm	6
Tarih	Tahriren fi evâil-i Receb erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Vilâyeti Rum Çavuşu kethüdası Mahmut Ağa bin akçe karşılığında Yahya Yazıcı bin Piri Veli'ye tımarı devir etmesi.
Özet	Vilâyet-i Rum Çavuşlarından Murtaza Çavuş'un müvekkili Vilâyeti Rum Çavuşu kethüdası Mahmut Ağa tımarını Yahya Yazıcı bin Pir Veli'ye bir çuka ve bin akçeye devir etmiştir. Murtaza Çavuş mahkemede vekilin bahsi geçen parayı aldığını bildirmiştir. Mahkemede tarafların ikrarlarından sonra meydana gelen hadise kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa Çavuş, Hayrettin Efendi el-kadı, Ahmet Efendi bin İlyas, Muzaffer bin Abdullah, Hüseyin Bey bin Bayram, Hacı Abdi bin Hacı Ramazan

Sayfa	43-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Ortapare Kazası- Ağçakışlar Köyü
Dava Konusu	Cemşid bin Şadi Bey 'in Cüneyt bin Sevindik'e kefil olması.
Özet	<p>Cemşid bin Şadi Bey el-Hâc Mustafa ibn-i Yakup'un huzurunda mahkemede ondan bir buçuk ay önce on iki adet gurus karz aldığını ifade etmiştir. Cemşid mahkemede Cüneyt bin Sevindik adlı kişiye bir miktar kumaş ve yüz altmış adet gurus borcuna kefil olduğunu beyan etmiştir. El-Hâc Mustafa 'ya hem kendi borcu hem de kefil olması sebebiyle toplamda yüz yetmiş üç adet gurus borcu olmuştur.</p> <p>El-Hâc Mustafa ibn-i Yakup'un kardeşi de mahkemeye katılarak Cemşid'in borcunu ve kefil olduğunu yazan hukuka uygun bir belge vermiştir. Belgenin amacı her iki taraf için ihtiyaç olduğunda kullanmak üzere düzenlenmiştir.</p>

	Not: Meblağ-ı mezburun seksen guruşun mezburan eda idüb baki kalan doksan üç guruş Muhzır Recep'e havale olundu.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-müderriş Mevlana Mehmet Efendi, Hüsnü Bey ibn-i Abdullah el-Cüнди, Ali Bey ibn-i Hoca Hamza el-Cüнди, el-Hâc Mahmut bin Ali, Üstat Ömer bin Zeynel, Ali bin Sincab, İsmail bin Şahin, Timur bin Maksud, Mehmet bin Ali mine'l hazîrun ve gayruhum.

Sayfa	44-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı Halil Mahallesi
Dava Konusu	Şah Paşa binti Aydın'ın kocasına ait mülkü satması.
Özet	Hacı Halil Mahallesi'nde oturan Şah Paşa binti Aydın kocası Ali bin Murat'a ait mülkü satması nedeniyle kurulan mahkemede Ali bin Murat hadiseyi anlatmış ardından yemin etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	44-A
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fî evâil Recebi'l-mürecceb
Olay Mahalli	Hacı Bekir Mahallesi
Dava Konusu	İbrahim bin Mehmet karısı Mü'mine'yi olumsuz etkilediği için Ayni binti Yusuf'a mahkemede dava açmıştır.
Özet	İbrahim bin Mehmet şehri Subaşı Pir-Nefes 'in bizzat işi üzerine almasıyla Gündüz bin Nazar'a mahkemeye ifade vermesi için çağrılmasını talep etmişlerdir. İbrahim bin Mehmet mahkemede ifadesinde Gündüz bin Nazar'ın karısı Ayni binti Yusuf'un nâ-meşrû işler yaptığını kendisinin de bildiğini anlatmış. İbrahim, ifadesinin devamında Ayni'nin karısı Mü'mine binti Veli'yi kendi uygunsuz işlerine yapmaya teklif ettiğini Mü'min'nin itaat etmediğini belirtmiştir. Ayni

	binti Yusuf yine karısı Mü'mine'nin hakkında başta Subaşı Pir-Nefes ve mahalle halkının sorgulanmasını talep etmiştir. Zeyl-i kitapta isimleri yazılı Müslümanlar ifade vermek amacıyla mahkemeye geldiklerinde mahkeme öncesi Mü'mine'nin nâ-meşrû hal ve hareketlerinin olduğunu yakın zamanda ise uygunsuz hareketlerini görmediklerini söylemişlerdir. Şahitlik için gelen âkil Müslümanlar Gündüz'ün karısının evine yabancı erkeklerin girip çıkmaya devam ettiğini ve Aynı'yi ihbar ettiklerini beyan etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Hüsam bin Siyâmî, Ramazan bin Himmet, Bektaş bin Hamza, Hacı Bekir bin Mehmet, el-Hâc Ramazan bin İhtiyar

Sayfa	44-A
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fî evâil şehri Recebi'l-mürecceb
Olay Mahalli	Atçı (Esbci) Ali Mahallesi
Dava Konusu	Mustafa bin Mehmet'in evinde yabancı bir kadın görülmesi.
Özet	Mefahiru'l-umerai'l-kirâm Çorum sancakbeyi tarafından subaşı atanan Pir-Nefes Atçı Ali Mahallesi'nde yaşayan Mustafa bin Mehmet'i evinde bir nâ-mahrem hatun olduğu gerekçesiyle mahkeme dava açmıştır. Mustafa bin Mehmet mahkemeye geldiğinde evinde yabancı bir hanım olduğunu kabul etmiş devamında kadının evde karısının olduğunu sandığı için odaya girdiğini, karısının olmadığını görünce kapıdan çıkıp gittiğini ifade etmiştir. Mahkemede Pir-Nefes, Sarban Ali ve Hacı kadının onları görünce kaçtığını anlatmışlardır. Pir-Nefes kadının kaçtığını mahkemeye bildirdiğini ayrıca meydana gelen olayın kayda geçmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Mustafa bin Çelebi, Murtaza bin Tahir, Hamza bin Halil, İsa bin Yadigâr, Hasan bin Şahsuvar

Sayfa	44-A
Hüküm	4

Tarih	Tahriren fî Recebi'l-mürecceb sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Hacı İshak Mahallesi
Dava Konusu	Kıl Pazarı Emîni Hüsâm Bey'in mülkünü satması.
Özet	Kıl Pazarı Emîni Hüsâm Bey'in mahallede bulunan bahçede iki hissesi olup bahçenin geri kalan kısmı Civan bin Ramazan'a aittir. Hüsâm Bey bahçenin kendisine ait kısmını yüz akçeye bey'-i batt satış usulü ile Timur Bey'e satmıştır. Mahkemede, Hüsâm Bey bahçenin kendine ait kısmını sattığını parasını aldığını bahçenin kullanım hakkını da Timur Bey'e bıraktığını gereğinin yapılmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdi Çelebi ibn-i Hasan Efendi, Hasan bin Hamza, el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Yakup, Sefer bin Ali, Hoca İsmail bin İbrahim ve gayruhum.

Sayfa	44-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Saray Köyü
Dava Konusu	Çorum muzâfatından Cafer Bey Saray Köyü'nden Mehmet bin Hüseyin'e verdiği borcun ödenmesini talep etmesi.
Özet	Çorum muzâfatından Cafer Bey Saray Köyü'nden Mehmet bin Hüseyin'e bin iki yüz akçe borç vermiş hakkının verilmesi için mahkemeye başvurmuştur. Mahkeme başladığında Mehmet sualden sonra borcunu inkâr etmiştir. Udulden Ali Bey ibn-i Hoca Hamza ve Ahmet Fakih el-hatip ve Satılmış bin Yol Kulu borç meselesi hakkında tanıklık yapmak amacıyla mahkemede hazır olmuşlar ve Mehmet'in bin iki yüz akçeyi aldığını tasdik etmişlerdir. Tarafların ve tanıkların ifadeleri alındıktan sonra Mehmet'in borcunu ödemesi hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ramazan Ağa bin Abdullah, Zülfikar bin Abdullah, Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Hasan bin İbrahim.

Sayfa	44-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hamamcı Ma'den 'in Mehmet'ten çörek satın alması.
Özet	Hamamcı Ma'den Mehmet isimli kişiden bir tam çörek satın almıştır. Çöreğin karşılığında taş, bir batman un vermiştir. Mehmet, Ma'den'den ağda satın almıştır. Ma'den şikâyet ettiği Mehmet'i daha önceden tanığını ücretle hizmet verdiğini ondan çörek satın aldığı karşılığında bir batman un verdiğini dile getirdikten sonra Mehmet'in peştamal ile gizlendiğini ve iki batman un aldığını iddia etmiştir. Ma'den mahkemedен Mehmet'in sorgulanmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	44-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Kethüda Ahmet'e hizmet eden Salih bin Mehmet'in hırsızlık yapması.
Özet	Kethüda Ahmet kendisine hizmet eden Salih bin Mehmet'in iki at, bir kılıç ve bir yağmurluk alıp kaçması üzerine Kasım bin Abdullah'ı kendisine vekil tayin etmiştir. Kasım bin Abdullah, müvekkilinin adına Salih bin Mehmet'e dava açmıştır. Mahkemede kethüda Ahmet yeterli delili olmadığını belirtmiş ve kefil istemiştir. Salih'in ağası Hacı kethüda ibn-i Veli üç ay sonra mahkemeye gelerek kefil olduğunu tasdik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa Bey bin Abdul hâkim, Ali Çelebi bin Hüseyin, Ahmet bin Kaplan.

Sayfa	44-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	İskilip- Çorum
Dava Konusu	İskilip'te yaşayan Halil bin Mustafa'nın Çorum'da ikâmet eden İbrahim ibn-i İhtiyar'a borç vermesi.
Özet	Halil bin Mustafa Çorum'da yaşayan İbrahim ibn-i İhtiyar'a altı yüz akçe borç vermiştir. İbrahim, iki yüz kırk üç akçesini ödemiş geriye kalan üç yüz elli yedi akçesini ödememiştir. Halil geri kalan borcu ödemesi üzerine Haydar bin İbrahim ve Mustafa bin Badak'ın şahadetiyle kardeşi İbrahim bin Mustafa'ya vekâlet vermiştir. İbrahim bin Mustafa müvekkili Halil adına İbrahim ibn-i İhtiyar'a dava açmıştır. Mahkemede taraflar bir araya geldiğinde İbrahim borcunu kabul etmiş lâkin gelecek sene Rebû'l-evvel 1005 yılında davası olduğunu ileri sürerek beyyine talep etmiştir. Kadı efendi İbrahim'in talebini ret etmiş borcun ödenmesine hükmetmiştir. İbrahim ibn-i İhtiyar üç yüz elli yedi akçeyi mahkemede vekil İbrahim'e teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	44-A ³⁵⁶
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	'Alik ('Alik) Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Mahmut'un Abdullah ibn-i Miri'ye evini ve damını hibe etmesi.
Özet	Mehmet bin Mahmut, mahkemede Abdullah bin Miri'ye 'Alik Köyü'nde bulunan evini, damını hibe ve temlik(hakkını başkasına vermek) etmiştir. Mehmet bin Mahmut, Allah'ın iradesi sonucu vefat ettiğinde yiyeceklerinin de Abdullah'a verilmesini talep etmiştir.

³⁵⁶ Kâtip 44 rakamını ikinci kez kullanmış.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	44-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hüsam Yazıcı bin Seydi Gazi ve ortağı Aynîzâde'nin el-Hâc Mustafa ibn-i el-Hâc Yakup'tan borç almaları
Özet	Hüsam Yazıcı bin Seydi Gazi ve ortağı Aynîzâde el-Hâc Mustafa ibn-i el-Hâc Yakup'tan nakit iki yüz elli adet guruş at ve kılıç bahasından borç almışlardır. Aynîzâde alınan borcun yüz adet guruşunu el-Hâc Mustafa'ya teslim etmiştir. Mahkeme karşı karşıya gelen taraflardan Hüsam Yazıcı yüz elli adet guruş borçlarının kaldığını birbirlerine kefil olduklarını ifade etmiştir. Mahkeme sürecinde geriye kalan meblağ muhzir Ali vasıtasıyla el-Hâc Mustafa'ya iletilmiştir. Dava tarafların ifadelerinin alınmasıyla kayda geçmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ahmet bin, Yazıcı bin Pir Veli, Hacı Maksud, Mehmet Bey bin Hasan Bey.

Sayfa	44-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	Çorum eminlerinden Hacı Müsli Bayat Köyü'nde bulunan mülkünü Nasuh'a satması.
Özet	Çorum eminlerinden Hacı Müsli hüccetin sahibi Mehmet Bey bin Hasan Bey huzurunda Bayat Köyü'nde vefat eden Devocioğlu lakaplı Nasuh'a ait mülkü iki bin yüz elli akçe ödeyerek tapusunu aldığı bildirilmiştir. Mahkeme sürecinde Hacı Müsli 'ye mülkün kullanım hakları verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ramazan Ağa bin Abdullah, Abdullah el-kâtip, Mehmet Ağa

	bin Mustafa el-muhzır, Receb Fakih bin Ali Fakih.
--	---

Sayfa	44-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı İshak Mahallesi
Dava Konusu	Hamle binti Civan'ın kocası ve vekili Veli bin Maksud Hacı İshak Mahallesi'nde bulunan mülklerini Gurur bin Maksud'a satmaları.
Özet	Hacı İshak Mahallesinde yaşayan Hamle binti Civan hatuna Usta Ömer bin Zeynel ve el-Hâc Osman bin el-Hâc Ali'nin tanıklığıyla kocası Veli bin Maksud vekil tayin edilmiştir. Veli bin Maksud, Hacı İshak Mahallesi'nde bulunan oda ve bahçeyi Gurur bin Maksud'a bin iki yüz akçeye satmıştır. Satış usulü ise tarafların vazgeçme hakkının olmadığı bey-i batt-ı sahih ile gerçekleştirilmiştir. Gurur, akçeyi nakit olarak vekil Veli bin Maksud'a teslim ettiğini mahkemeye bildirmiş gereğinin yapılmasını talep etmiştir. Mahkeme sonunda satış onaylanmış kayda geçmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Osman bin el-Hâc Ali, el-Hâc Mehmet bin Ali, Abdullah Çelebi Ebulkasım, Mehmet bin Ahmet.

Sayfa	44-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali bin Abdülhamid'in Mirza'ya borç vermesi.
Özet	Ali bin Abdülhamid, Mirza'ya üç yüz akçe borç vermiştir. Mahkemede Mirza'nın borcunun tamamını ödediğini Ali bin Abdülhamid kabul etmiştir. Gerçekleşen hadise kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Bey bin Hasan Bey, Mehmet Ağa el-muhzır,

	Ramazan Ağa bin Abdullah.
--	---------------------------

Sayfa	44-A
Hüküm	6
Tarih	Tahriren fî evâil Receb li-sene erbaa ve elf (1-10 Mart 1595-1596
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum subaşısı Hızır bin Mustafa'nın Ali bin Bali isimli kişinin aynı zamanda yaşadığı köyün halkının araştırılmasını talep etmesi.
Özet	<p>Çorum mir-i liva hazretleri tarafından subaşı atanan Hızır, Ali bin Bali'yi kadiya şikâyet etmiştir. Subaşı Hızır mahkemede Ali bin Bali'nin müşteri gibi davranarak Ali Hacı Mehmet isimli pamuk satıcıyla görüşüğünü bir miktar pamuğu çakşuruna (pantolon) koyduğunu ifade etmiş, ifadesinin devamında Ali bin Bali, ailesi ve Ali bin Bali'nin yaşadığı Eskiekin Köyü'nde yaşayanların sorgulanmasını talep etmiştir.</p> <p>Ali bin Bali, mahkemede subaşının iddiaları kabul etmiş ve şahitler çağırmıştır. Pamuk taifesinden Mahmut bin Hamza, Ramazan bin Himmet yine Eskiekin Köyü'nden Hızır bin Mustafa, Bahşi bin Emir, Ahmet bin Aydın ve Halil bin Bali ve diğer şahitler Ali bin Bali'nin doğru müstakim bir kişi olduğunu söylemişlerdir. Şahitler, Ali'nin himmet sahibi bir kişi olduğunu her hangi bir hıyanetine tanık olmadıklarını ifade etmişlerdir. Ali bin Bali hakkında şehitlik yapmak için mahkemeye geldiklerini ve ona kefil olduklarını sözlerine eklemişlerdir. Mahkeme sonunda subaşı Hızır'ın talebi reddedilmiş meydana gelen hadise kayıt altına alınmıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Bey bin Hasan Bey, Abdullah el-kâtip, Mehmet bin Mustafa, Receb bin Mehmet, Hasan bin İbrahim.

Sayfa	44-B
Hüküm	1

Tarih	Tahriren fi'l-yevmi'l-aşer min Receb li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Cami Kebir Mahallesi
Dava Konusu	Şükrullah bin Hasan'ın karısı Esmacan binti Sarı isimli hatunu talâk-ı bâin ile boşaması.
Özet	Esmacan binti Sarı hatuna Ehli ibn-i İvaz ve Hacı Ali bin Piri şehadetleriyle Yusuf bin Mehmet vekâlet tayin edilmiştir. Yusuf bin Mehmet müvekkili Esmacan'ın zevci Şükrullah bin Hasan'dan mehir ve iddet nafakası almadan boşandığını belirtmiş. Mahkemeye ifade vermeye gelen Şükrullah bin Hasan karısını talâk-ı bâin ile boşadığını belirtmiştir. Mahkeme, Şükrullah'ın ifadesini güvenilir kabul edip sıhhat-i hal' ve ibraya hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	44-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Tercan Mahallesi
Dava Konusu	Mü'mine binti el-Hâc Mustafa hatuna ailesinden kalan miras meselesi.
Özet	<p>Mü'mine binti el-Hâc Mustafa hatuna babası Mustafa, annesi Ayşe ve kardeşi Hüseyin'den miras yoluyla bağ, oda gibi mülkler kalmıştır. Mü'mine binti el-Hâc Mustafa hatunun diğer kardeşi Hasan bin el-Hâc ile birlikte miras paylaşımın yapılabilmesi için kadı efendiye başvurmuşlardır. Mü'mine hatun mahkemede kardeşi Hasan ile anlaşarak Tercan Mahallesi'nde ailesine ait mülklerin, bağın, odanın, akçe ve kıymetli eşyaların âlâ-mâ Farazallahu Teâlâ (Allah'ın farz kıldığı şekilde) paylaşılmasını istemiştir.</p> <p>Mü'mine hatun mirasın kendisine düşen hissesini Hasan bin el-Hâc'ın hanımı İncican zade binti Abdi hatuna bin akçeye satmıştır. İncican zade binti Abdi'nin koca olan Hasan aynı zamanda vekili tayin edilmiştir. Davacı Mü'mine davalı Hasan'ın konu ile ilgili gerekli açıklamaları yaptıktan sonra Mü'mine kardeşi Hasan'a bin akçeyi teslim etmiştir. Davacı</p>

	ve davalının güvenilir kabul edilmesiyle dava düşmüştür.
Şuhûdü'l-hâl	Resul bin Veli, Süleyman bin Musa, el-Hâc Abdi bin Ramazan, Pir Nefes bin Veli, Pir Mehmet bin Molla Ma'den, Hızır bin Hacı Abdi, Bekir bin Ma'den, Cafer bin Kadri ve gayruhum.

Sayfa	45-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet babasından kalan mirasın âdet üzere paylaşılmasını talep etmiştir.
Özet	Mehmet'e vefat eden babasından emlak ve erzak kalmıştır. Mehmet kardeşi Ali'nin mirası âdetlere uygun paylaşmadığını ileri sürerek dava açmıştır. Mahkemede Mehmet, Ali'nin kısmet üzere emlak ve erzakı almadığını gereğinin yapılmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Hasan bin İbrahim, Receb bin Miri.

Sayfa	45-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet babasından kalan himarı satan kardeşi Ali'den kendini hissesini talep etmesi.
Özet	Ali babasından kalan himarı on sekiz altına satmıştır. Ali'nin kardeşi Mehmet bu satış sonucu elde edilen meblağdan hissesini alabilmek amacıyla mahkemeye başvurmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	45-A
-------	------

Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Celil Köyü
Dava Konusu	Üveys bin el-Hâc Celâl babasından kalan mirası kardeşi Osman ibn-i el-Hâc Celâl ile taksim etmeleri.
Özet	Üveys bin el-Hâc vefat eden babası Celâl'den kalan mülkü, kıymetli eşyaları kardeşi Osman'a üç yüz altmış akçe karşılığında bırakmıştır. Kardeşlerin kendi aralarında yaptıkları sulhun onaylaması için kadı huzuruna çıktıklarında taraflar yüzleştirilmiş Osman ibn-i Celâl belirlenen bedeli aldığını kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim bin İsmail, Ömer bin İsmail, Abdulgaffar Çelebi bin Pir Mehmet, Hasan bin İbrahim.

Sayfa	45-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Kaymakam Musa'dan buğday alan Uğurlu bin İsa'nın ödemesi talep olundu.
Özet	<p>Uğurlu bin İsa 1002 yılında mir-i liva Ali Bey bin Haydar Paşa tarafından şihne(şehir zabıtası, inzibât)Musa Bey'de kaymakam tayin edilmiştir. Uğurlu,Musa'dan yüz kırk altı keyl buğday almıştır. Uğurlu, kaymakama yüz on dört buçuk keyl buğday vermiş geriye otuz bir buçuk keyl buğday borç olarak kalmıştır. Osman bin Şah Kulu, kadıya müracaat ederek Uğurlu'nun geriye kalan buğday borcunu ödenmesini talep etmiştir.</p> <p>Uğurlu, mahkeme de ifadesinde yüz kırk altı keyl buğday aldığını yüz kırk iki keyl buğday verdiğini iddia etmiştir. Kadı efendi taraflardan beyyine istediğinde Uğurlu yeterli delil getirememiştir. Osman'dan iddialarının gerçek olduğuna dair yemin etmesi istediğinde yemin billah demesi üzerine kadı Uğurlu'nun otuz bir buçuk keyl buğday ödemesine</p>

	hükmetmiştir. Uğurlu geri kalan buğdayı Hızır'a havale etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Çelebi bin Halil, Muzaffer Bey bin Abdullah, Mustafa eş-şehri.

Sayfa	45-A
Hüküm	5
Tarih	Tahiren fi'l-yevmi'l-aşer şehri Recebü'l mürecceb li-sene erbaa ve elf (10 Mart 1595-1596)
Olay Mahalli	Sabuncu Mahallesi
Dava Konusu	Hacce Zehra binti Hacı Mehmet hatun Dergâh-ı âlî çavuşlarından Kasım çavuşa borç vermesi.
Özet	Sabuncu Mahallesi'nde oturan Hacce Zehra binti Hacı Mehmet dergâh-ı âlî çavuşlarından fahrü'l-çavuş Kasım Çavuşa yirmi iki bin akçe borç vermiştir. Hacce, borcunu tahsil edilmesi için mahkemeye başvurmuş el-Hâc Bünyad bin Mustafa, el-Hâc Mustafa ibn-i el-Hâc Muzaffer'in şهادetleriyle Süleyman bin Beytimur vekâletini üstlenmiştir. Müvekkili Hacce Zehra adına mahkemeye gelen Süleyman bin Beytimur, Kasım çavuşun ilk önce on dokuz bin akçe daha sonra ihtiyacı olduğu için üç bin akçe borç aldığını borcun on iki bin akçesini ödediğini geriye kalan borcun ödenmesini müvekkili adına talep etmiştir. Mahkemeye çağrılan Kasım Çavuş geri kalan borcunu vekâlet yoluyla Süleyman teslim almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi bin Musa, Hacı Bayram bin Bünyad, Hacı Mustafa bin Hacı Muzaffer, el-Hâc Ali bin el-Hâc Budak, Mahmut Çelebi bin Hacı Mehmet, Üstat Sefer bin Ali.

Sayfa	45-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Bekir bin Ramazan'ın mahkemede Hacı Ali bin Mehmet'e olan borcunu kabul etmesi.
Özet	Bekir bin Ramazan, mahkemede Hacı Ali bin Mehmet'e yüz doksan dokuz akçe borcu olduğunu kabul etmiştir. Borcunu muhızır Hasan'a havale ederek ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İsmail bin İbrahim, Molla Maksud bin Musa, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	45-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çiftlik Köyü
Dava Konusu	Ali bin Nesimi vefat ettiğinde çocuklarının bakımını Cemşid bin Nesimi'nin üstlenmesi.
Özet	Ali bin Nesimi'nin vefatının ardından küçük oğlu Nesimi ile diğer oğlu Ahmet'in bakımını Cemşid bin Nesimi ve İbrahim bin Mehmet üstlenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	45-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çiftlik Köyü
Dava Konusu	Cemşid bin Nesimi ve İbrahim bin Mehmet'in Ali'nin yetimlerine bakmak amacıyla para talep etmeleri.
Özet	Cemşid bin Nesimi ve İbrahim bin Mehmet bir önceki hükümde vefat eden Ali bin Nesimi'nin evlatlarının bakımına tayin olunmuştu. Cemşid bin Nesimi ve İbrahim bin Mehmet mahkemeden çocukların ihtiyaçları için yüz yirmi akçe talep etmişler, kadı onların bu isteğini olumlu karşılamış istenilen miktarın ödenmesine hüküm vermiştir.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	45-B
Hüküm	4
Tarih	Tahriren fî şehri Receb li-sene erbaa ve elf (Mart 1595-1596)
Olay Mahalli	Atçı(Esbci) Ali Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin Bekir ve Osman bin Bekir'in babalarının vakıftan aldığı borcunu ödemeleri.
Özet	Mehmet bin Bekir, babalarının vefatı sebebiyle küçük kardeşi Osman'ın vasiliğini üstlenmiştir. Mehmet ve Osman'ın babaları Bekir vefat etmeden önce Şah Sevban Hatun vakıftan bin otuz sekiz akçe borç almıştır. Mehmet babasının borcunu ödemek amacıyla Atçı Mahallesi'nde kardeşiyle müşterek kullandıkları araziye Cafer bin Hasan'a bin otuz sekiz akçeye satmışlar. Mehmet bin Bekir, babasının borcunu vakfın mütevellisi olan el-Hâc Mehmet'e teslim etmiştir. Arazinin satışı kadı huzurunda yapılmış Mehmet bin Bekir mahkemede arazinin kullanım hakkını Cafer'e bıraktığını ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Fakih bin Mehmet Fakih, Ali bin Mansur, Mehmet bin Mustafa.

Sayfa	46-A
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fî evâsıt şehri Recebi'l-mürecceb li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mahmut bin Hıdır'ın Hacı Veli bin el-Hâc Mehmet'ten maktu' alması.
Özet	Çorum sakinlerinden Mahmut bin Hıdır adlı kişi şer'i mahkemede Çorum Sancakbeyi Cafer Bey'i tasdik etmiş, mahkemede hazır bulunan Hacı Veli bin el-hâc Mehmet'in huzurunda sözlü ikrar ve beyanda bulunmuştur. Hicri bin dört şehri Recep'in guresinde mâh be mâh(aydan aya)otuz

	dokuz bin akçe maktu' bedeli ödemeyi kabul ve taahhüt etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa bin Mustafa muhızır, Usta Hasan bin Rüstem el-Hayyât, Ramazan Ağa bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	46-A
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fî evâsıt şehri Receb sene erbaa ve elf (Mart 1595-1596)
Olay Mahalli	Nuri Çelebi Mahallesi
Dava Konusu	Ma'den bin Piri'nin karısı Huri binti Ali isimli hatunu talâk-ı selâse ile boşaması.
Özet	Ma'den bin Piri karısı Huri binti Ali'yi boşamak amacıyla Bekir bin Hacı Ahmet ve Hüseyin bin Musa'nın şahadetiyle Hızır bin Ali'yi avukat (vekil) olarak belirlemiştir. Hızır bin Ali müvekkili adına Huri'ye hanıma dava açmıştır. Mahkemede vekil Hızır bin Ali Huri'ye Hatun'dan on iki gurus almış ardından şehri Subaşı Süleyman'a vermiştir. Hızır bin Ali müvekkilinin izniyle Huri binti Ali hatunu talâk-ı selâse ile boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksut bin Musa, Mehmet Ağa bin Mustafa, İlyas bin Mustafa, Hacı bin Mehmet

Sayfa	46-A
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fi't-tarihi
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Satılmış bin Ali'nin Tayyib Çelebi'den borç alması.
Özet	Fahrü'l-müderriş Tayyip Çelebi tarafından Ramazan vekili şerif seçilmiştir. Ramazan müvekkili Tayyip Çelebi'den iki bin dört yüz akçe borç alan lâkin ödemeyen Satılmış bin Ali'yi mahkemeye vermiştir. Satılmış bin Ali'nin kardeşi mahkemeye gelerek kardeşi için yirmi gün süre verilmesini

	talep etmiş, borcu ödeyemediği takdirde kendisinin ödeyeceğini taahhüt etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Bekir bin Mehmet, Zülfikar bin Abdullah, Durmuş bin Himmet

Sayfa	46-B
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fî evâsıt şehri Receb li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	El-hâc Bayram bin Bünyad Pir Dede'ye ait tarlaları kiralaması.
Özet	El-hâc Bayram bin Bünyad Karadegin Köyü'nden? Nefs ibn-i el-hâc Pir Dede ile birlikte mahkemeye müracaat ederek sorunlarının çözülmesini talep etmişler. El-hâc Bayram iki sene önce Nefs'in babası Pir Dede'den Deli Kıra Kazası'na bağlı Karadegin, Kavacık, Ağalu ve İbrim köylerine kırk altı bin akçe değer biçerek mahsulünü satın aldığını ikrar etmiştir. Bayram, Hacı Pir Dede vefat etmeden önce iki müd buğday ve beş adet guruş kalacağını kaldığını söylemesi üzerine Nefs'i babasının borcunu ödemiştir. Taraflar kadı huzurunda dinlenmiş ve sulh yoluna gidilmiş Hacı Nefs'in tasdik etmesiyle dava kapatılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Nazar bin Abdülkadir, Muharrem bin Bünyad, Hacı Güldede bin Mahmut, Sefer bin Hacı Güldede, Mansur bin Halil. Mehmet bin İbrahim, Muharrem bin Resul, Veli Fakih bin Ali Satılmış ve gayruhum.

Sayfa	46-B
Hüküm	2
Tarih	Tahriren fî't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Hacı Bayram Mahallesi
Dava Konusu	Fatma binti Hamid babası ve annesinden intikâl eden hakkını talep etmesi.

Özet	Fatma binti Hamid babası ve annesinden intikâl eden hakkını mahkemeden talep etmiştir. Mehmet bin Kasım ve Hacı Bayram bin Veli konu hakkında Fatma'nın lehine şahitlik yapmışlar. Mahkemede Fatma binti Hamid'e hakkı verilmiş ayrıca Hamza'nın vekâleti kabul edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Hüseyin, Ma'den el-muhzır, Zülfikâr bin Abdullah.

Sayfa	46-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sefer bin Mehmet'in Hüseyin bin Hacı Hasan'a mâzû satması.
Özet	Sefer bin Mehmet, mahkemeden altı ay önce Hüseyin bin Hacı Hasan'a yirmi beş bin mâzûyu ³⁵⁷ otuz adet guruşa satmış, meblağın dört yüz akçesini peşin almış geri kalan meblağı ödemediği gerekçesiyle dava açmıştır. Davacı Sefer'in bu iddialarını Hüseyin bin Hacı Hasan kabul etmemiştir. Hüseyin bin Hacı Hasan, Sefer'den mâzûyu peşin almadığını yüzer akçe ödemek üzere taksitle aldığını iddia etmiştir. Hüseyin, ifadesinde Sefer'e dört yüz akçe, Abdülkerim ile dokuz guruş ve seksen altın yine oğluna dokuz yüz seksen akçe verdiğini söylemiştir. Hüseyin geriye kalan yüz yirmi akçeyi de Sefer'e verdiğini eklemiştir. Kadı Hüseyin'den söylediklerini kanıtlamasını istemiş ancak yeterli delil sunamayan Hüseyin'in yemin etmesi istenmiştir. Hüseyin sözlerinin iddialarının doğru olduğuna yemin etmesi üzerine dava kapanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	47-A
-------	------

³⁵⁷ Mazû: mazî kelimesinin eski metinlerde geçen şekli. 1. Servigillerden yaprakları küçük pul biçiminde, gövdesi düz süs bitkisi. 2. Hayvansal ve bitkisel asalakların bitkilerde oluşturduğu ur. Ur sanayide boyamada ve deri tabaklama işinde kullanılmaktadır. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi: 20. 08. 2025. <https://lugatim.com>

Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Himmet bin Mehmet katırlarını kiraya vermesi.
Özet	Himmet bin Mehmet bir katırını İstanbul'da Erkulu bin İskender'e beş yüz yirmi akçeye kiralamıştır. Himmet, Erkulu kira ücretinin yüz yirmi bin akçesini verdiğini geri kalan meblağı ödemesi için mahkemede dava açmıştır. Not: Muzır Kulu'ya iki yüz akçe havale olundu.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	47-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	el-Hâc Bayram bin Bünyad'ın borç alması.
Özet	El-Hâc Bayram bin Bünyad davadan önce iki müd buğday bahasından yirmi guruşu Nazar bin Abdülkadir'den borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Pir Nefes bin Pir Dede, Musa Çelebi bin Hüseyin, Ömer bin Şahi, Mansur bin Halil ve gayruhum.

Sayfa	47-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı Mürsel Mahallesi
Dava Konusu	İbrahim bin Yusuf'un karz alması.
Özet	İbrahim bin Yusuf dört yüz altı akçeyi Musli Çelebi bin Hüseyin'den borç alırken Hacı Mürsel Mahallesi'nde bulunan mülkünü rehin bırakmıştır. Musli 'ye borcunu ödediğini ve

	mülkünü geri almak amacıyla mahkemeye başvurmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl-sabıkan

Sayfa	47-A
Hüküm	4-5
Tarih	Tahrîren fi evasıt Recebü'l-mürecceb li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sağrıci Mahallesi
Dava Konusu	Çini binti Mehmet Hatun'un hacca gitmesi.
Özet	Monla(mollo) Ma'den ibn-i Mehmet, el-Hâc Seydi Ali ibn-i Hüseyin'in şahadetleriyle el-Hâc Ömer bin Osman Çini binti Mehmet'in vekilliğini üstlenmiştir. Çini Hatun zevci Ahmet bin Haydar'a hacca gidebilmek amacıyla onu hacca bir miktar mülkünü meclis-i şer'de hukuka uygun şekilde zevcine tefviz etmiştir. Ahmet bin Haydar mahkemede zevcinin hibesini kabulü ve dava açık ve detaylı olarak yazıya geçirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Piri bin İsmail, Süleyman bin Musa, Mustafa bin Bayrı, el-Hâc Ahmet bin Haydar mine'l hazîrun ve gayruhum.

Sayfa	47-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çakır Köyü
Dava Konusu	Çini binti Mehmet meyve bahçesini vakfetmesi.
Özet	Çini binti Mehmet Hatun kadı huzurunda meyve bahçesini zevci vefat ettikten sonra Medine-i Münevver'e evkafına hibe edeceğini ikrar etmiştir. Ahmet bin Haydar hayatta olduğu sürede meyve bahçesinin kullanımı kendilerinde olacaktır.
Şuhûdü'l-hâl	Sabıkan.

Sayfa	47-B
-------	------

Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Sağrıci Mahallesi
Dava Konusu	Hazar binti Ahmet'in vakfettiği kazgan.
Özet	Sağrıci Mahallesi'nde Hazar binti Ahmet vefat etmeden önce kazganını (büyük kazan) vakfetmiş bu kazgan hacca gitmek için hazırlanan Çini binti Mehmet'in tasarrufunda bulunmaktadır. Musli Çelebi bin Mirza'nın talebiyle konu mahkemeye taşınmış yine Molla Ma'den bin Mehmet kazganın kendisine emanet edildiğini geçmişte olduğu gibi ihtiyaç sahipleri kullanmaya devam etmesi gerektiğini anlatmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Fakih bin Mehmet Fakih, Yakup bin el-Hâc Nur Ali, Hasan bin el-Hâc Bayram, Kaba Mustafa Bey bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	47-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Safa bin Veli'nin öküz satması.
Özet	Safa bin Veli yedi altına bir öküzünü Ali bin Osman'a satmıştır. Safa kendisinden öküzün bedelini talep ettiğinde parayı oğluna verdiğini iddia etmiştir. Ali mahkemede Safa'nın oğlunun hadiseyi aydınlatması amacıyla mahkemeye getirilmesini talep etmesi üzerine dava ertelenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet el-muhzır, Ali bin Veli.

Sayfa	47-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî selh-i Rebî'ülâhir hamse ve elf

Olay Mahalli	Şeyh Eyyüb Mahallesi
Dava Konusu	Dergâh-ı âlî saraç şakirtlerinden Ahmet Bey'in atını satması.
Özet	Gülabi bin Davut Dergâh-ı âlî saraç şakirtlerinden Ahmet Bey tarafından kendisine verilen vekâlete dayanarak mahkeme huzurunda Hoca Hüsam bin el-Hâc Musa'nın tanıklığında durumu açıklamıştır. Gülabi, müvekkili Ahmet Bey'e ait olan bir atı Rıdvan Ağa'ya günlük beş akçe ücret karşılığında beslemesi için verdiğini ikrar etmiştir. Rıdvan Ağa atı yüz elli üç gün boyunca beslemesi neticesinde dokuz yüz altmış beş akçe borç birikmiştir. Atın değerini kaybetme riskinden dolayı Suk-ı Sultanî(Sultan Pazarı)de satışa sunmuş yedi yüz yirmi akçeye satmıştır. Satış sonrası elde edilen bedel Hoca Hüsam'a teslim edilmiştir. Gülabi'nin ifadesinden sonra Hoca Hüsam satışın geçerli olduğunu kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sinan bin Hayrullah, Hasan Halife Nurullah.

Sayfa	48-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren evasıt şehri Recebi'l-mücerreb li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sağrıci Mahallesi
Dava Konusu	Vahide binti Ali zevci Mehmet bin Mustafa'ya avlusunu satması.
Özet	Sağrıci Mahallesi'nde ikâmet eden Vahide binti Ali'ye Molla Ma'den bin Mehmet, el-Hâc Osman ibn-i el-Hâc Ali'nin şهادetleriyle el-Hâc Seydi müvekkili olmuştur. Vahide Hatun'un zevci Mehmet bin Mustafa'nın huzurunda müvekkili mahkemede durum hakkında bilgi vermiştir. Vahide Hatun zevci Mehmet'e kendine ait mülkünün bir kısmını hibe ve temlik etmiş ayrıca Mushaf-ı şerif vermiş ayrıca bin sekiz yüz akçe nakit akçeye kendi avlusunu pazarlık yapmadan satmıştır. Satış işlemi bedelin teslim edilmesiyle tamamlanmıştır. Satış işlemi şer'i hükümlerine uygun olarak gerçekleşmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Piri bin İsmail, Molla Muarrif bin Muarrif Hüsam, Süleyman bin Musa, Mustafa bin Bayezid, Molla Hasan bin

	Molla Ma'den, el-Hâc Mehmet bin Ali, el-Hâc İshak bin el-Hâc Mehmet, el-Hâc Ahmet bin Haydar, el-Hâc Ömer bin Osman, Osman bin Ahmet ve gayruhum.
--	---

Sayfa	48-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt-ı şehr-i Recebi'l-mürecceb sene erba'a ve elf.
Olay Mahalli	Debbağhane Mahallesi
Dava Konusu	Kadem binti Müşerref'in evini satması.
Özet	Kadem binti Müşerref Hatun'un Mehmet bin İbrahim, Bekir bin Süleyman'ın şهادetiyle mezburenin oğlu Satılmış bin Yusuf vekil tayin edilmiştir. Satılmış bin Yusuf meclis-i şer'de İbrahim bin Mustafa'nınvefatının ardından Mustafa, Mehmet adlı küçük erkek çocuğu, Fatma isimli küçük kız çocuğuna mahkemenin izni ile Ali Sufi ibn-i Üveys vasi olarak tayin edilmiştir. Satılmış annesi Kadem binti Müşerref'in vefat etmeden önce avlusuyla(havlu)birlikte evini yedi bin akçeye sattığını beyan etmiştir. Kadem'in bahsi geçen meblağı teslim aldığını da ifadesine eklemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	48-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hasan bin Abdullah'ın Hüseyin odabaşına borç vermesi.
Özet	Çorum'da ikâmet eden Hasan bin Abdullah meclis-i şer'de Kurt Bey bin Abdullah mahzarında dava konusunu anlatmıştır. Hasan bin Abdullah Yanık Seferi'nde Hüseyin odabaşına on üç sikke altın ve on yedi adet gurus borç(karz) vermiştir. Kurt Bey bin Abdullah mahkemede Hüseyin'in borcunu ödemeye taahhüt etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Musa Can bin Mehmet, Bahşi bin Piri Fakih, Zülfikâr bin Abdullah ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	48-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	el-hâc Abdi bin el-Hâc Ramazan vakıftan borç alması.
Özet	El-hâc Abdi bin el-hâc Ramazan meclis-i şer' de 1004 yılında Şaban ayında Döndü Hatun'un türbe-hâna vaz' olunan vakıf akçeden borç aldığını bildirmiştir. Müteveli Müstecab bin el-Hâc Bünyad mahkemede Döndü Hatun'un Mushaf hediye bahasından beş yüz yetmiş beş akçe borç aldığını ifade etmiştir. Taraflar meclis-i şer'e gelerek borç hususu hakkında bilgi vermişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdüsselam bin Molla Maksud, Şaban bin Kılavuz, Mustafa bin Muharrem, Hacı Mehet bin Narlı ve gayruhum.

Sayfa	48-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	el-hâc Nasuh bin el-Hâc Hasan'ın mirası.
Özet	El-hâc Nasuh bin el-hâc Hasan'ın vefatının ardından zevcesi Ayşe binti Hüseyin ve el-hâc Nasuh'un kardeşi İbrahim bin el-hâc Hasan ile meclis-i şer'e miras paylaşımı hakkında beyanda bulunmuşlar. El-hâc Nasuh'dan zevcesine yarı hissesi İbrahim'in olan bir öküz, üç sahan, bir kilim, dört keyl buğday ve iki bin akçe mehr-i makûd miras olarak kalmıştır. İbrahim mehri hariç miras olarak kalanları nakit dokuz yüz akçe satın almıştır. Ayşe Hatun hakkı olan kaftandan feragat ederek sulh sağlanmıştır. Meclis-i şer'de taraflar birine karşı davalarının olmadığını ikrar etmişlerdir.

Şuhûdü'l-hâl	Ramazan Ağa bin Abdullah, Ma'den Çelebi bin el-Hâc İlyas, Turabi bin Pir Kulu, Abdullah bin Mehmet Fakih ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	48-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Debecik Mahallesi
Dava Konusu	Huri binti Abdülkadir'in Mehmet bin Mansur'un evine taşınması.
Özet	Huri binti Abdülkadir iddeti süresi tamamlanınca Debecik Mahallesi'nde oturan Mehmet bin Mansur'un evinde oturmak için istediği izin talebi olumlu karşılanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Dede Ömer bin Emir Hasan, Tayyib bin Şaban, Mehmet Ağa el-muhzır, Ali bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	49-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Recep li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karaman Mahallesi
Dava Konusu	İbrahim bin Yusuf'un bahçesinin bir kısmını satması.
Özet	İbrahim bin Yusuf Karaman Mahallesi'nde bulunan bahçesinin bir kısmını kendi tasarrufunda bırakarak geri kalanını dört bin dört yüz akçeye satışını gerçekleştirmiştir. Satış sonrası aldığı meblağın üç bin akçesini oğlu Yusuf'a hibe etmiştir. Yusuf ve geline bir döşek, bir yastık, bir yorgan, derin sahan, minder ve bir kılıç hediye etmiştir. Taraflar meclis-i şer'e gelerek bahçenin satış işlemi alınan meblağ hakkında bilgi verdikten sonra Yusuf babası İbrahim'in ifadesini tasdik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Gülabi bin Yadiğâr Sofi, Hamza bin Mehmet, Veli bin Seydi, Yakup bin Yusuf, Abdullah bin Mehmet Fakih ve gayruhum.

Sayfa	49-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hacı Mehmet'in yetim çocuklarına vasi tayini.
Özet	Hacı Mehmet'in Mustafa ve Hadice adlı iki küçük çocuğuna Beytimur oğlu Süleyman vasiliğini üstlenmiştir. Beytimur, Hacı Mehmet'in Bekir adlı kişiye yedi bin beş yüz akçe borç verdiğini ancak Bekir'in ortalıktan kaybolduğunu ona kefil olan kardeşi Hasan Halife'nin borcu ödemesi için meclis-i şer'e müracaat etmiştir. Hasan Halife kardeşine kefil olduğunu borcu ödeyeceğini ancak ribhten haberi olmadığını bildirmiştir. Husus için Mehmet Ağa'ya beş bin havale edildi.
Şuhûdü'l-hâl	Bekir bin el-Hâc Şaban, Zülfikâr bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	49-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 23 Recep sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çakır Mahallesi
Dava Konusu	el-hâc Ömer ibn-i Şeyh Ali borcu karşılığında mülkünü rehin vermesi.
Özet	El-hâc Ömer ibn-i Şeyh Ali asıl maldan ve muamele-i şer'iyye üzerinden Rıdvan Ağa'dan on bin üç yüz akçe borç alabilmek için Çakır Mahallesi'nde bulunan mülk-menzilini rehin göstermiştir. El-hâc Ömer meclis-i şer'e gelerek on gün önce borcunu Rıdvan Ağa'ya ödediğini mülkünü geri vermesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Yusuf kethüda bin Ma'den, Abdüsselam bin Ebu Kasım, Memi Şah bin Ali, Bekir bin el-Hâc Şaban ve gayruhum.

Sayfa	49-B
-------	------

Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Behram bin Abdi Fakih'in borç alması.
Özet	Behram bin Abdi Fakih Debbağ Habib'den sekiz yüz elli akçe borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Çelebi bin Halil, Yusuf, Hacı Eyyüb, Abdullah Fakih bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	49-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 23 Recep sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Taceddin Vakfı'nın mütevellisi Yusuf kethüda ibn-i Maksud vakfa ait hamamı kiraya vermesi
Özet	Taceddin Vakfı mütevellisi Yusuf kethüda ibn-i Maksud Taceddin Vakfına ait hamamı bir senelik Mehmet bin Mahmut'a altı bin akçeye kiralamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Erkulu bin İskender, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	49-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim ve Hızır'ın at satması.
Özet	İbrahim ve Hızır yavru atı Durmuş'a yüz akçeye satmışlar. Hasta olan at öldüğünde Durmuş'a akçeleri geri verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-ı sâbık

Sayfa	49-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	Behram bin Abdullah tımar hissesinin olmadığını bildirmesi.
Özet	Behram bin Abdullah'ın Hüseyinabad Kazası'na bağlı İnkışla ve Bulduk mezralarında tımar hissesinin olmadığını tımar berâtında bu yerlerin yazılı olmadığını beyan etmiştir. Behram, Mustafa bin Süleyman huzurunda bu mezralar ile alakası olmadığını hatta bir habbe dahi almadığını ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Musa bin Süleyman, Zekeriya bin Saruhan, Mehmet bin İbrahim, Mustafa bin Tura Hoca ve gayruhum.

Sayfa	49-B
Hüküm	5-6-7
Tarih	-
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	Piri Dede ibn-i Mehmet'in borç talebi.
Özet	Hüseyinabad Kazası'na tabi Akçaağaç Köyü'nde ikâmet eden Piri Dede ibn-i Mehmet'in Meclisi- şer'de Mustafa bin Hasan'dan yüz yirmi akçe talep etmesi kayıt olmuştur. Not: Mustafa bin Hasan'da Pir Dede'den sekiz keyl buğday ve iki guruş istemesi üzerine harmanda verebileceğini ifade etmiştir. Not: Pir Dede'nin harmana vade iledir dediğine meclis-i şer'de Hasan bin İhtiyar ve Urgani bin Dede şahit olmuşlardır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-ı sâbık

Sayfa	49-B
-------	------

Hüküm	8
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Ramazan'ın borç vermesi.
Özet	Hacı Ramazan meclis-i şer' de Hasan Halife'den kardeşi Hacı Ömer'e verdiği bir gurusu ödemesini talep etmesi üzerine Hasan Halife kardeşinin borcunu ödediğini iddia etmiştir. Meclis-i şer'e gelen Hacı Ömer borcunu ödediğini iddia etmesi üzerine beyyine istenmiştir. Hacı Ömer delil sunamaması üzerine Hacı Ramazan'a yemin teklif edilmiştir. Hacı Ramazan'ın yemin billâh etmesiyle bahsi geçen borcu Hacı Ömer ödenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-i sâbık.

Sayfa	50-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Hoca Hamza Mahallesi
Dava Konusu	Ma'den bin Nazar'ın evine hırsız girmesi.
Özet	Ma'den bin Nazar meclis-i şer'e gelerek Bali bin Ali'yi şikâyet etmiş ve dava açmıştır. Komşusu Bali'nin altı gün önce gece evine girdiğini ve gümüş eşya yine bir nezkebi alıp koynuna saklayıp duvara tırmanıp kaçtığını yakalayamadığı beyan etmiştir. Sabah olduğunda dükkân komşusu Erkulu bin Hilal ile birlikte Bali ve babası Ali'ye gece yaptığı işi sormak üzerine evlerine gittiklerinde avluda çalınan eşyaların durduğunu fark etmişler. Ma'den bin Nazar mahkemenen başta Erkulu olmak üzere Müslümanlardan Bali'nin durumunun araştırılmasını talep etmiştir. Bali iddiaları inkâr etmiş ancak mahalleden Müslümanlar onun suçlu, hırsız olduğuna şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin bin Gül Hoca el-imam, Osman bin Seydi, Mahmut bin Hamza, Pir Ahmet bin Şah Âlem ve gayruhum.

Sayfa	50-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ma'den bin Nazar'ın dürüst bir kimse olduğuna şahitlik yapılması.
Özet	Davacı (müddei merkum) Ma'den'in güvenilirliği ve dürüstlüğü hakkında şahitlerin beyanına yer verilmiştir. Şahitler davacının doğru ve düzgün bir kimse olduğu kadar zevcesi Ayşe ve annesi Fatma'nın da saygın kimseler olduğuna kefil olduklarını belirtmişler.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Ma'den bin Ali, Mehmet bin Kalender, Hüseyin bin Ramazan, Veli bin Haydar, Mustafa bin Bünyad ve gayruhum.

Sayfa	50-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Ayas Köyü
Dava Konusu	Muttalib bin Ali borcuna karşı bahçesini rehin vermesi.
Özet	Muttalib bin Ali dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuş'un vekili Gül Veli'nin mahzarında Ahmet Çavuş'a bin yüz dört on akçe borcu olduğunu ve bu borcunun ödenmesinin zorunlu olduğunu kabul etmiştir. Muttalib borcuna karşı bahçesini rehin vermiştir. Dava ilgili tarafların onayıyla resmi kayıtlara geçirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan bin Hüsam, İbrahim bin Mehmet, Mehmet bin Ramazan ve gayruhum.

Sayfa	50-A
Hüküm	4
Tarih	-

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Cami-i şerifin üstadına kurşunlar teslim olunmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Kurşun vukiyye 144	Defa vukiyye 28
Defa vukiyye 38	Defa vukiyye 66

Sayfa	50-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Debbağhane Mahallesi
Dava Konusu	Zahide Hatun'un anlaşmalı boşanması.
Özet	<p>El-hâc Mustafa bin el-hâc Durmuş, İlyas bin el-Hâc Hüseyin el-hâc Hüseyin bin el-hâc Veli'nin Murtaza bin Hasan'ın vekili olduğuna şahadet ettiler. Süleyman bin Timur, Mehmet bin Habil şahadetiyle Çırak bin Hüsam'ın Zahide binti el-hâc Hüseyin'in vekili olduğuna şahit oldular. El-hâc Hüseyin bin el-hâc ve Çırak bin Hüsam müvekkilleri Murtaza ve Zahide'nin muhâlaa ile boşanmak istediklerini meclis-i şer'de beyan ettiler.</p> <p>Zahide Hatun boşanma anlaşması sonrası; bir serâser kaftan, bir maî Bağdadî kaftan, ela ve sarı zıbın, inci, bir çift altın bilezik, bir altın zincir, sekiz hâtem, bir münakkaş çarşeb, iki sandığı anlaşma gereği Murtaza'ya vermiştir. Üç çatma döşek, üç yastık, iki yorgan, bir minder, bürüncük, beyaz keten gömlek, münakkaş makrama, çift maî Bağdadî gömlek, altı kıta nezkep, bir tencere, kılıç, iki sahan, tepsi, bir adet sini, ibrik, bir leğeni de Murtaza'ya bırakmıştır. Zahide on bin akçe mehrinden ve nafaka-i iddetinden feragat etmiştir. Zahide ve Murtaza uzlaşmalarının ardından talâk-ı bâin ile boşanmışlar.</p>
Şuhûdü'l-hâl	El-hâc Seydi Ali bin el-Hâc Hüseyin, Yusuf kethüda bin

	Maksud, Kara Hüseyin bin Piri Dede, Mehmet bin Mustafa, Kasım bin Abdullah ve gayruhum.
--	---

Sayfa	50-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Budaközü Kazası
Dava Konusu	Tanrıverdi bin Murtaza'nın babasından intikal eden erzakı talep etmesi.
Özet	Tanrıverdi bin Murtaza'nın babasının vefatının ardından Yakup vasiliğini üstlenmiş. Mahkemeye gelen Tanrıverdi babasından intikal eden erzakı vasisi Yakup'un kullandığını kendisinin reşit olduğu babasından kalanları zimmetine almak istediğini ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim Çelebi bin Nebi, Mustafa bin Hacı Bünyad, Ramazan bin Bayezid, Gülabi Fakih bin Yadiğâr, Gülbende bin Yadiğâr ve gayruhum.

Sayfa	50-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 26 Recep erba'a ve elf
Olay Mahalli	Mecitözü Kazası
Dava Konusu	Bahadır bin Hüseyin'in borç talebi.
Özet	Bahadır bin Hüseyin, Mahmut Fakih bin Hüseyin'in Paşa adlı kızına üç bin akçeye nikâh akdi yapmıştır. Namzet Bahadır, Mahmut'a akit çerçevesinde bir müd buğday bir buçuk guruş vermiştir. Bahadır mahkemeye müracaat ederek nikâhtan vazgeçtiğini verdiği hediye ve buğdayı geri istemiştir. Mahmut Fakih, Bahadır'ın isteği doğrultusunda buğday ve hediyeyi geri vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Kaygusuz bin Demgeldi, Hüseyin bin Şaban, Abdurrahman bin Abdal Kara ve gayruhum.

Sayfa	51-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Recep sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Makbere Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin İsa'nın arazisini satması.
Özet	Mehmet bin İsa Şeyhler Mahallesi imamı aynı zamanda Şehri Hatun Vakfı mütevellisi Yusuf Halife'ye arazisini iki bin elli akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi bin Nurullah, Hacı Maksud bin Murat, Fahreddin bin Ramazan, Kurt Bey bin Abdullah, Recep bin Hasan, Hasan bin Recep, Gülabi bin Hacı Veli ve gayruhum.

Sayfa	51-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Abi bin Oruç Sufi'nin borç alması.
Özet	Hacı Abi bin Oruç, iki yüz elli üç akçeyi Hızır bin İlyas'dan borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Osman Çelebi el-cümdi, Hüseyin bin Bayram, Ahmet bin Recep ve gayruhum.

Sayfa	51-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Emir Ahmet Mahallesi
Dava Konusu	Yusuf bin Ahmet'in oğlunun yaralanması.
Özet	Yusuf bin Ahmet'in küçük oğlu Mehmet İlyas bin Hamza tarafından yaralanmış, birkaç gün sonra çocuk vefat etmiştir. Yusuf bin İskender'i davacı Yusuf vekil tayin etmiştir. İlyas

	bin Hamza, Mehmet bin Hamdi, Recep bin Divane ve mahalleden başka kimseler İlyas aleyhine tanıklık etmişler. ç Yusuf bin Ahmet mahkemede İlyas ile bedel-i sulh üzerinden nakit üç yüz akçeye anlaşma yoluna gitmiştir. Kadı tarafları dinledikten sonra dava hakkında hükmünü vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Yakup bin İskender, Maksud bin İsa, Hacı Mehmet bin Hacı Kemal, Seydi bin Yusuf, Mehmet bin Ali, Seydi bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	51-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî evâhir Recebi'l-mürecceb li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Emine'ye annesinden kalan miras.
Özet	Döndü Hatun vefat eden kızı Emine'nin mirasının bir kısmı zevcesi Bünyad'a kalmıştır. Döndü Hatun'un vekili İbrahim bin Nebi'nin girişimleriyle muhalefaatın bir kısmı annesine verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet bin Ali, Mehmet bin Ramazan, İsmail bin İlyas, Hasan bin Murat, Mustafa bin Şaban ve gayruhum.

Sayfa	51-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Yavru Turna Mahallesi
Dava Konusu	Bayram bin Mustafa'nın kazgan satması.
Özet	Bayram bin Mustafa bir kazgan bir leğeni iki yüz yirmi akçeye Yusuf bin Himmet'e pazarlıksız bey'-i bat usulüyle satmış parayı teslim almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Hüseyin el-kâtip, Hasan bin Sevindik, Ramazan bin Himmet, Bali bin Hasan, Kasım bin Saruhan ve gayruhum.

Sayfa	51-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı Nasrullah Mahallesi
Dava Konusu	Emine vefat eden zevcinin mirasını talep etmiştir.
Özet	Bayram'ın kızı Emine meclis-i şer'e gelerek zevci İlyas'ın Kırşehir'de üç ay sonra oğlu Mehmet'in Çorum'da vefat ettiğini bildirmiştir. Bayram'ın kardeşi Bali kardeşinin ve oğlu Mehmet'in vefatından sonra Emine'nin miras da hakkı olmadığını söylemiştir. Emine hakkını alabilmek amacıyla dava açmıştır. Bali'nin konu hakkında ifadesi alınmış sorgulanmasının ardından yemin billâh etmesiyle olay kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-ı sâbık.

Sayfa	51-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Nuri Çelebi Mahallesi
Dava Konusu	Hasan bin Ramazan'ın kış evini satması.
Özet	Kassab Hasan bin Ramazan bir tahtânî (alt, alta olan)kış evi, bir ahur, bir çardak, havlu, fırın be bir kuyuyu on iki bin akçeye Süleyman bin Sefer'e satmıştır. Süleyman borcun karşılığı olarak üç re's at, yeşil ferace ve on iki bin akçeyi teslim aldığını ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Efendi el-muhzır, Hüseyin Efendi el-Kadı, İbrahim Çelebi bin Nebi, Monla Ömer bin Hacı Ahmed, Hasan Çelebi bin Nurullah ve gayruhum

Sayfa	52-A
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fî evâhir Recebi'l-mücerreb sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Tûtî Köyü
Dava Konusu	Hamdiye binti Ahmet'in evine hırsız girmesi.
Özet	<p>Hamdiye binti Ahmet Ali Subaşının aracıyla meclis-i şer'e gelerek Hasan bin Mirza'dan şikâyetçi olmuştur. Hamdiye Hatun mahkemede şehirden evine geldiğinde kapısının kilidinin bozulduğunu ve evin içinden sahan, tafta bir miktar yağın çalındığını fark etmiş. Hırsızlık olayından önce Hasan'ın evinin bacasından girerek hırsızlık yaptığına şahit olmuştur bu nedenle yine ondan şüphelendiğini ikrar etmiştir.</p> <p>Şikâyet üzerime mahkemede sorguya çekilen Hasan suçlamaları kabul etmeyince kadı beyyine sunulmasını istiyor. Müslümanlara meclis-i şer'e Hasan'ın durumu sorulduğunda sipahi Ali'nin kazını çaldığı, bir ineğin kuyruğunu kestiği yine bağlardan üzüm ve oğlak çaldığına tanıklık etmişler. Hamdiye'nin talep etmesiyle dava sicile yazıldı.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Emirhan bin Ali, Nezir Fakih bin Ahmet, Hüseyin bin Kulu, Nasrullah bin İbrahim, Şems bin Satılmış, Mustafa bin Nebi, Budak bin Mirza, Yakup bin Hüseyin, Bali bin Şahkulu, Ali bin Ahmet, Budak bin Mahmut, Mehmet bin Nebi ve gayrum.

Sayfa	52-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî selh-i Recep sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Aydın ve İsmail kardeşlerin miras paylaşımaları sonrası mahkemeye müracaat etmeleri.
Özet	Aydın ve İsmail vefatının ardından babaları Hasan anneleri Gülşah Hatun'dan intikâl eden ortak malları paylaşmakta sorun yaşamaları sebebiyle mahkemeye başvurmuşlar. Mahkemede Müslümanları araya girmesiyle sorun çözülmüş sulh sağlanmıştır.

Şuhûdü'l-hâl	Hüseyn bin Durak, Bali bin Ali, el-Hâc Halil bin Bali, Osman bin Ali, İdris bin Yusuf ve gayruhum.
--------------	--

Sayfa	52-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çarşı Mahallesi
Dava Konusu	Bektimur bin Budak kendi adına Yasin Suresi okumaları için bir miktar akçe vakfetmesi.
Özet	<p>Bektimur bin Budak'ın öz ve tek evladı Süleyman mahkemeye gelerek vefat eden babasının vasiyetini açıklamıştır. Babası hayattayken iki bin akçeyi her Cumartesi Çarşı Mahallesi mescidi imamının Yasin Suresi okuması karşılığında vermiş ayrıca vakıf parasının kârından yararlanmayı istemiştir. Altı yüz akçe vakfetmiş bunun kârından avarız vergisinin ödenmesini şart koşmuştur. Vasiyet yoluyla iki bin altı yüz akçeyi vakfetmiştir.</p> <p>Süleyman mahkemede babasının kırk bin akçeden fazla muhallefât (miras malı, nakit para vb.) bıraktığını vakfedilen miktarı tüm mallardan ayırıp mütevelliyeye teslim edilmesini kabul ettiğini beyan etmiştir. Mütevelliler vakıf kurallarına uygun şekilde vakfedilen miktarı teslim almışlardır. Süleyman bu vasiyeti kabul ettiğini ve yerine getireceğini ikrar etmiş mahkeme bunu onaylamıştır. Mahkeme bu dava kayıt altına alınmıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Cudi Hasan bin Hüsam, Mehmet bin Habil, Mustafa Efendi bin Bünyad, Abdurrahman bin Hacı Habil ve gayruhum.

Sayfa	52-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Recep sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çeribaşı Mehmet'in Yanık Seferi'nde olduğu dönemde tımar

	mahsulünü ortağı Hızır zapt etmesi ilgili davadır.
Özet	<p>Çeribaşı Mehmet ve ortağı olan Subaşı Hızır ibn-i Ahmet mahkemeye getirerek şunları beyan etmiştir. 1002 yılında Yanık Seferi'nde olduğu dönemde kendisine ait köylerin gelirini subaşı Hızır'ın ele geçirdiğini ve köy halkının konu hakkında sorgulanmasını talep etmiştir. Hızır subaşı ise Mehmet'in zâbıtı değil ortağı olduğunu ayrıca mahsulünden kendi hakkı olan miktarı halkın anbarına teslim ettiğine iddia etmiştir. Mahkemede taraflar dinlendikten sonra köylüler mahkemeye çağırılmıştır.</p> <p>Gürcü Köyü'nden Mehmet Çeribaşı'ya yüz on keyl buğday ve elli bir keyl arpa teslim edilmiştir. Otuz keyl arpa ve buğdayın ortaya çıkması üzerine arabulucular devreye girmesiyle Mehmet çeribaşına altı keyl arpa ve on keyl buğday verilmesiyle uzlaşma sağlanmıştır.</p> <p>Deliler Köyü'nden Mehmet Çeribaşı'na altmış dört keyl buğday ve kırk beş safi buğday keyl teslim edilmiştir. Hızır'ın on sekiz keyl Mehmet'e vermesiyle sulh sağlanmıştır. Karapürçek Köyü, Araplar Köyü ve Belüzler Köyü halkın mahsulünü Hızır'ın aldığı tespit edilmiştir. Hızır'ın topladığı mahsul hesaplanmış haktan fazla aldığı buğday ve arpa Mehmet Çeribaşı'na teslim edilmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Hoca Ahmet bin Nurullah, Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Zülfikar bin Abdullah, Hacı Hüsam bin Hacı Şeyh Ali ve gayruhum.

Sayfa	52-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâhir Recep sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karaman Çavuş Mahallesi
Dava Konusu	Fatma Hatun vasisi olduğu Hacer için nafaka talep etmesi.
Özet	Karaman Çavuş Mahallesi'nde vefat eden Cafer bin Ali Beşe'nin Musa, Mustafa ve Hacer isimde kız çocuğu vardır. Meclis-i şer' de Hacer'e Dede Bali'nin kızı Fatma Hatun asâleten vasi tayin edilmiştir. Fatma Hatun, Hacer'e

	babasından kalan mülkün bir kısmını çocuğun ihtiyaçlarına karşılamak için kendisine verilmesini talep etmiştir. Hacer'e ait mülk Fatma Hatun vekâleten Pehlivan Ahmet bin Bünyad'a bin üç yüz seksen akçeye satmış ve paranın dörtte birini çocuğun zaruri nafaka ve kıyafet ihtiyaçları için kabz etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hayrunnas Efendi el-kadı, Ahmet Efendi el-kadı, Hamza Çelebi bin Mahmut Efendi, Hacı Seydi Ali bin Hüseyin, Emir Ali bin Seyyid Ramazan ve gayruhum

Sayfa	53-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çay Köyü
Dava Konusu	İbrahim bin Mirza'nın çocukları Halil ve Mehmet'e vasi tayini.
Özet	İbrahim ibn-i Mirza'nın Halil ve Mehmet isimli küçük çocuklarına şer'i hukuka uygun olarak yine büyük oğulları Ömer ve Ebu Talip vasisi olduğuna Müslümanlar şahit olmuştur. İbrahim'in çocukları bir kısmı Çorum'da bir kısmı Hüseyinabad'da olan Çay Karyesi, Tekke Deresi, Çomağı Uzun, Bedre, Ali Fakih ve Sapakul gibi köylerin mahsulünü uzun yıllardır aldıklarını belirtmişler. İbrahim'in mirascıları 1004 yılına ait mahsulü Defterdâr Mustafa Efendi'ye sekiz bin akçeye satmışlar.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Ahmet, Bünyad bin Sefer, Recep bin Memi, Mehmet bin Mustafa, Ma'den bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	53-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Selman bin Budak'ın sattığı balın bedelini istemesi.

Özet	Davacı Selman bin Budak davalı İbrahim bin Nebi'ye iki batman ve bir vukiyye balı bir batman dokuz akçe hesabı üzerinden iki yüz seksen akçe meblağa sattığını parasını alamadığı gerekçesiyle mahkemede dava açmıştır. İbrahim mahkemeye geldiğinde balı babası Cemşid için aldığını balın bedeli olarak bir sikke flori para verdiklerini beyan etmiştir. Davacıdan beyyine talep edilmiş delil getirememiş diğer yanda İbrahim'in yemin etmesiyle mahkeme onun lehine karar vermiştir. Muhzır Recep'e havale şud.
Şuhûdü'l-hâl	Durak bin İlyas, Keyvan bin Abdullah, Seydi Ahmet el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	53-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Hızır Bey Sarayı
Dava Konusu	Abdi Sofi'nin borç vermesi ilgili davadır.
Özet	Abdi Sofi ibn-i Ali yirmi yıl önce Şahnaz binti Mahmut'un vefat eden oğlu İlyas'a Mecitözünden tarla alabilmesi için bin iki yüz akçe borç verdiğini borcu annesinin ödemesi gerektiğini iddia etmiştir. Mahkemede bir araya gelen davalı Şahnaz ve davacı Abdi arabulucuların (muslihûn-tavassut) araya girmesi ile sulh etmeyi kabul etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Ali bin Seyyid Ramazan, el-Hâc Hayrettin Halife el-hatip, Mustafa Çelebi bin el-Hâc Hayrettin, Kalaycı Musa bin Karaca, Mehmet bin Yar Ahmet, Kasım bin Mehmet Abdal, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	53-B
Hüküm	1
Tarih	20 Cemâziye'l-âhire sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karahisar Demürlü Kazası

Dava Konusu	Mevlana Bali Efendi'nin atanması.
Özet	Mevlana Bali Efendi, sene-i erba'a ve elf Cemâziye'l-âhirenin yirmi dördüncü günü günlük(yevmi) otuz akçeye Karahisar Demürlü 'de bulunan Hüsameddin Medresesi'ne atandığına dair beratı verilmiştir. El-fakir Mehmet Anadolu Kazaskeri.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	53-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Cafer veli bin Ramazan'a borç vermesi.
Özet	Davacı Hacı Cafer davalı Veli bin Ramazan ve Ayasor bin Hasan'dan sekiz guruş alacağını talep etmiştir. Mahkeme borcun kayda geçmesine karar vermiştir. Muhzır Mehmet'e havale şut.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa Çelebi bin Ahmet Çelebi, Murat bin Cafer ve gayruhum.

Sayfa	53-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Zünnûn (Zal'nun)Kazası
Dava Konusu	Elçi bin Nazar'ın tımar beratından feragat etmesi.
Özet	Mustafa Çelebi bin Halil müvekkili Elçi bin Nazar'a Mecitözü'ne tabi Karay ve Saraycık Köylerinin tımar berât verildiğini kendisinin Şaban bin İbrahim'e bir kıymetli at ve yüz otuz altı adet akçeye tımar hakkından feragat ettiğini ikrar etmiştir. Elçi bin Nazar mahkemede Şaban'dan anlaştıkları meblağı nakit aldığını yine tımar beratını teslim

	ettiğini ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi el-kâtip, Mahzar Halife bin Mustafa el-hatip, Bahşa Bey bin Pir Veli, Mehmet Çelebi bin Hacı Şaban, Ömer bin Hacı Mahmut, Hacı Mehmet bin Ali ve gayrum.

Sayfa	53-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İsmail Çavuş tezkireleri Yahya Yazıcı'ya teslim etmesi.
Özet	İsmail Çavuş'un vekili Yahya Yazıcı'dan Ali Subaşı İsmail Çavuş'un mührü ile mühürlenmiş beş tane beyaz mahtum(mühürlü) tezkireyi teslim almıştır. Ali Subaşı mahkemede belgeleri geri aldığını bildirmiş ve Yahya Yazıcı'nın talebiyle dava kayıt edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-ı sâbık.

Sayfa	53-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	İskilip Kazası
Dava Konusu	Dergâh-ı âlî çavuşlarından İsmail Çavuş'a bin iki senesinde İskilip Kazası'na tabi Sadıklar Köyü ve başka köylerin tımar hisssesi fermanla verilmiştir. İsmail Çavuş tımar hakkının Elçi? Bey bin Nazar'a devir etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-ı sâbık

Sayfa	54-A
Hüküm	1

Tarih	-
Olay Mahalli	Kadı Köyü
Dava Konusu	Kadı Köyü'nden Bünyad bin Mansur ve arkadaşlarının arpa işleri için tezkire almaları.
Özet	Bünyad bin Mansur, Veli bin Ömer, Teberrük bin Mehmet, Ömer bin Hüseyin, Bahtiyar bin Bayram ve Hüseyin bin Ali adlı kişiler meclis-i şer' de kayıt görevlisi Hüseyin bin Ebubekir huzurunda olay hakkında bilgi vermişler. Devlete ait arpa işleriyle görevli Hüseyin'in elinden on keyl arpayı aldıklarını itiraf etmeleri üzerine durum resmi olarak kayda geçmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdi Çelebi bin Hasan Efendi, Ma'den Çelebi bin Hacı İlyas, Ramazan Ağa bin Abdullah, Hacı Yusuf bin Hamza ve gayruhum.

Sayfa	54-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil Şaban sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Nurullah Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin Pir kış evini, çardak ve avlusunu satması.
Özet	Mehmet bin Pir'in vekili Bekir bin Yusuf onun adına Nurulallah Mahallesi'nde bulunan kış evini, çardağını, avlusunu üç bin altın akçeye bey'-i bat-ı sahih usulüyle Şatır bin Musa'ya vekili Bekir bin Yusuf tanıklığında satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şükrullah Dede bin Yunus, Mahmut bin Hamza, Şükrullah bin el-hâc Yusuf, Hamza Çelebi bin Mahmut Efendi, Receb bin Şaban, Mustafa bin Nuri Muharrem debbağ ve gayruhum.

Sayfa	54-A
Hüküm	3
Tarih	-

Olay Mahalli	Nurullah Mahallesi
Dava Konusu	Nurullah Mahallesi mescidi imami el-hâc Budak bin Murat'ın borç vermesi.
Özet	Nurullah Mescidi imami el-hâc Budak bin Murat vekili Bekir bin Yusuf huzurunda Nurullah Mescidi'nin vakfının müvekkili olan Mehmet bin Pir Kulu'ndan yedi yüz seksen akçe alacağı olduğunu ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık

Sayfa	54-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Sefer bin Musa'nın borç vermesi.
Özet	Sefer bin Musa bin iki yüz akçeyi Mehmet'e karzdan borç vermiş ödemesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-ı sâbık.

Sayfa	54-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Zahide binti Mehmet vefat eden zevcinin mirasını talep etmesi.
Özet	Zahide binti Mehmet'in vekil olarak yetkilendirdiği babası Mehmet meclis-i şer'de Hacı Ali bin Mehmet huzurunda durumu anlatmıştır. Hacı Ali'nin merhum Mehmet adındaki oğlu benim kızım ve müvekkilem Zahide'nin kocasıdır. Hacı Ali merhum Mehmet'in tüm mirasına el koymuştur ancak bunda kızımın da hakkı vardır talep ederiz dediğinde arabulucuların çabalarıyla beş keyl buğday karşılığı sulh yapmışlardır. Hacı Ali'nin zimmetindeki borç ve

	yükümlükten kurtulduğu kabul edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer Halife bin Mustafa, Şükrullah bin Hacı Yunus, Mustafa bin Nefes, Hacı Eyyüb bin Yiğitbaşı, Hacı Ahmed bin Şerif Ali ve gayruhum.

Sayfa	54-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Ali vefat eden oğlunun mirasının kendi hakkı olduğunu iddia etmesi
Özet	Hacı Ali vefat eden oğlu Mehmet'in mirasının zevcesi Zahide ait olmadığı kendisine ait olduğunu ikrar iddia etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	54-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hüma Hatun'un terekesi.
Özet	Hüma Hatun'un varislerinden sabuncu Hüseyin'in vefatının ardından annesinden kalan altın bileziği bin üç yüz akçeye satması sebebiyle kardeşi Hacı İshak'a dava etmiştir. Hüma Hatun'un terekesi açıldığında inci tesbih, iki altın kaftan, bir minder, çarşeb, boğça, dülbent örtüsü, nezkep, bir çatma döşek ve bir çatma yastık çıkmıştır. Hüseyin terekeden çıkanların yarısını verilmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	54-B
-------	------

Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çiriş Mahallesi
Dava Konusu	Abdullah bin Hamza'nın kızına vasi tayini.
Özet	Müteveffa Abdullah bin Hamza'nın kızına Mehmet bin Ali vasi olmuş ve çocuğun nafaka ve kıyafet ihtiyacı için babasından kalan erzakın satılmasına izin istemiştir. Açıklandığı gibi kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Bekir bin Pir Kulu, Ebubekir bin Hacı Mehmet, Hüseyin bin Uğur, Molla Ömer bin Mirza el-hatip ve gayruhum.

Sayfa	54-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sipahi Ahmet Efendi'nin dizdâr Sinan'a emanet bırakması.
Özet	Kıdvetü'l-müteharririn Ahmet Efendi işbu Şaban'ın altıncı günü bin dört yılında kırk dört bin akçe nakit parayı Çorum dizdârı Sinan ve kethüda Gül Veli'ye emanet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Musa bin Ömer, Mevlana Ömer Halife, Bahtiyar el-hatip, Mehmet Çelebi ve gayruhum.

Sayfa	54-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî 5 Reb'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Mustafa bin Abdi el-medyûn Mehmet bin Himmet'e asl-ı maldan iki yüz elli beş akçe borç vermesi karar verilmiştir.
Özet	-

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	55-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Saru Hasan Köyü
Dava Konusu	Canpaşa binti Hacı Durak'ın muhâlaa ile boşanması.
Özet	Canpaşa binti Hacı Durak meclis-i şer'e gelerek zevci Ma'den bin Ahmet'ten muhâlaa ile boşanacağını ikrar etmiştir. Muhâlaa sonucu Ma'den bin Ahmet'ten mehrini, nafaka-i iddetini vesair alacaklarından almamış feragat etmiştir. Mahkemede şahitlerin huzurunda Ma'den anlaşma gereği zevcesini boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Maksud, Abdullah Fakih bin Ömer, Yusuf Kethüda eş-şehir ve gayruhum.

Sayfa	55-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Sancaktar Mahallesi
Dava Konusu	Havas-ı hümayun emini Hayrettin Çavuş'un devlete ait toprakları reayadan birilerine vermesi.
Özet	Mirza bin Bahşi Fakih meclis-i şer'de Sahibetü's-saâdet ve'l-ikbal Valide Sultan hazretlerinin havasına emin olan Hayrettin Çavuş ve vekil Ali mahzarında Valide Sultan'a ait yerleri reayadan bir kimseye verdiğini itiraf etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin el-kâtip, Molla Abdullah el-kâtip, Mehmet Ağa el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	55-A
Hüküm	3

Tarih	Tahrîren fî evâil Şabani'l-muazzam
Olay Mahalli	Karahisar Demirli
Dava Konusu	Hüdaverdi bin Bünyad'ın babasının eceliyle vefat etmesi.
Özet	Hüdaverdi bin Bünyad'ın babası Bünyad, Deli İbrahimli Köyü sakinlerinden Abdurrahman bin Musli, Bayram bin Veli, Osman bin Mehmet ve Ma'den bin Nebi tarafından darp ve mecruh edilmiş. Bünyad vefat ettiğinde oğlu meclis-i şer'e gelerek babasının eceliyle vefat ettiğini hiç kimseden davacı olmadığını ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Emir Çelebi bin Mirza, Mehmet bin Mustafa el-muhzır, el-Hâc Budak el-imam, Aydın bin Yusuf ve gayruhum.

Sayfa	55-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî evâil Şabani'l-muazzam li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çakır Mahallesi
Dava Konusu	el-Hâc Ömer bin Şeyh Ali'nin evini satması.
Özet	El-Hâc Ömer bin Şeyh Ali hassa saraçlarından Ramazan Ağa bin Abdullah 'a bir ev, bir oda, bir ahur, iki çarsak ve sofayı on bin üç yüz akçeye bey'-i bat ile satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Hüsam bin Mirza, Hasan Çelebi bin Nurullah, Ramazan bin Ali, Mustafa bin İlyas, Abdullah bin İbrahim, Sefer bin Ali, Molla Abdullah bin Mehmet Fakih ve gayruhum

Sayfa	55-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rıdvan Ağa bin Abdullah'ın mülkünü satması.
Özet	Rıdvan Ağa bin Abdullah meclis-i şer'de el-Hâc Ömer bin

	Şeyh Ali satın aldığı mülkü on bin üç yüz akçeye Ayni binti Hacı Hasan'a sattığını beyan etmiştir. Ayni Hatun beş bin üç yüz akçesini peşin vermiş geri kalanın taksitle ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	55-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi Şaban erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı İshak Mahallesi
Dava Konusu	Meryem binti Mehmet'in malını vakfetmesi.
Özet	Sağrıci Mahallesi'nde ikâmet eden Vahide binti Ali'ye Molla Ma'den bin Mehmet, el-Hâc Osman ibn-i el-Hâc Ali'nin şehadetleriyle el-Hâc Seydi müvekkili olmuştur. Vahide Hatun'un zevci Mehmet bin Mustafa'nın huzurunda müvekkili mahkemede durum hakkında bilgi vermiştir. Vahide Hatun zevci Mehmet'e kendine ait mülkünün bir kısmını hibe ve temlik etmiş ayrıca Mushaf-ı şerif vermiş ayrıca bin sekiz yüz akçe nakit akçeye kendi avlusunu pazarlık yapmadan satmıştır. Satış işlemi bedelin teslim edilmesiyle tamamlanmıştır. Satış işlemi şer'i hükümlerine uygun olarak gerçekleşmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Osman bin el-Hâc Zeynel, el-Hâc Mahmut bin el-Hâc Mehmet, Hüsam Halife bin Mirza, Ömer bin Molla Hasan bin Nurullah, Bekir bin Hacı Ali, Nefs subaşı ve Gül Veli, Hızır subaşı bin Hayri ve gayruhum.

Sayfa	56-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı İshak Mahallesi
Dava Konusu	Hacı İsmail bin İbrahim'in evini satması.
Özet	Hacı İsmail bin İbrahim evinin ve anbarının bulunduğu yerleri zevcesine üç bin akçeye pazarlık yapmadan bey'

	(satmak)etmiş bahsi geçen yerlerin kullanım hakkının zevcesine ait olduğuna mahkemede ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	56-A
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Kara Pınar Köyü
Dava Konusu	Döndü Hatun vefat eden babasından kalan mirası talep etmesi.
Özet	Döndü Hatun babası vefat etmesinin ardından kardeşi Mehmet'e mirastan hakkını vermediği için dava açmıştır. Dava sonrası Döndü Hatun iki müd buğday, bir camus düvesi, bir kilim, bir kazgan, bir döşek, bir çuval vb. eşyaları almayı kabul etmiştir. Döndü Hatun Mehmet ile davası olduğunu diğer kardeşi Mustafa ile sorunu olmadığını söylemiştir. Mahkeme kardeşler arasında arabulucuların sulh sağlamasına hüküm vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Osman bin Pir Veli, Himmet bin İlyas, Hami bin el-Hâc Nebi, Abdullah bin Halil ve gayruhum.

Sayfa	56-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâil Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Gurbet taifesinin Selçuk binti Himmet'in evinde izinsiz oturmaları.
Özet	Çorum Subaşı Pir Nefes bin Kul Veli ile Selçuk binti Himmet meclis-i şer'e gelerek Gurbet taifesinden Ahmet ve Harik ibn-i Mehmet'in nâ-mahremi olduğu halde birkaç gündür evinde oturduğunu ikisinden birinin nikâh kıymasını talep etmiştir. Mahkemeye ifade vermeye gelen Ahmet ve Harik Selçuk Hatun'un bir odada oturduğunu

	yanlarında durmadığını yaşlı bir kadının yanında olduğu kendilerinin başka bir odada oturduklarını ifade etmişler. Mahkeme tarafları dinledikten sonra Türk meskenlerinin keşf edilmesi için Molla Abdullah ve isimleri sicile kaydedilmemiş Müslümanlar ile bahsi geçen evde araştırma yapılmıştır. Keşif sonrası meclis-i şer'e gelip evin içinde sakin olduklarını bildirmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa bin Mustafa el-muhzır, Ebubekir bin Mehmet, Ahmet bin Ali, Bekir bin Mehmet, Mehmet bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	56-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâil Şaban sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hisar bin Fazıl'ın at satması.
Özet	Hisar bin Fazıl yedi yüz yirmi akçeye atını Ali bin Mehmet'e satmış, dört yüz akçesini peşin almıştır. Meclis-i şer'e geri kalan parasını talep etmek için müracaat etmiştir. Ali bin Mehmet mahkemede borcunu kabul etmiş ödeyeceğini vaat etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdüselam Çelebi bin Molla Maksud, Abdullah Fakih bin Mehmet Fakih, Keyvan bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	56-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Kapaklu Köyü
Dava Konusu	Veli bin Salih'in miras hakkını talep etmesi.
Özet	Veli bin Salih müteveffa babası Salih'ten kendisine intikal eden tarlanın yarısının kendisine ait olduğunu ancak kardeşi Oruç bin Salih'in başkasına vade ile sattığını

	hakkının verilmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Murat bin Abdi, Abdullah Fakih bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	56-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Süleyman'ın miras taksimi.
Özet	Murat ve Ahmet kardeşler babaları Süleyman'ın vefatından önce her birine yedişer altın bıraktığını ancak diğer kardeşi Mahmut'un altınları zimmeti altına aldığı gerekçesiyle dava açmışlardır. Mahkeme alınan kararda Mahmut'a yedi gün içinde kardeşlerinin hakkını teslim etmesi bildirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Çelebi bin Halil, Hacı Ali bin Fahri, Pir Nefes bin Kul Veli ve gayruhum.

Sayfa	56-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Tekye Köyü
Dava Konusu	Cafer bin Timur 'un Kasım ve Hamza'dan üç altın talep etmesi.
Özet	Cafer bin Timur Kasım ve Hamza'dan üç altın talep etmiş. Mansur'a havale olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	56-B
Hüküm	5
Tarih	-

Olay Mahalli	Bayındır Köyü
Dava Konusu	Halil bin el-Hâc Mahmut'un borcunun olması.
Özet	Bayındır Köyü'nde oturan Halil bin el-Hâc Mahmut Çorum merkezde oturan Mustafa bin el-Hâc Yakup'un mahzarında bir re's kuvel(kenevir) bahasından yani bir kişinin sözü üzerine beş bin beş yüz akçe Hacı Ali'ye borcum olduğunu söylemiştir. Hacı Ali'ye borcumu Mustafa ile gönderdiğini lakin Ali'nin inkâr ettiğini söylemesi üzerine Ali onun sözlerini tasdik etmiş ve bahsi geçen meblağı göndereceğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ma'den Çelebi bin el-Hâc İlyas, Molla Abdullah bin Mehmet, Ömer bin Hacı Veli, Umur bin İsa ve gayruhum.

Sayfa	56-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	Ortapare Kazası
Dava Konusu	Ali bin Mustafa'nın vekil olması
Özet	Ali bin Mustafa meclis-i şer'de Oruç ve Hasan adlı kardeşlerine vekil olmayı kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	57-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İbrahim bin Yusuf on keyl buğday borcunu talep etmesi.
Özet	İbrahim bin Yusuf meclis-i şer'e gelerek Kalender bin Hacı Piri Kulu'ya on keyl buğday verdiğini hakkını almak için talepte bulunmuştur. Mahkemede Kalender babası Pir Kulu'nun buğdayı aldığını kabul etmiş ve mukabelesinde on

	batman pekmez vermeyi taahhüt etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	57-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Dede Sofi'nin borç alması.
Özet	Ahmet bin İshak yüz yirmi akçeyi Himmet'e Ali bin Dede Sofi'ye ulaştırması için vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-Sâbık

Sayfa	57-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yeniçeri Mehmet Beşe'nin nuhas (bakır)leğen satması.
Özet	Mehmet Beşe bin Abdullah adlı yeniçeri yetmiş akçeye İbrahim bin İbrahim'e bir nuhas leğen satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	57-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî yevmi'l-aşer Şabani'l-muazzam li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum-İskilip
Dava Konusu	Çorum ve İskilip havası emini Ali bin Hacı Musli
Özet	Ali bin Hacı Musli, Ebnâ-i sipahiden Rüstem Bey ve Mustafa

	Bey'e verdiği borcu ödemelerini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Mehmet Çelebi, bin Seydi Mehmet, Cafer Bey bin Hüseyin, Abdi kapıcı bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	57-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa Bey aldığı borca karşı Ali bin Hacı Musli 'ye bir baş at ve seksen iki guruş ödeme yaparak borcunu kapatmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	57- B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Alp Oğuz Köyü
Dava Konusu	Ahmet bin Mehmet'in tarlasını satması.
Özet	Ahmet bin Mehmet meclis-i şer'-î şerifte tarlasını Musli Efendi'ye bin iki yüz akçeye sattığını bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Abdullah, diğer Mustafa, İbrahim bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	57-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Alp Oğuz Köyü
Dava Konusu	Ahmet bin Mehmet'in tarlasını Mustafa'ya satması.

Özet	Ahmet bin Mehmet, Mahmut ve Bünyad ile ortak tarlalarını dokuz yüz akçeye Mustafa'ya satmışlar.
Şuhûdü'l-hâl	Satılmış bin Çelebi, Erkulu bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	57-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Korkmaz Alay Bey'in hizmetkârlarından Bilal bin Abdullah bârgir emanet vermesi.
Özet	Bilal bin Abdullah meclis-i şer'de Bekir bin Ali, Şaban bin Ramazan ve Mehmet bin Hızır Bali'nin huzurlarında meseleyi anlatmıştır. Bilal bin Abdullah, Bekir bin Ali ve arkadaşlarına bir bârgir emanet ettiğini geri vermelerini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ebubekir bin Molla Muhyi, Safer bin Yarar, Murat Ağa bin Cafer Ağa, Hacı Fazıl bin Bekir bin Abdi ve gayruhum.

Sayfa	57-B
Hüküm	4
Tarih	fi 10 Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çay Köyü
Dava Konusu	Şadi bin Mirza'nın sığır satması.
Özet	Şadi bin Mirza bir çift sığır öküzü Şah bin Ali'ye dokuz yüz altmış akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Emir, Hasan bin Çelebi el-kâtip, Pir Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	57-B
Hüküm	5

Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çanakçı Köyü
Dava Konusu	Mustafa bin Mehmet'in mülk alması.
Özet	Mustafa bin Mehmet mülkü kullanmak amacıyla üç bin üç yüz otuz akçeyi Satılmış bin Murat'a vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	58-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Aykut'un himar bahasından borç vermesi.
Özet	Ali bin Aykut himar bahasından iki yüz akçeyi el-hâc Mustafa ibn-i Ali 'ye elli gün vade ile borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Ömer el-hatip, Abdi Çelebi bin Molla Maksud, Bekir bin Cihan, Hacı Cafer bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	58-A
Hüküm	2-3
Tarih	Tahrîren fi yevmi's- sabi Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Mecitözü
Dava Konusu	Dersaadet bevvaplarından Abdi kapıcı ibn-i Mustafa'nın evini basılması.
Özet	Abdi ibn-i Mustafa Mecitözü Kazası Taş Pınar Karyesi'nde evinde dinlenirken Ali bin İskender evini basmış daha sonra darp etmiş ve başını yaralamıştır. Abdi ibn-i Mustafa meclis-i şer'e gelip durumu anlatmış ve şikâyetçi olup dava açmıştır. Ali mahkemeye ifade verirken Abdi'nin iddialarını kabul etmemiş inkâr etmiştir. Mahkeme Ali'den beyyine, kefil istemiş ve üç gün süre vermiştir. 3.Bekir bin Haydar isimli kişi Osman bin Muharrem'e kefil

	olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Osman Fakih bin Mehmet, Umur bin Abdi, Rıdvan Ağa bin Abdi ve gayruhum.

Sayfa	58-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Himmet Hacı Sinan Mektebi'nde yaralanması.
Özet	Mehmet bin Himmet ve Turfanda bin Erkulu ile Hacı Sinan Mektebi'nde kendi hallerinde oturdukları sırada Mehmet bin Resul onlara taş atmıştır. Meclis-i şer'e gelen Mehmet bin Himmet durumu anlattıktan sonra diğer Mehmet'in sorgulanmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	58-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Yedi Kavak Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin Ahmet'in kefil olması.
Özet	Mehmet bin Ahmet Yedi Kavak Mahallesi'nden Ali bin Aydın'a kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	58-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fî evâil Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı Kemal Mahallesi

Dava Konusu	Fatma binti Abidin üvey kardeşlerinden miras hakkını talep etmesi.
Özet	Fatma binti Abidin'e İlyas bin İsa ve Musa bin İbrahim'in şahadetleriyle Mehmet bin Abdürrezzak müvekkili tayin edilmiştir. Fatma " li-ebb" baba bir anne farklı kardeşi Mehmet'e dava açmıştır. Fatma ve Mehmet'e babalarından bir ev ve bir bahçe intikal etmiş Fatma taşınmaz mallardan hakkını istemiştir. Fatma'ya şeriata uygun olarak ev ve bahçe haricinde altın levha, altın bir çift altın kalmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Abdi Dede bin Safer, Muzaffer Bey bin Abdullah, Ali bin Mehmet, Mustafa bin Abidin, Halil bin İlyas ve gayruhum.

Sayfa	58-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Veli bin Mustafa Yavru Turna Mahallesi'nden Cafer bin Timur'a kefil olmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Mehmet, Musli bin Hacı, diğer Müsli bin İbrahim, Mustafa bin İsa ve gayruhum.

Sayfa	58-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çanakçı Köyü
Dava Konusu	Ramazan bin Ahmet'in borç alabilmek için tarlasını rehin göstermesi.
Özet	Ramazan bin Ahmet sicilin yazılmasından sekiz ay önce Hasan Halife'den on altın nakit ve beş altın inek bahasından borç almıştır. Ramazan borç alabilmek için tarlasını rehin göstermiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Fazlullah bin İbrahim, Osman bin Oğuz, Piri Dede bin Veli, Süleyman bin Bali ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	58-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Tutuş 'un kefil olması.
Özet	Ali bin Tutuş ne zaman istenirse ve gerekli görülürse kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Fakih bin Mehmet, Hacı Hüseyin bin Veli, Şaban bin Hacı İlyas ve gayruhum.

Sayfa	58-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hacı Ahmet'in kahvehane kiralaması.
Özet	Kahveci Hacı Ahmet bin Halil Mevlana Sunullah Efendi Kahvehanesini müteveli Mehmet Çelebi'den bin dört yılında Şaban'ın yirminci gününde günlük yedişer akçeye kiralamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim Çavuş dergâh-ı âlî, Molla Maksud bin İsa, Hasan Bey bin Abdullah, el-Hâc Ali bin Yusuf ve gayruhum.

Sayfa	58- B
Hüküm	4-5
Tarih	Tahrîren fi 12 Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum- İskilip

Dava Konusu	Mültezim Hacı Mirza'nın iltizam emini Cafer'e dava açması.
Özet	Çorum ve İskilip havasının mültezimi olan Hacı Mirza ve Ali meclis-i şer'e gelip kendilerinden önce iltizam emini olan Cafer üzerine dava açmışlar. Cafer'in hizmetlerine bakan Hasan bin Hamza'nın zimmetinde olan bir baş at ve bir karaca ve on guruş talep etmişlerdir. Hasan bu iddiaları dinledikten sonra kendisinin sadece hizmetkâr olduğu üzerinde bir habbe miktar bulunmadığını beyan etmiştir. Hasan'a delil getirmesi için üç gün mehil verilmiştir. Cafer'in hizmetkârı kefinden aciz olduğunu yanında sadece vergi için topladığı akçe, guruş ve altın olduğunu ayrıca yedi guruşu ödediğini bildirmiştir. Mahkemeye kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	58-B
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fi 12 Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Pir Nefes 'in subaşılığı bırakması.
Özet	Şehrin ileri gelenlerinden olan Safer ve Pir Nefes mir-i liva tarafından subaşı edilmiştir. Safer ve Pir Nefes subaşı olmak istemediklerini haklarından feragat ettiklerini bildirmek amacıyla mahkemeye müracaat etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	59-A
Hüküm	1
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hüseyin bin Osman'ın evine hırsız girmesi.
Özet	Hüseyin bin Osman dört ay önce evde kimsenin olmadığı

	<p>bir anda sandığın içinden bir Selânikî çuha ferace bir dülbent çalınmış olup Satılmış bin İbrahim'in evinde feracesini görmesi sebebiyle olayı mahkemeye taşımıştır. Satılmış mahkemeye ifadeye geldiğinde feracenin kendisine ait olduğunu Taş Pınar Köyü'nden birisinden satın aldığını söylemesi üzerine delil getirmesi istenmiş. Müslümanların ileri gelenlerinden Osman bin Hacı Zeyn, Bekir bin Hacı Ahmet ve Süleyman ibn-i İshak feraceyi Hüseyin üstünde gördüklerini şahitlik etmişlerdir. Mahkeme onların şahadetlerini kabul etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Üstat Hasan bin Mehmet Fakih, Osman Halife bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	59-A
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Tut Köyü
Dava Konusu	Recep bin Sefer'in bağını satması.
Özet	Recep bin Sefer Tut Köyü'nde bulunan bağını üç bin akçeye bey'i bi'l-vefa (geri almak şartı ile yapılan alış-veriş.) usulü ile Abdulfettah bin Seyyid Veli'ye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Bekir bin Hacı Osman, Ramazan Halife bin Kaya, Ali bin Hüseyin, Mirza bin Kasım ve gayruhum.

Sayfa	59-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 12 Şabani'l-muazzam
Olay Mahalli	Hamamlıçay Köyü
Dava Konusu	Bahri ve kardeşlerinin bağlarını satması.
Özet	Bahri, Hüseyin, Hasan ve Mirza içinde ağaç olan bağlarını Ahmet Çavuş'a üç bin üç yüz akçe ve altı keyl buğdaya satmışlardır.

Şuhûdü'l-hâl	Mahmut bin Ramazan, Hasan bin Nurullah, Haydar bin Recep ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	59-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hoca İsmail Mahallesi
Dava Konusu	Cafer bin Timur'dan ahalinin şikâyetçi olması.
Özet	Cafer Bin Timur ve arkadaşı Hüseyin mahalle halkına boyun eğdirmesinden zulüm ve eziyetlerinden rahatsız olan ahali meclis-i şer'e gelerek durumlarını anlatmışlar ve olayın araştırılmasını talep etmişler. Mevlana Abdüsselam Çelebi ve isim yazılmayan Müslümanlar Cafer'in evi aradıklarında sikke ve kıyafetler bulduklarında Cafer'in sorgulanması talep edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hamza bin Ahmet, Ahmet bin Mehmet, Divane Hasan bin Harik, Mehmet Ağa bin Mustafa, Hüseyin bin Piri, Mehmet bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	59-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî yevmi'r-rabî Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Yanık Seferi'nde veilen berat.
Özet	Ömer Çavuş bin iki senesinde Yanık Seferi'nde memur olarak hizmet etmesi karşısında tımar beratı verilmiştir. Mustafa ve Yusuf Çavuş Ömer çavuş'a ait yerleri zorla ele geçirmişler. Ömer Çavuş haksızlığın giderilmesi amacıyla mahkemeye müracaat etmiştir. Mustafa'nın firar etmesi üzerine dava ertelenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Musa Efendi, Hasan Çelebi Nurullah, Molla

	Abdullah Mehmet, Hasan bin Ömer ve gayruhum.
--	--

Sayfa	59-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı Kemal Mahallesi
Dava Konusu	Abdülkerim Efendi hac için biriktirdiği meblağ.
Özet	Abdülkerim Efendi hacca gitmek amacıyla on bin akçeyi yetkilere teslim ettiği dönemde vefat etmiş. Abdülkerim Efendi'nin parası Mevlana İsmail Efendi bin el-Hâc Hasan'ın elinde kalmıştır. Hacı Satılmış bin Şeyh durumu mahkemeye taşıdığında Mevlana İsmail Efendi parayı şart olduğu üzere Abdülkerim adına hacca gideceğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi bin Nurullah, Bahşi Çelebi bin Pir Veli, Zekeriya Bey bin Pir Veli, Seydi Hasan bin Seydi Mehmet, Hacı Ramazan bin Nazar, Seydi Mehmet bin Mehmet, Seydi Hamza bin Seydi Hasan, Veli bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	60-A
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Demürlü Kara Hisar Kazası- Kozlu Köyü
Dava Konusu	Ali bin Hüdaverdi gerçek katil ortaya çıkınca örs-i diyetini geri istemesi.
Özet	Demürlü Karahisar Kazası'na bağlı Kozlu Köyü'nden Ali bin Hüdaverdi mir-i livanın atadığı Kaymakamı(kaim-makam) Allahverdi Bey'in adamlarından Cafer bin Mehmet'i mahkemede şikâyet etmiştir. Zünnûn Abad Kazası'ndan Cafer bir kimseyi yaralamış adam olaydan beş gün sonra vefat etmiştir. Ali meclis-i şer'e şikâyet etmesi üzerine Cafer örs-i diyet bedeli olarak dokuz sikke ve on dört buçuk gurusu ödemiştir. Demürlü Kara Hisar (Karahisar Demirli)

	Kazası'nda Havâss-ı hümâyun'a gelen maktulün yakınları katilin Arslan olduğunu itiraf etmişlerdir. Cafer bin Mehmet Ali bin Hüdaverdi'den öşr-i diyet bedelini geri almak için mahkemeye başvurmuştur. Ali, bahsi geçen meblağı geri vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Musa bin Mustafa, Mustafa bin Hasan, Ali bin Aydın ve gayruhum.

Sayfa	60-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı Nasrullah Mahallesi
Dava Konusu	Hacı Mehmet'in kızı Meryem'e Hacce Bula'nın vasi olması.
Özet	Hacı Mehmet'in vefatının ardından küçük kızı Meryem'e Hacce Bula vasi olarak tayin edilmiştir. Hacce Bula, Hacı Ata bin Oruç'un müteveffa Mehmet'ten yirmi altın aldığını bu borcu kızına ödemesi talebiyle dava açmıştır. Hacı Ata mahkemede on altını ödediğini geriye kalan on altını ödeyeceğini ifade etmiştir. Hacı Ata kalan on altını Mustafa bin Abdullah'a havale etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	60-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Ali bin Kadı'nın borç vermesi.
Özet	Hacı Ali bin Kadı bin beş yüz akçeyi Müslim bin Mehmet'e borç vermiştir. Müslim ona borcun karşılığında iki dana vermiş ve sulh sağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	60-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi evasıt Şaban erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sorgun Kazası
Dava Konusu	Ebna-i sipahiden İbrahim Bey bin Nebi'nin evinin basılması.
Özet	Ebnâ-i sipahilerinden İbrahim Bey bin Nebi meclis-i şer'de Osman Bey bin Hamza mahzarında anlatmıştır. Sorgun Kazası'nda Vilâyeti Rum Beylerbeyi Mahmut Paşa hazretlerinin adamı Faik Bey, İbrahim Bey'i önce etkisiz hâle getirmiş daha sonra atını, esbabını, kılıcını ve rahtını çalmıştır. İbrahim Bey mahkemede durumu anlatmasından sonra Osman Bey çalınan eşyaları teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Bey bin Abdullah, Mehmet bin Hacı Ali ve gayruhum.

Sayfa	60-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Saray Köyü
Dava Konusu	Abdurrahman'ın tarlasını satması.
Özet	Süleyman bin Şah Kulu Saray Köy sınırında bulunan tarlayı Abdurrahman isimli kişiden iki bin akçeyi satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Pehlivan Ahmet bin Bünyad, Musli bin Piri, Nur Ali bin Ömer, Zülfikâr bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	60-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Karabürçek Köyü
Dava Konusu	Eyne Sofi bin Safer'in çocuklarına vasi tayini.

Özet	Eyne Sofi bin Safer'in Sadık, Şaban, Teslime ve Döndü isimlerindeki küçük çocuklarına Ayşe vasi olmuştur. Ayşe'nin evlenme durumu ortaya çıktığında şeriata uygun olarak başka vasi tayin edilmiştir. Molla Salih bin Hacı Mirza yetimler ve yetimlerin malı zayi olmaması için vasi tayin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-müderriş Maksud bin Fazlullah Efendi, Molla Abdullah bin Mehmet Halife ve gayruhum.

Sayfa	60-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Karabürçek Köyü
Dava Konusu	Molla Salih vasisi olduğu çocukların malını satması.
Özet	Molla Salih mal-ı yetimden bir himarı dokuz altına Mehmet bin Ethem'e satmıştır. Mahmut bin Enbiya, Fazıl ibn-i el-Hâc Bayram yapılan alış-verişe tanık olmuşlardır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	60-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim bin Yusuf buğday borcunu talep etmesi.
Özet	İbrahim bin Yusuf on keyl buğdayı Kalender bin Hacı Pir Kulu'ya ödünç verdiğini ancak ödeme yapmağı gerekçesiyle dava açmıştır. Kalender ise mahkemeye geldiğinde babası Hacı Pir Kulu'nun İbrahim'e üzüm ve pekmez verdiğini davacının kendilerine borcu olduğunu olayı bilen Müslümanlara sorulmasını istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Bahşi bin İsmail, Hüseyin bin İsmail, Şaban bin Seydi Ahmet, Musa bin Hamza ve gayruhum.

Sayfa	60-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Ali Bey Köyü
Dava Konusu	Zilfi Hatun'un babası Hasan vekâletini üstlenmesi
Özet	Zilfi binti Hasan'ın zevci Bilal bin Mehmet'in vefatından sonra Ahmet bin Pir Veli yine Sefer bin Durmuş'un şهادetleriyle babası Hasan vekâletini üstlenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	61-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Üyük Köyü
Dava Konusu	Erbab-ı tıardan Ali babasını vekil tayin etmesi.
Özet	Erbab-ı tıardan Ali Üyük Köyü'nden bin iki ve bin üç senelerinde köye ait öşür ve çift vergisini olmak üzere yirmi dokuz adet gurus ödediğini ifade etmiştir. Söz konusu köyden babası Kasım, Yahya Yazıcı, Cafer bin Mirza, Nebi bin Ali, Yayla Fakih bin Satılmış Ali'nin iki senelik bedel akçesini verdiği şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	61-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Kuru Çay Köyü
Dava Konusu	Ahmet Çavuş'un tımar alması.

Özet	Ahmet Çavuş, Kuru Çay Köyü ve gayri köyleri İbrahim Çavuş'dan on dört bin akçe bedel ödeyerek tımar beratını almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hayrettin Efendi bin İlyas, Ahmet Efendi bin İlyas, Mehmet Çelebi Efendi, Mahmut Efendi bin İlyas, Murat Çavuş dergâh-ı âlî, Yusuf kethüda bin Seydi Ali, Hacı Yusuf, Hacı Eyyüb ve gayruhum.

Sayfa	61-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 18 şehr-i Şabani'l-muazzam li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yusuf bin Satılmış borç alması.
Özet	Yusuf bin Satılmış altı yüz akçe nakit ve yüz akçe Mushaf-ı şerif hediye bedelinden toplam yedi yüz akçe ödenmesi zorunlu borç almıştır. Yusuf aldığı borcu bir sene vade ile almış ayrıca kazgan ve tavayı rehin vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Muarrif bin Muarrif, Musli bin Ali, Hacı Ahmet bin Hacı İshak, Muhammed bin Ramazan ve gayruhum.

Sayfa	61-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Tut Köyü
Dava Konusu	Banu binti Yakup sipahilerden şikâyetçi olması.
Özet	Banu binti Yakup sipahilerin kendisine oğlu Süleyman'a eziyet ettikleri gerekçesiyle şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sefer bin Gökçe, Pir Nefes bin Kul Veli, Kahveci Ali bin Nebi, Zülfikâr bin Ali, Ali bin Musa.

Sayfa	61-B
-------	------

Hüküm	1-2
Tarih	Fî evası Şabani'l-muazzam erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sarin Köyü
Dava Konusu	Kasım bin Gülabi'nin vefatı dair dava.
Özet	Kasım bin Gülabi vefatının ardından muhallefatı ilgilenmesi için Musli bin el-hâc Ramazan nasb ve tayin olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Ali Bey bin Gülabi, Bünyad bin Dursun, Nurullah Çelebi bin Gülabi, Ömer Bey bin Mustafa.

Sayfa	61-B
Hüküm	3
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Medrese Mahallesi
Dava Konusu	Hüma Hatun'un zevcinin vefatı.
Özet	Hüma Hatun'un zevcinin vefatının ardından Firuz Hatun onu evine kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	61-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mama binti İsmail Hatun'a vekil tayin edilmesi.
Özet	Mama binti İsmail Hatun'a İbrahim bin İhtiyar, Ömer bin Hacı Veli'nin şهادetleriyle Yusuf bin Himmet vekil tayin olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Çelebi, Mustafa bin Ahmet, Umur bin İsa, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	62-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evasıt Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Serban Köyü
Dava Konusu	Veli bin Haydar'ın tımar beratını devretmesi.
Özet	Veli bin Haydar'a Serban ve Kara Viran köylerinin tımar beratı verilmiştir. Veli söz konusu köylerin mahsulatını Mustafa bin Hacı İsmail yetmiş altına satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Sefer kethüda bin Ali, Baba Cafer bin Hacı Ahmet, Mustafa bin Hacı Yayla, Hacı İsmail bin Hacı İbrahim, Bekir bin Hacı Ahmet ve gayruhum.

Sayfa	62-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî yevmi'l-hâmis ve'l-işrin şehri Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Şaban bin Bahşayış 'in borç alması.
Özet	Şaban bin Bahşayış ödenmesi gerekli üç guruşu Halil bin Ali'den borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ramazan Çelebi bin Kaya, Abdullah bin Molla Maksud, Ahmet bin Nazar ve gayruhum.

Sayfa	62-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet Ali'nin eşyalarını emanet vermesi.
Özet	Çorum Sancakbeyi kethüdası kaymakam Allahverdi 'nin adamlarından Mehmet Ali yüce ferman gereği(ber-mûcib

	ferman-ı âlî) Ahmet Çavuş'a Pazaristan'da bir heybe içinde esbab, kılıç, tirkeş, siper(kalkan)gedeleç ³⁵⁸ gibi eşyaları emanet etmiştir. Ahmet Çavuş emanetleri teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Mustafa Bey, dizdâr Yusuf Ağa bin Hüseyin, Mehmet Çelebi bin Hacı İbrahim, Hacı Ma'den bin Ali, Musa bin Mehmet ve gayruhum

Sayfa	62-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 21 Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Mecitözü Kazası
Dava Konusu	Durmuş bin Hüseyin'in bekârları şikâyeti.
Özet	Mecitözü Kazası'na bağlı İnce Köyü'nden gelen Durmuş bin Hüseyin bekârları şikâyet etmiş kendisi ve halkı rahatsız ettiklerini belirterek gereğinin yapılmasını talep etmiştir. Harac taifesinin de halkı rahatsız ettiğini Durmuş bin Hüseyin'i Mehmet bin Piri'nin yaraladığını darp ettiği beyan etmiştir. İnce Köyü'nden gelen tanıklarda benzer ifadeler kullanmışlar ve şikâyetçi olmuşlar.
Şuhûdü'l-hâl	Zekeriya bin Sarıhan, Ali bin Ma'den, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	62-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâhir Şabani'l-muazzam li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karye-i Paşa Köyü
Dava Konusu	Mustafa Çelebi bin Şadi'nin bahçesini satması.
Özet	Karye-i Paşa Köyü sınırında ceddinden kalma malikâne Şadi Bey'e intikâl etmiştir. Şadi Bey'in vefatından sonra malikâne üç çocuğuna kalmıştır. Mustafa Çelebi bin Şadi kendi hissesinden bir kıta bahçeyi dergâh-ı âlî

³⁵⁸ Gedeleş: ok ve yay çantası. Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi:21.08.2025. <https://lugatim.com/>

	çavuşlarından fahrü'l- akran Ahmet Çavuş'a yedi bin yüz elli akçeye satmıştır. Satış bey'-i bat sahih ile gerçekleşmiş para peşin teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ahmet bin Ahmet, Mir Zir bin Ahmet, Mehmet bin İsmail, Pir Nefes bin Veli, Musa Çelebi bin Musli ve gayruhum.

Sayfa	62-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Seydim Köyü
Dava Konusu	Abdulfettah Çelebi bin Veli'nin katırını satması.
Özet	Abdulfettah çelebi bin Veli meclis-i şer'de bu davayı onaylayan vekil Ahmet Çavuş gözetiminde katırını Hürmüz bin Ahmet'e üç bin akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Halife bin Mehmet Fakih, İbrahim Çelebi bin Abdullah, Zülfikâr bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	62-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Paşa Köyü
Dava Konusu	Hürmüz bin Ahmet bahçesini satması.
Özet	Hürmüz bin Ahmet dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuş'a vefat eden babasından intikâl eden divanîleri ve malikânesinde bulunan bir kıta bahçesini on beş bin nakit akçeye sahih bir satış yapılmıştır. Mahkemede tarafların satışı kabul etmesinin ardından dava kayda geçirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Ömer bin Mustafa, Zülfikâr bin Abdullah, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	62-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi Şaban erba'a ve elf
Olay Mahalli	Medrese Mahallesi
Dava Konusu	Kahveci Ali Bali bin Nebi kahve alması.
Özet	Kahveci Ali Bali bin Nebi dergâh-ı âlî müteferrikalarından Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi'den yüz elli güne kadar ödemek üzere seksen beş akçe hesabı dört yüz sekiz vukiyye satın almıştır. Ali Bali Medrese Mahallesi'nde bulunan evini rehin vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Ağa bin Abdullah, Hüseyin bin Nurullah ve gayruhum.

Sayfa	63-A
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Osman bin el-Hâc Hasan bahçe bahasından borç alması.
Özet	Osman bin el-Hâc Hasan bahçe bahasından yirmi altı altını debbağ Ali bin Erkulu'dan talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	63-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet bin Ramazan'ın kefil olması.
Özet	Bedreddin Mekatip Vakfına mütevellî olan Molla Habib bin Abdi meclis-i şer'e gelerek Mehmet bin Ramazan'ın Hüseyin bin Aykut'a kefil olmasıyla vakıftan altı yüz akçe

	borcu aldığını beyan etmiştir. Molla Habib mahkemede Hüseyin'in vefat ettiğini borcu kefil olan Mehmet'in ödemesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Bünyad Fakih bin Abdülmümin, Mehmet bin Ali, Hasan bin Hamid ve gayruhum.

Sayfa	63-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Bünyad bin Abdülmümin borç talep etmesi.
Özet	Bünyad bin Abdülmümin, Habib'den dört yüz seksen akçe talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	63-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Mehmet'in borç vermesi.
Özet	Ali bin Mehmet altı buçuk altını Bünyad bin Keyvan'a borç olarak vermiştir. Bünyad borcunu sabun bahasından vermek istemişse de Ali borcunu camus bahasından doksan akçe ödemesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhud-sâbık

Sayfa	63-A
Hüküm	5
Tarih	-

Olay Mahalli	Yağdığın Köyü
Dava Konusu	Us�l binti Bahşayış 'in miras talebi
�zet	Us�l binti Bahşayış Hatun Bayram bin Halil'i kendisine vekil tayin etmiştir. Bayram ve müvekkili Us�l vefat eden kardeşi Hüseyin'den kendisine intikal eden hisseyi alabilmek için mahkemeye başvurmuştur. Mahkemede tanıkların ifadeleri dinlendikten sonra davacı ve davalıların sorgulanmasına karar verilmiştir.
şuh�d�'l-hâl	Maksud Halife, Hüseyin Halife bin Nurullah, Mirhan bin Zekeriya ve gayrum.

Sayfa	63-A
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	Deliler Köyü
Dava Konusu	Mehmet Ağa'nın köylerden �şr toplaması.
�zet	Eymir ve Deliler köylerinin mahsulünün Mehmet Ağa'ya ait �şr miktarını Piri bin Ramazan ve şaban teslim etmiştir.
şuh�d�'l-hâl	şuhûd-sâbık.

Sayfa	63-A
Hüküm	7
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	Hüsna binti Ali Hatun zevcinden intikal eden hissesini alması.
�zet	Hüsna binti Ali Hatun zevci Bünyad'ın vefatının ardından Bekir bin Cafer, Hamza bin Yahya'nın şahadetleriyle oğlu Mehmet bin Bünyad'ı vekil tayin etmiştir. Hüsna ve oğlu Mehmet babasından intikâl eden mirası mahkemeden talep etmişler.

Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Mahmut bin Ali, Kemal kethüda, Hüseyin bin Nurullah ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	63-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Bünyad kardeşi Hızır'ın miras paylaşımı.
Özet	Mehmet bin Bünyad babasından intikâl eden tarla, bahçe, anbar gibi taşınmaz mallar yine öküz ve inek gibi kıymeti mülkler kalmıştır. Mehmet meclis-i şer'de kardeşi Hızır'a kendine ait hissesini altı bin akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-hâc Mahmut bin Ali, el-hâc Mustafa bin Ali Yar, Şeyh el-hâc Seydi bin Halil Çelebi, Üstat Ömer bin Zir, el-Hâc Mustafa bin el-hâc Yakup, Hasan bin Nurullah, Seydi el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	63-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yusuf bin Aydın'ın kefil olması.
Özet	Yusuf bin Aydın Mehmet bin Hızır'a miras hususunda kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	63-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 25 Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Kunduzhan Mahallesi

Dava Konusu	Erkulu bin İskender kıdvetü'l-müderrisin Muslihiddin Efendi'ye mülkünü satması.
Özet	Erkulu bin İskender kıdvetü'l-müderrisin Muslihiddin Efendi'ye evini üç bin yirmi akçeye satmıştır. Evin satışını meclis-i şer'de sahih olarak hüküm olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan kethüda bin Hüsam, diğer Hasan bin Selman, Ali bin Pir Kulu, Bekir bin Pir Kulu, Ma'den bin Satılmış ve gayruhum.

Sayfa	63-B
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali'nin oğlunun mülkünü satması.
Özet	Ali'nin oğlunun mülkünü Osman bin Ahmet'e beş yüz akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, el-hâc Ömer bin Şeyh Ali, Abdurrahman bin Durmuş ve gayruhum.

Sayfa	64-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Safiye binti Hüseyin'i zevcinin boşaması.
Özet	Safiye binti Hüseyin'i meclis-i şer'de zevci Hasan bin Minnet kendisini boşadığını fakat nafaka ve mehrini vermediği gerekçesiyle dava açmıştır. Hasan mahkemede Safiye'nin nafaka ve mehrinden feragat ettiğini kırk akçe verdiğini ikrar etmiştir. Hüseyin ibn-i Piri, Ömer bin Hacı Veli ve Ma'den bin Ali mahkemede Safiye Hatun'un nafaka ve mehir hakkından vazgeçtiğini zevcesinin talâk-ı selâse ile boşadığına şahitlik etmişlerdir.

Şuhûdü'l-hâl	Molla Ömer bin Mustafa el-hatip, Hasan Bey bin Abdullah, Hacı Mehmet bin Safer, Hacı Mahmut bin Safer, Bekir bin Cihan Şah ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	64-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazani'l-mübârek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mir-i liva Nurullah Bey'in kethüdası Mustafa Bey'in Belgrat muhafazasında olduğu sürede boyahanenin gelirini kime verildiğinin araştırılma talebi.
Özet	<p>Mir-i liva Nurullah Bey'in kethüdası kaymakam Mustafa bin Abdullah tarafından vekil tayin edilen el-hâc Mehmet bin İvaz meclis-i şer'e gelerek Çorum Subaşısı Pir Nefes, boyahane zabiti Hacı Mahmut, muhtesip Gülabi huzurunda mahkemede bulunma sebeplerini anlatmıştır. Kethüda Mahmut Bey sefer-i hümayun Belgrat muhafazasında olup Şaban ayının yirmi dördüncü günü Çorum'a ulaşmış ve boyahanenin gelirinin olmadığını fark etmiş görevlilerden paranın nerede olduğunu dair izahat istemiştir.</p> <p>Subaşı Pir Nefes, on üç bin akçe mukataa gelirinin dört bin akçesinin mir-i liva Cafer Bey'e verildiğini yine sekiz bin akçesinin Allahkulu isimli kethüdaya teslim edildiğini geriye kalan bin akçenin kendisinde olduğunu bildirmiştir. Cumâde'l-âhir ayında Recep ve Şaban aylarının da ödenmesi gereken maaş miktarı kadar dokuz bin akçe Cafer Bey'e verilmiştir. Allahkulu'na verilen para Ahmet Çavuş'a havale edilmiş, yirmi günlük gelir iki bin yüz altmışaltı akçe miktarı da Allahkulu kethüdaya teslim edilmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbıkan.

Sayfa	64-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî Reb'ülâhir sene erba'a ve elf.

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Hasan el-mediyûn Mustafa'ya on bin beş yüz akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hasan bin el-hâc Ma'den, Hami el-muhzır, Ali bin Mansur.

Sayfa	64-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Hacı Durmuş isimli kişinin babasından kalan erzakı Sefer bin Pir Mehmet'e satması.
Özet	Mehmet bin Hacı Durmuş babasından intikal eden erzakı bin dokuz yüz yirmi akçeye Sefer bin Pir Mehmet'e Haydar bin Abdullah mahzarında satmıştır. Sefer, Mehmet reşit olduğu zaman parayı vermek şartıyla erzakı satın almıştır. Sefer İlyas'dan ödünç para(istikraz) alarak Mehmet'e havale ettiğini ileri sürmüştür. Haydar bin Abdullah müvekkili Mehmet'in söz konusu parayı almadığını ifade etmesi üzerine taraflardan beyyine talep edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi el-kâtip, Abdürrahim Çelebi bin Molla Maksud, Hasan Bey bin Abdullah.

Sayfa	64-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Halil bin Hüdaverdi'nin borç vermesi.
Özet	Halil bin Hüdaverdi sicil kayıtlarına göre Hacı Receb bin Mehmet'e seksen dirhem borç vermiştir. Borç zimmetinde kayıtlı olup borcun geçerli olduğu ve ödenmesinin zorunlu

	olduğuna karar verilmiştir.
şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	64-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çay Köyü- Saru Bey Köyü
Dava Konusu	Çay Köyünde oturan şah Nissâ binti Mustafa Çelebi isimli Hatun Hasan bin şadi Bey'e vekil görevi vermiştir. Bir göz değirmenin tamamı üç sehim(hisse, pay) olup iki sehimî şah Nissâ'ya bir sehimî Behir Bahşi ibn-i Hüseyin'e aittir.
Özet	<p>Hasan bin şadi'nin vekili olduğu şah Nissâ binti Mustafa Çelebi ve Bekir Bahşi ibn-Hüseyin'in Saru Bey Köyü sınırında bulunan değirmeni satmışlar. şah Nissâ ve Bekir, değirmeni, taşı, oluğu, damı el-hâc Mustafa İbn el-hâc Yakup'a üç bin altı yüz akçeye satmışlardır. El-hâc Mustafa satın aldığı mülklerin karşılığında şah Nissâ Hatun'a iki bin dört yüz akçe, Bekir'e ise bin iki yüz akçe vermiştir. şah Nissâ ve Bekir kendilerine verilen meblağı kabul ettiklerini beyan etmişlerdir. şah Nissâ Hatun ve Bekir değirmeni satmadan önce resm-i âsiyabı ödediklerini ifade etmişler. Mustafa bin İbrahim ve Hüseyin bin şadi Bey yapılan satışın meşru olduğuna şahitlik yapmışlardır.</p> <p>Resm-i âsiyab: değirmen vergisi.</p>
şuhûdü'l-hâl	Molla Mesut bin Musa, Ma'dan Çelebi bin Hacı İlyas, Yusuf Kethüda bin Maksud, Seydi Ali bin Seydi Ramazan, Koca Ramazan bin Tur Ali, Hacı Seydi Ali bin Hacı Hüseyin ve Hacı Yakup bin Rüstem.

Sayfa	64-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Ömer Bey Köyü

Dava Konusu	Ayşe binti Bünyad'ın Ahmet Fakih bin Bayram'a yetki vermesi.
Özet	Ayşe binti Bünyad kadı huzurunda dava açma, talepte bulunma, hısımlarına karşı mahkemede kendisine yardımcı olması için Ahmet Fakih bin Bayram'a yetki vermiştir. Mahkemede Cafer bin Halil, Himmet bin Recep vekâlete şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Ömer Halife bin Mustafa, Pehlivan Ahmet bin Bünyad, Mahmud bin Bünyad, Abdullah bin Ebu'l-Kasım, Mustafa bin Eyne Hoca ve gayruhum.

Sayfa	64-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ma'den bin Mustafa küçük çocuğuna mirası.
Özet	Ma'den bin Mustafa küçük oğlu İbrahim'e yedi yüz yirmi akçe bırakmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Arslan bin Hasan, Seydi bin Dede, Hüsam bin Piri, İbrahim el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	65-A
Hüküm	1
Tarih	Tahriren fî Evâhir Şehr-i Şa'ban li-sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Zal'nun Kazası
Dava Konusu	Hüseyin Bey bin Hasan Çavuş'un kendisine verilen tımar-ı beratı Mehmet bin Ahmet'e satmıştır.
Özet	Zal'nun (Zünnûn) Kazası'ndan Hasan Çavuş'un oğlu Hüseyin Bey'e Geldiklan Nahiyesi'nde başta Cebni olmak üzere başka köylerin tımar-ı berat ile kendisine verilmiştir. Üç bin iki yüz akçe olan tımar bedelini Hüseyin Bey Mehmet bin Ahmet'e satmıştır. Meclis-i şer'de davanın

	görüŖülmesi sonrası tımarın kullanım hakkı Mehmet bin Ahmet'e geçmiştir.
Ŗuhûdü'l-hâl	CemŖid Bey bin Abdullah, Yusuf kethüda bin Maksud, Yahya Bey bin Pir Veli, El-Hâc Ma'dan bin Hüseyin, Zülfikar bin Abdullah

Sayfa	65-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ahmet Çavuş bin Murat'ın Hüseyin bin Hasan'a olan borcunu mahkemede kabul etmesi hakkındadır.
Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından fahrü'l-cüyûŖ Ahmet Çavuş bin Murat'ın üç bin akçe borcu olduğunu mahkemede kabul etmiştir. Ahmet Çavuş'un Hüseyin Bey bin Hasan Çavuş'a olan borcunu ödemesi talep edilmiştir.
Ŗuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	65-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Mecitözü Kazası -Uluviran Köyü
Dava Konusu	Abidûn bin Neccar adlı kimsenin Emrullah bin Üveys isimli şahsa Uluviran 'da bulunan toprağını satması.
Özet	Abidûn bin Neccar, Uluviran 'da sahip olduğu toprağı ve bağı Emrullah bin Üveys'e sekiz altına satmıştır. Emrullah, kendisine üç yüz altmış akçe vermiştir. Abidûn, bir süre sonra paranın geri kalan kısmını talep etmesi üzerine taraflar mahkemeye başvurmuştur. Mahkemede, Safer bin el-Hâc Me'sud ve Hüseyin'in Emrullah bin Üveys 'in geri kalan borcunu ödemediğine şahitlik etmişlerdir. Mahkeme, Abidûn bin Neccar'ın talebi ve Safer ve Hüseyin'in

	şahitliklerinden sonra Emrullah'ın geri kalan borcunu ödemesine dair hüküm vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Halil, Mehmet el-muhzır

Sayfa	65-A
Hüküm	4
Tarih	1003
Olay Mahalli	Tanrıvermiş Köyü
Dava Konusu	Mustafa Çavuş bin Ramazan Çavuş'un Mirza bin Emir'e berat-ı şerif ile verilen haklarını vermesi.
Özet	Ramazan Çavuş'un oğlu Mustafa Çavuş'a berat-ı şerif ile bin akçe tımar hakkını ve mahsulatı iki bin dört yüz akçeye 1003 yılında Mirza bin Emir'e vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi, Musli Ömer bin Mustafa, Zekeriya bin Saruhan, Ali Bey bin Kemal.

Sayfa	65-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İshak bin Halil'in Şadi Bey'e olan borcu.
Özet	İshak bin Halil, Şadi Bey'e mahkemede dört yüz otuz iki akçe borcu olduğunu ifade etmiştir. Dört yüz otuz iki akçe, yirmi dört keyl buğday bahasını mukabelesinde her bir keyl on sekiz akçe olarak hesaplanmıştır. İshak bin Halil, dört yüz otuz iki akçe borcu olduğunu kabul etmiş ve ödeyeceğini de açıkça ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	65-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çay Köyü
Dava Konusu	Çorum ve Kazâbad kadılarına gönderilen ferman.
Özet	Çorum ve Kazâbad kadılarına hitaben gönderilen emr-i şerifte salgun (avarız vergisi) toplanması emredilmektedir. Erzurum defterdârı Mustafa Efendi'nin Ortapare Kazası mukataa emini Erkulu fermanı herkesin duyması sağlamak için sesli okutmuş. Hüseyinabad Yörüklerinden iki yüz yirmi gurus tahsil etmiştir. Abdülgani kendisinin ve hayatta olduğu sürece babasının düzenli olarak Erkulu'na vergilerini ödedikleri halde kardeşi Abî'nin hapse atıldığı gerekçesiyle meclis-i şer'e gelerek Erkulu'nu şikâyet etmiş ve sorgulanmasını talep etmiştir. Erkulu, makbuzâta baktığında Abdülgani doğru söylediğini beyan etmiştir. Abdülgani borcunun bir kısmını hassa-i kilâri Ali ve Mehmet Bey'e sadeyağ teslim etmek suretiyle ödediğini ifade etmiştir. Abdülgani toplamda yüz otuz bin akçeyi Mustafa Çelebi'ye teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mevlana İbrahim Efendi, fahrü'l-cüyûş Ahmet Çavuş bin Abdurrahman, Şeyh Atânullah Efendi, Mehmet Ağa bin Mustafa el-muhzır, Şadi Bey bin Mirza bin Ali, Mustafa bin Hüseyin, Hasan Halife bin Nurullah, el-Hâc Mehmet bin Hüdaverdi, el-Hâc Seydi Halil Baba ve mine'l hazîrun gayruhum.

Sayfa	66-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali Bey bin Kemal'in şeriata uygun borçlanması.
Özet	Ali Bey bin Kemal deyn-i şer'iden yedi bin akçeyi fahrü'l-emacit ve'l-ekârim Abdulfettah Çelebi'den yeri bahasından

	borç almıştır. Ali Bey mahkemede ber-minvâl-i meşruh (açıklandığı üzere) borcunu kabul etmiş ve kısa sürede ödemeyi taahhüt etmiştir. Abdulfettah Çelebi, Ali Bey'i onaylamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-hâc Ahmet bin el-hâc Hamza, el-hâc Hamza bin Mehmet, Ahi Halife bin Mustafa, Yakup Fakih bin Yusuf, Ahi Halife bin Mustafa, Mustafa Çelebi bin İbrahim ve gayruhum.

Sayfa	66-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Abdullah dört adet guruş ve kırk dört akçeyi Seydi Ahmet'ten borç almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	66-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İsa bin Umur'un borç alması ve borç vermesi.
Özet	İsa bin Umur on yedi guruşu Ahmet bin Abdi'den almış bir süre borcun on dört guruşunu ödemiş geriye üç guruş kalmıştır. Ahmet kalan borcunu tahsil etmek amacıyla meclis-i şer'e başvurmuş, İsa mahkeme on yedi guruş borç aldığını geriye üç guruş kaldığını ancak Ahmet'e katır bahasından bin üç yüz yirmi akçe borç verdiğini ödemesini talep etmiştir. Ahmet'in inkâr ile cevap vermesi üzerine kadı tarafların yemin etmesi istenmiş İsa yemin teklifini kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	66-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Koca'nın Hüsam ve Mehmet'ten borç alması.
Özet	Koca bin Tayber? Nam kimesne meclis-i şer'de kıl pazarında Hüsam'dan beş bin Beş yüz akçe borç aldığını bu borcu ödemek için Mehmet Bey bin Hasan Bey'den dört bin dokuz yüz akçe borç aldığını ve Hüsam'a altı yüz akçe borcu kaldığını ödeyeceğini belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Baki Efendi, Hasan Halife bin Nurullah, Yusuf bin Mehmet, Şaban bin Safi, Hasan bin Ramazan ve gayruhum.

Sayfa	66-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa Sofi ibn-i Hasan tarla bahasından borç almıştır.
Özet	Mustafa Sofi ibn-i Hasan tarla bahasından Ali bin Miri Fakih'ten borç almış, borcunun bir kısmını ödemiş geriye kalan iki guruşu ibra ettiğini bildirmek amacıyla meclis-i şer'e gelmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan bin Mustafa, İsmail bin İbrahim, İlyas bin Hacı Ahmet, Sefer Bali bin Veli ve gayruhum.

Sayfa	66-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	Ahmet bin Yusuf himar ve öküz bahasından borç alması.
Özet	Ahmet bin Yusuf himar ve öküz bahasından Aydın bin Osman'dan vadeli bin akçe borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	66-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Nuri Çelebi Mahallesi
Dava Konusu	Safer bin Abdi'nin vakıf paradan borç vermesi.
Özet	Nuri Çelebi Mescidi ve mahallesi evkafının mütevellisi Safer bin Abdi Kara Ağaç Köyü'nden Budak bin Cüneyt'in huzurunda Nuri Çelebi Mescidi'nin imamına iki yüz akçeyi onda on bir buçuk akçe üzerinden otuz akçe ribh olmak üzere iki yüz otuz akçe geri ödemek şartıyla vakıf paradan borç vermiştir. Safer borcunu ödemeyen imamı meclis-i şer'e şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	66-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Boğa Bağı Köyü
Dava Konusu	Sipahilerin sarı bayrak dikmesi.
Özet	Vilâyet-i Rum'a ulaştırılan emr-i şerif ebnâ-i sipahiyan müfettişi Sinan Ağa'ya gönderilmiştir. Sinan Ağa'nın vekili ebnâ-i sipahiyan Mustafa Bey meclis-i şer 'e Boğa Bağı Köyü sakinlerinden Sinan bin Musa ile birlikte gelmiş, Sinan sipahilerin yaptığı zulmü anlatmıştır. Sinan mahkemede Mecitözü Kazası'nda Üç Köy demekle ma'ruf köyde bağı bulunduğunu zümre-i silahdâra mensup kişiler sarı bayrak dikerek sipahiyim diyerek zülüm etmektir. Babasının

	ticaret işleri sebebiyle Halep'te bulunduğunu dönemde sipahilerin bağlarına sarı bayrak diktiklerini kendine eziyet ettiklerini açıklamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Bey bin Abdullah, Mustafa Bey bin Abdullah, Rüstem Bekir bin Abdullah, Mehmet Bey bin Süleyman ve gayruhum.

Sayfa	66-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	ed-dâyin Durmuş bin Durak el-medyûn Baki bin Adil'e camus bahasından kırk akçe borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Osman Fakih el-imam, Mestan bin Recep, Hasan bin Nuri ve gayruhum.

Sayfa	66-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ahmet bin el-Hâc Ali borç verdiği Derviş'ten borcunu ödemesini istediğinde Derviş yemin ederek borcunun olmadığını belirtmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	66-B
Hüküm	6
Tarih	-

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kulu bin Sevindik meclis-i şer' de Mehmet bin Hacı Süleyman'dan bir sikke-i hasene (altın para) talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	66-B
Hüküm	7
Tarih	-
Olay Mahalli	Saraylı Köyü
Dava Konusu	Kanber isim kişi on beş gün Hacı Ali'ye orak biçmiş ancak ücretini alamamış, ücretini alabilmek amacıyla mahkemeye başvurmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	67-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Makbere Mahallesi
Dava Konusu	Raziye binti Halil Hatun'un mescidin aydınlanması için yağ bağışlaması.
Özet	Raziye binti Halil her sene mescide aydınlanmak için bir batman revgan-ı sade vermektedir. Raziye binti Halil'in yetki verdiği Aşur bin Hamza ve Ali Sofi meclis-i şer'e konu hakkında bilgi vermişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	67-A
-------	------

Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Musa kendi rızasıyla Sinan'a kefil olmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ali Bey bin Kemal, Zekeriya bin Saruhan, Mustafa bin Hasan ve gayruhum.

Sayfa	67-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Saray Köyü
Dava Konusu	Satılmış Saray Köy 'de bulunan mülkünü satması.
Özet	Satılmış evini iki bin dört yüz akçeye Ahmet ibn-i el-Hâc Ali'ye nakit paraya satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hayrettin Çelebi el-hatip, Seydi Çelebi bin Halil, Hasan Çelebi bin Nurullah, Ömer Halife bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	67-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazani'l-mübarek
Olay Mahalli	Budaközü Kazası
Dava Konusu	Ali Kulu bin İshak havâss-ı hümayun emini Hacı Mirza'yı şikâyet etmesi.
Özet	Budaközü Kazası'ndan Ali Kulu bin İshak meclis-i şer'de Çorum ve İskilip'te padişahın özel mülkü olan havas emini Hacı Mirza'nın kendi görev yeri olmadığı halde bir koyunu zorla sürüp götürdüğü gerekçesiyle dava açmıştır. Hacı Mirza, ifadesinde Budaközü'nde tımarı olmadığını ancak

	sorumlu olduğu bölgenin sınırında otlayan sürüden resm-i otlak(otlak vergisi) aldığııı bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Abdullah, Hasan bin Abdullah, Mehmet Ağa bin Mustafa, Zekeriya bin Saruhan ve gayruhum.

Sayfa	67-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Perviz Ağa'nın tımar mahsulatını toplama görevi verilmesi.
Özet	Paşa hazretlerinin ağalarından Perviz Ağa köylerden mahsulatı toplama görevlendirilmiştir. Emr-i şerifin sureti kadıda bulunmaktadır
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	67-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Oldur ki mahrûsa-i Çorum sakinlerinden Hüseyin Bey ibn-i Behram meclis-i şer'de bâisü's-sicil Mehmet ve Mustafa ebnâ Budak nam kimseler mahzarında ikrar takrir-i meram edüb. Kâtip davanın devamını yazmamıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	67-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazan 1004

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hacı Mirza iltizam sınırına dikkat etmeyen Erkulu'yu şikâyet etmiştir.
Özet	Çorum ve İskilip havasının iltizam emini Hacı Mirza meclis-i şer'de baisü'l- kitap Şeyh Mehmet karşısında ikrar ve itiraf etmiştir. Davadan önce Karahisar Demirlü Kazası haslarının iltizam emini Cafer'in Çorum haslarına tabi' Paşa ve Beydili köylerini zapt ettiğini Hacı Mirza bildirmiştir. Cafer mahkeme Hacı Mirza'yı doğrulamış ve Şeyh Mehmet'in izni ile yaptığını yine on beş bin akçeyi kendisine teslim ettiğini ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Hasan Efendi, fahrü'l-kuzat Hüseyin Efendi, Mehmet Bey bin Hasan Bey, İbrahim bin Nebi, İskender Fakih bin Kasım, Hüseyin bin Mansur, Bünyad bin Bali, Zülfikâr bin Ahmet ve gayruhum.

Sayfa	67-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Serçe Köyü demekle maruf karye
Dava Konusu	Usul Hatun'un babasından intikâl eden miras hakkını talebi
Özet	Usul Hatun vekil tayin ettiği oğlu Bayram bin Halil meclis-i şer'de dedesi Hüseyin bin Bahşayış vefat etmeden miras bırakmıştır. Usul Hatun yedi yüz seksen akçeyi nakit almayı kabul etmiş mülklerden feragat ederek sulh yoluna gidilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Yahya Yazıcı bin Piri Veli, Ömer Halife bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	67-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi Ramazan sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	İlyas Bey bin Velid'in borç alması.
Özet	Hüseyinabad Kazası'ndan silahdâran İlyas Bey bin Velid Çorum merkezden Emir Mahallesi'nde oturan Şaban bin Hasan'dan on iki bin akçe karzından yine iki bin akçe raht bahasından borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Mustafa bin Musa, Hasan Bey bin Abdullah, Ömer Halife bin Mustafa, Hacı Ahmet bin İsmail ve gayrum.

Sayfa	68-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şaban sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sabıkan (önceki)Erzurum defterdârı Mustafa Efendinin Ortapare emini Erkulu'na dava açması.
Özet	<p>Erzurum defterdârı Mustafa Efendi hazretleri kendisini Ortapare mukataa emini olan Erkulu'na dava açmıştır. Çorum ve Kazâbad kadılarına mektup taşıyan Kurt Bey, Osman Bey, Rıdvan, Mehmet ve başka mu'temedler Erkulu'nu şeriata uygun davranması için uyarılmışlar. Erkulu evinden ok ve kılıç getirmiş ilk olarak Rıdvan'ı kılıç ile dizinden yaralamış, Mehmet'in kasığına ok atmıştır. Erkulu'nun saldırması nedeniyle mukataa gelirleri toplanamamıştır. Mustafa Efendi meclis-i şer'de meydana gelen hadiseyi meclis-i şer'de anlatmış ve olayın incelenmesini istemiştir.</p> <p>Sicilde isimlerine yer verilmeyen Müslümanlar olayın meydana geldiği yeri keşf etmeye geldiklerinde Rıdvan'ı sağ dizinden yaralanmış bulmuşlar. Rıdvan, Erkulu'nu şer'e çağırdıkları için saldırıya uğradıklarını anlatmıştır. Hanefi bin Sarı Hasan ve Hayran Seydi bin Ali Erkulu'nun mektup taşıyan mu'temedlere kılıç ve okla saldırdığına şahitlik etmişler. Meclis-i şer' Erkulu'nun mahkemeye getirilmesine ve sorgulamasına karar verilmiştir.</p>

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	68-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Gülabi Camii'ne müezzın tayin olunması.
Özet	Gülabi Bey Cami-i şerifinin kayyumu olan aynı zamanda cüz-i şerif tilavet eden Ahmet hizmetlerin karşılığında maaş almaktadır. Gülabi Bey Camii hatibi Ömer Halife, Süleyman, Hüseyin, İbrahim ve Recep bin Hüseyin meclis-i şer'e gelerek Ahmet'in hizmet etmediğini bildirmişler ve olayın araştırılmasını talep etmişler. Hızır bin Eyne Hoca mahkemeye geldiğinde Gülabi Bey Cami'sine kayyum olarak tayin edilen aynı zamanda caminin müezzini olarak görev yapan Ahmet bir yıldır İstanbul'da kendi hevasında yaşamakta olup görevi aksattığını ikrar etmiştir. Hızır, mahkemede günlük bir akçeye İbrahim bin İsmail müezzın tayin edildiğini beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Maksud bin Musa, Hasan Çelebi bin Nurullah ve gayruhum.

Sayfa	68-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Gülabi Camii evkafının mütevellisi Aydın Halife'nin görevini suiistimal etmesi.
Özet	Gülabi Camii evkafının mütevellisi Aydın Halife bir yıldır İstanbul'da yaşamakta olup vazifesini ihmal etmemektedir. Aydın Halife göreve günlük bir akçe üzerinden göreve başlamış bir süre sonra İstanbul'a kaçmıştır. Hüseyin bin Satılmış mahkemede Aydın Halife'nin vakıf işlerine bakan bir kimse olduğunu ancak bir yıldır hizmet etmediğini

	sözlerine eklemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	68-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı İshak Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin Osman'ın tereke defteri.
Özet	<p>Fatma Hatun'un zevci Mehmet bin Osman vefat etmiş, çocukları Mahmut ve Hacce Bula kalmıştır. Fatma Hatun zevcinden kalan miras hakkını almak için Ali bin Yusuf'a yetki vermiştir. Ali bin Yusuf müvekkili adına davadan önce vefat eden Bekir bin el-Hâc Müstecab'ın büyük oğlu Mehmet'e küçük oğlu Mustafa'nın vasisi olan Satı Hatun'a dava açmıştır. Bünyad bin İbrahim'in mülküne, bir tarafı Demir bin Nasuh mülküne sınırı olan meyve bahçesinin yarı hissesi Fatma Hatun'a diğer yarısı Mihriban, Gülhanî, Selcan isimli kız kardeşlere ait olup haklarının yarısını Mehmet bin Osman'a satmışlar. Gülhanî Hatun vefat ettiğinde hissesinin yarısı kızı Satı'ya intikâl etmiş yine bir rub' (dörtte biri) zevci Mehmet'e bir rub' Mihriban'a kalmıştır.</p> <p>Mihriban'ın vefatından sonra bir rub' oğlu Mustafa ve zevci Bünyad'a intikâl etmiştir. Mehmet vefat ettiğinde beş sehim ve sekiz sehim bir sehim öşür zevci Fatma, oğlu Mahmut, Hacce Bula, Ayni, Raziye ve Satı'ya taksim ve tayin olunmuştur. Ayni ve Raziye'nin fevt olmasıyla iki sehim hakları altı kısma bölünmüş bir sehim analarına, Fatma Hatun'a, Mahmut ve Hacce Bula'ya intikâl olmuştur. Ali bin Yusuf müvekkili Fatma Hatun'un bahçe hissesini satmak istediğini ikrar ettiğinde mahkemeden şahit istenmiştir. Udulden el-Hâc Ali Yar bin Abdülkadir, Üstat Hasan bin Murat, Kara Bünyad bin İbrahim bağ ve bahçenin sorunlu olduğuna şahitlik etmişlerdir. Bahçe ve bağ bilirkişiler tarafından müteveffanın eş ve çocuklar arasında paylaştırılmasından sonra dava kayıt olunmasıyla sona</p>

	ermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Ali bin Abdulkadir, Demir bin Nasuh, Mustafa bin Bünyad, Zülfikâr bin Abdullah, Mehmet bin Mustafa, Mahmut bin Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa	69-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Abdullah bin Bali'nin borç alması.
Özet	Mehmet bin Bali meclis-i şer'e davanın açılmasına sebep olan Abdurrahman bin Yol Dede ile birlikte gelmiştir. Abdurrahman meclis-i şer'de Mehmet'in kardeşi Abdullah'a altı guruş borç verdiğini lakin vefat ettiğini kalan erzakını talep ettiğini söylemiştir. Mehmet mahkeme Abdullah'ın Hüseyin ve Firdevs isimli iki küçük çocuğu olduğunu bir süre önce Hüseyin'in de vefat ettiğini kalan erzakın yarısının kendisine intikâl ettiğini ikrar etmiştir. Mehmet kardeşi Abdullah'ın borcunu ödemesiyle dava kayıtlara geçirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fethullah Çelebi bin Mustafa Efendi, Molla Maksud bin Musa, Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Kurt Bey bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	69-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî Reb'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Sancak Beyi Nasrullah Bey'in vekili Mustafa'nın vergi toplaması.
Özet	Çorum Sancakbeyi Nasrullah Bey'in müsellimi (sancak beyinin vekili)Mustafa ve Hacı Bey ihtisap, kapan ve bâc pazarı sabit bir ücret karşılığı vergilendirmiştir. Ata isimli

	kişi Şehir den günlük hesap üzerinden yüz altı bin akçeyi toplamayı kabul ve taahhüt etmiştir. Ata'ya söz konusu vergileri toplama karşılığı mukataa verilmiştir.
Őuhd'l-hâl	-

Sayfa	69-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâhir Şaban sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mir-i liva Cafer Bey'in arpa, odun ve saman satın alması.
zet	<p>Sbıkan(nceki)Mir-i liva Cafer Bey'in kethüdası Allah Kulu meclis-i Şer'de Subaşı Pir Nefes ve boyahane zabiti ve muhtesip Ata sorumlulđunda Recep ayında 1004 yılında mahsulatı Cafer Bey kendisi almıştır. Subaşı Pir Nefes Şaban ayının on ikinci boyahaneden ay tamamına altı bin akçe yirmi gün için iki bin yüz altmış akçe ayrıca altı akçe intisap vergisi ve yirmi gün için altı bin akçeyi bizzat Cafer Bey kendisi almıştır.</p> <p>Cafer Bey orum halkından iki bin dört yüz keyl arpa, yedi yüz araba odunu yedi yüz araba samanı altmış iki bin akçeye satın almış ve mir-i liva Nasrullah Bey'in adamı Hacı Mehmet kefil olmuştur.</p>
Őuhd'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Hasan bey bin Abdullah, Yusuf kethüda bin Maksud, Hacı Ma'den el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	69-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Sancakbey'i Cafer Bey'in tahvil hükmü.
zet	orum Sancakbeyi Nasrullah müsellimi Mustafa ve Hacı Mehmet meclis-i Şer'de Ahmet avuş mahzarında

	kendisinden önce sancakbeyi olan Cafer Bey'in üzerinden Nasrullah Bey'e Cumâde'l-âhirenin on ikinci günü ödenecek olan tahvil hükmünü ibraz ettiklerini bildirmişlerdir. Cafer Bey'in kethüdası Allah Kulu mahsulatı Ahmet Çavuş'a teslim ettiğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	69-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Zal'nun Kazası
Dava Konusu	Hadice binti Sefer'e annesi Güllü binti Mehmet'ten intikâl eden eşyalar.
Özet	Hadice binti Sefer'in annesi Güllü binti Mehmet'in vefatının ardından meclis-i şer'e gelerek kendisine ait olan erzakı talep etmek için Mehmet bin Hamza'ya dava açmıştır. Mahmede Hadice annesi ait erzak, eşyaların Mehmet bin Hamza ve oğlu Mustafa'nın zimmetinde olduğunu kendisine iade edilmesini talep etmiştir. Annesi Güllü Hatun'dan peştamal, bir kırmızı çuha, ferace, bir mor kaftan ve esbab bir kısmı kendisine intikâl olduğunu bunlarında kendisine uygun şekilde verilmesini arzu etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mevlana Musa Efendi, Abdullah Çelebi bin İbrahim, Mehmet Ağa bin Mustafa, Recep bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	69-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet bin Musa'nın bağını satması.
Özet	Mehmet bin Musa vefat eden babası Musa bin İsa'dan kendisi ve amcası Hüseyin'e bağ kalmıştır. Nasrullah nam

	kişiyeye otuzar altına sattıklarına dair bilgi vermek amacıyla mahkemeye başvurmuşlar.
Şuhûdü'l-hâl	Memi bin Ramazan, Mehmet bin Ramazan, Ahmet bin Hızır, Ali bin Hüdaverdi ve gayruhum.

Sayfa	70-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 9 şehr-i Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Üstat Hasan bin Mustafa ve Nebi bin İbrahim'in boyahaneyi kiralamaları.
Özet	Üstat Hasan bin Mustafa ve Nebi bin İbrahim mir-i liva Nasrullah Bey'den boyahaneyi kırk altı bin akçeye bir birlerine kefil olmak suretiyle kiralamışlar. Meclis-i şer'e gelen taraflar durumu izâh etmelerinin ardından ortak olarak kiralamalarına onay verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Halil, Mahmut bin Hamza, Cafer bin İlyas ve gayruhum.

Sayfa	70-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yusuf bin Ali'nin himar satması.
Özet	Yusuf bin Ali üç yüz altmış akçeye Gülabi bin İhtiyar'a bir himar satmış, paranın kısmını peşin almıştır. Gülabi anlaşmaya uymamış paranın geri kalan kısmını ödememiştir. Gülabi mahkemeye geldiğinde Yusuf'un iddiaları ret ederek himarı almadığını iddia etmiştir. Kadı taraflardan delil istediğinde Gülabi delil sunamamış, yemin teklifini de kabul etmemiş. Kadı söz konusu meblağın ödenmesine hüküm verdiğiğinde kalan ücreti muhzir Ali'ye

	iletmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	70-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Eşen Çay
Dava Konusu	Ali bin Ahmet'in bağ satın alması.
Özet	Ali bin Ahmet üç yıl önce otuz sekiz altına Seydi bin Veli'den bağ satın aldığını ancak kullanmasına izin vermediği gerekçesiyle meclis-i şer'e müracaat etmiştir. Seydi mahkemede Ali'nin iddialarını kabul etmemiş bağla artık alakası kalmadığını belirtmiştir. Kadı davalı Ali ve müddeî Seydi'den iddialarını ispatlaması talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	70-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Eşen Çay
Dava Konusu	Eşen Çay'dan Durmuş'un rızası olmadan evine girilmesi.
Özet	Eşen Çay'dan Durmuş bin Eyüb evine cebren girdiklerini ileri sürerek mir-i liva Zal Paşa oğlu Mehmet Beyi onun adamı Mustafa bin Ahmet ve başka adamlar mahkemede şikâyet etmiştir. Durmuş mahkeme mir-i liva Mehmet Bey ve yanındaki adamların elinden üç yüz akçe vermesini şart koşmak suretiniyle nakit parasını ve bir oğlağını zorla aldıklarını anlatmış ve şikâyetçi olmuştur. Durmuş mahkemede şartı fesh ettiğini parasını ve oğlanı vermelerini talep etmiştir. Mustafa bin Çırak, Ali bin Mehmet mahkemede Mustafa bin Ahmet'in şart fesh ettiğine şahitlik etmişler. Mustafa ise tüm iddiaları ret etmiş kendisinin ve yanındaki adamların sekban olduğunu

	ve talim yaptığını iddia etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Gülabi bin Pir Kulu, Rüstem Bey bin Abdullah, Cafer bin İlyas, Hızır bin Miri ve gayruhum.

Sayfa	70-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Yavru Turna Mahallesi
Dava Konusu	Şaban bin Nebi'nin zevcesini boşaması.
Özet	Şaban bin Nebi zevcesi Teslime binti Ali'yi Ramazan ayında talâk-ı bâyin ile boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, İstemi Bey bin Abdullah, Mehmet bin Ali, Durak bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	70-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fî şehr-i Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karahisar Demürlü Kazası
Dava Konusu	Yahya bin Pir Kulu'nun tımar beratını devir etmesi.
Özet	Erbab-ı tıardan Yahya bin Pir Kulu'nun Karahisar Demürlü Kazası'na bağlı Alpagut ve Menâ'im mezraları dâhil olmak üzere iki bin otuz akçe değerinde Pazar berat-ı şerifi tımarına sahiptir. Süleyman bin Ahmet mahsul için bin akçe bir kıymetli at, bin akçeye müd buğdayı Yahya'ya vermiş karşılığında tımarının beratını almıştır. Yahya bin Pir Kulu'nun anlaşmayı kabul ettiğini tasdik ettiğini ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Maden bin Ali, el-Hâc Seydi Ali bin Hacı Hüseyin, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	70-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Karahisar Demirlü Kazası
Dava Konusu	Yahya bin Pir Kulu tımar hakkını bin dört yılında Rebiü'l-âhir ayında Süleyman bin Ahmet'e fariğ ettiğini beyan etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbıkan.

Sayfa	70-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Karabürçek Köyü
Dava Konusu	Resul bin Mustafa camus bahasından borç vermesi.
Özet	Karabürçek Köyü'nden Resul bin Mustafa Gürcü Köyü'nden Mehmet bin Karaman'a camus bahasından on beş altın borç verdiğini beş altını nakit ödediğini kalan on altına ödememesi üzerine meclis-i şer'e gelerek Resul'den noksan meblağı talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık

Sayfa	70-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Seydi Köyü
Dava Konusu	Üyevs bin Mustafa'nın borç vermesi.
Özet	Üyevs bin Mustafa himar bahasından on iki altını Mehmet bin Ali'ye borç vermiş meblağı ödemesi için meclis-i şer'e başvurmuştur.

Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.
--------------	--------------

Sayfa	70-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Enbiya karz verdiği kişilerden alacağını talep etmesi.
Özet	Mehmet bin Enbiya meclis-i şer'e gelerek Ramazan ve Recep adlı kişileri kendisine olan borçlarını ödemedikleri gerekçesiyle şikâyet etmiş ve bu borçların kadimden olduğunu önemle belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûdü'l-hâl Salih bin Hacı Bayram ve Mehmet Fakih bin Himmet, Üstat Ömer bin Zeynel, Hacı Mehmet bin Kara Ali, Ali bin Hasan ve gayruhum.

Sayfa	70-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Salur Köyü
Dava Konusu	Ali bin Ahmet babası Ahmet'in verdiği borcun ödenmesini talep etmesi.
Özet	Ali bin Ahmet meclis-i şer'de Satılmış bin Bayram'a babasının ölmeden(hâl-i hayâtında) önce beş guruş, bir inek daha sonra tekrar beş guruş borç vermiştir. Satılmış toplamda on guruş nakit para ve bir inek almış ancak iki sene geçmesine rağmen borcunu ödememiştir. Ali bin Ahmet,babasının vefatının ardından borcun ödenmesi talep etmiş ve Satılmış'a dava açmıştır. Davacı ve davalının ifadelerini dinleyen kadı borcun ödenmesine hüküm vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Nebi bin Veli, Bekir bin Cihan, İsmail bin Veli, Zülfikar bin

	Bünyad ve gayruhum.
--	---------------------

Sayfa	70-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Helvacı Kaya'nın helvayı cüzî miktarda noksan sattığını ehli vukuf marifetiyle tespit etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hüsam Halife el-hatip, Beşikçi Emir ve gayruhum.

Sayfa	71-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Ilıca Köyü
Dava Konusu	Kalender bin Veli'nin kök buğdayını satması.
Özet	Kalender bin Veli dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuş'un vekili Mehmet ibn-i Miri'ye kök buğdayı ile ekini iki yüz kırk akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hayreddin Halife el-hatip, Fazıl bin Mısır, Ma'den bin Recep, Molla Maksud bin Musa ve gayruhum.

Sayfa	71-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 29 şehr-i Recebi'l-mücerreb sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ayni binti Süleyman'ın zorla hamama kaçırılması.
Özet	Abdal Ata Köyü'nden olan Ayni binti Süleyman kocası Sefer bin Gökçe ile şehir merkezinde yaşamaktadır. Ayni Hatun

	<p>ve zevci Sefer meclis-i şer'e gelerek Hacı ibn-i Gökçe, Tahir'in oğlu Ömer, Kara Hasan'ın gece zorla kapılarını kırmak suretiyle evlerine girdiklerini Ayni Hatun'u cebren hamama götürdüklerini bu nedenle gerekenin yapılmasını talep etmişler.</p> <p>Mir-i liva kaymakam fahrü'l-akran Şah Kulu Ağa huzurunda Hacı ibn-i Gökçe mahkemede Ayni Hatun'un iddialarına cevap vermiş. Hacı, subaşının mahallenin etrafında dolaştığını sorun olmadığına emin olduğu zaman başka yere gittiğini kendilerinin eve yöneldiklerini kapıyı zorlayarak içeri girdiklerini anlatmıştır. Eve girdiklerinde Ayni Hatun'un bağırması ve yardım çığlığı atması üzerine kendisinin kaçtığını diğerlerinin ne yaptığını bilmediğini ifade etmiştir.</p> <p>Hacı'nın ifadesi dinlenmesinin ardından beyyine talep olunmuş sözü dinlenen Müslümanlardan Hüsam Halife ibn-i Mirza, Hacı Ma'den bin Mehmet, Hasan Halife ibn-i Musa mahkemede Hacı'nın kendi rızası ve isteğiyle ifade vermesini olumlu karşılamışlar. Ömer, mahkemede Hasan anlaştıklarını Ayni'nin evine zorla girdiklerini hamama götürüp utanç verici bir iş yaptıklarını itiraf etmiştir.</p> <p>Hamamda bulunan Mustafa ibn-i Musa, söz konusu gece Hacı ibn-i Gökçe, Ömer, Kara Hasan'ın Ayni Hatun'u zorla getirdiklerini fiil-i şen' ettiklerine tanık olduğunu söylemiş, mahkeme şahitliğini kabul etmiştir. Ayni Hatun mahkeme hakikatin Mustafa'nın anlattığı şekilde meydana geldiğini ve resmi kayıtlara yazılmasını talep etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Mahmut bin Yusuf, Hacı Ma'den bin Hacı Hüseyin, Hacı Eyyüb bin Yusuf Fakih ve gayruhum.

Sayfa	71-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Beydili Köyü
Dava Konusu	Zahit bin Safer'in bağını satması.

Özet	Zahit bin Safer bağının yarısını Musli bin Ramazan'a yedi altına satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Zülfikâr bin Abdullah, Mehmet Ağa bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	71-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazani'l-mübârek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	İsa Halife Mahallesi
Dava Konusu	Osman bin Ma'den'in vakıf paradan borç alması.
Özet	<p>Ali bin Ömer meclis-i şer'de dava ile ilgili düşüncelerini ve derdini Can Kara mahallesi'nden Osman bin Ma'den karşında dava nedenini açıklamıştır. Osman bin Ma'den, altı yıl önce İsa Halife mescidinin vakfının mütevellisi olan el-hâc Eyyüb bin Yusuf'tan vakfa ait paradan dört bin sekiz yüz akçe karşı on bir buçuk akçe mukabelesinde borç almıştır. El-hâc Eyyüb vakıf paradan para vermeden önce Ali bin Ömer'e kefil olmasını emretmiş daha sonra Osman bin Ma'den'e paraları teslim etmiştir.</p> <p>Osman bin Ma'den borcu almasının üzerinden altı yıl geçmesine rağmen borcunu ödemiş ayrıca İstanbul, Tokat ve Amasya şehirlerine seyahat düzenlediğinden kendisine ulaşamayan kefil Ali bin Ömer meclis-i şer'de dava açmıştır. Müslümanlardan Yusuf Çelebi bin el-Hâc Eyyüb, İsa Halife bin Ali, Mehmet bin Hamza mahkemede Osman'ın vakıf akçeden dört bin sekiz yüz akçe muâmele-i şer'iyye ile borç aldığına şahitlik etmişlerdir. Vakfının mütevellisinin emriyle Ali'nin kefil olduğuna parayı Osman'ın aldığı sözlerine eklemişlerdir. Mahkeme ebnâ-i sipahiden Rüstem Bey ibn-i Abdullah'ı Amasya'da ikâmet eden Osman bin Ma'den'i Çorum'a getirmesi görevi vermiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Şeyh Atânullah bin Şeyh Mehmet, Mehmet bin Ömer ve gayruhum.

Sayfa	71-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Fatma binti Şah Veli'nin zevcinden boşanması.
Özet	Fatma binti Şah Veli kendi işlerini takip etmesi için Zülfikâr bin Cafer'e yetki vermiştir. Zülfikâr müvekkilinin nafaka, mehir ve diğer ihtiyaçları için gerekli bedelden feragat ettiğini beyan etmiştir. Mahkemede zevci Seyyid Ali kabul ve tasdik etmesinin ardından talâk-ı bâin ile tatlik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-müderriş Tayyip Çelebi, Hasan Halife bin Şeyh Ali, Hacı Satılmış bin Ahmet ve gayruhum.

Sayfa	72-A
Hüküm	1
Tarih	1004
Olay Mahalli	Sofular Mahallesi
Dava Konusu	Çorum Kazası'na ulaştırılan fermanla iltizam bedeli belirlenmesi.
Özet	Azablardan(azab: bekâr) Hasan bin Abdurrahman Sofular Mahallesi'nde on haneden kırk altın ücreti kabul etmiş ayrıca paranın sekiz yüz akçesi ile iltizam verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, Hüseyin bin Durak, Hacı Hızır bin Hacı Murat, Hamza bin Şükrullah, Mehmet bin İsa ve gayruhum.

Sayfa	72-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası

Dava Konusu	Emine binti Abbas kendi isteğiyle boşanmayı kabul etmesi.
Özet	Eski Pazar Köyü'nde Emine binti Abbas'a Abdi bin Yusuf ve Veli bin Ramazan'ın şahadetleriyle Hacı bin Muharrem vekil tayin edilmiştir. Hacı bin Muharrem müvekkili Emine'nin zevci Mustafa Bey bin Gülabi 'den muhâlaa ile boşanmak isteğini meclis-i şer'e bildirmiş ve zevcine dava açmıştır. Mahkemede Emine on bin akçe mehrinden, nafaka-i iddetinden hakkından vazgeçtiğini ikrar etmiş Mustafa'da anlaşmayı kabul ederek talâk-ı bâin ile boşanma gerçekleşmiştir. Mustafa Bey zevcesinin babası Abbas'a davadan önce bir katır verdiği ücretini istemediğini beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, Şeyh Pir Mehmet Efendi, Abdullah Çelebi bin Molla Maksud, Hacı İsmail bin Piri ve gayruhum.

Sayfa	72-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Abdal Ata Köyü
Dava Konusu	Niyaz bin Kılıç bir at satın alması.
Özet	Niyaz bin Kılıç kırk altına Ebu Talip'ten bir at satın aldığı parasının bir kısmını verdiğini geriye on altın borcu kaldığını ikrar etmiş ve sicile yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	72-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çakır Mahallesi
Dava Konusu	Fatma binti Alâeddin babasından kalan değirmeni talebi
Özet	Alâeddin Efendi vefat ettiğinde bir göz değirmen mihrî karşılığı zevcesi Hadice Hatun'a kalmıştır. Hadice Hatun

	vefat ettiğinde varisi olması sebebiyle değirmen kızı Fatma Hatun'a kalmış.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Satılmış bin Ahmet, Osman bin Mustafa, Abdullah bin Mehmet, Ali bin Ömer, Hacı Mustafa bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	72-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Satılmış bin Ali'nin kardeşi Musli 'nin borç vermesi.
Özet	Satılmış bin Ali mahkemede kardeşi Musli'nin fahrü'l-müderriş Tayyip Çelebi bin Abdurrahman Efendi'den iki bin sekiz yüz akçe borç aldığını beyan etmiştir. Borcun bin sekiz yüz akçesin ödemiş geriye yedi yüz akçe borca Ali kefil olmuştur. Musli borcunu ödemek için yağmurluğunu satmış ve borcunu kapatmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	72-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Yoğun Pelit Köyü
Dava Konusu	Muhibbe binti Alican'ın boşanması.
Özet	Muhibbe binti Alican'ı zevci İdris bin Eyne Hoca talâk-ı selâse ile boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Sefer bin Gökçe, Pir Nefes bin Kul Veli, Zülfikâr bin Ali, Ali bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	72-B
Hüküm	2

Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Fatma binti Ramazan Hatun'un kaçırılması.
Özet	Yörük taifesinden Dede bin Hacı Mirza zevcesi Fatma binti Ramazan'ın hamama gitmek amacıyla üç gün önce evden çıktığını geri dönmediğini nâ-mahremi ile kaçtığına dair söylentilerin olduğunu Fatma 'ya bu durumun sorulmasını talep etmek için meclis-i şer'e müracaat etmiştir. Dede, yirmi beş gün sonra tekrar meclis-i şer'e gelerek zevcesini şehirde bir han önünde bulunduğunu eve getirdiğini anlamış ardından zevcesinin sorgulanmasını istemiştir. Fatma Hatun hamamda Çelebi Türkmen'nin zevcesiyle tanıştığını kendisini kandırıp evine götürdüğünü, orada Çelebi Türkmen'in bıçak ile tehdit edip odaya götürdüğünü fiil-i şenî eylediğini yirmi beş gün miktarı yanında zapt ettikten sonra serbest bıraktığını anlatmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hüsam Halife el-hatip, Hacı Seydi Ali bin Hacı Hüseyin, el-Hâc Yusuf bin Hâce Veli, Yusuf kethüda bin Maksud, Hoca Hüsam bin Hacı Ahmet, Mustafa Bey bin Abdullah, Abdullah bin Mehmet Dede ve gayruhum.

Sayfa	73-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Türkler Köyü
Dava Konusu	Resul bin Gülabi bağını Mustafa bin Bali'ye satması.
Özet	Resul bin Gülabi bir kıta bağını kırk yedi altına Mustafa bin Bali'ye satmış otuz beş altını peşin almış geriye on iki altın alacağını tahsil edebilmek için meclis-i şer'e başvurmuştur. Mustafa mahkemeye geldiğinde on iki borcu olduğu ödemek için süre verilmesini istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sefer kethüda bin Ali, Muslihiddin Halife bin Veli Halife, Abdullah Çelebi bin Ebu'l-Kasım, Gülabi bin Pir Kulu ve gayruhum.

Sayfa	73-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Ramazan li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Kapaklu Köyü
Dava Konusu	Ali bin Hüsam'ın, Abdi bin Cafer'e dava açması.
Özet	<p>Ali bin Hüsam Çorum Subaşı Hacı'nın yardım etmesiyle Kapaklu Köyü'nde Çorum merkeze gelerek Abdi bin Cafer'e karşı dava açmıştır. Meclis-i şer' de kendi halinde köyün yakınlarında sığır güden oğlu İbrahim'i kaçırdığını ve çocuğa kötülük yaptığını yaraladığını konu hakkında Abdi'ye sual olunmasını talep etmiştir.</p> <p>Abdi bin Cafer mahkemede ilk sorgusunda Ali ve küçük oğlu İbrahim'in yalan söylediğini iddia etmiştir. Abdi kendi isteği ve rızasıyla himarıyla dağın ardından gelirken tenhada küçük çocuğu gördüğünü çocuğa fiil-i kabîh(kötü iş) ettiğini itiraf etmiştir. Çocuğun babası Ali ve subaşı Hacı'nın talebiyle yazılmıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Rüstem Bey bin Abdullah, Salih Fakih bin Hacı Fakih, Gülabi bin Pir Kulu, Mevlana Ömer bin Pir Kulu, Yusuf çelebi bin Hacı Eyyüb, İsa bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	73-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Kapaklu Köyü
Dava Konusu	Kapaklu halkının İbrahim hakkında sorgulanması.
Özet	<p>Çorum subaşı Hacı, İbrahim'in vaziyeti hali hakkında bilgi almak amacıyla Kapaklu Köyü'nden Mürüvvet bin Kaya, Hüseyin bin Musa, Kaya bin Musa meclis-i şer'e getirmiş, ifadelerinde henüz yedi sekiz yaşlarında olan İbrahim'in kendi halinde doğru, geçimini kazanmaya çalışan bir çocuk olduğunu ifade etmişler.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	73-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Abdi bin Cafer'in tekrar sorgulanması.
Özet	Abdi mahkemede hiç kimsenin dahli olmadan çocuğa zorbalık yaptığını kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	73-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Bey Cami'nde devr-i han Hacı Ahmet'in borç vermesi.
Özet	Bey Cami'nde devr-i han olan Hacı Ahmet, ribhdan hakkı olan Ali Koca ibn-i Mehmet ile mahkemeye giderek Ömer bin Ma'den'e dava açmıştır. Mahkemede Ömer'in kardeşi Osman'ın vakıftan altı yüz akçe aldığını Ömer'in kefil olduğunu ancak üç yıl geçmesine rağmen borcun doksan akçesinin ödendiğine geri kalan borcun ödenmediğini ifade etmiştir. Ömer, kardeşinin üç yıldır kayıp olduğunu geriye kalan borcu ana parası ve ribhını dâhil olmak üzere ödeyeceğini belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Daraca Nebi bin Hacı Ahmet, Yahya Yazıcı bin Pir Kulu, Mevlana Abdullah bin Mehmet Halife ve gayruhum.

Sayfa	73-B
Hüküm	1
Tarih	fi evâil Ramazan sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Mir Ali'nin kefil olması.
Özet	Mustafa bin Mir Ali, talep olunduğunda bî-nefsi ibn-i Abdi'ye zaîm-i şehir Hacı, Mustafa, Hasam, Osman, Cafer ve İbrahim huzurunda borcuna kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Mehmet bin Veli, Nebi Dede bin Veli, Ali el-muhzır, Seydi bin Ahmet el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	73-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mirza bin Musa camus bahasından Sıddık bin Yusuf'tan dört altın talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikâr bin Abdullah, Pir bin Abdullah, Abdullah Fakih bin Mehmet Fakih ve gayruhum.

Sayfa	73-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Musa Halife Mahallesi
Dava Konusu	Sefer binti Mahmut'un oğlu Mehmet'e yetki vermesi.
Özet	Sefer binti Mahmut'un oğluna yetki vermesine Ali Sofi ibn-i Hacı Halil, İbrahim bin Ali şahitlik yapmışlardır. Nebi bin Allahkulu huzurunda Mehmet annesinin evini satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	73-B
-------	------

Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Sağrıci Mahallesi
Dava Konusu	Ümmü Hani binti Yusuf'un zevci tarafından hal' edilmesi.
Özet	Ümmü Hani binti Hacı Yusuf meclis-i şer'e gelerek zevci el-Hâc Abdi bin Ramazan'dan boşandığında birkaç yastık, kilim, kadife döşek, güğümü oğlu Mustafa'dan intikal eden muhallefatı dahi eski kocasına bırakmıştır. Ma' kud mehri ve iddet-i nafasından feragat ettiğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi ibn-i Mahmut, Hüseyin Halife bin Nurullah, Ali Fakih bin Mehmet, el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Ahmet, Murat Bey bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	73-B
Hüküm	5
Tarih	fi 17 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Sofiler Mahallesi
Dava Konusu	Emine binti İshak'ın mülkünü satması.
Özet	Emine binti İshak'a Hasan bin Mustafa, el-Hâc Murat bin Budak'ın şهادetiyle zevci Ömer bin Halil vekili tayin olmuştur. Ömer bin Halil müvekkili adına Kubbeli Mahalesi'nde bulunan mülkünü Mehmet Efendi'ye iki bin beş yüz akçeye peşin para ile satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Murat bin Nasuh, el-Hâc Sinan bin Hoca Musa, Abdi Halife bin Hamza, Mehmet el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	74-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hüseyin bin Abdurrahman'ın züyuf akçe yapması.

Özet	<p>Çorum subaşları Pir Nefes ve Hızır meclis-i şer' de Hüseyin bin Abdurrahman yanında darphanede basılmış bir miktar kalıp akçe bulunduğu şikâyeti üzerine durum kadıya aktarılmıştır. Kadı keyfiyet-i ahvalin araştırılmasını için Pir Nefes ve Hızır'ı görevlendirmiştir. Subaşlar yanlarında Kuyumcu Musa ve ehl-i hibreye (bilirkişi)birlikte Hüseyin'in evinde arama sırasında birkaç türlü sikke olduğunu ve sındı ile (makas) kesildiğini züyuf akçe (ayarı düşük madeni para) olduğunu tespit etmişler. Ehl-i hibreleri akçeleri erittiğinde paranın bir kısmının gümüş bir kısmının bakır olduğunu lakin sikke olmadığını subaşı Pir Nefes ve Hızır'a durumu anlatmalarından sonra Hüseyin'in evinde detaylı arama yapılmıştır. Kadı naibi Mevlana Abdüsselam Efendi ve bilirkişiler evinde kürek ve kuyumcu derecesi bulunmuştur. Hüseyin mahkemede kendisinin malzemeleri kalay ve kurşun dökmekte kullandığını iddia etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	<p>Musa bin Süleyman, el-Hâc Mehmet bin el-Hâc Ali, Yahya bin Mehmet, Hüseyin bin Hacı Satılmış, Hacı Hasan bin Kutbeddîn ve gayruhum.</p>

Sayfa	74-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali bin Şah Kulu'nun evinde kalpazanlıkta kullanılan kalıp bulunması.
Özet	<p>Çorum subaşları Pir Nefes ve Hızır meclis-i şer'e gelerek haddâd(demirci) Ali bin Şah Kulu hakkında bilgi vermek istemişler. Ali bin Şah Kulu yanında kalpazanların kullandığı kalıp olan kallâb ve akçe bulunmuştur. Ali bin Şah Kulu mahkemede iddiaları inkâr etmiş ve evinin aranmasını talep etmiştir. Mevlana Abdüsselam Efendi ve kitapta isimi olmayan Müslümanlar ile evi ve çevresi aramış kalıp bulunmuştur. Ali bin Şah Kulu kalıbın kendisine ait olmadığını söylemiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Hamza bin Mehmet, Ahmet bin Mehmet, Hasan bin Çırak,

	Hüseyin bin Mustafa ve gayruhum.
--	----------------------------------

Sayfa	74-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Seydi Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Ali 'nin borç vermesi.
Özet	Mehmet bin Ali üç sikke flori ve iki yüz guruşu Erkulu bin Pir Kulu'na vermiştir. Erkulu borcun beş yüz yetmiş beş akçesini ödemiş kalan borcunu ödemesi için Mehmet ona dava açmıştır. Davalı Erkulu mahkemede kalan borcu ödeyeceğini vaat etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ma'den el-muhzır, Zülfikâr bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	74-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 13 Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Baki Çelebi İstanbul'a tecdid-i beratı (yenileme) almaya İstanbul'a gittiğinde yerine Ali bin Dede'yi kaymakam olarak bırakmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Efendi, Hüseyin Efendi, Musa bin Süleyman ve gayruhum.

Sayfa	74-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 13 şehri Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Behram'ın Çorum'da ihtisap olmaya talip olması.
Özet	Çorum âyanından el-hâc Yusuf bin Hoca Musa, el-hâc Sadi bin el-hâc Hüseyin ve Yusuf kethüda bin Maksud meclis-i şer'e gelerek Behram'ın Çorum ihtisabı olmak istediğini iletmişler. Behram gelecek sene kadar on beş bin akçe ve yüz on beş bin akçeyi aydan aya ödeme yapmak üzere ihtisap olmasını Çorum Sancakbeyi Nasrullah Bey'i onaylamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hoca Muharrem bin Bünyad, Kul Veli kethüda bin Hasan, Seydi Ali bin Seydi Ramazan, Molla Abdullah bin Mehmet Fakih ve gayruhum.

Sayfa	74-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Tacettin Vakfı'na Ma'den bin Cafer câbî ³⁵⁹ olarak tayin edilmesi.
Özet	Tacettin Vakfı'na câbî olan Ma'den bin Cafer vakıftan beş bin akçe tahsil etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	74-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Tacettin Vakfı'na câbî olan Ma'den bin Cafer aynı zamanda Tacettin Hamamı'nın rakabe hakkını bin sekiz yüz yetmiş akçeye sarf etmiştir.

³⁵⁹ Cabi: vakıf gelirlerini topkamakla görevli kimse, vergi tahsildarı. Kelime.com. Erişim Tarihi: 22.08.2025 <https://kelime.com/>

Özet	Tacettin Vakfı'na câbî olan Ma'den bin Cafer vakfa ait Tacettin Hamamı'nın rakabe(mülkiyet, bir şeye sahip olma) hakkını bin sekiz yüz yetmiş akçeye sarf ve tasarruf etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Mehmet bin Ali, Yahya Yazıcı bin Pir Kulu, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	74-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Abdülkerim bin Murat'ın borç vermesi.
Özet	Hacı Abdülkerim bin Murat katır bahasından İbrahim bin Mehmet'e dört bin akçe borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	74-B
Hüküm	6
Tarih	Hurrire fî 15 Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kefele Hasan Ağa bî-nefsi Mustafa Çelebi'ye Fethullah Çelebi huzurunda iltizamına kefil olmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Muslihiddin Halife el-imam, İbrahim bin Piri, Şaban bin İbrahim, Mehmet Ağa el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	75-A
Hüküm	1
Tarih	-

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Mehmet'in camus bahasından borç vermesi.
Özet	Mustafa bin Mehmet camus bahasından borç verdiği Ali Kulu bin Seydi'nin kendisine on altın borcu olduğu gerekçesiyle dava açmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	75-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Budaközü Kazası
Dava Konusu	Hüdaverdi bin Nasuh'un bedel akçesi ödemesi.
Özet	Yanık Seferi dönemde ferman ile altı binden az olan tımar sahiplerinin bedel akçesi vermesi emredilmiştir. Hüdaverdi bin Nasuh Mustafa Bey bin Gülabi huzurunda beş guruşu İsmail Çavuş'a verdiğini meclis-i şer'de ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi, Emir Çelebi bin Mirza, Yahya Yazıcı bin Pir Kulu, Şah bin Mirza Bey ve gayruhum.

Sayfa	75-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Enbiya'nın mektephane vakfına mütevellî olması.
Özet	Yeni Camii yakınlarında merhum Mehmet'in bina ettiği mektephane vakfının mütevellisi Mehmet bin Enbiya Muharrem bin Pir Nazar'a yirmi yedi bin akçe verdiğini meclis-i şer'de beyan etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Halife bin Muslihiddin, Molla Beyazıd bin Hasan, Hasan bin Mehmet, Şadi Bey bin Mirza, Muharrem bin Hacı Ramazan, Musa bin Hüseyin, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	75-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi evasıt Ramazan li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çay Köyü
Dava Konusu	Şadi Bey bin Mirza karye mahsullerini vakfetmesi.
Özet	<p>Şadi Bey bin Mirza davayı açan Derviş tarafından onun vekili Şaban'ın huzurunda hadiseyi beyan etmiştir. Ber-vech-i evlâdiyet şartı vakfedilen karyelerden Divane, İbrahim, Harhar'dan dokuz doksan dört senesinde yirmi üç müd buğday ve iki keyl arpa üretilmiştir. Şadi Bey kendisine ait olan dört müd ve iki buçuk keyl terekenin verilmesini talep etmiştir.</p> <p>Evlâdiyet: evlat olma şartı. Babadan oğluna kalma şartıyla kurulan vakıftır (Kubbealtı Lugatı).</p>
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa Bey bin Gülabi, Pir Mehmet bin Sofi bin Fakih, Hacı Mehmet bin Şahverdi ve gayruhum.

Sayfa	74-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 15 şehri Ramazan li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Hacı Veli'nin borç vermesi.
Özet	Hasan bin Hacı Veli himar bahasından beş yüz yetmiş akçeyi Ahmet bin Hasan'a borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Yahya Bey bin Hasan Bey, Mehmet bin Hüsam, Abdullah bin Mehmet Fakih, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	75-B
Hüküm	2
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çay Köyü
Dava Konusu	Şadi Bey ibn-i Mirza sipahilerin kendisine zulmetleri sebebiyle dava açması.
Özet	Şadi Bey ibn-i Mirza meclis-i şer'e gelerek İsmail bin Maşuk, kardeşi Muhtar ve lî-eb(baba bir) Şirvan Kulu'nun sipahi oğlanı olduğunu söyleyerek kendisine zorbalık yaptıkları gerekçesiyle meclis-i şer'de haklarında dava açmıştır. Şadi Bey Maşuk'un oğullarının on akçe peşin yirmi nakdi gurus ve birkaç keyl arpayı devlet adına aldıklarını vermeyenlere katl-i siyaset ile tehdit ettiklerini ifade etmiş ve cebren aldıklarını vermeleri talep etmiştir. Mahkemede Maşuk'un oğulları iddiaları kabul etmemiş ancak udulden Ebulkasım, Mustafa, el-hâc Mehmet bin Allahverdi'nin şهادetlerinin ardından kadı Şadi Bey'e arpanın bedelinin ödenmesine hüküm vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ma'den bin Şah Kulu, Yusuf kethüda bin Maksud, Ömer bin Osman, Mehmet Ağa bin Mustafa, Ali bin Maksud ve gayruhum.

Sayfa	75-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Demürlü Karahisar Kazası
Dava Konusu	İbrahim'in malikâne hakkını satması.
Özet	Demürlü Karahisar Kazası'na bağlı Deli İbrahimli ve Hüseyinabad Kazası'na bağlı Ağça Kışla yine Ali Fakihlu köylerin nasb malikânesi nesilden nesile (eben an cedd) olmak şartı ile İbrahim bin İbrahim fahrü'l-kuzat Mustafa Efendi bin Hayrettin Halife'ye satmıştır. Mustafa Efendi, üç bin altı yüz akçeye peşin ve bin sekiz yüz akçesi nakit toplamda dört bin dört yüz akçe ödeme yapmıştır.

Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Bey bin Hasan Bey, Yakup bin Mehmet, Hamza bin Ali, Kasım bin Mehmet ve gayruhum.
--------------	--

Sayfa	76-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kaya bin Musa
Özet	Kaya bin Musa tarlasını Murtaza bin Allahverdi 'ye altı yüz akçeye kiralamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hayrettin Halife el-hatip, İbrahim çavuş dergâh-ı âlî, Mehmet Bey bin Hasan Bey, Molla Maksud bin Musa ve gayruhum.

Sayfa	76-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Sağrıcı Mahallesi
Dava Konusu	Asyanşe Hatun'un bağını satması.
Özet	Asyanşe binti Piri Hatun zevci Hızır bin İlyas'a yetki verdiği Mehmet bin Musa ve İlyas bin Mustafa tanık etmiştir. Hızır müvekkili adına mahkemeye geldiğinde Ayarık Köyü'nde bulunan bağını dokuz yüz altmış akçeye Bekir bin Hacı Ahmet'e rehin verdiği beyan etmiştir. Hızır müvekkilinin tarlayı geri istediğini belirtmesi üzerine Bekir tarlayı Şaban Fakih'e sattığını ve parasını teslim aldığını beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi, Şadi Bey bin Mirza, Mustafa Çelebi bin Halil, Şaban Çelebi bin İbrahim ve gayruhum.

Sayfa	76-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	İsa Halife Mahallesi
Dava Konusu	Mihriban binti Hacı Bünyad'a babasından miras kalması.
Özet	Mihriban binti Hacı Bünyad tanıklar Bekir, Hacı Ahmet bin Şirin ve Veli Halife bin Murat Mehmet bin Ali'nin nezaretinde Mehmet bin Ali'ye vekâlet vermiştir. Mihriban annesi Safiye binti Ali işlerini görmesini için zevci Hacı Rıdvan'ı vekil olarak belirlemiştir. Hacı Bünyad'ın vefatının ardından zevcesi Safiye ve kızı Mihriban'a ev, oda, bahçe, yedi miskal inci, kırmızı gibi kıymetli taşınmaz mallar ve eşyalar bırakmıştır. Mehmet ve Hacı Rıdvan müvekkileri adına miras paylaşımın mahkemede yer almışlar.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin Ağa bin Behram, Molla Salih bin Hacı Bayram, Osman bin Ahmet, Hızır bin Yusuf, Kasım Çavuş dergâh-ı âlî, Musli Çelebi bin Yusuf Çavuş, Molla Abdullah bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	76-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî şehri Ramazani'l-mübarek erba'a ve elf
Olay Mahalli	Kara Murat Köyü
Dava Konusu	Osman bin Yusuf ve Musli Çavuş'un tımar sınırlarının bir birine karışma.
Özet	Osman bin Yusuf ve Musli Çavuş'un tımarlar sınırları bir birine karışmıştır. Osman bin Yusuf dergâh-ı âlî çavuşlarından Kasım Çavuş ve Musli Çavuş ile meclis-i şer'e gelerek tımar hissesinin belirlenmesi talep etmişler. Tımar hesabı yapıldıktan sonra Kara Murat Köyü'nün tımar bedeli beş yüz akçe hissesi Osman ait olup ancak yedi guruş Musli Çavuşa ait olduğu tespit edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet Çelebi bin Kasım Çelebi, Rüstem Bey bin Abdullah, Molla Abdullah bin Mehmet Fakih, Şadi Bey bin Mirza ve

	gayruhum.
--	-----------

Sayfa	76-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mahmut Koca'nın eski ev yerini satması.
Özet	El-hâc Mehmet bin el-hâc İsa dedesi Mahmut Koca'nın eski ev yerini sağlığında yedi yüz seksen akçeye satmıştır. Eski evinle ne kendisinin ne de annesi Sefer'in bir ilgisinin olmadığını mahkemede ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Bünyad Halife bin Abdülmümin, Hasan Halife bin Muharrem, Yusuf bin Mehmet, Molla Maksud bin Musa ve gayruhum.

Sayfa	76-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Raziye binti Abdurrahman'ın boşanması.
Özet	Kazgan Köyü'nden Raziye binti Abdurrahman Hatun yetki vermesiyle babası vekili olmuş hususa Mehmet bin Ali ve Mustafa bin İlyas buna tanıklık etmiştir. Raziye zevci Mustafa bin Sevindik'ten sekiz ay önce boşanma aşamasında iki yastık, bir yorgan, bir döşek, iki yastığı bırakmıştır. Mustafa mehrini ve iddet-i nafakasını ödemek suretiyle hal' ve tatlik ile Raziye'yi boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi bin Mustafa Efendi, Hasan Çelebi bin Hüsam, Nebi bin Kulu, Mustafa bin Şadi ve gayruhum.

Sayfa	76-B
-------	------

Hüküm	4
Tarih	Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hüseyin bin Mirza Fakih Subaşı Hacı'ya kefil olmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikar bin Abdullah, Abdullah bin Mehmet, Mehmet Ağa bin Mustafa, Recep bin Miri ve gayruhum.

Sayfa	77-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Depe Köyü
Dava Konusu	Pir Dede'nin bağıını çocuklarına miras bırakması.
Özet	El-hâc Satılmış bin Pir Dede ve kız kardeşleri Meryem, Hacı Bula, Hadice, Servi yine annesi Güleser bin Himmet baisü's-sicil(hüccetin sahibi) Bünyad bin Mustafa mahzarında müteveffa Pir Dede'den intikâl eden bağı paylaşmışlar. El-hâc Satılmış kendi payını bin altı yüz kırk akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Muslihiddin Halife bin Muzaffer el-imam, Ahmet bin Halil, Hâce İlyas bin Hacı Hamza, Hacı Sefer bin Hacı Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	77-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bağdat binti Çalabverdi'nin ölen eşinin mirasını talebi.
Özet	Bağdat binti Çalabverdi oğlu Mehmet kızları Şehri ve Döndü 'ye zevci Abdülganî bin Ramazan'dan intikâl eden malları İshak bin Ramazan'ın huzurunda taksim edilmiştir. İshak bin Ramazan Bağdat Hatun'un mehrini ayırdıktan

	taraflar arasında sulh sağlanmış ardından mallar taksim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Çavuş dergâh-ı âlî, Abdullah bin Mehmet, Zülfikar bin Mustafa, Recep bin Miri ve gayruhum.

Sayfa	77-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Eymir Köyü
Dava Konusu	Şaban bin Musa ve Menteşe bin Feraşad ortak olmaları.
Özet	Şaban bin Musa ve Menteşe bin Feraşad Eymir Köyü'nde bulunan tarlaya ekilen buğday üzerinden ortaklık kurmuşlar. Mahsul toplandığında sekiz keyl karyenin imamına, iki keyl Menteşe'nin annesine ve bir keyl Şaban'ın zevcesine gönderilmiştir. Şaban meclis-i şer'e gelerek kendi hakkı olan on dokuz keyl buğdayı talep etmesinden sonra Menteşe hakkını göndereceğini ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Pir bin İsmail, Molla Maksud bin Musa, Zülfikar bin Abdullah, Recep bin Memi ve gayruhum.

Sayfa	77-A
Hüküm	4
Tarih	fi 23 Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Şeyh Eyyüb Mahallesi
Dava Konusu	Cafer Çelebi bin Ali ihtiyacı olduğu altı yüz akçeyi Nebi bin Halil'den istemiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Halife, Mehmet Ağa bin İsa, Zülfikar Ağa bin Abdullah.

Sayfa	77-B
-------	------

Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Şeyh Eyyüb Mahallesi
Dava Konusu	el-Hâc Bayram bin İsmail ile debbağ Abdullah'ın mübadele anlaşmasını feshetmeleri.
Özet	<p>El-hâc Bayram bin İsmail davadan beş yıl önce debbağ Abdullah'a seksen kıta' günü yani günlüğü bir guruştan altı bin dört yüz akçe satmış, Abdullah borcunu ödeyemeyince yetmiş kıta' güne karşı dükkân üzerinden mübadele anlaşması yapmışlar. Abdullah dükkân Bayram'ın kullanmasına izin vermemi üzerine Bayram meclis-i şer'de parasını geri alabilmek için Abdullah'a istihkak davası açmıştır. Abdullah mahkemeye geldiğinde yetmiş gün üzerinden yapılan anlaşmayı feshettiği dükkânı vermeyeceğini belirtmiştir.</p> <p>Bayram borcuna karşı altı bin akçeye karşı ona on buçuk üzerinde ödeme yapmasını istemiştir. Şer'î kanunlara uygun olarak Bayram on iki dört yüz akçe daha önce verdiği altı bin dört yüz akçeyi talep etmesi üzerine Abdullah anlaşmayı karşılıklı feshettiklerini borcunun olmadığını söylemiştir. Mahkeme de Bayram'dan delil talep edilmiş ardından Müslümanlardan el-hâc Seydi Ali bin el-hâc Hüseyin ve el-hâc Bayram bin Bünyad tanık olarak geldikleri mahkeme Bayram'ın doğru söylediğine şahitlik yapmışlar. Abdullah şahitlerin dinlenmesinden sonra borcunu kabul etmiş ve ödeyeceğini vaat etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	El-hâc Yusuf bin Hoca Musa, Yusuf kethüda bin Maksud ve gayruhum.

Sayfa	77-B
Hüküm	2
Tarih	fî 23 Ramazani'l-mübarek
Olay Mahalli	Zal'nun Kazası
Dava Konusu	Hava'nın mehrinden feragat etmesi.

Özet	Hava binti Ali zevci Haydar'dan boşanabilmek için mehir, iddet-i nafaka ve sair tüm haklarından feragat etmesinden sonra dört ay önce zevcesi onu boşamıştır. Seyyid Hasan Efendi, Seyyid Gazi ve Haydar'ın kardeşi Turahan boşanmaya şahit olmuşlar.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maruf, Ali bin Mansur, Hasan bin Nurullah.

Sayfa	78-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 23 şehri Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet'in Sorgun'da hırsızlık yaptıktan sonra Çorum kaçmıştır.
Özet	Şaşı Doru lakaplı Mehmet bin Şar Aldı çaldığı bârgir, bir kılıç, bir yayı alarak Sorgun Kazası'ndan Çorum Kazası'na tabi Boğa Bağı Köyü'ne kaçmış buraya yerleşmiştir. Annesi ve kardeşi Hüdaverdi Subaşı Ali'ye haber vermiştir. Ali subaşı Boğa Bağı Köyü'ne ulaşmış ve alınan eşyaları ve bârgiri alarak meclis-i şer'de subaşı Musli 'ye teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Osman Bey bin Ali, Molla Maruf bin Maruf, Seydi Bey bin Mehmet, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	78-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Kayı Köyü
Dava Konusu	Kayı halkının şikâyeti ile ilgili davadır.
Özet	Kayı Köyü halkı meclis-i şer'e gelerek Doru bin Gevher'in kendilerinden cebren dört akçe ve bir guruş aldığını yine zulüm ettiğini anlatarak şikâyet etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	78-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Abdi bin Ürgüt iki guruşu Murat Bey'e vermiştir. Murat Bey'de ona bir guruş ve iki buçuk keyl buğday vermiş ve sulh sağlanmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin bin Pir Ahmet, Ali bin Mansur, Hacı el-muhzır.

Sayfa	78-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Budak bin Safi el-medyûn Ahmet meblağı sekiz (akçe) vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	78-A
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî evâhir Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Abdulfettah Çelebi'nin kefil olması.
Özet	El-Hâc Maden bin Hüseyin davacı Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi karşında dava hakkında bilgi vermiştir. Abdulfettah Çelebi kendi isteği ve rızasıyla Ahmet Çavuş'a yirmi bin akçeye kefil olduğu sicile işlenmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Dizdâr Yusuf Ağa bin Hüseyin, Mehmet Ağa bin Mustafa.
--------------	--

Sayfa	78-A
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	Seydi Köyü
Dava Konusu	Hasan bin İbrahim kız kardeşi Huri'den borç alması.
Özet	Hasan bin İbrahim kız kardeşi Huri'den karşılıksız üç guruş ve yirmi akçe borç almıştır. Meclis-i şer'de Hasan'ın borcunu ödemesine hüküm olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	78-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Deliler Köyü
Dava Konusu	Bayram bin Ramazan'ın tarlasını satması.
Özet	Bayram bin Ramazan kadı Himmet bin Yahya'nın huzurunda tarlasını yedi yüz yirmi akçeye devir etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Zekeriya bin Saruhan, Mustafa bin Maksud, Hasan bin Muharrem, Hüseyin Fakih bin Bünyad ve gayruhum.

Sayfa	78-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 23 Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Ömer Bey Köyü
Dava Konusu	Ayşe binti Bünyad'ın kardeşleri Hızır ve Mehmet'in miras

	paylaşımı.
Özet	Ayşe binti Bünyad Fakih zevci Himmet bin Hacı Recep'i kendisine vekil tayin etmesinin ardından babası Bünyad 'dan intikâl eden mülkleri paylaşmak amacıyla kardeşleriyle mahkemeye başvurmuşlar. Meclis-i şer'e gelen taraflar bir araya geldiğinde Ayşe'nin vekili Himmet uzlaşmak talebinden sonra zevcesine sekiz adet guruş nakit, beş guruş ve kıymetli bir merkep kalmıştır. Sulh anlaşmasından sonra Ayşe her türlü dava borç ve yükümlülükten kurtulmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Muharrem bin Budak, Mehmet bin Kabil, Dede Bali bin Nurullah, el-Hâc Ahmer bin el-Hâc Ali, Sefer bin Ali, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	78-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Ilıca Köyü ve Ali Bey Köyü
Dava Konusu	Harise bin Mehmet tımar hissesini satması.
Özet	Harise bin Mehmet Ilıca ve Ali Bey Köylerinin tımarının kendine ait hissesini bin dört yüz akçeye Mehmet bin Hacı Murat satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Molla Hüsam Efendi, Hasan Halife bin Nurullah, Ahmet bin Veli, Mustafa bin Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa	78-B
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Şaban'ın vefat etmeden önce at satın alması.
Özet	Fahrü'l-kuzat Molla Hüseyin Efendi ibn-i Nebi, Ömer bin el-Hâc Halil mahzarında kardeşi İbrahim'e kendisini temsil etmesi için yetki vermiştir. İbrahim müvekkili

	adına meclis-i şer'e gelerek Ömer'in kardeşi Şaban'a on sekiz altına bir siyah at satmıştır. Allah'ın emriyle vefat eden Şaban ev, erzak ve atı miras bırakmıştır. Ömer mahkemede atı verip on sekiz altını geri almak talep etmiştir. Şaban'dan kalan erzak annesi Rukiye Hatun'a verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	79-A
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet Dede ibn-i el-Hâc Bünyad mülk menzilin yarısını zevcesine hibe etmesi.
Özet	Abide binti Abdullah'ın zevcesi Mehmet Dede ibn-i el-Hâc Bünyad vefatından bir yıl önce kendi kontrolünde olan mülkü menzilin yarım hissesini zevcesine hibe etmiştir. Mehmet Dede davadan beş gün önce vefat ettiğinde çocukları Yusuf, Ma'den ve Şaban Abide Hatun'a dava açarak babalarından kalan mülkü talep etmeleri üzerine taraflardan beyyine istenmiştir. Udulden fahrü'l-müderris Mevlana Muslihi Aydın Efendi ibn-i Mustafa Ali mahkemede Abide'nin zevcesi Mehmet Dede'nin vefat etmeden önce mülkün yarım hissesini hibe ettiğine şahitlik yapmıştır. Mahkeme onun ifadesi ve şehadetini kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, Molla Maksud bin Musa, Hasan Çelebi bin Nurullah, Ömer bin Ma'den, Yusuf Kethüda bin Maksud ve gayruhum.

Sayfa	79-A
Hüküm	2
Tarih	-

Olay Mahalli	Cami'-i Kebir Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin Nebi ev inşa etmek için arsa satın alması.
Özet	Mehmet bin Nebi ve Hacı Süleyman bin Muzaffer ev yapmak amacıyla Cami-i Kebir Mahallesi civarında arsa satın almışlar. Mehmet ve Hacı Süleyman arsalarına çöp döken Fazıl bin İbrahim'i meclis-i şer'de şikâyet etmişler. Şeyh Atânullah Efendi, Yusuf Kethüda bin Maksud'un şهادetlerinden sonra arsaların temizlenmesine karar verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	79-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi evâhir Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Ömer Bey Köyü
Dava Konusu	Bünyad'ın vefatından sonra çocuklarının miras paylaşımı.
Özet	Ramazan ayının yirmi üçünde görülen davada Ayşe, Hızır, Mehmet babaları Bünyad'ın vefatından sonra mirasını paylaşımı için mahkemeye geldiklerinde aralarında uzlaşma sağlanmış taraflar birbirini onaylamasıyla dava sicile yazılmıştı. Ayşe'nin kardeşleri bir süre sonra miras paylaşımına itiraz etmek amacıyla mahkemeye gitmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hayrettin Çelebi el-hatip, Ali Dede eş-şehri, Dede Bali bin Nurullah, Cafer bin Davud ve gayruhum.

Sayfa	79-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Mustafa ve Hacı'nın hapisten kaçması.
Özet	Çorum Sancakbeyi Nasrullah Bey tarafından Şaban ayının yirmi dördüncü günü bin dört yılında Mustafa ve Hacı derdest edilmiştir. Mustafa ve Hacı mübarek Ramazan ayının yirminci günü firar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, Molla Maksud bin Musa, el-Hâc Mahmut bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	79-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi evâhir Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sarı Köyü
Dava Konusu	Müteveffa Mustafa'nın küçük çocuklarına büyük oğlu Nurullah Çelebi vasi olması.
Özet	Hasan Çelebi, Nurullah Çelebi, Hüseyin ve Gülabi Mustafa Çelebi'nin çocukları olup babalarının vefatının ardından Nurullah Çelebi kardeşleri Hüseyin ve Gülabi'nin bakımını üstlenmiştir. Nurullah Çelebi kardeşleri adına Ali bin Musa'ya borcunu ödemediği gerekçesiyle dava açmıştır. Nurullah Çelebi mahkeme de babası Mustafa'nın hayatta olduğu dönemde Ali bin Musa'ya üç bin altı yüz akçe verdiğinin Ali'nin ise borcunu eksik ve noksan ödediğini kalan kısmı ödemesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fazlullah Efendi, Hüseyin Fakih, Pir Şah bin Hacı ve gayruhum.

Sayfa	79-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	Hamza Çavuş bir sikke altını Osman bin Abdullah'tan almış daha sonra ödemiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi, Hasan Çelebi bin Nurullah, Mustafa bin Hüseyin, Mahmut bin Aykut ve gayruhum.

Sayfa	79-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi evâhir Ramazan li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Halil bin Aykut'un atını satması.
Özet	Halil bin Aykut atını Ahmet Bey bin Pir Veli'ye iki bin akçeye vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	80-A
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ahmet Bey bin Pir Veli'nin tımar beratını satması.
Özet	Erbab-ı tıardan Ahmet Bey bin Pir Veli'ye tımar hissesi berat-ı izzet-i simât ile bildirilmiş Ali Bey ve Timur köylerinin mahsulünün geliri kendisine verilmiştir. Bin dört yılında peşin bin akçeye Kasım bin Ahmet'e tımar beratını satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	80-A
Hüküm	2

Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kasım bin Hasan meclis-i şer'e giderek Halil bin Aykut'a doksan gün vade ile iki bin akçe verdiğini beyan etmiştir. Halil ödenmesi zorunlu borcu olduğunu kabul etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd -sâbık.

Sayfa	80-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kefele Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi' Mehmet'e talebiyle kefil olmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	80-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	Mehmet Çeribaşı öşür vergilerini toplamıştır.
Özet	Mehmet Çeribaşı ibn-i Abdullah meclis-i şer'de Karye-i Bayat'tan Safer bin Davut'a beş keyl buğday Gazi bin Mansur'a iki buçuk keyl buğday mahsulü topladığını lakin öşür vergisinden kendisinin payının verilmediğini iddia etmiştir. Mehmet Çeribaşı'nın mahsul talebine karşı davalılar bahsi geçen buğdayları Mehmet'in evine teslim ettikleri iddia etmişler. Hadise hakkında görüşleri alınmak üzere mahkemeye udulden Bayram bin Davud,

	Ömer bin Bayezıt davet edilmiştir. Bayram ve Ömer Çeribaşının hakkını aldığına şahitlik etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	80-A
Hüküm	5
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hacı Mehmet'in borç alması.
Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından fahrü'l-cüyuş Murat Subaşı ibn-i Zal'nun isimli kişi Mehmet Çelebi bin el-Hâc Sinan, Bekir Çelebi bin el-Hâc Nur Ali'nin şahadetiyle kardeşi Hacı Mehmet bin Zal'nun vekili olmuştur. Hacı Mehmet, doksan guruşa doru atı on ay vadeyle satın almış ayrıca iki yüz guruş nakit parayı Ahmet Çelebi bin el-Hâc Osman'dan borç almıştır. Subaşı Murat kardeşinin heem at hemde nakit para borcunu kabul ettiğini Ahmet Çelebi'ye ödeyeceklerini ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi, Hasan bin Hüsam, Molla Maksud bin Musa ve gayruhum.

Sayfa	80-A
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Durak ile Murat'ın ortak olması.
Özet	Haddâd(demirci)Mehmet bin Durak ile haddâd Murat isimli kişiyle ortak olmak üzere anlaşma yapmışlar. Mehmet ve Murat hadid bahasından beş yüz akçelik demiri on buçuk batman satın almışlardır.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Bey bin Abdullah, Hasan bin Hüsam, Hasan Halife el-imam, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	80-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Satılmış bin Ahmet'in borç alması.
Özet	Hacı Satılmış bin Ahmet üç bin karzı(borcunu)hediye bahadından dört yüz elli akçeyi Hacı Pir Mehmet bin İsmail'den gelecek sene Ramazan ayında ödemek koşuluyla borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, Süleyman Çelebi bin Şeyh Atânullah, Yusuf kethüda bin Maksud, Hacı Eyyüb bin Yusuf, Hacı Ali bin Yusuf, Hoca Hüsam, Hacı Bayram bin Bünyad ve gayruhum.

Sayfa	80-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Piri bin İsmail bağını mübadele ederek dükkân alması.
Özet	Hacı Piri bin İsmail debbağ Abdullah bin Ramazan'ın dükkânı karşılığında bağını ve altı bin akçe vermiştir. Meclis-i şer'de taraflardan Hacı Piri bir defaya mahsus Abdullah'a altı bin dört yüz akçe vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	80-B
Hüküm	3
Tarih	-

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Debbağ Abdullah bin Ramazan Han Deresi yakınlarında bulunan bağını on iki bin dört yüz satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	80-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Amasya Kazası
Dava Konusu	Amasya Kazası'nda bulunan mevlevîhâneye Çorum'da köylerin mahsulat gelirlerinin bağışlanması.
Özet	<p>Amasya Mevlevîhâne ve vakfının mütevellisi fahrü'l-kuzat Abdullah Efendi, Nebi bin Mehmet câbî İbrahim bin Hasan ücretli (mürtezika) Mesnevî-hân olarak tayin etmiştir. İbrahim bin Hasan meclis-i şer'de mefahiru'l-emacit ve'l-kiram defterdâr Mustafa Efendi ve fahrü'l-kuzat Mevlana Hayrunnas Efendi'nin vekili Muarref bin Muarref 'in huzurunda Çorum'a gelme sebebini anlatmıştır.</p> <p>Çorum 'a bağlı Eymir, Kulacık, Akçakaya köylerinde ziraat yapılan yerlerin gelirleri Amasya Mevlevîhâne vakfına ulaştırılmaktadır. Vakfa ait bölgeden bin dört yılında hınta(buğday)şiar (arpa),gayri hububat, meyve vesaire yetişen ürünler yirmi altı bin akçeye satılmış, on altı bin akçe Mevlevihane'ye gönderilmiş yine evlâdiyet şartı gereği Cafer Çelebi'ye on bin akçesi iletilmiştir. Mahkemede İbrahim bin Hasan vakıf gelirleri hakkında gerekli bilgileri ayrıntılı bir şekilde anlatmış Mustafa Efendi ve Mevlana Hayrunnas Efendi onaylamıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Ahmet Efendi, Hamza Çelebi bin Mahmut Efendi, Molla Maksud bin Musa, Hacı Mehmet bin Narlı el-imam, Hasan bin Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa	81-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Es-seyyid Hasan ibn-i es-seyyid Mehmet cariyesini azat etmesi.
Özet	Fahrü's-sâdât es-seyyid Hasan ibn-i es-seyyid Mehmet kendi isteğiyle meclis-i şer'e gelerek mülkünde Hint asıllı uzun boylu açık kaşlı Gülistan binti Abdullah isimde bir cariyesini olduğunu yalnızca Allah rızası için ve Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak amacıyla onu azat ettiğini bildirmiştir. Mahkemede hür insanlar gibi artık hürdür olduğunu söyleyerek itlak belgesini vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Kara Musli bin Hüseyin, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	81-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâhir Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	İnal Köyü
Dava Konusu	Mustafa Bey vadeyle kaftan satın alması.
Özet	Mustafa Bey ibn-i Malkoç Bey meclis-i şer'de Murat bin Budak'tan altı bin akçe nakit ve iki bin üç yüz akçe değerinde kıymetli yeşil kaftanı yüz seksen gün vadeyle satın aldığını açıklamıştır. Murat bin Budak'a cem'an sekiz bin üç yüz akçe ödenmesi gerekli borcu olduğunu beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seyyid Hasan, Kara Musli bin Hüseyin, Hacı Bayram bin Bünyad, Hacı Ali ve gayruhum.

Sayfa	81-A
Hüküm	3

Tarih	ff evâhir Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Mecitözü Kazası
Dava Konusu	Cennet binti Kulu'nun miras talebi.
Özet	Cennet binti Kulu zevcesi Karaca ve oğlu Emir'in vefatının ardından meclis-i şer'e başvurarak kendisine intikal eden malları talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ramazan bin İlyas, Hasan Halife bin Zülfikar, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	81-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren ff evâhir Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Kara Keçili Mahallesi
Dava Konusu	Ömer ibn-i Halil'in borcunu ödemek için evini satması.
Özet	Ömer ibn-i Halil fahrü'l-kuzat Hüseyin Efendi ibn-i Nebi tarafından vekil tayin edilen Mahmut bin Süleyman'ın mahzarında dava noktasına getiren olayları meclis-i şer'de anlatmıştır. Hüseyin Efendi'nin vefat eden kardeşi Şaban'ın beş bin seksen akçeyi Ömer'e borç verdiğini ödemesini talep ettiklerini belirtmiştir. Ömer ibn-i Halil borcunu ödeyebilmek için babasından kendisine intikâl eden evi borcu mukabelesinde Hüseyin Efendi'ye satmış ve borcunu ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, el-Hâc Murat bin Budak, Hüsam Halife bin Abdülkerim el-hatip, Seyyid Ali bin Seyyid Ramazan, Mustafa bin Hacı Yahya ve gayruhum.

Sayfa	81-B
Hüküm	
Tarih	-

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İbrahim isimli kişi Çorum'un dışında yüz akçeye deşt-ban(kır bekçisi)hizmetini kabul etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	81-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâhir Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Azap Ahmet Mahallesi
Dava Konusu	Şeyh Neccar'ın kızı Emine'ye vasi tayini.
Özet	Şeyh Neccar'ın meczube kızına vasi tayin edilen el-hâc Mustafa bin Arslan yedi yıl önce Emine'nin malından Hüseyin Çelebi ibn-i Ali'nin kefil olması üzerine kardeşi Osman ve Musli sekiz bin akçe borç vermiştir. El-hâc Mustafa borcun ödenmemesi sebebiyle kefil Hüseyin'den kardeşlerinin borcunu ödemesi talep edilmiştir. Mustafa'nın annesi Ümmü Gülsüm binti el-Hâc Hasan'a mahkemede söz konusu meblağ teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	82-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kasım bin Abdullah'ın rıbhla borç vermesi.
Özet	Kasım bin Abdullah Recep ayında otuz guruş üzerine on guruş rıbh verme şartıyla Cafer bin Timur'a borç vermiştir. Cafer, rıbhla borç aldığı inkâr ettiğinde Fakı bin Mehmet, Mustafa bin Ali mahkeme de Cafer'in borcu rıbhla ödeyeceği yönde anlaştıklarına şahitlik etmişlerdir.

Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi bin Nurullah, Musli bin Hüseyin, Yusuf bin Hüseyin, Rüstem bin Erkulu ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	82-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâhir Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Göynük Viranı
Dava Konusu	Ali bin Mehdi'nin borç alması.
Özet	Ali bin Mehdi otuz altını Mustafa bin Hasan'dan borç almış yirmi akçesini ödemiş geri kalan borcu ödeyeceğini ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	82-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan Fakih bin Durmuş oğlu Abdürrezzak 'tan altı yüz akçe borç almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Ali, Şaban bin Dede, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	82-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin aşere şehri Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çay Köyü
Dava Konusu	Şadi Bey'in guruslarının gasp edilmesi ve Kadıasker Hanı'nda hapsedilmesi.

Özet	Şadi Bey ibn-i Mirza meclis-i şer’de Seyyid Mehmet ibn-i Seyyid ve on adamını köprüden geçerken yolunu kestiği ve zorla hapsettiklerini ikrar ederek şikâyet etmiştir. Şadi Bey mahkemede Mehmet’in evini bastığını atını çalarak kendisini Kadıasker Hanı denilen handa zorla tutulduğunu sırada otuz adet gurusunu zorla alarak serbest bıraktıklarını olayın araştırılmasını isteyerek sözlerini bitirmiştir. Mehmet iddiaları inkâr etmiş olsa da şahitler onun aleyhine tanıklık etmişlerdir.
Şuhûdü’l-hâl	Mehmet Bey bin Hasan Bey, Molla Maksud bin Musa, Molla Abdullah bin Mehmet Fakih, Safiyullah Bey bin Mehmet, Ömer Halife bin el-Hâc Ahmet, Hoca Muharrem bin Bünyad, Hüseyin bin Kaya Bey, Gülabi çavuş dergâh-ı âlî ve gayruhum.

Sayfa	82-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çiftlik Köyü
Dava Konusu	İbrahim bin Mustafa iki yüz on beş akçe Abdi bin Miri’den alacağını talep etmek için meclis-i şer’ müracaat etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü’l-hâl	Hasan bin Şaban, Ahmet bin Recep ve gayruhum.

Sayfa	82-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Şeyh Ramazan’ın Durmuş’a kefil olması.
Özet	Şeyh Ramazan’dan Durmuş bin Kulu kefil olmasını istemiş, iki gün kadar kefil olabileceğini belirtmiş. Durmuş iki güne kadar sözünü tutamadığı takdir de zevcini talâk-ı selâse ile

	boşayacağını beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Satılmış bin Yusuf, Hasan Fakih bin Ramazan, Ahmet Çelebi bin Ahmet Çelebi, Müstecab bin Hacı Recep.

Sayfa	82-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mahmut bin Ramazan meclis-i şer' de kendisine "bre eşeğe binmişin oğlu" diyerek hakaret eden Hasan Fakih bin Ramazan'ı meclis-i şer' de şikâyet etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	82-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ermeni asıllı Yakup veled-i Arslan'dan Bünyad bin Mehmet doksan akçeye çadır satın almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	83-A
Hüküm	1-2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çiftlik Köyü
Dava Konusu	Hüseyin'e ait borcu ödemek amacıyla ailesinin bağı satması.

Özet	Çiftlik Köyü imanı ve vakfının mütevellisi Hüseyin Fakih bin Bünyad vakıf akçeden Muharrem Bey'in babası Hüseyin'e üç yüz akçe vermiştir. Hüseyin'in vefatından sonra vakıftan alınan borç kardeşleri Mehmet, Kamer ve annesi Şahban'a intikal etmiştir. Mahkemede asıl borç ve ribhının ödemesi için Hüseyin'e ait bağın satılmasına karar verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Musli bin Hüseyin, Zekeriya bin İbrahim bin Halil ve gayruhum.

Sayfa	83-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren evâil Şevval li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Şeyh Eyyüb Mahallesi
Dava Konusu	Abdurrahman vefatından sonra zevci Raziye'nin miras talebi.
Özet	Abdurrahman'ın vefatından sonra zevcesi Raziye binti Şaban, kızları Emine ve Fatma'nın vekâletini Cafer Çelebi ibn-i Ali üstlenmiştir. Abdurrahman'dan Demirlü Karahisar Kazası'na bağlı Hacı Bayram Köyü'nde bulunan tarlası Raziye ve çocuklarına intikâl etmiştir. Cafer meclis-i şer'de müvekkilinin hissesini dört bin akçeye satın aldığını beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Abdullah, Seyyid Ali bin Seyyid Ramazan, Mehmet Halife bin el-Hâc Mustafa, Bekir bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	83-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Şeyh Eyyüb Mahallesi
Dava Konusu	Raziye Hatun'un vakfa bağış yapması.

Özet	Abdurrahman vefatından sonra zevci Raziye ve çocukları Emine ve Fatma'ya intikâl bahçeyi Cafer müvekkili adına iki bin dört yüz akçeye satmıştır. Meblağın sekiz yüz akçesi çerağı için vakfa bağışlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	83-B
Hüküm	1
Tarih	fi şehri Şevval li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet'in kız kaçırması.
Özet	Sorgun Kazası'ndan Şaşı Doru lakaplı Mehmet bir kızla kaçarak Çorum'a bağlı Boğa Bani Köyü'ne gelmiştir. Mehmet kızı güvenilir bir kimseye bırakmaya uğraşırken kızın annesi Ayşe Hatun amcası Hüdaverdi'nin talepleriyle Subaşı Ali ve Subaşı Musli kızı almak istediklerinde Mehmet onlarla kavga etmiştir. Mehmet kargaşa sırasında Ali Subaşının bârgirini, köhne bir kılıcı alıp kaçmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Ma'den bin Ali, Yusuf bin Hacı Ali, Yusuf bin Hamza Fakih Kalender bin Oruç ve gayruhum.

Sayfa	83-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hızır'ın oğlunun kaybolması.
Özet	Mir-i liva tarafından subaşı olan Ahmet Subaşı ile Hızır bin Deniz meclis-i şer'e giderek sıkıntılarını anlatmışlar. Hızır, iki yaşındaki oğlunun kaybolduğunu durum ve vaziyeti hakkında bilgi sahibi olmak için geldiğini anlatmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Zekeriya bin Saruhan, Ma'den bin Abdurrahman, Ahmet Fakih bin Mihri, Mustafa bin Tursun

	ve gayruhum.
--	--------------

Sayfa	83-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâil Şevvâli'l-mükerrem li-sene erba'a ve elf.
Olay Mahalli	Osmancık Kazası
Dava Konusu	Hasan Çavuş'un mahsulü hazineye teslim etmesi.
Özet	Muharrem Bey ibn-i Hüseyin'e bin iki senesinde fermanla Osmancık Kazası'na bağlı köyler ve Çorum merkeze bağlı Çay Köyü'nün tımar hissesi verilmiştir. Köylerin sipahisi olarak Muharrem Bey köylerin mahsülünü toplaması için Hasan Çavuş'u görevlendirmiştir. Hasan Çavuş, üç bin yedi yüz kırk akçe, bir at ve üç vukkiyye kahve toplamış sipahi Muharrem Bey'e teslim etmiştir. Muharrem Bey hakkını aldıktan sonra geri kalan miktarı hazineye teslim etmesi amacıyla Hasan Çavuş'a teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	84-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Katar Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Mustafa bin Hızır meclis-i şer'de İshak bin Musa mahzarında davanın sebebi anlatırken kendisinin Çorum Sancakbey'nin talimatıyla Çorum ve İskilip kazalarına hitaben emirleri duyurmak olduğunu ancak İshak'ın himarını aldığını beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seyyid Veli bin Seyyid Mehmet, Kasım çavuş dergâh-ı âlî, Zekeriya bin Saruhan ve gayruhum.

Sayfa	84-A
Hüküm	2-3
Tarih	-
Olay Mahalli	Kebe Köyü
Dava Konusu	Şadi Bey bin Mirza'nın şahnesi şikâyeti.
Özet	Şadi Bey bin Mirza Kebe Köyü'nde bulan vakıftan olan hakkını şahnesi (inzibat memuru)Hasan toplamaktadır. Şadi Bey meclis-i şer'e gelerek Hasan'ın iki senedir hakkı olan mahsulü topladığı ancak kendisine ulaştırmadığı gerekçesiyle Hasan'ın oğlu Ali'ye dava açmıştır. Ali ibn-i Hasan mahkemede babasının şahne olarak hizmet ettiğini ancak mahsulü teslim ettiğini ifade etmiştir. Mahkeme taraflardan beyyine talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet Efendi el-kadı, Mustafa Efendi el-kadı, Kasım çavuş bin Mehmet, Hasan bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	84-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Ekrad (Kürt) taifesinden Mehmet bin İdris meclis-i şer'e gelip Hüsam Emin isimli kişinin himarını gasp ettikten sonra on ay kaybaldığını Hüsam'ın bulunmasını talep etmiştir. Hüsam bulunmuş ve himar Mehmet'e teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim güherçileci, Hızır bin İdris, Aydın bin Abdi, Oruç bin Abdi ve gayruhum.

Sayfa	84-B
Hüküm	2

Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Ekrad (Kürt) taifesinden Hızır bin Mehmet ve kardeşi meclis-i şer' de Aydın bin Abdi mahzarında yanlarında bulunan bir kimsenin suda boğulduğunu bildirmişler. Boğulan kişi daha önceden ehl-i örften birkaç bin akçe borç almıştır, aşiretten borcun ödemesi istendiğinde beş yüz akçe ödemeye razı olmuşlar.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Bey bin İlyas, Hüseyin bin Nurullah ve gayruhum.

Sayfa	84-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çiftlik Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin İsa meyve bahçesini satması.
Özet	Mehmet bin İsa Çiftlik Köyü'nde bulunan meyve bahçesini iki bin yüz altmış akçeye Sefer bin Baba Acem'e nakit olarak satmış ve parayı teslim almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin bin Durak, Mehmet bin Saruhan, Ömer bin Musa ve gayruhum.

Sayfa	84-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Piri isimde bir kişi kahvesi Ali'nin yanında günlüğü on beş akçeden işe başlamış. Piri bir ay çalışmış olmasına rağmen on beş günün ücretini alabilmiş. Mahkemeye başvuran Piri geri kalan on beş günün ücretini talep etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.
--------------	--------------

Sayfa	84-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi'nin katır bahasından borç vermesi.
Özet	Abdulfettah Çelebi bin Mustafa'dan katır bahasından on beş sikke altın alan Hızır bin Gülabi borcunu ödememiştir. Abdulfettah Çelebi, Hızır'ın kardeşi Hüseyin'den katırın parasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet el-kâtip, Mehmet çeribaşı, Hasan bin Şaban, Recep bin Miri ve gayruhum.

Sayfa	85-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hüseyin bin Gülabi kefil olması sebebiyle karısını boşamıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	85-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Amasya Kazası
Dava Konusu	Esmâ binti Dursun Çorum Kazası'nda bulunan mülkünü

	talep etmesi.
Özet	Esma binti Dursun Çorum'da Hoca Hamza Mahallesi'nde bulunan mülkte hissesi bulunmaktadır. Amasya Kazası'ndan Çorum'a gelen Esma meclis-i şer' de Yusuf bin Sefer'e dava açmış ve sebebini anlatmıştır. Miras yoluyla bir ev, oda, avlu kendisine kızı Vahide'ye ve diğer varislere kalmış lakin her biri bir tarafta olan varislerin bulunmasını talep eden Esma aynı zamanda uzun yıllardır karşılıksız kullanan Yusuf 'un tasarrufundan alınmasını istemiştir. Esma'nın talebiyle varisler bir araya gelmiş ve Esma kendi hissesi yedi yüz yirmi akçeye Şaban' satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Zekeriya bin Saruhan, Pir Nefes bin Sefer, Hüseyin Fakih el-imam ve gayruhum.

Sayfa	85-A
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Zile
Dava Konusu	-
Özet	Zile'den Şeyh Ali bin Bali Bey meclis-i şer' de Ahmet Çavuş tarafından vekil-i şer' olan Süleyman bin Gazi'ye dava açmıştır. Türkmenlerin ektiği yerler, Tatar Köyü, Söğütözü Köyü ve diğer yerlerin tasarrufu Şeyh Ali'ye ait olup Ahmet Çavuş onun adına mahsulatı toplamış ardından otuz guruşa satmıştır. Süleyman bin Gazi mahkemede müvekkili Şeyh Ali'nin zararının karşılanmasını Ahmet Çavuş'un parasını ödemesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Kürkçü Aydın bin Pir Kulu, Zekeriya bin Saruhan, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	85-A
Hüküm	3
Tarih	-

Olay Mahalli	Kemallü Köyü
Dava Konusu	-
Özet	Abdullah Bey bin Şah Ruh tarafından vekil olan Yusuf bin Abdullah ve Ahmet Çavuş meclis-i şer'e geldiklerinde Abdullah Bey adına Kemallü Köyü ve başka köylerden mahsul topladıklarını ikrar etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Yusuf kethüda bin Maksud, Yahya Yazıcı bin Pir Kulu, Ramazan bin Nebi el-kâtip, Seyyid Ali bin Seyyid Ramazan ve gayruhum.

Sayfa	85-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâil Şevvâli'l-mükerrem li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Göynük Viran Köyü
Dava Konusu	Mustafa bin Hasan taht-ı tasarrufunda olan yerleri tefviz etmesi.
Özet	Mustafa bin Hasan sahip olduğu yönetimi altındaki yerleri bin sekiz yüz akçeye Ali bin Mehdi'ye tefviz etmiştir. Meclis-i şer'de Mustafa paranın kısmını peşin aldığı üç yüz akçesinin kaldığını Ali'nin ödenmesini talep etmiştir. Mahkemeye şahit olarak gelen Mehmet bin Bahaeddin, Hızır bin Hamza bizim yanımızda Mustafa'ya borcum var dediği duyduk demeleri üzerine Ali bin Mehdi borcu olduğunu kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	85-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Mehdi üç yüz akçe borcunu mahkemede Mustafa'ya teslim etmiştir.

Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet el-muhzır, Dede el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	85-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Hızır bin Abdi el-medyûn Memi bin Mustafa'ya yüz otuz akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	85-B
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Esbeci Ali Mahallesi
Dava Konusu	Şahban binti Mehmet hatun mehrinden feragat etmesi
Özet	Şahban Hatun mehrinden ve iddet-i nafakasından feragat ederek muhâlaa yoluna giderek talâk-i bâin ile zevcesi Mehmet bin Bahadır'dan boşanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Musa Çelebi bin Hüseyin, Musli Çelebi bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	86-A
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum'da başıboş dolaşan öküzler.

Özet	Çorum Sancağı kethüdası Mehmet Bey bir çift camus öküzün sahihsiz dolaşmasının araştırılması istenmiştir. Gümüş Kazası'ndan gelen Mustafa kendine ait olduğunu ispatlamak için ağzında dişi olmadığını söylemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Ma'den ibn-i İbrahim Efendi, el-Hâc Mirza bin Bünyad, Mehmet Çelebi el-kâtip ve gayrum.

Sayfa	86-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Umur iddeti biten zevcini boşamıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	86-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 13 şehri Şevvâli'l-mükerrem li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Şaban Bey ibn-i Abdullah'ın kölesini satması.
Özet	Zümre-i silahdârandan Şaban Bey ibn-i Abdullah tahminen on dört yaşında açık kaşlı, elâ gözlü kölesini üç bin akçeye Ahmet Bey ibn-i Abdullah'a satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Bey bin Abdullah, Latif Bey bin Abdullah, Hasan Bey bin Abdullah el-Çorumî, Mehmet bin Hasan, fahrü'l-kuzat Ma'den bin Ahmet ve gayrum.

Sayfa	86-A
Hüküm	4
Tarih	-

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yusuf Bey bin Abdullah'ın bârgir satması.
Özet	Yusuf Bey bin Abdullah kusurlu bârgirini yirmi iki buçuk guruşa Osman bin Eyyüb'e satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa Efendi, el-Hâc Mehmet Efendi, Ahmet Efendi, Mahmut Efendi ve gayruhum.

Sayfa	86-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Yusuf himarını altı altına satmıştır.
Özet	Mustafa bin Yusuf himarını altı altına Emir bin İsa'ya satmış ilk etapta üç altı peşin almıştır. Mustafa geri kalan üç altını alabilmek için Emir'e dava açmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet Efendi, Abdulfettah Çelebi, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	86-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren evasıt Şevvâli'l-mükerrem li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İbrahim'in Zile havâssına emin olması.
Özet	Musli bin İbrahim'in babası Zile havâssına emin olup Demircü Köyü'nü doksan bin akçeye Nuri'ye hakkını devir etmiştir. Nuri kırk üç bin akçesini peşin ödemiş geri kalan taksitle ödemek üzere anlaşma sağlanmıştır. Nuri'nin vefatından sonra kalan meblağ oğlu Cafer bin Nuri'den talep edilmiş ve Cafer borcu ödemiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Ahmet çavuş dergâh-ı âlî, Ali bin Hasan, Hasan Ağa bin Abdullah, Ata bin Karaca, Hasan bin Kaya ve gayruhum.
--------------	--

Sayfa	86-B
Hüküm	3-4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Zile Kazası
Dava Konusu	Cafer Çelebi bin Nurullah mukataa gelirini satın alması.
Özet	Cafer Çelebi bin Nurullah evlâtlarına kalması şartıyla Zile Kazası ve Hüseyinabad 'a bağlı köylerin mahsulünü altmış yıl kullanmak üzere elli bin akçeye satın almıştır. Cafer Çelebi köylerde üretilen ürünlerin öşür vergilerini Ahmet Çavuşa teslim etmiştir. Cafer geriye kalan parayı vakfa rehin vaz' etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mustafa Efendi bin Hayrettin, Hayrettin Halide el-hatip, Abdulfettah bin Mustafa Efendi ve gayruhum.

Sayfa	87-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Budak Çelebi bin Nuri Çelebi kusurlu himarını dokuz altına Hacı bin Hasan'a satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, el-Hâc Eyyüb bin Yusuf, el-Hâc Sadi bin el-Hâc Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa	87-A
Hüküm	2
Tarih	-

Olay Mahalli	Budaközü Kazası
Dava Konusu	Ahmet Çavuş devesini satmıştır.
Özet	Şah Kulu Bey tarafından dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuş'a derzi Mustafa vekil tayin etmiştir. Derzi Mustafa müvekkili Ahmet Çavuş'un otuz altı guruşa deveyi Mustafa bin Süleyman'a sattığını ifade etmiştir. Ahmet Çavuş'un parayı teslim aldığını belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Bekir Çavuş dergâh-ı âlî, Şeyh Atânullah Çelebi, Yusuf Çavuş bin dergâh-ı âlî ve gayruhum.

Sayfa	87-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Bünyad bin Nesimi'nin bağını satması.
Özet	Bünyad bin Nesimi bağını Mehmet bin Habib'e bey'-ibat ile sekiz bin akçeye satmıştır
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Mehmet Efendi, Maden bin Şah Kulu, Zülfikar bin Muharrem, Abdullah bin Bünyad ve gayruhum.

Sayfa	87-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Güherçile kazgan üstatı Halil bin Ahmet'e ulufe verilmesi.
Özet	Güherçile kazgan üstadı Halil bin Ahmet hizmeti karşılığında altmış akçe ulufe verilmesine karar verilmiştir. Halil yıllık ulufesini alamadığı gerekçesiyle meclis-i şer'e müracaat etmiştir. Rum Defterdarı Ahmet Efendi on bin akçe nakit ve Alikı Köyü'nün mahsulünün bedeli olan on dört bin akçeyi üstat Halik bin Ahmet'e

	ulufe karşılığı olarak verildiğini ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Yusuf Çavuş dergâh-ı âlî, Mehmet Bey bin Hasan Bey, Pir Nefes bin Gül Veli, el-Hâc Ahmet bin Safer, Hacı Eyyüb bin Yusuf ve gayruhum.

Sayfa	87-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî Şevvâl sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ata orduya ekmekçi olarak alınmıştır.
Özet	Ordu-yı hümâyuna bin dört senesinde Ata habbaz(ekmekçi)olarak hizmete alınmış ayrıca öşrü hariç üç bin akçe nakit ücretle işe başlamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Zekeriya bin Saruhan, Zülfikar bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	87-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Gülabi bin Ferhad borcu karşılığı evini rehin vermesi.
Özet	Gülabi bin Ferhad yüz on guruş deyni Mehmet bin Hasan'dan alabilmek için evini ipotek olarak göstermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Çelebi bin Halil, Hasan bin Hüsam, Süleyman Çelebi bin Hacı Ulaş, Hacı Ahmet bin Hacı Yusuf ve gayruhum.

Sayfa	87-B
Hüküm	3
Tarih	-

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Arzuman debbağ Hacı Hüseyin'e yüzer akçeden iki yüz on batman mazi satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi, el-Hâc Mehmet bin Tapan, Halil bin Gülabi, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	87-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kalender bin Aydın'ın üzüm satması.
Özet	Kalender bin Aydın meclis-i şer' de Mehmet bin Umur'a dört batman üzüm verdiğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikar bin Abdullah, Abdüsselam bin Halil, Mehmet el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	87-B
Hüküm	5
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Sakız Köyü
Dava Konusu	Emine Hatun'un mahsulünü satması.
Özet	Hacı Mirza'nın kızı Emine Hatun vekili Mahmut Çavuş gözetiminde mutasarrıfı olduğu Sakız ve Kara Keçili köylerinin mahsulünü bin dört yılda yüz on beş adet nakit guruşa sattığı bilgisi verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Hasan bin Hüsam, Usta Hasan bin Mehmet Fakih, Ömer bin Mehmet, Ali Çelebi bin Pir Mehmet, Zekeriya bin Sabuhuna ve gayruhum.

Sayfa	87-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	.
Özet	Mustafa bin Recep 'in hamr içtiğine Hasan ve Emir şahit olmuştur
Şuhûdü'l-hâl	Ebulkasım bin Mustaf, Sefer bin Mehmet, Bekir bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	88-A
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Gühersülek Köyü
Dava Konusu	Erbab-ı tımdan Nurullah bin Mürüvvet tımar işlerine vekil tayin etmesi.
Özet	Tımar sahibi Nurullah Bey bin Mürüvvet meclis-i şer'de bugünden itibaren tımar dâhil tüm işleri ile ilgilenmesi için Hasan bin Şeyh Çelebi'yi atadığını ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Seyyid Ali bin Seyyid Ramazan, Hasan bin Hüsam, Hacı Ali bin Bekir, Ali bin Bekir ve gayruhum.

Sayfa	88-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Harmancık Köyü
Dava Konusu	Erbab-ı tımdan Nurullah Bey bin Mürüvvet'in tımar hissesini satması.
Özet	Tımar sahibi Nurullah Bey bin Mürüvvet meclis-i şer'de

	Çalica, Misler, Uluköy, Harmancık köylerinde tımar hissesi olduğunu bin dört senesinde tımar hakkını beş bin akçeye Hacı Ali bin Bekir'e sattığını bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Şadi bin Allahverdi, Hacı Mehmet bin Safer, Safer bin Eyne Hoca ve gayruhum.

Sayfa	88-A
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa Paşa bin Abdullah'ın gulâm satın alması.
Özet	Dergâh-ı âlî yeniçerilerinden Mustafa Paşa bin Abdullah Habeş veledi Kayser adlı zimmiye bir donluk, kemhâyı iki bin akçeye yine bir kantar kalayı yedi bin yüz akçeye satmıştır. Habeş veledi Kayser'den Eflak asıllı açık kaşlı kara gözlü genç bir gulâmı bin yüz akçeye satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-cüyuş Bekir çavuş dergâh-ı âlî, Seyyid Hasan bin Seyyid Mehmet, Bekir Çelebi bin Hacı Ali, Hacı Murat bin Budak, Seyyid Gazi bin Seyyid Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	88-A
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kasım bin Abdullah adlı köle meclis-i şer'de Cafer bin Timur'un kendisinden aldığı borcu ödediğini bildirmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Zekeriya bin Saruhan, Ali bin Mansur, Ma'den bin Veli, Mahmut Çelebi bin Abdi, Ahmet bin Abdi ve gayruhum.

Sayfa	88-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Ak Viran Kışlası
Dava Konusu	Ekrad taifesinden Satılmış kethüda obasından Güllü binti Mehmet'e babası beş bin akçe tezviç etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	88-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	-
Özet	Dellâl Murtaza zahit bir kişi olarak harpte şeriat kurallarına uygun hareket edeceğine Allah adına yemin etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Hasan Çelebi bin Mustafa, Gülabi bin Pir Kulu, Nuri Çelebi bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	88-B
Hüküm	3
Tarih	Tahriren fî evâhir Şevvâl li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bünyad bin Durmuş'un dükkân satması.
Özet	Bünyad bin Durmuş ve kardeşinin oğlu Bayram bin Mehmet bezzâzistanda ³⁶⁰ mutasarrıfı(sahibi) oldukları

³⁶⁰ Bezistan, bezzâzistan: bedesten kelimesinin eski adı. Bez satılan yer. Kubbealtı Lugatı. Erişim tarihi:23.08.2025. <https://lugatim.com/s/>

	dükkânı bin iki yüz akçeye Mustafa bin Süleyman'a sattıklarını ifade etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Gül Veli bin Hasan, Abdüsselam Çelebi bin Molla Maksud, Zülfikar bin Abdullah, Cafer Bey bin Nuri ve gayruhum.

Sayfa	88-B
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hamamlıçay Köyü'nde bulunan değirmenin satışı.
Özet	Firuz Köyü sakinlerinden fahrü'l-cüyüş Mustafa Çavuş bin Şaban, Yağdığın Köyü'nden Mustafa bin Hızır ile Hamamlıçay Köyü'nde bulunan değirmeni ortak işletmektedirler. Mustafa bin Hızır kendi payını altı ay miktarı seksen altına Hacı Mustafa'ya kiralamıştır. Mustafa bir süre sonra kendi hissesini on bin nakit akçe ve bir müd buğdaya ortağı Mustafa Çavuş'a satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Hasan bin İskender, Ahmet bin Ali, Kasım Çavuş dergâh-ı âlî, Mehmet Bey kethüda mir-i livayı Çorum, Mehmet bin Koca, Gülabi bin Pir Kulu, Sefer bin İlyas, Abdulfettah Çelebi bin Şeyh Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	89-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Zeyd'in değirmenini satması.
Özet	Zeyd harap değirmenini Amr'a satması sicil ve hüccet olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	89-A
Hüküm	2-3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mirza bin Timur'un bağını satması.
Özet	Mirza bin Timur ergenlik çağına ulaştıktan sonra meclis-i şer' de giderek Sefer bin Safer mahzarında müteveffa babasından intikâl eden bağı kardeşi Cafer'e yirmi beş altına satmıştır. Bugünden itibaren bağın kullanma hakkı Cafer geçtiği mahkemede Mirza ve şahitlerin ikrarlarıyla onaylanmıştır. Mirza ve Cafer'in alışverişleri sonrası görevli Sefer'e bir altın verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	89-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevvâl li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Merzifon-âbad Kazası
Dava Konusu	İbrahim bin Mustafa İskilip ve Tosya'da sabun kiralaması.
Özet	Merzifon-âbad Kazası'na tabi Bulak Köyü sakinlerinden İbrahim bin Mustafa meclis-i şer'e geldiğinde Ali bin Ahmet ile anlaşarak iki hafta önce on buçuk batman sabunu İskilip'te otuz iki akçeye ve Tosya'da yetmiş akçeye icareye(kira) verdiğini ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	89-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	Kefele Hüseyin bin Eskici Ali bin bî-nefsi Hüseyin Çırak'a kefil olmuştur. Mir-i liva Mehmet Bey'in kethüdası bunu gerekli görmüştür.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	89-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Cami'-i kebîr Mahallesi
Dava Konusu	Satı binti Hüseyin'in mehrinden feragat etmesi.
Özet	Satı binti Hüseyin boşanmak için dört bin akçe mehrinden ayrıca iddet nafakasında kendi isteğiyle vazgeçmiş zevci Mustafa bin Mehmet onu talâk-ı bâyin ile boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Veli, Abdulgaffar Çelebi bin Pir Mehmet Şeyh, Abdullah Fakih bin Mehmet Fakih ve gayruhum.

Sayfa	89-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İbrahim ibn-i Ebu Bekir'in borç alması.
Özet	Hasan Çelebi bin Mustafa ve Ali Bey bin Gülabi otuz dokuz bin altı yüz akçeyi İbrahim ibn-i Ebu Bekir'e borç vermişlerdir. Parayı alan İbrahim'in İstanbul'a kaçtığını öğrenen Hasan ve Ali borcun ödemesini İbrahim'in kardeşi Abdi Şah'tan meclis-i şer'de talep etmişler. Abdi Şah bağıni satarak borcun bir kısmını ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	89-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Kara Hisar Köyü
Dava Konusu	Çırac bin Latif ve Ahmet bin Neccar Han kiraladıkları anbarda üç çuvalı bozmadıklarına zimmi Yorgi'nin talebiyle Allah adına yemin etmişlerdir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Eyyüb bin Yusuf, Hacı Ali bin Yusuf, Hacı Himmet bin Ali, Hacı Muslihiddin bin Hacı Durmuş ve gayruhum.

Sayfa	90-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet Bey katırını İbrahim'e emanet e tmesi.
Özet	Tokatlı Ahmet Bey'in Acemlerinden İbrahim bin İskender ebnâ-i sipahiden Mehmet Bey ibn-i Hasan Bey'e ait katıra dokuz akçe ücret karşılığı bakmayı kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Çelebi bin Halil, Hasan bin Hüsam, Yusuf bin İskender, Latif Bey bin Abdullah, Murat bin Mahmut ve gayruhum.

Sayfa	90-A
Hüküm	2-3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Safiye binti Ali'nin nişanlısından ayrılması.
Özet	Safiye binti Ali Hatun'un kardeşi aynı zamanda vekili olan Mehmet bin Ali meclis-i şer'de Latif Bey'in oğlu Hüseyin'in

	müvekkilinin nâmzedi(nişanlısı) olduğunu ayrılmadan önce birbirlerine hediyeler gönderdiğini anlatmıştır. Hüseyin nişanlı oldukları dönemde esbab yine altı guruşu Safiye'ye nakit teslim etmiştir. Hüseyin Safiye'den vazgeçtiğinde nişan bozulmuş ardından Safiye hediyeleri Hüseyin'e geri vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	90-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bekir bin el-hâc Şaban annesinin izniyle kardeşleri Mehmet ve Ayşe'nin vasiliğini üstlenmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	90-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Murat bin Veli'nin dükkân satın alması.
Özet	Bekir, Abdurrahman, Mehmet, Ayşe kardeşler kendilerine ait dükkânı iki bin akçeye Murat bin Veli'ye nakit paraya satmışlar.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, el-Hâc Ali bin Yusuf, el-Hâc Kemal bin İsa, el-Hâc Himmet bin Ali, Hoca Muslihiddin bin Hacı Durmuş ve gayruhum.

Sayfa	90-A
-------	------

Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Bayram bin el-hâc İbrahim meclis-i şer'de el-hâc Bekir bin el-hâc Nurullah'a kıymetli eşyalar bıraktığını geri isteği halde vermediği gerekçesiyle dava açmış kendi isteğiyle olay sicile yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	90-B
Hüküm	1-2
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevvâl li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Celil Köyü
Dava Konusu	-
Özet	Pir Ahmet Fakih tarlasını Ömer bin Mehmet'e üç bin akçeye tefviz etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Ahmet Ağa bin Mehmet, Zülfikar bin Abdullah, İbrahim bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	90-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevval li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet bin Musa Halife'nin boz kancığı İskilib Kazası bağlı Yanık Kışlak Köyü'nden Yusuf bin Veli bulmuştur. Mehmet merkebin kendine ait olduğunu iddia etmiştir. Mahkemede dinlenen tanıklar merkebin Mehmet'a ait olduğuna şahitlik etmişler.
Özet	-

Şuhûdü'l-hâl	Şaban bin Bali, Hasan Fakih bin Hacı Ali, Mahmut Fakih bin Osman ve gayruhum.
--------------	---

Sayfa	90-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hacı Bayram Hasan'ın isteğiyle kefil olmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maden el-imam, Saruhan bin Hasan Halife ve gayruhum.

Sayfa	91-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Kulacık Köyü
Dava Konusu	Kaya bin Bayram'ın darp edilmesi.
Özet	Kaya bin Bayram hakkını aramak amacıyla meclis-i şer'e gelerek Firuz Köyü'nden Yusuf Çavuş'un kendini "sen beni develerim hakkında paşaya gammazladın" diyerek şiddet uyguladığını ve otuz gurusunu zorla aldığını anlattıktan sonra Yusuf çavuş mahkemeye çağrılmıştır. Yusuf Çavuş bahsi geçen otuz gurusu Kaya'ya iade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Hızır bin İlyas Efendi, Mevlana Ahmet Efendi bin İlyas, Seydi Çelebi bin Halil ve gayruhum.

Sayfa	91-A
Hüküm	2
Tarih	-

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Satılmış bin Kerem'in borç vermesi.
Özet	Edrad'dan Satılmış bin Kerem dört güne kadar ödemek üzere Aydın bin Eyyüb'e dokuz yüz kırk akçe borç vermiş, ödemesini talep etmektedir.
Şuhûdü'l-hâl	Yusuf kethüda bin Maksud, Hacı Eyyüb bin Yusuf, Molla Maksud bin Musa, Seydi Ali bin Seydi Ramazan, Hacı Ali bin Bekir ve gayruhum.

Sayfa	91-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Gühersülek
Dava Konusu	-
Özet	Erbab-ı tıardan Himmet bin Mehmet Gühersülek, Çalica Misler ve Harmançık köylerinin tımar gelirlerine sahiptir. Söz konusu köylerin tımar işlerini idare etmesi için Hasan Çelebi bin Şeyh Bey'i vekil tayin etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	91-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yusuf bin Süleyman'ın darp edilmesi.
Özet	Yusuf bin Süleyman görevli olarak Musa Ağa'nın tımar mahsulünü teftiş etmek amacıyla ilgili yere gitmiş, mahsulü tahsil ettikten sonra öşür vergisi talep ettiği sırada darp edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan bin Hüsam, İhtiyar Fakih bin Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	91-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevvâl li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Ferzend Köyü
DavaKonusu	Mehmet bin Osman'ın evine hırsız girmesi.
Özet	Mehmet bin Osman, Ahmet Subaşı aracılığıyla meclis-i şer'e gelerek esbaplarını çaldıklarından şüphe duyduğu Ali bin Aydın, Durmuş bin Bulgar'ı şikâyet etmiş ve durumun araştırılmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Bayat, Mustafa bin Muharrem, Hüseyin bin Bayram, Mehmet bin Pir Kulu, Mahsun bin Dursun ve gayruhum.

Sayfa	91-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Karahisar Demirlü Köyü
Dava Konusu	Mehmet Sofi bin Mustafa'yı Abdurrahman Sofi bin Aykut'un darp etmesi.
Özet	Mehmet Sofi bin Ali Subaşı Ali bin Mustafa vasıtasıyla Abdurrahman Sofi bin Aykut'u dava etmiştir. Abdurrahman Sofi, davadan dört gün önce kendisini Ali Subaşına şikâyet ettiğini ileri sürerek onu evinde darp etmiştir. Mehmet Sofi kanıtsız mesnetsiz şeriata aykırı hareket ettiği için Abdurrahman Sofi'yi şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sefer el-habbaz, Hacı Halil bin Muharrem, Hüseyin bin Seydi, Hızır bin Mahmut ve gayruhum.

Sayfa	91-B
Hüküm	2

Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Karahisar Demirlü Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Abdurrahman Sofi bin Aykut kendisini azarlayan Mehmet Sofi ve oğlu Ali Bali'yi şikâyet etmiş ayrıca köy halkıyla sorunun olmadığını belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Süleyman Fakih bin İlyas, Hamza bin Hasan, İshak bin Hüseyin, Hüdaverdi bin Çalabverdi, Veli bin Pir Nazar, Rüstem Fakih bin Ramazan, Mehmet bin Nazar ve gayruhum.

Sayfa	91-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Beydili Köyü
Dava Konusu	İsa bin Ahmet kendine ait himarın satılmasından Hacı Himmet'i sorumlu tutması
Özet	İsa bin Ahmet meclis-i şer'de Hacı Himmet bin Musa ve oğlunun kendisine ait himarı dokuz guruşa satmaları sebebiyle dava açmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	92-A
Hüküm	1-2
Tarih	-
Olay Mahalli	Demirlü Karahisar Kazası
Dava Konusu	Aydoğmuş bin Bünyad'ın öküz satması.
Özet	Demirlü Karahisar Kazası'na bağlı İmad Köyü'nden Aydoğmuş bin Bünyad Çorum'a bağlı Üyük Köyü'nden Receb bin Cihan Şah 'a bir çift karasığır öküzü sekiz altına sattığı hakkında bilgi vermiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Seyyid Hasan bin Seyyid Cafer, Mustafa Çelebi bin Ferhad Çelebi, Himmet Ağa bin Mehmet Bey, Hasan bin Hüsam ve gayruhum.
--------------	--

Sayfa	92-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Kara Ağaç Köyü
Dava Konusu	Ekrad taifesinden Süleyman bin Zübeyir'in Mehmet ve Cafer'i darp etmesi.
Özet	Mehmet Fakih ibn-i Himmet ve Cafer bin Ahi meclis-i şer'de Ekrad taifesinden Süleyman bin Zübeyir'e karşı dava açmışlar. Davacılar, Süleyman'ın koyun sürüsü ekinlerine salmaları sebebiyle hububatın zarar gördüğünü bunun nedeni sorduklarında tehdit ettiğini "ben vezir İbrahim Paşa'nın kethüdasıyım elbette sizi siyaset edecek gücüm var" dedikten sonra kendilerini darp ettiğini ikrar etmişler. Mahkemeye gelen davalı Süleyman ise iddiaları kabul etmemiş davacıların koyunun çaldığını iddia etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	92-A
Hüküm	4-5
Tarih	-
Olay Mahalli	Küre Köyü
Dava Konusu	-
Özet	Mahmut kardeşi İlyas'a yirmi altın hakkı olduğunu ileri sürerek dava açmış, İlyas mahkemede on altın borcunu anbar ve dükkânı Mahmut'a vermek suretiyle borcunu ödemiştir. Beşinci hükümde ise Hızır bin Halil ve Nasuh, Mahmut ve kardeşi İlyas anbarda ortaklarına şahitlik etmişlerdir.

Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.
--------------	--------------

Sayfa	92-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fî 15 şehri Muharremi'l-harâm sene 1005
Olay Mahalli	Küre Köyü
Dava Konusu	Ma'den bin Süleyman İbrahim'in kendi köylerinin Subaşısı olduğuna şahitlik yapması.
Özet	Ma'den bin Süleyman meclis-i şer'de Abdülgani bin Mehmet isimli subaşının Hüseyinabad Kazası'nda subaşı olduğunu köylerinin subaşısı İbrahim ve oğlu olduğuna ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Mustafa, Mehmet bin Mir ve gayruhum.

Sayfa	92-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevvâl li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Amasya Kazası
Dava Konusu	Boyacı Memi'nin muhallelâtı.
Özet	Amasya Kazası'na bağlı Pehlivan Köyü'nden ebnâ-i sipahiyan Abbas Bey bin Keyvan Çorum sakinlerinden boyacı Memi'nin emanetlerine el koyduğunu ileri sürerek Ahmet bin Ali'ye dava açmıştır. Kışlacık Köyü'nden boyacı Memi Pehlivan Köyü'nde vefat etmeden önce Abbas Bey'i vasiyetini yerine getirmesi için vasi tayin etmiştir. Memi'nin bazı esbapları bazı emanetleri Ahmet'te kalmış bu sebeple Abbas Bey mahkemede davalı Ahmet'ten alınmasını talep etmiştir. Davacının iddialarını ret eden Ahmet şahitlerin dinlenmesinden sonra emanetleri Abbas Bey'e teslim etmiştir. Boyacı Memi'nin muhallelâtında bulunanlar; kazgan-ı kebir üç adet, leğen kebir iki adet, tabe(tava) kebir bir adet, ayaklı sahan dört adet bakraç, iki adet büyük sini, üç adet külah, bir adet kilim bir adet döşek,

	yastık, börek sinisi, at çulu vb. eşyalar bulunmaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Bayram bin Bünyad, el-Hâc Mehmet bin el-Hâc Ali, Hasan bin Hüsam, Hasan Çelebi el-kâtip, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	92-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Karabürçek
Dava Konusu	Hatice binti Şaban'ın mehir talebi.
Özet	Hatice binti Şaban zevci Mustafa bin Süleyman vefat ettikten sonra mehrini alabilmek amacıyla meclis-i şer'e gelmiştir. Hatice binti Şaban iki bin akçe mehr-i muaccel hakkı olduğu zevcesinin akrabalarından istemiştir. Davacı ve davalıların mahkemede anlaşması sağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Recep Sofi bin Ahmet, Sofi Hasan bin Hüsam, Murat bin Hasan, Ahmet bin Bayram ve gayruhum.

Sayfa	92-B
Hüküm	9
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Sami el-medyûn Süleyman'a yüz seksen akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	93-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevvâl li-sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ümmi bin Şaban'ın köy halkını rahatsız etmesi.
Özet	Sipahi Hasan bin Mustafa meclis-i şer'de Saru Köyü'nde tımarı olduğunu köyde Ümmi bin Şaban isimde yaramaz birisinin olduğunu anlatmış. Ümmi bin Şaban'ın günahsız suçsuz Müslümanları gammazlayan, ehl-i örfün akçelerini ve halkın bağlardan üzüm çalan haramzade bir kimse olduğunu anlatmış ayrıca durumun keyfiyetinin araştırılmasını istemiştir. Ümmi mahkemede davacı Hasan'ın iddialarını kabul etmemiş kendisine zulüm yapıldığını ifade etmesinin ardından tanıkların Ümmi hakkında görüşleri sorulduğunda hırsız, haramzade, gammaz bir kimse olduğuna şahitlik yapabileceklerini bildirdiler.
Şuhûdü'l-hâl	Seyyid Hasan bin Seyyid Cafer, Molla Maksud bin Musa, Hasan Çelebi el-kâtip, Ali bin Ömer, Ali Bey bin Hasan ve gayruhum.

Sayfa	93-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Ali meclis-i şer'de Ömer bin Mustafa'nın kendisine iki bin akçe borcu olduğunu ve ödemesini talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ali el-muhzır, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	93-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren evâhir Şevvâl sene 1004
Olay Mahalli	İsa Paşalı

Dava Konusu	Hacı Ma'den'in hizmetinde olan Hızır tembel, yaramaz ve kabahat işleyen birisi olduğu için yerine Ömer bin Hüseyin işe alınmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Menteşe bin Hüseyin, Hacı İbrahim bin Hacı Kasım, Ali bin Mehmet, İlyas bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	93-A
Hüküm	4-5
Tarih	Tahrîren fi 28 şehri Şevvâl li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	Fatma binti Mahmut zevci Himmet bin Hacı ile talâk-ı bâin yöntemiyle boşanmıştır. Not: Fatma binti Mahmut boşandıktan sonra zevcesinin küçük kızı için nafaka ödemediğini beyan etmesi üzerine sonra günlük üç akçe takdim kılınmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Çelebi bin Halil, Molla Maksud bin Musa, Zekeriya bin Saruhan, Abdi bin Ebu Bekr, Yusuf bin Hacı Bayram ve gayruhum.

Sayfa	93-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mevlevihane'ye tahsil edilen köylerin mahsulatının bedeli sekiz bin akçe fahrü'l-kuzat Hızır İlyas Efendi 'ye teslim edilmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	93-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Kulacık Köyü
Dava Konusu	-
Özet	Abdurrahman bin Bayram meclis-i şer' de Yusuf Çavuş'a borcu olmadığı herhangi bir alâkası olmadığı halde kendini hapsedtiği dövdiğünü ve İskilip köprübaşında cebren parasını aldığını anlatmış ve şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	93-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Seydi bin Ali 'nin kefil olması.
Özet	Eskici İsa'dan beş yüz elli beş akçe borç alan YahyaYazıcı'ya Seydi bin Ali kendi isteğiyle kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	93-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevval sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Zeynep binti Mahmut'un babasından intikâl eden mülkleri talep etmesi.
Özet	Zeynep binti Seyyid Mahmut Merzifon Kazası'na Kürtler Köyü'nde vefat eden babasından kalan mülkler üzerinde hakkı olup meclis-i şer' de miras hissesini talep etmiştir.

	Miras işleriyle uğraşması için oğlu İbrahim'e vekâlet vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	93-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren evâhir şehri Şevvâli'l-mükerrem li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Mihmadselam Kazası
Dava Konusu	Mustafa bin Bekir'in himarının çalınması.
Özet	Mihmadselam Kazası'na bağlı Mescitli Köyü'nde oturan Mustafa bin Bekir Subaşı Pir Nefes vasıtasıyla İskilip Kazası bağlı Hisar Çay Köyü'nden Safer bin Seydi'ye himarını çaldığı için dava açmıştır. Mustafa meclis-i şer'de himarını küçük çobana götürmesi amacıyla verdiğini Safer'in çobanın izini takip ettiğini Kırkdilim Derbent' inde yakaladığını himarını çaldığını anlatmıştır. Mahkemeye gelen Safer himarı çobandan satın aldığını söylemiş ancak tanıklar davacının doğrulayan ifade vermişler.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, Hasan bin Hüsam, İnanet subaşı bin Hacı Mezid, Satılmış bin Dursun, Bekir bin Durmuş, Osman bin Himmet ve gayruhum.

Sayfa	94-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Hacı Çalabverdi bin el-Hâc Hasan yirmi altını Kuşçu Fakih bin ibn-i Mehmet 'e ödünç vermiştir. Kuşçu borcunun bir kısmını geri almak koşuluyla bir miktar yerini satmış geriye kalan beş altın borcunu ödemiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Abdüsselam bin Molla Maksud, Zülfikar bin Abdullah, Zekeriya bin Saruhan ve gayruhum.
--------------	--

Sayfa	94-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevvâl sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Amasya Kazası'nda yer alan Mevlevihane vakfından ber-vech-i evlâdiyet koşuluyla müteveli olan ebnâ-i sipahiden Cafer Bey gözetiminde Eymir Köyü başta başka köylerden toplanan mahsul bedeli otuz dört bin altın bin dört yılında vakfa teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	94-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Niksar Kasabası
Dava Konusu	Ömer bin Osman'ın katırının çalınması.
Özet	Niksar Kasabası'ndan Ömer bin Osman subaşı Pir Nefes aracılığıyla Amasya Kazası'na tâbi' Zara Köyü'nden Mehmet bin Abdülkerim 'ı sipahi oğlanı olduğunu sefere gittiğini söylediğini ardından katırına el koyduğunu araştırılmasını istemiştir. Mehmet mahkemede ifadesinde Yanık Seferi öncesi satın aldığını iddia etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim Çelebi bin Nebi, Pir Nefes bin Gül Veli, Molla Maksud bin Musa, Latif Bey bin Abdullah, Veli Bey bin Safer, Seydi Maraz bin Seydi ve gayruhum.

Sayfa	94-B
-------	------

Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Göynük Köyü
Dava Konusu	Erbab-ı tımardan Hasan bin Hamza tımar hissesini bir kısmını satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	94-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Ferzend Köyü
Dava Konusu	Mehmet Sofi ibn-i Osman Sofi'nin evine hırsız girmiş ve bazı esbapları çalınmış olup araştırılmasını talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Ma'ruf bin Molla Ma'ruf, Zekeriya bin Satılmış, Musli Dede bin Murtaza, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	94-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Câmi'-i kebîr Mahallesi
Dava Konusu	Hanzade binti Hüseyin dükkânını müderriszade Ömer bin Ömer'e satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	94-B
-------	------

Hüküm	4
Tarih	Tahrîren Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	ed-dâyin Şaban İstanbul'a giden Mustafa ibn-i Mehmet'e yüz yirmi akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa bin Ahmet, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	94-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	El-Hâc Abi bin Satılmış'ın zevcesi Hanzade ve oğlu Hüseyin dükkânın zemini kırk sekiz akçeye icâre ayrıca aynı dükkânın arsasını iki bin dört yüz akçeye satmışlar.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Abdüsselam bin Molla Maksud, Usta Davud bin Mahmut, Seyfi Dede bin Mustafa, Ulaş bin Hasan ve gayruhum.

Sayfa	95-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî gurre-i Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Öğle hamamcısı Mustafa bin Yusuf hamamı Acem Sinan oğlu Ahmet Çelebi'den altı bin akçeye bir senelik kiralamıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	95-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 29 Şevvâl 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hamamcı Satılmış bin Durmuş meclis-i şer'e gelerek mutasarrıf olduğu hamamın suyunun kesik olduğunu zor durumda kaldığını sorunun çözülmesini istemiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Muslihiddin Çelebi bin el-Hâc Ramazan, Hasan kethüda bin Hüsam, Muharrem el-hafız bin Hacı el-hafız ve gayruhum.

Sayfa	95-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Murat Beşe'nin kefil olmayı kabul etmesi.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	95-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Şeker Bey Köyü
Dava Konusu	Aykut bin Oruç'un zevcesinin kaybolması.
Özet	Şeker Bey Köyü'nden Aykut bin Oruç meclis-i şer'e zevcesinin akıbetini öğrenmek amacıyla gelmiş neden geldiğini ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır. Aykut zevcesinin önce Muharrem'in evinde kaldığını daha sonra İshak Fakih'e kaçtığı kötü yola düştüğüne dair söylentiler çıktığını anlatmıştır. Ali Subaşının durumdan yararlanarak

	onu kûy-be-kûy(kapı kapı dolaştırmak)nâ-mahremler adamlara teslim ettiğini anlatmıştır. Aykut zevcesini götürülen yerde bulup eve getirdiğini ancak kendisinin on gün önce Samsun'da olmasını fırsat bilen Ali Subaşının karısını evden alıp uzak yerlere götürdüğünü ifade etmiş ve karısının hayat mı ölü mü olduğunun araştırılmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Molla Ma'ruf bin Ma'ruf Ali el-hafız ve gayruhum.

Sayfa	95-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Tercan Köyü
Dava Konusu	Dede bin Mirza'nın karısını başkasına kaçması.
Özet	Dede bin Mirza'nın zevcesi Fatma Hatun nâ-mahremi olan Ali Türkmen ile kaçmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	95-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Ilıca Köyü
Dava Konusu	Mehmet Ağa'nın vasi olması.
Özet	İbrahim ve Sefer'in babaları Kadri bin Yahya'nın vefatının ardından babalarından kalan tarla ve muhallefâtın idaresi ve çocukların vasiliğini Mehmet Ağa'ya verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	95-B
-------	------

Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Gürcü Köyü
Dava Konusu	İsa bin Mustafa'nın zevcini boşaması.
Özet	İsa bin Mustafa nikâh yaptığı Bağdat binti Nefes Hatun ile anlaşmaları sebebiyle boşanmaya karar verdiklerinde mahkemeye müracaat etmişler. İsa eşinin iddet-i nafaka ve mehrini tastamam verdikten sonra talâk-ı bâin tatlik hal' etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sefer kethüda bin Ali, el-Hâc Mahmut bin Ali, Recep bin Ali, Mehmet bin Fakih Ali, Erkulu bin İskender ve gayruhum.

Sayfa	95-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Sarı Bey
Dava Konusu	Ahmet Bey'e Ramazan ayının yedinci günü berat-ı şerif ile tımar hakkı verilmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Recep kethüda bin Bali, Hacı Budak bin Mehmet, Yahya bin Pir, Mehmet Ağa el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	95-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Müstecab piriñ bahasından yüz elli akçe yine dokuz akçe bağ bahasından Muharrem Çelebi'den borç almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Zülfikar bin Abdullah ve

	gayruhum.
--	-----------

Sayfa	95-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Müddei el-hâc Mahmut bin Ali mahkemede şahitlik yapmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	95-B
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fi 2 Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	Nefes bin Cihangir'in öküzünün çalınması.
Özet	Hüseyinabad Kazası'ndan Nefes bin Cihangir evinin yakınlarından çalınan öküzünü Zal'nun Kazası'nda Seydi Ahmet bin Mustafa'nın yanında bulmuş ve mahkemeye başvurmuştur. Seydi Ahmet ise öküzü Çorum kethüdası Mehmet Bey'in vasıtasıyla Mentеше isimli satıcıdan sekiz altına aldığını ikrar etmiştir. Mentеше mahkemede ortağıyla öküzü çaldıklarını itiraf etmiş ve Seydi Ahmet'e sekiz altını geri vermiş, Nefes 'de öküzünü teslim almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-mülazım Süleyman Çelebi bin Atânullah Efendi, el-Hâc Hasan bin Mahmut, İshak bin Pir Veli, İsmail bin Pir Veli, Şaban bin Mustafa, Ömer Çelebi bin Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa	96-A
-------	------

Hüküm	1-2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mir-i liva Mehmet Bey ve Menteşe bâlâda(yukarıda) yazılan dava hakkında bilgi verdiler.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	96-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Saliha binti Durmuş kendisine Musa bin Mustafa'yı vekil tayin etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Zülfikar bin Abdullah, Yunus hoca ve gayruhum.

Sayfa	96-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ömer bin el-Hâc Ahmet on yedi altını Ömer bin Mehmet'in kefil olmasıyla Ebu Bekir'e borç vermiştir. Ömer bin el-hâc Ahmet mahkemede borcunun ödenmesini talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	96-A
-------	------

Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Ilıca Köyü
Dava Konusu	-
Özet	Himmet bin İsmail Ilıca Köyü'nden gidersem zevcimi boşayacağım demiştir. Eyne Hatun'un zevci Himmet beş aydır kaybolmuş geri döndüğünde eşini boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	96-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Satılmış bin Ahmet yeri bahasından on sekiz altın kardeşi Mustafa'dan istemiştir.
Özet	Satılmış bin Ahmet kardeşi Mustafa'dan yeri bahasından on sekiz altın istemiştir. Şahitlerin dinlenmesinin ardından Mustafa'nın payı ödemesine hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Çelebi bin İdris, el-Hâc Mahmut bin Hacı, Mehmet bin Hacı Budak, Zülfikar bin Abdullah ve gayrum.

Sayfa	96-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Kara Kapan Hanı yakınlarında bulunan penbe (pamuk) dükkânında Fatma binti Hoca İskender, Huri binti Hoca Hisar, Mustafa ve Kalender'in hissesi vardır. Hasan bin Muharrem ve Mehmet bin Bünyad şahadetleriyle aynı zamanda hisse sahiplerinin izni ile Mehmet bin Kalender

	onların vekili olmuştur. Mahkeme de bir araya gelen taraflar dükkânın satılmasına ve meblağın paylaşılması yönünde ulaşmışlar.
Şuhûdü'l-hâl	İlyas bin Hacı Hamza, Mustafa bin el-Hâc Yahya, Mehmet bin Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa	96-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi şehri Zilka'de li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Hüseyinabad Kazası'na tabi' Çatak Köyü'nden Mehmet bin Hamza evinin yakınında bir çift öküzü kaybolduğunu fark ettiğinde aramaya çıktığını Hacı Hamza Köyü'nden Ali bin Çırak'ın yanında bulmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Davud, Hüseyin bin Bünyad, Seyfi Dede bin Mustafa, İdris bin Yusuf, Sofi Dede bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	96-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Söğütlüpnar Mektebi'nin mütevellisinin maaş talebi.
Özet	Söğütlüpnar Mektebi'nin mütevellisi olan el-hâc Osman ibn-i el-hâc Mehmet kardeşi Ali Hoca'nın vefatından sonra bir buçuk yıl mütevelli olarak vazifesini yerine getirmiş bunun karşılığında yirmi yedi altın talep etmektedir.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet Efendi bin İlyas, Zekeriya bin Saruhan, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	97-A
-------	------

Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Cami'-i kebîr Mahallesi
Dava Konusu	Abide binti Abdullah'ın vefat eden kocanın çocuklarından miras hissesini istemesi.
Özet	Ma'den, Şaban, Yusuf ve Ahmet isimli kişilere babalarından muhallefât ve Cami'-i kebîr Mahallesi'nde bulunan evin yarı hissesi kalmıştır. Abide binti Abdullah zevcinin vefatından sonra çocuklarından kendi payını talep ettiğinde taraflar miraskonusunda anlaşmazlık yaşamışlar. Mahkemeye gelen davacı Abide Hatun ile davalıların uzlaşması sağlanmıştır. Abide Hatun'a mehri ve muhallefattan payına düşen hisse verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Halil bin Mustafa, Mustafa Fakih bin el-Hâc Ali, el-Hâc Cafer bin Ali, Üstat Eyyüb bin Kara Çıracak, Maksud bin Molla Musa ve gayruhum.

Sayfa	97-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 7 Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Ferzend Köyü
Dava Konusu	Leyli binti Ali'nin nişanlısından ayrılması.
Özet	Davud bin İskender Ferzend Köyü'nden Ali bin Aydın'ın kızı Leyli ile nâmzed(nişanlı) olduğunda mehr-i muaccel mukabelesinde dokuz keyl buğday vermiştir. Nişanın bozulması üzerine Davud, Leyli'nin babasından buğday mukabelesinde bir çift karasığır öküzü almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Safer bin Ramazan, Molla Maksud bin Musa, Zekeriya bin Saruhan, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	97-A
Hüküm	3

Tarih	Tahrîren fî 7 Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Rabia binti Eyyüb muhızır Muhammet Ağa'ya emanet olunması.
Özet	Rabia binti Eyyüb, Yasef isimli zimminin zâniye olup bekâretini bozduğunu söylemesi üzerine amcasına emanet verilmiş, burada rahat durmayan Rabia muhızır Muhammet Ağa'ya teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Süleyman bin Şeyh Atânullah, Zekeriya bin Saruhan, Murtaza bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	97-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 7 Zilka'de el- mükerrem li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sartalu Köyü
Dava Konusu	Döne binti Ramazan zevcinden muhâlaa ile boşanması.
Özet	Döne binti Ramazan hatun meclis-i şer'de zevci Muhammed bin Umur ile aralarında anlaştıklarını mehrinden, nafaka-i iddetten ayrıca karı koca ilgili hukuktan feragat ettiğini sadece esbab ve muhalledâttan kendi hissesini teslim almak üzere anlaştıklarını ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Çelebi el-kâtip, Osman Çelebi bin Ali, el-Hâc Ali bin Ali, el-Hâc İbrahim bin el-Hâc Kasım, el-Hâc Mahmut bin Arslan, Dede Bali bin İnce Ali, Resul bin Veli, el-Hâc Mahmut bin Dursun ve gayruhum.

Sayfa	97-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî'l-yevmi'r-rabî Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı Yusuf Mahallesi
Dava Konusu	Ali bin Mustafa'nın mirasının paylaşımı.

Özet	Müteveffa Ali bin Mustafa çocukları Şahban, Mümine, Ayni, Hacce ve Kaya'ya miras bırakmıştır. Ali'nin kardeşinin oğlu Dede Bali bin İnce Ali ve müteveffanın çocukları miras hususunda kendi aralarında anlaşmalarını meclis-i şer'e gelerek bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	97-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Çırak rızasıyla Ali bin Çırak'a kefil olmuştur.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat İbrahim Efendi, Zekeriya bin Saruhan, Muharrem Çelebi bin Yusuf, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	97-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim bin Erkulu'nun kefil olması.
Özet	İbrahim bin Erkulu mahkemede kardeşi Cafer bin Erkulu'na kefil olduğunu bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat İbrahim Efendi, Zekeriya bin Saruhan, Muharrem Çelebi bin Musa, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	97-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kassab Hasan bin Recep'in borç alması.
Özet	Kassab Hasan bin Recep yüz seksen gün vade ile Muharrem Çelebi bin Musa'dan iki gurus borç aldığını mahkemeye

	bildirmiştir. Muhzır Ali'ye söz konusu borç miktarı havale edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	97-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîran fî 8 Zil'kade sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kalesi müstahfızlarından Pir Nefes'e tımar tevcihi.
Özet	Çorum kalesi müstahfızlarından Pir Nefes bin Gül Veli mahkemeye gelerek berat-ı izzet-i simât ile Eymir Köyü'nde tımar hissesi verildiğini anlatmış. İfadesinin devamında hakkını oğlu Ömer devir etmek istediğini belirtmiştir. Bin iki yüz akçelik tımarı mahkeme Ömer verilmesini onaylamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Zekeriya bin Saruhan, Mehmet Ağa el-muhzır gayruhum.

Sayfa	97-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Satılmış bin Yol Kulu'nun borç alması
Özet	Satılmış bin Yol Kulu yetmiş beş akçeyi Eyüb bin Halil'den borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikar bin Abdullah, Ali bin Mansur, Ma'den bin Kara Musli.

Sayfa	97-B
Hüküm	7
Tarih	-
Olay Mahalli	Lâçin-i Sagir Köyü
Dava Konusu	Yusuf Abdi'nin oğlağının kayadan düşmesi.
Özet	Yusuf Abdi oğlağının kayadan düşmesi sebebiyle Pervin bin Abdullah'a öşr-i diyet talebiyle dava açmıştır. Pervin bin Abdullah dört bin akçeyi sancakbeyi Cafer Bey'e teslim ettiğini bildirmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık
--------------	-------------

Sayfa	98-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 18 evâil Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Bozok Kazası
Dava Konusu	Bozok Kazası'na tabi' Divanlu Köyü'nden Hasan bin Eyyüb ve Sorgun Kazası'na bağlı Üyük Köyü'nden İsmail bin Ali'den boyahaneyi her sene beşer yüz akçe hesabı üç seneye mukataa vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Zekeriya bin Saruhan, Resul bin Memi, Ali bin Mansur ve gayruhum.

Sayfa	98-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Ramazan'ın borç alması.
Özet	Hasan bin Ramazan kürk bahasından Şaban'dan iki yüz akçe borçalmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	98-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 10 Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	İskilip Kazası
Dava Konusu	Hızır bin Seydi'nin borç alması.
Özet	Hisarçay Köyü sakinlerinden Hızır bin Seydi dergâh-ı âlf

	bekçilerinden Hürmüz Bey'den üç bin yüz yetmiş akçe borç almıştır. Hızır borcun karşılığında toprağını geri almak şartıyla Hürmüz Bey'e satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Maksud bin Musa, Mehmet bin Mustafa, Zülfikâr bin Abdullah, el-Hâc İbrahim bin el-Hâc Kasım ve gayruhum.

Sayfa	98-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Ümit Halife Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bir odayı Gülabi'ye satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	98-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Balı bin Turgut öküz bahasından Mustafa bin Eyne Hoca'dan sekiz altın borç almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	98-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Üyük Köyü
Dava Konusu	Gül Hani binti Ramazan kızı Şehri binti Piri'yi Himmet adlı bir toramana nikâhına izin vermiştir.

Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Molla Recep bin Nurullah, Recep bin Mama ve gayruhum.

Sayfa	98-B
Hüküm	2-3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
DavaKonusu	Ali bin Hüseyin Fakih kendisini darp ettiği gerekçesiyle Himmet bin Hacı İlyas'a dava açmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Ahmet Efendi, Kalaycı Kıraç, Musli subaşı ve gayruhum.

Sayfa	98-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Satılmış bin Bali dört gurus ve beş akçeyi Molla Ali bin Ramazan'dan talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	98-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî evâil Zilka'de el-mübarek sene erbaa ve elf
Olay Mahalli	Gümüş Kazası
Dava Konusu	Gümüş Kazası'na tâbi' Kârim'den Nefes bin Kalender bir çift karasığır öküzü Veli bin Mustafa isimli kişiden yirmi dört

	altına satın almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	98-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hacı Ahmet bin el-hâc İsmail'in borç alması.
Özet	Hacı Ahmet bin el-hâc İsmail meclis-i şer'de sabuncu Musli bin Hüseyin mahzarında davanın gerekçesini anlatmıştır. Hüma Hatun'un vefatının ardından miras kızı Fatma, babası Hasan ve eşi Ömer arasında şeriata uygun paylaştırılmış. Hacı Ahmet mirastan borç veren Ömer'e söz konusu meblağı mahkemede Subaşı Mustafa'ya teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Halife bin Nurullah el-kâtip, Molla Maksud bin Musa, Osman Subaşı Zaîm şehri ve gayruhum.

Sayfa	98-B
Hüküm	7
Tarih	-
Olay Mahalli	İskilip Kazası
Dava Konusu	İbrahim bin İbrahim İskilip köylerinden Kızıl Kır, Taş Ağıl'ın mahsulatını elli altına Mesut bin Aydın Halife'ye satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Halife, Hasan Halife el-kâtip, Mehmet Ağa el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	99-A
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fî evâsıt Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sorgun Kazası
Dava Konusu	Ali bin Balcı'nın sabun satması.
Özet	Sorgun Kazası'na bağlı İdrisli Köyü'nden Piri bin Bektaş'a Şaban ayında Ali bin Balcı on buçuk batman sabunu yüz yirmi akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Hızır bin İlyas Efendi, Molla Ahmet Efendi, Molla Salih Efendi, el-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Yusuf kethüda bin Maksud, Ma'den Çelebi bin el-Hâc İlyas, Hüseyin bin Behram ve gayruhum.

Sayfa	99-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt Zilka'de el-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum havâssına emin olan Hacı Mirza köylerin mahsulünü satması.
Özet	Çorum havâssına emin olan Hacı Mirza meclis-i şer'de dergâh-ı âlî müteferrikalarından fahrü'l-emacit Mustafa Ağa mahzarında Kozlu, Deliler, Okçu, Kozlu, Hamdi köylerin sınırında ziraat edilen mahsulün miriye ait öşürü kendi hissesinden ayırmıştır. Köylerden başta hinta, şair, bostan ve soğan gibi tarım ürünleri üretilmektedir. Mustafa Ağa'ya kırk yedi bin akçeye sattığını ifade etmiştir. Mustafa Ağa'dan aldığı meblağın bir kısmıyla at satın almış geri kalan parayla safi sikke satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Hayrettin Efendi, Fahrü'l-kiram Mustafa Efendi, Molla İbrahim Efendi ve gayruhum.

Sayfa	99-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evasıt Zilka'de sene-i mezbur

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum Defterdârı Ahmet Ağa tarafından Mustafa Ağa Çorum ve İskilip has topraklarına emin olarak atanmıştır.
Özet	Rum Defterdârı Ahmet Ağa dergâh-ı âlî Mustafa Ağa'yı Çorum ve İskilip'te bulunan has toprakların emini olarak atanmıştır. Mustafa Ağa meclis-i şer' de Hacı Mirza'ya tevzi' edilen yüz on sekiz akçeyi aldığını ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	99-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Hacı Kemal Mahallesi
Dava Konusu	Hani binti Ahmet'e miras kalması.
Özet	Hani binti Ahmet müteveffa babasından intikâl eden ev yerini altı yüz akçeye Hasan bin Çırak'a satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Abdi, Seydi bin Ahmet, İbrahim el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	99-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Ilıca Köyü
Dava Konusu	Ali bin Himmet'in kaybolması.
Özet	Sicilinin yazıldığı tarihten on iki gün önce kaybolan Ali bin Himmet diri mi ölü mü olduğu bilinmektedir. Ali'nin Mehmet, Ebulkasım ve Ebubekir isminde küçük çocukların Mustafa bin Kahraman vasiliğini üstlenmiştir. Ahmet Çavuş ve Ahmet Subaşı konu hakkında zevcesi Huri binti İskender ve köy halkını sorguladıklarında durumu hakkında bilgi sahibi olmadıklarını söylemişler. Köy halkı Ali'nin yaramaz, hırsız ve harami bir kimse olduğunu ifade etmiş. Sivas

	Beylerbeyi Mahmut Paşa'nın Çorum'a geldiği gün Huri Hatun meclis-i şer'e gelerek Ali'nin İstanbul'a gittiğini bildirmiştir.. Ali'nin Sıklık Derbenti'nde olduğu haberi üzerine zevci Huri'ye onun ok, yay, kılıcı alarak atına binip kaçtığını itiraf etmiştir. Mahmut Paşa'nın yanındaki leventlerin ortamdan istifade ederek adam katlettiğine halka eziyet ettiğine dair şikâyetler kadiya ulaşmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Veli bin Badak, Mehmet bin Hasan, Seyyid Hasan bin Seyyid Mehmet, Lütü Bey bin Abdullah, Mahmut Çelebi bin Abdullah, Ahmet Çelebi bin ibn-i Abdullah Çelebi, Nebi bin İbrahim, el-Hâc Ma'den bin el-Hâc Davud, Bekir bin Ahmet, Yakup bin Yusuf ve gayruhum.

Sayfa	100-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 12 şehri Zilka'de sene erba'a ve elf.
Olay Mahalli	Karahisar Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Ali Şah bin Murat, Haydar bin Ali Koca, Pir Badak ve Nebi bin Pir Mehmet Subaşı Ahmet'i handa hapsedmişler ve darp ederek otuz üç adet gurusunu almışlar. Subaşı Ahmet meclis-i şer'de başına gelenleri anlatmış ve gerekenin yapılmasını istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Halife el-imam, Ali bin Mansur, Müezzîn el-Hâc Mustafa, Cafer bin Yusuf ve gayruhum.

Sayfa	100-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Şahkulu bin Budak Gümüş Kazası'na bağlı Sazlı Köyü'ne giderek Çırac bin Burhan'dan iki bin akçeye camus öküz satın almış ve Çorum'a getirmiştir.

Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Halife, İbrahim Erkulu, Hasan Halife Nurullah, Ali bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	100-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin İshak'ın borç davasından feragat etmesi.
Özet	Mustafa bin Ahmet'in kardeşi Mehmet'e üç guruş borç veren Ali bin İshak parasının ödenmesini istemiştir. Mehmet vefat ettiğinde Ali kızlarından ve zevcesinden üç guruşun ödenmesini talep ettiğinde borç hakkında bilgi sahibi olmadıklarını söyleyerek ödemeyi kabul etmemişler. Mahkeme taraflardan delil istediğinde davacı davasından vazgeçmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi bin Nurullah, Zekeriya bin Saruhan, Mehmet Ağa el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	100-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Cami'-i kebîr Mahallesi
Dava Konusu	Ramazan bin Mehmet ve kardeşine babasından ev ve dükkân intikâl etmiştir.
Özet	Ramazan bin Mehmet ve kardeşi Yusuf'a Cami'i-kebîr Mahallesi'nde babası ve dedesinden ev ve dükkân intikâl etmiş Ramazan kendi hissesini karındaşı Yusuf 'a üç yüz altmış akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Murat, Ali bin Musa, Osman bin Nebi, İbrahim bin Erkulu, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	100-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Kastamonu
Dava Konusu	Murat bin Fethullah eşini Gülsüm bin Cafer'i boşaması.
Özet	Kastamonu'dan Murat bin Fethullah Çorum'da meclis-i şer'de Hasan bin Bayram mahzarından davadan önce zevcesi Gülsüm bin Cafer'in günahkâr bir kadın olduğunu talâk-ı bâin ile boşadığını Gülsüm'ün Hasan'la evlendiğini anlatmıştır. Murat mahkemede Hasan ile ilgili her hangi bir davası olmadığını sözlerine ilave etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet Efendi bin İlyas, Yusuf kethüda bin Maksud, Mehmet Ağa el-muhzır, Ma'den bin Şahkulu ve gayruhum.

Sayfa	100-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt Zilka'de li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çanakçı Köyü
Dava Konusu	Hasan bin Tahir'in tarlasını satması.
Özet	Hasan bin Tahir tasarrufu altında ki tarlanın bir kısmını on bir altına satmış geri kalan kısmı yirmi beş altına Çavuş Ömer bin Kasım'a tefviz etmiştir
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	100-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet bin Hasan'ın dükkânı satması.

Özet	Mehmet bin Hasan'a babasından hayyâtlar(terzi) sokağında bulunan dükkânın yarı hissesi miras olarak intikal etmiştir. Dükkânın diğer yarı hissesi Hızır ve Osman ibn-i el-hâc Mustafa kardeşlere aittir. Mehmet bin Hasan kendi hissesini borcundan düşerek bin yüz akçeye bey'-i bat ile el- Hızır ve Osman'ın banaları el-hâc Mustafa'ya sattığını mahkemede ifade etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-hâc Hasan bin İskender, Üstat Ahmet bin Ali, el-hâc Hüseyin bin Veli, Ömer bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	100-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Sevindik bin Satılmış'ın kızına nikâh yapılması.
Özet	Durmuş bin Mustafa Sevindik bin Satılmış'ın kızına talip olmuş ve yirmi sekiz altını mehr-i muaccel vermeyi kabul etmiş meblağın on beş altını peşin vermiştir. Sevindik kızıyla evlenmesine razı olduğu Durmuş'tan meclis-i şer'de geri kalan meblağı talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa el-muhzır, Ali el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	101-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evasit şehri Zilka'de el-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hacı Ali Mahallesi
Dava Konusu	el-Hâc Mehmet bin Bekir'in mülk bağı satması.
Özet	El-Hâc Mehmet bin Bekir Hacı Ali Mahallesi'nde bulunan bağını Sultan binti Satılmış Hatun'a bin sekiz yüz nakit akçeye pazarlıksız satmıştır. El-Hâc Mehmet mülkün tasarrufunu Sultan Hatun'a bıraktığını meclis-i şer'de ikrar

	ve tasdik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi bin Nurullah, el-Hâc İbrahim bin Mahmut, Ömer bin İsmail, Abdi bin Ahmet ve gayruhum.

Sayfa	101-A
Hüküm	2-3
Tarih	Tahrîren fî evasıt Zilka'de li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Fatma Bacı Mahallesi
Dava Konusu	Pir Kulu bin Erkulu'nun zevcesinin mülkü menziline satması.
Özet	Pir Kulu bin Erkulu meclis-i şer' de kendisinin haber vermeden zevcesinin mahallede bulunan mülkü evini on altına Ali bin Mehmet' sattığının ancak buna razı olmadığını satışın feshedilmesini talep etmiştir. Mülkün satışı ile ilgili zevcesi ve tanıklar dinlendikten sonra satış akdi fesh edilmiş ve on altın geri iade edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan bin, Hacı Himmet bin Ali, Hasan Çelebi bin Nurullah ve gayruhum.

Sayfa	101-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî'l-yevmi'l-hadi ve'l-işrîn li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Ömer bin Davut Muzafferiye Medresesi vakfına ait hamamı sicilin yazıldığı tarihten sene tamamına yüz elli akçe icareye kabul ve taahhüt etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, Seydi Çelebi bin Halil, Sinan Fakih bin Abdullah.

Sayfa	101-B
-------	-------

Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ömer Halife'nin yük hayvanı kiralaması.
Özet	Müezzin Ömer Halife, Şahin Reis veledi Simo'dan yüz on beş keyl buğdayı elli şer akçeye satın almış ve iskeleye taşımak için yük hayvanı kiralamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Usta Sinan bin Hacı Bayram, Hacı Ahmet bin Şirin, Mehmet bin Mustafa el-muhzır, Hüseyin Çelebi bin Nurullah ve gayruhum.

Sayfa	101-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Karakeçili Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet Bey vakıf paradan borç almıştır.
Özet	Hasan bin Hüseyin vakfın mütevellisi olup Mehmet Bey'e vakıf akçesinden dokuz yüz akçe asıl üç sene için rıbhdan hâsıl üç yüz altmış akçe ödemek şartıyla borç vereceğini belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Maksud, İbrahim bin Erkulu, Zülfikar Ağa bin Abdullah.

Sayfa	101-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 8 Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Satılmış bin Bula on adet keçi ve on adet guruşu Eyyüb bin Halil'den borç almış bir süre sonra Satılmış borcunu keçi

	bahasından ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Abdulkadir bin Abdullah, Ali bin Mansur, Mehmet bin Mustafa.

Sayfa	101-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Hüdaverdi bin Himmet meclis-i şer' de Ahi Fakih bin Ramazan 'ın yanında iddiasını beyan etmiştir. Duda Kadın vefat ettiğinde kük oğlu Veli'ye Hacı Nasrullah Mahallesi'nde bulunan ev(mülk menzili) intikâl etmiş, kardeşi Hasan çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak için yirmi beş altına Hüdaverdi bin Himmet'e satmıştır. Hüdaverdi aldığı ev hakkında bilgi vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	102-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Satılmış iki yüz akçe Mehmet bin Yakup'tan talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Mansur, Mehmet el-muhzır.

Sayfa	102-A
Hüküm	2
Tarih	-

Olay Mahalli	Kuş Saray Köyü
Dava Konusu	-
Özet	Hüseyin bin Himmet dokuz altına bir baş öküzü Mehmet bin Veli'den satın almıştır. Hüseyin aldığı öküz frengi hastalığından ölmesinin ardından meclis-i şer'e gelerek Mehmet'i hasta ayıplı hayvan sattığı için şikâyet ederken Mehmet ise Hüseyin'in hastalığını bilerek aldığı iddia etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	102-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	İncesu Köyü
Dava Konusu	Mirza bin Durmuş Sağmalca'dan ibn-i Durak isimli kişiye yedi yüz akçeye bir baş öküz satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	102-A
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Sungur bin Hüdaverdi elli altı altına bir baş danayı Ali bin Piri'ye satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	102-B
-------	-------

Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Zilka'de erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sağrıci Mahallesi
Dava Konusu	el-Hâc Safer bin İlyas'ın bağını satması
Özet	El-Hâc Safer bin İlyas davadan on yıl önce Ayarık Köyü'nde bulunan bağını dokuz yüz altmış akçe karşılığında Bekir bin el-Hâc rehin vermiştir. El-Hâc Safer davadan bir buçuk ay önce bağını Musli 'ye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet Efendi bin İlyas, Hasan bin Nurullah, Zülfikar bin Abdullah, Budak bin el-Hâc Ali, Satılmış bin Abdülkerim ve gayruhum.

Sayfa	102-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim bin Erkulu'nun himar satın alması.
Özet	İbrahim bin Erkulu himar bahasından İbrahim bin Halil'den yüz bin akçe talep etmiş, İbrahim'de yedi yüz yirmi akçeye himarı satmıştır. İbrahim satarken himarın sağlıklı olduğunu söylemiş ancak hayvanın sakat olduğu ortaya çıkmıştır. İbrahim bin Erkulu diğer İbrahim'i şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Pir Mehmet Efendi, Zülfikar bin Abdullah, Osman Yazar ve gayruhum.

Sayfa	102-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	-
Özet	Fahrü'l-kuzat İbrahim Efendi'nin mir-i liva kethüdası Mehmet Bey'in haberiyle Kara Musli 'ye kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	103-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Turaç bin Gülabi bir guruşu Hacı Çalabverdi bin el-Hâc Hüseyin'den almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Üstat Hamdi bin Memi, Safer Çelebi ibn-i Baba Ömer, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	103-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 28 Zilka'de el-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Cami'-i cedid'e dev-i hân atanması.
Özet	Çorum şehri sakinlerinden Hamdi, Cafer, Süleyman ve başkaları meclis-i şer'de hazır olup Cami'-i cedid camisinde her Cuma günü devr-i hân olarak yıllık üç yüz akçe maaş verilen Selâm'ın kendi ticaret işleriyle meşgul olduğunu Molla Beyazıt'a Kuran okuttuklarını anlatmışlar. Meclis-i şer'de Selâm'ın devr-i hân görev alınmasını yerine Molla Beyazıt'ın atanmasını talep etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Safer Çelebi bin Baba Ömer, Pir Nefes Subaşı bin Gül Veli.

Sayfa	103-A
-------	-------

Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Tokat
Dava Konusu	Çorum'da bulunan hamam-ı cedidden kazgan siparişi verilmesi
Özet	Tokat Şehri'nde yer alan Ali Paşa imaretinin mütevellisi darü's-sa'ade bevvaplarından Ahmet Kapucu bin Hüseyin meclis-i şer'de Çorum'a neden geldiğini anlatmış. Çorum'da hamam-ı cedit için kazgan yapılması amacıyla Ali Paşa imaretine sipariş verilmiş ayrıca altmış iki altın ve üç bin yedi yüz akçe müteveli Hüseyin'e teslim edilmiş. Ali Paşa vakfı istenilen kazganı yapamadıklarından bahsi geçen meblağ geri vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Maksud, Seyyid Veli bin Seyyid Mehmet, Hacı Bayram bin Bünyad, İsmail bin Halil, Hasan bin Nurullah ve gayruhum.

Sayfa	103-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 19 şehri Zilhicce li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mihriban binti Şahende'nin babasının celâ-yı vatan etmesi.
Özet	Hüma binti Hoca Kemal meclis-i şer'e gelerek kızının kızı Mihriban binti Şahbende'ye kızından yedi bin akçe kaldığını ifade etmiştir. Babası Şahbende bir yıl önce paraları alıp kızına nafaka bırakmadan Celâ-yı vatan ettiğini anlatan Hüma Hatun mahkemede çocuğun babasının ihtiyaçlarının karşılanmasını istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Kemal bin İsa, el-Hâc Ulaş bin Zeynel Abidin, Mehmet bin Safer Altıncı ve gayruhum.

Sayfa	103-B
-------	-------

Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Firavun nam Kıptı taifesinden Meryem binti Savrılan isimli zimmi meclis-i şer'e gelerek siyah bir yuntu (at) olduğunu kethüda Mehmet Bey'in evine geldiğini araştırma yapacağız diyerek avludan atını çaldığını ikrar etmiştir. Mehmet Bey'in yanında atımı gördüm şeklinde verdiği ifadeden sonra subaşı tarafından yunt Meryem'e teslim olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	103-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bayram bin Himmet'in ihtisap memuru atanması.
Özet	Hamam-ı cedid hamamcısı Ma'den bin Ali'nin kefil olduğu Bayram bin Himmet'e mir-i liva tarafından ihtisap (vergi toplama yetkisi) iltizamı verilmiş. Bayram bin Himmet'e verilen iltizam çorum sancakbeyi kethüdası Mehmet Bey'e verilmiştir. Ma'den iltizamın el değiştirmesi üzerine Bayram'a kefil olmaktan vazgeçtiğini meclis-i şer'e bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan Çelebi bin Nurullah, Zülfikar bin Abdullah, Üstat Ali bin Abdi bin Mansur ve gayruhum.

Sayfa	103-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Hacı Emir Mahallesi

Dava Konusu	Ebu Müslim bin el-Hâc İsa meclis-i şer’de müteveli Molla Ali türbe-hâna şartlı vakfettiği bin akçeyi Veli’den aldığı ikrar etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	103-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî evâhir Zilka'de
Olay Mahalli	Hacı Yusuf Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet bin Umur'un bağıni satması.
Özet	Mehmet bin Umur bir kıta bağıni on iki bin akçeye satmış, beş bin dört yüz akçesiyle Şah Çelebi bin Ebulkasım Efendi'ye altı bin altı yüz akçesiyle fahrü'l-kuzat Abdülbaki Efendi'ye olan borcunu ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-müderris Tayyib Çelebi, Ömer bin Ma'den, Erkulu bin İskender, Mehmet bin Ramazan, Nebi Fakih bin Ramazan, Mehmet bin Hacı İshak ve gayruhum.

Sayfa	103-B
Hüküm	5
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	İskilip Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Ahmet bin Hacı Mehmet bir heybe içinde üç top bezi Osman bin Abdullah'a emanet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Çelebi bin Halil, Molla Maksud bin Musa ve gayruhum.

Sayfa	103-B
-------	-------

Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî 3Zilhicce el-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Gülabi Bey Mahallesi
Dava Konusu	-
Özet	Fatma binti Kareli'yi Börü cemaatinden Mehmet bin Abdullah şeraite muhalefet etmekle suçlamıştır. Mahalle ahalisi Fatma Hatun'un şeraite aykırı her hangi bir davranışını görmediklerine şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	104-A
Hüküm	1-2
Tarih	Tahrîren fî 3 Zilhicce el-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Eslemez bin Hasan meclis-i şer'-i şerifte Yakup bin Mustafa kırk beş altınlık koyun ve keçi verdiğini kendisine on beş altın verdiğini geriye kalan borcu ödemesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah bin Şeyh Mahmut, Süleyman Çelebi bin Şeyh Atânullah.

Sayfa	104-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Sögüt Pınarı Köyü
Dava Konusu	Zeynel Abidin emekli olduğunda yerine Muslihiddin ibn-i el-Hâc Recep müderris olarak atanması.
Özet	Kadı Ferah Şad müderrisi Zeynel Abidin, Kadı Ferah Şad imamı Muslihiddin bin İbrahim, müteveli Hamza bin İshak, müezzini Ali bin Ebu Bekir meclis-i şer'de bir araya gelerek

	müderriş Zeynel Abidin'in emekli olmasının ardından Muslihiddin ibn-i el-Hâc Recep müderriş olarak atanmışlar. Muslihiddin, Söğüt Pınarı Köyü'nün mahsulatını üç bin akçe bey' etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan imam bin Şeyh Ali, Zekeriya bin Saruhan, Mehmet bin Osman Fakih.

Sayfa	104-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 3 Zilhicce el-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sabuncu Mahallesi
Dava Konusu	-
Özet	Sabuncu Mahallesi imamı olan el-Hâc Ahmet bin Halil meclis-i şer'de Karahisar Demirlü Kazası'na bağılı Hacı Bayram Köyü'nden Abdurrahman'a ait yerlerin hisseleri kendisine intikâl ettiğini bildirmiştir. El-Hâc Ahmet köyün mahsulatını Çorum Kadısı Mehmet Efendi'ye beş bin akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hasan imam bin Şeyh Ali, Zekeriya bin Saruhan, Mehmet bin Malkoç.

Sayfa	104-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 6 Zilhicce el-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çöplü Mahallesi
Dava Konusu	Çöplü Mahallesi halkının harap olmuş sokağın tamiri için arzuhâl yazması.
Özet	Çöplü Mahallesinde Daracuk Sokak olarak bilinen sokağın yıkılmaya yüz tuttuğunu kalabalık bir topluluk kethüdaya haber vermiş, Satılmış bin Durmuş onların adına tezkire yazmıştır. Çöp Mahallesi halkının yazdığı arzuhâlden sonra üç yüz akçe tahsil edilmiştir. Satılmış bin Dursun'dan

	gerektiği biçimde tadilatın yapılmasına hüküm olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Es-seyyid Veli bin Mustafa, Hayrettin el-hatip, Hasan bin Behram, Üstat Salih bin Mustafa, muhızır Mehmet Ağa, Mustafa bin el-Hâc Ali.

Sayfa	104-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ahmet adlı bir kimse meclis-i şer'e gelerek Mehmet bin Abdullah'ın kendisine küfrettiğini ikrar etmiş ve hakkını aradığını belirtmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Safer, Abdulfettah bin Sa'dun.

Sayfa	104-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî şehri Zilhicce li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Döndü Hatun'a nafaka bağlanması.
Özet	Çalabverdi bin Cüneyt, Aykut bin Kasım'ın şهادetiyle Gülabi bin Mustafa'ya validesi Döndü binti Musa temsil yetkisi vermiştir. Gülabi bin Mustafa meclis-i şer'de Döndü bin Musa'nın zevci Yakup bin Durasın'ın on yedi aydır celâ-yı vatan ettiğini ancak giderken nafaka, kisve ne de akçe bırakmadan gittiğini ikrar etmiştir. Meclis-i şer'de validesi adına nafaka kisve ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması talep etmiştir. Mahkemede Döndü Hatun'a günlüğü dört akçe nafaka verilmesine hüküm olundu.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet bin Halil, Mehmet bin Mustafa, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	104-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 17 Zilhicce li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rıdvan Ağa'ya bir doru tayın teslim edilmesi.
Özet	Çorum Şehri'nde ikâmet eden dergâh-ı âlî sirac şakirdanlarından kıdvetü'l-akran Rıdvan Ağa ibn-i Abdullah meclis-i şer'e gelerek Ahmet'in mahzarında ifade vermiştir. Rıdvan Ağa, meseleden önce Kostantiniyye sakinlerinden sirac şakirdanı Ali Bey bana bir doru tay vermiş ve Ahmet'e teslim edilmesini istemiştir. Çorum'a geldiğinde Ahmet'in tayı kabul etmemesi üzerine meclis-i şer'e geldiğini anlatmıştır. Kadı, tayı bedeli beş akçe nafaka ile Rıdvan Ağa'ya teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Hasan Fakih, Molla Abdullah Çelebi, Abdi bin İbrahim, Yusuf bin el-Hâc Bayram, Ali bin Mansur, Zülfikar bin Abdullah, Fahrü'l-müderris Mustafa Çelebi ve gayruhum.

Sayfa	105-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 23 şehri Zilhicce li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Burhan Kethüda Mahallesi
Dava Konusu	Ali isimli kişinin vakfından mütevellî Mehmet dört yüz seksen akçeyi Emir bin İsa'ya vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Hasan çelebi bin Nurullah, Mehmet bin Cafer.

Sayfa	105-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 13 şehri Zilhicce el-mübarek li-sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İlyas bin Baba Acem Abdi Çelebi Çarşısı'nda bulunan dükkânını üç bin akçeye kardeşi Hızır Çelebi'ye satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-müderriş Talip Efendi, Molla Maksud bin Musa, Üstat Ahmet bin Memi, Muhammed bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	105-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 5 şehri Muharremi'l-harâm li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Süleyman'ın zevcesi Kamer bin Abdullah'ı boşaması.
Özet	Kamer binti Abdullah'ın yetki verdiği Halil bin İbrahim meclis-i şer'e gelerek Kamer'in zevcesi Süleyman'ın şahitlerin huzurunda Ramazan-ı şerifin dördüncü günü talâk-ı bâyin ile boşadığını ikrar etmiştir. Halil'in ifadesinden sonra Süleyman'ın vekili Muhammed bin Süleyman'ın tasdik etmesiyle dava sicile yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim bin Yusuf, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	105-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 16 şehri Zilhicce li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Ömer Bey Köyü
Dava Konusu	Hani Paşa binti Pir Ahmet'in zevcesinin firar etmesi.
Özet	Hani Paşa binti Pir Ahmet meclis-i şer'de hazır olup zevci Yusuf bin Haydar'ın kendisine bir habbe harçlık dahi bırakmadan altı ay önce firar ettiğini anlatmış. Yetkililerden me'kel(yemek, içecek) ve melbesim(elbise) gibi ihtiyaçları için para talep ettiğinde günlük beş akçe

	nafaka bağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Osman bin Hüseyin, Nur Ali bin Erkulu.

Sayfa	105-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 7 Muharremi'l-harâm sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Burhan Kethüda Mahallesi
Dava Konusu	Abbas bin Kılıç'ın Pir Kulu'nun vasiliğini üstlenmesi.
Özet	Pir Kulu'nun babasının vefatından sonra Abbas bin Kılıç vasisi olmayı kabul etmiş ve babasından kalan evi çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bey'-i men yezîd (açık artırmayla satış yapmak) ile satmak istemiş lakin kimsenin kabul etmemesinden sonra Sarhan bin Veli'ye bin iki yüz akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin bin Durak, Zülfikar bin Abdullah, Ömer Çelebi bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	105-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 12 şehri Muharremi'l- harâm li-sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Gül Dede Mahallesi
Dava Konusu	Himmet bin Mehmet'in zevcesini boşaması.
Özet	Himmet bin Mehmet zevcesi Medine Hatun'un mehr-i muaccel ve mehr-i müeccelini ödemiş ayrıca nafakası için üç yüz altmış akçe nakit ve esbaplar vermiştir. Medine Hatun'un vekili el-Hâc Ahmet bin Mehmet'in şahitliğinde zevcesini talâk-ı bâyin ile boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Musli bin Himmet, Murat bin Mahmut, Aykut bin Erkulu, Molla Beyazıd bin Hasan ve gayruhum.

Sayfa	105-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 15 Muharremi'l-harâm sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Ak Pınar Mahallesi
Dava Konusu	-
Özet	Ali vefat ettiğinde küçük oğlu yetim kalmış Hoca İlyasçocuğun vasisi olmuştur. Müteveffa Ali'den iki bin üç yüz akçe oğluna intikâl etmiş ancak çocuğun küçük olması sebebiyle para vasisi Hoca İlyas'a teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikar bin Abdullah, Mustafa bin Hasan, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	105-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fi 22 Muharremi'l-harâm li-sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Ezil Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Şehriyar'ın vefatından sonra eytamlarının bakımı İsmail bin Ali Yar üstlenmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Halil bin Süleyman, el-Hâc İbrahim bin Yarar ve gayruhum.

Sayfa	106-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 10 şehri Muharremi'l-harâm sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Şarkıyan Mahallesi
Dava Konusu	Hüsniye binti Ahmet'in evini satması.
Özet	Kubbeli Mahallesi'nde yaşayan Hüsniye binti Ahmet şahitlerin yanında Mehmet bin Gülabi'ye yetki vermek suretiyle Şarkıyan Mahallesi'nde bulunan evini satışa çıkarmıştır. Mehmet bin Gülabi müvekkili adına evi Fahrü'l-

	kuzat Mehmet Efendi bin el-Hâc Musa Efendi'nin vekâlet verdiği fahrü'l-akran el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Yakup'a evi nakit on iki bin akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Seydi Ali bin el-Hâc Hüseyin, Süleyman bin Musa, el-Hâc Yusuf bin Musa, Osman bin Şahkulu, el-Hâc Ömer bin Şeyh Ali ve gayruhum.

Sayfa	106-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî şehri Muharremi'l-harâm sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	Ayni binti Süleyman'ın evini satması.
Özet	Ali bin Hüdaverdi meclis-i şer'e gelerek zevcesi Ayni binti Süleyman'ın kendisine yetki verdiğini ayrıca Ayni Hatun'a ait evi satmak istediklerini belirtmiştir. Yusuf Kethüda evi dört bin yirmi akçeye nakit paraya satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Süleyman bin Musa, Ramazan bin Şah Veli, el-Hâc Seydi Ali bin el-Hâc Hüseyin ve gayruhum.

Sayfa	106-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâhir Cumâde'l-âhire sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Medrese Mahallesi
Dava Konusu	Huri binti Hasan'ın boşanma talebi.
Özet	Huri binti Hasan meclis-i şer'de zevci Mehmet bin Kara Nebi'nin iki buçuk yıl önce sefere gittiğini ve sefere çıkmadan önce Hüseyin bin Durak adlı kimseyi kendisine vekil tayin ettiğini anlatmıştır. Huri zevci Mehmet'in ticaret amacıyla şehir dışına çıktığını giderken "eğer ben gelmez isem Hüseyin'i vekil seçtim seni boşadığımı kabul et" Huri Hatun'un talebi mahkemede görüşülmüş mevcut durum göz önü alınarak Mehmet'in vekâlet verdiği Hüseyin'in

	tanıklığında boşanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Seyyid bin Seydi Ahmet, Budak bin Ali, Hüseyin bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	106-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 22 şehri Muharremi'l-harâm sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	Terzi Dede'nin mirasının paylaşımı.
Özet	Terzi Dede'nin vefatından sonra çocukları Mehmet, Ali, Ebulkasım ve eşlerine intikal eden bahçeyi on bin akçeye Mevlana Mehmet Efendi'ye satmışlar. Bahçenin satışından elde edilen meblağ şeriata uygun olarak hisse sahiplerine paylaştırılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin el-Hâc Mustafa, Hüsam bin Hacı Musa, Halil bin Halil, Cafer bin Maksud, Memi Şah bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	106-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Osman bin Zeynel'in deve bahasından borç vermesi.
Özet	Osman bin Zeynel deve bahasından on dokuz buçuk altını Mustafa'nın babası İbrahim'e borç vermiş. İbrahim ölünce borç ödenmemiş olduğu için meclis-i şer'de oğlu Mustafa'dan borcun ödenmesini talep etmiştir. Mustafa borcu inkâr ettiğinde İsmail bin İbrahim, Hasan bin Mehmet ve başka tanıklar Osman'ı lehinde şahitlik etmeleri üzerine Mustafa'nın borcu ödemesine hüküm çıkmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	107-A
Hüküm	1-2
Tarih	Tahrîren fî Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Karabürçek Köyü
Dava Konusu	Vahide binti İdris ile Ali bin Bekir'in nişanlanması
Özet	İdris kızı Vahide ile Bekir oğlu Ali'nin nam-zet olduğunu Fazıl bin Nesimi, Bali bin Ramazan mahzarında konuyu açıklamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Halife, Osman bin Şah Kulu.

Sayfa	107-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 5 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İhtiyar bin Bayram'ın miras talebi.
Özet	İhtiyar bin Bayram müteveffa babasının muhallefâtında kendine ait hissesini kardeşi Bahtiyar'dan talep etmiştir. Bahtiyar, miras paylaşımı konusunda bahaneler ileri sürmesi kardeşiyle inatlaşması sebebiyle İhtiyar meclis-i şer'e gelerek durumu anlatmıştır. Mahkemede kardeşlerin anlaşması sağlanmış ikisi arasında sulh sağlanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin bin Nurullah, Mehmet bin Mustafa, Recep bin Memi ve gayruhum.

Sayfa	107-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 5 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Merzifon
Dava Konusu	Ali bin Hüseyin'in borç alması.
Özet	Ali bin Hüseyin'in altı yüz altmış akçe Aydın bin

	Hüseyin'den borç almıştır. Borcunu ödememeyen Ali evini satarak borcunu kapatmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Kıdvetü'l-kuzat Mustafa Efendi, Zülfikar bin Abdullah, Hasan Çelebi bin İlyas

Sayfa	107-A
Hüküm	5-6
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Halil Köyü
Dava Konusu	Satılmış ve kardeşi Ali'ye babalarından buğday kalması.
Özet	Veli isimli kişinin vefatının ardından oğlu Ali'ye diğer oğlu Satılmış vasi tayin edilmiştir. Satılmış ve Ali babalarından kalan buğdayın iki müdünü Safi'nin aldığını ancak ücretini ödemediği gerekçesiyle mahkemeye müracaat etmişler. Safi Veli'nin oğullarına buğdayın bedeli olarak altı yüz akçe ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin bin Mirza, Süleyman bin Ali, Ali bin Maksud, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	107-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Emir Ahmet Halife Mahallesi
Dava Konusu	Hacı Ayvad bin Ahmet iki bin yüz yirmi akçeye bahçesini Yusuf bin Ahmet'e satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ramazan Çelebi, Ali bin Maksud.

Sayfa	107-B
Hüküm	2

Tarih	Tahrîren fî 5 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Sarı Bey Köyü
Dava Konusu	Ali bin Hamza evini, bir çift öküzü, bahçesini iki bin dört yüz akçeye Ömer Çelebi bin Halil'e satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Resul bin Budak, Musa bin Bünyad, Ali bin Musa,

Sayfa	108-A
Hüküm	1
Tarih	fî 5 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	el-Hâc Murat bin Budak'ın borç vermesi.
Özet	Haydar bin Abdullah yedi bin iki yüz akçeyi el-hâc Murat bin Budak'tan borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ma'den bin Hacı Udi, Terzi Ömer bin Hüseyin, Hasan Çelebi bin Nurullah, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	108-A
Hüküm	2-8
Tarih	Tahrîren fî gurre Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Boz Boğa Köyü
Dava Konusu	Cennet binti Satılmış Hatun'un gece saçının kesilmesi.
Özet	108. sayfanın 2. Hükümünde başlayan dava sureci 8. Hükme kadar devam etmiştir. Dava tek tablo üzerinde gösterilmiş ve dava kayıtları özet hâlinde ardı ardına verilmiştir. A-2 Cennet binti Satılmış subaşı Hasan ile birlikte meclis-i şer'e gelerek gece saçının kesildiğini lakin kim kestğini bilmediğini söylemiştir.

	<p>A-3 Subaşı Hasan meclis-i şer’de Cennet binti Satılmış Hatun’un keyfiyeti, köyde nasıl bilindiğini ile ilgili halkın sorgulanmasını talep etmiştir. Bekir, Mustafa, Ömer Fakih el-imam ve köyden başkaları Cennet Hatun’un kendi halinde, salih ve müstekîme olduğuna kefil olduklarını ifade etmişler.</p> <p>A-4 Mustafa bin Dede Fakih subaşı Hasan vasıtasıyla meclis-i şer’e gelerek köyde yaramaz bir adam olarak bilinen Mustafa’nın Cennet’in saçını kestğini beyan etmiştir. Mustafa’nın kadınları rahatsız eden yaramaz bir kimse olduğunu söylemiştir.</p> <p>A-7 Cennet binti Satılmış Hatun Mustafa’yı saçını kesmekle suçlamıştır.</p> <p>A-8 Meryem binti Recep subaşı Hasan vasıtasıyla meclis-i şer’e gelerek Cennet binti Satılmış’ı incisini çalmakla suçlamış ve araştırılmasını talep etmiştir. Cennet Hatun incisini çaldığını ve bostanlığa attığını kabul etmiştir.</p>
Şuhûdü’l-hâl	Recep bin Ulaş, Abdülkerim bin Ahmet, Ma’den el-muhzır.

Sayfa	108-A
Hüküm	5
Tarih	fi’t-tarihi’l-mezbur
Olay Mahalli	Boz Boğa Köyü
Dava Konusu	Mahmut bin Kıyas’ın Subaşı Hasan camus hakkında sorgulanmasını talep etmesi
Özet	-
Şuhûdü’l-hâl	-

Sayfa	108-A
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	Boz Boğa Köyü

Dava Konusu	Nebi bin Bali meclis-i şer'e gelerek Şaban bin İzzettin'in öküzü ile köylerine geldiğini tarlasına zarar verdiği anlatmış ve şikâyet etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	108-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 3 Safer sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Erzincan Kadısı Abdurrahman Efendi'nin Üstat Yakup'a kefil olması.
Özet	<p>Beyler Çelebi bin Hüseyin ve diğer Beyler Çelebi bin Şaban bâisü's- sicil Üstat Yakup bin İskender muvacehesinde ikrar ve itiraf edüb fahrü'l-kuzat Erzincan Kadısı Abdurrahman Efendi Üstat Yakup'a kefalet olmuştur. Üstat Yakup davadan önce on yedi bin akçe borç yine beş bin beş yüz akçe akçelik gümüş kılıç bahasından toplamda yirmi iki bin beş yüz akçe borç almıştır. Borcun karşılığında üç adet teşbih incisi, bir altın zincir, elmas taşlı, altın yüzük, iki dizi inci, kafes, kaftan ve kuşak Hacı Emir Mahallesi'nde bulunan evini rehin vermiştir.</p> <p>Not: Ed-dâyin İlyas el-medyûn Hasan'a meblağı dört yüz otuz dört baha-i karzdan borç vermiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Molla Ömer eş-şehir, el-Hâc Ma'denbin Ali.

Sayfa	108-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	Osman bin İsmail'in borç vermesi.
Özet	Osman bin İsmail sincap bahasından bin yüz akçeyi Zülfikar bin Mustafa'ya borç vermiş ancak Zülfikar borcunu ödemek yerine bahaneler ileri sürmüştür. Osman'ın şikâyet etmesi üzerine Zülfikar borcunun bir kısmını kıymetli esbap vermek suretiyle ödemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb, Zülfikar Ağa, Hacı Ömer.

Sayfa	109-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	ed-dâyin Zülfikar bin Mustafa el-medyûn Ahmet bin Ali'ye meblağ on altı sebt bâ-karara hüküm olundu.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	109-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 11 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Musli Çelebi ibn-i Halil Efendi el-medyûn Süleyman bin Osman'a asıl-ı maldan sekiz yüz kırk akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Mehmet bin Mustafa, Ali bin Mansur, Satılmış bin Ahmet.

Sayfa	109-A
Hüküm	3

Tarih	Tahrîren fî 10 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Kara Keçili Mahallesi
Dava Konusu	-
Özet	Mustafa bin Ali Çelebi mahfil-i kazada Mustafa bin Mahmut'un huzurunda davayı açıklamış. Raziye binti Süleyman'ın vefatının ardından zevci Mustafa muhalledfâtı, erzakı, emvalini akârını neyi var ise ele geçirdiğini ifade edilmiştir. Miras davası sürecinde Mustafa diğer Mustafa'nın kendisine olan borcunu ödenmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Mustafa bin el-Hâc Yakup, Maksud Halife bin Musa, Zülfikar bin Abdullah, Abdullah bin Hamza.

Sayfa	109-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Mecitözü Kazası
Dava Konusu	Hacı Bayram'ın Çat Köyü'nde müezzin olarak hizmet vermesi.
Özet	Hacı Bayram kendisinin Mecitözü Kazası'na tabi Çat Köyü'nde müezzin olduğunu ancak bir buçuk seneden itibaren yevmiyesini hatip Mevlana Mehmet'in aldığını iddia etmiş ve geri vermesini talep etmiştir. Mehmet ise bir buçuk yıldır hizmet ettiğini ücreti kendisinin hak ettiğini geri vermeyeceğini belirtmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	109-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	Hasan at bahasından dokuz buçuk altını Kasım bin Abdullah'a borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Sinan Halife el-imam, Ali bin Mansur, Hasan bin Nurullah.

Sayfa	109-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mahmut Fakih bin Veli üç yüz akçeye karasığır öküzü satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Recep bin Ali, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	109-B
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Gülabi Bey Mahallesi
Dava Konusu	Recep bin Aykut evini yirmi sekiz altına Recep bin Divâne'ye satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	109-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Behram bin Nazar iki yüz yirmi akçeyi Ali Fakih bin

	Hamza Fakih'e borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Hasan bin İskender, Recep bin Memi, Hasan bin Nurullah.

Sayfa	109-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ömer bin Mustafa'nın Mehmet bin Arap Mustafa'ya vekil tayin olması.
Özet	Mehmet bin Arap Mustafa tarafından Zülkadir bin Mahmut ve Muharrem bin Kutbeddîn 'in şهادetleriyle Ömer bin Mustafa vekâletine tayin olunmuştur. Ömer, Bekir adlı kişiden müvekkili Mehmet'e olan beş yüz kırk akçeyi ödemesini istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	109-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Yavi Köyü
Dava Konusu	Molla Mehmet'in mukataadan fariğ olması.
Özet	Molla Mehmet Yavi Köyü'nde bulunan bağ mukataasını fesh etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Mansur, İbrahim bin Erkulu, Ma'den bin Veli.

Sayfa	109-B
Hüküm	6

Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Yörgüç ibn-i Gazi kendi işlerini yürütmesi için İsa bin Ma'den'i vekil tayin etmiştir.
Özet	Yörgüç ibn-i Gazi'nin vekâletine Seyyid Celil bin Seydi, Budak ve Hasan'ın tanıklığıyla İsa bin Ma'den atanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Molla Sinan, Mahmut bin Mehmet Faki, Abdi bin Hasan.

Sayfa	109-B
Hüküm	7
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Osman bin Ahmet'in borç alması.
Özet	Osman bin Ahmet esbab bahasından yüz elli akçe Cani bin Eyyüb 'ten istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Maden el-muhzır, Mehmet Ağa el-muhzır.

Sayfa	109-B
Hüküm	8
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İmran bin Hüseyin'in borç alması.
Özet	İmran bin Hüseyin merkep bahasından Hüseyin bin Hacı Bahşi'den üç yüz akçe talep etmiş fakat Hüseyin ona üç keyl buğday ve elli guruş borç vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Halife, Mehmet el-muhzır.

Sayfa	110-A
-------	-------

Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Hüseyin'den İmran iki keyl buğday ve kırk akçe almadığına yemin etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	110-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	İshak bin Musa'nın sürüne üç tane ceysin (asker) zarar vermesi.
Şuhûdü'l-hâl	Şuhûd-sâbık.

Sayfa	110-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	
Özet	Haddâd Mustafa meclis-i şer'e gelerek Hacı Ali'nin demirle sol böğrüne vurarak darp ettiğini anlatmış ve olayın incelenmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı bin İhsan, İbrahim bin Yakup, Kara Mehmet bin Hüseyin.

Sayfa	110-A
-------	-------

Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Mustafa el-medyûn Pir Kulu'na asıl-ı maldan yüz akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Maksud, Mustafa bin Molla Sinan, Mehmet Çelebi.

Sayfa	110-A
Hüküm	5
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Mihmadselam Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Sadullah bin Şaban Tekye Köyü'nde bulunan Satılmış bin Durmuş'a ait bağı üç bin yüz yirmi akçeye satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer bin Veli, Yusuf bin Veli, Mehmet bin Güven, Hacı Musli bin Budak, Molla Sinan bin Abdullah.

Sayfa	110-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fi 14 Rebü'l evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Karahisar Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Abdal Bodu Köyü sakinlerinden Mehmet bin Bilal dokuz doksan altı yılında İdris Bey'e üç bin akçe borç için kefil olmuştur. İdris Bey meblağın bin beş yüz otuz akçesini Mehmet'e teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Zülkadir bin Abdullah, Ma'den bin Veli.

Sayfa	110-A
Hüküm	7
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Pir Ali bin Seydi'nin Ali Erzan bin Abdi'ye borç vermesi.
Özet	Pir Ali bin Seydi borç verdiği Ali Erzan bin Abdi'den parasını geri vermesini istemiştir. Ali ise borcunu ödediğini iddia etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ketvan el-müderris, Bayram bin Bahri.

Sayfa	110-B
Hüküm	1
Tarih	fî evâhir Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Şeyh Eyyüb Mahallesi
Dava Konusu	Cafer bin Hüdaverdi'nin evini satması.
Özet	Cafer bin Hüdaverdi meclis-i şer'e gelerek babası Hüdaverdi'nin on beş yıl önce hayatta iken geceleri Tebâreke Suresi okunması için evini vakfettiğini ancak evin zamanla harabeye döndüğünü bu nedenle satmak istediklerini ifade etmiştir. Cafer evi beş yüz akçeye Hüseyin sofi bin Memi'ye satmıştır. Cafer evin parasını Allah rızası ve babasının ruhu için Tebâreke Sure okunması için kullanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Şeyh Atânullah Efendi, Eyyüb Çelebi bin Şeyh Atânullah el-mezbur, Hacı Yusuf bin Veli, Mehmet bin Hacı Ali.

Sayfa	110-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	El-hâc Hüseyin bin el-Hâc Yayla'nın salyane talebi.
Özet	El-hâc Hüseyin bin el-hâc Yayla Pencebi Gülabi ve Ali isimli kişilerden salyaneden iki yüz akçe talep edildiğinde olumsuz cevap vermişler. El-hâc Hüseyin durumu mahkemeye taşımış Süleyman bin Ali ve Hacı Recep bin el-hâc Durmuş'un ifadesinin ardından Gülabi ve Ali'nin ödemesine hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Receb bin Memi, Bünyad bin Mehmet, Mehmet bin Mustafa.

Sayfa	110-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 16 Rebi'ülevvel
Olay Mahalli	Kuru Çay Köyü
Dava Konusu	Gülistan binti Ali'nin anlaşmalı boşanması.
Özet	Gülistan binti Ali kocası Karaca bin Yusuf'un boşaması şartıyla mehri, iddet-i nafaka ve diğer ihtiyaçları için gerekli meblağdan feragat ettiğini mahkemede ifade etmiştir. Karaca bin Yusuf bu anlaşma gereği zevcesi Gülistan binti Ali'yi talâk-ı bâyin ile tatlik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Ali, el-Hâc Hasan bin Budak, el-Hâc İshak bin Mehmet, Mehmet bin Ma'den.

Sayfa	110-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Akpınar Köyü
Dava Konusu	Ali bin Mustafa'nın mülkünü kiraya vermesi.
Özet	Ali bin Mustafa Akpınar Mahallesi'nde bulunan mülkünü sene tamamına doksan altı akçeye aydan aya ödemek koşulu ile icâreye vermiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Abdi Çelebi bin Memi, Hüsam el-muhzır, Recep bin Hacı Hasan.
--------------	--

Sayfa	111-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Saferi'l-muzaffer sene hamse bin elf
Olay Mahalli	Çakır Mahallesi
Dava Konusu	Merhum Taceddin Efendi'nin evinin satılması.
Özet	Merhum Taceddin Efendi'nin yetimlerinin bakımını Talip Çelebi bin Abdurrahman Efendi üstlenmiştir. Taceddin Efendi'nin evinin bir kısmı yetimlere ayrılmış geri kalan üç bin akçeye Ali Fakih ibn-i Veli'ye satış yapılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin İlyas, Sinan bin Hayrettin, Zülfikar bin Abdullah, Memi bin Ali, Mehmet bin Hacı Mahmut.

Sayfa	111-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Cemal el-medyûn Hüseyin bin Veli'ye öküz bahasından üç yüz akçe vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	111-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 19 Rebîü'l evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Hacı Bayram Mahallesi
Dava Konusu	Müteveffa Ramazan'dan kalan ev ve dükkân çocukları

	arasında pay edilmesiyle ilgili davadır.
Özet	Fatma binti Ramazan oğlu Mustafa bin Hüseyin'e babası Ramazan'dan kalan ev ve dükkân kendi payını alması için yetki vermiştir. Merhum Ramazan'ın çocukları Bekir, Hasan, Mehmet ve Fatma Hatun arasında ev ve dükkânı paylaştırılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Eskici Ali, Mehmet bin Maksud, Mehmet Ağa el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	111-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Şah Kulu'nun öküzünü satması.
Özet	Hasan bin Şah Kulu bir çift öküzü Durmuş'a yedi yüz yirmi akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hüsam bin Miri, Zülkadir bin Abdullah, Hasan Çelebi el-kâtip.

Sayfa	111-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Neccar el-medyûn Mehmet bin Murat'a himar bahasından üç buçuk altın borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	111-B
Hüküm	1

Tarih	fi 20 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Üstat Sefer bin Mehmet karzdan Nazar bin Sevindik' ten beş gurus talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Hasan Halife Nurullah.

Sayfa	111-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Hacı Halil Köyü
Dava Konusu	-
Özet	Memi bin Ali merhum babasından kendisine intikâl eden evin hissesini on beş yıl önce kardeşi Bali'ye dokuz akçe bedel karşılığı satmıştır. Memi, kardeşinden anlaştıkları paranın tamamını talep etmiş ve sekiz altın değerinde öküzü verilmesi halinde söz konusu evi ona satabileceğini beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	111-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Hacı el-medyûm Recep'e iki yüz akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	111-B
Hüküm	4
Tarih	fi 20 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Kara Ağaç Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Mal Pazar Emîni Hüsâm Ağa İsmail mahzarında Kara Ağaç Kazası'nda Kutbed isimli kişi fevt olmadan önce sekiz adet çimşir ve kırk tülbendi sekiz yüz akçeye satmıştır. Kutbent'in varisi olmaması nedeniyle dülbentler Hüseyin Ağa'ya geri verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hüsâm Fakih, Maksud Fakih, Hızır bin Güvendik, İbrahim el-muhzır.

Sayfa	111-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fi 21 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim Bey'e mukataa verilmesi.
Özet	Taceddin Paşa Vakfının mütevellisi Ahmet tarafından kaymakam Yusuf kethüda ayrıca Nebi, Kara Veli meclis-i şer'e getirilmiştir. Kapan Hanoğlu Mehmet İbrahim Beşe Bey'e beş bin beş akçeye mukataa verilmiştir. Nebi Dede İbrahim Bey'e kefil olduğunu mahkemeye bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Mehmet Ağa, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	111-B
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fi 21 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Ahmet el-medyyûn Ali'ye iki yüz akçe borç

	vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	111-B
Hüküm	7
Tarih	Tahrîren fî 21 Rebî'ül evvel Sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Makbere Mahallesi
Dava Konusu	Arzuvan binti Piri'nin zevcesi Ali'nin kaçması.
Özet	Arzuvan binti Piri Hatun meclis-i şer' de hazır olup zevci Ali'nin nafaka bırakmadan kaçtığını ifade etmiş geçinmek için paraya ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Arzuvan'a mahkeme nafaka ve kisve ihtiyacını karşılaması amacıyla günlük beş akçe verilmesine hüküm olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	112-A
Hüküm	1
Tarih	fî 22 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Gülabi Mahallesi
Dava Konusu	Seyyid Bekir'in oğlu Abdullah'a Ali bin Hüdaverdi vasi tayin olunmuştur.
Özet	Seyyid Bekir'in vefatının ardından oğlu küçük Abdullah'ın bakımını Ali bin Hüdaverdi üstlenmiştir. Seyyid Bekir'in muhalefatı Ali'ye teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Sinan bin Abdullah, Hasan Hacı Satılmış, Veli Şehsuvar, Cafer bin Veli.

Sayfa	112-A
Hüküm	2

Tarih	Hurrirre fî evâil Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Sârin Köyü
Dava Konusu	İlyas bin Nefes 'in bağıını satması.
Özet	İlyas bin Nefes Değirmen Özü olarak bilinen mevkide bulunan bağıını fahrü'l-kuzat Eyyüb Efendi'nin görevlendirdiği Bayram bin Bünyad iki bin iki yüz seksen akçeye sattığını mahkemeye bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-müderriş Alaattin Efendi, Abdullah Çelebi bin Veli Efendi, Hacı Ramazan bin Hüsam.

Sayfa	112-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Harzeddin Köyü
Dava Konusu	İlyas bin Naci Ahmet'ten üç adet camus satın alması.
Özet	İlyas bin Naci üç adet camusu Ahmet'ten satın almak istediğinde ondan kefil getirmesini istemiştir. Ahmet'e Hasan Ağa ibn-i İbrahim kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikar bin Abdullah, Mehmet Çelebi.

Sayfa	112-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Mehmet el-mediyûn Recep'e meblağı yüz akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Sinan el-imam, Recep el-muhzır.

Sayfa	112-A
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî 23 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin el-Hâc Mahmut el-medyûn Hasan'a dört yüz akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	112-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 23 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Gülabi Bey Mahallesi
Dava Konusu	Seydi'nin kızı Satı'ya tarla hibe etmesi.
Özet	Satı binti Seydi Hoca Hüseyin'in şهادetiyle zevci Osman'ı yetki vermesinden sonra Osman Satı'nın adına mahkemeye gelmiş ve babasının hayatta iken kızına tarla hibe ettiği bildirmiş. Mahkemede Osman dinlendikten sonra delil sunmadı talep edilmiş. Udulden fahrü'l-meşâyih Şeyh Atânullah Efendi, Şeyh Mahmut, Mehmet, Pir Ömer mahkemede Seydi'nin tarlayı kızına bağışladıklarına dair şهادet etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	El-hâc Eyyüb bin Yusuf, Zekeriya bin Saruhan, el-hâc Ramazan bin Mehmet

Sayfa	112-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Hüseyin bin Mehmet el-medyûn Şaban'a

	meblağı yüz kırk para borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Maksud, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	112-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Nasuh bin Hacı Şaban evini kardeşine satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa.

Sayfa	112-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren evasıt Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Kunduz Han Mahallesi
Dava Konusu	Hacı Şükrullah'ın vefatı.
Özet	Mustafa bin Pir Nefes ve Beytü'l-mâl emini Hüsam Efendi meclis-i şer' de Mustafa'nın dedesi Hacı Şükrullah'ın vefat ettiğinin bilgisi vermişler.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Abdi bin Ramazan, Resul bin Veli, Çırak bin Hüsam, Süleyman bin Musa

Sayfa	112-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren evasıt Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim'e ait bahçenin beytü'l-mâla dâhil olması.

Özet	Beytü'l-emini Hüsam Efendi ve Mustafa bin Pir Nefes meclis-i şer'inde Mustafa'nın dedesi Hacı Şükrullah'ın oğlu İbrahim'in yirmi sekiz yıldır kayıp olduğunu beyan etmişler. Hüsam Efendi kayıp İbrahim'e ait bahçenin Mustafa'nın tasdik etmesiyle beytü'l-mâl dâhil olduğunu ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Abdi bin Ramazan, Resul bin Musa, Süleyman bin Musa, Çıracak bin Hüsam,

Sayfa	112-B
Hüküm	6
Tarih	Tahrîren fi Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Taceddin Paşa'nın Erkulu bin İskender'e mukataa hakkı vermesi.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa hamamcı Sinan, Ma'den bin Veli, İbrahim bin Hacı el-muhzır, Murat bin İlyas.

Sayfa	113-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâil Cumâde'l-ula sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum, İskilip ve Karahisar Demirlü kazalarından toplanan zeamet gelirleri ferman.
Özet	Çorum, İskilip, Karahisar Demirlü kazalarına gönderilmiş fermanıdır. Karahisar Demirlü Kazası'na bağlı Kızılviran Köyü ve başka köylerden yirmi bin akçe zeamet geliri Ahmet'e berat-ı şerif ile verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	113-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 21 evasit Rebi'ülevvel sene dokuz yüz elli altı.
Olay Mahalli	Karaca Köyü
Dava Konusu	Yusuf ve İsmail'in tımar hissesini satması.
Özet	Yusuf ve İsmail Karaca Köyü'nün tımar haklarına sahip olup ayrıca bennâk vergisi tasarrufları altında bulunmaktadır. Yusuf ve İsmail tımar hisselerini yedi yüz akçeye Hızır nam kişiye satmışlar. Padişahın kanunu gereği Hızır yüz akçeye tapusunu almış geri kalanı temessük vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi bin Mirza, Recep bin Selman, Hamza bin Süleyman.

Sayfa	113-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Osmançık
Dava Konusu	Mustafa bin Ali Yarar Kara Ali'ye vasi olması.
Özet	Merhum Süleyman'ın oğlu Kara Ali'nin bakımı Mustafa bin Ali Yarar üstlenmiştir. Süleyman hayatta iken Veli Efendi'ye iki yüz kırk gurus borç vermiştir. Mustafa vasisi olduğu Kara Ali namına meclis-i şer'de bahsi geçen meblağı talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer bin Hacı Veli, Recep bin Memi, Mehmet Ağa bin Mahmut.

Sayfa	113-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum halkının sancakbeyi Cafer Bey'i kadiya şikâyet

	etmeleri üzerine gönderilen ferman.
Özet	<p>Çorum sancakbeyi Cafer Bey şehir ve köylerden iki bin dört yüz arpa, yedi yüz araba saman, yedi yüz araba odun almış ancak bunların bedeli olan altmış iki bin akçeyi ödememiştir. Çorum halkı Cafer Bey'in aldıklarının parasını ödemesi talep etmeleri üzerine kaymakam Allah Kulu'na gönderilen fermanla Cafer Bey'in aldıklarının ücretinin ödemesini emredilmiştir. Adâletnâme kapsamında gönderilen fermanın ulaştığı dönemde Kayseri'de bulunan Cafer Bey borcunu kendisine kefil olan kaymakam Allah Kulu'nun ödeneğini belirtmiştir. Allah Kulu'ndan para talep olduğunda Cafer Bey'in iddialarını ret etmiştir.</p> <p>Müslümanların ileri gelenlerinin dinlediği mahkemede Allah Kulu'nun borcu ödemesine hüküm verilmiştir. Allah Kulu, ihtisap ve boyahane Şaban ayına gelirini ve bedeli bin akçe olan kıymetli atını kethüda Yusuf ibn-i Maksud'a teslim etmiştir. Yusuf kethüda reaya için kırk dört bin sekiz yüz akçe teslim aldığı mübaşir ve diğer tanıklar huzurunda itiraf etmiştir. Mahkeme Cafer Bey'den geriye kalan miktarın ödenmesini talep etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat Hayrunnas, fahrü'l-kuzat Ahmet Efendi, fahrü'l-kuzat İbrahim Efendi, Mahmut Efendi el-kadı, el-Hâc Eyyüb bin Yusuf, el-Hâc Yusuf bin Musa, el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Yakup, el-Hâc Mahmut bin Hasan ve gayruhum.

Sayfa	114-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren Fî evâhir şehri Muharremi'l-harâm sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Ulupınar Köyü
Dava Konusu	Çorum Kadı'sı İbrahim' gönderilen ferman.
Özet	Mahmut Seyyid ve Murat Seyyid babadan oğula şartıyla Ulupınar Köyü'nde bulunan zaviye de yönetici olarak görev yapmak istediklerini Çorum kadısına iletmişler. Çorum Kadı'sı İbrahim'e gönderilen fermanla öğrendiğimiz Mahmut ve Murat Seyyid zaviyenin yöneticiliğini

	onaylanmaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	114-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kalesi müstahfızlarından Beyazıt oğlu Ali'nin evini Veli Mehmet'in basması ile ilgili ferman.
Özet	Çorum kalesi müstahfızı Bayezid oğlu Ali Araplar Köyü ve başka köyleri bin altı yüz akçeye bedelle tımarını aldığını ve defterdâr Mustafa Efendi'nin hizmetinde bulunduğu sırada Göçerlü taifesinden Veli Mehmet'in evini bastığını kendisine zarar verdiğini südde-i saadette giderek şikâyet etmiştir. Bayezıt oğlu Ali iddiaları araştırmış bu fermanla tımar hakkı tekrar kendisine verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	114-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum sancakbeyi Mehmet Bey'in Hasan bin Ali ve Mehmet bin Hüseyin isimli harami ve şakileri şikâyet etmesi.
Özet	Osmancık Kazası'na tabi Kargucuk Köyü'nden Musa bin Yayla, Zeytun Kazası'na tabi Şeyhler Köyü'nden Abdi bin Zahit ve birçok Müslüman kimse meclis-i şer'e gelerek Kırkdilim Derbenti'nde Çorum Kazası'na gelmek amacıyla geçerken Hasan, Mehmet ayrıca sekiz adamın önlerini kestiğini anlatmışlar. Davacılar, değerli eşyalarının çaldığını kendilerinin kaçarak kurtulduğunu diğerlerinin katledildiğini anlattıktan sonra çete üyelerinden şikâyetçi olmuşlar ve huzura çağrılmalarını talep etmişler. Musa bin

	<p>Yayla ifadesinde kendisinin atların karnın altından gizlice dağlara kaçtığını ayrıca katırının ve yağmurluğunun eşkiyalar tarafından çalındığını anlatmıştır. Eşkiya Mehmet ve Hasan yanlarında adamlarıyla Salkuşa Köyü'ne uğradıkları halka zulüm ve eziyet yaptıkları haberi ulaştığında Ahmet Subaşı ve beş atlı haramileri kanuna uymaya ve teslim olmaya davet ettiğinde mızraklarla saldırı uğramışlar birçok adamı yaralanmıştır. Güvenlik güçleriyle haramiler bir süre çatışmaları devam etmiş daha sonra Mehmet, Hasan ve adamları derdest edilmiş (yakalanmış)olarak mahkemeye çıkarılmış kendilerine karşı yapılan suçlamaları kabul ettiklerini sicilden öğreniyoruz.</p>
Şuhûdü'l-hâl	<p>Yusuf kethüda ibn-i Maksud, Mustafa bin Hacı Veli, İbrahim bin Mahmut, Molla Muaref bin Muaref, el-hâc Eyyüb bin Yusuf, el-hâc Eyyüb bin Yusuf, Usta bin Çırak, İnayet bin el-hâc Zeyni ve gayruhum.</p>

Sayfa	115-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Osmancık Kazası
Dava Konusu	Kırkdilim Derbent'de Musa bin Yayla isimli kişi haramilerin saldırısına uğramıştır.
Özet	<p>Osmancık Kazası'na tabi Kargucuk Köyü'nden Çorum'a gelen Musa bin Yayla Kırkdilim civarında Mehmet, Hasan ve sekiz adamının saldırısına uğramış katırı çalınmış kendisi de canını dağa kaçarak kurtardığını meclis-i şer'de ifade etmiştir. Musa mahkemede haramilerden katırını talep etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	115-A
Hüküm	2

Tarih	-
Olay Mahalli	Zeytun Kazası
Dava Konusu	Abdi bin Zahit Kırkdilim Derbent' inde baskına uğraması.
Özet	Abdi bin Zahit meclis-i şer'de Mehmet, Hasan ve sekiz adamını cebren akçelerini aldıkları gerekçesi ile şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	115-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Resul ve Muharrem davadan önce Hüseyin'den beş yüz akçe talep etmişler.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Maksut Halife.

Sayfa	115-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Sorgun Kazası
Dava Konusu	-
Özet	Eyyüb bin Halil keçi bahasından iki adet gurusu ayrıca altmış akçeyi Satılmış bin Yolageldi'ye borç vermiştir. Davacı Eyyüb davalı Satılmış'ın borçlarını ödemesini istemiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	115-B
-------	-------

Hüküm	2
Tarih	fi 2 Safer sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Yusuf Halife ibn-i el-Hâc Eyyüb meclis-i şer'e gelerek kıdvetü'l-müderriş Mustafa Efendi'ye otuz altı guruş karzından ve dört adet guruş muamele-i şer'iyyeden toplam kırk adet guruş borcu olduğunu ikrar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Osman bin Ali Yar, Hasan Halife bin Nurullah.

Sayfa	115-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 28 Zilhicce selâse ve elf
Olay Mahalli	Seydim Köyü
Dava Konusu	Seydim Köyü'nde hatunun ağaçtan düşüp vefat etmesi.
Özet	Seydim Köyü'nden Satılmış ve Lütfullah adlı kişiler meclis-i şer'e gelerek köyden bir hatunun ağaca çıktığını ve düştüğünde vefat ettiğini anlattıktan sonra araştırılmasını istediler. Kethüda Recep, Hasan Ağa ve diğer görevliler Seydim Köyü'ne geldiklerinde yaptıkları araştırma sonrası kadının ağaçtan düşerek vefat ettiğini bildirdiler.
Şuhûdü'l-hâl	Haydar bin Kasım, Zeynel bin Bekir, Şaban Halife bin Ahmet, Ahmet bin Yusuf.

Sayfa	115- B
Hüküm	4
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Bahşi bin Seydi beş adet guruşu Mahmut bin Ahmet'ten

	borç almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa el-muhzır, Şaban bin Yarar, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	116-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Valide Sultan'a ait köylerde yaşan halkın şehre göç etmesi.
Özet	Valide Sultan havâssına ait köylerde yaşaması gereken ancak şehirde perakende(ayrı, dağınık) yaşayan köylülerin geri gönderilmesi için dergâh-ı âlî çavuşlarından Ali Bey tayin olmuştur. Şehirde yerleşik hayata geçen köylülerin kalmasına izin verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	116-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Çorum'a Osman Çelebi Zilka'de'nin gurreesi bin dört yılında subaşı tayin edilmesiyle alâkalı İstanbul'dan mektup gönderilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	116-A
Hüküm	3

Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Mihri bin Durak el-medyûn Aykut bin Oruç'a inek bahasından iki bin yüz yirmi akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Abdi bin Hamza, Ali bin Dursun, Mehmet Ağa.

116.sayfa B-1yüzünde başlayan Canfedaoğlu Mehmet'e ait dava kayıtları, mahkeme sürecinin ayrıntılarıyla birlikte 121. Sayfanın B-2 yüzünde sona ermektedir. Canfeda ve çevresindekilerin yaptığı faaliyetlere ayrılmıştır. Tek bir tablo altında sayfa numarası, tarih ve mekân bilgisi verilmiştir. Her sayfa yer alan her bir hüküm geniş özetleriyle birlikte değerlendirilmiştir

Sayfa	116-B- 121-B
Hüküm	-
Tarih	1003-1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Dava Konusu: Canfedaoğlu Mehmet ve yoldaşlarının reayaya yaptıkları eziyetler, zulümler ve devlete asi olmaları sonucu siyasetlerine ferman verilmesi.
Özet	116- B-1 Rum Beylerbeyi Hüsrev Bey südde-i saadete gönderdiği mektupta Altun Köyü'nden İshak oğlu Taşdemir'in sipahi oğlanı adına sarı ve kırmızı bayraklar kaldırdığını ve Mehmet isimli biri adına fesat ve karışıklık çıkarttığını bildirmiştir. Mektupta Sorgun Kadısı Veliyyüddin'in evini ve mahkemesini bastıkları eşyalarını ve yiyeceklerini yağmadıklarını yazmıştır. Sorgun Kadısı'nın azatlı kölesi öldürdüklerini ardından Mehmet ve adamları Canfedaoğlu, Mustafa, Tayyip, Mirza, Bayram, Hasan isimli eşkıyaları yanına alarak bozgunculuk ve kötülük peşinde olduklarını ifade etmiştir. Rum Beylerbeyi ve Sivas kadısına gönderilen fermanda Mehmet'i şer'î usullerle mahkemeye hesap vermeye çağırılması ve faaliyetlerin delillerle sabit

olursa hakkında hüccet düzenleyerek gerekli cezayı uygulanması emredilmiştir. Tahrîren fî evâhir Zilhicce erba'a ve elf.

Bî-makamı Kostantiniyye.

116-B-2

Mevlana Sorgun Kadısı Veliyyüddin Efendi'nin evini ve mahkemesini Halil Fakih Köyü'nden Gediz Mehmet, Can Feda, Bayram bin Ahmet, Tayyib bin Hıssa, Hasan bin Hüseyin, Kara Nebi bin Bayram, Nasuh bin Tayyip basıp eşyalarını, mallarını, atını çalmıştır. Atlı şakilerin arasında sekban ve nigâhban(bekçi)de bulunmaktadır. Mevlana Sorgun Kadısı'nın üç devesini, iki yarar atını, sepet içince birkaç bin guruşu çalarken Hüsrev adlı köleyi darp etmişler. Hurrîre fî evasıt Zilkade sene selâse ve elf.

Şuhûdü'l-hâl

Ahmet Çelebi bin Hacı Murat, Seydi Ali bin Hüseyin, Abidin bin Allahkulu, Hüseyin Çelebi bin Mehmet, Hüseyin Ağa bin Behram, İbrahim bin Veli ve gayruhum.

117-A-1

Mevlana Çorum kadısına irsal olunan fermanda Sorgun kadısının südde-i saadete gelerek İshak oğlu Taşdemir ve adamlarının sarı ve kıvıll bayrak kaldırdıklarını ardından hırsızlık yaptıklarını her türlü fesat ve kötülük üzere olduklarını anlatması üzerine Çorum kadısına irsal olunan fermanda şakilerin salb ve siyaset olunması emredilmiştir. Tahrîren fî evâil Şaban sene erba'a ve elf.

117-B-3

Zabit Hasan Bey, ebnâ-i sipahiden Mustafa ve Mehmet beyler vesaire zümre-i silahdâr meclis-i şer'de Canfedaoğlu olarak bilinen Mehmet'in kendini sipahi olduğunu beyan ederek yanına seksek doksan adam toplamış ardından köylere baskın yaptığını beyan etmişler. Eşküyalar, Valide Sultan'ın haslarından olan Tercan, Tezekçi, Şeker Bey, Yoğun pelit köyleri harap etmişler, halkın erzaklarını mallarını gasp etmişler, kadınlara kötü muamelede bulunmuşlar, eziyet etmişler erkek çocuklarını esir olarak yanlarına almışlar. Hasan, Mehmet ve Mustafa Beyler mahkeme Çorum yakınlarında bulunan Bayat Köyü civarında Canfedaoğlu Mehmet ve adamlarını bulduklarını ve teslim olmaya davet ettiklerini ancak onların ok, kılıç ve tüfikle karşılık verdiklerini bu sırada askerlerin bazılarının

yaralandığını anlatmışlar. Allah'ın yardımıyla on iki kişiyi yakaladıklarını diğerlerinin kaçtığını beyan etmişler.

Canfedaoğlu Mehmet mahkemede sorgusunda kendisinin Demirkapı Seferi'nde dokuz akçe ulûleyle görevli olduğu halde ulûfesini alamadığını beylerbeyinin izni ile köylerden arpa, koyun, tavuk gibi ihtiyaçlarını halkında buna karşı çıktığını anlatıldığı gibi bir durumun yaşanmadığını belirtmiştir. Mahkemede bulunan udûl-i müsliminden Cafer Halife bin Abdurrahman, Hasan bin Gülabi, Veli bin Mansur ve daha birçok güvenilir kimse tanıkların şikâyetlerini doğruladılar. Udûl-i müslimin ve diğer şahitlerin ifadeleri geçerli kabul edilerek dava tutanağı yedi nüsha hâlinde yazılmıştır. Tahîren fî evâhir Cemâziye'l-âhir sene erba'a ve elf.

Şuhûdü'l-hâl

Fahrü'l-kuzat Hayrunnas Efendi, fahrü'l-kuzat İbrahim Efendi, Mevlana Hasan Efendi el-kadı, Mevlana Hüseyin Efendi el-kadı, Mevlana Mahmut Efendi el-kadı, Şeyh Atânullah, Mevlana Hasan Halife el-hatip, Yusuf kethüda bin Maksud, Mevlana Ma'den el-imam ve gayruhum mine'l-hazîrun.

118- A-1

Çorum Kasabası'ndan Fazlullah bin Kasım meclis-i şer'de ifadesinde çırağı Ali ile birlikte Sorgun Kazası'na yağ ticaretine gitmek için yola çıktığını anlatmıştır. İfadesinde Cuma Pazarı yakınlarında Sarı Yaprak Belde'sinde Canfedaoğlu Mehmet ile karşılaştığını kendisinin ellerini bağlayarak otuz gurusunu ve çırağı Ali'yi yanı alıp kaçtığını hakkını aradığını ve suçlunun sorgulanmasını talep ettiğini söylemiştir. Canfeda, Fazlullah'ın mahkeme şikâyetini dinlemiş ve suçlamaları kabul etmiştir. Udûlden Himmet bin Mehmet, Sevindik bin Ahmet adlı kişiler Fazlullah'ın anlattıklarını desteklediler ve mahkeme onların tanıklıklarını kabul etmiştir.

118-A-2

Çorum muzâfatından Ömer Bey Köyü sakinlerinden İmam Ahmet Halife ve diğer köy halkından bazı kimler meclis-i şer'de Canfedaoğlu Mehmet ve seksen altı adamı köyelerine baskın yaptığını evlerinden arpa, tavuk, kaz, yağ, bal ve başka erzaklarını cebren aldıklarını ifade etmişler. İmam Ahmet elleri bağlanarak otuz gurusunu çaldıklarını

şikâyetçi olduğunu söylemiştir. Canfedaoğlu mahkemede Ömer Bey Köyü'ne baskın yaptıklarını kabul etmiş ancak İmam Ahmet Halife'nin iddialarını ret etmiştir. Hacı Seydi Ali bin Seydi ve el-Hâc Satılmış bin Pir Veli mahkemeye ifade vermeleri için çağırıldığında İmam Ahmet'in ellerini bağladıklarını, erzak ve mallarını çaldıklarını anlatmaları üzerine mahkeme Canfedaoğlu'nu bu meselede de suçlu bulmuştur.

118-B-3

Ebna-i sipahiden Yusuf, Mehmet, Mustafa beyler yine darü's-sa'ade kullarıyla birlikte meclis-i şer' de hazır olup Canfeda oğlu olarak bilinen Mehmet'in aslında Canfeda oğlu olmadığı aslen bir Türkmen olup adının Mehmet değil Taşdemir olduğunu ifade etmişler. Taşdemir'in sipahi ocağına kayıtlı olmadığını Demirkapı Seferi'nden sonra kaybolduğunu on yıldır sipahi kisvesine bürünerek vilâyetleri, köyleri dolaşarak yol kestiğini, adam öldürdüğünü yine Sivas, Sorgun ve Tokat mahkemelerinde idam kararı çıktığını beyan etmişler. İfadelerinin sonunda Canfedaoğlu'nun sipahi olmadığını olsa bile kendisinin ve adamlarının halka kâfirden daha çok eziyet ettiklerini bir an önce bulunmaz ise Celâli isyanı çıkartacağını önemle belirtmişler. Devlet-i aliyye'nin yüce padişahı Canfedaoğlu'nun katledilmesine salb ve siyasetine ferman vermiştir. Tahrîren fi't-tarihi'l-mezbur.

118-B-4

Çorum Kasabası'na tabi Yağdığın Köyü'nden Himmet bin Mustafa, Hacı Süleyman, Satılmış bin Ali meclis-i şer'e gelerek Canfedaoğlu Mehmet'e dava açtıklarının belirtmişler. Mahkemede Canfedaoğlu Mehmet ve seksen atlı adamının köylerini bastığını evlerini yağmaladıktan sonra arpa, koyun, yağ, pirinç, tavuk ve yirmi adet gurus gasp ettiğini ifade ettiklerinde Canfeda iddiaları kabul etmemiştir. Eskiekin Köyü'nden Dede Fakih bin Nebi Fakih, Ali bin Bali, Gazi bin Nebi Fakih Yağdığın sakinlerinin iddialarını doğrulamışlar ayrıca tanıkları mahkemede kabul görmüştür. Fi't-tarihi'l-mezbur.

119-A -1

Bayat Köyü'nden İbrahim bin Hasan meclis-i şer' de Canfedaoğlu Mehmet'in karşısında köyelerine baskın yaptığını kendisini ayağından astığını şiddetle dövdüğünü yüz altın

değerinde eşyalarını ayrıca köy halkından zorla arpa, tavuk ve paralarını aldığını anlatmıştır. Canfedaoğlu ise köyde konakladıklarını yanındaki adamlarının ihtiyacı için erzaklarını yine İbrahim'in eşyalarını aldığını ancak paralarını almadığını ifade etmiştir. Çiftlik Köyü sakinlerinden Turabi bin Şükrü, Nur Ali bin Ömer mahkemede İbrahim lehine şahitlik yapmalarının üzerine Canfeda suçlu bulunmuştur.

119-A-2

Çorum Kasabası'na tabi Alike Köyü sakinlerinden İsmail bin Ali meclis-i şer' de Canfedeoğlu Mehmet'i ve eşkiyadan Kurt bin Yakup, Ferhat bin Ali, Mehmet bin Hasan ve diğerleri hakkında şikâyette bulunmuştur. İsmail mahkemede Canfeda oğlunun başka köyde olduğu sırada adamlarından Kurt bin Yakup ile haber gönderdiğini yüz kadar atlı adamın yemek ihtiyacı için tez zahire toplamalarını bulunduğu köye göndermelerini istemiştir. Köye haber geldiğinde köyler kaçmış kendisinin de kaçmaya çalışırken yakalandığını ve dövüldüğünü anlatmıştır. Köydeki evlerin teker teker basıldığını kıymetli eşyalarını çaldıklarını anlatmıştır. Kadınlarına kızlara kötülük yapmışlar ardından erzaklarını, arpalarını gasp ettikten sonra yükleyerek geldikleri köye götürdüklerini ifade etmişler. Sanıklardan bazıları suçlamaları kabul etmiş bazıları inkâr etmesi üzerine tanık çağrılmasına karar verilmiştir. Karapınar Köyü sakinlerinden İmam Hasan Halife bin Ahmet, Cafer Halife bin İbadullah verdiği ifadede İsmail'in iddialarının doğru olduğunu söylemeleri üzerine sanıklar suçlu kabul edilmiştir

119-B-3

Valide Sultan havasından Tercan, Tezekçi, Şeker Bey, Yoğun Pelit köylerinin halkı ve bu köylerin voyvodası Mustafa Bey bin Abdullah meclis-i şer'e Canfeda ve adamlarına dava açmışlar. Canfeda oğlu Mehmet ve onunla birlikte olan Ferhad, Yakup, Mehmet, Piri, Hasan ve Mustafa adlı eşkiyaların yine yüzü aşkın silahlı atlı adamın adı geçen köylere baskın düzenlediğini bildirdiler. Köylerde kadınları taciz ettikleri her türlü fenalığı yaptıklarını ve bazı oğlan çocuklarını zorla yanların almadan önce evleri basarak mallarını, erzaklarını talan ettiklerini köylerinde büyük bir felaketin yıkımın meydana geldiğini bildirmişler. Valide

Sultan'dan haklarının alınmasını talep etmişler.

Canfedaoğlu Mehmet mahkeme de ifadesinde kendisin bir köye yerleştiğini yanında bulunan leventlere hizmet etmesi için erkek çocuklarını yanlarına aldıklarını ve diğer köylere adamlarının ele geçirdiğini anlatmıştır. Kadınları kaçırdıklarını ancak yağmalanan mallar hakkında bilgisi olmadığını belirtmiştir. Eşkıyalar ifadelerinde reayadan koyun, tavuk gibi erzak aldıklarını kabul etmişler ancak yanlarına aldıkları erkek çocuklarını kaçırdığını iddia etmişler. Köylülerin eşyalarını almadıklarını ayrıca kadınlara kötülük edenlerin ise kaçırdıklarını anlatmışlar. Mustafa Bey ve köy halkı Canfeda ve adamlarının yaptıkları kötülükleri anlattıktan sonra devlete başkaldırdıklarını beyan etmişler.

Şuhûdü'l-hâl

Ramazan Fakih bin Ulaş, Yusuf Fakih bin Ethem, Mahmut bin Kubat Fakih, Ahmet bin Veli Fakih, Mustafa Fakih el-imam, Hamidullah bin Yenice, Ali Kulu bin Pir Veli, Süleyman bin Buğdaylı, Veli bin Ali, Mahmut bin Bali, Süleyman bin Şahsuvar, Toraman bin Yerli, Ma'den bin Bünyad, Bayram bin Yusuf, Hasan bin Mansur, Erzani bin Bünyad, Musa bin Veli, Osman bin Mehmet, Ali Halife bin Ramazan ve gayruhum.

119-B-4

Osman bin Halil müvekkili Sorgun Kadısı Veliyyüddin Efendi adına Canfedaoğlu ve arkadaşları Kurt, Mustafa, Hasan ve Piri'ye dava açmıştır. Müvekkili Sorgun kadısının evinde olmamasını fırsat bilen Canfedaoğlu ve adamlarının evini basıp bir çift sepet içinde birkaç bin guruşu, üç deve ve iki atını ve esbaplarını çaldıklarını ifade etmiş. Eşkıyayı engellemeye çalışan azatlı köle Hüsrev darp edilmesinden birkaç gün sonra vefat etmiştir. Osmancık Kazası'nda bulunduğu sırada müvekkilinin burada bulunan evinin saldırıya uğradığını bir çift sepet içinde bulunan para, kıymetli kumaş, kuru et, kuru üzüm, bir yük sadeyağ, fincan takımları ve porselenleri aldıklarını gasp ettiklerini beyan etmiştir. Osman müvekkili yapılan kötülükleri anlattıktan sonra suçların cezalandırılmasını talep etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl

Fahrü'l-kuzat Hayrunnas Efendi, Mevlana Ahmet Efendi el-kadı, Mevlana Mahmut Efendi el-kadı, Mevlana el-Hâc

Mehmet Efendi el-kadı, Şeyh Atânullah Efendi, Ali bin Ömer, Cömert bin Ali. Molla Ma'den bin Mehmet, Molla Ömer bin Mustafa el-hatip, el-Hâc Mahmut bin Safer. Bali, el-Hâc Yusuf bin el-Hâc Musa, el-Hâc Seydi Ali bin el-Hâc Musa, Mustafa bin Seydi Seyyid Ahmet ve gayruhum.

120-A-1

Yukarıda isimleri geçen köylerin ahalisi Canfedaoğlu Mehmet ve yoldaşları Ferhad bin Ali, Kurt bin Yakup, Mustafa bin Bali, Hasan bin Mehmet, Hüseyin bin Abdullah, İmam Kulu bin Halil ve Yusuf bin Nebi'nin hırsızlıkları, gasp eylemlerini, köyleri yağmalamalarını kısaca yaptıkları kötülükleri anlatmıştı. Canfedaoğlu ve yoldaşlarının zulmünden kaçan halk şehirlere veya dağlara kaçmıştır. İstanbul'dan gönderilen fermanda suçluların bulunması katli siyaset uygulanması emredilmiştir.

Şuhûdü'l-hâl

Nur Ali bin Ömer, Cömert bin Ali, Mevlana Hüsam Halife el-hatip, Molla Ma'den bin Mehmet el-imam, Molla Ömer bin Mustafa el-hatip, Mehmet Fakih, Mustafa bin Seydi Mehmet, Himmet Ağa bin Recep, Molla Muarref bin Muarref, Abidin bin Hasan, Mehmet bin Ömer ve gayruhum.

121-A-1

Çorum Kazası'na tabi Ömer Bey, Yağdıgın, Bayat ve Alike köylerinin halkı yine Valide Sultan'ın havasından Yoğun pelit, Şeker Bey, Tezekçi ve Tercan köylerinin halkı, Osmancık Kazası'ndan Osman, Çorum Kasabası'ndan Fazlullah meclis-i şer'de hazır olup Canfedaoğlu ve adamlarının yaptıkları kötülükleri anlatmışlar. Padişahın emriyle görevlendirilen Mehmet Bey aracılığıyla Canfedaoğlu Mehmet ve adamlarının çaldığı eşyalar ve değerleriyle tespit edilmiş ve devletin belirlediği fiyatlarla taksim edilmek üzere Mehmet'in zimmetine verilmiştir. Tahrîren fi evasıt şehri Ramazan sene erba'a ve elf.

Mor yağmurluk;3000 akçe

Cübbe; 600 akçe

İki mor şalvar;1250 akçe, iki çift çizme 160 akçe,

Küçük kaftan 180 akçe

İki fincan takımı; 60 akçe

Kahve; 170 akçe

Bir köhne peştimal;20 akçe

Nühas(bakır) meşrebe;50 akçe

	<p>İki at ve iki sishane 4000 akçe Bir yular; 20 akçe İki garar (büyük çavul) 40 akçe Sade raht 100 akçe</p> <p>Şuhûdü'l-hâl Şeyh Atânullah Efendi, Süleyman Çelebi bin Atânullah, el-Hâc Yusuf bin el-Hâc Musa, Yusuf kethüda bin Maksud, Hoca Hüsam et-tacir, el-Hâc Pirli bin Mehmet, el-Hâc Ali bin Yusuf, el-Hâc Abdullah ed-debbağ ve gayruhüm. Canfedeoğlu Mehmet'in siyaset olunan adamları; Ferhat bin Ali, Kurt bin Yakup, Mustafa bin Bali, Hasan bin Mehmet ve Pirli bin Habib.</p> <p>121-B-2 Çorum Kazası'nda subaşı olan Ferhat'ın birçok cürmü tespit edilmiş olup aynı zamanda Canfeda'nın adamlarındandır. Ebnâ-i sipahilerin serdarı Hasan Bey Canfeda'yı kanunlara uymaya davet ettiğinde onu ok ile vurarak yaralamıştır. Canfeda, Kurt, Mustafa, Hasan, Piri Sorgun kadısının evini ve mahkemesini bastıkları ispat edilmiştir. Sivas Kadısı Hayrunnas, Çorum ve Osmançık yaptıkları kötülöklere karşı siyaset uygulanması istenmiştir. Eşkiyadan bazılarının siyaseti çeşitli nedenlerden ertelenmiştir</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	117-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hüseyin'e Kazasker Han'ın mukataa olarak verilmesi.
Özet	Hüseyin'e sekiz bin akçeye fahrü'l-akran el-Mustafa ve Molla Maksud huzurunda mukataa verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	121-B
-------	-------

Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 18 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Hacı Bayram Mahallesi
Dava Konusu	Halil bin İhtiyar bağını iki bin dört yüz akçeye Hüseyin'e satmıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Pir bin Hacı Mustafa, Hasan bin Mehmet, Hacı Hüsam bin Molla Veli, Molla Ömer bin Ma'den ve gayruhum.

Sayfa	123- A (Kâtip numarayı yanlış vermiş.)
Hüküm	1
Tarih	Saferi'l-hayrın sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Kunduzhan Mahallesi
Dava Konusu	Mahi binti Piri Bey'in kardeşi Rabia ile miras taksimi.
Özet	Kadı el-Hâc Ulaş bin Zeynel zevcesi ve müvekkili Mahi binti Piri Bey ve kardeşlerinin mirasın taksiminde zevcesinin verdiği yetkiyle mahkemede bulunmuştur. Neslinden nesile aileye geçen gelen malikâne Piri Bey'den Mahi, Halil ve Rabia'ya kalmış mahkemede kardeşler paylaşmıştır. Rabia kendi hakkını el-Hâc Ulaş'a kırk bin akçe ve yirmi bin akçe bedeli olan mücevher ayrıca altın kaplı Mushaf-ı şerife satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Ramazan bin Dur Ali, Üstat Hasan bin İbrahim, Üstat Hamdi bin Memi, El-Hâc Ma'den bin Ali, Osman bin Şah Kulu, Mestan bin el-Hâc Bayram, Cafer Ağa bin Ali Bey, Hasan Halife el-kâtip. Hasan bin Muteber, Tayyip Çelebi ibn-i Abdurrahman, Süleyman Çelebi bin Atânullah, Ali Çelebi ibn-i Abdülkerim Efendi, Abdülvehhab Efendi el-müderris ve gayruhum.

Sayfa	123-A
Hüküm	2

Tarih	Tahrîren fi 5 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Osman el-medyûn Bayram'a üç adet gurus ve elli beş akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet bin Ali, Ma'den bin Veli ve gayruhum.

Sayfa	123-B
Hüküm	1
Tarih	fi evasit Cumâde'l-ülâ sene 1003
Olay Mahalli	Mihmadselam Kazası
Dava Konusu	Mehmet, Ahmet, Bali ve Hasan yedi batman sadeyağı ayrıca Durmuş, Recep, Pir Kulu beş batman sadeyağı kilârı Ömer Bey'e teslim etmiş ve akçelerini almışlar.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Halife, muhzır Ali, muhzır Ahmet.

Sayfa	123-B
Hüküm	2
Tarih	fi 10 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum'da Muallimhane 'ye atanan mütevellinin beratı.
Özet	Çorum'da muallimhaneye yevmi bir akçeye Yusuf Fakih müteveli olarak atanmıştır. Kadı naibi Hüseyin İzzet Bey'e berat-ı hümayun ile yeni durum bildirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	123-B
Hüküm	3

Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's- sâmin şehri Safer hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Kadısı Hayrunnas'a mütevellî tayini için berat-ı şerif gönderilmesi.
Özet	Mehmet Seyyid ve Murat Seyyid babadan oğula geçme şartıyla kurulmuş vakfın mütevellîsi olmak istediklerini kadı İbrahim'e belirtmişler. Çorum Kadısı Hayrunnas Efendi'ye gönderilen berat-ı şerifte Mehmet Seyyid ve Murat Seyyid 'in mütevellî olmaları onaylanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	123-B
Hüküm	4
Tarih	fi 18 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Osmancık Kazası
Dava Konusu	Kara Ali 'nin parasını Mustafa'ya emanet etmesi.
Özet	Kara Ali altmış akçesini el-Hâc Mustafa bin Ali Yar Sofi'ye bırakıp başka yere gitmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikar bin Abdullah, Hasan Halife bin Nurullah, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	122-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi yevmi'l-âşer şehri Rebi'ülevvel min şuhur sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Dergâh-ı muallam çavuşlarından fahrü'l-akran Mehmet Çavuş'un arzuhâli.
Özet	Rum canibi defterdarı vilâyeti Rum'da bulunan mukataaları üç yıla üç yüz altmış yük akçeye iltizam izni vermiştir. Çorum'da mukataa gelirlerini almak isteyen Müslümanlar

	İsmail Çavuş ve sipahi oğlanları tarafından engellenmektedir. Mehmet Çavuş durumu anlatan arzuhâl göndermesinin ardından gelen ferman Müslüman halka yapılan zulüm ve teaddinin engellenmesi emredilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	122-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî Cumâde'l-evveli erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından Hisar bin Memi, Müstecab bin Cafer kadılara hitaben erba'a ve elf tarihli Muharrem ayı tarihli fermanı ulaştırmışlar.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	122-B,123-A,123-B
Hüküm	1
Tarih	Hurrire fi'l-yevmi'l-aşer min Rebiü'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sabuncu Mahallesi
Dava Konusu	Vakıfname
Özet	Hacı Mehmet'in kızı Hacı Zehra Hatun Sabuncu Mahallesi'nde Daru'l-kura mektebinin açılmasına destek olmuştur. Mektebin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bin yirmi dirhem bağışlamıştır. Daru'l-kura görev alan muallime yevmi beş dirhem maaş verilmesine karar verilmiştir. Vakıf şartlarından birisi küçük kızına diğer evlâtlarına ve evlâtlarının evlâtına tahsis olunmasıdır. Mübarek gün ve gecelerde Kuran okunmasını talep etmiştir. Vakıfnamenin aslı Arapça yazılmıştır. ³⁶¹
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Eyüb Efendi, Mevlana Hasan Efendi, Mevlana Salih

³⁶¹ Çorumlu Dergisi'nde İhsan Sabuncuoğlu Çorum'da Maarif Hayatı çalışmasında Zehra Hatun'un vakıfıyesine değinmiştir. (Çorumlu Dergisi, 1944, C:3,S:1)

	Efendi, İbrahim Molla ibn-i Hacı Nebi, Mevlana Maksud bin Musa ve gayruhum.
--	---

Sayfa	123-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 29 şehri Safer sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası
Dava Konusu	Mihriban bin Aşur'un zevci Ali'den boşanması.
Özet	Ali bin Abidin vekâletinde Murat bin İhtiyar zevcesi Mihriban'dan Resul bin Hacı Dursun, Hüseyin bin Hacı Bahşi'nin şahitliğinde talâk-ı bâin ile boşamıştır. Mihriban'ın mehrini, nafaka ve diğer ihtiyaçlarını karşılığı için bir miktar parayı Mihriban vekili Ali'ye teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Fahrü'l-kuzat el-Hâc Abdi bin el-Hâc İbrahim, Mir Yusuf bin Safer, Mehmet bin Mustafa, Seydi Ali bin Seydi ve gayruhum.

Sayfa	123-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 20 Rebi'ülevvel hamse ve elf
Olay Mahalli	Kayalık Köyü
Dava Konusu	Ömer Ağa müteveli Ahmet Çelebi'ye köyün mahsulatının bir kısmını teslim etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Molla Hasan bin Ali, Molla Hasan bin Nurullah, Mehmet Ağa.

Sayfa	123-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	Murtaza'dan kardeşi Seydi dört yüz yirmi akçe talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Ahmet Bey, Molla Hasan bin Nurullah, Mehmet Ağa.

Sayfa	124-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 11 Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Kaya ve ortaklarının gasbettiği mukataa hisselerinin hak sahiplerine verilmesini hükmeden ferman.
Özet	Vilâyet-i Rum kadıları gönderilen fermanın Ekrad, Demirkapı Seferi'ne katılan memurlar, güherçile taifesine verilen iltizamın kemâ-kân eskisi gibi devam edeceğini öğreniyoruz. Çorum'da Kaya ve ortaklarının padişahın verdiği iltizamları gasbettiği ve halka zulüm ettiğini erbab-ı tımardan Zeyni, Hüseyin, Ali Yar mahkemeye gelerek anlatmış ve olayların araştırılmasını talep etmişler. İltizam sahiplerinin iddiaların araştırılmasından sonra Kaya ve ortaklarının gasbettiği iltizamın ellerinden alınması ve hak sahiplerine verilmesini emreden ferman gönderilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	124-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî yevmi aşer min şehri Zilka'de sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Karahisar Demirli kazalarına gönderilen fermanın ahali ve havastan alınacak vergi hakkındadır.
Özet	Çorum ve Karahisar Demirli kazalarında görevli beylerbeyi, sancakbeyi, âlimler, subaşı gibi havastan ayrıca reayadan

	alınması gereken vergi hakkında ferman gönderilmiştir. Kazalardan yem, arpa, odun, saman ihtiyaç miktarı subaşı ve adamları tarafından toplanmıştır. Fermada halka eziyet edilmeden toplanması emredilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	124-B
Hüküm	3
Tarih	fi 11 Rebû'l evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Şeyh Köyü
Dava Konusu	Hüseyin bin Ali meclis-i şer'e gelerek oğlu Mustafa'ya bağını hibe ettiğini ikrar etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Pir Mehmet bin Hacı Mehmet, el-Hâc Hasan el-imam, Üstat Ahmet bin Ali, Molla Ömer bin Ma'den.

Sayfa	125-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evasit şehri Muharremi'l-harâm sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bedel-i tımar alınması için gönderilen ferman.
Özet	XVII. yüzyıldan itibaren sefere katılmayan tımar sahiplerinden " bedel-i tımar" adı altında para alınması uygulaması başlamıştır. Çorum'da tımar sahipleri sefere çıkıldığı halde bedel-i tımar parasını ödememeleri üzerine kazaya ferman gönderilmiştir. Fermada tımar sahiplerden görevlere bedel-i tımar paralarını ödemeleri ve fermana itaat etmeleri istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	125-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-salis Safer şehri sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum, Karahisar Demirlü, Mecitözü kazaları Şahinbaş'ına gönderilen ferman.
Özet	Osmanlı Devleti dönemde avlanmak amacıyla kuşlar beslenir ve eğitilirdi. Mir-i şikârlara kuşlara beslemeleri ve eğitmeleri mukabelesinde tımar verilmektedir. Fermanda Çorum, Karahisar Demirlü ve Mecitözü'nde kuşların bakımıyla ilgilenen Süleyman ve Hasan'a verilen tımar yer almaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	125-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Adana, Sis, Çorum ve Kars sancağı beyleri ve Adana, Sis, Karaman, Zülkadriye ve yine Çorum kadılarına irsal edilen ferman.
Özet	Havas-ı hümayundan Yüzdeci taifesinden Tor Ali ve Süleyman ve diğerleri der-saadete ulaştıklarını alınan vergilerden dolayı meydana gelen rahatsızlığı anlatmışlar. Yüzdeciyan taifesi, yüz koyun, resmi arus-âne, cürm ü cinâyet vergisi, hava vergisi, ziraatın öşürü, rüsm-ü ganem, resm-i gerdek, resm-i dühan, baç ve avarız gibi birçok vergi ödediklerini belirtmişler. Yüzdeci taifesinin temsilcileri yeni vergiler eklendiğini kendilerinin kadim kanuna uyacaklarını yeni vergi ödemek istemediklerini bunun zülüm olacağını belirtmişler. Temsilciler dinlendikten sonra eski usul vergi toplanmasına ve vergi için şikâyet etmeye gelinmemesi emredilmiştir. Dokuz yüz seksen Zilka'de'nin sekizinci yazılmış hükmü şeriftir.

	Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	126-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evasıt şehri Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ortapare Kazası'na vergi için gönderilen ferman.
Özet	<p>Ortapare Kazası'nda oturan havâss ve reayadan ödemeleri gerek vergileri toplamak için ber-vech-i iltizam emini Erkulu Çavuş, sipahi Mustafa tahsil etmek için geldiklerinde bazı havâss ve reaya vergi ödemek istememişler. Vergi toplaması için Süleyman Ağa görevlendirilmiş iki yüz bin akçe tahsil etmiştir. Çorum kadısına gönderilen fermanla toplanan verginin hazineye teslim edilmesi emredilmiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	126-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum'da bulunan kazasker Sübhanverdi Bey'e kassam ilgili fermanın ulaşması.
Özet	<p>Kazasker Sübhanverdi Bey Çorum'a geldiğinde Salih Efendi'nin zimmetinde olan mahsul ve ekini almış ayrıca Salih Efendi'yi kassam olarak atamıştır. Salih Efendi, askeri sınıfın miras taksiminde görev almıştır. Kassamların yedlerine olan mahsulat Salih Efendi tarafından Sübhanverdi Bey'e zaman kaybetmeden ulaşılmasını emreden ferman Mevlana Mehmet Efendi'ye ulaştırılmıştır.</p>

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	126-B
Hüküm	2
Tarih	fi evâil Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kantar emini Hacı Mahmut'a tezkire vasıl olması.
Özet	Kantar emini Hacı Mahmut'ta ulaşan tezkirede Tiflis kullarının maaşları(mevâcib) için seksen bin akçe tevzi' ve sâlyâne talep edilmiştir. Tiflis kullarından İbrahim Bey'e te'hir etmeden bahsi geçen meblağ teslim edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	126-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Halil bin İbrahim meclis-i şer'e gelerek Veli bin Ali, Eyyüb bin Yusuf, Oruç bin Hayri ve Ömer'in mahzarında zevcesi Fatma'nın vefat ettiğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Maksud Halife, Abdi Ebu Bekir bin muhzır Ali, Musa bin Mehmet, Ali bin Müslim, muhzır Ali ve gayruhum.

Sayfa	127-A
Hüküm	1
Tarih	fi'l-yevmi 'aşer min şehri Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Şehsuvar bin Murat'ın zevcesi Mercan'ın vefat etmesi.

Özet	Şehsuvar bin Murat meclis-i şer'e gelerek hatunu Mercan'ın hasta olması sebebiyle kendiliğinden vefat ettiğini hiç kimsenin etkisinin olmadığını ikrar etmiştir. Karye halkına mahkeme de konu hakkında bilgi sorulduğunda Mercan'ın hasta olduğuna şahitlik yapmışlardır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa, Bali bin Ali, muhızır Recep, muhızır Musa, Bekir bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	127-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 22 evasıt Zilka'de sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Tımar hissesi hakkında ferman.
Özet	Çorum Sancağı'ndan divân-ı emlâk nahiyesinden Boz Boğa Köyü'nden Halil üç bin yedi yüz akçe değerinde tımar hissesine sahiptir. Halil vefat etmesinden sonra tımarın mutasarrıfı Mahmut isimli kişiye geçmiştir. Rum beylerbeyi Mehmet Bey 'irsal olunan fermana Halil'in tımar hakkı Mahmut'a verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	127-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi's-salis şehri Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Kazâbad kazalarına irsal olunan ferman.
Özet	Erzurum defterdarı Hacı Mustafa emriyle Ortapare Kazası mukataası emini Erkulu ve Abdülgani Hüseyinabad Yörüklerinden iki yüz yirmi guruş toplamışlar. Ortapare'den Mustafa isimli kişi babası İbrahim'in kabzımal olmak için yıllığına yüz elli bin akçeyi Erkulu'na teslim ettiği hakkında bilgi vermiştir. İbrahim'in anlaşmadan iki sene sonra

	vefatının ardından mukataa gelirine Erkulu zorla zapt etmiş ayrıca Mustafa'yı hapse attırmıştır. Mustafa'nın talebiyle vaka araştırıldığına Erkulu'nun kanunsuz bir şekilde ele geçirdiğini anlaşılmasından sonra mukataa Mustafa'ya geri verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	127-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Bozboğa Köyü
Dava Konusu	Tımar tevcihini bildiren fermandır.
Özet	Mahmut adlı kişiye üç bin yedi yüz otuz yedi akçeye Bozboğa ve gayri köylerin tımar beratı verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	128-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Muharrem sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum Beylerbeyi İbrahim Paşa'ya tımar dağıtımı ile ilgili ferman gelmesi.
Özet	Tımar sahibi Halil bin Nebi Ramazan ayının yirmi üçüncü günü Sultan Süleyman tımarhanesinde vefat etmiştir. Halil'in tımar hisselerine Ma'den talip olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	128-B
Hüküm	1
Tarih	-

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irsal olunan fermanda istabl-ı amire için arpa ve saman talebi
Özet	Çorum kadısına irsal olunan fermanda Anadolu şehirlerinden Çorum, Karaman, Sivas ve Maraş halkından otuz beş katar deve için arpa ve saman talep edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	128-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Hâmilü'l-varaka olan İbrahim Çelebi resmi belgeleri yerine ulaştırmakla görevli olup belgeleri Gaffar Ağa'ya teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	129-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi min şehri Muharremi'l-harâm sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum Vilâyetlerine gönderilen fermanla İstanbul'un ihtiyacı olan erzakın satın alınmasını emreden fermanıdır.
Özet	Karadeniz ve Tuna'dan gelen buğday, arpa, dakik, koyun, bal, yağ ve zehair(zahire, erzak) gıda akışı sefer sebebiyle durma noktasına gelmiştir. Rum Vilâyeti kadılarına yazılan fermanda İstanbul halkının ve matbah-ı âmirenin darlık içinde olduğunu vakit kaybeden ayan, eşref, rençper ve halkın elinde ne varsa kendi rızasıyla görevlilere narh ile belirlenen fiyattan arpa, buğday, bal, koyun, dakik(un) ve zahire satmaları emredilmektedir. Dergâh-ı muallam

	<p>çavuşlarından Hüseyin çavuşa sadır olan fermanın başta Pazar olmak üzere halkın duyabileceği her yerde her mekânda duyurulması istenmiştir. Kazalardan toplanan gıdalar arabalarla en yakın iskeleye taşınması oradan gemilere yüklenen gıdaların İstanbul'a ulaşılması emredilmiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	129-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kalesine Hacı Ali'nin dizdâr atandığı fermanla bildirilmesi.
Özet	<p>Osmancık Nahiyesi'nden Güvercinlik Köyü'nde üç bin beş akçeye tımarı olan Çorum kalesi dizdâr Yusuf başka yere kaçmış yerine Sinan atanmış ancak onun vefatının ardından Hacı Ali Yarar dizdâr olarak tayin edilmiştir. Hacı Ali dizdâr olduğunda deprem olmuş ve kale zarar görmüştür. Kalenin tamiri için eskiden bu görevde bulanlardan dizdâr Yusuf, Cemşid 'in tahvilleri alınmıştır. Hacı Ali'den dizdâr olabilmesi için üç bin beş yüz akçe alınmış ve kalenin tamirinde kullanılmıştır.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	129-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi şehri Zilka'de sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Karahisar Demirlü kazalara gönderilen fermanla mültezim Mirza'nın görevden alınması.

Özet	Çorum ve Karahisar Demirlü kadılarına iletilen fermanda bu iki kazanın mültezimi olan Mirza'nın fukara halkın elinden vergi adı altında cebren aldığı reaya meclis-i şer'e gelerek şikâyet etmiştir. Çorum ve Karahisar kazalarında araştırma yapan müfettişler Mirza'nın kanuna muhalif davranarak haksız kazanç elde ettiklerini tespit etmişler. Çorum ve Karahisar kadılarına gelen fermanda Mirza'nın görevden alındığı yerine Yusuf Çavuş'un atandığı belirtilmiştir. Çorum ve Karahisar Demirlü kazalarından bâd-ı hevâ, öşür ve diğer vergilerin kanuna uygun alınması istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	130-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Devehane Mahallesi'nde oturan Mahmut'un zevcesi yeniçeri Mehmet'in karısının kendisini rahatsız ettiğini anlatan bir mektubu yetkililere göndermiştir. Kadiya ulaşan fermanla mübaşir Hüseyin Bey'den mektubun aslının araştırılması istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	130-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Cumâde'l-ula sene isnâ ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum halkının dergâh-ı muallaya gönderdiği dilekçe.
Özet	Çorum halkı sancakbeyi, subaşı ve atlıların kendilerinden yem, yemek, arpa, bulgur, tarhana, odun, samanı ve akçelerini cebren darp ederek alırken devlet adına

	<p>aldıklarını söylediklerinin bunun böyle olmadığını kendi menfaatleri için aldıklarını anlatan arzuhâllerini padişaha sunmuşlar. Padişah, arzuhâlden sonra Çorum kadısına yazdırdığı fermanla reayaya zulüm yapılmamasını kanunlara muhalif olunmamasını emretmiştir. Çorum'da görev icra eden idarecilerinin ve yardımcılarının yem, arpa, tarhana, tavuk vesaire aldıklarının piyasa bedelinden alınması istenmiştir. Reayadan selamlık yani padişah adını bir habbe dahi alınmasın razı olmadığını emreden ifadeler ile ferman sona ermiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	130-B
Hüküm	2
Tarih	fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-işrin şehri Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Donanma-yı hümayun gemileri için kürekçi temin edilmesi amacıyla Çorum'a gönderilen emr-i şerif.
Özet	<p>Çorum ve kazalarından donanma-yı hümayun gemilerinde yararlı güçlü kürekçiler bulunması ve en kısa zamanda tersaneye gönderilmesi talep edilmiştir. Kürekçilere kefil olan kişilerin kayıt altına alınması ve kürekçilere ödenmek üzere reayadan bedel akçelerinin toplanması istenmiştir. Fermanla kürekçilerin sayısının eksik olduğu reaya ve berâyanın ihtiyacı karşılayacak kadar adam temin etmesi ve tersaneye gönderilmesi emredilmiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	131-B
Hüküm	1

Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Karahisar Demirlü kazalarında idarecilerin keyfi hareket etmeleri.
Özet	Çorum ve Karahisar Demirlü kazalarından büyük bir topluluk kendi aralarında belirledikleri kişileri der-saadete sorunlarını bildirmek üzere İstanbul'a göndermişler. Seçilen kişiler, sancakbeyi, subaşı, divan başları, güherçile eminleri gibi ehl-i örf adı verilen devlet görevlilerinin görev verdiği adamların zorla kendilerine ait yem, yemek yine her haneden arpa, odun ve saman aldıklarını anlatmış ve yardım istemişler. Emr-i şerif Çorum kadısına gönderilmiş yapılan şikâyet anlatıldıktan sonra gereğinin yapılması emredilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	132-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâhir şehri Safer sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ahmet Çavuş'a tımar beratı verilmesi.
Özet	Ahmet Çavuş Tata Seferi'nde ve şark seferinde gösterdiği yararlılıklar nedeniyle Ağçaviran Köyü tımar olarak verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	132-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Ali'nin Mustafa bin Musa'nın bir çift öküzüne

	zarar vermesi.
Özet	Mustafa bin Musa bir çift öküzünü darp ettiği gerekçesiyle Hasan bin Ali'ye dava açmıştır. Meclis-i şer' de dava görülmüş ardında Hasan'ın zararı karşılmasına karar verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	132-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
OlayMahalli	Çorum
Dava Konusu	Sefer-i hümayuna hazırlık.
Özet	Çorum kadısına irsal olunan ferman sefer-i hümayun gerekli olan hazırlığın yapılması emredilmiştir. Dergâh-l muallam müteferrikaları, çavuşlar, çavuş oğulları, küttap, yeniçeri, topçu, şerbetçi, ahur, tayinci başı, doğancı, topçu, dirlik (tımâr) sahipleri sefere katılmak üzere Edirne'de orduya katılmaları ferman ile bildirilmiştir. Bî-makamı Kostanniye
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	133-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Cumâde'l-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Vilâyet-i Rum
Dava Konusu	Ordu-yı hümayunun sefer hazırlığı öncesi Vilâyet-i Rum kadılarının gönderilen ferman.
Özet	Vilâyet-i Rum kadılarına gönderilen ferman ile sefer-i hümayun öncesi ordunun ihtiyaçlarının karşılanması için çavuş, çavuş oğulları, zuamâ ve tımâr sahipleri, bekçi, topçu, âhur, saraç, doğancıbaşı gibi kişiler orduya çağırılmıştır. Divan- ı Rum Çavuşlarından Mustafa Çavuş'tan

	emr-i şerifin gerekli yerlere ulaştırılması istenmiştir. Bî-makamı Kostanniyye
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	133-B
Hüküm	1-2
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Kazası'nda idarecilerin menfaatlerine uygun şekilde vergi toplamaları.
Özet	Çorum kadısına ulaştırılan fermanda Uğurlu isimli kişinin şikâyeti ile ilgilenilmesi istenmiştir. Uğurlu Çorum'a bağlı Kadı Köyü, Kara Pınar, Ilıca ve Kara Viran köylerinin mahsulatın bir kısmını kanuna uygun olarak görevlilere teslim ettiğini ancak görevlinin şeriata aykırı olarak mahsulattan pay istediğini bildirmiştir. Fermanda Uğurlu'nun iddialarının araştırılması ve kanunlara muhalif olanların bulunması emredilmiştir. Bî-makamı Kostanniyye
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	133-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum'a bağlı köylerin mahsulatı hakkında.
Özet	Çorum'a bağlı Kara Pınar, Ilıca, Kayı Köyü, Karaçay ve Küre köylerinin mahsul gelirini Uğurlu isimli kişi almıştır. Uğurlu kendisinden vergi memurlarının fazla pay aldığına dair şikâyetlerini araştırılmış ve Hacı Mustafa iddiaları kabul etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	134-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Uğurlu isimli kişiden borcu karşılığında alınan fazla arpanın geri verilmesine karar verilmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	134-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi evâil Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ahmet'e zeamet beratı verilmesi ilgili davadır.
Özet	<p>Ahmet isimli kişi südde-i saadete giderek yirmi dört bin yüz doksan dokuz akçe karşılığında Apardı Köyü ve başka köylerin zeamet beratının verildiğini ancak Yanık fethinde bulunduğu sırada Ahmet Çavuş ve İsmail köylerin mahsulünü zapt ettiğini yine Ahmet'in kendilerine devir ettiğini ifade ettiklerini söylemiştir. Ahmet'in şikâyeti dinlendikten sonra kaleme alınan fermanda Ahmet Çavuş ve İsmail'den tahsil ettikleri mahsulün asıl hak sahibi Ahmet'e iade edilmesi ve suçluların cezalandırılması emredilmiştir.</p> <p>Bî- makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	134-A
Hüküm	3

Tarih	Tahrîren fi evâil Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karahisar Demirlü
Dava Konusu	Karahisar Demirlü Kazası'na ait köylerin zeamet ve tımar beratlarıyla ilgili ferman.
Özet	<p>Tahir isimli kişi Karahisar Demirlü Nahiyesi'nin Aparadı Köyü ve gayri köylerin yirmi bin dört yüz doksan dokuz akçeye zeamet beratını almıştır. Tahir'in aynı zamanda Bozok Sancağın'da mutasarrıf olduğu zeamet köyleri bulunmaktadır. Ahmet isimli kişi Tahir'in kötü ve çirkin işler yaptığını ileri sürmesi üzerine Tahir haklarından feragat etmiş zeamet beratı Ahmet'e geçmiştir. Bozok Sancağının zeameti Tahir'in tasarrufunda kalmış iken babası Yardım Bey Siverek Sancakbeyi'nin borcu olan otuz bin akçeyi ödemeyi taahhüt etmiştir.</p> <p>Saru Bey Köyü ve köylerin tımar gelirini dokuz seksen yedi yılında vefat eden Hasan isimli kişi almış İstanbul'a südde-i saadete giden Ahmet bahsi geçen köylerin tımar beratına talip olmuştur. Karahisar Demirlü ve İnallı kadılarına gönderilen ferman ile köylerin tımarı beratı Ahmet'e verilmiştir.</p> <p>Buyruldu Üsküdar.</p>
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	135-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâil Safer sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Karahisar Demirlü kazalarına ulaştırılan ferman.
Özet	<p>Bali isimli kişinin dergâh-ı Mualla'ya arz-ı hâl ederek Çorum'da Muhammed, Hacı Turşah, İbrahim, Süleyman, Veli, Hasan ve başkalarına borç verdiğini hakkını talep ettiğini ifade etmiştir. Çorum ve Karahisar Demirlü kadılarına gönderilen ferman ile Bali'nin şikâyetinin araştırılmasına borç alanların borcunu ödemesi istenmiştir.</p>

	Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	135-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum Beylerbeyi Mahmut Bey'e ulaşan ferman.
Özet	<p>Rum Beylerbeyi Mahmut Bey'e vasıl olmuş fermanda Hamza Çavuş'un şikâyetinin incelenmesi istenmiştir. Hamza Çavuş dokuz bin akçe bedel ödeyerek Ağçaviran Köyü ve başka köylerin tumarını aldığını lakin kendisi Eflâk seferinde bulunduğu sırada Ahmet Çavuş'un mahsulü aldığını hakkı olan mahsulün geri verilmesini istemiştir. Hamza Çavuş'a ait tımar geliri Ahmet Çavuş'tan alınmış kendisine teslim edilmiştir.</p> <p>Bî- makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	135-B
Hüküm	1
Tarih	-
Mahkeme Yeri	Çorum
Dava Konusu	Allahkulu'nun tekrar kaymakam tayin edilmesi.
Özet	<p>Allahkulu, Çorum kadısına kaymamakam olmak isteğini arzuhâl ile bildirmiştir. Kadı talebi değerlendirmiş ve tekrar Allahkulu'nu kaymakam tayin etmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	135-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet ve Kasım isimli kişilerin subaşılığa tayin edilmelerini içeren ferman.
Özet	Çorum kadısının talebiyle Kasım ve Mehmet isimli kişileri subaşı tayin olduğunu bildiren ferman merkezden gönderilmiştir. Subaşılara bâd-ı heva ve cürm ü cinayet gibi vergileri toplama görevi verilmiştir. Fermanın içeriğinde adı geçen kişilerin bu durumu kendi menfaatleri doğrultusunda kullanarak halka eziyet etmemeleri hususunda uyarıldıkları anlaşılmaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	135-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Köy sınırında bulunan pazardan avarız akçesini alınmasının caiz görülmemesi.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	136-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi'r-rabî aşer şehri Cumâde'l-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Mihmadselam Kazası
Dava Konusu	Mihmadselam Kazası'ndan avarız talep edilmesi.

Özet	Mihmadselam Kazası'ndan Ali ve Tursun adlı kişiler der-saadete giderek kendilerinden avarız vergisi alınmış olmasına rağmen tekrar talep edilmesini şikâyet etmeleri üzerine emr-i şerif yazılmış ve halka zülüm yapılmaması emredilmiştir. Mihmadselam Kazası'ndan vermeleri gereken avarız vergilerini ödemeleri istenmiştir. Mihmadselam halkı kırk dört bin keyl arpa ve kırk dört garar saman ambara teslim etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	136-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt Cumâde'l-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Kazası'ndan güherçile kiralınması.
Özet	Çorum kadısı ulaştırılan fermanda Çorum'da bulunan tüm güherçilenin kiralınması ve Rum defterdarının İstanbul'a südde-i saadete ulaştırması emredilmiştir. Dergâh-ı mualla çavuşlarından Mustafa Çavuş'un fermanı Rum defterdarına ulaştırması ve güherçilenin kira akçesinin Rum defterdarından temin edilmesi istenmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	136-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî'l-yevmi'l-hâmis şehri Cumâde'l-evvel erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Rum defterdara vasıl olan ferman.
Özet	Rum defterdarına gönderilen fermanda mir-i miran, voyvodalara hizmet eden kişilerin halka zülüm ve eziyet

	ettiklerine dair şikâyetler belirtilmiş. Ehl-i örfün yanında bulunan adamların mallarını, paralarını, erzaklarını zorla aldıklarını halkın perişan olduğunu buna mani olunması emredilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	136-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâil şehri Rebî'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum vilâyetlerinden zahire talep olunması.
Özet	Samsun, Çorum, İskilip, Köprü kadılarına gönderilen fermanda İstanbul halkının ihtiyacını karşılamak üzere narh bedeli belirlenmiş zahire gönderilmesi emredilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	136-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim'in kardeşi Rıdvan'a vekil tayin edilmesi.
Özet	Rıdvan meclis-i şer'e gelerek kardeşi İbrahim'i vekil tayin ettiğini bildirmiş Ömer bin Bekir ve Mahdum bin Piri bu hususa şahitlik etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	137-A
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi'r-rabî şehri Cemâziye'l-âhir sene li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Kazası'nda Sağrıçı Mahallesi, İlgazi ve Çanakçı köylerinin bârgir beslemeleri.
Özet	Çorum Kazası'ndan Ma'den isimli kişi der-saadete giderek Sağrıçı Mahallesi, İlgazi Köyü ve Çanakçı Köyü halkının bârgirleri beslemeye razı olduklarını bildirmiştir. Çorum kadısına ulaşan emr-i şerifte halkın hizmetine karşı avarız vergisinden muaf tutulacağı bildirilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	137-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi aşer şehri Ramazan sene isni ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına gönderilen ferman.
Özet	Murat, Ulu Bey ve Mahmut kendilerinin sipahi olduğunu güherçileye hizmet ettiklerini fakat kusurları olmadığı halde kanun-i kadime mugayir avarız talep edildiğini der-saadete gelerek anlatmışlar ve haklarının korunmasını talep etmişler. Kanuna göre güherçileye hizmet eden sipahi ve sipahi zade taifesi avarız ve tekâlif-i örfiye vergisinden muaf olduğu halde Murat, Ulu Bey ve Mahmut isimli sipahilerden avarız vergisi talep edilmiştir. Çorum kadısına ulaştırılan fermana kanuna uygun hareket edilmesini ayrıca kanuna muhalif davrananlardan avarız alınması istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	137-B
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fi evasıt şehri Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf.
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum Beylerbeyi Mahmut Bey'e irsal olunan ferman.
Özet	Çorum Kazası'na tabi Ağçaviran Köyü ve etrafındaki köylerin tımar gelirinin verildiği gösteren berat-ı şerif Ahmet Çavuş'a iletilmiştir. Ahmet Çavuş, Gence Sefer'inde bulunduğu sırada Hamza Çavuş tımar yerlerini zapt ettiği şikâyetinde bulunmuştur. Rum Beylerbeyi Mahmut Bey'e irsal olunan ferman Ahmet Çavuş'un tımar haklarını geri verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	137-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi evâil Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum, Osmançık ve İskilip kadılarına gönderilen ferman.
Özet	Çorum sancağında bulunan Ağçaviran Köyü ve çevre köylerin tımar hakkını on dört bin akçeye Ahmet Çavuş satın almıştır. Gence Seferi'ne katılan Ahmet Çavuş'a ulaştırılan mektup ve berat Ağçaviran Köyü'nün tımarı kendisine verildiği bilgisini kapsamaktadır. Bî-makamı Sivas.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	137-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ahmet Çavuş'a tımar tevcih edilmesi.

Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından Ahmet Çavuş Yanık Seferi'nde devlete hizmet etmesi sebebiyle padişah ona tımar tevcih etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	138-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Ulu Köy
Dava Konusu	Murat Çavuş'a tımar beratı verilmiştir.
Özet	Kayı, Ulu Köy ve Elmalu köylerinin tımar hakkı dergâh-ı âlî çavuşlarından Murat Çavuş'a Cumâde'l-âhirenin gurrasinde verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	138-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi't-tasi ve'l-işrin şehri Zilkade sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Karahisar Demirlü kazalarından kürekçi talep olunan ferman.
Özet	Çorum ve Karahisar Demirlü kazalarında görev yapan kadılara gönderilen fermanda asitane-i saadete hizmet edecek kürekçilerin gönderilmesi emredilmiştir. Çorum ve Karahisar Demirlü kazalarında ikâme eden halkın kürekçilerin bedel akçelerini ödenmeleri istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	138-A
-------	-------

Hüküm	3
Tarih	Tahrîren mah Reb'ülâhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Deliler Köyü
Dava Konusu	Deliler Köyü'ne tezkere gönderilmesi.
Özet	Deliler Köyü irsal olunan tezkere sonrası on iki keyl arpa ve iki batman yağı kilâri Ömer Bey'e teslim etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	138-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi aşer min şehri Ramazani'l-mübarek sene isnâ ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ehl-i örfün halka eziyet etmemesi husunda uyarılması.
Özet	Halka zülüm yapılmamasını emreden ferman yöneticilere irsal olunması. Bî-makamı Kostanniyye
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	138-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi evâil Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadılarına gönderilen fermanda avlanan vaşak ve zerdevanın çalındığı bulunması emreden ferman.
Özet	Çorum kadılarına irsal olunan fermanda kaza ve kazaya bağlı köylerde vaşak ve zerdeva avladığı ancak miriye teslim edilmesi gereken hayvanların çalındığı bulunması emredilmiştir. Avlanan vaşak ve zerdeva bulunması için Timur Çavuş görevlendirilmiş ve kendisi araştırma sonucu

	avlanan hayvanları bulmuş miriye teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	138-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evasıt Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadılarına yazılan fermanda tımar kayıtlarının yazıldığı defterin suretinin gönderilmesi istenmiştir.
Özet	Sivas Kazası'nda tımarın kayıt edildiği defterin suretinin İstanbul'a gönderilmesi için Çorum Kazası'ndan Timur Çavuş ve Murtaza Çavuş görevlendirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	139-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Zilhicce sene isni ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına tımar beratı hakkında ferman irsal olunması.
Özet	Gence Seferi'nde görevli sipahi Ali'ye bin iki yüz akçeye tımar beratı verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	139-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt Ramazani'l-mübarek sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Sancakbeyi 'ne irsal olunan ferman.

Özet	Dündar isimli kişi südde-i saadete giderek kendisinin Çorum Kazası'na tabi Ayarık Köyü'nde tımar hissesi bulunduğunu lakin Gence Seferi'nde memur olduğu süreçte tımar hissesinin Yahya ve Ali isimli kişilere verildiğini bu durumun düzeltilmesini talep etmiştir. Çorum sancakbeyi ve kadısına gönderilen emr-i şerifte Dündar'ın haklarının korunması ve tımar hissesinin verilmesi istenmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	139-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evasıt şehri Muharremi'l-haram sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum sancakbeyi ve kadısına gönderilen ferman.
Özet	Ulu Bey isimli kişi dergâh-ı muallaya giderek Çorum Kazası'nda ecdadından İbrahim Çelebi'nin batn-ı evveline nesilden nesile mutasarrıf olabilme şartıyla vakıf kurduğunu ispatlamıştır. Ulu Bey ecdadından gelen Pir Seydi isimli kişinin şarta muhalif davrandığını anlatmış ve haklarının geri verilmesini talep etmiştir. Çorum kadısına gönderilen fermanda Ulu Bey'in iddialarının araştırılması istenmiştir. Vakıf ile ilgili gerekli soruşturma neticesinde Pir Seydi'nin vakıfnameye muhalif hareket ettiğini tespit edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	139-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil Rebî'ülâhir sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Ahmet Çavuş'a Ahi İlyas Köyü'nün tımar beratı verilmiş defter-i cedide kayıt olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	140-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Şevval sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Sorgun Kazası
Dava Konusu	Vilâyet-i Rum kadılarına irsal olunan ferman.
Özet	Servan Kulu isimli kişi sarı bayrak dikerek ve yanına kölesi Muhammed'i alarak Sorgun kadısı Mevlana Vali'nin evini ve kazadaki bazı mahalleri basmış halkın erzakını ve mallarını yağmalamıştır. Muhammed ayrıca Sivas ve Zile'de çeşitli mahalleri basarak tabak, tuz ve mallarını gasp etmiş ardından kaçmıştır. Vilâyet-i Rum kadılarına gönderilen fermanla Servan Kulu ve kölesi Muhammed'in bulunması ve adalet önüne çıkarılması emredilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	140-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 14 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Şeyh Eyyüb Mahallesi
Dava Konusu	Satı'nın babasından intikâl eden ev hissesini satması.
Özet	Mustafa bin Hızır vefatının ardından oğlu Satı'nın bakımını Hızır bin Hüdaverdi üstlenmiştir. Hızır bin Hüdaverdi meclis-i şer'e başvurarak müteveffa Mustafa'dan intikâl eden ev hissesinin çocuğun ihtiyaçlarını karşılamak üzere satılmasını talep etmiştir. Hızır ev hissesini bin akçeye Hüseyin'e satmıştır.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	140-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evasıt Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Rum defterdarı Ahmet Bey'e gönderilen ferman.
Özet	Rum defterdarı Ahmet Bey'e ulaştırılan fermanında emîrû'l-ümarâ (beylerbeyi) Mahmut Bey'in adamlarının berâya ve reayanın akçelerini zulüm ve teaddî ile aldıklarına dair şikâyetler bulunduğunu konunun ayrıntılı araştırılmasını istenmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	140-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-sabi' aşer şehri Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Rum defterdarı Ahmet Bey'e irsal olunan ferman.
Özet	Rum defterdarı Ahmet Bey'e ulaşan bir başka fermanında mültezim ve ümenâ(eminler) halka eziyet ettiğın buna mani olunması emredilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	141-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren 15 Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	Hacı Nasuh vefat ettiğinde bir kıta yeri kardeşine intikâl etmesi.
Özet	Bayat Köyü sakinlerinden Hacı Nasuh vefat ettiğinde evladı olmaması sebebiyle toprağının tapusu kardeşi İbrahim'e intikâl olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	141-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi'r-rabî şehri Recep sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Ortapare
Dava Konusu	Yüzdepare ve Ortapare kadılarına gönderilen ferman.
Özet	Yüzdepare ve Ortapare kadılarına irsal olunan hatt-ı hümayundan Valide Sultan hazretlerinin Yörük taifesine mülkname (temlikname) verdiği ve avârız-ı divâniye yine tekâlif-i örfiyeden muaf tuttuğu bilgisine ulaşılmıştır. Mübaşir Cezaeddin Çavuş'a ahaliye fermanı ulaştırması vazifesi verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	141-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîran fi 5 Rebiü'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Kunduzhan Mahallesi
Dava Konusu	Tacettin Paşa vakfına Kethüda Yusuf'un âlaf satın alması.
Özet	Tacettin Paşa vakfının mütevellisi Yusuf Kethüda dört bin beş dirhem değerinde âlaf (yem)satın almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksut Halife bin Musa, Ma'den bin Veli.

Sayfa	141-B
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fî evâhir Recep sene selâse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Vilâyeti Rum kadılarına gönderilen ferman.
Özet	Vilâyeti Rum halkı yeniçeri, cebeci, topçu ve Şirvan kullarının sipahi adına zülüm ve teaddî ettiklerini anlatan arz-ı hali dergâh-ı muallaya sunmuşlar. Vilâyet-i Rum kadılarına gönderilen fermanda halkın korunması berâya hatta bir kişiye dahi zülüm yapılmasına rıza gösterilmemesi emredilmiştir. Bî-makamı Kostantiyye
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	141-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâhir Zilhicce selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Sancakbeyi Hasan Bey'e asitane-i saadetten mektup ulaşması.
Özet	Çorum Sancakbeyi Hasan Bey'e gönderilen mektupta Davut isimli kişinin Tanrıvermiş Köyü ve başka köylerin iki bin akçeye tımar hissesini aldığını lakin şark seferi ve Demirkapı Seferi'nde görev aldığı sırada Gülbent ve Hızır isimli kişilerin tımar mahsullerini aldıklarını Davut'un İstanbul'a giderek bu durumu şikâyet ettiğini yazmaktadır. Zuamâ ve erbab-ı tımar, çeribaşları ayrıca dergâh- âlî çavuşları tımar beratının Davud'a ait olduğuna şahitlik etmişlerdir. Buyruldu Üsküdar.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	142-A
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irsal edilen ferman.
Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından Hamza Çavuş Çorum Nahiyesi'nde bulunan Ağçaviran ve gayri köylerin tımar hissesini satın aldığı ancak Pirim, Yanık ve Polat seferinde bulunduğu sırada Mustafa oğlu Ahmet Çavuş'a verildiğini tımar hakkının geri verilmesi talep etmiştir. Çorum kadısına ulaşan fermanda durumun araştırılması tarafların mahkemede yüzleşmesi istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	142-B-1 -143-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî'l-yevmi şehri sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Bozok, Hüseyinabad, Mecitözü ve Çorum sancaklarında bulunan kadılara irsal olunan ferman.
Özet	Bozok, Hüseyinabad, Mecitözü ve Çorum kadılarına gönderilen fermanda isni ve elf(1002)tarihinde sefer düzenleneceği tımar sahiplerinin birer yıllık bedel akçelerini vermeleri kâtip Ahmet'in deftere kayıt etmesi yine defterin suretini diğer Ahmet'in defterhane-i amireye teslim etmesi istenmiştir. Sefer için tımar sahiplerinin, sipahilerin hazır olması ve emr-i şerefe muhalif davranılmaması itaat edilmesi buyrulmuştur. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	143-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Recep sene erba'a ve elf

Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Osmancık kadılarına gönderilen ilam.
Özet	Mahmut adlı kimse Ferzend Köyü'nde oturmak olup aynı zamanda on yıldır Ferzend, Tanrıvermiş, Deliler ve başka köylerin tımar hissesi beratla kendisine verilmiştir. İlyas adlı kişi Mahmut'un evini basmış adamları onu hapsetmiş daha sonra ambardan buğday, bir at, gümüşlü kılıç yine mevcut bulunan esbaplarını gasletmiştir. Mahmut bu durumu Hamza Çavuş'a bildirmiş olayın araştırılması istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	143-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Ali isimli kişi sütte-i saadete giderek kendisine ait olan tımar mahsulünü Abdi'nin aldığını hakkının korunmasını ve geri alınmasını talep etmiştir. Abdi'nin adamlarından Yakup, Ali ve Musa'nın evine zorla girerek bir kemhâ kaftan, bir dolama, kuşak, altmış guruş, sekiz sikke altın ve başka kıymetli eşyalarını çaldıklarını bildirmiştir. Çorum kadısına gönderilen fermanda olayın araştırılması ve suçluların bulunması talep edilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	144-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 7 Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Çorum kadısına gönderilen tezkire
Özet	Mirza Çorum ve İskilip emini, Ali kabzımal olarak atanmış ve kendilerinden alınan vergiler deftere kayıt edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	144-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına gönderilen mektupta tımar tevcihi hakkı bilgi verilmiştir.
Özet	Çorum sancağında tımar hissesi olan Halil vefat ettiğinde Mahmut tımarın kendisine verilmesini talep etmiştir. Çorum kadısına gönderilen mektubu görevli Musa teslim etmiş ve tımar Mahmut'a devir olmuştur. Bî-makamı Sivas
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	144-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Muharremi'l-haram sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Melike Hatun ve Arif Çelebi Vakfı hakkında ferman.
Özet	Çorum ve Osmancık kadılarına irsal ferman Melike Hatun'un evlatlarının şikâyetlerinin araştırması ilgilidir. Çorum beyi dergâh-ı muallama gönderdiği mektup Arif Çelebi ve Melike Hatun evlatlarından Şerif Paşa ve Fatma Hatun ataları Arif Çelebi ve Melike Hatun'un Çorum ve Osmancıkta bazı köylerde ayrıca mezralarda batn-ı evveline şart(nesilden nesile) ile vakıf kurduklarının beyan etmiştir. Kasım Çavuş'un ise vakıf mahsullerine ele

	<p>geçirdiğini kendilerine ait olan vakıf hisselerini talep ettiklerini anlatmıştır. Mektupta ayrıca Kasım Çavuş'un keyfi davrandığı Müslümanlara bu durum sual olduğunda Kasım Çavuş aleyhine şahitlik etmişlerdir. Mektup dergâh-ı muallama ulaşmasından sonra kadılara gönderilen fermanda Şerif Paşa ve Fatma Hatun'un iddialarının araştırılması emredilmiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	144-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Murtaza bin Mansur siz boşandınız diyen Mehmet bin Hasan'ı şikâyet etmiş ve dava açmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	145-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî ve'l-işrin şehri Recebî'l-haram sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Vefat eden askerin miraslarının deftere yazılması hakkında mektup.
Özet	Çorum kadısına gönderilen mektupta vefat eden askeri muhalefâtının mirasçılar arasında şeriata uygun olarak taksim edilmesi istenmiştir. Muhalefâtını paylaşılmadan önce vergi ve diğer borçlarının ödenmesi istemiş ardından adaletli şer'i hukukuna uygun taksim edilmesi ve müfredat defterine yazılması istenmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	145-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Yüzdepare ve Ortapare kadılarına gönderilen ferman.
Özet	Yüzdepare ve Ortapare kadıları gönderilen fermanda söz konusu yerlerin Valide Sultan'ın haslarından olduğu bildirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	145-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Kazâbad Kazası
Dava Konusu	Kazâbad Kazası'ndan gelen hassa develeri için yem talep olunması.
Özet	Kazâbad Kazası'ndan hassa develeri ile Mehmet Bey ve İbrahim Bey kışlak üzere Çorum ve İskilip'e gelmiş ve develerin yevmilerinin verilmesini talep etmişler. Hacı Mirza ve Ali sâlyâne sayılmak şartıyla yirmi iki bin akçe verdikleri deftere kayıt edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	145-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Ahmet Çavuş'a tımar tevcih edilmesi.
Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından İbrahim Çavuş'a gönderilen mektupta Ahmet Çavuş'a tımar tevcihi verilmesi hakkında bilgi verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	146-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına vasıl olan ferman.
Özet	Pir Kulu isimindeki sipahi südde-i saadete giderek kendisinin Sapa, Karacaviran, Burun Köyü ve diğer Karacaviran köylerinde tımar hissesi olduğunu lakin şark seferinde bulunduğu sırada Yahya'nın köylerin mahsulatını kabz ettiğini anlatmış. Yahya'nın dört yıl boyunca aldığı ürünleri geri almalarını talep etmiştir. Çorum kadısına irsal olunan fermanla Pir Kulu'nun hakkı olan mahsulatın Yahya'dan alınması emredilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	146-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 18 Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sivas
Dava Konusu	Sefer-i hümayuna katılmayan Sinan Çavuş'un zeamet beratının elinden alınması.
Özet	Çorum Sancağın'da Fevkettarîk Nahiyesi 'ne bağlı Karmış Karyesi ve gayri köylerin zeamet beratı Sinan Çavuş'a aittir. Sinan Çavuş'un Yanık Seferi'ne katılmadığını Nebi Çavuş südde-i saadete giderek haber vermesi üzerine Sinan

	Çavuş'tan beratı alınmış Yusuf Çavuş'a zeamet beratı tevcih edilmiştir. Sinan Çavuş'un beratının iptal olduğuna dair tezkire Cumâde'l-evvelin evâhiri erba'a ve elf tarihinde yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	146-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evasıt şehri Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve İskilip kadılarına irsal olunan ferman.
Özet	Dergâh-ı âlî muallam çavuşlarından Nebi Çavuş dergâh-ı muallaya adam göndermiş Sinan Çavuş'a yirmi bin akçeye zeamet beratı verilmesini talep etmiştir. Çorum ve İskilip kadılarına vasıl olan fermanında Sinan Çavuş'a berat tevcihi yapıldığı bilgisi verilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	147-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 10 şehri Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Mahkeme Yeri	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına vasıl olan tezkire.
Özet	Artukabad Kazası'ndan kışlaması için hassa develeri Ahmet fermanla Çorum Sancağı'na getirilmiş arpa ve saman talep olunmuştur. Kıl pazarı emini Hüsam'dan develer yemi için sâlyâne olmak üzere yirmi yedi bin akçe vermesi istediğinde firar etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	147-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan'dan yirmi yedi bin akçe borç alan Emin'in borcunu ödemesini talep etmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	147-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi 11şehri Şabani'l-muazzam li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hassa saraçlarından Ahmet bin Mehmet miri develeri kışlaması için Çorum'a getirmesi.
Özet	Hassa saraçlarından Ahmet bin Mehmet meclis-i şer'de bâ'isü'l-kitâb Seyyid bin Mehmet bin Seyyid Mehmet huzurunda Artukabad Nahiyesi'nden kışlaması için getirdiği miri develer için mühimmat talep etmiştir. Çorum'da kıl pazarı emini Hüsam ferman olunan meblağı vermemek için firar üzerine meblağ Seyyid Mehmet isimli kişiden temin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Rüstem Bey bin Abdullah an ebnâ-i sipahi, Mustafa bin Abdullah, Abdulfettah Çelebi bin Mustafa Efendi ve gayruhum.

Sayfa	147-B
Hüküm	1
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-

Dava Konusu	-
Özet	Seyyid Mehmet bin Seydi Mehmet Miri'ye vermek üzere Mustafa subaşından yirmi dört bin akçe borç aldığını meclis-i şer'de ikrar ve itiraf etmiştir. Mukarrun lehü'l-merkum Subaşı Mustafa'nın talebiyle sicile yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	147-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî Recebi'l-haram sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Çorum Sancağın'da Karahisar Demirlü Kazası'na tabi Karaca Ağaç Köyü ve gayri köylerin tımar beratına sahip olan Ahmet dört bin dört yüz akçeye Hüseyin'e tımar beratını devir etmiştir. Çorum kadısına irsal olunan fermanında devir işleminin onaylanması hakkında bilgi verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	147-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâhir Rebî'ülâhir sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve Zal'nun kadılarına irsal olunan ferman.
Özet	Emine Hatun zevci Hasan Çavuş'un vefatının ardından südde-i saadete bir adam göndermiş zevcinden kalan malların diğer mirasçılarla birlikte pay edilmesinin ayrıca hakkının verilmesini talep ettiğini bildirmiştir. Çorum kadısına gönderilen fermanında olayın araştırılması ve Emine Hatun'a hakkının verilmesi istenmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	148-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 11 şehri Şaban sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet Çelebi'nin mahkemeye te'hir olmasını talep etmesi.
Özet	Mahkeme naibi Mehmet Çelebi ve dergâh-ı âlî çavuşlarından Mustafa Çavuş meclis-i şer'e gelerek sefere katılmak için çağrı aldıklarını bu nedenle Hacı Mustafa ile olan değirmen davalarının ertelenmesini talep etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	148-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Recebi'l- mücerreb sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Sefer-i hümayuna dergâh-ı muallam müteferrika ve çavuşlarının çağırılması.
Özet	Rum beylerbeğine vasıl olan fermanda dergâh-ı muallam müteferrika ve dergâh-ı muallam çavuşlarının yapılacak olan sefere hazırlık yapmaları istemiş. Müteferrika ve çavuşlardan seferde hizmet etmeleri ve emr-i şerefe itaat etmeleri emredilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	148-B
Hüküm	2

Tarih	Tahrîren fi'l- yevmi aşer Şaban sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum, İskilip ve Çerkeş kadılarına vasil olan ferman.
Özet	Rum defterdarı Hacı Mustafa Efendi'nin evine su alması hususu hakkında Çorum, İskilip ve Çerkeş kadılarına ferman gönderilmiş ayrıca Çorum'da görülmesi gereken davalara bakılması emredilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	148-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Mecitözü Kazası
Dava Konusu	Sepetçiler cemaatine yapılan uyarı.
Özet	Mecitözü Kazası'ndan demirci emini olan Sefer kendisine ait tımar yerlerinde Sepetçiler cemaatine mensup kişilerin izinsiz oturduğunu ve kullandığını yöneticilere şikâyet etmiştir. Sepetçiler cemaatinin Köprü, İskilip, Osmancık ve Budaközü kazalarında dağınık halde yaşadığını vergilerini ödemediklerini görevlinin vergileri tahsil için görevlendirildiğini ve perakende yaşamalarını bırakıp herkesin yerli yerinde oturması istendiğini bu metinden anlıyoruz.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	149-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Sivas
Dava Konusu	İsmail Çavuş'a zeamet beratı verilmesi.
Özet	Dergâh-ı âlî çavuşlarından İsmail Çavuş'a köylerin zeamet

	beratı verilmiş ancak Nasuh isimli kişi onun zeamet yerlerini zorla zapt ve İsmail Çavuş'un kullanmasına mani olmuştur. İsmail Çavuş kanuna aykırı davranması sebebiyle Nasuh'u şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	149-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt şehri Recebî'l-mücerreb min şuhur sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sipahi İbrahim'in eşyalarının çalınması.
Özet	Sipahi İbrahim Bey kendisini mir-i miran Mahmut Paşa'nın cebecibaşı Faik'in yaraladığını daha sonra kılıcını, gümüş raht, bir doru atını çaldığını iddia etmiştir. İbrahim Bey'in vekili Ali Çavuş, Osman Bey ve Mehmet Bey meclis-i şer'de İbrahim Bey'in iddialarının doğru olduğuna şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Hüsam bin İbrahim, Ali Bey sipahi, Bali Bey sipahi, Musa Bey sipahi, İbrahim Bey sipahi, Mehmet Bey sipahi, Ahmet Bey sipahi ve gayruhum.

Sayfa	149-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Kazası'na Mehmet ve Osman'ın subaşı olarak tayin edilmesi.
Özet	Çorum Kazası'na Mehmet Subaşı ve Osman Çelebi'nin subaşı olarak tayin olmasını bildiren mektup Zilhicce'nin gurrasinde erba'a ve elf senesinde Çorum kadısına ulaşmıştır.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	149-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî gurre Zilhicce sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	İlıca Köyü
Dava Konusu	Hasan'ın tarlasını satması.
Özet	Hasan tarlasını dokuz sikke altına Mustafa bin Mahmut'a satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	150-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evasıt şehri Recebi'l-mücerreb sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum, Karahisar Demirlü, Mihmadselam kadılarına irsal olunan ferman.
Özet	<p>Çorum, Karahisar Demirlü Mihmadselam kadılarının dergâh-ı muallaya gönderdikleri kişi, otuz veya kırk atlı eşkıyanın köyleri basıp halka eziyet ettiklerini paralarını, atlarını ve katırlarını çaldıklarını ardından celâ-yı vatan etmeye hazırlandıklarını anlatması üzerine adı geçen kazaların kadılarına yazılan fermanla eşkıyanın yakalanması ve eziyetlerine izin verilmemesi istenmiştir. Rum Beylerbeyi Mehmet Efendi'ye hitaben yazılan fermanla ise sefer-i hümayun hazırlık yapıldığını topçu, cebeci ve yeniçeri taifesinin sefere hazırlanması ve devlete hizmet etmeleri istenmiştir. Eşkiya ve devlet görevlilerinin sefer adı altında halka zulüm yapmamaları fermanla rica olunmuştur.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	150-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Şaban sene 1004
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısının südde-i saadete mektup ve suret-i sicil göndermesi.
Özet	<p>Çorum kadısının Sorgun Kazası'nda ortaya çıkan Canfedaoğlu Mehmet hakkında südde-i saadete mektup ve suret-i sicil göndermiştir. Mektupta Canfedaoğlu Mehmet'in yanında yaklaşık doksan atlı adamla köyleri bastıklarını halkı öldürdüklerini, mallarını ve erzaklarını yağma ettiklerini ardından köyleri yaktıklarını anlatmış. Mektupta köy halkının perişan olduğunu bir kısmının şehre bir kısmının dağlara kaçmak zorunda kaldığını yazmıştır. Canfedaoğlu Mehmet ve adamları kanunlara uymaları hususunda uyarmaya giden zabitlerle cenk etmişler ve zabitlerin bir kısmı yaralanmıştır.</p> <p>Sivas kadısı Hayrunnas Efendi Çorum'a gönderdiği suret-i sicilde Mehmet'in aslında Altuntaş Köyü'nde İshak isminde birinin oğlu olduğu gerçek isminin Timurtaş olduğu halde Mehmet olarak değiştirdiğini bilgisini ulaştırmıştır. Canfedaoğlu ve adamları yakalandığında Çorum kalesine hapsedilmiştir. Rum beylerbeyinin huzurunda sorguya çekildiğinde sipahi bölüğünden sağ ulufecilerden on üçüncü bölükte olduğunu on iki akçe ulufe aldığını lakin Çorum'da ayrıldığını fesat ve şenaate yöneldiğini anlatmıştır. Suçları sabit olan Canfedaoğlu Mehmet ve adamlarının cezalandırılmasını emreden ferman Çorum kadısına irsal olunmuştur.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	151-A
-------	-------

Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evasıt Receb sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına vasıl olan ferman.
Özet	<p>Çorum kadısının dergâh-ı muallaya gönderdiği görevli sancakbeyinin adamlarının ve subaşıya bağlı atlı kimselerin halkın ve âyanların elinden yem, yemek, koyun, tavuk, arpa, saman, bulgur ve tarhana gibi erzaklarını ücret ödemedi aldıklarını ayrıca halkı darp ettiklerini anlatmıştır. Çorum kadısına gönderilen fermanda reayanın erzaklarının ve akçelerinin zorla alınmasına engel olunması ve buna razı olunmaması emredilmiştir. Fermanda reaya ve âyandan erzak alındığında bedelinin narh-ı cârî üzerinden ödenmesi tembih edilmiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	151-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Muharremi'l-haram sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısı Mevlana Muslihiddin südde-i saadete mektup ve suret-i sicil göndermesi üzerine yazılan ferman.
Özet	<p>Çorum kadısı Mevlana Muslihiddin südde-i saadete yazdığı mektupta sancakbeyi, kethüda ve subaşının reyadan zorla ücretini ödemedi yiyecek aldıklarını bildirmiş. Mektupta sancakbeyi Cafer Bey'in reyadan arpa ve saman aldığı bedeli altmış iki bin akçeyi ödemediğini de yazmıştır. Sancakbeyi, subaşı, kethüda, çavuşların reaya ve berâya zulüm ve teaddî ettikleri bildirilmesi üzerine ferman yazılmıştır.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	152-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren evâhir Zilhicceti'ş- şerife sene ihda ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Bektaş isimli kişi dergâh-ı muallaya gönderdiği arz-ı hâlde babası Süleyman'ın vefat ettiğini lakin babasına ait tezkirenin kendine intikal etmediğini gereğinin yapılması talep etmiştir. Çorum kadısına gönderilen fermanla Bektaş'ın iddialarının araştırılması ve hakkının verilmesi istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	152-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren 17 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Taceddin Paşa hanının mukataası Yusuf kethüdaya verilmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Ali Yar Dede bin Abdülkadir, Molla Hasan, İbrahim bin Erkulu, Mehmet Ağa el-mahfuz

Sayfa	152-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Ramazani'l- mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Hüseyinabad Kazası

Dava Konusu	Hassa-i saraçlardan Latif ve Mehmet arpa, saman ve yirmi beş bin akçeyi Hüseyinabad kadısına teslim etmişler.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	152-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evasıt Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sivas
Dava Konusu	Rum Beylerbeyi Mahmut Bey'den sefere hazırlık yapılması için gönderilen ferman.
Özet	Rum Beylerbeyi Mahmut Bey ve Sivas kadısına ulaştırılan fermanında baharda yapılacak olan sefer için hazırlık yapılması emredilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	153-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Şevvâli'l-mükerrem sene selâse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Köy halkının faizle borç alması.
Özet	Çorum Kazası'na tabi köylerden halk sorunlarını anlatması için bir adamı dergâh-ı muallaya gönderdiğinde temsilci muamele-i şer ile borç aldıklarında bazı kimselerin ona on bir buçuktan fazla riba uyguladıklarını yönünde şikâyetlerini anlatması üzerine olayın araştırılması amacıyla Yusuf Çavuş görevlendirildiği kadiya fermanla bildirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	153-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Sivas
Dava Konusu	üseyin'e zeamet verilmesi.
Özet	<p>Budin muhafazasında vezir Mehmet Paşa'nın adamlarından Hüseyin'e hizmetleri sebebiyle yevmi yirmi beş akçe ulufe ve Sivas Sancağın'da bulunan köylerin zeamet beratı verilmiştir. Hüseyin Budin Beylerbeyi görev yaptığı dönemde vefat etmesi üzerine Ahmet isimli kişi zeamet kendisine devir edilmesini talep etmiştir. Sivas kadısına gönderilen fermanla Ahmet'e zeamet tevcih olduğu bilgisi yer almaktadır.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	153-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evasıt şehri Şaban sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum Sancakbeyi Mehmet Bey'e adam gönderilmesi.
Özet	<p>Çorum Sancakbeyi Mehmet Bey'e yardımcı olması için Şaban'ın on sekizinci günü erba'a ve elf senesinde bir kimse görevlendirilmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	154-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 15 Cumâde'l-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Derviş'e zeamet tevcih edilmesi.
Özet	Abdullah oğlu Mahmut'un Çorum Sancağında İskilip Nahiyesi' ne bağlı köylerin zeameti tevcih edilmiştir. Mahmut'un vefat etmesinin ardından Derviş zeametini kendisine verilmesini talep etmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	154-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Şevvâli'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına ulaşan fermanda bal, yağ, ekmek, pirinç, buğday, arpa gibi erzakların toplanması istenmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	154-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâil Şevvâli'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Canfedeoğlu Mehmet'in firar etmesine karşı yöneticilerin ikaz edilmesi.
Özet	Sefer-i hümayuna azimet olunduğu bilgisinin yer aldığı mektup Çorum kadısına verildikten sonra Canfedaoğlu Mehmet ve başka eşkıyaların firar etmek üzere oldukları görülmüş dikkatli olunması hususunda uyarı yapılmıştır. Sefere hazırlık döneminde askerler çarşı ve pazarda reayadan bir habbe nesne dahi almamaları hususunda ikaz edilmişler.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	154-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren 7 Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hamza oğlu Veli'ye tımar tevcih edilmesi.
Özet	Sağmalcı Köyü'nde iki bin akçe bedelli tımarı olan Hamza'nın vefat etmesinin ardından tımarı hissesi oğlu Veli'ye devir edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	155-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Zilhicce sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hamza Çavuş ve adamlarının halka eziyet etmesi.
Özet	Mahmut Çavuş südde-i saadete giderek Hamza Çavuş ve adamlarının durumunu arz etmiştir. Mahmut Çavuş, südde-i saadette Hamza Çavuş ve adamları İlyas, Muhammed, Bekir, Mahmut Yazıcı, Hüseyin ve on nefer yoldaşı ile kendisinin evini bastıklarını ayrıca Zehra Hatun'u ok ile yaraladıklarını anlatmış. Mahmut Çavuş kendisin kılıç ile mecruh edildiğini söyledikten sonra gereğinin yapılmasını talep etmiştir. Çorum kadısına ulaştırılan fermada ise Mahmut Çavuş'un iddialarının araştırılması emredilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	155-B
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren 14 Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Gülabi oğlu Ali'nin tımar hakkından feragat etmesi.
Özet	Gülabi oğlu Ali Çorum Sancağın'da altı bin dokuz doksan akçe tımara tasarruf ettiğini tımar hakkını Ahmet Çavuş'a devir ettiğini südde-i saadet de bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	156-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 18 Recebi'l-haram sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali bin Nurullah'a tımar tevcih edilmesi.
Özet	Südde-i saadete giden Nurullah kardeşi Hüseyin ile Çorum Sancağın'da Divan-ı Serkis Nahiyesi'nde ortak kullandıkları tımarları olduğunu kendi payını oğlu Ali'ye devir ettiğini beyan etmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	156-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına ulaştırılan mektup.
Özet	Çorum Sancağın'da Emlâk Nahiyesi'ne bağlı köylerde dört bin yüz akçe tımar hakkı olan Hüseyin şark seferine çıkmadan tımar hakkından feragat etmiş hakkı başkasına devir olmuştur. Hüseyin'in kardeşi Hacı 'da Gemce Seferine katılmış ülkesine hizmet etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	156-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren gurre-i mah Zilhicce sene-i mezbur.
Olay Mahalli	Karahisar Demirlü Kazası
Dava Konusu	Mevla Abdülkerim'in mahsulünün öşrünü vermesi.
Özet	Mevlana Abdülkerim mahsulünün öşrü için buğday ve arpa olmak üzere on sekiz müd mahsul teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	157- A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evasıt Şevvâli'l- mükerrerrem sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Amasya Mevlihane evkafına ait köylerin gelirinin teslim edilmesi.
Özet	Çorum Kazası'na bağlı Eymir, İncekaya ve Kulacık köyleri Amasya'da bulunan Mevlihane evkafına aittir. Köylerin mahsulünün rüsum-ı âdiyyesi defterdar ve kadı Hayrunnas Efendi'ye yirmi bin akçeye satılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	157-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 19 Cumâde'l- evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Veli oğlu Mehmet'in südde-i saadete mektup yazması.
Özet	Veli oğlu Mehmet südde-i saadete yazdığı mektupta Çorum

	Sancağı Serkis Nahiyesi'ne bağlı Yağbasan Köyü ve etrafındaki köylerin tımar hakkı kendisine ve kardeşi Mustafa'ya ait olduğunu ayrıca Mustafa'nın ihda ve elf senesinde tımar hakkından feragat ederek kendisine devir ettiğini yazmıştır. Mehmet mektubunda ayrıca Mustafa'nın sene-i mezbur da Karahisar Demirlü Kazası'nda yapılan Kızılbaş Muharebesi'nde Şaban ayında şehit olduğunu lakin Hasan isimli kişinin Mustafa'nın vefat etmeden önce tımarı kendisine devir ettiğini iddia ettiğini kendi hakkı olan tımar beratının verilmesini talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	157-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil Cumâde'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Rum Beylerbeyi Mahmut Bey'e tımar beratı hakkında ferman.
Özet	Veli oğlu Mehmet Çorum Sancağı Serkis Nahiyesi'ne bağlı Yağbasan Köyü ve başka köylerin tımar hakkını dört bin akçeye satın almıştır. Veli oğlu Mehmet südde-i saadete ulaştığında tımarı kardeşi Mustafa ile birlikte kullandıklarını Mustafa'nın vefatından altı ay önce Reb'ülâhir'nin on ikinci günü ihda ve elf yılında hakkından feragat ederek kendisine devir anlatmıştır. Hasan Mustafa'nın vefat etmeden önce tımar hakkını kendisine devir ettiğini iddia ettiğini Mehmet tımarın kendi hakkı olduğunu belirterek durumun düzeltilmesini talep etmiştir. Mehmet'in şikâyetleri dinlenmesinin ardından Rum Beylerbeyi Mahmut Bey'e yazılan fermanla tımar beratı Mehmet'e verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	158-A
-------	-------

Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin şehri Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hacı Paşa zaviyesine şeyh atanması.
Özet	Çorum Kazası'nda Hacı Paşa zaviyesinde şeyh olan Hasan vakfın mahsulatını menfaatine kullandığı tespit edilmesi üzerine görevinden alınmış yerine yevmi bir akçe maaşla Mevlana Mustafa'nın tayin edildiğini bildiren berat-ı hümayun gönderilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	158-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi evâil şehri Zilkade erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Dergâh-ı âlî müteferrikalarından Mustafa Ağa'ya irsal olan tezkire.
Özet	Dergâh-ı âlî müteferrikalarından Mustafa Ağa Çorum ve İskilip emini olup zimmetinde sekiz yük akçe mal bulunmaktadır. Hüseyin Çavuş, alet-i harb ile savaşarak çeşitli fesatlıkla malları gasp ederek kaçmıştır. Çorum'da evleri basarak reyanın erzaklarını, mallarını zorla ellerinden almış zulümlerine devam etmiştir. Mustafa Ağa'ya gönderilen tezkere Hüseyin Çavuş'un bulunması yine gasp ettiği akçe, erzak ve malların hazineye teslim edilmesi tavsiye olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	158-B
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fî evâhir Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mevlana Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Ahmet isimli kişi dergâh-ı muallaya gönderdiği arz-ı hâlde Çorum Kazası'nda bulunan evlâdiyet şartı üzerine kurulmuş vakıf olduğu bu vakıfta türbedarlık görevi icra etmek istediğini yazmıştır. Karapınar Köyü'nün mahsulatı bu vakfa ait olup Ahmet mahsulattan kanunlara uygun miktarda verilmesini talep etmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	158-B
Hüküm	2
Tarih	Hurrira fî evasıt şehri Şevval sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Valide Sultan eczanesine Mevlana Mehmet cüzhan olarak tayin edilmesi.
Özet	Çorum'da Valide Sultan eczasına yevmi bir akçe ile cüzhan olan Hüseyin'in vefat etmesinin ardından yerine kadı Mevlana Mehmet tarafından Ali tayin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	158-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evasıt şehri Şevvâli'l-mükerrem sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısı Mevlana Mehmet'e irsal olunan berat.
Özet	Çorum'da bulunan Cami-i Kebir'de yevmi üç akçe ve yıllık on müd galle ile ser-mahfil olan Hasan'ın vefat ettiği kadı

	Mevlana Mehmet'e arz olunmuştur. Mevlana Mehmet ulaştırılan beratla Hasan'ın yerine yevmi üç akçe ve yıllık üç müd galle ile Osman ser-mahfil olarak atanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	159-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi'r-rabî şehri Zilkade sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Cami-i Kebir'e Osman Halife'nin iman olarak tayin edilmesi.
Özet	Çorum kadısı Mevlana Muhiddin der-saadete gönderdiği arz-ı hâlde Cami-i Kebir'de yevmi üç akçe ve yıllık dokuz müd galle ile evkat-ı hamse imam olan Hasan Halife'nin vefat ettiğini yerine Osman Halife'nin imam olarak atanmasını talep etmiştir. Çorum kadısına irsal olunan fermanda Osman Halife Cami-i Kebir'e imam tayin edildiği bildirilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	159-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 23 Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İsmail'e tımar beratı verilmesi.
Özet	Çorum Sancağı'nda ve nahiyesinde yaşayan İsmail'e dört bin dokuz yüz doksan dokuz akçe tımar beratı Safer ayında isnâ ve elf yılında verildiği dair ferman Çorum'a gönderilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	159-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa bin Hasan iki yüz akçe Sefer bin Mehmet'e borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet el-muhzır.

Sayfa	159-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin şehri Recebi'l-mücerreb sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Osmancık
Dava Konusu	Osmancık Kazası'nda bulunan Ferahşad Medresesi'ne müteveli tayin edilmesi.
Özet	Çorum Kadısı Mevlana Ahmet İstanbul'a yazdığı arz-ı hâlde Osmancık Kazası Ferahşad Medresesi evkafına yevmi bir akçe ile müteveli olan Hamza, Hasan ve Hüseyin arasında itilafları olduğunu belirtmiştir. Çorum kadısına irsal olan berata Hamza, Hasan ve Hüseyin'in yerine Ahmet'in müteveli olarak tayin edildiği bildirilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	159-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi Zilkade sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hafız Bey zaviyesi hatibi Hasan'ın emekli olması.

Özet	Çorum Kazası'na tabi Kılıç Viran Köyü bulunan Hafız Bey zaviyesinde hatip olan Hasan emekli olmak istediğinde yevmi bir akçe ile maaş emekli olması onaylandığına dair beratı şerif Çorum kadısına gönderilmiştir. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	159-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî Zilkade erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mirza oğlu Mustafa'nın mültezim olması.
Özet	Mevlana Hayrunnas kadı efendinin izni ile Mirza oğlu Mustafa Ağa'ya Çorum ve İskilip'te mukataa verilmiştir. Tahvil sureti fî evâhir şehri Zilkade sene erba'a ve elf yılında yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	160-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Şevvâli'l-mükerrem sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ferahşad medresesi müderrisinin Çorum'a tayin olmak istemesi.
Özet	Çorum Kazası'nda müderris Mevlana Zeynelabidin yevmi elli akçe ile görev yaptığı medreseden emekli olup ayrılmıştır. Mevlana Zeynelabidin 'in yerine Ferahşad Medresesi'nin müderrisi atanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	160-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Zilkade sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	-
Özet	Çorum haslarından Ovacık Köyü ve diğer köylerin mahsulatını iltizam emini olan Hacı Mirza ve ortağı Ali otuz sekiz bin akçeye satmışlar. Bahsi geçen meblağ hazineye teslim etmesi için Mustafa Ağa'ya verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	160-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işrin şehri Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Osmancık Kazası
Dava Konusu	Osmancık kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Osmancık Kazası'nda bulunan Feraşad Medresesi yevmi bir akçe ile Ahmet müteveli tayin edilmiştir. Osmancık kadısına gönderilen fermanda Ahmet'in önceki uygulamada olduğu gibi müteveli sıfatıyla göreve devam edeceği bilgisi yer almaktadır. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	160-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâhir Ramazani'l- mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mahsulatın ve hububatın Mustafa Ağa'ya satılması.

Özet	Miriye ait olan köylerin mahsulatı ve hububatı vezir Hasan Paşa hazretlerinin kapıcıbaşı Mustafa Ağa'ya satılmış ayrıca adamlarından Hasan, İsa ve Ali'ye mahsullerin onda biri verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	160-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Zilkade sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum ve İskilip kadılarına irsal olunan tezkere.
Özet	Mukataa emini olmak isteyen Şahsuvar'a kır pazarının mukataa emini olduğuna dair tezkere Çorum ve İskilip kadılarına irsal olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	160-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 27 Rebîü'l-evvel
Olay Mahalli	Firuz Köyü
Dava Konusu	İbrahim bin Cafer'in bağını satması.
Özet	İbrahim bin Cafer Firuz Köyü'nde bulunan bağını bin seksen akçeye Seydi Ahmet'e satmış ve söz konusu meblağı peşin teslim aldığını ifade etmiştir. Meclis-i şer'de satışın sahih ve geçerli olduğuna hükmü verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim bin Erkulu, Mehmet Ağa el-muhzır, İshak bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	161-A
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi'r- rabî ve'l-ışrin şehri Zilhicce sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Rum Vilâyetleri mukataa müfettişi Mevlana Abdülkerim'e irsal olunan ferman.
Özet	Rum mukataası müfettişi Mevlana Abdülkerim, toprak kadıları ve Mehmet Çavuş'a gönderilen fermanda Rum Vilâyetlerinde ikâme eden halktan eski ve yeni tahvilâtın(borçlar) tahsil edilmesi ve deftere kayıt edilmesi istenmiştir. Tahsil edilen akçeler kayıt altına alındıktan sonra mühürlenmiş defterle birlikte bir an ve bir saat te'hir etmeden hazine-i amireye teslim edilmesi emredilmiştir. Müfettiş Mevlana Abdülkerim ve toprak kadılarının gözetiminde tarım ürünlerinin tahsilatı yapılarak deftere yazılmış görevli memur emr-i şerif mucibince dersaadete ulaştırmıştır. Bî- makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	161-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi evâhir şehri Şevvâli'l-mükerrem sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Müstecab isimli kişinin bağınu Nurullah'ın cebren ele geçirmesi.
Özet	Çorum Sancağı'ndan Müstecab isimli kişi dergâh-ı muallaya yazdığı arz-ı hâlde Çorum şehrinde kendisine ait bağı olduğunu lakin Nurullah isimli kişinin kanunlara muhalif hareket ederek bağınu zapt ettiğini bir süre önce Nurullah'ın vefat ettiğini mezburun oğlu Mustafa'nın bağı el koyduğunu yazmıştır. Çorum kadısına yazılan fermanda bağınu kime ait olduğu özellikle on beş yıl öncesi kime ait olduğu araştırılması istenmiştir.

	Bî- makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	161-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi'r-rabî aşer Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ferahşad Medresesi'ne müteveli tayin edilmesi.
Özet	<p>Amasya, Çorum, Gümüş ve Osmancık kazalarında merhum Halil Paşa'nın yaptırdığı medrese ve zaviye bulunmaktadır. Osmancık Kazası'nda eğitim veren Ferahşad Medresesi'ne Hasan ve Hüseyin kardeşler Amasya'dan kendilerinden sonra evlatlarının müteveli olması şartı ile buraya müteveli atanmışlardır. Müteveli tayin olunduklarına dair belge Çorum kadısına ulaştırılmıştır. Berat Ramazan ayında yazılmış Zilhicce ayında ulaştırılmıştır.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	161-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi 26 şehri Muharremi'l-haram sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Bayat Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Kabil'in Bayat Köyü'nde bulunan bağını satması.
Özet	Mehmet bin Kabil bağını Abdurrahman Efendi'ye bin dokuz kırk akçe satmış ve parasını peşin almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Ömer bin Bayezit, Durmuş bin Durak, Himmet bin Hacı Veli, Satılmış bin Süleyman, Hacı Ahmet bin Hacı Ahmet ve gayruhum.

Sayfa	162-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 15 Rebû'îl-evvel sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mustafa Efendi ve Hüseyin Çavuş'a zeamet tevcih edilmesi.
Özet	Hümayun kâtiplerinden şakirt Mustafa Efendi tımar beratına sahip olup, seferde gösterdiği başarı ve yaptığı hizmetlerin karşılığında Çorum ve Karahisar Demirlü Nahiyesi'nde bulunan Kozlucıran Köyü ve çevre köylerin dâhil olduğu yerler zeamet olarak kendine verilmiştir. Pirim ve Polat seferlerinde memur olan Hüseyin Çavuş yaptığı hizmetlerin karşılığı olarak Osmancık Nahiyesi'nde yeni zeamet yerleri bağışlanmıştır. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	163-B
Hüküm	2-3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mahi binti Seydi isimli hatun Veli bin Zülkadir 'den eli adet bakır kap, yastık, döşek, şerbet kabı gibi eşyalar satın almıştır.
Özet	İshak bin Mehmet, Mahi binti Seydi hatuna kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa, İbrahim el-muhzır.

Sayfa	164-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî Rebû'îl-evvel sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Osmancık Kazası

Dava Konusu	Seyyid Hasan Halil Paşa zaviyesine görevli tayin edilmiştir.
Özet	<p>Osmancık Kazası'nda Tamac Köyü'nde Halil Paşa tarafından yaptırılan zaviye yüz yıldır âyende ve revendeye(giden-gelen yolcular) yine ebnâ-i sebileye hizmet vermek üzere kurulmuştur. Çorum kadısı Mevlana Mustafa'ya irsal olunan berât-ı hümayunda bildirildiği üzere Seyyid Hasan'a zaviyede görev tevcih edilmiştir. Seyyid Hasan'ın kemâ-kân eski düzende hizmet etmesi ve devletin devamı için dua ermesi tavsiye olunmuştur.</p> <p>Bî- makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	164-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren Ramazan sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet'e tımar beratının tevcih edilmesi.
Özet	<p>Mustafa isimli kişiye kale binasına yüz elli yük taş taşımalarının ardından kendisine Çorum Sancağı Divan-ı Emlâk Nahiyesi'ne bağlı Ali Bey Köyü ve diğer köyler tımar olarak verilmiştir. Mustafa'nın vefat etmesinin ardından Muharrem'in dördüncü günü ihda ve elf yılında Mustafa'nın tımar yerleri Mehmet'e tımar beratı ile tevcih edilmiştir. Şaban'ın on sekizinci günü selâse ve elf yılında tahvil mektubu yazılmış ve Çorum kadısına yazılan fermanla durum bildirilmiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	164-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evasıt Şevvâli'l- mükerrerrem sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Karahisar Demirlü Kazası

Dava Konusu	Divân-ı hümâyün kâtiplerin Yusuf'a zeamet berati verilmesi.
Özet	Divân-ı hümâyün kâtiplerinde Yusuf'a Pirim, Polat ve Yanık seferlerinde yaptığı hizmetler mukabelesinde Karahisar Demirlü Kazası'na bağlı Kozluviran Köyü ve başka köyler zeamet olarak verilmiştir. Karahisar Demirlü kadısına gönderilen fermanında kâtip Yusuf'a tevcih zeamet bilgisi yer almaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	164- B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî 29 şehri Zilhicce-şerif erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali Paşa hamamının kazganın yenilenmesi.
Özet	Çorum'da bulunan Ali Paşa hamamın kazganın eski olduğu yenilenmesi gerektiği kaymakam Taceddin Bey'e haber verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	165-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 2 Zilhicce- şerif sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Gül Veli kale kethüdalığına tayin olunmuştur.
Özet	Çorum Sancakbeyi Hasan Bey südde-i saadete yazdığı mektupta Çorum kalesi kethüdası Cafer Bey'e Bulurmend Köyü ve başka köylerin tımarı bağışlandığını yazmıştır. Tımar beratından elli gün sonra Cafer'in vefat etmesi üzerine berat Gül Veli adlı kişiye kethüdalık ve kethüdalığının mukabelesinde tımar berati verilmiştir. Gül Veli Sultan Murat Han'ın yaptırdığı camiye on iki yıldır

	hizmet etmiş bunun mukabelesinde kale kethüdalığına tayin olunmuştur. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	165-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren şehri Zilhicce sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Demir Gazi Zaviyesi'ne ait mahsulatın gasp edilmesi.
Özet	Kasım, Mehmet ve Hasan südde-i saadete Karahisar Demirlü Kazası'nda bulunan Demir Gazi zaviyesinin şeyhlerinden olduklarını yine zaviyeye ait mahsulleri sipahinin zorla zapt ettiğini bildirmişler. Çorum Sancağı kadısı Bekir Efendi'ye yazılan fermada zaviyenin haklarının korunması istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	165-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Şevval sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ahmet'e zeamet tevcih edilmesi.
Özet	Ahmet, Yanık, Tata ve Pirim seferlerinde gösterdiği yararlılık ve hizmet karşılığında Apardı Köyü ve gayri köyler kendisine zeamet olarak verilmiştir. Çorum ve Karahisar Demirlü kadılara ulaştırılan fermada Ahmet'e tevcih edilen zeamet hakkında bilgi bulunmaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	166-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî gurre şehri Ramazani'l- mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Yusuf Fakih'e tımar beratı verilmesi.
Özet	Çorum Sancağı ve nahiyesinden Karacaviran ve Viran köyleri Yusuf Fakih'e tımar beratıyla verilmiştir. Yusuf Fakih vefat ettiğinde miras olarak tımar beratı evlatlarına devir edilmiş ve defter-i hakani'ye yazılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	167-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâil şehri Şevvâli'l-mükerrem sene selâse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet'e tımar tevcihinin verilmesi.
Özet	Çorum Sancağı Serkis Nahiyesi'ne bağlı Yağıbasan Köyü ve gayrilerinin tımarı Mustafa'ya aittir. Mustafa vefat ettiğinde tımar hissesi divân-ı hümayun kâtiplerinden Hasan'a tevcih edilmiş lakin müteveffanın kardeşi Mehmet bu duruma itiraz etmiş ve tımarın kendi hakkını olduğunu iddia etmiştir. Rum Beylerbeyi Hüsrev Bey ve Çorum kadısına gönderilen mektupta tımar beratının Mehmet'e tevcih edileceği yazılmaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	167-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî Muharremi'l-haram sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Amasya Kazası

Dava Konusu	Yörgüç Paşa'nın evkafından medreseye ait mahsulatın bir kısmı Yusuf Çelebi'ye teslim olunmuştur.
Özet	Amasya 'da Yörgüç Paşa'nın inşa ettiği medresenin vakfına ait köylerin mahsulatından iki buçuk müd galle(zahire) Yusuf Çelebi bin Cafer'e teslim olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	167-A
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Subaşı Bayezid'in karyelerin mahsulünü toplaması.
Özet	Yusuf Çelebi Yörgüç Paşa evkafına ait mahsulatın yirmi üç müd gallesini alarak ve subaşı Bayezid'e teslim etmiştir. Subaşı Bayezit ayrıca Karapınar Köyü ve gayri köylerin mahsulatının yirmi üç müd kısmını kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	167-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi evâil Zilhicce sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Erzurum Kazası
Dava Konusu	Erzurum muhafazasından vezir Mustafa Paşa'ya irsal olunan ferman.
Özet	Erzurum muhafazasından vezir Mustafa Paşa, Sivas, Trabzon, Erzurum beylerbeyleri ve kadıları yine Erzurum'a bağlı Tercan, Bayburt, Kelkit kazalarının serdari Murat ulaşan fermanında eşkiyaya karşı halkın korunması emredilmiştir. Türkmen, Arap, Ekrad ve Tata taifesinin eşkiyalık yaptıkları tespit edilmiştir. Erzurum muhafazasından vezir Mustafa Paşa'nın subaşları dahi atlı adamlarıyla köyleri dolaşarak halktan akçe topladıkları ve

	<p>halka eziyet ettiklerine dair şikâyetler der-saadete iletilmiştir. Arap, Ekrad, Türkmen, subaşı, yeniçeri ve levandanın fukara halkın elinden cebren mallarını, erzaklarını gasp ettikleri bunların kimler olduğunu yaptıkları faaliyetlerin yöneticiler tarafından olayları araştırması ve haramzadelere izin verilmesi istenmiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	168-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Tercan Kazası
Dava Konusu	Tercan Kazası serdarı Murat Bey'e gönderilen mektup.
Özet	Tercan Kazası serdarı Murat Bey'e gönderilen mektupta yeniçeriler olmak üzere bazı kimselerin reaya, berâya, rençper, cemaatlere eziyet ettikleri mallarını gasp ettikleri bildirildikten sonra halkın can ve mal varlığının korunması istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	168-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 25 Zilkade sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Cemşid'e dizdârlık vazifesi tevcih edilmesi.
Özet	Çorum Sancakbeyi Mehmet Beyi südde-i saadete yazdığı mektupta Çorum kalesi müstahfızının Çorum Kale'si dizdârı kız Yusuf hakkında birçok uyarıldığı anlaşılmaktadır. Osmancık Nahiyesi'nde Güvercinlik (Göğercinlik) Köyü'nde dizdâr Yusuf'a ait üç bin beş yüz akçe bedeli olan tımara sahiptir. Mehmet Bey yazdığı mektupta dizdâr Yusuf'un

	eşkiya Canfedaoğlu'na tabi olduğunun kalede mahpus olan Canfedaoğlu'nu kaçırdığını dizdârlıktan men edilmesini talep etmiştir. Zelzeleden zarar gören kalenin tamir ücretini ödemeyi vaat eden Cemşid Yusuf'un yerine dizdâr olarak atanmıştır. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	168-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî evâhir Şevval sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Üyük Köyü
Dava Konusu	Ramazan bin Kaya tarla ve değirmeni satması.
Özet	Ramazan bin Kaya Üyük Köyü'nde bulunan bir kıta tarlasını ve değirmeni Karapınar Köyü'nden Ömer'e on beş altına satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikâr bin Abdullah, Muhammed bin Mustafa.

Sayfa	168-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Cemşid el-medyûn Hasan'a iki yüz kırk akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	169-A
Hüküm	1

Tarih	Tahrîren fî 15 Ramazani'l-mübarek sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hasan'ın tımar hakkından feragat etmesi.
Özet	Çorum Sancağı'nda Karahisar Demirlü Nahiyesi'nde Kara Alilü Köyü'nde Hasan'ın yine Üyük Köyü'nde Dünder'in tasarrufunda tımar hisseleri bulunmaktadır. Hasan südde-i saadete vardığında Ramazan ayında kendi tımar hakkından feragat ettiğini Dünder'a devir ettiğini beyan etmiştir. Mir-i miran tarafından Hasan'a tahvil mektubu yazılmış ve kendisine teslim edilmiştir. Hasan'ın tımarından feragat etmesi ve Dünder'a devir etmesi defter-i hâkâniye yazılarak kayıt altına alınmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	169-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fi'l-yevmi'r-rabî aşer şehri Muharremi'l haram sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sivas Vilâyeti
Dava Konusu	Sivas Beylerbeyi'ne irsal olunan vergi bildirimini.
Özet	Osmanlı İmparatorluğu'nda iltizam sistemi kapsamında padişaha ait toprakları(havas-ı hümâyun) tasarruf eden ümera, ummâl ve mültezim yararına vergi tahsil edilmektedir. İltizam sistemi dâhilinde saray hizmetinde bulunan bevvâb ve çavuşlardan resm-i bevvâb ve çavuşan adı altında mültezim olanlardan binde üç vergi alınmasına dirliği olmayanlardan binde altı akçe vergi ödemeleri şeklinde belirlenmiştir. Dergâh- muallam bevvâbları ve çavuşları mültezim sayısının fazla olmasından şikâyet etmişler ve ekonomik olarak zarar gördüklerini beyan etmişler. Sivas Beylerbeyine, vilâyetin defterdarına, müfettişine, kadılarına gönderilen ferman bu şikâyet değerlendirilmiş ve verginin binde altı akçe üzerinde vergi alınması talep olunmuştur. Ferman sonrası zeamet, tımar, sancakbeyi, mir-i miran yeni oran üzerinden vergi

	alınmasını sağlamıştır. Bî-makamı Kostantiniyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	170-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Safer sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına gönderilen tezkire.
Özet	Çorum kadına gönderilen tezkirede vakıflara ait köylerin tespiti ve mahsulatının tespit edilmesi istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	170-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 25 Rebîü'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Çorum kadısına gönderilen fermanda zaman kaybetmeden reayadan görevli Yusuf Ağa ve Ahmet'e teslim edilmek üzere ücreti ödenmek kaydıyla arpa talep edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	170-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî 25 Rebîü'l-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin İbrahim el-medyûn Hamza'dan üç yüz akçe borç

	almıştır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	171-A / 171 -B
Hüküm	1-2
Tarih	Tahrîren fî evâil Muharremi'l-haram sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum halkından arpa talep edilmesi.
Özet	Çorum halkından arpa tedarik edilmesi ve İstanbul'a gönderilmesi talep olunan ferman Çorum kadısına ulaşmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	171-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fî evâil Rebîü'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hanzade binti Halil'in miras talebi.
Özet	Hanzade binti Halil müteveffa Mehmet bin Hamza'nın kardeşi Halil'in kızı olup Murtaza, Mustafa ve Hızır'a dava açmıştır. Mahkeme de Hanzade Mehmet'ten kendisine miras kaldığını hakkını talep ettiğini beyan ettiğinde müteveffa Mehmet'in çocuklarını itiraz etmiş ve mirasın kendi hakları olduğunu iddia etmişler. Mahkemede şahitler dinlendikten sonra Hanzade'nin mirastan payı olmadığına dair hüküm verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Halil bin Hüseyin, Hacı Hüsam bin Mansur, Hacı Ma'den bin Hacı Ahmet.

Sayfa	172-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî şehri Zilhicce sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Zile Kazası
Dava Konusu	Seyyid soyundan gelenlerin vergiden muaf olması.
Özet	<p>Seyyid Gazi oğullarından Seyyid Ebu Zer, Seyyid Bektaş ve Seyyid Yusuf adlı kimseler ferman yazılmadan önce de İstanbul'a gelerek ellerinde seyyid olduklarını dair Naibü'l-eşref tarafından yazılmış şecerelerini gösteren resmi belgeleri(temessük)bulduğunu beyan etmişler. Seyyid Gazi'nin oğulları kendilerinin gerçek Seyyidler olduklarını ispat ettikten sonra İslam geleneği ve Osmanlı uygulamasına göre vergilerden ve bazı yükümlülüklerden muaf olduklarını belirtmişler. Seyyid olanların, avarız-ı divaniye, tekâlif-i örfiye, cürm-ü cinâyet, bâd-ı hevâ, körükçü, bina ve ırgat vergi ve yükümlülüklerden muaf olduklarını dair kanun olduğu halde Zile kadısının buna uymadığını beyan etmişler. Seyyidlerin bu şikâyeti üzerine Çorum ve Zile kadılarına yazılan fermanla seyyid olduklarını ispatlayan kimselerin vergiden muaf oldukları bildirilmiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiniyye.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	172-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 21 Rebîü'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Sağmacı Köyü
Dava Konusu	Hasan bin Tahir'in tarlasını satması.
Özet	Hasan bin Tahir tarlasını üç bin akçeye Ömer Çelebi'ye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Kıdvetü'l- kuzat Hasan Efendi, Hasan Dede bin Ali, Hasan Halife, Hüseyin Efendi ve gayruhum.

Sayfa	172-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evâhir şehri Zilhicce sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mevlana Çorum kadısına irsal olunan ferman.
Özet	Mevlana Alâeddin südde-i saadete giderek Çorum'da müderris olduğunu Emir Zaviyesi ve vakfına ihtiyaç olmadığı halde yevmi beş akçe ve on müd galle karşılığı Atânullah isimli kişinin şeyh tayin edilmiştir(meşihat ihdas edilmesi). Kadıya gönderilen fermanda adı geçen kişinin görevden alınarak vakfın şartlarına uygun birisinin atanması talimatı verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	172-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 23 Rebû'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İsmail bin Hüsam Yazıcı'nın borç alması.
Özet	İsmail bin Hüsam Yazıcı altmış gün vade ile müderris Salih Efendi'den yirmi üç adet gurus borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	172-B
Hüküm	3
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Salih Efendi, dört adet, bir sikke, yedi adet gümüş, dökme kaftan İsmail'e teslim etmiştir.

Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	Osman Efendi bin Sinan Çelebi, Burhan Çelebi el-imam, Zülfikâr bin Abdullah.

Sayfa	172-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Abdi'nin at satın alması.
Özet	Abdi isimli kişi Ferman'dan at satın aldığına Hasan bin Molla Musli şahitlik etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ahmet Çelebi bin Mahmut, İbrahim el-muhzır, Mehmet Ağa.

Sayfa	172-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet'in borç alması.
Özet	Mehmet bin Bekir Ömer bin el-Hâc Mahmut'tan yirmi akçe borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	173-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 27 Rebîü'l-âhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Eskiekin Köyü
Dava Konusu	Hacce Bula'nın mülk evini satması.
Özet	Eskiekin Köyü'nde oturan Hacce Bula binti Ramazan kendisine Bekir bin Mustafa'ya vekil tayin etmiştir. Bekir

	müvekkili Hacce adına Çorum merkezde Sancaktar Mahallesi'nde bulunan evini kırk buçuk guruşa İbrahim bin Tahir'e satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Ali, Hacı bin Mehmet, Hasan Halife bin Nurullah, Osman bin Piri, Mehmet bin Osman ve gayruhum.

Sayfa	173-A
Hüküm	2
Tarih	fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Makbere Mahallesi
Dava Konusu	Ali bin İshak'ın zevcesi boşaması.
Özet	Ali bin İshak zevcesi Rıdvan binti Piri'yi şehitlerin huzurunda meclis-i şer'de mehrini iddet-i nafakası ödeyerek boşamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	İbrahim bin Samir, Zülfikar bin Abdullah, Mehmet bin Mustafa ve gayruhum.

Sayfa	173-A
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren fi Rebû'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mutasarrıf Hüseyin Çavuş'a hissesinin verilmesi.
Özet	Osman nam kimesne köylülerin meclis-i şer'de mutasarrıf olan Hüseyin Çavuş'a yirmi akçeden iki akçe hisse yine Osman Ağa'ya yirmi akçeden iki akçe hisse verebileceklerini beyan etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Maksud, Zülfikar bin Abdullah, Mehmet Ağa.

Sayfa	173-A
Hüküm	4

Tarih	Tahrîren fî 9 Rebîü'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mustafa'nın borcunu ödemesi
Özet	Mustafa'nın müteveffa Memi'ye bin dört yüz seksen beş akçe borcu vardır. Memi'nin varisi olmaması sebebiyle borcunu beytü'l-mal emini Hüsam emine teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Eyyüb Yusuf, Mehmet Halil, Musli bin İbrahim, Mehmet Ağa İvaz.

Sayfa	173-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 26 Rebîü'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Beytü'l-mal emini Hüsam'ın kitabeti teslim alması.
Özet	Naib Mevlana Mehmet kitabeti Mehmet bin Halil'e emanet etmiştir. Mehmet bin Halil kitabeti halen beytü'l-mal emini olan Hüsam'a kitabeti teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Musli bin İbrahim, el-Hâc Eyyüb bin Yusuf, Mehmet Ağa bin Mahmut, İbrahim bin Erkulu.

Sayfa	173-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî Rebîü'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Osmancık Kazası
Dava Konusu	Memi Halife ibn-i Ramazan'ın arpa ve buğdayını satması.
Özet	Kapaklu Köyü'nde anbarı olan Memi Halife ibn-i Ramazan arpa ve buğdayının bir kısmını el-Hâc Ahmet bin İsmail'e satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Ahmet bin İshak, Molla Ömer Mustafa, Mustafa Ağa el-muhzır.

Sayfa	173-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ömer'in beratını satması.
Özet	Ömer tımar beratını Seydi bin Mehmet'e dokuz yüz altmış akçeye satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Ömer bin Mustafa.

Sayfa	173-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Müteveffa Hüma'nın kızı Fatma'nın vasiliğini Ahmet'in üstlenmesi.
Özet	Hüseyin bin el-Hâc Mehmet müteveffa Hüma'nın küçük kızı Fatma'nın vasisi Ahmet ile birlikte meclis-i şer'e gelerek Hüma'dan intikal eden yedi bin yüz yetmiş akçenin Ahmet'in zimmetinde olduğunu beyan etmiştir. Naib Mevlana Mehmet'ten bahsi geçen meblağı defterine yazmasını Hüseyin mahkemede talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Hasan Dede bin Şeyh Ali, el-Hâc Mehmet bin Ebubekir, Zülfikar bin Abdullah, Nebi bin Emir Ahmet.

Sayfa	173-B
Hüküm	5
Tarih	Tahrîren fî şehri Rebû'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Ezil Köyü
Dava Konusu	Subaşı Satı'yı şehre getirmiştir.
Özet	Hadi subaşının nâ-mahremi olan Mahmut isimli kişinin

	zevcesi Satı'yı Ezil Köyü'nden şehre getirmiştir. Mahmut meclis-i şer'e gelerek subaşı Hadi'nin zevcesini şehre getirme sebebin sorgulanmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Ömer el-hatip, Mustafa el-Hâc, Sefer bin Veli, Murtaza bin Ali.

Sayfa	173-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	ed-dâyin Mehmet bin Abdullah el-medyûn Mehmet'e beş yüz altmış akçe borç vermiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	174-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Eymir Köyü
Dava Konusu	Bayram bin Satılmış nişanlısı Hüma'dan ayrılması.
Özet	Bayram bin Satılmış nâmzedi Hüma'nın babası Mehmet bin Ali ile meclis-i şer'e müracaat ederek birbirlerinde alacak vereceğin kalmadığını nişanın bozulduğunu beyan etmişler.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud, Musli Halil, Mustafa Ramazan, Hacı Mehmet, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	174-A
Hüküm	2
Tarih	-

Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Receb bin Ahmet'in bârgir satması.
Özet	Receb bin Ahmet bir doru bârgiri Mevlana Salih Efendi'ye bin sekiz yüz seksene bey' etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hüseyin Halife bin Musa Halife, Hacı Ali bin Mehmet, Mehmet Ağa bin İvaz, Hacı bin Mehmet ve gayruhum.

Sayfa	174-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İlyas bin Hamza'nın borç alması.
Özet	İlyas bin Hamza sekiz yüz altmış akçeyi Musli bin Recep'ten borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Burhan Halife, Üstat Hasan Hüsam, Mustafa Ramazan, Musli bin Ali, Mehmet Ağa el-muhzır ve gayruhum.

Sayfa	174-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum müstahfızlarından Allahverdi'nin arazi satın alması.
Özet	Çorum kalesi müstahfızlarından Ömer, Ali, Ebu Bekir, İbrahim meclis-i şer'e gelerek Allahverdi'nin yer satın alması hakkında ifade vermişler. Ahmet bin Seydi bir kıta yerini Allahverdi'ye dört bin beş yüz akçeye bey'-i bat etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Mehmet bin Halil, el-Hâc Hızır bin Mehmet, Cihansuz bin Mansur ve gayruhum.

Sayfa	174-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	Yağdıġın Köyü
Dava Konusu	Çorum kalesi müstahfızı Ömer tımar beratını İbrahim'e satması.
Özet	Çorum kalesi müstahfızlarından Osman kardeşi Ömer ile meclis-i şer'e gelerek İbrahim'e yedi yüz akçeye tımar beratını satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Aġa el-muhzır, Ali Mansur ve gayrum.

Sayfa	174- A
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Hasan'ın merkep satması.
Özet	Mehmet bin Hasan sekiz altına bir merkep satmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	174-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî Rebi'ülevvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Yağdıġın Köyü
Dava Konusu	Allahverdi'nin yerini satması.
Özet	Çorum kalesi müstahfızlarından Ömer, Ali, Ebu Bekir ve Yağdıġın Köyü'nden Allahverdi meclis-i şer'e gelerek bir kıta yerini sattığının bilgisini vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	El-Hâc Mehmet Celil, el-Hâc Cafer Mehmet, Ali Efendi, Mehmet Aġa el-muhzır, Nebi bin Mehmet ve gayrum.

Sayfa	174-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 3 Rebî'ülâhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Ayas Köyü
Dava Konusu	Havas-ı hümayun emin el-Hâc Musli müteveffa Murat'ın toprağını kiralaması.
Özet	Ayas Köyü'nden Murat erkek çocuğu olmadan vefat etmiştir. Havas-ı hümayun emini el-Hâc Musli müteveffa Murat'ın toprağını İbrahim bin Mehmet'e üç yüz altmış akçeye kiralamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Nebi bin İbrahim, Mehmet Ağa İvaz, Himmet bin İbrahim, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	174-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî 3 Rebî'ülâhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Dodurga Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Hasan'ın toprağını icâre vermesi.
Özet	Mehmet bin Hasan üç yüz altmış akçeyi Hacı bin Mehmet'ten borç almış lakin geri ödeyecek imkânı olmaması sebebiyle toprağını icâre vermiştir. Hacı bin Mehmet borcun mukabelesinde yirmi yıl tasarruf hakkını kazanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Mustafa, Hasan bin Ramazan, Hasan Halife, Salih Ali, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	174-B
Hüküm	3
Tarih	fî evâil Rebî'ülâhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	El-Hâc Bekir'in Bayat Köyü'ne gitmesi.
Özet	Bekir bin Cafer nâ-mahremi yanında el-Hâc Bekir'in Bayat Köyü'ne gitmesini şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Gülabi bin Pir Kulu, Sinan Halife el-imam, Zülfikar bin Abdullah, Hasan Halife bin Nurullah.

Sayfa	174-B
Hüküm	4
Tarih	Tahrîren fî evâil Reb'ülâhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Karabürçek Köyü
Dava Konusu	Mehmet Bey'in malikâne hissesinin gelirini Yusuf Bey'e vermesi.
Özet	Dergâh-ı âlî yeniçerilerinden Karabürçek Köyü'nde malikâne hissesi olan Mehmet Bey dergâh-ı âlî bevvaplarından Yusuf Bey ibn-i Hamza'dan bin altı yılının ü mahsulü almak üzere anlaşma yapmışlar. Hacı Efendi ibn-i el-Hâc İbrahim ve Mehmet bin Ahmet anlaşmanın uygun olduğuna dair şahitlik etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Ahmet Efendi, Gül Veli Ağa kethüda, Mehmet Ağa bin İvaz, Hayrettin Çelebi el-hatip.

Sayfa	175-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evasıt Reb'ülâhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Karabürçek Köyü
Dava Konusu	Malikâne hissesi sahipleri Mustafa Bey ve kardeşi Mehmet Bey'in vergi ödemeleri.
Özet	Karabürçek Köyü'nde hassa-i saraçlar zümresinden Mustafa Çelebi ibn-i Musa kardeşi dergâh-ı âlî yeniçerilerinden Mehmet Bey'in malikâne hissesine sahiptirler. Mustafa dokuz bin akçe, Mehmet Bey altı bin akçeyi vergi bedeli olarak defterdar Mustafa Efendi'ye

	teslim etmişlerdir.
Şuhûdü'l-hâl	Mevlana Ahmet Efendi, Hayrettin Halife el-hatip, Gül Veli Ağa ibn-i kethüdayı Ağçakale, Mahmut Ağa bin Mansur, Recep Sofi bin Ahmet, Ömer bin Mustafa, Satı bin İshak, Mehmet hatip gayruhum mine'l-hazîrun.

Sayfa	175-B
Hüküm	1
Tarih	fi 24 Rebî'ülâhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Gülabi Bey Mahallesi
Dava Konusu	Esna ve Şah Hûban'a vasi tayin edilmesi.
Özet	Seydi bin Nur Ali vefatının ardından geride kalan yetimleri Esna ve Şah Hûban'a anneleri Reyryan binti Seydi vasi tayin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Selman Fakih el-imam, el-Hâc Ramazan bin Mehmet, Mehmet bin Bali.

Sayfa	175-B
Hüküm	2-3
Tarih	fi 24 Rebî'ülâhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Gülabi Bey Mahallesi
Dava Konusu	Reyryan bin Seydi'nin evini satması.
Özet	Reyryan binti Seydi yetimleri Esna ve Şah Hûban'ın nafaka, kıyafet ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla Seydi bin Nur Ali'den mira kalan evi Osman bin Yusuf'a dört bin iki yüz akçeye bey'-i bat etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	176-A
Hüküm	1

Tarih	fi 29 Şevval sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mustafa'ya fermanla tımar beratı verilmesi.
Özet	Çorum Sancağı'nda Divan-ı Emlâk Nahiyesi'nde bulunan köyün tımar hissesi almak amacıyla Mustafa dergâh-ı muallaya müracaat etmiştir. Şevval ayının evâhirinde erba'a ve elf yılında tımar beratı düzenlenmiş ve Mustafa'ya verilmiştir. İstanbul'dan gönderilen ferman Cafer Çavuş'a irsal olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	176-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Sabuncu Mahallesi
Dava Konusu	Hacı Bünyad'ın kölesini azat etmesi.
Özet	Hacı Bünyad bin Mehmet orta boylu sarışın, sarı sakalı ve elinde kılıç yarası olan Allahverdi adlı kölesini azat etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	176-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fi 22 Ramazani'l-mübarek sene 999
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hüdaverdi bin Ali'nin tımar beratı.
Özet	Hüdaverdi bin Ali, Emlâk Nahiyesi'nde tımar hissesine sahiptir. Tebriz ve Haffe kalelerinin tamiri esnasında göstermiş olduğu hizmetlerden dolayı mevcut tımarının miktarı artırılmıştır. Tımar sistemi çerçevesinde ber-vech-i tekml yöntemiyle tımar geliri altı bin akçeye çıkarılmıştır.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	176-B
Hüküm	2
Tarih	Fî tahrîran Rebiül-âhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	El-hâc Recep'in helva vermesi.
Özet	El-hâc Recep, Muhsin isimli kişiye talâk-ı selâseye şartıyla iki batman helva vermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Çelebi bin el-hâc Murat, Salih Halife bin Bayram, Abdi Halife el-imam, Hasan Halife bin İlyas.

Sayfa	176-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ömer bin Seydi'nin helva alması.
Özet	Ömer bin Seydi otuz batman helvayı Hamdi'den almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	176-B
Hüküm	3
Tarih	fî 15 Rebi'ülevvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kâtip el-Hâc Hayri'nin muhalledâtı.
Özet	Kâtip el-Hâc Hayri'nin muhalledâtı sandık kıymeti 6 akçe, köhne kilim kıymeti 20 akçe, balta kıymeti 30 akçe, evin yarı hissesi 4000bin akçe olarak kaydedilmiştir. Toplam tereke değeri dört bin elli altı akçe olarak hesaplanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	176-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hüsna binti Mehmet'in mirasının paylaşılması.
Özet	Mezra-i Yorgi Çiftliği Köyü sakinlerinden Yavru Turna Mahalesi'nde vefat eden Hüsna binti Mehmet'in vefatının ardından Mehmet bin Hasan muvacehesinde mirası çocukları ve torunları arasında pay edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Efendi, el-Hâc Mustafa bin Durak, Hasan Çelebi bin Nurullah, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	177-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evail Şevval sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Mecit Özü
Dava Konusu	Sefer-i hümayuna katılmayan Ahmet'in tımar hissesi elinden alınmıştır.
Özet	Revan Beylerbeyi Mahmut Bey südde-i saadete yazdığı mektupta Sivas Sancağı'na bağlı Mecitözü Nahiyesi'nde bulunan Çanşa Köyü ve başka köylerin tımar hissesine sahip Ahmet isimli kişinin sefere katılmadığını bildirmiştir. Rum Beylerbeyine gönderilen fermanda Ahmet'in tımar beratının geri alındığı bilgisi verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	177-A
Hüküm	2
Tarih	Fî Rebül-âhir sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Debbağ el-hâc Bali'nin Çorum'a gelmesi.
Özet	Debbağ el-hâc Bali isimli kişi Helvacıoğlu Mehmet Çavuş Hanından yağmurluk, kürk, aba, kuşak, dülbent, çizme, yorgan, yastığı vekil Eyüb'ün yanında almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Bali bin Veli, Mehmet bin Hüseyin, Osman bin müderris Ömer Çelebi.

Sayfa	177-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî evahir şehri Safer sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sinan Paşa'nın evlatlarının mülklerini talep etmeleri ile ilgili davadır.
Özet	Çorum sancakbeyi, Çorum ve Mecitözü kadılara irsal olunan fermanın içeriğine Sinan Paşa'dan intikâl eden köylerin mahsulünün çocuklarına verilmesi emredilmiştir. Vezir-i âzam İbrahim Paşa'nın haslarından Eyne Gazi Köyü, Tercan Köyü, Yenice isimli çayır çiftliğinin zabiti Sinan Paşa'dır. Söz konusu köylerin mahsulatından Sinan Paşa'nın oğlu Cafer yine onun oğulları Mehmet, Yusuf, Murat, Mustafa'nın haklarının korunmasıyla ilgili ferman Çorum ve Mecitözü kadılarına bildirilmiştir. Bî-makamı Kostantiyye.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	177-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî gurre-i Safer sene hamse bin elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Sefer-i hümayuna hazırlık yapılmasını emreden ferman.

Özet	Kadıasker Mehmet Efendi ve Çorum kadısı Mevla Bali hazretlerine ulaştırılan fermanında sefer hazırlığı yapılması istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	178-A
Hüküm	1
Tarih	Tarîran fi'l-yevmi't-tasi' şehri Zilkade sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sivas
Dava Konusu	Eski defterdâr Ahmet hakkındaki iddialarının araştırılması amacıyla Sivas beylerbeyine yazılan fermanıdır.
Özet	Sivas Beylerbeyi ve defterdarına dergâh-ı muallam çavuşlarından Mehmet Çavuş ferman ulaştırmıştır. Fermanında sabıkan(önceki) defterdâr Ahmet'in kendi masraflarını karşılamak amacıyla mahsulü sattığına dair iddiaların araştırılması talep edilmiştir.

Sayfa	178-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîran fi Zilkâde sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Sivas
Dava Konusu	Sivas Beylerbeyine gönderilen ferman
Özet	Sivas Beylerbeyi'nin adamlarına verilen mukataa kayıdır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	178-B
-------	-------

Hüküm	1
Tarih	Tahrîren fî 27 Cemaziyel-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Hasan isimli kişinin tımar talep etmesiyle ilgili yazılan fermandır.
Özet	İskilip Nahiyesi'nde tımar hissesi olan Hasan südde-i saadete giderek Emlâk Nahiyesi'nde Gülabi oğlu Ali'nin feragat ettiği tımar hissesine talip olduğunu ifade etmiştir. Sancakbeyine gönderilen fermanda Hasan'nın talebinin onaylandığı bildirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	178-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîran fî Safer sene 996
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet'in kefil olması.
Özet	Mehmet üç akçe borç alan Ebu Talib'e kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	179-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîran fî 9 Cemaziyel-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum sancakbeyine gönderilen ferman
Özet	Çorum Sancağı'nda Divan-ı Serkız Nahiyesi'ne tabi Kara Ağaç Köyü ve başka köylerin tımarı Gülabi oğlu Mustafa'ya aittir. Mustafa'nın vefatının ardından Nurullah ve Hasan durumu merkeze bildirmişler ve söz konusu tımarı ortak kullanmak isteklerini belirtmişler.Sancakbeyine gönderilen fermanda Mustafa'nın küçük çocuklarıyla Nurullah ve Hasan'ın ortak olmaları onaylandığı bilgisi verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	179-B
Hüküm	1
Tarih	Fî gurre-i şehri Cemazeyel-âhire li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mihri Hatun binti Halil'in muhallefatının yer aldığı kayıttır.
Özet	Mihri Hatun binit Halil'in vefatının ardından zevci Mustafa çocukları Muharrem, Abdi, Muhammed, Fatma'ya eşyaları, parası intikâl etmiştir. Muhallefatında bulunan eşyalar; altın caba bilezik, kaba zincir, bogmak (gerdanlık)inci ve altın, altın top, altın hatem, serâser kaftan, sim şamdan, kemha kaftan, Bağdadî kaftan, tafta, sarı tafta, çatma döşek, boğça menkuş, köhne kırmızı çatma döşek, çatma yorgan, ferace, yastık, yüz yastığı, kuşak, ibrik, hamam taşı vb bulunmaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	El-hâc Ulaş bin Zeynelabidin, Hasan bin Selman, Mustafa ibn-i Durmuş, Yusuf kethüda bin Maksud, Hasan Fakih Zeynelabidin, Zekeriya bin Saruhan, Çırak bin Ali, Memi Şah bin Ali, el-hâc Mehmet bin Miras, Hacı Hüseyin bin Pir

	Muhammed.
--	-----------

Sayfa	180-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mihri binti Halil'in vefatının ardından zevcesi çocuklarına vasi olmuştur.
Özet	Mihri binti Halil'den çocuklarına erzak ve muhalefatında bulunan kıymetli eşyalar, kumaşlar, altın yüzük, bilezik, gerdanlık gibi mücevherler intikâl etmiştir. Mihri'nin zevci Mustafa çocuklarının bakımını üstlenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	180-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîran fî evasıt Cemazeyel-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Pervane bin Abdullah'ın muhalefat kaydıdır.
Özet	Pervane bin Abdullah'ın mirası oğlu Mehmet ve zevcesi Bahar binti Ramazan'a kalmıştır. Muhalefatında dükkân, büyük tencere kalmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	180-A
Hüküm	3
Tarih	-

Olay Mahalli	Hacı Emir Mahallesi
Dava Konusu	Bahar binti Ramazan'ın ev satın alması.
Özet	Bahar binti Ramazan oğlu Mehmet'in mahzarında el-hâc Hüdaverdi ibn-i Davud'tan ev iştirâ(satın alma)etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Ebu Muslih bin Hacı Abdi, Usta Musa bin Süleyman, Mehmet Ağa bin Mustafa, Uğurlu bin Mahmut, Mehmet bin Ahmet ve gayruhum.

Sayfa	180-B
Hüküm	1
Tarih	Fî evasıt şehri Recep sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Güvendik'in muhallefat kaydıdır.
Özet	Güvendik vefat ettiğinde gereye oğlu İnaletullah, zevceleri Hüsna ve Dudu kalmıştır. Güvendik'in sicilden bir çift karasığır öküzü, bir re's karasığır ineği, âlât-ı çift, ol ma tevabî'ha bıraktığı tespit edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	180-B
Hüküm	2
Tarih	Fî evail şehri Cemazeyel-âhir li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Kethüda Hüseyin'in muhallefatı.
Özet	Kethüda Hüseyin'in vefatının ardından geriye oğulları Yusuf ve Hızır zevcesi Ayşe kalmıştır. Kethüda Hüseyin'in muhallefatında; tepsî, kılıç, köhne neşrapa(maşrapa),büyük taba(tava), kazan, inek, tencere, taba, inek ve diğer inek vb. taşınır taşınmaz mallar bulunmaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	180-B
Hüküm	3
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Pirinçi Mahallesi
Dava Konusu	Kethüda Hızır bin Hüseyin vefatının ardından mirasının taksimi.
Özet	Kethüda Hızır bin Hüseyin'in vefatından küçük oğlu Resul, kızı Ayni ve zevcesi Asiye geride kalmıştır. Ma'den bin Şahkulu Resul'un vasiliğini üstlenirken Yusuf Kethüda ibn-i Mahsud Asiye Hatun tarafından vekil tayin edilmiştir. Asiye ve çocukları baba Yusuf'un kullandığı mülk menziline geri istediklerinde baba Yusuf bin doksan akçe ve bir re's ineğe satın aldığını ifade etmiştir. Mahkemeye başvuran taraflar iddialarını dile getirttikten sonra şahitler dinlenmiştir. Şahitler Hızır'ın evin arsasının bir kısmını sattığına şahitlik etmeleri üzerine dava sona ermiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sabıkan

Sayfa	181-A
Hüküm	1
Tarih	Fî 19 şehri Cemaziyel-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	El-hâc Mustafa bin İbrahim'in muhallelfatı.
Özet	El-hâc Mustafa bin İbrahim'in vafatının ardından mirası oğlu Ali'ye intikâl etmiştir. Köhne yeşil ferace, köhne kaftan, köhne pare tülbent, kavuk, beyaz ma köhne çakal kürk, beyaz sade kaftan, gömlek, alaca makreme, köhne lacivert yağmurluk, ipek ferace, tencere, balık tutkalı, köhne kilim, atlas, maktu' takye(tekke)nâ-tamam, pullu arakiyye(külah) vb. eşya bırakmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	181-A
Hüküm	2
Tarih	
Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	El-hâc Mustafa ibn-i İbrahim'in miras paylaşımı.
Özet	Davacı el-hâc Hasan bin Ali meclis-i şer' de beytü'l-mal emini tarafından vekil olan Hüsrev bin Abdullah'a dava açmıştır. Kubbeli Mahallesi'nde vefat eden el-hâc Mustafa ibn-i İbrahim hayata, akli başı yerinde ve sağlıklıyken emlak, erzak ve tüm muhalledatı için el-hâc Hasan'ı nasb ve tayin etmiştir. El-hâc Hasan'ın çabaları sonucu Hüsrev ve şahitlerin huzurunda El-hâc Mustafa'nın terekesi oğlu Ali'ye intikâl etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Hüsam bin el-hafız, el-hâc İlyas bin Ramazan, Bayram Hoca bin Hızır, Hızır bin Yusuf, Mustafa bin Abdullah.

Sayfa	181-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Şahban'ın el-hâc Hasan bin Ali'yi vekil tayin etmesiyle ilgili kayıttır.
Özet	El-hâc Mustafa bin İbrahim vefatından ardından zevcesi Şahban binti İshak kendisine el-hâc Hasan bin Ali'yi vasi-muhtar tayin etmiştir. El-hâc Hasan müvekkili Şahban Hatun adına Musa bin Hüsam'a dava açmıştır. Mahkemede Musa'nın müvekkiline beş yüz akçe borcu olduğu ve ödemesini talep etmiştir. Musa'nın iddaları ret etmesi üzerine mahkeme beyyine talep edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	181-B
Hüküm	2

Tarih	Tahrîran evasıt Cemaziyel-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	El-hâc Mustafa ibn-i İbrahim'in vefatının ardından oğlu Ali'ye erzak ve emlâkı teslim edilmiştir.
Özet	El-hâc Mustafa ibn-i İbrahim vefat etmeden önce El-hâc Hasan bin Ali'yi oğlu vasi tayin etmiştir. El-hâc Hasan müteveffanın oğlu Ali'ye mirasın intikâl etmesini amacıyla mahkemeye müracaat etmiş talebi olumlu karşılanmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	180-B
Hüküm	3
Tarih	Tahrîren evasıt şehri Muharremü'l-haram hamse ve elf
Olay Mahalli	Ali Bey Köyü
Dava Konusu	Erkulu Çavuş'a tezkere tımar verildiğinin bildirilmesi.
Özet	Erkulu Çavuş'a Ali Bey Köyü ve çevresindeki köylerin mahsulatı iki yüz seksen bin akçeye tımar olarak verildiği tezkere ile bildirilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	181-B
Hüküm	4
Tarih	Fî 26 Rebiül-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	ÇOrum
Dava Konusu	-
Özet	Tacettin Paşa vakfına Kethüda Yusuf'un müteveli tayin edilmesiyle ilgili kayıttır.
Şuhûdü'l-hâl	Yusuf bin Pir, Safer bin Mehmet, Ma'den bin Veli, Muharrem bin Ali

Sayfa	182-A
Hüküm	1

Tarih	Fî evail Şaban li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Nasuh bin Hamidullah muhallefatının kaydıdır.
Özet	Nasuh bin Hamidullah'ın mirası çocukları Nebi, Murat ve Süleyman'a intikâl etmiştir. Muhallefatında yer alanlar, anbar, bir çift öküz, bir çift karasığır, camus, bir çift re's karasığır ineği mâ dana, iki re's himar, tepsi, kazgan, taba, kılıç, kilim, kuşak, alât-ı çift, arpa, buğday, kök arpa, ferace vb. erzak, kıyafet ve eşya miras kalmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	182-A
Hüküm	2
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Nasuh bin Hamidullah'ın zevcesi Güllü binti Hamza'nın miras talebi.
Özet	Güllü binti Hamza zevci Nasuh'un vefatının ardından miras hakkını talep etmiştir. Nasuh'dan kendisine sekiz yüz kırk akçe intikâl ettiği gerekçesiyle mahkemeye müracaat etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Satılmış bin Emir el-kadı, Tur Ali bin Karaca, Pir Ali bin Hasan ve gayruhum.

Sayfa	182-A
Hüküm	3
Tarih	Fî 22 Şaban sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali bin Mehmet'in muhallefat kaydı ile ilgili belgedir.
Özet	Ali bin Mehmet'in mirası oğlu Osman yine zevceleri Fatma ve Meryem'e intikâl etmiştir. Muhallefat listesi; ol mâ tevabi'iha, sahan, bir re's himar, bir re's katır, buğday, arpa,

	karasığır, karasığır, kara çul, döşek, yorgan, yastık, havlu, kazgan, ibrik, küçük(sağır) taba, kök buğday, kök arpa, kazganı-kebir (büyük kazan),tepsi, bakraç vb. ev eşyalarıve erzak yer almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	Kasım Çelebi bin Abdi, Zekeriya bin Saruhan, Mehmet Ağa bin Mustafa, Bünyad bin Kıyas, Aydın bin Budak ve gayruhum.

Sayfa	182-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ebu Bekir bin Hüseyin'in miras kaydı.
Özet	Ebu Bekir bin Hüseyin'in vefatının ardından zevcesi Fatma ve çocukları Hasan, Mahmut ve Talip'e miras kalmıştır. Muhallefatı; ol mâ tevabî'iha, tava, bir döşek, bir yorgan, sahan, tepsi, bir çift camus öküzü, bir re's karasığır öküzü, kök arpa, alât-ı çift,
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Veli bin Seydi Mehmet, Seydi Çelebi bin Halil, Hasan Çelebi bin Nurullah ve gayruhum.

Sayfa	182-B
Hüküm	2
Tarih	Fî evail Ramazani'l-mübarek li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Tahir bin Abdi'nin tereke kaydı.
Özet	Tahir bin Abdi'nin vefatının ardından sahip olduğu mülkler çocukları ve eşlerine intikâl etmiştir. Sahan, küçük kazgan, ol mâ tevabî'iha, sahan, kara çul, döşek, yorgan, yastık, bağ, karasığır öküz, çuval vb. ev eşyaları ve taşınmaz mal Tahir bin Abdi'nin terekesinde yer almıştır. Müteveffa-ı mezburun karındaşı Mehmet vasi nasb ve tayin olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Hacı Halil bin el-hâcMurat, Hamza bin Şükrullah, Mustafa bin Bünyad Fakih ve gayruhum.

Sayfa	182-B
Hüküm	3
Tarih	Fî evail Şevval li-sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	İhtiyar bin Şeref muhallafatına dair kayıt.
Özet	İhtiyar bin Şeref'in vefatının ardından mirası çocukları İbrahim, Mehmet ve Halil 'e taksim edilmiştir. Muhallefatı; ol mâ tebabî'ihu, bir çift karasığır öküz, camus danası, kılıç, kilim, çul, çuval, hinta(buğday),şiar(arpa), kök buğday, boğça, feraca vb. erzak miras kalmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	182-B
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mehmet bin Himmet'in muhallefat kaydı ile ilgili kayıttır.
Özet	Yağdığın Köyü'nden Mehmet bin Himmet'in muhallefatında köhne çul, zini, kilim, beyaz zıbın, köhne zıbın, köhne kaftan yer almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	183-A
Hüküm	1
Tarih	Fî't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Mehmet bin Himmet'in vafatından önce avarız vakfına para vermesi.
Özet	Müteveffa Mehmet'in kardeşinin oğulları Murtaza ve Mustafa mahkemede amcalarının hayatta ve akıl ve beden

	sağlığı yerinde iken aravız vakfına bin yedi yüz akçe verdiğiine şahitlik etmişleridir.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Molla Hasan bin Nurullah, Hacı Şaban Çavuş, Aydın bin Hüdaverdi, Hüsam bin Bali, Musa bin Yusuf ve gayruhum.

Sayfa	183-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîran fî evasıt şehri Şabani'l-muazzam sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mirza bin Ramazan'ın miras kaydı.
Özet	Hacı İshak Mahallesi'nde vefat eden Mirza bin Ramazan'ın tereke kaydı olup mirası zevci Güllü binti Mahmut çocukları İlyas, Ömer'e kalmıştır. Muhallefatı; ol mâ tevabi'ihu, şehirde bahçe, köyde bahçe, şehir merkezinde bağ, köyde bağ, döşek, yastık, yorgan, kılıç, köhne kilim, zini, tencere-i kebir(büyük tencere),köhne dülbent, ibrik, bakraç, tencere, sahan, şamdan, mâ köhne çakşur, gömlek, hinte vb. kıymetli eşyalar ve taşınmaz mallar eşi ve çocuklarına intikâl etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	183-B
Hüküm	1
Tarih	Fî't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Müteveffa Mirza'nın çocuklarına vasi tayin edilmesiyle ilgili davadır.
Özet	Mirza'nın vefatının ardından çocukları Ömer ve Osman'a Sinan isimli kişi vasi tayin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Hoca İsmail bin İbrahim, Kethüda Sefer bin Ali, Hacı Satı bin İlyas, Mustafa bin Ali Yar ve gayruhum.

Sayfa	183-B ³⁶²
Hüküm	2
Tarih	Fî 25 Safer erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Eflâk seferine katılmayan zeamet ve tımar sahiplerinin hisseleri ellerinden alınmıştır.
Özet	Safer ayının yirmi beşinci günü bin dört yılında zeamet ve erbab-ı tımar sahipleri sefere davet edilmiştir. Saruhan, Manisa ve Çorum sancaklarında zeamet ve tımar hisselerine sahip olan bazı sipahiler Eflâk seferine çağrılmalarına rağmen katılmamışlardır. Sipahilerin zeamet ve tımar hisseleri sefere katılanlara devir edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	184-A
Hüküm	1
Tarih	Fî't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	Boğa Bağı Köyü
Dava Konusu	Aydın oğlu Mehmet'in buğday satması.
Özet	Aydın oğlu Mehmet her keyl başına altmış akçe hesabından altı keyl buğdayı Mehmet bin Mehmet'e satmıştır. Aydın, Mehmet'in buğdayın bedeli ödemesi üzerine mahkemeye müracaat etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Zülfikar bin Abdullah, Ali bin Mansur, Ma'den bin Veli ve gayruhum.

Sayfa	184-A
Hüküm	2
Tarih	-

³⁶² 183-B 'de yer alan fermanın bir kısmı 185-A 'da devam etmiştir.

Olay Mahalli	Boğa Bağı Köyü
Dava Konusu	Mehmet bin Mehmet'in mahkemede ifade vermesi.
Özet	Aydın oğlu Mehmet'in mahkemede iddialarına karşı Mehmet buğdayın bedelini ödediğini iddia etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Sabıkan

Sayfa	184-A
Hüküm	3
Tarih	Fî 23 Safer hamse ve elf
Olay Mahalli	Sofular Mahallesi
Dava Konusu	Ma'den bin Bayram'ın evine ehl-i örf tarafından baskın yapılması.
Özet	Ma'den bin Bayram'ın evine izinsiz giren ehl-i örften mirinin adamları kendisini ve karısını darb etmişlerdir. Ma'den mahkemeye gelerek durumu anlatmış ve şikâyetçi olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	El-hâc Himmet bin Ali, Hüseyin bin Durak, Mehmet bin Ahmet, Recep bin Memi, Zülfikar bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	184-A
Hüküm	4
Tarih	Tahrîran fî evail Rebiül-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ömer bin Mustafa diğer Ömer bin Beşir'e küfür etmesi.
Özet	Ömer bin Mustafa Ömer bin Beşir'e ve karısına küfür ve hakaret etmesi üzerine Ömer onu şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet bin Bekir, Zülfikar bin Abdullah.

Sayfa	184-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Fersude olması nedeniyle okunamamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	184-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîran fî 19 Zilkade sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Emir Halife Mahallesi
Dava Konusu	Mehmet isimli kişinin vefatının ardından mirası çocuklarına intikâl etmiştir.
Özet	Mehmet'in mirası kızları Sultan ve Hanzade yine oğulları Ömer ve Ahmet'e intikâl etmiştir. Mahkemede Hacı Satılmış bin Ahmet, Aydın ve İsa tanıklık olarak bulunmuşlar.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	184-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîren fî gurre-i Sefer hamse ve elf
Olay Mahalli	Hamdi Köyü
Dava Konusu	Tabdık bin Mürüvvet'in ceviz ağacından düşmesi.
Özet	Tabdık bin Mürüvvet'in kızkardeşi Medine kardeşi Yusuf Hamdi Köyü'nde ceviz ağacından düştüğünü mahkemeye bildirmişler. Tabdık'ın karısı Döndü Hatun olayın araştırılmasını talep etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Bayram bin Safer, Sinan Ağa bin Molla, Mehmet bin Cafer ve diğer Mehmet bin Hüseyin, Zülkadir bin Abdullah ve gayruhum.

Sayfa	185-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	183.sayfanın devamıdır.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	185-B
Hüküm	1
Tarih	Fî gurre-i Safer sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Mustafa Ağa'nın subaşı tayin olunması.
Özet	Mustafa Ağa'nın subaşı tayin olunmasıyla ilgili mektup Çorum kadısına ulaştırılmıştır. Mektubun içeriğinde haramzade ve hırsızlara karşı subaşı uyarılmış ayrıca ayan, eşraf, Çorum'un ileri gelenleri de söz konusu subaşına itaat etmeleri istenmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	185-B
Hüküm	2
Tarih	Fî Rebiül-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Ali bin Hamza'nın karısını boşaması
Özet	Gülden bin Ahmet Hamza Çelebi bin Mehmet ve Ömer bin sefer tanıklığında babası Ahmet'i vekil tayin etmiştir. Ali bin Hamza mahkemede Ahmet mahzarında karısı Gülden'i boşamıştır.

Şuhûdü'l-hâl	Ali bin Mansur, Hasan Halife, el-hâc Mustafa bin el-hac Hüdaverdi.
--------------	--

Sayfa	185-B
Hüküm	3
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hasan bin Hacı Ahmet'in Camus satması.
Özet	Hasan bin Hacı Ahmet bir çift öküzü otuz beş altına İbrahim bin Yusuf'a satmıştır. Bekir bin Salim satış aşamasında İbrahim'e kefil olmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Osman Efendi bin İmran Halife, Zülfikâr bin Abdullah.

Sayfa	186-A
Hüküm	1
Tarih	Fi't-tarihi'l-mezbur
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Hamdi Bey bin Murat'ın iltizam hakkını devir etmesi ile ilgili davadır.
Özet	Hamdi Bey bin Murat, üç aya kadar ola gelen adet üzere on üç bin akçeye iltizam hakkını devir etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Çelebi bin el-hâc Mahmut, Hasan Çelebi bin Nurullah, Zülfikar bin Ali ve gayruhum.

Sayfa	186-A
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Eskici Köyü
Dava Konusu	Cafer bin Abdi'nin camusunu satmıştır.
Özet	Cafer camusunu Ahmet bin Pir Ali'ye satmıştır. Cafer camusunun bedelinin ödenmediği gerekçesiyle Ahmet'i dava etmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	Ahmet Dede bin Hüsam, Musa Halife bin Hüsam Emin, Hamza bin İlyas.
--------------	--

Sayfa	186-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	Murat bin Şerif'in kira işleriyle ilgilenmesi.
Özet	Murat bin Muhammed katırcı Ali ile mahkemeye gelerek Murat bin Şerif'in kirayı getirdiğini bildirmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mustafa bin Ramazan, Recep Ağa, Muhzir Mehmet Ağa.

Sayfa	186-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Mezbur (adı geçen) Ali yüz elli akçe verdiği mezbur Murat'a dava amıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	186-A
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Mezbur Murat kendisine kâfir dediğini ileri sürerek Ali'yi şikâyet etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	

Sayfa	186-A
Hüküm	6
Tarih	Tahrîran fî gurre-i Rebiül-evvel sene hamse ve elf

Olay Mahalli	İskilip Kazası
Dava Konusu	Mehmet Bey'e iltizam verilmesi.
Özet	İskilip'te kaymakam bilgisi dâhilinde Mehmet Bey'e on beş bin akçeye iltizam verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Mehmet Ağa el-muhzır, Üstat Çırak bin Ali, Hacı bin M

Sayfa	186-A
Hüküm	7
Tarih	Fî 27 Rebiül-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Tacaddin Paşa vakfına Yusuf Kethüda müteveli tayin olunmuştur.
Şuhûdü'l-hâl	Seydi Ali bin Seydi Ramazan, Yusuf bin Pirhan, Sefer bin Mehmet, Ma'den bin Ali, Mehmet Ağa.

Sayfa	186-B
Hüküm	1
Tarih	Tahrîran fî Sefer sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Argunşah Köyü
Dava Konusu	Kâtip Mustafa Bey karye-i Argunşah'ta öşür vergilerini toplamakla görevlendirilmiştir.
Özet	-
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	186-B
Hüküm	2
Tarih	Tahrîran fî evail şehri Ramazani'l-mübarek erba'a ve elf
Olay Mahalli	Anadolu
Dava Konusu	Anadolu, Rum, Zülkadir, Diyâr-i Bekir, Diyâr-ı Arap kadılarına gönderilen ferman.

Özet	<p>Çorum (bu kısım yazılmamış)Sancağı'nda sakin Firavun zimmilerinden Abdi isimli kişi dergâh-ı muallaya gelerek kendilerinin Anadolu, Rum, Diyâr-ı Bekir ve Diyâr-ı Arap'ta cemaatleriyle kendi hallerinde dolaştıklarını ve ticaret ile meşgul olduklarını ifade etmiştir. Havas-ı hümayun topraklarında ticaret yapma izinleri olduğu halde beylerbeyi, sancakbeyi, alaybeyleri, zuâma, erbab-ı tımar, subaşı, emlâk sahipleri, reaya, mevkuf ve mabeyn efendilerinin çok fazla vergi aldıklarını anlamış ve yardım talep etmiştir. Söz konusu vilâyetlere bulunan idareciler, memur bu hususta uyarılmış ve zulüm yapılmadan vergi alınması istenmiştir. Fermanda zimmilerden kanun-i kadimde belirtilen miktar ölçüsünde bad-ı heva, rüsm ü cinayet, resm-i arus ve resm-i duhan vergilerinin alınması ve toplanan vergilerin deftere kayıt edilmesi emredilmiştir.</p> <p>Bî-makamı Kostantiyya.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	187-A
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum, İskilip, Karahisar Demirlü, Katar, Osmancık, Mihmadselam, Sakız kadılarına gönderilen ferman.
Özet	<p>Çorum, İskilip, Karahisar Demirlü, Katari Sakız, Osmancık ve mihmadselam kadılarına irsal olunan fermanda bahara kadar tersane-i amireye her iki haneden bir nefer kürekçi gönderilmesi emredilmiştir. Küre Kazası'na gönderilen fermanda ise nevrüza(yeni gün)kadar her on haneden bir nefer kürekçi gönderilmesi istemiştir.</p>
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	187-A
Hüküm	2
Tarih	Tahrîran fi'l- yevmi'l-'aşer Rebiül-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum

Dava Konusu	Çorum, Sakız, Midmahselam, Karahisar Demir, Osmancık, Saz, İskilip, Katar kadılarına gönderilen ferman.
Özet	Çorum, Sakız, Midmahselam, Karahisar Demir, Osmancık, Saz, İskilip, Katar kadılarına gönderilen fermana kürekçi talep olunmasına rağmen kürekçi gönderilmediği ifade olunmuştur. Fermana avarızhanelerin her on iki haneden bir nefer kürekçi göndermesi talep edilmiştir. Mustafa Çavuş ile gönderilen bu fermana uyulması emredilmiş ve yine kürekçi gönderilmez ise siyaset uygulanacağı ayrıca kadıların görevinden alınacağı belirtilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	187-B
Hüküm	1
Tarih	Fî 15 şehri Cemaziyel-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Osmancık Kazası
Dava Konusu	Mevlana Halil Efendi'nin müderris tayin edilmesi.
Özet	Mevlana Halil Efendi günlük yirmi beş akçe maaşla Ferahşad Medresesi'ne müderris tayin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	187-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Çorum kasabalarının uyarılması.
Özet	Çorum kasabalarından Ebu Müslim, Abid, Tosyalı Koca Yörük beylerbeyinin Çorum ziyareti öncesi gıybet yapmamaları hususunda uyarılmışlar.
Şuhûdü'l-hâl	Molla Maksud bin Musa, Hacı Seydi bin Erzak, Zülkadir bin Abdullah ve gayruhum. Esamisi çırakçıyan.

Sayfa	187-B
Hüküm	3

Tarih	Tahrîran fî gurre-i Rebiü'l-evvel sene hamse ve elf
Olay Mahalli	Kubbeli Mahallesi
Dava Konusu	Ali Paşa hamamının Hızır bin Yusuf'a mukataasının verilmesi.
Özet	Ali Paşa hamamının mukataası bin altı yılına kadar müteveli Ahmet Ağa tarafından Hızır bin Yusuf'a verilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	188-A
Hüküm	1
Tarih	Tahrîran fi'l-yevmi's-sâmin şehri Rebiü'l-âhir sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ortapare reayasından vergi talep edilmesi.
Özet	Çorum Sancağı'nda yaşayan Ortapare halkının bin üç (selâse ve elf) itibaren vergilerini ödemediği tespit edilmiştir. Bad-ı heva ve diğer vergilerini toplamak üzere Subaşı Ali Bey görevlendirilmiştir. Ortapare cemaatinin kanuna muhalif olmadan Ali Bey'e vergilerini ödemeleri talep edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	188-A
Hüküm	2
Tarih	Fî evail Şabani'l- muazzam min şuhud erba'a ve elf.
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ordu-yı hümâyun için orducu esnafının belirlenmesi.
Özet	Ordu-yı hümâyunun ihtiyacını karşılamak amacıyla

	habbaz(ekmekçi) el-hâc Ahi bin Oruç, tabbah(aşçı)Ali bin Muhterem ve bakkal Mahmut bin Umur orducu ³⁶³ esnafı tayin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	188-A
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ordu-yı hümâyun için adam (âdem) talep olunması.
Özet	Rum Çavuşlarında İbrahim Çavuş'un getirdiği mektupda ordu için ehl-i sûk(çarşı halkı, esnaf)olan üç kişinin gönderilmesi talebi bulunmaktadır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	188-A
Hüküm	4
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Fersude olduğu için okunamamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	188-B
Hüküm	1
Tarih	-
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Ali Paşa hamamının kazganının bozulması.

³⁶³ Orducular; Osmanlı ordusu sefere çıktığında savaşan kuvvetlerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan ordular bulunmaktadır. Orducular, askerin giyim, yiyecek, içecek, silah vb. ihtiyaçlarını ücret karşılığında temin eden esnaf topluluğudur. Arşiv belgelerinde genellikle orducu, orducu esnafı, ordu esnafı olarak kullanılan kelime nadiren ordu-bazar halkı olarak da geçmektedir. Yeniçeri ocağı ile birlikte kurulduğu söylenebilir. Orducular esnafında en başta ekmekçi, kasap, aşçı, bakkâl, terzi, saraç, demirci, nalbant, semerci, mumcu ve attar gibi esnaflar yer almıştır(Çelik, 2007, s. 370-373).

Özet	Ali Paşa hamamının kazganı bozulduğunda üstad Aydın bin Maksud Çelebi yirmi dokuz altın karşılığında tamir etmeyi kabul etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	Recep bin Memi, Hacı bin Halil ve gayruhum.

Sayfa	188-B
Hüküm	2
Tarih	-
Olay Mahalli	Mihmadselam Kazası
Dava Konusu	Mihmadselam kadısına adam gönderilmesi.
Özet	Mihmadselam kadısına gönderilen tezkereyi görevli adam getirmiş ve teslim etmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	188-B
Hüküm	3
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Ed-dayîn Hacı Murat ed-medyun Satılmış'dan yetmiş akçe borç almıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	188-B
Hüküm	4
Tarih	Fî 18 Cemaziyel-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Çorum
Dava Konusu	Divan-ı Rum Çavuşlarından mir-i miran Rum Mahmut Paşa'nın Çorum'a mektup göndermesi.
Özet	Divan-ı Rum Çavuşlarından mir-i miran Rum Mahmut Paşa'nın adamı İbrahim Çavuş'un ulağı Çorum'a mektup getirmiştir.

Şuhûdü'l-hâl	-
--------------	---

Sayfa	188-B
Hüküm	5
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	İbrahim Çavuş'a tımar beratı verilmiştir.
Özet	İbrahim Çavuş'a tımar beratını verildiği bildiren mektup Çorum'a ulak tarafından ulaştırılmıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	188-B
Hüküm	6
Tarih	-
Olay Mahalli	-
Dava Konusu	-
Özet	Sayfanın en kısmı bozuk ve fersude olması nedeniyle okunamamıştır.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	189-A
Hüküm	1
Tarih	Fî 22 Cemaziyel-evvel sene erba'a ve elf
Olay Mahalli	Emlâk Nahiyesi
Dava Konusu	Emlâk Nahiyesi'nde Mehmet divan başı tayin edilmiştir.
Özet	Emlâk Nahiyesi'nde divan başı olan Kasım'ın yerine Mehmet divan başı tayin edilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Sayfa	189-A
Hüküm	2

Tarih	
Olay Mahalli	Samsun
Dava Konusu	Osmancık ve Mihmadselam kadılarına gönderilen ferman.
Özet	Samsun iskelesinde yeniden yapılan at gemileri binası ve iskelesi için gerekli olan kereste Osmanlık ve Mihmadselam kazalarından talep edilmiştir. Dergâh-ı alî paşalarından Ali Subaşı yoldaşlarıyla birlikte talebin yazıldığı fermanı Çorum, Osmanlık ve Mihmadselam kadılarına ulaştırmıştır. Kadılarına ulaşan söz konusu fermanında kerestelerin bir an önce Samsun'a gönderilmesi emredilmiştir.
Şuhûdü'l-hâl	-

Varak	190-200
Fetva	190-200 varak arası fetvalara yer verilmiştir. Fetvalar kadıların işlerini kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmıştır

SONUÇ

Osmanlı Devleti 'nin adalet sisteminde önemi bir konumu olan şer'iyeye sicilleri sadece mahkeme kaydı değil aynı zamanda dönemin sosyal, ekonomik, kültürel, askeri, idari yapılanmasını yansıtan çok yönlü belgelere sahip olmasıyla birincil el kaynak niteliği taşımaktadır. Şer'iyeye sicilleri kadı veya nâibi tarafından kaleme alınan ve Osmanlı coğrafyasında merkez ve taşra arasındaki hukuki, idari, sosyal, ilişkilerin belgelenmesini sağlayan defterlerdir. Şer'iyeye sicilleri Osmanlı toplumu hakkında eşsiz bilgiler sunarken aynı zamanda devlet-toplum ilişkini dair ipuçları bulmak mümkündür. Çalışma kapsamında incelenen 1755 Numaralı Çorum Şer'iyeye Sicili Eyâlet-i Rum sancaklarından biri olan Çorum'un Hicri 1003-1005(Miladi 1595-1597) yılları arasında ki toplumsal yapı, aile hukuku, sosyal müesseseler değerlendirilmiştir. Sicilde yer alan belgeler ışığında ailenin teşekkülü, nişan, nikâh, boşanma, mehir, nafaka gibi aile hukukunun unsurları tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Aile kurumu toplumsal yapının temeli oluşturmakta birlikte bu yapıyı meydana getiren kadın ve erkek arasında hak ve yükümlülük ilişkilerinin düzenlenmesi çok önemlidir. Aile üyelerinin ilişkilerinin düzenlenmesinde hukuk kuralları belirleyici unsur olmaktadır. İslam dinî karı-koca, aile üyeleri yine bireysel ilişkileri düzenleyen hukuk sistemine sahiptir. Osmanlı hukuk sisteminin esası İslam hukuk sistemine dayanmaktadır. Kadının korunmasını esas alan İslam hukuku uygulayan Osmanlı hukukunda kadının haklarının korunmasına dikkat ettikleri görülmektedir. Sicildeki belgelerden Osmanlı toplumunda kadınların mülk edinme, mehir ve nafaka talep etme yine boşanma gibi İslam hukuku çerçevesinde tanınan haklara sahip oldukları tespit edilmiştir. Şer'iyeye sicilinden anlaşıldığı üzere Çorum şehrinde yaygın evlilik biçimi tek eşliliktir. Nikâh akdinin mahkeme huzurunda gerçekleştirilmesi sicillere kaydedilmesi nikâhın hem dinî hem de hukuki yönünü olduğunu göstermektedir.

Kadına tanınan haklardan biri olan mehir yalnızca kadının değil kocasının ve mahkemede kadının titizle mehr hakkının verilmesini sağladığı sicilde görülmektedir. Şer'iyeye sicilinde tereke kayıtlarında vefat eden kişinin borcunun ödenmesinden sonra kadının mehr-i müccelin ödenmesi bu hassasiyetin somut bir göstergesidir. Çalıştığımız sicilde boşanan veya eşi vefat etmiş kadının ödenmemiş mehrini mahkemede talep ettiğine dair belgeler bulunmaktadır. Mahkemeye hakkını aramak amacıyla başvuran kadının talebi karşısında mehrin ödenmesi yönünde hüküm çıktığı sicilden tespit edilmiştir. Çorum Şer'iyeye Sicili'nden kadınlara verilen mehir miktarları, bu mehrin ödeme biçimi ve mehri veren kişinin sosyoekonomik durumuna ilişkin önemli veriler sunarak toplumda mehir uygulamasının hukuki ve sosyal boyutunu ortaya koymaktadır.

Çorum Şer'iyeye Sicilleri'nde yer alan kayıtlar evlilik birliğinin sona ermesi sürecinde en yaygın uygulamalardan birisinin muhâlaa olduğunu göstermektedir. Evli çiftlerden kadın evliliğini bitirmek istediğinde hakkı olan mehir ve nafakadan feragat ederek eşini boşanmaya ikna etmektedir. Kadının teklifi erkeği maddi yükten kurtardığı için fazlasıyla kabul görmekte bu durum tarafların anlaşmasını kolaylaştıran bir etken olmaktadır. Talâk gerçekleştiğinde kadın ve erkeğin medeni bir şekilde ayrıldığı, boşanmak istediği için kadına şiddet uyguladığına dair belge okunmamıştır. Osmanlı hukukunda eşinden ayrılmak isteyen kadın ilk olarak muhâlaa yoluna gider anlaşma sağlanamaz ise kadıya müracaat ederek tefrik hakkını kullanmaktadır. Tereke kayıtları incelendiğinde Çorum halkının günlük yaşamda kullandığı ev eşyaları, kıyafet, altın-gümüş takıları yine eşyaların maddi değerine ilişkin bilgiler elde edilmiştir. Kayıtlardan kaftan, ferace, kürk gibi dış kıyafetlerin yaygın şekilde kullanıldığı tespit edilmiştir. Miras kayıtları vefat eden kişinin maddi durumu ve statüsü hakkında bilgi vermektedir.

Çorum ekonomisi malikâne-divânî sistem tımar sistemi üzerine kurulmuştur. Osmanlı yönetimi yerel beyleri yanına çekmek amacıyla malikâne-divânî sistem uygulamış bölgede hâkimiyetini sağladıktan sonra yavaş yavaş tımar sistemine geçmiştir. Çorum'da toprakların önemli bir kısmı padişaha aittir geri kalan yöneticiler ve vakıflara pay edilmiştir. Osmanlı idarî ve askerî yapısının temel taşlarından birisi olan tımar sistemi sadece toprak gelirlerinin dağıtımını değil, aynı zamanda devletin sadakat ve liyakata dayalı memuriyet anlayışını da yansıtmaktadır.

Tezin son bölümde XVI. yüzyılın yarısında Osmanlı taşrasında ortaya çıkan karışıklıklar, devletin sosyal, askerî ve idarî yapısındaki dönüşümün etkilerini açık biçimde yansıtmaktadır. Şehzade Bayezıt ile Şehzade Selim arasındaki yaşanan taht mücadelesiyle başlayan süreçte merkezi otoritenin zayıflamasıyla birlikte taşrada asayiş giderek bozulmuş, leventler, suhteler, sekbanlar güvenlik açısından birer tehdit unsuruna dönüşmüştür. Ehl-i örf adı verilen idarî-askerî görevlilerin halka ve kendilerine rakip olarak gördükleri yöneticilere karşı yönelik keyfi uygulamaları karışıklığa neden olmuştur. Çorum Şer'iyeye Sicili'nde yer alan kayıtlar çerçevesinde ehl-i örf faaliyetleri örnekler verilerek değerlendirilmiştir. Ehl-i örf, eşkıya ve halk arasındaki gerginlik derinleştiği dönemde Avusturya seferi yeni bir krize neden olmuştur. III. Murat döneminde İran ve Avusturya'ya yapılan seferler devlete maddi külfet getirmiştir. Bütçede denge sağlamak adına vergiler artırılmış ve gümüş akçenin tağşine karar verilmiştir. Osmanlı Devleti'nde etkin olan Celâli isyanları bağlamında Çorum ve çevresinde etkin olan Candefaoğlu Mehmet sicilde yer alan kayıtlar ışığında değerlendirilmiştir. Canfedeoğlu Mehmet sarı ve kırmızı bayrak kaldırarak kendine sipahi kimliği vermek suretiyle yanında bulunan atlı adamlarıyla birlikte köyler basmış, soygun ve gasp faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Sicilde yer alan kayıtlar çerçevesinde Canfedeoğlu Mehmet ayrıntılı değerlendirilmiştir.

KAYNAKÇA

Arşiv Kaynağı

1755 Numaralı Çorum Şer'iyye Sicili.

Kitaplar, Makaleler ve Ansiklopedik Maddeler

Acar, İ. (2007). Nişan. DİA, 33, s. 152-154.

Açikel, A. (2008). Rum Eyâleti. DİA, 33, s. 225-226.

Aktan, H. (2020). Miras. DİA, 30, s. 143-145.

Aktüre, S. (1977). 17. Yüzyıl Başından 19. Yüzyıl Ortasına Kadar ki Dönemde Anadolu Osmanlı Şehirde Şehirselleşmenin Değişme Suresi. *METU Journal of the Faculty of Architecture Dergisi*, 1(1), s. 110.

Aktüre, S.(1985). 19.Yüzyılda ve 20. Yüzyıl Başında Çorum. Çorum Tarihi. Ed. Mustafa Ercan ve İrfan Yiğit, (Ankara: Çorum Belediyesi Kültür Yayını,2015) s. 152.

Apaydın, Y. (2022). Kefalet. DİA, 25, s. 168-177.

Atar, F. (2007). Nikâh. DİA, 33, s. 112-117.

Atabey, H. (2014). *Manisa'nın 79 Numaralı Şer'iyye Sicil Defteri (H. 1049-1050)Transkripsiyonu ve Değerlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.

Aybakan, B.(2011).Temlik. DİA, 40, s. 428-430.

Aydın, M. A. (2003). Mehir. DİA, 28, s. 389-391.

Aydın, M. A. ve Hamidullah, M. (2002). Köle. DİA, 26, s. 246- 248.

Aydın, M. A. (1992). Osmanlılarda Aile Hukukunun Tarihi Tekâmülü, *Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi*, (2), Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

Bardakoğlu, Ali. (1998). Hibe. DİA, 17, s. 421-426.

Barkan, L. Ö. (1980). *Türkiye'de Toprak Meselesi.*(Toplu Eserler I) İstanbul: Gözlem Yayınları.

Bulduk, Üçler. (1995). 16. Yüzyılda Çorum Sancağı- II(Dirlikleri). *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, 6 (6), s. 39-50.

Bozkuş, M.A. (2020). *Tarikat, Toplum ve Siyaset Baba İlyas'tan Elvan Çelebi'ye Bir Sûfi Ailenin İzinde*. İstanbul: Çizgi Kitabevi.

Bozkurt, E. (1995). Ev. DİA, 11, s. 502-507.

Çelik, Ş. (2007). Orducu. DİA, 33, s. 370-373.

Çınar, H. (2017). Osmanlı Döneminde Rumeli'de Vakıf Paranın Kullanılmasında Aranılan Şartlar. *Adam Akademi* 7(2) s. 149-165.

Çiftçi, G. (2019). *XVI. Yüzyıl Başlarında Karaman Eyaletinde Tımar Düzeni* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi.

- Döşemetaş, Ö. (2019). Osmanlı Devleti'nde Avarız Vergisi: XVIII. Yüzyılın İkinci Çeyreğinde Kastamonu Örneği. *Akademik Matbuat* 3(2), s. 30-31.
- Doğan, E. (2009). *13 Numaralı (H.1314/M.1896)Çorum Şer'iyeye Sicili'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi* (Yüksek Lisans Tezi) Erciyes Üniversitesi.
- Doğan, M. (2011). Osmanlı Tımar Sistemi'nde Tevcih Prosedürü. *Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2(1), s. 1-11.
- Dündar, A. (2004). *Çorum Cami ve Mescitleri*. Ankara: Motif Yayınları.
- Engin, N. (2002). Osmanlılar 'da Kölelik. *DİA*, 26, s. 246-248.
- Erbay, C. (2006). Nafaka. *DİA*, 32, s. 282-285.
- Erdem, E. (2006). Osmanlı Para Sistemi ve Taşış Politikası: Dönemsel Bir Analiz. *Bankacılar Dergisi*,(56), s. 12-15.
- Erdoğan, E. (2006). Tımar Tevcih Sebepleri Üzerine Bir Kaynak Değerlendirmesi. *OTAM Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*,19(19), s. 31-43.
- Ergenç, N.(2013). *Osmanlı Şehirlerindeki Mahalle'nin İşlevleri ve Nitelikleri Üzerine, Şehir Toplum, Devlet Osmanlı Tarihi Yazıları*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Ergenç, Ö. (2013). *Osmanlı Şehrinde Esnaf Örgütlerinin Fizik Yapıya Etkileri, Şehir, Toplum, Devlet, Osmanlı Tarihi Yazıları*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Ekinci, B. E. (2006). Osmanlı Hukukunda İzinname ve Nikâh. *Türk Hukuk Tarih Araştırmaları* (2), s. 41-60.
- Ertuğ, T.Z. (2000). İmaret, *DİA*, 22,s. 219-220.
- Evliyâ Çelebi (2009). Günümüz Türkçesiyle Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi. Hazırlayan Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Faroqhi, S. (1990). Fatih Döneminden Evliya Çelebi Seyahatine Kadar Çorum. 5. Hitit Festivali Komitesi, Çorum Tarihi, s. 97-142.
- Faroqhi, S.(2002). *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*. İstanbul: TarihVakfı Yurt Yayınları.
- Faroqhi, S. (2005). *Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Faroqhi, S. (2016). *Devletle Başa Çıkmak: Osmanlı İmparatorluğu'nda Siyasal Çatışmalar ve Suç 1550-1720*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Genç, M. (2003). Mâlikâne –Divanî. *DİA*, 27, s. 518- 519.
- Gök, N. (2000). Osmanlı Diplomatasında Ferman ve Berât Arasındaki Benzerlik ve Farkları. *OTAM, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, (11), s. 211-226.
- Gökbilgin, T. (1965). 15 ve 16. Asırda Eyâlet-i Rûm. *VD*,(6). s. 51-62.
- Gümüşçü, O. Ve Küçükaşcı, S. M. (2019). Köy. *DİA*, EK.2, s. 85-87.

İlca, A. (2004). Osmanlı Döneminde Para Vakıfları, Osmanlı Döneminde Çorum Sempozyumu (Tebliğler ve Müzakereler)Çorum 01-03 Ekim 2004. Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi.

İlgürel, M. (1993). Celâlî İsyanları. DİA, 7, s. 252-257.

İnalcık, H. (1998). Adâletnâme. DİA, 1, s. 346-347.

İnalcık, H. (2012). Tımar. DİA, 44, s. 168-173.

İnalcık, H. (2018). *Devlet-i Aliye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-1, Klasik Dönem (1302-1606):Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

İpşirli, M. (1991). Avarız Vakfı. DİA, 4, s. 190.

İpşirli, M. (1991). Ayn Ali Efendi. DİA,4,s. 258-259.

İpşirli, M. (2006). Naib, DİA, 32, s. 312-313.

İslamoğlu, H. (2022). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Devlet ve Köylü*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Karaman, H. (1992). İslam'ın Getirdiği Aile Anlayışı, *Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi*,(2), T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

Kenanoğlu. M. M. (2013). Vergi. DİA, 43, s. 52-58.

Kınalızade Ali Efendi, Devlet ve Aile Ahlakı, hazırlayan Ahmet Karaman, Kervan Kitapçılık.

Köseoğlu, N. (1938). Çorumun 350 yıl Evvelki ile Bugün ki Mahalle Adları Hakkında Bir Araştırma. *Çorumlu Dergisi*, (9-10), s. 296-304.

Köseoğlu, N. (1938). Yer Adları, Çorum iline Bağlı Köy Adları. *Çorumlu Dergisi*, (3) s. 99-102.

Kurt, Y. (1995). Çorumlu Kazası Kişi Adları (XVI. Yüzyıl) *Ankara Üniversitesi, OTAM*, (6), s. 211-247.

Kütükoğlu, S. M. (2018). *Osmanlı Belgelerinin Dili (Diplomatik)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Kütükoğlu, B. (2020). Murat III. DİA, 31, s. 172-176.

Ongun, Ç.B. (2024). Osmanlı Coğrafyasında İsim Verme Geleneğine Bir Örnek: Belgradcık. *Beykoz Akademi Dergisi*,12(1),s. 233-244.

Ortaylı, İ. (2010). *Osmanlı Toplumunda Aile*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Ortaylı, İ. (2023). *Hukuk ve İdare Adamı Olarak Osmanlı Devleti'nde Kadı*. İstanbul: Kronik Yayınları.

Önkal, A. ve Bozkurt, N. (1993). Cami ve Mescit Kavramı. DİA, 7, s. 46-56.

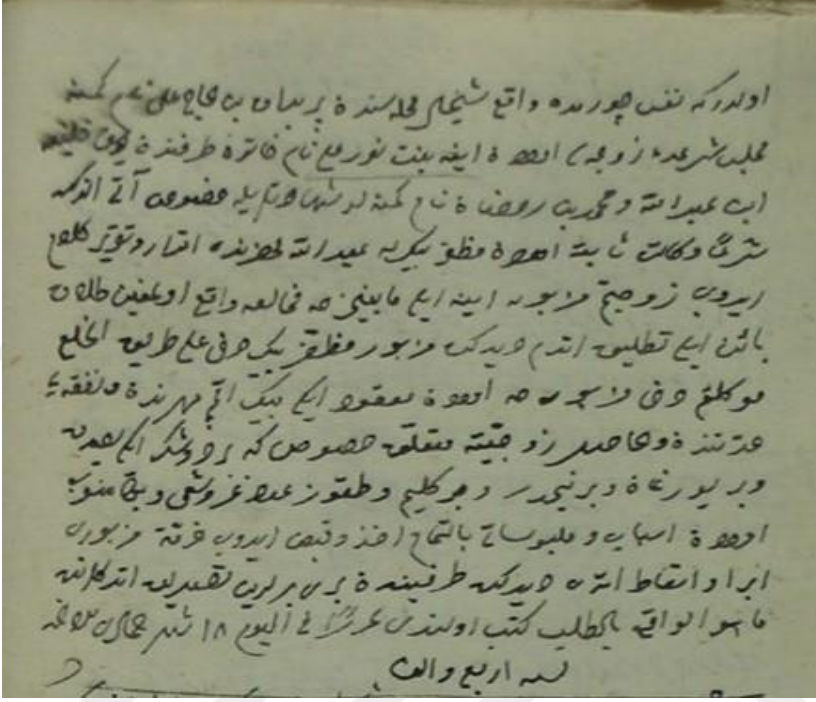
- Öz, M. (1991). 15. Ve 16. Yüzyılda Çorum Sancağı: Nüfus ve İktisadi Hayat. *Türk Kültür Tarihi İçerisinde Çorum Sempozyum Tebliğleri*. der. Çorum Belediyesi. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s. 5-15.
- Öz, M. (1994). Tahrir Defterlerine Göre Vezirköprü Yöresinde Mâlikâne-Divanî Sistemi. *Vakıflar Dergisi*, (23), s. 229-241.
- Özcan, A. (1993). Çeribaşı. *DİA*, 8, s. 270-272.
- Özcan, A. (2012). Ulûfeciyân. *DİA*, 42, s.127-127.
- Öztürk, N. (2018). *İmparatorluk Tarihinin Kalemli Muhafızları Osmanlı Tarihçileri – Ahmedî'denAhmet Refik'e*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.
- Sabuncuoğlu, İ. (1944). Çorum'da Maarif Hayatı. *Çorumlu Dergisi*(47) s. 19.
- Sahillioğlu, H. (1991). Avarız. *DİA*, 4, s. 108-109.
- Saydam, A. (2017). *Osmanlı Medeniyeti Tarihi*. İstanbul: Kitapevi.
- Savaş, S. (1992). Fetva ve Şer'iyye Sicillerine Göre Ailenin Teşekkülü ve Dağılması, *Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi*,(2), T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Şahin, İ. (1993). Çorum. *DİA*, 8, s. 378-376.
- Şahin, İ. (2009). Sancak. *DİA*, 39, s. 97-99.
- Uğur, Y. (2010). Şer'iyye Sicilleri. *DİA*, 39, s. 8-11.
- Uzunçarşılı, H.İ. (1988) *Osmanlı Tarihi* (Cilt I). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Tabakoğlu, A. (2007). Resim. *DİA*, 34, s. 582- 584.
- Taşkın, Ü. (2008). Klâsik Dönem Osmanlı Eğitim Kurumları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(3), s. 345-350.
- Taşkın, Ü. (2013). Rüsûm-ı Örfiye. *Tarih Okulu (XIV)*, s. 55-73.
- Engin M. ve Alandağlı, M. (2014) TKG. KK. TTd. 1576/1577 tarihli Defter-i Mufassal-ı Livâ-i Çorum, Tıpkıbasım I, 54 numaralı.
- Türk Ansiklopedisi, Maarif Basımevi, Ankara 1946, cilt 1.
- White, S. (2020). *Osmanlıda İsyân İklimi Erken Modern Dönemde Celâli İsyânları/The Climate of Rebellion in the Earl Modern Ottoman Empire.*(Elhüseyni, N. Çev).İstanbul: Alfa.
- Yaman T. M. (1938). Şer'i Mahkeme Sicilleri. *Ülkü Halkevi Dergisi*, (cilt: XII).
- Yazar, H ve Bozkuş, A.M. (2024). Çorum Tarihi Coğrafyasına Katkı: Karahisar-ı Demirli Nahiyesi'nde Nüfus ve Yerleşim. *Karadeniz Araştırmaları*. XXI(82):418-437.
- Yazar, H. (2016). 16. Yüzyıl Çorum Nahiyesi'nde Nüfus ve Yerleşim Özellikleri. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), s. 1094- 1107.
- Yiğit, A. (2007). XIV-XVI. Yüzyılda Menteşe Livasında Değirmenler. *Muğla Üniversitesi sosyal Bilimsel Enstitüsü Dergisi*, (18), s. 98.

Sözlükler

- Devellioğlu, F. (2017). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitapevi.
- Pakalın, Z. M. (1993). Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Parlatır, A. (2017).Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Sakaoğlu, N. (2017). Osmanlı Tarih Sözlüğü. İstanbul: Alfa.
- Ünal, A.M. (2011). Osmanlı Tarih Sözlüğü. İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- Dini Kavramlar Sözlüğü (2010). Yayına Hazırlayan İsmail Karagöz, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Kubbealtı Lugatı. Erişim Tarihi: 27.06.2025.<https://lugatim.com/s>.
- Türkçe Sözlük, (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

EKLER

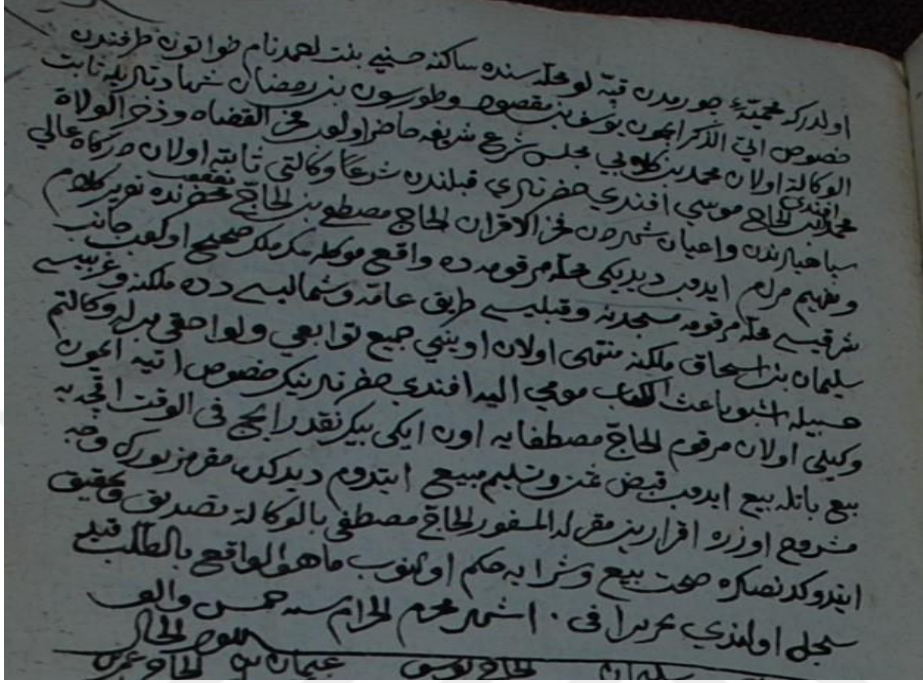
EK-1. Çorum Şer'iyye Sicili'nde Yer Alan Boşanma Kaydı.

Ek-1. Boşanma kaydının transkripsiyonu.

Oldurki nefsi Çorum vaki' Şeyhler Mahallesi'nde Pir Budak bin el-hâc Ali nam kimesne meclis-i şer'de zevcesi olan Eyne binti Nur Ali nam hatun tarafından. Yusuf Halife ibn-i Abdullah ve Mehmet bin Ramazan nam kimesneler şehadetleriyle husus-ı âti'z-zikre şer'an sâbit olan Muzaffer Bey bin Abdullah mahzarında ikrar ve takrir-i kelâm edüb. Zevcem mezbure Eyne ile mâbeynimizde muhâlaa vaki' olmağın talâk-ı bain ile tatlik ettim dedikte. Mezbur Muzaffer Bey dahi alâ-tarik-ı hâl müvekkilim dahi mezburda olan ma' kud ile bin akçe mehrinden ve nafaka-i iddetten ve'l-hasil zevciyet mutallik husus ki bir döşek, iki yastık ve bir yorgan ve bir nîmder bir kilim, dokuz adet gurus ve bana mensûb olan esbab ve melbusatı bi't-tamam ahz û kabz ederin. Zimmetine mezbura ibra ve iskad etti dedikte tarafından biri birinin tasdik ettiklerin mâ-hüvel vaki' bi't-taleb ketb olundu. Tahrîran fi'l-yevmi 18 şehri Cumade'l-âhir li-sene erba'a ve elf.

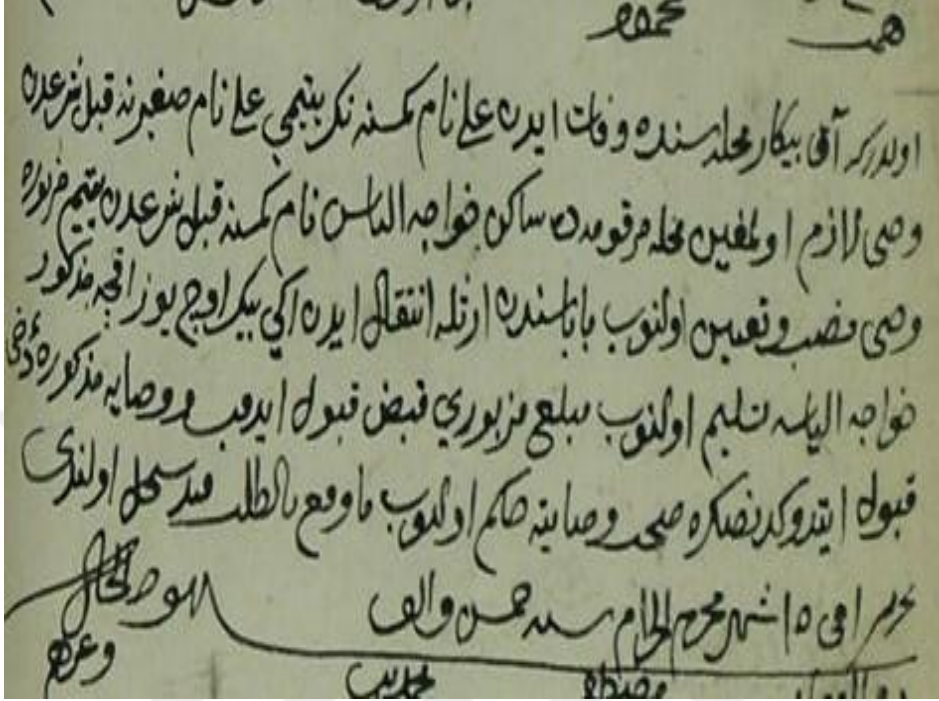
EK-2. Ev Satış İşlemi.

Ev satış işlemi kaydının transkripsiyonudur.

Oldur ki mahmiye-i Çorum'da Kubbeli Mahallesi'nde sakine Hüsniye binti Ahmet nam hatun tarafından husus-i âti'z-zikri için Yusuf bin Maksud ve Dursun bin Ramazan şهادetleriyle sabitü'l-vekâleten olan Mehmet bin Gülabi meclis-i şer'-î şerife hazır olub. Fahrü'l-kuzat ve zührul-vulat Mehmet Efendi bin el-hâc Musa Efendi hazretleri kabilinden şer'an vekâlete sâbit olan dergâh-ı âlî sipahilerinden ve ayân-ı şehriden fahrü'l-akran el-hâc Mustafabin el-hâc Yakup mahzarında takrir-i kelâm ve tefhim-i meram edüb dediği. Mahalleyi merkumede vaki' müvekkilimin mülkü sahih olub canib-i Şarkıyan mahalleyi merkume mescidine ve kibelisi tarik-ı âmm ve şimâlen dere mülküne ve garbiyesi Süleyman bin İshak mülküne münthehi olan evini cem'î- tevabi levahık yerleri vekâletim hasebiyle işbu baisü's-kitab mumaileyh efendi hazretleri husus-i atıye için vekil olan merkum el-hâc Mustafa'ya on iki bin nakd-i râyic fi'l-vakt akçeye bey'-i batt ile bey' edüb kabz-ı semen ve teslim-i mebi' ettüm dedikde mukarr-ı mezburun vech-i meşruh üzere ikrarın mukarrun lehü'l- mesfur el-hâc Mustafa bi'l-vekâten tasdik ve tahkik ettüğünden sonra sıhhatı bey' ü şira'ya hüküm olunub mâ-hüve'l-vaki' bi't-taleb kayd-ı sicil olundu. Tahrîran fi 10 şehri Muharremü'l-haram sene hamse ve elf.

EK-3. Vasi Tayini Kaydı Örneği.

Vasi tayini kaydının transkripsiyonudur.

Oldur ki Akpınar Mahallesi'nde vefat eden Ali nam kimesnenin yetimi Ali nam sağırin kıbel-i şer'de vasi lazım olmağın mahalle merkumda sakin Hoca İlyas nam kimesne kıbel-i şer'de teslim mezbura vasi ve nasb tayin olunub babasından irs ile intikâl eden iki bin üç yüz akçe mezkûr Hoca İlyas'a teslim olunub meblağ-ı mezburu kabz ve kabul edüb vasiyete mezkure dahi kabul ettikten sonra sıhhat-i vesayete hüküm olunub mâ-vaki' bi't-taleb kaydı sicil olundu. Tahrîren 15 şehri Muharremü'l-haram sene hamse ve elf.

EK-4. Vergi Muafiyetine Dair Kayıt.

بسم الله الرحمن الرحيم
بیت القضاة والحكام مدة العشرة والجمع
زيد فضيل ترميز ربيع بمائة واحد ارباب معلوم لفضلك بعد ان
حاليا در ساعتی معلوم بشویم بلدر ویک نفس چورم ملکه تنده صاغری
مجلس انالیس محض قضاة قیام فی الفان و قیام فی صفا بی انالیس ورا اله لری
توزیر کلیم ایروب و کلیم ذی فاند و نترت اوده ایچ فاند اولوب و فو کرا و نده
قیام لره فی التیشرفانه اولوب بزم ادریزمه لعهده العوضه بارکی لری
بکلج راجنیل اولوب در و فی ادریزمه لدر العوضه عوارضون در و
بارکی بملکه ذانت املکه عید کلرند من بورا قیام لری انالیس و اری
قبول املک قیام فی الفان و قیام فی صفا بی بارکی بملک تعیین ادرینه ایچ
قضا فی زبور قاضین معوضه اری ایچ محض رفعت اولوب و قیام
اورز اولوب با بن آلتانده سعاده قیام لری ایروب مو صبیح
ار شریب اچاکنه اعلی املک فو کرا و نده قیام انالیس رفا لری
مزل بارکی لری هدمه املک اری ایروب بیور قیام که کولر قضیه
اعلم اولوب و کلیم اولوب من بورا قیام لری انالیس لری بارکی لری
هدمتنه اعلی و اری من بعد هدمه املک رجب بونکه عوارضون
بول کلیم فی مامونه نکر عوارضون اولوب برمال و ادرینه املک
و فنو کلیم عوارضون و کلیم عقیه لوه بر نسته کلیم ایتدر مریب
رفو لوه کندی کلیم در مریب ایتدر مریب لولا کلیم و بعد نظر
بو کلیم مایون کلیم ابق ایدوب علمه لری لری املک و کلیم
کرا فی ایوم الرابع شهر جمادى الاولى سنة اربع و الف و مئ و
صد و...

Vergi muafiyetine dair kaydın transkripsiyonudur.

Kıdvetü'l-kuzat ve'l-hükkâm me'âdinü'l- fezâil ve'l- kelâm Mevlana Çorum kadısı zide fezâiluhû tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lum ola ki Ma'den nam kimesne haliya dersaatime gelüp şöyle bildürdüğü nefsi Çorum mahâllatından Sağrıçı Mahallesi ahalisi mahfili kazada karye-i İlgazi, karye-i Çanakçı ahalisi muvacehesinde takrir-i kelim edüb ve mahallemiz hane defterinde iki hane olup ve zikr olunan karyeler dahi altışar hane olup bizim üzerimizde olan emlak bargirleri beslemeye razılar olup ve biz dahi üzerimize avarızımızı verüb bargir beslemekten feragat eyledik dediklerinde mezburan karyeler ahalisi dahi kabul etmeğin karye-i

İlgazi ve karye-i Çanakçı bargir beslemeleri tayin olunmak için kaza-i mezbur kadısı Mevlana İbrahim mahzarında mûterif olub vech-i meşruh üzere olmak babında asitane-i saadete hücceti şer'iyeye irsal edüb mucibiyle menzil bargirlerine hizmet eylemek emre edüb buyurdum ki göresiz kaziyye ilâm olunduğu gibi olup mezburun karyeler ahalisin menzil bargirleri hizmetine ricaları var ise min-baîd hizmet ettirüb bunların avarazlarına bedel mahalle-i mezburanın avarızların alup bir sal dâhili hazine eyleyesin ve menzilcilere avarızdan ve tekalif-i urfiyeden bir nesne teklif ettirmeyüb ahardan kimesneye rencide ve remide ettirmeyesin şöyle bilesin ve bade'n-nazar bu hüküm hümayunumu ellerinde ibka edüb alâmeti şerife itimat kılınız. Tahrîran fi'l-yevmi'r-rabi şehri Cemaziye'l-âhir li-sene erba'a ve elf.

Bî-makamı Kostantiniyye.

